

Smer

pre duchovný život.

OBSAH:

- II.** Cesty. Redaktor: Prišiel som, aby mali život 1.
I. Müller: Sebapoznanie 3. Beňuška: Eucha-
ristia — dar lásky božej 8. Kohút: List študen-
tom 14. V. Müller: Cirkev a nacionalizmus 18.
Mastyľak: Na svetovú oktávu modlitieb za
sjednotenie kresťanov 22. Soukup: Pútnikova
cesta 28. Anjelov: Gotika duše 32. Friethoff:
Koreň mariánskej úcty 33. Do výšav 39. Život
42. Literatúra 45.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.
SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.
SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný-Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ivan Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.

Casopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

Novú obálku na druhý ročník Smeru nakreslil p. arch. Štefan Gallo, riaditeľ z Trenčína. Ďakujeme.

Predplatné. Robotnícke pláce v našej kníhtlačiarňi boli zvýšené o 20 percent. Preto sme donútení tiež zvýšiť predplatné na Smer, hoci bohoslovcom a študentom chceme ísť v ústrety a dávame im časopis za pôvodnú cenu. Ale sme presvedčení, že priatelia mládeže nezabudnú na študentský tlačový fond a pomôžu nám dať náš časopis i tým najchudobnejším.

Ďakujeme tým smeristom, ktorí nám získali nových odberateľov. Jednako nie je nás ešte toľko, koľko by nás mohlo byť na Slovensku. Dajte sa všetci do roboty a získajte nám v novom roku aspoň jedného odberateľa.

Prvé a tretie číslo prvého ročníka Smeru je už rozobrané. Nakoľko viacerým čitateľom tieto čísla chýbajú, touto cestou prosia tých, ktorí majú tieto čísla a ich nepotrebujú, aby ich láskavo poslali do administrácie.

Prišiel som, aby mali život...

Letmý pohľad na udalosti uplynulého roku vyvoláva v našej duši obraz svetového cmítera, v ktorom sú pochované životy miliónov obetí súčasnej vojny. Vedľa sa vojna, aby sa zabezpečil život, život telesný i kultúrny, a ten budúci život sveta zotína hlavy toľkým otcom, toľkým synom; obetovaním mnohých životov ide si ľudstvo vykúpiť lepší život v budúcnosti.

I Boží Syn obetoval život, aby ľudstvu dal večný život, a prišiel na svet preto, aby sme mali život a aby sme ho hojnejšie mali. Ale i dnes medzi svojich prichádza a mnohí ho nepoznávajú. Rachotla kanóny, ktoré vari majú zabezpečiť a takrečeno zvečniť prirodzený život človeka, a zabúda sa pritom na skutočnosť, že pozemský život zakotví vo večnosti, ktorá nikdy nepominie. Zabezpečujeme si život na zemi, ktorú istotne opustíme a pohrdame životom, ktorý nám priniesol Kristus, nemáme pochopenie pre život boží, duchovný, nadzemský. Preto hynú dnes toľké životy na fronte, lebo ľudstvo pohrdlo vyšším, vznešenejším životom, ku ktorému ho volá Boh. Stvoriteľ sa neuspokojí iba tým, že nám dal prirodzený život. On otvoril štedrotu svojho srdca dokorán a povolal nás do božej rodiny, k účasti na živote Najsvätejšej Trojice. A ľudia žijú tak, ako by nebolo tohto života, ako by nebolo Boha, žijú sebe a svetu, preto sa rúcajú do prlepasti telesnej i duševnej biedy. Pohrdanie nadprirodzeným životom, povrchnosť a po-

lovlčatosť náboženská, hľa, to sú hlavné príčiny, pre ktoré posielame na svetovú jatku bojišťa nádejné životy miliónov ľudí.

Chýba dnes mnohým boží život, božie svetlo, preto je na svete zle, preto blúdia mnohí a nevedia kde ísť a čo konať. SMER vám chce priblížiť žriedla večného života, chce vám ukázať božie bohatstvá a pousiluje sa, aby ste pochopili, že boží život vo vás musí rásť, musí sa rozvíjať, hoci jeho dovŕšenie neuvidí zem, lež nebo; tam sa zaligoce v celej svojej nadprirodzenej kráse. SMER vám bude rozdávať z darov, ktoré zanechal svetu Kristus, aby ste žili, aby ste mali hojnejší život; lebo vrúcna túžba Spasiteľa sveta je, aby sme nezahynuli, ale večne s ním žili. Preto čitateľom Smeru budeme stále pripomínať, že Kristus nám priniesol krajší, bohatší život, ako je život prirodzený. Keď prijmeme život Kristov, svoj prirodzený život zapojíme do nesmrteľného života božieho a rozbijeme mrákavy, čo prekážajú nebeským lúčom milosti rozslevať na zemeguli radosť a betlehemský pokoj.

Redaktor.

Sebapoznanie.

Dr. Inocent Müller, OP.

Už starí pohanskí myslitelia a vychovávatelia učili, že každá výchova musí začať od sebapoznania: Poznaj seba samého, potom poznáš, na čo si súci, čo dokážeš. A keď je reč o našom duchovnom živote, keď hovoríme o základoch stavby nadprirodzeného života, je isté, že dokonalé sebapoznanie je nevyhnutné, bez neho zdokonaľovanie duše je nemysliteľné. Človek, čo nepozná dobre seba samého, často sa klame. Keď má veselšiu povahu, je naklonený k povrchnosti, myslí si totiž, že je dokonalý, že všetko, čo robí, je dobré, a nechce pripustiť, že by sa to mohlo previesť aj ináč a oveľa lepšie. Iný zas povahove je naklonený k akémusi smútku, rozpráva o svojich chybách zveličene, v prístnosti preháňa. A výsledok v jednom i v druhom prípade je vždy ten istý: Nečinnosť alebo aspoň ochablosť a polovičatosť v zdokonaľovaní, lebo ani jeden ani druhý nepozná, čo by mal podniknúť, koná všetko slepo, takrečeno pudove, nerozmyslene. Veď ako vykoreníme chyby a zlé zvyky, keď ich nepoznáme? Ako si môžeme osvojovať ctnosti, keď ich poznáme len vo všeobecnosti, povrchné, keď nepoznáme ich mravnú krásu a požehnaný vplyv na celý život človeka?

Človek sa teda musí najprv sám poznať, keď sa chce striasť nedokonalostí a chýb a keď si chce osvojiť dobré vlastnosti. Jasné sebapoznanie nás presvedčí o tom, že je ešte veľa bodlačia na vinici našej duše, preto načim využiť každú chvíľu, každú príležitosť na osobné zdokonalenie, na zničenie alebo zoslabenie zlých náklonností, ktoré treba nahradiť kladnými hodnotami — ctnosťami. Dokonalé sebapoznanie presvedčí nás o našej úbohosti, krehkosti, naučí nás pokorne prosiť Pána Boha o milosť,

ktorú potrebujeme v každodenných bojoch, naučí nás spoluúčinkovať s milosťou, a toto všetko dodáva potom odvahu a nadšenie v duchovnom usilovaní.

Sebapoznanie bude len vtedy prospešné nášmu duchovnému životu, keď sa bude vzťahovať na všetko, čo je v nás. Musíme poznať svoje dobré i zlé vlastnosti, prirodzené i nadprirodzené dary, načim poznať i minulosť svojho života, minulosť vlastných chýb, hriechov, minulosť úsilií a snáh. A keď vynášame nad všetkým úsudok, buďme úprimní, súďme o všetkom vo svetle svätej viery, neodsudzujme, čo netreba odsúdiť, ale merajme každý čin, každý prejav božou mierou.

Úprimný kresťan nezatvára oči pred dobrými vlastnosťami, ktorými ho obdaril Pán Boh. Nie je to priestupok proti pokore, keď si uvedomíme, aký štedrý bol k nám Pán; veď tu neide o vyvyšovanie našej osoby, ale o to, aby sme ustavične ďakovali Darcovi týchto vlastností a starali sa o ich rozvinutie, lebo to sú hrivny, s ktorými načim múdro hospodáriť, aby sme sa nehanbili, keď Darca bude žiadať úroky. Nuž pole sebapoznania je veľmi široké, lebo zahrnuje dary prirodzené i nadprirodzené, všetko, čo sme dostali od Pána Boha, čo sme prijali od rodičov, od vychovávateľov, čo sme nadobudli sami pomocou milosti.

Všimnime si ponajprv prirodzené dary. Tu treba vyskúšať, aké sklony u nás prevládajú; prevláda v našom živote rozum, alebo vôľa? Podliehame radšej citovosti, náladovosti, či zrelym úvahám rozumu? V každom človeku niečo prevláda, pravda, nie v rovnakej miere, a tu si načim uvedomiť, že náladovosť a citlivosť nesmie mať prednosť pred úsudkom rozumu, osvieteným vierou. Treba poznať, ako ovládamo svoje vonkajšie smysly, či im neotročíme. Pre duchovný život je veľmi dôležité poznať, či sme pánmi nad obrazotvornosťou a pamäťou.

lebo tieto dve schopnosti môžu nám sprítomniť celý svet, môžu nás rozptýliť i v najsvätejšej chvíli a obrátiť našu pozornosť na veci márne, neuzitočné, ba i hriešne. Teda aká je moja obrazotvornosť? Čo mi zvykla pripomínať moja pamäť? Aké sú to veci a činy? Zo skúsenosti vieme, akú úlohu hrajú v ľudskom živote vášne; môžu nám pomôcť k veľkému dobru, ale môžu nás tiež priviesť do najväčšej záhuby. Závisí všetko od toho, či my vládžeme nad vášňami, alebo vášne nad nami. Vášne treba mierniť, usmerňovať k správne mu cieľu, preto musím poznať, či niektorá z vášní sa nevymyká božím rozkazom a rozkazom správneho rozumu. Lebo sa môže stať, že keď prestaneme kontrolovať pohyb vášní, v našom živote ukáže sa pýcha, márnosť a iné neresti, ktoré prekážajú božej činnosti v duši. Ďalej musíme poznať, či nie sme v duchovných veciach ľahostajní, leniví, nedbalí, či nekonáme svoje náboženské povinnosti pomaly, či sme v predsavzatiach vytrvalí atď. Pokrok v duchovnom živote je nemožný bez tohto poznania, lebo ako som už vravel, kto nepozná svoje dobré alebo zlé sklony a vlastnosti, nevie, čo by mal zdokonaľovať a čo odstraňovať.

A čo rozum? Ani na ten neslobodno zabudnúť. Musíme vyskúšať, aké má sklony: či je naklonený k hlbokému bádaniu, či je to rozum prenikavý alebo len prostredný. Jeden je naklonený k hlbokému štúdiu, druhý má väčší smysel pre praktický život. To nie sú druhotné vlastnosti rozumu, ktoré by sme si nemali všímať. Veď podľa toho volíme si potom prácu, zamestnanie, ba i povolanie. Donúťte praktického človeka študovať metafyziku, a presvedčíte sa o tom, že sa bude pritom otravovať. A to veru nie je ľahostajné pre život duše. Lebo keď človeka stavovské povolanie otravuje, je isté, že to má nepriajný vplyv i na jeho duchovný život. A keď sme poznali prirodzené sklony

rozumu, skúmajme, či by sa nedaly zdokonalif, neuspokojme sa so začiatočným poznaním, usilujme sa preniknúť až na korene pravdy, lebo čím bude naše poznanie hlbšie a dokonalejšie, tým bude pre nás samých i duchovný život odôvodnenejší. Dobre je poznať, či vášnivo nelipneme na svojich úsudkoch, či nie sme neústupčiví vo svojich mienkach a názoroch, lebo takto si môžeme znepriatelif všetkých ľudí, ktorí v nás poznajú tvrdohlavcov. Naučme sa vypočuť i tých, čo nie sú rovnakého smýšľania s nami a neodsudzujme ľudí, ktorí vedia tiež niečo rozumné povedať alebo poradiť.

Ale ani najhlbšie a najjasnejšie poznanie pravdy by nám neosožilo, keby sme nemali ochotnú vôľu osvojiť si poznanú pravdu a dobro. Načim preto poznať, aká je naša vôľa: slabá, vrtkavá, alebo silná, nepremožiteľná a vytrvalá? Dajme si raz odpoveď na otázku, čo sme podnikli na upevnenie svojej vôle v minulosti! Veď vôľa má akosi donútiť všetky ostatné schopnosti ísť za dobrom a krásou, ktorú poznáva rozum, nuž a toto dokáže len tak, keď nebude vrtkavá, keď bude pevná, nezlomná a vytrvalá. Musíme preto poznať povahu svojej vôle a postarať sa o to, aby bola zaistená jej nadvláda nad našimi vnútornými i vonkajšími smyslami, slovom: naša vôľa musí vnútorne zosilnieť. Jej vláda musí sa ukázať v uskutočňovaní predsavzatí, vo vernosti v malých veciach a v radostnom znášaní denných krížov. Nič nesmie uniknúť nadvláde rozumu a vôle, každý náš čin musí niesť pečať ľudskosti, to znamená rozumnosti a slobodného výberu, ku ktorému vôľa dáva súhlas.

V našich spoločenských vzťahoch dôležitú úlohu má náš charakter alebo naša povaha. Vravievame, že ten má dobrú povahu, ľahko sa prispôsobuje okoliu, v ktorom žije, preto je súci na apoštolát. Iný zasa má zlú povahu, a zlá povaha nielenže sa nehodí do spoločnosti, ale

prekáža i osobnému zdokonaľovaniu. Nuž a čo to znamená, keď vravíme, že tento človek má dobrú povahu alebo že je charakterný? To značí, že je to človek, ktorý pozná životné zásady a podľa nich presne žije: je to človek zásadový! A človek dobrej povahy je ten, ktorý z vnútorného presvedčenia vo svojich vonkajších stykoch vie spojiť dobrotu s neústupnosťou, milotu s prísnosťou, úprimnosť s opatrnosťou, takže každý ho má rád, každý si ho váži. Človek zlej povahy je neúprimný, ľudia tvrdia, že je odporný, vo svojich stykoch s inými je netaktný a v predsavzatiach kolísavý. U neho prevláda sebaláska, jeho prejavy sú neokresané, preto ho nenávidia, nemá miesta v spoločnosti. Nuž a k duchovnému životu sú povolané obidve povahy, Pán Boh nikoho nevylúčil. Aby teda povaha nebola prekážkou duchovného života, treba ju poznať, a to dokonale, lebo povrchné poznanie viedlo by len k povrchnému odstráneniu chýb, teda len k povrchnému, nedokonalému vnútornému životu.

Ale nesmieme sa báť nazrieť tiež na chyby, nedokonalosti a hriechy. Vznikli sme z ničoho, a keby tu nebolo stálej súčinnosti Boha, zas by sme sa rozpadli v nič. Žijeme, pracujeme so stálou božou pomocou. Vábi nás svet, telo, diabol, osobnými hriechami a zlými návykmi stávame sa náchylnejší k radostiam, ktoré núka svet i telo. To načím pokorne uznať; pravda, pohľad na našu úbohosť nesmie nás nastrašiť, musíme sa vzmužiť a s božou milosťou dať sa do liečenia rán, ktoré spôsobil hriech, a to tak, že sa budeme cvičiť v ctnostiach, aby sme sa čo najskôr priblížili k dokonalosti nebeského Otca.

Napokon musíme poznať i nadprirodzené dary, ktorými nás Pán zahŕňa. Cítíme niekedy, že Boh nás akosi priťahuje k nejakému povolaniu alebo k nejakej ctnosti. K týmto nadprirodzeným hnutiam milosti musíme byť učen-

livi, lebo od toho závisí i naše posvätenie. Niekedy zasa Pán nás vážne napomína, aby sme sa rozhodli pre nejakú vec. Je veľmi dôležité, aby sme neodpovedali na toto napomenutie neposlušnosťou. V našom živote môžu prísť vnuknutia, ktoré sa častejšie opakujú, ktoré prevládajú a povzbudzujú nás k lepšiemu životu, k novému spôsobu modlitby alebo k nejakej ctnosti a pod. To je iste zvláštny hlas boží; Boh chce, aby sme išli za ním, aby sme neopovrhovali týmito milosťami.

Poznanie nadprirodzených darov vyžaduje, aby sme priznali, koľko ráz sme odporovali božím vnuknutiam, koľko ráz sme proti nim hrešili, aby sme sa mohli v budúcnosti napraviť. Je isté, že pre úprimnú dušu takéto štúdium môže byť trápne a ponížujúce, najmä keď sa usiluje poznať i podrobnosti svojich chýb. Ale to nič. Pre dušu to bude veľmi užitočné, lebo naučí sa pokore a dôverčivo obráti sa k Pánu Bohu, ktorý najlepšie môže vyliečiť všetky naše nedokonalosti a chyby.

Eucharistia - dar lásky božej.

Dr. Pavol Beňuška.

Písmo sväté Starého i Nového zákona podáva mnohé udalosti, z ktorých dýcha veľká láska mocného Boha voči biednemu ľudskému pokoleniu. Už prvé stránky Biblie, opisujúc dielo stvorenia, vyprávajú o veľkej láske Stvoriteľa voči závislému tvorcu — človeku. Boh — Stvoriteľ obdaril ho hodnotami nadprirodzenými a vlastnosťami ľudskú prírodu presahujúcimi. V intímnom obcovaní s Bohom človek mohol viesť šťastný a blažený život.

Prvý človek rozhodnutím svojej vlastnej vôle neuspokojil sa so stavom Bohom mu určeným. Chcel byť viac. Vedený klamnou nádejou, prestúpil zákon boží.

Rozhnevaná, nepochopená láska božia ani po tejto urážke neodvrátila sa celkom od človeka. Zaslúžený trest ho neminul, ale láska božia už v raji slúbila Vykupiteľa, ktorý preklenie priepasť medzi nebom a zemou, napravi urážku a obnoví dôverné, priateľské obcovanie človeka s Bohom.

Ekonomia spásy po diele stvorenia je druhý dôkaz lásky božej k človeku. Boh tak miloval svet, že poslal svojho jediného Syna... Syn Boží tak sa priblížil k ľudstvu a tak sa s ním spojil, že stal sa jeho členom. Sám stal sa človekom. Svojím životom zaplatil Bohu výkupnú cenu za urážku a človeku získal nekonečné milosti.

Ale ak láska je vynachádzavá, nuž láska božia je nadmieru taká. Aby človek bol k Bohu ešte pevnejšie a užšie privinutý, Kristus prv, ako by bol zo sveta odišiel, zanechal nám najväčší dôkaz svojej lásky — najsvätejšiu Svätosť, Eucharistiu. Ňou si nás najviac pripútal. Ňou sa podstatne, najužšie s nami spojuje.

Učenie Cirkvi a mienky odporcov.

Cirkev katolícka učí, že Spasiteľ náš Ježiš Kristus najväčšie tajomstvo svojej lásky dal nám pri poslednej večeri. V predvečer svojho umučenia ustanovil Eucharistiu ako sviatosť, v ktorej pod spôsobmi chleba a vína je skutočne prítomný, ako skutočnú obeť Nového zákona, ktorá nekrvavým spôsobom obnovuje a pripomína jeho krvavú obeť na kríži, a že slovami: „Toto čiňte na moju pamiatku“, dal svojim učeníkom rozkaz obnovovať túto nekrvavú obeť.

Toto učenie Cirkvi nepredkladá ako svoj vynález, ale katolícky exegeta ho nájde v príslušných textoch Nového zákona. Keď tridentský snem uvedené učenie sústavnejšie vyhla-

soval,¹ nemal ani len dojem zaviesť dačo nového, ale bol ozvenou tradičnej viery v Eucharistiu — sviatosť, obetu a pripomienku smrti Kristovej.

Ale nie všetci, čo vo svojom náboženskom náhľade odvolávajú sa na Krista, majú takéto presvedčenie a takúto vieru. Už v XI. storočí učenie Cirkvi napadol Béranger a zapieral článok o skutočnej prítomnosti Krista v Eucharistii. V dobe takzv. veľkej reformy Luther, Calvin, Zwingli... proti učeniu Cirkvi predkladali svoje názory; ich teórie v rozličných odtienkoch ešte i dnes nájdú sa v mnohých dielach protestantských spisovateľov.

No v uplynulom polstoročí, kedy pozornosť začala sa obracať k štúdiu historickému a kedy ocitly sa vo vášnivých útokoch temer všetky články viery katolíckej, aj proti Eucharistii, stredisku kresťanského života, začaly sa také urputné nápady, že ju chcely otriasť v základoch. Tradičná viera v Eucharistiu bola podrobená v celom svojom obsahu najprísnejšej kritike. Ústredný bod všetkého tohto úsilia najnovšej kritiky je problém pôvodu Eucharistie: Viera Cirkvi katolíckej, podľa ktorej Eucharistia má svoj pôvod v ustanovení samého Ježiša Krista, môže sa ospravedlniť a odôvodniť i pred najprenikavejším pohľadom historika? Alebo pre prísne kritické štúdium dokumentov, ktoré nás môžu poučiť o pôvode tohto veľkého tajomstva našej viery, treba uzatvárať hádam na iný prameň jeho existencie? Či azda ten alebo onen geniálny učeník Ježišov je jej pôvodca, alebo azda utvárala sa eucharistická viera pod vplyvom pohanských mystérií?

Hľa, v tomto vydaní nachádza sa problém Eucharistie v našich časoch: Eucharistia v celom svojom obsahu je od Krista, ako to verí

¹ Denz. 938, 874.

katolícka Cirkev, alebo je výslednicou úsilia viacerých činiteľov, ako to tvrdí najnovšia kritika.

Vzhľadom na dôležitosť, akú Eucharistia zaujíma v duchovnom živote kresťana, načim nadhodenú otázku podrobíť bedlivému skúmaniu.

Téma sama určuje aj postup práce. Súčasná liberálna kritika pripúšťa, že posledná večera Majstra s učeníkmi je základ eucharistického obradu a učenia. Tvrdí však, že veľa prvkov vstúpilo sa do pôvodnej ustanovizne Pána a celkom ju zmenilo.

Toto stanovisko možno vyvrátiť tak, že zostúpi sa až k základom nášho eucharistického učenia, k novozákonným textom, ktoré nás môžu poučiť o tomto tajomstve. Najobjektívnejšou metódou načim vystihnúť ich pravý význam. Takto sa nielen očistí pôvodná myšlienka Spasiteľova od umelých nánosov, ale Eucharistia sa nám predstaví ako čistý a bohatý prameň, ktorý ustavične napája duševný život večne smädného človečenstva. Popri apologetickom zamierení, ktoré chce presvedčiť, že len Boh mohol ustanoviť Eucharistiu a nijaký človek ju nemohol vymyslieť, bude zaznievať z tých statí sťa tenor, že božská láska zostáva v Eucharistii večne s nami.

Nová Veľká noc.

Ustanovenie Eucharistie viaže sa k poslednej spoločnej večeri, ktorú Ježiš požíval so svojimi učeníkmi pred svojím umučením. Ježiš zvyčajne jedával s učeníkmi; v posledných dňoch svojho pobytu v Jeruzaleme neodchýlil sa od tohto zvyku.

Ale toto spoločné posledné stolovanie má celkom zvláštny ráz, ktorý je zrejmý zo šty-

roch opisov,² čo o tejto večeri máme. Treba zistiť na podklade štyroch opisov doktrínálny význam tejto večere, čím sa ona líši od ostatných, v čom je jej zvláštnosť.

Posledná večera Ježišova s učeníkmi bola veľkonočná. Ježiš najmä na ňu čakal: „Túžobne žiadal som si jesť tohto baránka s vami skôr, ako by som trpel, lebo vravím vám, že ho už nebudem jesť, kým sa nesplní v kráľovstve božom.”³

Táto bola posledná, čo Ježiš trávil s učeníkmi. O tom niet pochyby. Ježiš vo svojich slovách načrtol pred očami učeníkov smutnú perspektívu utrpenia. Už predtým pripravoval ich na túto tragickú skutočnosť.⁴ Učeníci to možno nechápali, ale Ježiš dobre vedel o tom, čo malo prísť v najbližších hodinách.⁵

Ale zo smutnej blízkej skutočnosti utrpenia prešiel hneď do ďalšej perspektívy stretnutia sa v kráľovstve božom, kde Veľká noc nájde celé rozvinutie, svoje šťastné dokončenie. Židia si radi predstavovali radosti nebeské ako hostinu; Ježiš v podobenstvách pripodobňoval šťastie neba radostiam hostiny.⁶ I teraz možno vyčítať zo slov Ježišových, že v kráľovstve bo-

² Mar. 14, 22—25; Mat. 26, 26—29; Luk. 22, 15—20; 1 Kor. 23—26. Dve metódy možno mať pri štúdiu týchto textov: možno brať každý opis zvlášť, alebo vykladať ich razom. Druhá má tú výhodu, že ňou možno vyhnúť zbytočným opakovaniám, hneď porovnávať jednotlivé opisy a vyzdvihnúť zvláštnosti každého.

³ Luk. 22, 15—16.

⁴ Porov. Léonce de Grandmaison, *Jésus Christ*, 14. vyd., Paris 1931, sv. II., str. 258—271. Autor dovoľáva sa týchto textov: Mar. 2, 18—21; 8, 31—33; 9, 9—13; 9, 30—32; 10, 32—34; 10, 45; 12, 1—12; 14, 6—9 a paral.

⁵ De Grandmaison, tamže str. 271.

⁶ Mat. 22, 1—10; 12, 11—14; 25, 1—13; Luk. 14, 15—24. Porov. Denis Buzy, *Les Parables* v kolekcii *Verbum Salutis* VI, Paris 1932; L. Fonck, *Die Parabeln des Herrn im Evangelium*, 4. vyd., Innsbruck 1927.

žom stretne sa s učeníkmi v radosti, kde podobnosť (figúra) ustúpi dokonalej, stálej veľkonočnej blaženosti.

Z týchto slov Majstra, ktoré uvádza svätý Lukáš, možno ešte viacej vyčítať.⁷ Ježiš prišiel doplniť Starý zákon vynikajúcejšie v kráľovstve božom, ktoré bude na zemi. Židovskú Veľkú noc mala nahradiť nová hostina, ktorú predošlá naznačovala, hostina eucharistická, o ktorej ustanovení Lukáš píše hneď v ďalšom. Takto výraz „kráľovstvo božie“ obsahuje dve perspektívy: kráľovstvo božie na zemi, kde obraz starej Veľkej noci bude nahradený Eucharistiou, a kráľovstvo božie na nebi, kde bude šťastná večnosť.

Dávať túto náplň uvedenému textu svätého Lukáša⁸ odôvodňuje celkovejší pohľad na opisy poslednej večere. Svätý Lukáš uvádza podobné vyhlásenie pri podávaní veľkonočného kalicha: „Vezmite a rozdeľte si medzi sebou, lebo povedám vám, že nebudem piť z plodu viničového, kým nepríde kráľovstvo božie.“ Opäť je tu nárazka na budúcu smrť a vyjadrená nádej na príchod kráľovstva božieho. Matúš a Marek majú tiež podobné vyhlásenie; jeden i druhý akosi nuansované, ale uvádzajú ho až po kalichu eucharistickom. „Nebudem piť odtiaľ z tohto plodu viničového až do toho dňa, keď ho budem piť s vami nový v kráľovstve môjho Otca.“⁹ Podľa týchto textov nádej na hostinu v kráľovstve božom, na stretnutie sa s učeníkmi v radosti Otca nebeského je oveľa zrejmejšia. Tam bude piť Ježiš nové víno s učeníkmi. Radostné stretnutie však príde až po rozlúčení, po utrpení, po kríze, ktorá čaká na Ježiša.

⁷ Porovn. P. M.-J. Lagrange, *L'Évangile de Jésus-Christ*, str. 501, Paris 1932.

⁸ Luk. 22, 15—16.

⁹ Mat. 26, 29; Mar. 14, 25 má ten istý text, len neuvádza učeníkov a kráľovstvo božie.

Z uvedeného vidieť, ako sa u synoptikov myšlienka vystupňuje, z veľkonočnej židovskej večere je prechod na eucharistickú a z tejto na radostnú hostinu mesiášsku.¹⁰ Súvislosť medzi nimi je táto: Veľkonočná večera tvorí rámec pre eucharistickú a táto zase nájde radostné dovŕšenie v transcendentálnom kráľovstve nebeskom. A keďže toto stolovanie Ježiša s učeníkmi tu na zemi je posledné, večera má ráz rozlučný, ale s nádejou na stretnutie v kráľovstve Otca.¹¹

List študentom.

Prof. Juraj Kohút.

Mlady priateľ!

Tvoja bytosť je veľmi smädná, túži nasbievať čo najviacej vedomostí a skúseností. Tak je to správne. Máš aj predpoklady vyplniť túto túžbu. Rozum ti je pružný, pamäť verná, srdce čisté, život nezafažený spoločenskými hriechmi. Všetko Ťa oprávňuje vážne brať život, rozširovať a prehĺbovať duchovný obzor, dosiahnuť vysoký stupeň inteligencie. Kým však urobíš ďalší krok na ceste k Múdrosti, zastav sa na chvíľu a uvažuj. Lahší je návrat s bližšej cesty ako s ďalekej.

Pojem inteligencie je totiž dnes natoľko zneuctievany a snižovaný, že sa zdá, ako by sa po nej ani veľmi nevyplatilo túžiť. Do tohto pojmu moderný svet poväčšine umiestuje materiálny blahobyť, starosť o módu, jednostranné zbožňovanie tela, flirt, poľovačku alebo súcítanosť, encyklopedický rozum atď. Zabúda sa, že človek má aj iné vzťahy, než sú vzťahy k to-

¹⁰ Porovn. M. J. Lagrange, *Évangile selon saint Luc*, 2. vyd., str. 543—544.

¹¹ Porovn. J. Lebbeon, *La vie et l'enseignement de Jésus Christ Notre Seigneur*, 6. vyd., Paris 1931, II, 253—254.

muto životu a svetu. Zabúda sa na dušu. Veľká čiastka takzv. inteligencie pláva na povrchu života a dáva sa nečinne unášať prúdom moderného chápania smyslu človeka. Sem-tam ocíta sa v opustenosti, samote, žiali a bolesti, pred zrakom celej svojej bytosti — tela i duše — nazrie do seba, hľadá cestu do hlbín duše, ale vidíac tam kal a hnisanie, znechutená a odradená povrchným prostredím znova sa vynára na hladinu ľahkého, bezstarostného života. Prečo? Lebo sostupovanie do hlbín duše je spojené so sebazaprením a predpokladá úprimnosť a chladnokrvnosť voči sebe samému. Ťažko je však povedať si: Urobil som chybu, nemal by som takto, keď v nás je priveľa sebalásky.

A ty jednako túžiš po múdrosti, po šťastí a dokonalosti. Každý človek po tom túži.

Nuž uvažuj.

Najprv si objasni pojem inteligenta. Inteligent znamená „*intus legens*“, vo vnútri, v útrobach duše čítajúci, hľadajúci a skúmajúci príčiny a podstatu vecí. Inteligent je teda taký človek, čo sa neuspokojí s konštatovaním existencie vecí a osôb a ich vonkajšej formy, ale ponorí sa do ich podstaty, odokrýva ich smysel, účelnosť a vzťahy k iným skutočnostiam. Inteligent sa v živote musí stretnúť s nástoječivosťou, vyrovnáť sa so všetkými vzťahmi k životným hodnotám. Upravuje si pomer k rodičom, bratom, príbuzným, spoluobčanom, národu, kultúre, umeniu atď. — Na tejto ceste nemôže a nesmie sa zastaviť pred pojmom duše a jej osudom, pred riešením svojich vzťahov k prapríčine a prameňu všetkých skutočností a hodnôt, pred Bohom. Pálčivosť tohto problému je u ozajstného inteligenta taká veľká, že či skôr či neskôr musí sa s ním vyrovnáť. Aspoň vo chvíľach samoty nazrie do seba, pýta sa: Kto som, odkiaľ som, načo som. Na tieto otázky — ak chceme byť vyrovnaní — musíme si dať uspokojujúcu odpoveď. Ak pri tej od-

povedi uznáme, že sme ľudia, bytosti nedokonalé, obmedzené rozumove i časove, akých je na milióny, a ak uznáme, že my, nedokonalé bytosti, s celým vesmírom tvoríme sharmonizovaný živý celok, že súlad nesmierneho množstva svetov musí byť riadený jednotnou vôľou, že život v tom vesmíre musí mať nejaký počiatok a teda aj koniec, že ten život musel vesmíru dať ktosi, kto je večný život — lebo nič živého nerodí sa z neživého —, prijímame Boha a náboženstvo; ak toto všetko neuznáme, pohrdneme touto hodnotou. Treba pripomenúť, že cesty božie sú nevyspytateľné, a i keď naša odpoveď na nadhodené otázky bude smerovať preč od Boha, neznamená, že sme Boha odhodili na veky. Nie. Príde čas, že dokaličení hrôzou plytkého, bezsmyselného života a obmedzenosťou v poznávaní budeme nútení znova rozpíťvať svoju dušu, a potom, možno, sa zmení náš postoj k nemu. V bolestiach sa rodí život a naša viera je najplnší život. Preto i prebíjanie sa k nej je spojené s utrpením. „Kto nikdy nejedol svoj chlieb v slzách, kto nikdy neprebedlil strastné noci na svojom lôžku, ten nepozná Vás, nebeské Mocnosti“ (Goethe, Faust). Keď potom nájdeme seba v plnej celosti, keď po dlhých bezsenných nociach a mnohých klesnutiach nájdeme svoj kladný pomer k Bohu, naša radosť bude tým väčšia a náš duchovný život potom bude tým dôslednejší. Boli svätí Augustínovia a boly i sväté Terezky. Niektorým sa Boh vo svojej pravde zjavil hneď po narodení, iní museli zaň podstúpiť veľké vnútorné boje, Manressu, alebo veľkosť Boha poznali až na smrteľnej posteli.

Pri riešení tejto najhroznejšej otázky výbornou pomôckou je pohľad na ľudí veriacich a ich porovnanie s neveriacimi. Na tvári prvých: úsmev, radosť, odovzdanosť do vôle božej — táto nie je slaboštvom, ale najdramatickejším víťazstvom; človek povedomý svojho

ja, svojej hodnoty totiž, nerád sa zrieka svojho sebavedomia, nerád sa utieka pod ochranu druhej bytosti, ale spoznajúc vlastnú krehkosť a nemohúcnosť svojej osobnosti pri poznávaní malicherných záhad tohto sveta, víťazí nad svojím sebavedomím (najkrajšie a najväčšie víťazstvo je premôcť sám seba), a i keď zúfa a svíja sa v duševných kľúčoch, predsa kapituluje pred Nekonečným — utrpenia, bolesti, biedu chápu ako prejav lásky božej, nič ich nezlomí, nič, okrem hriechu, nezroní. Dúfajú v najlepšie, pripravení sú na najhoršie. V očiach druhých: chabosť, hrôza z prázdnoty; utekajú pred svojím ja, a predsa nikde nenaehádzajú útočisko. Nemajú opory, nemajú viery vo Spravodlivosť a preto ani chuti žiť. Život sa im zdá zbytočným, chápu ho celkom živočíšne, nuž usilujú sa čím skôr vyžiť a stratíť sa so sveta.

Je aj tretia skupina ľudí, ktorí o ničom nerozmýšľajú, ktorých nehryzú nijaké takéto problémy, ale medzi ozajstnými inteligentmi takýchto individuí niet.

Neviem, do ktorej z týchto skupín chceš patriť. Cesta k Bohu je trnistá, ťažká, Kristus ako najsladšiu odmenu pre tých, čo ho milujú, sľúbil účasť na svojom kríži. Vidiš, to je tá „tvrdá reč“. No jednako veriaci človek nebude v pomykove, na ktorú cestu nastúpiť. Naopak, bude sa modliť, aby Boh soslal na neho kríže, bolesti, žiale, lebo vie, že len cez tieto hmly a tône príde k najradostnejšiemu Svetlu, k večnej blaženosti. Veriaci človek víťazí nad svojou telesnosťou, víťazí aj nad hodnotením životných faktov podľa chvíľkovej príjemnosti alebo nepríjemnosti, nad svojimi vášňami a chůfkami, pomínajúce radosti a úsmevy šťastia ho pália. Nedáva prednosť vzkriesenému Bohu pred ukrižovaným Bohočlovekom. Chce splynúť aj s Ukrižovaným. Bezprávie, bolesť

a žiaľ v metafyzickom zamierení mení sa na slasť, radosť a blaženosť.

Nuž vyber si tú cestu, po ktorej dúfaš prísť k šťastiu. Len hľad' na poslednú stanicu tej cesty. O jedno Ťa však žiadam: Nikdy nebuď polovičatý, lebo polovičatosť v otázke: prijať či neprijať Boha, náboženstvo, je toľko ako duchovné komedianstvo. Keď si svoj pomer k Bohu vyriešiš v smysle kladnom, čiže ak veriš v Boha, nesmieš sa už vedomo kolísať medzi vierou a neverou, medzi ľahkomyseľnosťou a vážnym chápaním života. Nemôžeš si vyvoliť ani takéto riešenie: Toto prikázanie sa mi páči, preto ho prijímam a rešpektujem; hento sa mi nepáči, zdá sa mi príťažké na zachovávanie, preto ho odmietam. V náboženstve nejestvuje eklekticizmus. Náboženstvo nie je filozofia, náboženstvo je totalita, jednotná, krásna stavba, na temene ktorej tróni Boh. Alebo uznáš, že Boh jestvuje, že on je nekonečná múdrosť, že Kristus bol a je totožný s Bohom, a ako Boh nemohol a nemôže sa myliť, nemôže v jednom mať pravdu, v inom nepravdu; alebo Boha neuznáš, a potom neprijmeš z jeho učenia nič, kým Ťa úderý života nepokoria a nedonútia znova hľadať smysel a cieľ života.

Ak si uveril v Boha, viera sa musí v tebe premeniť v život, v život sebavedomý, dôsledný a plný činov. Musíš zaháňať tmu a rozsievať svetlo, trhať siete nenávisti a šíriť lásku, aby aspoň v Tebe a vo Tvojom okolí ozýval sa hymnus pokoja, lásky a slávy božej.

Cirkev a nacionalizmus.

P. Vojtech Müller, OP.

To, čo dnes najviac kvitne v každom národe, je nacionalizmus, láska k národu. Úloha Cirkvi a katolíkov v tejto veci nie je ľahká;

zato tým dôležitejšia. Cirkvi aj tu musí ísť o to, aby ukázala pravú hodnotu nacionalizmu a povedala svoje rozhodujúce slová proti výstrednostiam nacionalizmu, proti šovinizmu a tým svojim nepriateľom, ktorí hovoria, že Cirkev svojou nadnárodnosťou oslabuje národnostné povedomie, že je protinárodná, alebo aj keď azda nie vedome, vychováva ľudí k národnej ľahostajnosti.

Nacionalizmus, národovectvo neznamená nič iné ako lásku čínorodú k vlastnému národu. Národovec má pred očami národ, t. j. skupinu obyvateľstva, s ktorou sa vidí sviazaný sväzkami krvi, dejín, územia a zvykov a hľadá podľa možnosti udržať toto dedičstvo, zveľadiť ho a získať mu česť v očiach iných národov.¹

Nacionalizmus sám osebe je oprávnený. Lebo ako Boh stvoril jednotlivé národy a ako každý človek patrí k istému národu, tak nemôžeme povedať, že by nacionalizmus, láska k tomu, čo Boh stvoril, čo je samo v sebe dobré, nebol tiež dobrý. Keďže človek je prirodzene členom určitého národa, musí byť i láska k tomuto národu čosi prirodzené, a keď všetko prirodzené je dobré, potom i nacionalizmus ako prirodzený cit k svojmu národu musí byť dobrý. Toto sa shoduje s rozumom a s vierou, a preto Cirkev zaujíma k nacionalizmu kladné stanovisko. Nie však k národovectvu, ktoré prekročuje hranice prirodzeného citu, k nacionalizmu, ktorý sa môže použiť ako výchovný systém, čím sa vystavuje rozličným teoretickým aj praktickým výstrednostiam, ktorý sa používa na rozličné zámery, takže môže byť príčinou takých citov a mravov, ktoré sa nesrovnávajú so zákonom božím.

Národne cítiť patrí k prirodzenosti každého človeka. Každý závisí akosi od svojej vlasti, v ktorej sa narodil, bol vychovaný, ktorej so-

¹ Dr. Chladný-Hanoš: Láska k národu, str. 2.

ciálne zariadenia pomáhajú každému, aby stúpал stále vyššie a vyššie. Ľudský duch, stvorený pre lásku a spravodlivosť, miluje svoju rodnú zem a svojich spoluobčanov. Národovectvo je potom najušľachtilejšou formou vernosti k svojmu národu. Nacionalizmus stáva sa nesmiernou duchovnou silou, nevyčerpatelným zdrojom úsilia, zápasov, je silou, ktorá robí človeka obetavým a vedie ho k veľkým mravným činom. Národné povedomie, pokiaľ je vo svojich prirodzených medziach, dušu zušľachťuje. Láska k národu je vec prirodzená, dobrá. Nesmie však prekročiť svoje prirodzené hranice. A tieto prestupuje každé národovectvo, ktoré považuje príslušnosť k nejakému národu za najvyššiu hodnotu a chce jej podrobiť všetko ostatné. Lebo darmo, najvyššou hodnotou ostáva Boh. Tento je ťažiskom nášho konania celého života v smysle slov Kristových: Čo osoží človeku, keby celý svet získal, ale škodu utrpel by na svojej duši?²

Národovectvo neznamená súhlasíť otrocky so všetkým, čo národ robí, schvaľovať všetky prechmaty, ktorých sa dopustil národ v minulosti alebo prítomnosti, či už proti iným národom alebo voči jednotlivým složkám národa samého. Môže byť niekto ohnivým nacionalistom a predsa nenávidieť krivdy svojho národa. Ba práve, keďže miluje svoj národ, musí v jeho záujme nenávidieť všetky jeho krivdy, prechmaty, lebo vie, že len spravodlivosť môže zabezpečiť trvalú budúcnosť národa, ktorý miluje.

Cirkev uznáva a podporuje spravodlivý nacionalizmus, ten, ktorému ide o bezpečnosť svojej zeme, o úctu k svojim právam, o jeho pravé miesto vo svetovom koncerte. Avšak chce, aby tento nacionalizmus bol kresťanský, teda aby hľadel na práva druhých, bol ochotný podpo-

² Mat. 16, 26.

rovať vzťahy, ktoré káže spravodlivosť, láska a povinnosť bratskej spolupráce národov a jednotlivcov a bol ochotný pomáhať tým, čo trpia.³ V katolicizme národnosť a národovectvo má svoj cieľ, ktorý musí byť v súlade so spoločným cieľom, a to s pokrokom ľudstva vo spravodlivosti a v pokoji.

Na druhej strane Cirkev odsudzuje zveličovaný nacionalizmus, o ktorom Pius XI. povedal, že prekáža spásu duší, tvorí priehradu medzi ľuďmi, prieči sa tak zákonom božím, ako i viere, samému Krédu, tomu Krédu, ktoré sa spieva vo všetkých kostoloch sveta.⁴ Odsudzuje nacionalizmus, ktorý pokladá za dovolené všetky skutky a prostriedky, ktorými môže zvýšiť svoju moc, ktorý vychvaľuje len ctnosti svojho národa a snižuje ctnosti iných národov, ktorý nepozná lásku k iným národom a za najvyššiu hodnotu pokladá národ i nad hodnotu Boha. Odsúdeniahodná je v nacionalizme nenásytnosť, sebeckosť. Lebo je to vlastne úpadok nacionalizmu, keď národ pôsobí škodu náboženstvu a zaviňuje vojny. Škodí tým len sebe, lebo čo stavia na zhnitých základoch nespravodlivosti, nemá pevné a stále jestvovanie.

Keď národovectvo má pred očami skupinu ľudí, s ktorými sa vidí sviazané sväzkami krvi, dejín, územia a zvykov a usiluje sa podľa možnosti toto dedičstvo udržať a zveľadiť, pokiaľ je to v medziach spravodlivosti a lásky, tieto snahy nacionalizmu nie sú zlé, ale dobré. Keďže však láska k národu je vášeň, treba dávať veľký pozor na to, aby sme neprekročili dovolené hranice. Náuka cirkevná to uznáva a tým národovectvo nijako neoslabuje, ale naopak podporuje zdravý nacionalizmus tým, že mu určuje spravodlivé medze a varuje pred

³ Prof. L. Lachance, OP: Nationalisme et Religion, str. 72.

⁴ Encyklika Ubi arcano.

jeho zveličovaním. Cirkev neodsudzuje zdravý nacionalizmus, ale ani neostáva len pri ňom. Nad nacionalizmus kladie ešte vyššiu hodnotu, jednotu všetkých národov v Bohu. Boh stvoril všetky národy a apoštolom povedal, aby ku všetkým išli a všetky učili.³ Každý národ má teda svojím spôsobom dosiahnuť život večný v Bohu. A podľa stupňa uskutočnenia zákonov božích, teda kresťanskej mravnosti, je i stupeň cti a slávy národa. Pred Bohom najslávnejším národom je ten, ktorý žije najzdravším nacionálnym životom podľa jeho zákonov. Toto zaväzuje i náš slovenský nacionalizmus.

³ Mat. 28, 19.

Na svetovú oktávu modlitieb za sjednotenie kresťanov.

(18—25. januára.)

Dr. Ivan Mastýľak, C SSR.

Veľkosť úniijného, sjednocovacieho diela, prekážky všeobecného dosahu, pohnútky, ktoré pýtajú sjednotenie všetkých v jedinej Kristovej Cirkvi katolíckej, vyžadujú modlitby všetkých veriacich. Cirkev nezmôže tu mnoho bez spolupráce všetkých svojich dietok.¹ Isteže modlitby mnohých sú skôr vyslyšané.²

Aký zisk bol by pre dielo svätej jednoty kresťanskej, keby sme si všetci boli vedomí, že v modlitbe Pánovej, v Otčenáši prosíme tiež za svätú jednotu všetkých: „Príď kráľovstvo tvoje, buď vôľa tvoja ako v nebi tak i na zemi!“ A pri každom svätom prijímaní súcitná myšlienka nad odlúčením našich kresťanských bra-

¹ Irénikon, ročník 1., 1926, str. 2. — P. Tabin-skyj, Molytva za pojednannja Cerkov, Lvov 1935, str. 22.

² Multorum preces facilius exaudiuntur. Svätý Tomáš, Suma teolog. II—II, 83, 7 k 3.

toy by mohla zvlažiť našu pobožnosť.³ A svätá omša sama, či nie je obetou smieru? Modlitby po tichej svätej omši, ktoré sa kňaz modlí, sú venované tiež úbohému, nekatolíckemu Rusku.⁴

Sú však aj chvíle, kedy sa zvlášť horlivo máme modliť za svätú jednotu kresťanstva: V novéne pred sviatkom soslania Ducha Svätého,⁵ v októbri pri pobožnosti ružencovej⁶ a v oktáve modlitieb za sjednotenie kresťanov od 18—25. januára, čiže od sviatku Katedry svätého Petra po sviatok Obrátenia svätého Pavla, kedy všetci kresťania, aj nekatolíci, sa modlia za svätú jednotu kresťanskú.

Oktáva za sjednotenie kresťanstva je spojená s menom P. Pavla Jakuba Františka Wattsona,⁷ zakladateľa „Spoločnosti Smierenia — The Society of the Atonement“, privtelenej neskoršie k tretej reholi svätého Františka.

P. Pavol Jakub František narodil sa 16. januára 1863 v Millingtone v Spojených štá-

³ Porovn. 1 Kor. 10, 15—17.

O význame Eucharistie pre cirkevnú jednotu viď literatúru v knižke Ivan Marianov: Aby všichni jedno byli. Výklad újnjní otázky o sbírka modliteb za sjednocení církvi; Olomouc 1939, str. 83—84.

⁴ Pius XI. v tajnom konzistóriu 30. júna 1930; Acta Ap. Sed. 1930, str. 301.

⁵ Lev XIII. v enc. „Provida Matris“, 5. mája 1895; Leonis XIII. P. M. Acta. sv. XIII., str. 185—186.

⁶ Lev XIII. v ružencových encyklikách; porovn. Leonis XIII. Acta, sv. XV., str. 309; Adiutricem populi, 5. septembra 1895; sv. XVI., str. 287; Fidentem piumque, 20. septembra 1896.

⁷ Naše zprávy sa opierajú o oficiálne brošúrky: The Society of the Atonement, Graymoor, Garrison, N. Y. 1939; In Memoriam Very Rev. Paul James Francis, SA, tamtiež 1940, — a o anonymnú knižku „Suor Maria Gabriella“, Brescia, Morcelliana, 2. vyd. 1940; autorkou tejto knižky je spisovateľka Mária Giovanna Dore.

toch (Maryland). Jeho otec bol duchovným anglikánskej episkopálnej cirkvi, ale pre sklon ku katolíctvu ho anglikánski predstavení prenasledovali. Malý Ľudovít Tomáš, ako sa budúci zakladateľ vo svete volal, bol od svojho otca poučený o nedostatkoch protestantského anglikanizmu a o náboženskom živote katolíkov. Tak už v desiatom roku vzkĺčila v chlapčevom myšlienka založiť rehoľnú spoločnosť pre anglikánov v duchu svätého Pavla a svätého Františka. Roku 1885 Ľudovít Tomáš bol vysvätený za duchovného a dostal správu episkopálnej cirkvi v Kingstonu pri N. Yorku. Túžba zakladateľská v ňom stále rástla. Roku 1893, po trojakom otvorení Pisma svätého, podľa 5. hlavy Listu k Rimanom určil meno budúcej spoločnosti: „Smierenie“. Roku 1895 dostal ponuku viesť malú misijnú stanicu anglikánskych neženatých duchovných v Omahe. Prijal ju, lebo dúfal, že to budú prví členovia jeho budúcej Spoločnosti smierenia. Roku 1898 sa rozhodol, ostávajúc ešte v anglikánskej cirkvi, uznať pápežský primát a zasvätiť svoju spoločnosť dielu sjednotenia anglikánov s Rímom a postavil ju pod ochranu svätého Františka.

V tom istom roku dostal sa do styku so sl. Luranou Máriou White, ktorá žila v akejsi anglikánskej mnišskej spoločnosti (bez rehoľných sľubov), ale hľadala spoločnosť inú, kde by sa žilo podľa sľubu korporatívnej chudoby podľa ideálu svätého Františka. Tú, pravda, nájsť nemohla v anglikánskej cirkvi v Amerike; bolo ju treba ešte založiť.

Čoskoro sa ukázalo, že úlohy týchto dvoch Bohom vedených duší sú podobné. Sestra Lurana Mária White sa mala stať zakladateľkou ženskej vetvy Spoločnosti smierenia, tretej rehole svätého Františka, ktorého meno pridala k svojmu rehoľnému menu.

Bolo získané rozsiahle opustené močaristé miesto v Garrison, v štáte N. York, ktoré nazvali Graymoor. Tu od roku 1898 začaly sa v oddelených polohách budovať skromné útulky pre obidve odnože františkánskej Spoločnosti smierenia.

P. Pavol Jakub František hlásal medzitým s kazateľníc anglikánskych modlitebníc potrebu spojenia s Cirkvou katolíckou.

V tretej hlave Skutkov apoštolských sa hovorí, ako svätý Peter pri chrámevej bráne uzdravil chromého od narodenia. Vo smysle prispôsobenom P. Wattson prirovnal protestantizmus k tomuto chromému: „Protestantizmus, súc chromý už od narodenia, vzťahuje ruku ako onen žobrák pri bráne chrámu, to jest Cirkvi katolíckej. Len Peter, žijúci vo svojich nástupcoch, môže ho uzdraviť z jeho choroby.”

P. Wattsonovi bol pre jeho katolizujúci apoštolát zakázaný prístup na anglikánske kazateľnice. Mohol iba tlačou šíriť hnutie sjednotenia anglikánov s Rímom. Už roku 1903 bol založil časopis „The Lamp — Svietidlo”. „Rozžali sme toto Svetlo”, písal v programe, „na svedectvo našej dávnej viery, ako bola kedysi hlásaná v anglickej cirkvi, kým ju samopašný kráľ neodtrhol od stredu jednoty... Kiež Pán dopraje, aby sme rozdiely, ktoré sú medzi nami a Rímom, miesto ich prehlbovania mohli priviesť na mieru najmenšiu a pripraviť cestu pre shodu, po ktorej my všetci ako kresťania túžime!”

Vonkajší apoštolát úničný narážal na veľký odpor. Bolo zjavné, že protestantizmus nie je ochotný položiť sa ako chromý od narodenia k dverám katolíckej Cirkvi. Apoštolský duch P. Wattsona hľadal inú formu, ktorú by prijali bez odporu všetci kresťania dobrej vôle: anglikáni, protestanti, pravoslávni... Našiel ju v modlitbe. Chcel vytiahnuť do sveta a zbierať modlitby pre sjednotenie všetkých kre-

stanov pod vedením nástupcu svätého Petra. Roku 1907 prišiel na myšlienku organizovať oktávu modlitieb od sviatku Katedry svätého Petra do sviatku obrátenia svätého Pavla (18—25. januára). Oktávu roku 1908 prvý raz konala Spoločnosť smierenia.

Prvý veľký úspech tejto oktávy bol, že P. Pavol Jakub František vstúpil nasledujúceho roku so svojou dvojakou malou Spoločnosťou smierenia do katolíckej Cirkvi.

Pius X. požehnal jeho kroku, schválil a odporúčal oktávu a spoločnosť pripojil ku tretej reholi svätého Františka.⁹

Oktáva sa širila medzi katolíkmi i nekato-likmi. Zvláštneho schválenia a obdarenia odpustkami sa jej dostalo roku 1916 od Benedikta XV.⁹ Tiež Pius XI. ju odporúčal. Terajší svätý Otec Pius XII. ju roku 1940 začal tým, že slúžil svätú omšu na úmysly oktávy.

Dnes možno túto oktávu pokladať za akúsi „križovú výpravu“ modlitieb za sjednotenie kresťanstva.¹⁰ Lyonský kartuzián Couturier jej horlivý propagátor napísal: „Všade sme sved-

⁹ Roku 1912 bol P. Wattson vysvätený za katolíckeho kňaza (svätenia anglikánov sú neplatné). Zomrel 8. februára 1940.

Matka Lurana Mária Františka sa narodila 12. apríla 1870 v N. Yorku a zomrela 15. apríla 1935. Roku 1909 Spoločnosť smierenia mala pri vstupe do katolíckej Cirkvi 17 členov. Roku 1939 mužská odnož mala 175 a ženská 230 členov.

⁹ Breve z 25. februára 1916; uverejnené bolo v Acta Ap. Sedis 1917, str. 61—62; modlitba, predpísaná pre túto oktávu, bola pojatá do úradnej a výlučnej odpustkovej zbierky „Collectio precum piorumque operum“, 1929; ale nie je v novej zbierke, taktiež výlučnej: „Preces et pia opera... indulgentiis ditata“ z roku 1938.

¹⁰ Porovn. M. A. Dieux, Croisade pour l'Unité du monde chrétien, Paríž 1926.

Kard. Tisserant, Sekretár Posv. Kongregácie pre východnú Cirkev, napísal úvod knižky: „Ut omnes unum sint. Crociata di preghiera per l'unità del mondo cristiano“, Rím 1939.

kami pomalého dozrievania duchov; v dušiach sa vzmáha sklon a túžba usilovať sa o viditeľnú jednotu, akú chcel Kristus Pán.”¹¹

„Keď Boh Otec uvidí, ako rozličné skupiny kresťanské sú spojené v jednej všeobecnej a usilovnej modlitbe, v ktorej bude môcť slobodne kolovať modlitba jeho Syna, a ak to bude taká modlitba, akou zakončil poslednú večeru, potom urobí všetky potrebné zázraky, aby sme sa spojili v jednote, ktorú on chcel od večnosti.”¹²

Pravda, k modlitbám treba pridať o b e t e. Aj o diabolstve rozkolu platí, čo hovoril Kristus Pán o „duchu chluchom a nemom”, proti ktorému apoštolovia boli bezmocní: „Tento druh nedá sa vyhnúť ničím, iba modlitbou a pôstom.”¹³

Sväté dielo jednoty všetkých v Kristu musí nájsť duše, ktoré celý svoj život modlitieb a obetí preniknú túžbou Srdca Ježišovho: „aby všetci jedno boli”, duše, ktorým sa tento ideál stane ideálom životným, ktorému posvätia a obetujú celý svoj život. A že takéto duše boli a sú medzi nami, to je znamenie, že Duch Kristov, Duch jednoty a lásky, veje dnes mocnejšie v Cirkvi svätej.¹⁴

* * *

Dnes na východe, v Rusku, v posledných storočiach hlavnej to bašte pravoslavia, nepriateľského katolíckej Cirkvi, v krvi a plameňoch

¹¹ Universelle prière des chrétiens pour l'unité chrétienne, 1939(?); Suor Maria Gabriella, str. 85—86.

¹² Tamtiež.

¹³ Mar. 9, 28.

¹⁴ Za jednotu kresťanskú pri príležitosti svetovej oktávy priniesly Bohu obeť života dve trapistky z Grottaferraty pri Ríme, a Pán ju prijal. Staručká Matka od Nepoškvrneného Počatia zomrela 25. februára 1937; mladá, 25-ročná sestra Mária Gabriela zomrela 23. apríla 1939.

Podobné obete života vyskytly sa aj medzi protestantmi a anglikánmi.

sa rodí nový údel osudu¹⁵ a božskej opatery. Naše malé Slovensko je na ňom činne zúčastnené. Bude priaznivý kresťanskej láske a jednote v Kristu?

Nepoznáme nevyspytateľné cesty božie...

Toľko však môžeme tvrdiť, že táto láska a jednota sa neuskutoční bez účasti veriacich, bez účasti, ktorá vyviera z vnútorného života s Kristom v Cirkvi a šíri sa vlnami modlitby.

¹⁵ „Osud“ pre kresťana znamená božie dopustenie alebo aj priamu božiu vôľu.

Pútnikova cesta.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

Mysliacemu človeku bolo oddávna jasné, že život na zemi má koniec a teda aj cieľ. Z toho boli rozličné dôsledky. Ak cieľom je absolútne nič, človek sa dáva na cestu smyslov alebo nanajvýš na cestu rozumu. Ale múdrosť Písma inam ukazuje. V žalmoch sa ozýva hlas človeka, volajúceho k Bohu: „Host a pútnik som pred tebou.“ Nový zákon presne označuje „pútnika“ ako človeka žijúceho z viery v nadzemské ciele a hodnoty. Najdokonalejšie to napísal svätý Pavol Židom: „Všetci títo umreli vo viere, bez toho, žeby boli dosiahli zasľúbenia, ale len zďaleka videli a vítali ich a vyznávali, že sú pútnikmi a cudzincami na zemi.“ Veriaci Starého zákona na ceste svojho života hľadeli na Mesiáša a na jeho dary a podľa nich upravovali svoj život. Aj kresťan musí svoj život upravovať podľa Mesiáša a jeho darov; ale viacej ako pútnici Starého zákona, lebo kresťan nepozdravuje zďaleka Mesiáša a jeho dary, ale už to všetko má. Tak jeho život na zemi je cesta pútnika, ktorý silou Spasiteľových darov ide k nerozlučnosti s Bohom. Teda

¹ 11, 13.

pútnikova cesta. je život z viery a vo viere, a nie číre spočinutie na smysloch alebo na rozume. Tohto roku chceme hovoriť o tom, ako sa takýto život v podrobnostiach utvára; totiž o pútnikovej ceste a o všetkom, čo ho na ceste stretne.

1. Pohľad na cestu.

Pútnik nie je tulák, a preto pútnikova cesta je iná ako cesta tuláкова. Tulák chodí bez jednotnej myšlienky, najradšej chodí mimo cesty, chodí bez cieľa; pútnik má jednotnú myšlienku svojej cesty, vyhľadáva najbezpečnejšiu cestu a každým krokom smeruje k cieľu. Pútnika vo smysle svätých Písem nemôže viesť iná myšlienka ako myšlienka viery, ktorá podľa božieho poučenia jednotí všetky jeho kroky na ceste, jeho cesta nemôže byť cesta číreho pozorovania a rozhodovania ľudského rozumu, lebo cieľ, ku ktorému smeruje jeho myslenie aj jeho cesta, je nerozlučnosť s bytosťou vyššou ako všetko pozemské, s Bohom.

Teda pútnikova cesta je život podľa požiadaviek a pravidiel viery. Najsamprv, pravda, robíť všetko, čo predpisuje viera ako povinnosť pre kresťana záväznú, ak má vôbec byť hodný mena kresťan. Zachovávať všetky prikázania. Ale to nie je všetko, aby život kresťana bol cestou pútnikovou. Mnoho ľudí ide po ceste prikázaní, ale sú trojakého druhu: tuláci, poloviční pútnici a pútnici celí. Podľa želania božieho srdca každý má byť celým pútnikom. A jeho cesta má byť dokonalou cestou pútnikovou. Aby sme tú cestu dobre videli v jej obrysoch, potrebujeme trochu filozofie.

Svätý Tomáš Akvinský napísal, že k Bohu neputuje sa krokmi telesnými, ale vznetmi duše. Teda pútnikove kroky na ceste sú vzne-ty, smýšľanie a rozhodovanie jeho duše čiže jeho činy. Filozofia každý vedomý skutok

človeka popisuje v jeho pôvode a postupe, rozlišujúc šesť dvojíc, pracujúcich niekedy mihom, niekedy zvoľna: Prosté postrehnutie niečoho a vo vôli prosté hnutie žiadosti; uváženie vhodnosti a možnosti prevedenia s rozhodnutím vôle, použitie náležitých prostriedkov; rozum sa obzrel na prostriedky, vôľa schvaľuje ten rozhľad; rozum vyberá vhodné prostriedky a vôľa ich schvaľuje; rozum dá vôli rozkaz, aby dala do pohybu mohutnosti, ktorých práca je potrebná na prevedenie činu, a vôľa ich uvedie do činnosti; rozum túto činnosť mohutností vedie až k vykonaniu činu, a z vykonaného činu vo vôli skrísa blažený pocit uspokojenia.

Celá pútnikova cesta, to jest všetky jeho činy, takto sa uskutočňuje. Ale aby to bola ozajstná pútnikova cesta, musí byť pri tejto šestorakej dvojici aj viera, a to nielen ako trpená složka, ale ako rozhodujúci činiteľ, ktorý vedie sám vedúci rozum a pohybuje pohybujúcu vôľu. Na každú postrehnutú jednotlivosť díva sa tiež viera, vidí mnohé veci, ktoré nevidia ani smysly ani rozum. Viera musí rozhodovať o vhodnosti alebo nevhodnosti potrebného, viera tiež musí hľadať prostriedky, viera rozhoduje pri výbere prostriedkov, určuje spôsob a smer rozkazu rozumu, riadi činnosť mohutností. Viera vplýva i na vôľu na pútnikovej ceste. Ako iba vtedy človek môže povedať „verím“, keď vôľa sa chce ochotne podvoliť večnej Pravde, aj keď rozum vraví, že nechápe, tak teraz pri pútnikových činoch na jeho ceste sa za to odmeňuje, vôľu naplňa pocitom náklonnosti a lásky k tomu, čo rozum ukazuje nadzemského vo veciach a postrehoch. Viera musí dať vôli náklonnosť uznať za najvyššie dobro to, čo ukazuje ako názor a pravidlo, ochotu rozhodovať sa pre nadzemské ciele a prostriedky, aj keď pritom musí potlačiť sebecké sklony. Napokon viera dáva naj-

väčšiu odmenu, to jest najhlbšie blaho vo voľnej stránke duše, keď vykonáme čin z pohnútok a podľa pravidiel viery. Hľa, to je celý pútnik, to je jeho dokonalá a úplná cesta.

Polovičných pútnikov je oveľa viacej, ako by sme chceli priznať. Človek sa ľahko klame. Ktosi to takto napísal: „Človek povie, že žije kresťansky a že všetko robí pre Boha. Ak nedá dobrý pozor, táto formulka je v jeho živote ako strecha, pod ktorou robí skutky viacej pre seba ako pre Boha. Slúžiac Bohu, viacej hľadí na svoju radosť ako na radosť a spokojnosť božiu; pomáha trpiacim, lebo ho veľmi dojíma pohľad na trpiaceho, a keby sa mu trpiaci protivil, nepomáhal by; je milý, lebo si na tom zakladá, že má milú povahu a potešenie mu pôsobí byť milý; keby potešenia nebolo, prestal by byť milý. Vo všetkom to býva tak, ako za čias Krista Pána, keď išly za ním zástupy, nie preto, že ich sýtil chlebom svojho učenia, ale preto, že im chleby rozmnožoval. Takýto omyl v živote pútnikovom a toto nepochopenie najhlbšieho smyslu a požiadavky pútnikovej cesty býva tiež príčinou odpadnutia od viery u ľudí, od ktorých by sme to nečakali, pokladajúc ich za veriacich katolíckych kresťanov. Neboli pútnikmi celými, nerozumeli ceste pútnikovej, lebo u nich rozhodovaly osobné chuti, záujmy a dojmy, takže keď prišiel silný nový dojem zvonka, bežali za ním preč s cesty pútnikovej.

U tuláka rozhodujú osobné dojmy a záujmy, lebo nemá cieľa. Ale pútnik na všetko myslí a všetko robí pod dojmom a pre záujmy cieľa. Tak treba hľadiť na život kresťana, ktorý chce byť kresťanom naozajstným a dôsledným. Preto musíme venovať dlhý a pozorný pohľad svojej životnej ceste a ideálu cesty pútnikovej, aby sme mohli vidieť, či sme vôbec na ceste a či sme celými pútnikmi. Len potom môžeme sa učiť podrobnosti pútnikovej cesty.

GOTIKA DUŠE.

Fr. Anjelov, OP.

Kde letíte stĺpy, rebrá gotické, kdeže kde,
kde sa družné náhlite tak šialene?
Vari vás kliatba desí po prvej zradnej žene?
Nezráňa vás jej synov mdlé žialenie?

„Nám Krása utešená jagotom sa zori,
do nej štihle svoje hlávky noríme.
Kde časnosť s večnosťou sa už viacej neborí,
v jednom Ohnisku spoločne horíme.”

Chápem už váš let, čo unáša katedrálu
chvatom do večného Jeruzalema.
Ste rukou, ukazujúcou nám všade dráhu
do otčiny, kde miesta hrôza nemá.

Nech vústi, Bože, naše žitie, duch i vášne
do Teba ako oblúky spojené;
nech chválou zahára bytie sväte i vážne,
v Tebe sa láme, láskou opojené!

Ó Mocný, nech cítim silu Tvojho dotyku;
hľaď, skrúšene modlitbu pery šepcú.
Duša len takúto Ti chce stavať gotiku,
túžby po slohu inom bažíť nechcú.

Koreň mariánskej úcty.

Univ. prof.

P. Mag. Dr. Gašpar Friethoff, OP.

Výsost božieho materstva, z nej vyplývajúca plnosť milostí a darov, ako aj veľkodušné danie súhlasu blahoslavenej Panny bezpochyby tvorí základ pre uctievanie tej istej Panny. Veď ctiť niekoho nie je nič iné ako svedčiť o jeho vznešenosti.

Samo Písmo sväté dáva príklady: Bohom poslaný anjel totiž takto pozdravil Máriu: „Zdravas, milosti plná, Pán s tebou.“ A Alžbeta, božským Duchom ovplyvnená, zasa: „Požehnaná ty medzi ženami... A ako ja prídem k tomu, že matka môjho Pána prichádza ku mne?“² A Mária prorokovala slovami: „Odteraz blahoslavenou ma nazývať budú všetky pokolenia.“³ A to aj vyplnila ona žena, čo prerušila učiaceho Ježiša a zvolala: „Blahoslavený život, ktorý ťa nosil.“⁴

Také poctenie aj v katakombách nachádzame. Nemôžeme iste povedať, či tam nájdene maľby boli len na ozdobu a poučenie (svätý Gregor o nich vraví: Čo čítanie dá čítajúcim, to maľba dá divajúcim sa nepoučeným), a či aj na uctievanie. No jednako istotne v nich vidieť spomínanú úctu. Tak v katakombách svätej Priscily (II. storočie) a svätého Petra a Marcelína (III. storočie) niektoré maľby predstavujú len blahoslavenú Pannu sediacu, kým ktorýchkoľvek iných svätých predstavujú, ako stoja. Potom v kánone svätej omše od IV. storočia Mária je pred apoštolmi. Na jej počesť boli vystavené chrámy, ako: efezská katedrála, v ktorej rozhlásili slávny vieroučný výmer o božskom materstve

¹ Luk. 1, 28.

² 1, 48.

³ Tamt. 1, 42—43.

⁴ 11, 27.

(r. 431); a za niekoľko rokov (440) v Ríme jej už druhý chrám zasvätili: Maria maggiore.

V tom istom storočí svätý Epifan už svedčil o uctievaní vo vlastnom smysle; boli aj kázne na počesť Márie a nezadlho potom aj piesne. Nasledovaly mariánske sviatky, až keď v VIII. storočí siedmy všeobecný snem (II. nicejský)⁸ rozvinute a formálne hájil uctievanie obrazov Márie; a to robil aj ôsmy všeobecný snem (IV. carihradský).⁹ Teda niet nijakej pochybnosti o skutočnosti a dovolenosti takejto mariánskej úcty.

Nielen katolíkom, ale každému uvažujúcemu je zrejmé, že my Máriu iným spôsobom uctieваме ako ostatných svätých. To podivne osvetľuje akési s o s t a v o v a n i e (kombinácia), ktorým Máriu spolu s inými svätými uctieваме. Lebo nech už z akejkolvek príčiny prosíme o orodovanie, napr. svätého Antona, nepokladáme za nevhodné na počesť tohto ochrancu stratených vecí modliť sa po deväť dní desiatok svätého ruženca. Prečo však nám nikdy nepríde na um na jeho počesť modliť sa po deväť dní litánie svätého Petra, mučeníka? Inými slovami: prečo oslovujeme blahoslavenú P a n n u, keď niečo túžobne prosíme od svätého Antona?

Jediná správna odpoveď je táto: Na počesť niektorého svätého, ktorého orodovanie účinne vzývať túžime, robíme nejaký d o b r ý s k u t o k, napríklad postíme sa, dáme almužnu, ideme na púť, pristúpime k sviatostiam atď.; ale ten dobrý skutok veľa r á z spočíva v pocte mariánskej.

Iný príklad: Nikdy nevzývame niektorého svätého, aby orodoval za nás u iného svätca, napríklad: Svätý Anton, oroduj za nás u svätého Bernarda, aby nám vyprosil atď. A prí-

⁸ Denz. 302.

⁹ Denz. 337.

čina je jasná: Svätí sa líšia podľa stupňa, ale podstatne jeden je podobný a rovný druhému. Ale nezdráhame sa vzývať iných svätých, aby za nás orodovali u blahoslavenej Panny. A najmä tých, čo za svojho života boli vynikajúcimi ctiteľmi blaženej Panny, napríklad svätého Dominika alebo svätého Grigniona z Montfortu alebo svätého Bernarda atď.

Veď ako sme už naznačili, ctiť a uctievať nie je jednoducho to isté. Preto vidíme, že jednotliví ľudia sa môžu (a majú) navzájom ctiť, vyšší nižších, nižší vyšších a rovní rovných. Uctievať však majú len nižší svojich predstavených; lebo uctievať, koríť sa, klaňať sa nie je nič iné ako ctiť v poddanosti. Preto uctievanie, korenie sa, klaňanie obsahuje dvoje: úctu a poctu.

Už sme povedali, že úcta nie je nič iné ako svedčiť o vlastnostiach vznešenosti niekoho. To sa môže diať slovami (chvály, plesanie); skutkami (ukloníme sa, vstaneme, dáme miesto, vítame, tleskame atď.); vecami (dary, obrazy, pomníky atď.).

Niekomu však máme preukazovať poctu, lebo nejako je nad nami, a pocta záleží v poslušnosti (napodobňovanie vzoru) a v odplácaní dobrodení. Teda uctievanie sa rozlišuje pri vznešenosti predstaveného a pri našej poddanosti voči nemu. Odtiaľ prvý rozdiel medzi uctievaním božským a uctievaním stvorení. Boha totiž nad čokoľvek veľké môžeme nazvať najlepším, najväčším pre nekonečnú a nevýslovnú velebnosť; je prvý počiatok a posledný cieľ všetkého, čo je mimo neho. Preto jeho uctieваме tým klaňaním, ktorým vďačne uznávame neobmedzenú nadvládu a ktoré má zvláštne meno latría.

A rozdielne uctievanie, nakoľko ide o stvorenia, tak isto vzniká, a ak vravíme o prirodzenom poriadku, prvé miesto majú tí, čo zúčast-

ňujú sa na božskej vznešenosti v tom, že sú stvoreným pôvodom celého nášho bytia a všetkého, čo máme: vlasť, otec a matka. Ctíme si vlasť a vzhľadom na ňu aj tých, čo k nej patria alebo ju podporujú, ale druhotne; podobne otca a matku, a vzhľadom na nich, ale druhotne aj ostatných pokrvných, tým uctievaním, ktorého vlastné meno je úcta. A ako otec a matka (a i vlasť) zúčastňujú sa na božskej moci nad nami, nakoľko sú našim stvoreným pôvodom, tak aj iní môžu sa zúčastniť na božskom riadení alebo právomoci nad nami. Táto však úctivosťou zvaná opäť rozlišuje sa na toľko druhov, koľko je rozličných mocí, to jest: cirkevné a svetské moci, učitelia, páni, úradníci atď., predsa však niet toľko rozličných mien. A dodajme, že tí, čo práve teraz nemajú moc, ale majú vyžadované vlastnosti, podobne majú byť uctievaní, a to, ako filozofovia vravia, *reduktívne*.

Nad všetky tieto druhy uctievania vyniká uctievanie, ktorým sme povinnými sluhom božím pre ich nadprirodzenú vznešenosť, ktorá záleží v milosti, ctnostiach, daroch, charizmách, zásluhách atď., ktorých veľmi mocné orodovanie u Boha nie je najmenším dôvodom. Tu však predovšetkým rozoznávame celkom zvlášťne uctievanie, ktorým sme podľní Matke Božej, ktoré má zvlášťne meno *hyperdulia*, kým uctievanie ostatných svätých má spoločné meno *dulia*.

I. **Klaňanie**: prináleží iba Bohu.

II. **Dulia**: patrí všetkým rozumným stvoreniam, a to:

a) pre nadprirodzenú vznešenosť (a preto pre našu závislosť):

1. *hyperdulia*: patrí len Matke Božej.

2. *dulia*: ostatným svätým;

b) pre prirodzenú vznešenosť (a preto pre našu závislosť):

1. úcta: rodičom,
2. úcta: vlasti,
3. úctivosť: predstaveným, a to:
 - a) cirkevným mociam,
 - b) svetským,
 - c) učiteľom,
 - d) pánom,
 - e) atď.

Už samo názvoslovie, ako aj miesto v schéme, jasne naznačuje, že mariánska úcta je medzi latriou, ktorá Bohu patrí, a medzi duliou, čo ostatným preukazujeme. Preto nesmrteľnej pamäti pápež Lev XIII. vraví:⁷ „Svätú Trojicu prosíme, aby sa nad nami zmilovala, iných však akýchkoľvek svätých prosíme, aby orodovali za nás; ale obrad prosenia Panny má čosi spoločné s uctievaním Boha, takže Cirkev ju tými slovami oslovuje, ktorými prosí Boha: „Zmiluj sa nad hriešnymi!“

Uplatnenie tohto jasne vidno v ktoromsi oslovení Pia XI.:⁸ „Najmilší bratia a synovia, všetci modlime sa ku spoločnej svojej Matke: Nepoškvrnená Kráľovná pokoja, zmiluj sa nad nami. Nepoškvrnená Kráľovná pokoja, oroduj za nás!“

Dôvod tohto zvláštneho uctievania nie je v jedinečnom stupni Máriinej svätosti. Lebo aj keď posvätenie Márie líši sa druhove od nášho (o tom budeme hovoriť pri nepoškvrnenom počatí), jednako milosť, ktorá ju posväcuje, dáva jej svätosť, ktorá, pravda, prevyšuje svätosť iných svojou prekypujúcou plnosťou, ale nie podstatne.

Už sme povedali, že božské materstvo je vznešenejšie ako poklad milostí, ktorý pože-

⁷ Augustissimae Virginis.

⁸ Osserv. Rom., 29. IV. 1935.

hnaná Mária dostala práve pre božské materstvo. A preto materstvo v Márii pôsobí akúsi vznešenosť, čo nielen stupňom, ale aj podstatne prevyšuje vznešenosť najväčšmi láskou horiaceho serafína; Mária pre toto materstvo naozaj má čosi spoločné s Bohom, to jest jeho najmilšieho Jednorodeného, nášho Pána Ježiša Krista, a preto aj mariánska úcta má čosi spoločné s božským uctievaním, ako vidno z vyššie spomenutých slov Leva XIII., nesmrteľnej pamiatky. Teda úcta Márii povinná špecificky je uprostred latrie a dulia. Preto svätý Tomáš dôvtipne vraví:

„Medzi všetkými inými dôvodmi vznešenosti najdôležitejší je ten, ktorým stvorenie je ctené vzhľadom na spojenie so Stvoriteľom... A preto (toto uctievanie) má zvláštne meno: hyperdulia, ako by nad duliu blížiac sa k latrii.”⁹

A Posvätná Kongregácia obradov:¹⁰ „Cirkev nad všetkých ostatných svätých vynikajúcejšou poctou uctieva Kráľovnú a Paniu anjelov, ktorej nakoľko je Matka Božia, neprináleží hociaká dulia, ale hyperdulia.”

Aj keď teda v skutočnosti Máriu uctieваме ako svätú Matku Božiu, predsa to uctievanie nestojí alebo nepadá s onou svätosťou, keďže korene zapustilo do najvnútornejších a nevýslovných vzťahov s božskými osobami. Ak u iných svätých abstrahujeme od svätosti, už tým ničime ich uctievanie, ktoré iba v nej má základy. Tá istá abstrakcia pri Máriinej svätosti nemôže narúšať jej uctievanie, keďže oveľa hlbšie púšťa korene, až po základ samého Božstva; v tomto totiž mariánska úcta má čosi spoločné s latriou, lebo aj Bohu musíme sa vonkoncom podrobiť, čo najväčšmi ho poctiť, aj keď celkom abstrahujeme od jeho nekonečnej svätosti.

⁹ III Sent. 9, 2, 2.

¹⁰ 1. júna 1884.

DO VÝŠAV.

O nevýslovnej sladkosti božej.

Nech poznám teba, Pane, ktorý ma poznávaš, nech ťa poznám, sila mojej duše; ukáž sa mi, tešiteľ môj, nech ťa vidím, svetlo mojích očí. Príď, radosť môjho ducha; nech ťa vidím, veselosť môjho srdca, nech ťa milujem, život duše mojej. Zjav sa mi, veľké potešenie moje, sladká útecha moja; Pane, Bože môj, život môj a všetka sláva mojej duše. Nech ťa nájdem, túžba srdca môjho, nech ťa držím, láska mojej duše, nech ťa obľáпам, nebeský ženich, moje najvyššie vnútorné aj vonkajšie plesanie. Nech ťa mám, večitá blaženosť, nech ťa mám v hĺbinách svojho srdca, blažený život, najväčšia sladkosť duše mojej, nech ťa milujem, Pane, chrabrosť moja, Pane, sila moja, útočisko moje a osloboditeľ môj. Nech ťa milujem, pomocník môj, bašta mojej sily a moja sladká nádej v každom mojom súžení. Nech ťa objímam, dobro, bez ktorého nič nie je dobré, nech sa teším z teba najlepšieho, bez ktorého nič nie je najlepšie. Otvor otvory mojich uší slovom prenikajúcejším ako dvojsečný meč, aby som začul tvoj hlas. Pane, zahrň shora veľkým a mocným hlasom; nech hrmí more a čo ho naplňuje, nech sa pohne zem a všetko, čo na nej je.

Osvieť moje oči, svetlo nevystihnuteľné, zažiar bleskom a rozožeh ich, aby nevidely márnosť. Háďz husté blesky a zdes ich; nech sa zjavia pramene vôd a nech sa odhalia základy obvodu zemskeho. Udeľ zrak, svetlo neviditeľné, čo by ťa zočil; stvor nový čuch, vôňa života, ktorý by bežal za tebou po voni tvojich mastí. Uzdrav chuť, aby chutnala, poznala a rozoznala, aké veľké je množstvo tvojej sladkosti. Pane, ktorú si skryl pre tých, ktorých naplňa tvoja láska. Daj srdce, čo by na teba myslelo, ducha, čo by ťa miloval, myseľ, ktorá by o tebe uvažovala, rozum, ktorý by ťa chápal, um, čo by za tebou najviacej potešujúcim vždy mocne lipol. Nech múdra láska teba vždycky máluje. Ó život, ktorému všetko žije, život, čo mi dáva život, život, ktorý je mojim životom, ktorým žijem, bez ktorého umieram, život, ktorým zasa ožívam, bez ktorého hyniem, život, ktorým sa radujem, bez ktorého sa súžim. Život ozajstný, sladký a hodný milovania, vždy pamätihodný, kdeže si, prosím? Kdeže ťa nájdem, aby som v sebe zanikol a v tebe trval? Buď blízučko v duchu, blízučko v srdci, blízučko v ústach, blízučko v ušiach, blízučko pri pomoci, lebo láskou sa vysilujem, lebo

bez teba umieram, lebo na teba spomínajúc, ožívam. Tvoja vôňa ma osvežuje, spomienka na teba mňa uzdravuje; ale nasýtim sa, keď sa zjaví tvoja sláva, život mojej duše! Duša moja baží po tebe a oandlieva spomínaním na teba; kedyže prídem a ukážem sa ti, veselosť moja?

Prečo odvraciaš svoju tvár, radosť moja, ktorou sa tešievam? Kde si skrytý, krásny, po ktorom túžievam? Tvoju vôňu dýcham, žijem a radujem sa; teba však nevidím. Tvoj hlas čujem, a ožívam. Ale prečo tajíš svoju tvár? Vari vravíš: „Neuvidí ma človek, a bude žiť.“ A preto, Pane, nech umriem, aby som ťa videl; nech vidím, aby som tu zomrel. Nechcem žiť, chcem umrieť; žiadam si rozpadnúť sa a byť s Kristom. Túžim zomrieť, aby som videl Krista; nechcem žiť, aby som žil s Kristom. Ó Pán Ježiš, prijmi ducha môjho; život môj, vezmi dušu moju, radosť moja, pritiahni moje srdce! Sladký pokrm môj, nech ťa požívam; moja hlava, riaď ma, svetlo mojích očí, osvieť mňa, sladká pieseň moja, mierni ma, moja vôňa, oživuj mňa. Slovo Božie, občerstvuj ma, chvála moja, obveseľuj dušu svojho sluhu, voď do nej, moja radosť, aby sa v tebe radovala, vstúp do nej, svrchovaná radosť, aby sladké veci ochutnávala, večné svetlo, žiar nad ňou, aby ťa rozumela, poznávala a milovala. Veď ak ťa, Pane, nemiluje, preto ťa nemiluje, lebo ťa nepoznáva; a preto ťa nepoznáva, lebo ťi nerozumie, a preto nerozumie, lebo nechápe tvoje svetlo. A svetlo vo tmách svieti, a tmy ho nepojaly.

Ó svetlo mysle, ó žiarivá pravda, ó pravá jasnosť, čo osvecuje každého človeka, prichádzajúceho na tento svet; prichádzajúceho, pravda, ale nemilujúceho, lebo kto svet miluje, stáva sa nepriateľom Boha. Rozožeh čierňavy nad hĺbočinou mojej mysle, aby ťa rozumením videla, aby ťa chápaním poznala, aby ťa poznávaním milovala. Každý totiž, čo ťa pozná, miluje ťa, zabúda na seba, viacej miluje teba ako seba, opúšťa seba a k tebe prichádza, aby sa z teba radoval. Preto ťa teda, Pane, toľme nemilujem, koľko by som mal, lebo ťa celkom nepoznám. Keďže ťa však málo poznám, málo milujem, a keďže málo milujem, málo sa v tebe radujem. Ale keď pre vonkajšie veci odchádzam od teba, ozajstnej vnútornej radosti, keď som bez teba samého, v týchto vonkajších veciach hľadám nepravé priateľstvá. A tak ja bedár márnostiam som obetoval svoje srdce, čo som tebe jedinému mal oddať s celou láskou a s celým výlevom; a tak som, sa stal márnym, kým som márnosť miloval. Práve preto, Pane, sa v tebe neradujem a za tebou nelipnem, lebo ja vo vonkajších veciach, ty vo vnútorných, ja v časných, ty v duchovných, ja v pomíňajúcich veciach

rozptyľuvam, v nich myšľienkami utkvievam, o nich vravievam, a ty, Pane, vo večných prebývaš a večnosť si. Ty si v nebi, ja na zemi, ty miluješ výšavy, ja nízke veci, ty nebeské, ja pozemské. A keďže sa tieto protivy shodnu? Svätý Augustín.

Čistá láska.

Pri šiestej cirkevnej hodinke (Sexte) je verš, ktorý vždy vyslovujem s nevôľou. Totiž tento: „Skláňam svoje srdce k plneniu ustanovení tvojich až na veky pre odplácanie.“

Vnútorne sa usilujem vravieť: „Ó môj Ježiš, dobre vieš, že neslúžim Ti pre odplatu; ale iba preto, aby som Ťa milovala a zachránila dušu.“

Svätá Terézia Ježiškova.

Cieľ jasieľ.

List Bratovi Tomášovi della Fonte, z rehole Bratov Kazateľov.

Menom Ježiša Krista ukrižovaného a sladkej Márie. Najdrahší otče v Kristu, sladkom Ježišovi. Ja Katarína, služobnica a otrokyňa sluhov Ježiša Krista, píšem Vám v drahocennej krvi jeho a želám si vidieť Vás okúpaného v krvi Krista ukrižovaného, ktorá opája, posilňuje, zahrieva a osvecuje dušu pravdou; preto neklesá do ľži. Ó krv, ktorá posilňuješ a odnímaš slabosť! Tá slabosť je z otrockej bojazlivosti a otrocká bojazlivosť vzniká z nedostatku svetla. Preto je duša silná, že pravda ju v krvi osvietila; poznala a okom rozumu zočila, že prvotná Pravda ju stvorila, aby jej dala trvalý život na slávu a chválu svojho mena. Kto nám zjavuje, že je to tak? Krv nepoškvrneného Baránka. Krv nám zjavuje, že všetky veci, ktoré nám Boh dáva, priaznivé aj protivné, útechy aj súženia, hanbu i potupu, urážky aj posmech, utrhanie aj reptanie, všetky sú nám dané s ohňom lásky, aby sa v nás naplnila sladká prvotná pravda, s ktorou sme boli stvorení. Kto nám to dokazuje? Krv. Veď keby Boh bol od nás chcel niečo iného, nebol by nám dal svojho Syna a Syn život. Len čo duša okom rozumu poznala túto pravdu, hneď prijíma silu, takže môže zniesť a pretrpieť každú, aj veľmi ťažkú vec pre ukrižovaného Krista. Nechladne, ale rozpaľúva sa ohňom božskej lásky, s nenávisťou a odporom k sebe. Pomaly poznáva, že je opitá; opitý totiž stráca cit seba a má len cit vína; v ňom potopené sú všetky city. Tak duša moja, opojená krvou Kristovou, stráca vlastný cit seba, súc zbavená smyselnej lásky, zbavená otrockej bojazlivosti (lebo kde

niet smyselnej lásky, niet strachu pred trestom), áno má záľubu v strastiach, chce sa honosiť iba krížom Krista ukrižovaného. To je jej pýcha. Všetky mohutnosti duše sú tým celkom zamestnané. Pamäť sa naplnila krvou, prijíma ju ako dobrodenie; v tej krvi nachádza božskú lásku, ktorá zaháňa sebalásku, nachádza v nej lásku k potupám a trýzeň zo cti, lásku k smrti a trýzeň zo života. Čiou pomocou sa pamäť naplnila? Pomocou rúk zanietenia a svätej a pravej túžby. Zanietenie a lásku načerpala zo svetla rozumu, ktorý poznal pravdu a sladkú vôľu božiu. Nože tak chcem, najdrahší otče, aby sme sa sladko opíjali a kúpali v krvi Krista ukrižovaného, aby horké veci zdaly sa nám sladkými a veľké bremená ľahkými. aby sme z tŕnia a hložia sbierali ruže, pokoj a mier. Iné nič nevravím. Ostávajte vo svätom a sladkom milovaní božom. Ježiš sladký, Ježiš láska!

Svätá Katarína Sienská, OP.

ŽIVOT.

Výchova dietok.

Výchova vôle v mladosti. Príde deť, keď detské srdce pocíti, že sa v ňom prebúdzajú nové hnutia, nové náklonnosti, ktoré zachmurujú jasnú oblohu prvých rokov. Zapamätajte si, matky, že v tomto čase skúšky vychovávať srdce znamená vychovávať vôľu proti nástrahám zla a lesti vášní. V prechode zo stavu neuvedomelej čistoty detského veku k uvedomelej a vífaznej čistote mladického a dievčenského veku je vaša úloha veľmi vážna. Je vašou povinnosťou, prichystať svojich synov a dcéry tak, aby mohli iste kráčať ako by medzi hadmi v tejto perióde plnej kríz a telesných zmien, aby nič nestratili zo svojej nevinnej veselosti, ale zachovali si zvláštny prirodzený pud cudnosti, ktorou majú byť podľa božieho určenia obrnení proti prebúdzajúcim sa, zhubným náruživostiam. Usilujte sa, aby tento pocit studu, ktorý je milým bratom náboženského citu, vo svojej spontánnej hanblivosti, na ktorú sa dnes málo myslí, nebol urážaný výstrednosťami v šatení, neslušnou dôvernosťou a nemravnými divadlami a predstaveniami. Naopak starajte sa, aby bol vždy jemnejší a citlivejší, úprimný a priamy. Preto s otvorenými očami sledujte kroky svojich detí. Nestrpte, aby sa čistota ich duše poškvrnila alebo nakazila stykom so spoločníkmi, ktorí sú už pokazení a aj druhých kazia. Vštepte im do srdca hlbokú úctu a horúcu lásku k čistote, dajúc im za vernú strážkyňu ich

čistoty materinskú ochranu nepoškvrnenej Panny. Svojím materinským a vychovávateľským dôvtipom a tým, že dosiahnete, aby vám deti dôverne otváraly svoje srdcia, skúmajte, pozorujte príležitosti a chvíle, v ktorých isté tajomné otázky, ktoré sa vynorujú pred ich duchom, pôsobia v nich zvláštny nepokoj. Vtedy je povinnosťou, aby matka dcéram a otec synom, nakoľko sa to zdá byť potrebné, opatrne a jemne odkryli závoj s pravdy a múdro, spravodlivo a kresťansky im vysvetlili problémy, ktoré ich znepokojujú. Keď deti prijímú z vašich rodičovských úst v príhodnom čase, v primeranej miere a veľmi opatrne odkryté veci tajomných a podivných zákonov života, počúvajú ich úctivo a vďačne. Tak sa im všetko vyjasní s oveľa menším nebezpečenstvom, s akým je to spojené vtedy, keď vysvetlenie pride náhodne v nepriaznivých okolnostiach, v dvojmyselných rečiach, v škole, od zlých a už príliš poučených priateľov, tajne čítanými nemravnými knihami, ktoré sú tým nebezpečnejšie a zhubnejšie, čím viac toto tajomstvo rozpaľuje obrazotvornosť a rozducháva vášne. Vaše slová, plné porozumenia a jemnosti, môžu byť ochranou a pomocou v pokušeníach proti čistote, ktoré znepokojujú mládež, lebo „strela očakávaná ťažšie zasiahne“ (Par. 17, 27).

Pomoc náboženstva. Dobré chápete, že v tomto veľkolepom diele kresťanskej výchovy svojich synov a dcier nestačí len výchova rodinná, čo by bola akokoľvek dokonalá, ale musí byť doplnená a zdokonalená mocnou pomocou náboženstva. Čo sa týka kňaza, ktorého duchovná a pastierska otcovská moc a autorita po vašom boku sa rozprestiera na vaše deti už od krstu, musíte sa stať jeho spolupracovníkmi pri kladení základov nábožnosti, pri učení katechizmu, čo je podstatou každej dobrej výchovy. To však vyžaduje, aby i rodičia, ktorí sú prví vychovávateľa svojich dieťok, boli nábožní a mali dostatočné znalosti náboženstva. Ako by ste mohli učiť, čo sami nepoznáte? Naučte deti, milovať Boha, Ježiša Krista, Cirkev, našu Matku, pastierov Cirkvi, ktorí vás vedú. Milujte katechizmus a naučte aj svoje deti milovať ho: je veľkým zákonníkom lásky a bázne božej, kresťanskej múdrosti a večného života.

Spolupracovníci vo výchove. Pri diele výchovy, ktoré nie je obmedzené len na niekoľko vecí, budete cítiť potrebu a povinnosť hľadať si pomocníkov. Vyberte si na to kresťanov, ako ste aj vy, a vyberajte si ich veľmi starostlivo, ako to zasluhuje poklad, ktorý im sverujete: viera, čistota a pobožnosť vašich detí. Ale nemyslite si, že po výbere pomocníkov ste slobodní a zbavení všetkej povinnosti a sta-

roztľivosti. Musíte s nimi pri výchove spolupracovať. Nech sú tí učitelia a učiteľky akokoľvek vynikajúcimi vychovávateľmi, veľmi málo sa im podarí dosiahnuť pri vašich deťoch, ak vy nespojíte svoju prácu s ich námahou. Čo by sa však stalo, keby ste miesto napomáhania a podporovania diela učiteľov, priamo ho hatili a prekážali? Keby vaše slabosti a stranníctvo, diktované falošnou láskou, ktorá je výrazom neskroteného sebecka, rúcaly doma to, čo sa dobre postavilo v škole, pri katechizme, v katolíckych spolkoch na usmernenie charakteru a upevnenie nábožnosti vašich detí?

Pius XII.

Bratská láska.

Malí ľudia si myslia, že keď vedia lichotiť, keď vedia rozprávať o bratskej láske, že bližného milujú. Skutkom však nevedia potvrdiť pravdu svojich slov, nevedia a nechcú slúžiť bližnému. Nuž ako sa môžu hlásiť ku Kristu, ktorý prišiel na svet preto, aby druhým slúžil, a nie aby mu slúžili? Sebeckí ľudia, pretvárači a katolíci neúprimní nie sú zo skupiny nasledovníkov Kristových. Kto sa pretvára, kto nepovie bližnému otvorene a úprimne, ako o ňom smýšľa, ten si v srdci vraví, že mu nebude slúžiť. A toto je už diabolské, lebo diabol bol prvý, čo kričal, že nebude slúžiť. Preto ochotná služba bližnému je znamením, že sa hlásime ku programu Krista, ktorý prišiel ľudstvu slúžiť. Nezaraďujme sa do skupiny tých, ktorí sa domáhajú počt a poklon, ale ani do skupiny tých, čo presvedčujú každého o svojej nenahraditeľnosti a dôležitosti, ale skloňme sa ku všetkým, aby sme všetkým rozдали, čo len omrvinku z lásky Kristovej.

Müller.

Stalo sa.

Bol som na misiách v istej farnosti. Skromná gazdiná fary lámala si hlavu, čo urobíť, čo navariť, aby sme boli spokojní. A pri tej prepiatej starostlivosti všeličo dodrúzgala z kuchynského riadu, porozlievala, pripálila, a keď sa miestny duchovný pýtal: Kde je to? odpoveď znela: Stalo sa vylialo sa, rozbilo sa atď. Pravda, nikto nevedel, kto to urobil, lebo všetko sa stalo. Aj my si dnes lámeme hlavy, ako dostať inteligenciu do kostola, ku svätej spovedi, ako presvedčiť mnohých katolíkov o tom, že bez náboženského života náš pozemský život vyzneje naprázdno a nepýtame sa, prečo sa tak stalo, že sa nám všetko odcudzilo alebo odklonilo od viery otcov. Uspokojíme sa tým, keď skonštatujeme, že sa to už stalo a nehľadáme previnilca, pôvodcu náboženskej ľahostajnosti našej inteli-

gencie. Pravda, nájsť pôvodcu náboženskej ľahostajnosti mnohých, znamenalo by urobiť hlboký rez do náboženského a verejného života minulých dvadsať rokov, ale to nechajme pitevnému stolu náboženských historikov. Stalo sa. Jedna vec je istá, a to chceme priklincovať. Náboženský život mnohí obmedzovali na vypočutie akej-takej kázne, na prítomnosť na svätej omši, ktorá neraz bola vynútená miestnymi okolnosťami, a dosť. Zabudlo sa na to, že katolicizmus nemá stien, nemá obručí, ale že musí zaklopať na dvere každej duše! Mnohí báli sa vyzdvihnúť náboženskú zástavu do každodenného, všedného života, aby sa nepošpinila, a tak sa stalo, že premnohí sa pošpinili. No, stalo sa! Ale nech nás minulosť poučí, a nedovoľme, aby história nám vyčítala, že naším pôsobišťom bola len kazateľnica a spovedelnica. Hej, pri oltári sa zohrejme, naplníme, vo svätyni najsvätejšej staňme sa svätí, ale potom otvorme dokorán brány našich chránov, aby hlas kazateľa zaznel všade, aby sme boli večným zunivým hlasom, ktorý kričí na púšti dnešnej ľahostajnosti a napomína blúdiacich, aby zanechali aspoň na chvíľu pokoj duše rušiaci život a priklakli k malým mriežkam spovedelnice, ktorá vráti ľudstvu stratený raj. Je čas, aby sme rozsievali slová života nielen v kostole, ale po celom širom svete. Hádám aj na pôdu skalitú, medzi tŕnie, ale milosť božia je istejšia ako tvrdosť skaly, účinnejšia ako pichnutie bodľacia, preto rozsievajme Kristovu náuku všade. Mnohí neprídu za nami, my ich musíme vyhľadať, ako Kristus hľadal stratené ovce izraelského národa. A tých stratených je dnes veľa. Nuž to, čo sa stalo, nech sa už nevráti. A aby sa nevrátilo, rozbiť máme mrákavy, ktoré obkolesily ľadových katolíkov a prekážajú lúčom božej milosti rozohniť ich ľahostajné srdcia.

Müller.

LITERATÚRA.

FRIEDRICH HEILER: Altkirchliche Autonomie und päpstliche Zentralismus. Verlag E. Reinhardt, München 1941, str. 420, broš. RM 7, viaz. RM 9. Knihu rozdelil autor na dva diely. V prvom je reč o autonómnych obciach Cirkvi východnej a západnej, v druhom zas rieši pomer pápežstva k týmto cirkvám od najstarších čias. Spisovateľ patrí medzi najlepších znalcov cirkevných dejín, o čom svedčí i táto knižka. Rozsiahly materiál, ktorý použil, spracoval dôkladne a na základe dejinných prameňov osvetlil mnohé sporné otázky o takzv. pápežskom cen-

tralizme. Staré cirkevné obce netvorily nikdy také autonomné jednotky, ktoré by nemaly nič spoločné s Rímom. Pomer k pápežovi sa vyvíjal, ale ostával tu základ tohto vývinu: primát rímskeho pápeža, ktorý bol otcom všetkých cirkevných obcí. Dielo je vedecké, určené pre historikov. — im.

JOSEF HÖFER: *Vom Leben zur Wahrheit*. Verlag Herder im B. 1936, str. 342, broš. RM 7, viaz. RM 8.60. Človek vo svojom dennom živote hľadá smysel svojho pozemského putovania. Hľadá vodcu, ktorý by ho priviedol k žriedlu radosti a pokoja. Ľudská múdrosť vynáša už mnohé cesty, vraví sa, čiže názory na svet a na život, a jednako nijaký vedecký systém nedal duši všetko, po čom túži. Celú pravdu a celé dobro ukazuje človeku Cirkev, ktorú Boh určil za vodkyňu pre človeka k cieľu života. Proti nej stavia človek svoje dosť často obmedzené a smiešne názory, ale doteraz sa ukázalo iba to, že ľudský život bez celej pravdy a bez dokonalého dobra vyúsťuje v pozemskej ničote, ktorá človeka ešte nikdy neuspokojila. Kniha dobrá na prednášky. — im.

AURELIUS AUGUSTINUS: *Der Freie Wille*. Preložil Carl J. Perl. Verlag F. Schöningh, Paderborn 1941, str. 253, viaz. RM 5.40. Takéto vydanie spisov svätého Augustína, na aké sa podujalo vydavateľstvo F. Schöningha, v nemeckej bohovednej spisbe chýbalo. Spisy svätého Augustína rozvrhli na tri časové úseky: Pred krstom, jeho spisy kňazské a napokon diela, ktoré napísal ako biskup. Prítomná kniha patrí iste k najdôležitejším bohovedným traktátom, ktoré svätec napísal. Obsahuje tri diely. V prvom sa vraví o tom, odkiaľ pochádza zlo a bolesť. A keď je slobodná vôľa od Boha, prečo zlo je zo slobodnej vôle a nie od Boha? O tom píše svätý Augustín v druhom diele. A tretí diel je hádam najzaujímavejší: Ako pochopí večné božie predurčenie s ľudskou slobodnou vôľou? Ku každej knihe je pripojený krátky výklad, ktorý pomáha porozumieť ťažšie state textu. Problém slobodnej vôle zaujíma aj laikov inteligentov, viem to dobre z prednášok vyššieho náboženského kurzu v Bratislave. A svätý Augustín rieši tento problém naozaj majstrovsky, preto nemecký preklad jeho knihy odporúčam najmä tým, čo by ťažko chápali latinský originál. K spisom, ktoré napísal svätý Augustín ešte pred krstom, patria dva ďalšie nemecké preklady: *Die Ordnung*, potom: *Musik*, str. 110, viaz. RM 3.60, dostať tamtiež. Kto nemá možnosť čítať spisy svätého Augustína z kritického vydania latinskej patrologie Migne, radostne siahne po týchto pre-

kladoch, lebo sú lacné a vystihujú dokonale latinský text. I k posledným dvom prekladom sú pripojené kritické poznámky a soznam literatúry, ktorá už bola napísaná k spisom hiponského biskupa. — im.

BERNHARD VAN ACKEN: *Hysterie. Beitrag zur speciellen Seelsorge.* Verlag F. Schöningh, Paderborn 1940, str. 111, RM 1.50. Z pastoračie vieme, aké ťažkosti má kňaz, keď načím viesť ľudí, o ktorých sa tvrdí, že sú hysterickí. Najdôležitejšie je poznať, či niekto trpí hysteriou a potom rozoznať hystериu od iných duševných javov. Túto otázku rieši autor dôkladne a vždy v rámci kňazskej pastoračnej činnosti. Každý záver potvrdzuje odbornými skúsenosťami lekárov i teologov, takže jeho rady môžeme prijať ako správne kritériá pri rozoznávaní hysterie. Nakoľko tu ide o vedenie duší, kňaz rozhodne potrebuje správneho radcu; ním môže byť i toto dielko. — im.

ERHARD PESCHKE: *Die Theologie der Böhmischen Brüder in ihrer Frühzeit. Sv. I: Das Abendmahl.* Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 1940, str. 274, broš. RM 15. Po dôkladnom štúdiu českej i nemeckej literatúry teologie českých bratov Peschke vydáva obsiahle dielo o českobratskej náuke o Eucharistii. Všíma si názory predchodcov hnutia českých bratov, najmä Štítneho a Chelčického, a ich náuku kritizuje vo svetle súčasných filozofických i teologických smerov. Stredobod každej štúdie je Eucharistia, pričom neobchádza otázky, ktoré majú vzťah na toto tajomstvo viery. V poslednej časti hovorí o pomere Luthera k českému náboženskému hnutiu a prichádza k názoru, že vplyv Luthera, najmä na českobratské hnutie nikdy nebol taký, o akom sa píše v mnohých príručných knihách dejín. Kniha pre historikov, ktorá objasní mnohé otázky o smýšľaní českých bratov o Eucharistii. — im.

ELISABETH KÖTTER: *Weg des Kindes zu Gott.* 2. vyd. Verlag Herder im B., 1940, str. 160, viaz. RM 3.20. Spisovateľka dosiahla v knihe dva účely: Najprv ukázala cestu a cieľ náboženskej výchovy dieťaťa, a potom naznačila, ako sa majú rodičia sami vychovávať, keď vychovávajú deti. Základ výchovy je prirodzenosť dieťaťa, jej sklony, ktoré načím pomaly prispôbovať ovzdušiu nadprirodzenému. Začína to už pri svätom krste, kde dieťa začína žiť ako člen nadprirodzenej božej rodiny. Bohaté skúsenosti autorky oprávňujú ju na to, aby dala normy na správne postupné uvádzanie dieťaťa do náboženského života. Kniha je písaná ľahkým slohom a je v nej veľa príkladov, takže poslúži nielen rodičom, lež i tým, čo

spolu s rodičmi vychovávajú, ale i tej mládeži, ktorá sa pripravuje na manželský stav. — im.

ALFRED EHRHARD: *Niederdeutsche Madonnen*. 120 obrazov. Verlag H. Ellermann, Hamburg 1940. Úcta k Božej Matke stvorila umelecké obrazy a sochy tej, ktorá je spoločnou matkou všetkých kresťanov. Nakladateľstvo Ellermann touto knihou vydáva vzácnu zbierku dolnonemeckých gotických Madon, ktoré dýchajú nadzemskou krásou a nežnosťou. Madony žiaria naozaj božským pôvabom, ktorý svedčí o večnom spojení svätej Panny s Bohom. Každá fotografia je prevedená dokonale a vzácné sú tiež vedecké komentáre ku každému obrazu. I tieto Madony svedčia o starodávnej úcte nemeckého národa k Matke Božej. — im.

Dr. BURKARD FRISCHKOPF: *Gott und unsere Zeit*. Verlag Benzinger, Köln a./Rh. 1941, str. 206, broš. RM 5.80, viaz. RM 6.90. Životné problémy môžeme rozriešiť len v božom svetle. A zdá sa, že dnešné ľudstvo sa akosi bojí podrobiť svoju činnosť božím úsudkom. Chceme sa vymotať zo všetkého, čo je božie, čo má absolútnu hodnotu, a meriame všetko hodnotami časovými, pomíňajúcimi. V knihe autor ukazuje, že Boh sa nedá odstrániť z dejín, a kedykoľvek sa ľudstvo o to pokúsilo, vrhlo sa do náručia telesnej i duševnej biedy. Úvahy sú písané živo, tak, ako načim hovorí dnešnému človeku, preto uchvátia dušu a nadchnú pre dobro. Knihu odporúčam inteligentom laikom. — im.

Weg und Ziele. Verlag „Ars sacra“ Josef Müller, München. Str. 136, viaz. RM 3.20. 21 hlbokotlačových obrázkov. Knižka obsahuje výbor najkrajších článkov nemeckej literatúry od najznámejších nemeckých autorov so zamierením výchovným. Kniha je určená hlavne pre dospievajúcu ženskú mládež. Chce vychovať z dievčat ozajstné kresťanské matky. Zaslúži si, aby sa dostala do rúk mládeže. Kniha je spestrená vkusnými obrázkami. — pm.

WALTER EUGEN: *Glaube, Hoffnung und Liebe im N. T.* Verlag Herder im Breisgau 1940. Str. 210, viaz RM 2.80. Boh St. zákona bol Boh prísny, krutý, Boh vojny; v Novom zákone sa ukazuje ináč. Nový zákon je charakterizovaný láskou — už nie oko za oko, zub za zub, ale načim milovať i nepriateľov. Nový zákon je charakterizovaný láskou — už nie oko ich podávajú Evanjeliá a svätý Pavol. Celý životný program kresťana slovami svätého Pavla uisťuje nás, že takto chápať život, učenie novozákonné nie je výmyslom: „Viem, komu som uveril“ (2 Tim. 1, 12). — pm.

Dosky (väzbu) na prvý ročník Smeru z technických príčin nevydáme.

Dary na študentský tlačový fond. Po 100 Ks: Dr. V. Hoffmann, Kostolany n/H., Dr. J. Búda, Bratislava, Ing. A. Vagáč, Trenčín, Ks 70. Po 20 Ks: Dr. A. Paldan, Kys. N. Mesto, L. Janovská, Trenčín, M. Strechay, Trenčín. Po 10 Ks: H. Orthofer, Bojná, Fr. Rybárik, Orechové. Všetkým darcom Pán Boh zaplatí!

Vyšší náboženský kurz. Po pravidelných prednáškach v Bratislave a v Trenčíne zásluhou p. poslanca preláta Dr. Jána Ferencíka bol otvorený vyšší náboženský kurz aj v Ružomberku. Účasť ružomberčanov na prvej prednáške je zas novým dôkazom, že slovenská inteligencia musí načrieť do živých studníc náboženského života, lebo tam je energia, ktorá sa musí preliať do nášho súkromného života, keď chceme vybudovať nový verejný život u nás. Po Ružomberku hlási sa k slovu Orava, Dolný Kubín. I tam pôjdeme a pohovoríme si o tom, čo pre nás katolíkov je dnes najpotrebnejšie. Presný termín prednášok oznamujeme v dennej tlači a v rozhlase.

Rodina smeristov. Náš jednoročný život bol skúškou, pri ktorej sa poznala hodnota našej katolíckej inteligencie. Na duchovnej riečici sme presievali všetky dušičky a bolo veru dosť kúkoľ, ale tej pšenice predsa len viacej. Naše rady rastú a teší nás najmä to, že študujúca mládež stredných i vysokých škôl s naším programom sa stotožňuje. Odpadli suché konáre, ktoré na tele Cirkvi a národa neznamenajú nič. Ale nová generácia si všimla, že Smer na duchovnom podklade zabezpečuje šťastie celého človeka, šťastie tela i duše, že kladie základ trvalým hodnotám, preto sa k nám hlási. My v započatej práci budeme pokračovať a vás všetkých voláme do roboty. Modlite sa, aby Pán Boh zosil pôdu, do ktorej zasievame večné pravdy! Modlite sa, aby bol uskutočňovaný náš program! Postarajte sa, aby Smer

B. G. Dakujeme za nové adresy. To vždy tak bolo, že sa človek sklame v tých, ktorým dôveroval najviac. Neverte svetu, neverte tým, čo povrchno súdia. Pán Boh vás nikdy nesklame. Prídu skúšky, ale práve tam sa dokáže vaša katolícka priamočiarosť, že nepracujete pre osoby, ale pre Boha. To nech vám postačí.

T. U. Ľudia, ktorým ide o peniaze, len vtedy vám budú lichotiť, len vtedy vám budú pomáhať, keď im vždy niečo kvapne. Ale to sú priatelia, od ktorých neočakávame pomoc v núdzi. Ani Cirkev svätá od nich nič nečaká, lebo i Cirkev potrebujú len potiať, pokiaľ v jej svätom lone tyjú. Nečudujte sa teda, keď žiarlia a obchádzajú vás preto, že máte srdce katolícke, ktoré miluje Boha a vie sa obetovať za veci božie. Nie, to vás nesmie znechutiť, lebo ani Pán Ježiš neprestal dobro konať práve tým, čo ho prenasledovali a odsudzovali. Odmena večná a uznanie, ktoré vyviera z úprimného srdca nech je i pre vás vzpruhou v práci v katolíckej akcii.

P. R. Garrigou-Lagrange, OP:

K B O H U.

ZÁKLADY DUCHOVNÉHO ŽIVOTA.

Cena Ks 16.

Duchovné smeristické hnutie svoju prácu ešte len začína. Aby naši čitatelia vedeli, na akých základoch chceme stavať, aký je náš cieľ, vydávame túto knihu, ktorú napísal skúsený vodca duchovného života a jeden z najväčších znalcov katolíckej bohovedy. V knihe nájdete načrtnutý i náš program. Ale nie je to iba program Smeru; to, o čom sa píše v knihe K BOHU, musí zaujímať každého kresťana, ktorý chce rozumieť slovám Krista Pána: Buďte dokonalí!

Objednávky prijíma administrácia Smeru.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.

Smer

revue pre duchovný život.

OBSAH:

ročník II.

142.

íslo 2.

Cesty. Haranta: Svätá rodina 49. Müller: Spytovanie svedomia 50. Soukup: Pútnik sám 55. Beňuška: Eucharistia - sviatosť 59. Friethoff: Spoločnica Prostredníka 64. Kohút: List študentovi 70. Do výšav 78. Život 81. Literatúra 93.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.

SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ivan Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

PREDPLATNÉ NA ROK 1942. Do tohto čísla vkladáme složenky a prosíme všetkých odberateľov, aby vyrovnali tohoročné predplatné. Pamätajte, že Smer od Nového roku je o 6.50 Ks drahší, preto nezabudnite ich priplatiť. Viacerí totiž poslali predplatné Ks 30, a my potom musíme doplácať. Dlužníci za minulý ročník nech použijú složenku aj na zaplatenie starých dlhov.

Knižku **K B O H U** rozposlali sme temer všetkým smeristom. Tých tiež upozorňujeme, aby nezabudli, že knižku treba zaplatiť. Čím skôr, tým lepšie, lebo kníhtlačiareň nechce čakať.

SMERISTI! Poznáte študentov? Poznáte ich dušu? Viete o ich duševných potrebách? Viete o tom, že radi čítajú Smer?

Generácia vysokoškolského aj stredoškolského študentstva, hľa, to je naša budúcnosť! Tí sa budú starať o záujmy všetkých vrstiev ľudu.

CESTY.

Ján Haranta:

SVÄTÁ RODINA.

*V kráľovstve najmenšom, čo nebles moc má v žezle,
hosfovsky v každom prebývaj
a pomôž postaviť pre dobré dni i pre zlé
spomienku z trosiek, teplý raj.*

*Príbuzná spojených, čo Betlem zakúsill,
meč nástrah, dotyk ochranný,
strážkyňa Najmocnejšieho, buď darom sily,
kde srdcia rozpoj poraní.*

*Útechy zrnko vlož do pustých záhrad času,
zhrej láskou domy studené,
plač jasiel rozozvuč do úsmevného hlasu,
núdznosti utíš úpenie.*

*Zaujmi miesta tie, čo sudby pazúr tvrdý
alebo satan prázdnu dal
a nadovšetko to, čo zrelo v kríži smrti,
so zeme prenes v nebies dlaň.*

*Svedkyňa našich dní, čo s nami dávaš prsty
do rosy, kvetov, do blata,
požehnaj žitiu zvlášť, čo dar svoj zplna hrsti
do božej dlane ukladá.*

Spytovanie svedomia.

Dr. Inocent Müller, OP.

Človek musí poznať svoje dobré i zlé sklony a vlastnosti, keď má úprimnú vôľu v duchovnom živote pokračovať. Ale toto sebapoznanie býva ťažké. Človek nerád skúma ten malý svet — mikrokozmos — ktorým je sám, viacej ho priťahuje, vábi vonkajší svet. Vnútro človeka, hoci je také bohaté a zaujímavé, ostáva neraz zanedbaným úhorom a človek si myslí, že bude bohatší a múdrejší, keď sa celý venuje poznaniu vonkajšieho sveta a nie seba. Potom pýcha prekáža poznať a uznať, že máme chyby, pýcha najradšej všetko prikryje, zamlčí, aby človek nevedel, čo je. Keď človek podľahne tomuto pokušeniu, potom je veru zle. Nepozná sa, zväčša myslí si o sebe viacej, ako je, nuž a potom nemôže byť u neho reč o duchovnom pokroku. Najlepší prostriedok na prehlbenie sebapoznania a na odstránenie spomínaných prekážok sebapoznania je spytovanie svedomia. Nebudem hovoriť o rozličných metódach spytovania svedomia, ale iba v základných črtách vysvetlím, čo je spytovanie svedomia a ako ho máme robiť.

Čo je spytovanie svedomia?

Svätý Tomáš Akvinský vraví, že je to podrobná rozprava, v ktorej sústreďujeme myseľ na svoje myšlienky, túžby, slová a skutky, aby sme ich shodnotili. Na inom mieste Anjelský učiteľ píše: Pousiluj sa aspoň raz cez deň poznať, ako si strávil čas, s kým si bol cez deň, čo si myslel, čo si vravel, čo si počul alebo vykonal, aby si poznal slabosti jazyka, srdca a smyslov. Rozmýšľaj, v čom a ako si niekoho urazil, či si nedal príležitosť k urážke, a všetko popreberaj vo svojej mysli tak, ako sa stalo. Ide teda o podrobné poznanie našich myšlienok, slov aj činov.

Pravda, spytovanie svedomia nesmie byť len suchopárnym psychologickým konštatovaním našich vnútorných alebo vonkajších prejavov. Aby bolo užitočné pre náš život duchovný, musíme ho vykonať v akomsi nadprirodzenom, božom ovzduší. Na dobré spytovanie svedomia potrebujeme najsamprv pomoc shora, pomoc Ducha Svätého, ktorý skúma hlbiny srdca i duše. Modlitbou musíme si vyprosiť dar vedenia a poznania, lebo účel darov Ducha Svätého je pomôcť nám poznať seba samých, aby sme ľahšie a rýchlejšie prišli k Bohu.

Pri spytovaní svedomia postavme sa v duchu pred vzor nášho života, pred Ježiša Krista. Jeho život máme si denne osvojovať, nesmieme byť len jeho obdivovateľmi, lež jeho nasledovníkmi. Dívajme sa na jeho skutky, ale sledujme najmä vnútorné pohnútky všetkých jeho činov. Potom naše chyby a hriechy ukážu sa nám v celkom novom svetle, lebo jasne uvidíme priepasť medzi svojím životom a životom Krista Pána. Ale vidiac svätosť Syna Božieho a svoju úbohosť nesmieme stratiť odvahu a vôľu uskutočňovať jeho život. Veď Kristus Pán prišiel na svet ako lekár, ktorý myslí len na to, ako vyliečiť naše rany a naše slabosti. Od večnosti túži po tom, aby sme boli jeho bratmi, aby sme boli dieťkami jeho nebeského Otca. Preto v duchu, keď porovnáваме svoj život s jeho životom, vypsedaame sa mu a s pokorným srdcom prosme od neho odpustenie. To nás posmeli, doda nám silu a odvahu odstraňovať prekážky a bojovať proti všetkému, čo zamedzuje rozvoj božieho života v duši.

Keď poznáme mravnú hodnotu svojich činov, začneme hľadať príčiny mravnej dokonalosti alebo zloby, lebo len tak poznáme, či sme za tie činy zodpovední. A tu načim poznať, či naše skutky boli dobrovoľné alebo nie, či sme ich vykonali s plným vedomím alebo len polovedome, a napokon, či sme so všetkým súhla-

sili. Takýto rozbor mravnej hodnoty našich činov objasní nám v duchovnom živote veľa. Odstráni úzkostlivosť a presvedčí nás o potrebe vyhýbať aj vzdialenejším príležitostiam k hriechu, ktoré vplývajú na naše skutky nepriamo a vzdialene. A aby sme vedeli byť pri úsudku nestranní, predstavme si, že pri spytovaní svedomia večný Sudca nám vraví: Vyďaj počet zo svojho vladárenia. Potom odpovieme na všetko úprimne tak, ako sa stalo, nič nezmenšíme, nič nevykrútime, nič neospravedlníme, čo sa ospravedlniť nedá, ale nad všetkým vyriekneme spravodlivý rozsudok.

Učítelia duchovného života dávajú podrobnejší návod, ako načim postupovať pri zvláštnom spytovaní svedomia. Začiatocníci nech dávajú dobrý pozor na základy duchovného života, nech spytujú, ako pokračujú v pokore, v skromnosti, či ovládajú pohyby svojho tela, či sú opatrní v reči. Všetmožno nech sa pousilujú, aby sa nikdy nedopustili ľahkého hriechu s plným vedomím a súhlasom. Preto nech sa presvedčia, či sú pánmi svojich smyslov, najmä či vedia umŕtvovať oči a sluch, či podliehajú vplyvu vášní a či vládnu nad myšlienkami a obrazotvornosťou. A pokračujúci nech sa spytujú, s akým úmyslom konajú svoje práce, či tajne nevyhľadávajú sebachválu, a potom ako plnia svoje stavovské povinnosti. Musia sa tiež presvedčiť o tom, či sa cvičia v tých ctnostiach, ktoré majú užší vzťah s hlbším duchovným životom, napr. či sa cvičia v poslušnosti, v čistote, v tichosti, v trpezlivosti a pod. Tieto ctnosti musia si osvojovať jednu za druhou, ináč ostanú stáť v polovici cesty. No a kresťania na ceste dokonalých tiež nech spytujú svedomie, či túžia po dokonalej láske k Bohu a k bližnému, či sa cvičia žiť a pracovať vo všadeprítomnosti božej a či túžia po odstránení i tých najmenších nedokonalostí.

Veľmi dôležité pri každom spytovaní svedomia je poznanie prevládajúcej chyby. Keď poznáme, že určitá vášeň alebo zlozvyk u nás prevláda, hneď načim si osvojovať tú ctnosť, ktorá je v protiklade s prevládajúcou chybou alebo hriechom. Lebo prevládajúca chyba je naozaj najväčšou prekážkou dokonalosti; istý spisovateľ vraví, že je to veliteľ všetkých ostatných nerestí. A keď porazíme veliteľa, s ním padne všetko ostatné.

Len čo poznáme, ktorá chyba u nás prevláda, začneme najprv s potláčaním jej vonkajších prejavov, aby sme predišli pohoršeniu bližného. Keď napr. prevláda hnev, dáme si pozor na slová, aby sme bližného neurazili alebo tiež nepopudili k hnevu. Potom sa pokúsime nájsť vnútorné príčiny svojich chýb a pokleskov. Presvedčíme sa, či v nás nežije pocit hnevu, túžba po pomste, náklonnosť k posudzovaniu a pod. Lebo to sú pramene, v ktorých sa napájajú a nasycujú všetky vonkajšie prejavy hriechov a nerestí. Ale neslobodno ostať iba pri čírom poznaní príčin hriechov a ich odstraňovaní. Súčasne načim pestovať protipoložné ctnosti, lebo hriech a nerest len vtedy sú vykorenené, keď na ich miesto nastúpila ctnosť.

Spytovanie svedomia má nás bližšie priviesť k Bohu, preto po každom takomto spytovaní vrúcne poďakujeme mu za všetko, čo od neho máme. Veď od rána do večera zahŕňal nás otcovskou starostlivosťou a láskou, a my sme boli nevďační. Chránil nás proti pokušeniam, varoval nás pred hriechom, posielal nám svoje milosti, aby sme neupadávali tak často do tých istých chýb. Preto za všetko poďakujeme, a najlepší prejav našej vďačnosti bude, keď denne vždy lepšie využijeme dary, ktoré nám dáva.

Pohľad na božie dobrodenia a na našu nevďačnosť vyvolá v duši cit ľútosti, lebo sme urazili Boha, ktorý bol k nám taký dobrý a

milosrdný. A keď poznáme svoju úbohosť a krehkosť, staneme sa naozaj pokorní, lebo vlastná skúsenosť nás poučí, že padáme na každom kroku a preto nie sme hodní toľkej lásky Pána Boha. Poznáme tiež neoceniteľné dobrodenie svätej spovede, v ktorej sa nám takrečeno do nekonečna odpúšťajú stále tie isté hriechy, ale súčasne naša duša sa naplní radosťou, keď vo svätej spovedi bude môcť ospevovať nekonečné milosrdenstvo nebeského Otca, ktorý je vždy ochotný nám odpúšťať. V našej duši vypestuje sa takto duch pokánia a budeme môcť vyznať so žalmistom: Môj hriech predomnou je vždycky.

Ďalšie ovocie, ktoré prináša dobré spytovanie svedomia je veľká túžba po zadosťučinení a náprave. Človek, ktorý pozná seba a dobrého Pána Boha, samočinne chce niečo podniknúť, čím by napravil minulý život, usmieril Boha a odstránil z duše náklonnosť k zlu. Preto sa rozhodne, že začne žiť novým životom, že použije všetky dobré prostriedky, aby zmenšil počet hriechov a ozdobil sa ctnosťami. Nebude sa veru nadúvať, nebude veľa rátať na svoje sily, lebo vie, že sám len hreší a z hriechu nevie sa vymotať. Ako slabé dieťa padne do náručia dobrého Otca, viac bude dôverovať všemohúcnosti a nekonečnej božej добрote, ktorá je ochotná vždy nám pomôcť, len keď prosíme. Vedomie, že sami sme slabí, privedie nás k pokornej, vrúcnej a vytrvalej modlitbe, v ktorej budeme prosiť Pána Boha, aby vyliečil naše duševné rany, aby nám soslial stále svoje milosti, s ktorými by sme vedeli statočne odolávať zlu a ozdobovať svoju dušu ctnosťami. A toto bude pre nás oveľa užitočnejšie, ako úzkostlivé prehrabovanie sa vo všelijakých chybkách, lebo koniec takého spytovania svedomia bude veľké ďakovanie spojené so silným predsavzatím Pána Boha nikdy neuraziť.

Spytovanie svedomia odкрýva hriechy a pomáha poznať aj ich príčiny, preto v duchovnom živote je veľmi dôležité. Lebo kto v božom svetle vie urobiť správny rozdiel medzi dobrom a zlom, najmä takým zlom, ktoré sa zjavuje aj pod rúškom dobra, pripravuje sa na prijatie mnohých božích milostí. Preto svätý Tomáš píše: Nebuď lenivý cvičiť sa v takomto spytovaní, lebo pokoj a duševná radosť, ktorú ti prinesie, presahuje každú pozemskú slasť.

Pútnik sám.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

Kto nerozumie sebe, ničomu nerozumie; v ničom sa nevyzná, kto sa v sebe nevyzná. Pútnik sa musí vyznať vo svojej ceste, inak by nadarmo mrhal mnohú námahu a pripravil by sa o mnohú radosť cieľa púte, keby sa nevedel dobre vidieť v pútnickej šate. Preto na pútnikovej ceste prvé dôležité je: pútnik sám.

Ernest Hello v knižke, vydannej s názvom „Od ničoty k Bohu“, takto líči jednu stránku pútnikovej šaty: „Človek je zvyklý myslieť, že je a že má. Ale musí sostúpiť na najhlbšie dno svojej priepasti, aby on, ničota, oddelil sa od toho bytia, čo dostal, aby sa zahľadel na svoju holosť a aby volal z neznámej cesty: Nie som! Nie som! Pane, buď milostivý ničote! Hlavu majúč na kolenách, musí ostávať v hlbokom mlčaní ničoty... Keď človek hľadá len na svoju ničotu, Boh na neho hľadá len vo svojom milosrdenstve." To je teda prvé, čo pútnik musí vedieť a robiť, že ide k Bohu odetý svojou ničotou ako pravým pútnickým rúchom. Svetlo rozumu samo je celkom zaujaté tým, čo je v jeho blízkosti a teda na povrchu; preto sa chce smiať takej reči. Zvyčajne myslieva o sebe aj o svojom majiteľovi, „že je a že má“, a teraz sa má vmyslieť do presvedčenia, že nie

je a nemá. Zdá sa mu, že človek stojí veľmi vysoko. Ale viera ho vedie do priepasti a priviedie ho až na dno priepasti malou otázkou z dvoch slov: Čo si? Odpovede viery vedú človeka na dno priepasti, aby sa tak stal súci vystúpiť až do najvyššej svätyne svojho cieľa, na srdce božieho milosrdenstva.

Svätý Tomáš Akvinský píše, že viera dá človeku celý rozum. Rozumieť, že je, vedieť rozhrnúť povrch a vidieť, čo je skryté pod povrchom, ako sa účinok skrýva v príčine a príčina v účinku. Viera teda ukáže, ako pútnik je účinkom príčiny, ktorá ho postavila na cestu. Aká to silná príčina, všetko obsahujúca a vo všetkom rozhodujúca! Len zostavme niekoľko zaznačených slov Syna Božieho a svätého apoštola Pavla, a hneď sme na dne priepasti ničoty. Pán vyhlasuje, že ani jediný vlások človeka, ani denná potrava najposlednejšieho operenca nevymyká sa zpod vplyvu tejto príčiny. Vyhlasuje, že bez neho človek nemôže urobiť ani to najmenšie. Apoštol Pavol zasa svoju náuku shrňa do jednoduchej otázky, na ktorú nedáva odpoveď, lebo je jasná: „Čo máš, čo by si nebol dostal? Prečo sa chváliš, ako by si nebol dostal?“ A starozákonný prorok presne odpovedal pútnikovi na otázku „Čo si?“ vyhlásením: „Prach si a na prach sa obrátiš“ — ničota podľa vtedajšieho spôsobu reči.

Telesné aj duševné sily, všetky ich diela, výsledky diela a trvanie života, to všetko je ničota so strany človeka samého. Tu musí pútnik najsamprv vidieť, aby potom jasne uvidel svoj cieľ, príčinu, ktorá to všetko robí a bez ktorej by pútnik ani nebol pútnikom ani ničím iným. Pútnik by málo videl, keby sa videl len takým, a nechcel by putovať, keby mu viera viacej neukazovala. Zápor nemôže byť životnou silou ani na krok, tým menej na dôležitú a ďalekú púť. Viera ukazuje taký úplný zápor, aby rozptýlila hmly, zahaľujúce bohatstvá kla-

du. Je to prastará myšlienka, ale najlepšie nám povie aj tu, čo má pútnik vedieť: Že totiž Bohu, najmocnejšej príčine, je vlastné niečo robiť z ničoho. A Písmo nám jasne naznačuje, čo milosrdenstvo božie urobí, keď pútnik „zo svojej neznámej cesty volá: Nie som! Nie som"! Apoštol Pavol zasa má pre túto kladnú stránku pútnikovej šaty stručné slová, ale ktoré pre svoju veľkosť človeku berú dych: Chrám boží ste. Ste obraz božej slávy. Ste deti božie a Otec poslal do vašich srdc Ducha svojho Syna, aby volal: Otče! Telo Kristovo ste, údy jeho tela každý. Kristus, Syn Boží, je vašim prvorodeným bratom. Ten Kristus je vašim rúchom. Apoštol Peter zasa všetko to vyjadril svojím spôsobom: Ste z vyvoleného rodu, ľudia boží, kráľovské kňazstvo.

Keď pútnik si je vedomý vlastnej ničoty, vidí sa účinkom Príčiny do všetkých podrobností; môže vidieť, ako táto Príčina ho vierou pozdvihuje z ničoty a nad všetko, čo je okolo neho. Vidí, čo mu božie milosrdenstvo dalo na cestu, aby si na nej rozumel, aby sa v sebe vyznal. Odrazu vidí svoju veľkosť a utešené rúcho dediča najslávnejšej ríše, ríše božej. Svätý Tomáš Akvinský tu zase zasahuje a v podrobnostiach ukazuje, ako sa v skutočnosti javí táto výbava pútnika božieho.

Pútnikovi vo viere dostane sa požehnanej trojice, označenej menami: dary Ducha Svätého, blaženosti, ovocie Ducha Svätého. Dary rozumu a vedenia. Jeho rozum je posilnený svetlom shora, aby mal pochopenie pre hlboké a skryté pravdy, aby sa vedel povzniesť nad krátkozrakosť ľudského rozumu. Dar vedenia naučí človeka správne posudzovať a oceňovať všetko, čo je okolo neho na jeho púti.

Oboje sa prejaví v blaženom smýšľaní, ktoré je vyjadrené blahoslavenstvami, ako ich zostavil vtelený Syn Boží. Najsamprv: Blahoslavení čistého srdca, lebo oni budú Boha vidieť.

Duch veriaceho pútnika vie sa udržať čistý od preludov a omylov, ktoré by mu pozemské sebedovedomie chcelo nadiktovať. Všade bude vidieť Boha, najmilosrdnejšiu a najmocnejšiu príčinu, nenechá sa zmiasť pozemskými preludmi, nepodľahne zákerným myšlienkam a námietkam ľudským. Druhé blahoslavenstvo zasa dá mu pútnický ráz v každom počínaní: Blahoslavení, ktorí trúchlia, lebo oni budú potešení. Aby pútnik nepodľahol radostiam, ku ktorým ho vábia stvorenia, účinky ako on. Aby sa na ne vedel smutne dívať, keď ho chcú odviešť od jeho najradostnejšej nádeje a chcú mu prekážať na ceste, odvádzajúc ho od cieľa. A aj naopak, aby sa pútnik vedel so svätou radosťou dívať na stvorenia a používal ich ako pomôcky, ktoré mu urýchľujú cestu, pomáhajúc mu vidieť Príčinu a jej neobsiahle a všestranne rozmanité krásy.

Ovocie tej božej siatiny svätý Tomáš Akvinský označuje po svätom apoštolovi Pavlovi menom istoty a menom radosti. Istota na životnej ceste je pútnikovou silou. Nehľadá, vidí jasne na cestu. Nič mu neimponuje, čo sa neshoduje s jeho rozumom a vedením. Pútnik touto istotou, ktorou sa môže honosiť len on, pútnik, získava ozajstnú hrdosť. Nech na ceste stojí čomukoľvek z tváre do tváre, vie, že ho nič z toho nemôže ani ponížiť ani povýšiť. Koho Boh tak povýšil a kto si je vo viere vedomý svojho povýšenia ako výlučne účinku Príčiny, ten od nikoho a ničoho nechce byť povýšený, lebo všetky také povýšenia sú ponížením; vie, že nemôže byť od ničoho ponížený, kým sa vierou drží na výške svojho pútnického chodníka. Svätá hrdosť pútnikova! Ľudsky povedané je to najkrajšia a najutešenejšia časť pútnikovho obrazu a jeho výbavy. Nie div, že z toho všetkého sa musí v duši pútnikovej rozhostiť svätá radosť z takého životného postavenia a údelu. Je potešený, bo všetko sa mu

stalo pomôckou na ceste a nič sa mu nemôže postaviť do cesty ako neprekonateľná prekážka. Lebo keď Boh je s nami, kto proti nám? A milujúcim Boha všetko pomáha k dobrému. Tak je odetý pútnik.

Eucharistia - sviatosť.

Dr. Pavol Beňuška.

Prv ako dal Ježiš chlieb a kalich s vínom svojim učeníkom, vďaky vzdával. Matúš a Marek majú pre požehnanie chleba výraz „eulogésas”; ďakovanie pred rozdávaním kalicha vyjadrujú výrazom „eucharistésas”. Pavol a Lukáš týmto posledným slovesom vyjadrujú požehnanie chleba; požehnanie a rozdanie kalicha uvádzajú: „similiter et calicem”. Matúš a Marek striedavo používajú dve slová pre tú istú činnosť, ktorú aj Pavol a Lukáš stotožňujú;¹ pod ich perom oba výrazy sú totožné čo do smyslu. Výraz „eucharistein” znamená „vyslovovanie vďakovnej modlitby”. Sloveso „eulogein” znamená požehnať, vysloviť formulu požehnania. Toto požehnanie koná sa „nie tak preto, aby sa predmet vyňal z profánnosti a aby dostal posvätný ráz, ale skôr preto, aby sa chválila dobrota toho, ktorý je jeho pôvodcom”.² Takto aj významove obe slovesá sú si príbuzné a vyjadrujú modlitbu požehnania a ďakovania, čo Ježiš predniesol. Aký obsah mala táto modlitba? Evanjelisti sa o tom nezmieňujú; možno, že Ježiš použil for-

¹ J. Réville, *Les origines de l'Eucharistie* (Messe-Sainte-Cène), Paris 1908, str. 102 z toho, že Lukáš nemá zmienky o požehnaní a ďakovaní pri poslednom kalichu (22, 20), uzatvára, že Ježiš nepožehnal kalich s vínom. Naproti tomu treba uviesť, že výraz „similiter” zahalene obsahuje všetko, čo Ježiš učinil pred rozdávaním chleba, teda i ďakovanie (Luk. 22, 19).

² Porov. V. Goossens, *Les origines de l'Eucharistie, Sacrement et Sacrifice*, Paris 1931, str. 178.

mulu, ktorú sa židia modlili pri tejto príležitosti; ale aj to je možné, že predniesol zvláštnu modlitbu.

Keď už požehnal chlieb a vďaky vzdal, lámал ho. O. Holtzmann³ mieni, že chlieb sa náhodne rozlomil v rukách Ježišových. Táto hypotéza odporuje smyslu textu, podľa ktorého Ježiš sám lámал chlieb, aby ho mohol rozdať spolustolujúcim. No, táto čisto materiálna činnosť má aj svoj symbolický význam, ktorý nebol cudzí židovskému prostrediu. Symbolizoval totiž bratské spojenie všetkých, čo jedli z toho istého chleba, ktorý im predsedajúci rozdával.

Spomenutý autor O. Holtzmann aj to pridáva, že v náhodnom zlomení chleba Ježiš videl predzvesť svojej smrti. I keď mnohí súčasní kritikovia neprijímajú mienku o „náhodnom“ zlomení chleba, predsa úkonu Ježišovmu pripisujú aj tento symbolický význam, že totiž v daných okolnostiach predstavuje násilnú smrť, ktorá „zlomila“ telo Ježišovo.⁴ Možnosť aj tejto symboliky nie je vylúčená.

Keď rozlomil chlieb, dal ho učeníkom a vyzval ich, aby jedli: „Vezmite a jedzte.“⁵ Obdobné dôrazné ponúknuťie má Matúš aj pre kalich,⁶ kým Marek⁷ zdôrazňuje, že naozaj všetci z neho pili. Je pravdepodobné, že ako Ježiš sám lámал chlieb, tak aj sám naplnil kalich. Evanjelisti to nenaznačili, uvádzajú však,⁸ že všetci pili z toho kalicha, ktorý im Ježiš dal. P. Lagrange, ktorý zdôrazňuje, že pri veľkonočnej večeri každý zo stolujúcich mal svoj vlastný pohár,⁹ pri poslednom kalichu pripúšťa

³ Das Abendmahl im Uhrchristentum v ZNW 1904, str. 98.

⁴ Porov. Goossens, tamt. str. 179.

⁵ Mat. 26, 6; Mar. 14, 22 má „vezmite.“

⁶ Mat. 26, 27.

⁷ Mar. 14, 23.

⁸ Mar. 14, 23.

⁹ L'Évangile de Jésus Christ, str. 501.

možnosť, že všetci pili z jedného.¹⁰ Takto Ježiš by nebol porušil zvyk. No istotne takto chcel symbolizovať j e d n o t u medzi svojimi.

Eucharistický realizmus.

Ježiš teda požehnal chlieb a víno, vďaka vzdával, rozdal svojim učeníkom, ktorí ich požívali. Načo to? Aký úmysel mal s tým? Kľúč na riešenie tejto otázky dáva pochopenie a výklad najdôležitejšieho výroku, ktorý Ježiš povedal pri poslednej večeri: „Toto je telo moje. Toto je krv moja.“ Aký význam majú tieto slová pod perom evanjelistov? Treba ich brať v smysle r e a l i s t i c k o m, že totiž Ježiš podávajúc svojim učeníkom chlieb a víno, chcel ich urobiť účastnými mystickým, ale skutočným spôsobom na svojom tele a krvi? Alebo treba chápať tieto slová iba ako s y m b o l, podobu, že totiž týmto hmotným spôsobom chcel vyjadriť dajakú myšlienku? Boj medzi týmito dvoma stanoviskami tvorí históriu smutného zápasu kresťanského sveta o smysel Eucharistie. Načim však priznať, že najnovší takzv. nezávislí kritikovia prikláňajú sa k výkladu realistickému,¹¹ ktorý má za sebou celú tradíciu katolíckej Cirkvi. Taký je totiž prirodzený smysel uvedených slov, ktorý ponúka sa hneď pri prvom styku s textami Evanjelií.

Racionalisti dopúšťajú sa prvej chyby už vtedy, keď nechcú pripustiť vieru v skutočnosti nadprirodzené; vymýšľajú všetko možné, len aby nemuseli pripustiť výklad mysticko-sviatosťný. Avšak viera v nadprirodzenú skutočnosť, v nadprirodzený poriadok priamo sála z každej strany Evanjelia.

Medzi všeobecnými vývodmi, čo stúpenci výkladu symbolického na obhájenie svojho stanoviska uvádzajú, spomínajú, že tento výklad

¹⁰ Tamtiež str. 508.

¹¹ Porov. V. Goossens, spom. dielo, str. 187.

sa veľmi dobre shoduje s tým, čo vieme o spôsobe učenia Ježišovho. Ježiš rád učil v podobenstvách, nemal rád myšlienky abstraktné, vždy vychádzal z konkrétneho, keď chcel svoje učenie poslucháčom urobiť prístupným. Takto vraj použil symbolický úkon pri poslednej večeri, aby vpísal do pamäti apoštolov učenie, ktoré im chcel dať.

Istotne, synoptické Evanjeliá oplývajú prirovnaniami, ktorých bohatstvo dáva podnet k obsiahlym štúdiám,¹² lebo „Ježiš učil mnoho v podobenstvách“. Ale keď poučuje používajúc prirovnanie, vtedy je to často priamo povedané, alebo sa uvádza známa formula: „Kráľovstvo božie podobá sa...“¹³ Konečne porovnanie je patrné aj z o s ú v i s u, takže nik nemôže byť uvedený do omylu.¹⁴

Msgr. Ruch¹⁵ citujúc Wisemanna hovorí, že tento autor dokázal najočividnejšie, prečo tieto slová Ježišove majú sa vysvetľovať v smysle literárnom. Jeho dokazovanie je toto: Niektoré predmety sú symbolické už svojou vlastnou podstatou, ako: busta, portrét a pod. O soche Platóna sa povie: Toto je Platón, pri čom spojovacie sloveso „je“ rovná sa významom slovesu „predstavuje“. Iné predmety nie sú nevyhnutné svojím významom, symbolom, ale používajú sa ako symboly, lebo sú také vžitú, napr.: Táto zástava — to je Francúzsko. Konečne niektoré predmety nie sú symbolmi ani svojou podstatou, ani podľa všeobecného zvyku, ale iba na základe zvláštneho výberu toho-ktorého spisovateľa, ale ktorý vtedy upozorní svojho čitateľa o svojom úmysle. Príklad možno uviesť z podobenstva o rozsievачovi,¹⁶ kde je upozornené, že pole je svet.¹⁷

¹² D. Buzy, spom. dielo; L. Fonck, spom. dielo.

¹³ Mar. 4, 26, 30—31; Mat. 13, 24, 31, 33, 37; 18, 23.

¹⁴ Mat. 13, 18—23, Luk. 8, 11—15.

¹⁵ Eucharistie d'après la Sainte Ecriture, v Dict. de Théologie catholique, sv. X., 1035.

¹⁶ Mar. 4, 1—9.

¹⁷ Mar. 14, 13 n.

Ale keď autor používa výraz, ktorý ani svojou podstatou, ani podľa všeobecného prijatia, ani výslovným podotknutím nie je chápaný ako symbol, vtedy nútení sme uzatvárať, že píše v pravom smysle slova, a nie v prenesenom, lebo ak by bol chcel použiť prirovnanie, nebol by pochopený.

Chlieb a víno nie sú svojou podstatou symbolmi tela a krvi; ani nijaký všeobecný zvyk ich za také neprijal. Ježiš nikdy neprirovnáva svoje telo a krv k chlebu a vínu. V opisoch poslednej večere niet nijakého upozornenia o tom, že Ježiš vyslovujúc dôležité slová: „Toto je telo moje, Toto je krv moja“, hovorí to iba symbolicky, používa iba prirovnanie. Oprávnený, ba nútený je uzáver, že nemožno tuhá pripustiť symbolický výklad, lež načim prijať pravý prirodzený smysel slov.

Pravda, v Písme svätom sú viaceré miesta, kde slovo „byť“ znamená „predstaviť“; ale všade v týchto prípadoch buď zo súvisu to hneď možno spozorovať, alebo je to výslovne podotknuté.¹⁸ Na dôkaz, že iba smysel realistic-
ký treba pripisovať slovám Ježišovým, možno uviesť aj svedectvo najstaršej kresťanskej literatúry, ktorá odvolávajúc sa na Evanjeliá, chápe tieto slová v smysle pôvodnom. Najmä vzácné je svedectvo svätého Justína. V prvej Apológii,¹⁹ ktorú pripisuje cisárovi, senátu a celému rímskemu ľudu, jasne uvádza, že chlieb a víno s vodou po eucharistickej modlitbe nepodáva sa v kresťanských shromaždeniach ako chlieb a nápoj obecný, ale ako telo a krv Kristova. Na dôkaz toho Justín dovoľáva sa „Pamäti apoštolov“, ktoré sa nazývajú „Evanjeliá“

¹⁸ Ruch, stlp. 1037 uvádza tieto príklady: Gen. 41, 20, 27; Mt. 13, 38, 39; Ján 10, 7; 15, 1; 6, 1. Kor. 10, 4; Gal. 4, 24; Apok. I, 20.

¹⁹ I Apol. LXVI; porov. text u Msgr. Batiffola. *Études d'histoire et de théologie positive*, II. série, str. 8—9.

a cituje tieto slová Ježišove, ktoré povedal pri poslednej večeri. Podobne aj svätý Ignác Anti-
ochejský.²⁰ V najstaršej kresťanskej literatúre
nieť stopy o tom, žeby niekto tieto významné
slová Ježišove ináč chápal, ako v smysle rea-
listickom.

Formuly: „Toto je moje telo, Toto je krv
moja“ sú teda jasné, jednoznačné, nie dvoj-
myselné. Podmet vety je ukazovacie zámeno
„toto“; teda: „Toto, čo vidíte, toto, čo vám
ukazujem, čo vám podávam, je telo moje“.
Spojovacie sloveso označuje totožnosť medzi
podmetom a predmetom veci.

²⁰ Batiffolle, spom. dielo, str. 39—50.

Spoločnica Prostredníka.

Univ. Prof.

P. Mag. Dr. Gašpar Friethoff, OP.

Keď sme teda uvažovali o samej skutoč-
nosti božského materstva, o jeho podstate a
vznešenosti, ako aj o predurčení Márie k ne-
mu, o vonkoncom slobodnom jeho prijatí a aj
o hyperdulii, ktorou máme Máriu preto uctie-
vať, teraz zasa máme podľa našej schémy¹
uvažovať o výsade, čo vyplýva z božského ma-
terstva, to jest o jej účasti na diele nášho spa-
senia s Kristom, jej jednorodeným synom.

Svätá matka Cirkev už od prvých čias hľa-
dela na najblahoslavenejšiu Pannu a uctievala
ju nielen ako ozajstnú Božiu Rodičku, ale aj
ako pomocnicu Krista, zachraňujúceho
svoj ľud. Doista božské materstvo, ako sme už
povedali, je väčšie ako akákoľvek milosť, ktorú
Mária voľakedy prijala v čase alebo vo več-
nosti. K cieľu smerujú všetky milosti, ktoré
dostala; lebo všetky a jednotlivé milosti dosta-
la, a by bola súca Božia Matka. Preto
veľmi musíme dávať pozor na to, že táto vý-

¹ Porov. Smer I, 2, 63.

sada účasti (spoločenstva, sdruzenia) nezväčšuje Máriinu dôstojnosť, keďže nič ju nemôže viacej povzniesť ako jej božské materstvo; jednako milosti, pridané k božskému materstvu, napomáhajú dôstojné povýšenie. Dajme príklad (pravda, všestranne nezodpovedajúci, ináč by to nebolo porovnanie, ale presná skutočnosť; ale nie všestranne nezodpovedajúci v bode porovnania, ináč by to nebol príklad a porovnanie): Keď kráľovský syn uzavrie morganatické manželstvo a kráľ manželku svojho syna povýši medzi šľachticné, bezpochyby tá žena má väčšiu dôstojnosť, že je manželkou kráľoviča, než z toho, že patrí medzi šľachticné; a predsa vecne je vznešenejšie, keď kráľov syn má manželku šľachticnú, než takú, čo nepatrí medzi šľachticné. Tak nijaká pridaná milosť nemôže Máriu viacej povýšiť ako jej božské materstvo, a jednako vecne je vznešenejšie, že Matka Božia aj inak je povýšená.

Teda od starodávnych čias Otcovia a cirkevní spisovatelia pripisovali Márii účasť na spasnom diele Kristovom, kladúc ju proti Eve v takzvanom protikladnom porovnaní. Boh totiž v diele obnovenia veľmi múdre rozhodol zachovať ten istý poriadok, aký bol v diele pádu, ale tak, aby výsledok bol vonkoncom opačný, čo Tertulián takto vyjadril: „Boh obraz svoj a podobnosť svoju, ktorú diabol vychytil, horlivo nasledujúcou činnosťou opäť získal.”²

Keďže totiž Eva v raji bola ešte pannou a keďže diabol, v hadovi skrytý, zvedol ju k hriechu, počiatok oboch udalostí, totižto pádu a obnovenia, podivne sa shoduje: Obidve líčenia³ teda začínajú od pobádania anjela, usilujúceho o súhlas panny. V oboch vraví sa tiež o mužovi, ktorého žena privádza; v oboch je tiež vífaz a premožený.

² ML 2, 732.

³ Gen. 3, Luk. 1.

Porovnanie však je protikladné: V prvom prípade hovorí sa o zlom anjelovi, v druhom o dobrom anjelovi; v prvom prípade o zle zasluhujúcom súhlase panny, v druhom o záslužnom súhlase panny; v prvom prípade teda o hriechu a to nevery, pýchy a neposlušnosti, v druhom zasa o ctnostnom skutku a to viery, pokory a poslušnosti. Neposlušná panna zviedla aj svojho muža, čo dalo základ biede ľudského pokolenia, kým poslušná Panna uvádza toho Muža, ktorý všetko obnovuje, preto ona Panna je príčina našej radosti. Teda miesto premoženého Adama kladie sa nový Adam, víťaz; miesto Evy, spoločnice premoženého, zasa nová Eva, spoločnica Víťaza. A diabol, zlý anjel, ktorý v prvej tragédii zvíťazil, v druhej je premožený večitým víťazstvom.

Doista Evin moment nie je len čosi prípadkové, — nakoľko totiž zviedla svojho muža, ktorý je tiež vinný, keďže aj on je obdarený dokonalou slobodou — ale ona je ozajstná jeho spoločnica, jemu pridružená v diele pádu. Veď Adam iba tým preniesol hriech a jeho následky na svojich potomkov, že im dal ľudskú prirodzenosť, ktorá neporušená vstúpila z božej ruky, ale Adamova vina ju narušila. Lež to môže len so spoluúčinkovaním svojej spoločnice, ktorá, pravda, volá sa Eva (Chawwa), „matka žijúcich“, ale skutočne je iba matka umierajúcich. Preto porovnanie pýta, aby sme aj Márii prisúdili ozajstnú príčinnosť. A tak porovnaniu zadosť neurobíme, ak spoluprácu Máriinu nepredĺžime nad jej fyzickú spoluprácu, ktorou počala a porodila Spasiteľa. Voľtačo musí závisieť od samej Márie; bo sami Otcovia v tomto porovnaní poukazujú na pravú činnosť, na ľudský skutok, na vplyv, závisiaci od samej vôle.

Preto takto zostavujeme ono protikladné porovnanie:

S jednej strany:

Anjel (zlý) pobáda.

Panna Eva súhlasiac (neverne, pyšne a neposlušne), dáva pôvodcu pádu ľudského pokolenia.

Adam so spoluúčinkovaním spoločnice robí ľudské pokolenie nešťastným.

Diabol — vífaz.

S druhej strany:

Anjel (dobrý) pobáda.

Panna Mária súhlasiac (vo viere, pokore a poslušnosti), dáva pôvodcu obnovenia ľudského pokolenia.

Nový Adam so spoluúčinkovaním spoločnice vykupuje ľudské pokolenie.

Diabol — premožený.

Teraz môžeme uviesť troch svedkov tejto náuky, ktorí sú, veru, veľmi závažní: Svätý Justín, svätý Iren a Tertulián.

A základ toho nie je len v tom, že patria medzi najstarších, ale aj že prináležia k najhlavnejším cirkvám: Svätý Justín totiž patrí k rímskej cirkvi, svätý Iren, ktorý ako mladík počul svätého Polykarpa, žiaka svätého Jána, evanjelistu, zasa predstavuje cirkev východnú; Tertulián však cirkev africkú. Keďže teda títo najstarší svedkovia nepredkladajú toto porovnanie ako voľačo nového, ako by to najnovšie oni alebo iní vynášli, ale ako poslucháčom obecne známe, to dokazuje, že veriaci už vtedy v celej Cirkvi vedeli o tomto učení, a to ako od predchodcov prijatom. Inými slovami: Vidí sa, že toto učenie, čo všetci už v najstarších časoch mali a podaním od predchodcov prijali, k ním prišlo od apoštolov.

Napokon Otcovia nachádzajú prvky tohto porovnania v samom Písme svätom, v knihe Genezy a v Evanjeliu svätého Lukáša;⁴ ale príležitosťou je im zjavené učenie svätého Pavla, ktorý rozvinute Adama kladie proti Kristu, volajúc ho „obrazom budúceho”.⁵ Preto, keď samo Písmo sväté vífazstvo nad diablom neprideľuje len semenu ženy, ale aj samej žene (Boh

⁴ Gen. 3, Luk. 1.

⁵ 1 Kor. 15, 20—23 a 45; Rím. 5, 12 n.

totiž kladie nepriateľstvo medzi hadom a ženou), Otcovia učenie, čo od svätého Pavla prijali o protikladnom porovnaní Adama s Kristom, dôsledne dokončujú a sceľujú, aby bolo medzi Adamom a Evou na jednej strane a medzi Kristom a Máriou na druhej strane.

Svätý Justín (okolo r. 165): „Vravíme, že je aj Synom... aj z Panny narodeným človekom, aby ako neposlušnosť, od diabla pochádzajúca, začala, tak sa aj skončila. Eva totiž, keď bola pannou a nedotknutou, po počatí hadovej reči zrodila neposlušnosť a smrť, Mária však panna, keď prijala radostné prisľúbenie, oznamujúcemu anjelovi odpovedala: Nech sa mi stane podľa tvojho slova.”⁶

Svätý Iren (okolo r. 202): „Preto aj Pavol nazval Adama ‚obrazom budúceho‘. A preto aj Máriu vidíme ako poslušnú pannu, keď hovorí: Ajhľa, dievka Pánova, nech sa mi stane podľa tvojho slova. Evu zasa neposlušnú... Ako ona... tým, že bola neposlušnou, stala sa príčinou smrti aj sebe aj celému ľudskému pokoleniu, tak aj poslušná Mária stala sa príčinou spasenia aj sebe aj celému ľudskému pokoleniu... Ale tak aj Máriina poslušnosť rozviazala uzol Evinej neposlušnosti. Čo totiž panna Eva zaviazala neverou, to Panna Mária rozviazala vierou.”⁷

Tertulián (okolo r. 222): „Veď ešte do panny Evy vkradlo sa slovo, budujúce smrť; do panny tiež malo vstúpiť Božie Slovo, stavajúce život, aby čo toto pohlavie priviedlo do záhuby, to isté pohlavie opäť spasilo. Eva uverila hadovi, Mária

⁶ PG 6, 710.

⁷ PG 7, 958.

uverila Gabrielovi. Čo oná veriac spáchala, táto uveriac zničila."⁸

Pripojujem ešte text svätého Epifana (okolo r. 403), ktorý začína od podivného mena Evy, „matky žijúcich“ a od Máriinho pôrodu a jednako nezabúda na činnosť Márie, závisiacu od jej slobodnej vôle, a výslovne sa odvoláva na nepriateľstvo, čo Boh vyhlásil medzi hadom a ženou. Vrávi: „Toto je tá (to jest Mária), ktorú načrtla Eva, čo pod akýmsi záhadným obalom nazýva sa matkou žijúcich. Lebo Eva vtedy bola nazvaná matkou žijúcich, keď už začula slová: „Prach si a na prach sa obrátiš“, to jest po spáchanom hriechu. To je veru podivné... Jednako Panna Mária naozaj sám život uviedla na svet, aby živého zrodila a bola Máriou, matkou žijúcich... Ale ešte iné je pri obidvoch, to jest pri Eve a Márii,... lebo Eva priniesla príčinu smrti ľudskému pokoleniu, ktorá preniesla smrť na celý svet; Mária dala príčinu života, ktorá nám darovala sám život... Keďže však Eva nepoddajnosťou urazila Boha, keď ešte bola v rajských záhradách, preto panna stratila poslušnosť, vlastnú milosť... Lebo Boh tam hadovi povedal: „Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou, medzi tvojím semenom a jej semenom.“ Ale takéto semeno ženy nikde nemožno nájsť. Preto iba načrtnutím a podobnosťou s Evou vraví sa o onom veľkom nepriateľstve, v ktorom bude s týmto potomkom had a ten, čo bol v hadovi, diabol, kypiaci nenávisťou."⁹

Svätý Ján Damascenský (okolo r. 753): „Aj keď prvá Eva zavinila spreneveru a skrze ňu smrť prišla, jednako Mária, poslušná božej vôli, podvodného hada oklamala a svetu nesmrteľnosť vrátila."¹⁰

⁸ PL 2, 827.

⁹ PG 42, 727.

¹⁰ PG 96, 671.

Lahko by sme mohli uviesť veľa takýchto textov; predsa stačia tie, čo sme dali. Pripojíme len niekoľko mien, ako: Origenes, Cyril Jeruzalemský, Efrem Sýrsky, Zeno Veronský, Ambróz, Hieronym, Augustín, Germán, Severrián, Níl, Bazil, Antipater Bostr., Teodor Stud., Sofronius, Andrej Krétsky, Tarasius, Fulbert, Bernard atď. Doista nikto nezapiera, že veľmi dôležité je skúmanie, ktorým sa ešte viacej určí presný význam spomenutého porovnania. Jednako rozhodne musíme zapierať, že bez tohto ďalšieho určenia pri jednotlivých svedkoch ono porovnanie, napospol od Cirkvi prijaté, nakoľko ide aj o veky aj o krajiny, a samým Písmom svätým podopreté, nie je mocným dôkazom, ktorý by presvedčil o pravdivosti zamýšľanej veci. Z toho zrejme vidno, že Mária nielen tým spoluúčinkovala na našom spasení, že zrodila Spasiteľa, inými slovami: že je najsvätejšou Božou Rodičkou, ale aj svojou vlastnou činnosťou, lebo len takto stojí proti Eve, ktorá pre hriešny skutok je príčinou nášho zármutku. A preto opäť zdôrazňujeme Máriinu vieru, poníženosť a poslušnosť, ktoré nielen žiaria, lež najviacej žiaria pri zvestovaní. Preto zvyčajne vravíme: Ono porovnanie ukazuje spojenie čiže sdruženie Márie s Kristom-Prostredníkom. Tým je dokázané, že Mária je Spoločnica Krista-Prostredníka, nová Eva.

List študentovi.

Prof. Juraj Kohút.

Mladý priateľ.

Tvoj život je veľmi pestrý a zaujímavý. Samý výkyv, hore i dolu, samý elán, za dobro i za zlo. Rozputnaná búrka citov strieda sa s mlkvým bezvetrím, úpek s chladom, nezmeraná láska so svrchovanou nenávisťou. Hladina

Tvojho života je zriedkakedy pokojná, nevieš a nemôžeš byť vyrovnaný. Ctnosť bojuje v Tebe s hriechom, zápal za sväté záujmy duše s hriešnymi sklonmi, nebo s peklom, Boh so Satanom. V každom človeku sa odohráva takýto proces, ale v mladých ľuďoch je on vystupňovaný. Tento boj nenávidiacich sa síl je prirodzený a je Tvojej duši veľmi na osoh. V ňom je obsiahnutá dynamika života, napätie, v ktorom sú predpoklady Tvojho duševného vzrastu a napredovania. Nájdú sa síce aj takí ľudia — a možno i medzi Tvojimi vychovávateľmi — ktorí Ti budú toto napätie zazlievať, ktorí Ťa nebudú chápať. No ubezpečujem Ťa, že sa ho nemusíš báť. Život musí mať dynamiku. Odvtedy, čo naši prví rodičia zhrešili a čo Boh obetoval svojho Syna na kríži, je v nás konfrontácia milosti s dedičným hriechom a večný boj medzi týmito dvoma mocnosťami.

V tejto dynamike korení aj iná potrebná a veľmi užitočná črta mladosti — nespokojnosť, vôľa revidovať tradičné hodnoty, revolučnosť. Nechceš sedieť, kde Ťa iní posadia, nechceš chodiť, ako Ti iní ukazujú, nechceš myslieť, ako iní myslia, nechceš veriť, ako Ti kážu veriť. Si zvedavý, chceš všetko ochutnať a vyskúšať. Prídeš na to, že sa dá sedieť aj na plote, že sa dá chodiť i na rukách, že sa dá rozmýšľať i opačne, ako myslí Tvoje okolie, že sa dá veriť aj v to, v čo iní neveria, ba že sa v určitých oblastiach ducha dá i neveriť. A zasa viem, že vo Tvojom okolí sú ľudia, ktorí sa boja akéhokoľvek prejavu nespokojnosti, akéhokoľvek úsilia o revíziu hodnôt, o strachu pred revolúciou ani nehovoriac. Zvykli si vidieť v nespokojnosti neplodný odboj, v revízii hodnôt deštruktívnosť, v revolúcii krviprelieanie a oheň. Zaiste, nespokojnosť a revolúcia môžu priniesť aj zlo, tým skôr u mladých, ktorí sú náchylní k prchkosti a násilnosti. Ale na druhej strane bez nespokojnosti je nemysliteľný pokrok, bez

revízie a revolúcie je nepredstaviteľné zdokonaľovanie života a jeho podmienok.

Zo životnej dynamiky, nespokojnosti a revolučnosti srší energia. Tá istá energia však drúzga hory i stavia paláce, odnáša hate aj poháňa stroje, kope hroby aj povznáša človeka do stratosféry, zabíja ľudí aj spríjemňuje im život. Záleží len na tom, ako ju človek ovláda a ako ju usmerňuje. V Tebe životná energia rozvíja boj. Samotný boj nie je nič zlého, ak výsledok boja poskytuje Tebe a iným, uprostred ktorých žiješ, kladný prínos, čínorodé podnety, šťastie, radosť, úsmev.

Už pri letnej prehliadke spoločnosti ľudskej badáš v nej mnohé chyby: primálo lásky k bližnému, priveľa nenávisti a zlomyseľnosti; primálo sebakritiky, priveľa márnomyseľnosti; primálo zásadovosti, priveľa hmotárskej vypočítavosti; primálo úprimnosti, priveľa pretváranky; primálo starosti o dušu, priveľa úcty k telu a smyselnosti; preto aj primálo čistej radosti a priveľa plaču a zúfania, primálo úcty k životu a priveľa krvi.

A teraz si predstav, ako by vyzerala ľudská spoločnosť, ak by v nej zavládol duch Kristov — ozajstná božia obec, s jediným zákonníkom Desatorom. Krásu takejto obce Ťi ukážem na troch príkladoch.

I. Kristus za hlavné pravidlo vzájomného spolunažívania ľudí určil: Miluj bližného svojho ako seba samého! Milujte aj nepriateľov svojich a dobro čiňte tým, čo vás nenávidia! Hrozny zákon, viem, otriasa celou bytosťou a je, zdá sa, nad ľudské sily. Či však možno hovoriť o hlbokej láske tam, kde platí zásada: Do, ut des? Na svete niečo inšieho, ako milovať človeka, ktorý ma zahŕňa priazňou, obsýpa darmi, chváli, hladká, stará sa o môj život, ktorý má také náhľady na životné otázky ako ja. Ale milovať človeka, ktorý mňa nenávidí, ktorý ma okradol, poranil na tele alebo na cti,

ktorý je opačného smýšľania ako ja, to je láska, akej je súca len bytosť omilostená, rajscky šľachetná, preniknutá tajomstvom Lásky ukrižovanej na Golgote. A myslíš, že Ty nemáš sily na takú lásku? Mýliš sa. Využil si už všetky prostriedky, ktoré Ti podáva Boh? Vieš odpustiť urážlivé slovo svojho priateľa? Vieš potlačiť v sebe mierny hnev, ktorý vznietil v Tebe spoluhráč pri hre? V maličkostiach sa musíš premôcť, odpustiť, zasiať lásku aj tam, kde je nezaslúžená. Vidiš, tu je pracovné pole pre Tvoju energiu, tu buď revolucionárom, vzbúr sa proti svojim tradičným chybám! Si predmetom veľkej nenávisti, utrpel si ťažkú krivdu? Vyžaluj sa siedmimi ranami trpiacej Márii, odokry svoje srdce pred oplúvaným, trňovou korunou ozdobeným, do srdca kopijou zasiahnutým, ukrižovaným Ježišom. Prijmi od neho útechu a liek, spoj svoje utrpenie s jeho utrpením. Pomodli sa za svojho protivníka.

Vo svete vidíš mnoho sebeckta, sociálnej nespravodlivosti, málo charitatívnej dobrosrdečnosti. Aj z toho vznikajú rozbroje, stávk, vraždy. Toľko sa popisalo o sociálnej revolúcii, ktorá má vyrovnať spoločenské protivy, ktorá má ukojiť životné potreby chudobného ľudu. A výsledok? Parlamentárnym zákonom sa nedá nadiktovať láska, tá je faktom srdca, srdca, ktoré si uvedomuje, že aj pozemské majetky stvoril Boh, že i ony majú hlásať slávu božiu na zemi, že aj v nich je dôkaz jeho lásky, v ktorej ho treba nasledovať. Ako teplo a útulne by bolo na svete, keby sa všade uplatnila láska a pokoj! V rodinách by prestaly tiecť slzy, zavládla by úcta, miesto preklínania by zaujalo požehnávanie. V obci by prestala nezičlivosť, krádeže, bitky. A medzi národmi by panovala dobrá vôľa, shoda, mier, spolupráca a — blahobyť. Ani tento ideál nie je neuskutočniteľný. Ale revolúciu musíme začať v sebe. Z jednotlivcov sa skladá rodina, z rodín obec, z obcí

národ. Ak budú jednotlivci šľachetní, bude milosrdná a spravodlivá i rodina i obec i štát. Aj Ty máš — síce skromnučké — možnosti sotrieť nejednu slzu s tváre ubiedeného chudáka, ubitej sirotky, nuž otvor svoje srdce, nauč sa zrieknuť najprv nepatrnej maličkosti, neskoršie, keď budeš majetnejší, prinesieš aj väčšie obete. Ak Ťa život postaví na vedúce miesto, zvyknutý na sociálnu lásku svojim vplyvom budeš sa môcť aspoň vo svojom prostredí zaslúžiť o odstránenie biedy a nespravodlivosti. Aj pre takéto sebazaprenie potrebuješ energiu. Máš jej dosť. Využi ju teda!

II. Smyslom kresťanského života je uskutočňovanie hesla: Modli sa a pracuj! A čo vidíme? Priveľa príživníkov. Jedni otročia práci, druhí otročia lenivosti. Jedni pracujú od svitu do mrku, nepoznajú oddychu, nevedia, kedy je sviatok; iní majú ustavične sviatok, žijú z mŕtvolov pracujúcej vrstvy, smysel svojho života vidia v kultúre žalúdka a módy, v užívaní radosti dňa a noci a v sugerovaní dojmu svojej dôležitosti. Takáto kultúra už zabila nejedného národ, a ver, že ich ešte mnoho zabije. Aj bez práce sa dá žiť — presvedčujeme sa o tom denne — ale taký život 1. je predmetom oprávnenej nenávisťi a závisťi (čiže zla), 2. je na škodu celku aj jednotlivca (lenivosťou duch meravie a telo sa degeneruje), 3. je pozbavený mravnej radosti, ktorú prináša len užitočná práca, víťazstvo vôle, tvorenie hodnôt (taký človek musí mať veľmi otupené svedomie, keď si neuvedomuje, že sme všetci zodpovední za krásu a dobrobyt národa a ľudstva). — Pracujúci ľudia zasa často zabúdajú na veľmi dôležitý moment: že práca musí byť posvätená modlitbou, musí byť požehnaná. Robia, potia sa, ale radostných výsledkov nevidia a necítia; ich práca je bez mravnej hodnoty, preto i bez požehnania, tvoria len surové hodnoty. Veru, mladý priateľ, i mozole musia mať svoju mys-

tiku, musia oslavovať Boha, musia hlásať jeho dobrotu a veľkosť, musia sa spojiť s vďačným srdcom, preniknutým milosťou; i práca musí byť započatá a sprevádzaná Duchom. — Však by bol blažený život, keby všetci ľudia statočne pracovali a keby práca nás všetkých mala pečať lásky k Bohu a lásky k bližnému?! A Ty sa nemôžeš ponosovať, že nemáš čím prispieť k uskutočneniu takej ideálnej perspektívy. Práce máš dosť aj v škole aj doma. Nuž konaj ju statočne. Čím viac sily vydáš na užitočnú prácu, tým menej jej ostane pre náchylnosť k zlu, čím viac milosti si vyprosíš pre prácu, tým slabšia bude nad Tebou moc zlého ducha, tým menej hryzenia svedomia a tým viac duševnej slasti.

III. Boh dal ľudstvu prikázanie: Nezosmilniš. Človek však vo svojej pýche vzbúrili sa proti čistej ľúbosti, trhá so stromu poznania skôr, ako je na to oprávnený. Následky? Choroby moderného malomocenstva, manželská nevera, zanedbávanie výchovy dieťaťa, duševne i telesne krpaté potomstvo, plač a hnev. Ba vo svojej neviazanosti klaniame sa pliaga, smysel života vidíme tam, kde je strašná nesmyselnosť, a tak zneuctujeme seba, svoje telo — príbytok nesmrteľnej duše, ktorá patrí Bohu — znova križujeme Krista a váľame na seba hnev boží. Nazdávaš sa, že svojvoľné vyžívanie sa je prirodzené, mravná čistota neprirodzená? Zabúdaš, že prirodzenosť ľudská je odchodná od prirodzenosti živočíšnej, že človek má okrem smyslov a vegetatívnej duše aj rozum, ktorý má vznešenú úlohu: kontrolu našich činov, usmernenie našich citov, teda i pudovosti. Ak je bujná chlipnosť prirodzená u zvierat, nie je ona taká u ľudí, ktorí sú korunou všetkého tvorstva. Či chceš žiť na úrovni zvierata? Neveríš, že dnešné ľudstvo sa v bolestiach svíja a všelijaké hrôzy prežíva pre hriech sodomský? Ak budeš skúmať dejiny, uhodnoveríš si

toto poznanie. Ako dobre by bolo na svete, keby nebolo tohto hriechu a jeho následkov! I Tebou najväčšmi lomcuje príval telesných vášní. Sme ľudia, i ja i Ty... všetci... všetci musíme znášať účinky dedičného hriechu, nám všetkým je hriech sladký. I svätých najväčšmi trápilo telo. (Svätý Pavol, pustovník, svätý Augustín atď.). Ale keď sa im podarilo potlačiť hriešne city, i Tebe sa to podarí. I svätí boli len ľudia, krehkí, zafašení. Keď im Boh poskytol pomoc, i Tebe ju poskytne, len si ju musíš vyprosiť, musíš rozraziť nebesá a donútiť ho svojimi modlitbami. Cum alii et aliae potuerunt, quare tu non, Augustine...? Ak už naozaj neveríš, že holdovaním telu naozaj urážame Boha a privolávame na seba jeho hnev, pýtam sa Tvojho chladného rozumu, čo myslíš, že viac škodí človeku: sebaovládanie, či bohapustá svojvoľnosť? Čo väčšmi ponízuje a ničí ľudstvo: zdržanlivosť, alebo užívanie „rozkoší“? Počul si, že by bola mravná čistota zavinila nejaké zlo? — Ty túžiš po hrdinstve, každý mladík po ňom túži. Čo myslíš, že je väčšie hrdinstvo: udúšať v sebe ozyvy smyselnosti, či povoľovať im? Nuž staň sa hrdinom! Pozdvihni ľudstvo víťazstvom nad svojimi mocnými slabosťami! Nedôveruješ svojim silám? Nesmieš preceňovať následok dedičného hriechu a hlavne nesmieš podceňovať moc milosti. Naopak, musíš z nej veľa čerpať; je ľahko prístupná každému, kto úprimne túži vymaniť sa z pút prízemného života. A využi skryté sily svojej mladosti. Buď nespokojný, ale najšamp prv so sebou, revoltuj, ale najprv proti svojim chybám, zdrúzgaj svoje doterajšie ja — ak bolo, pravda, slabé — a vystav zo seba ozajstný chrám duše. Ťažká operácia to bude a bolestná. Ale či možno operovať bez ťažkostí a bolesti? Budeš mať nekonečnú, nadzemskú radosť, akú Ti neposkytne nikto a nič.

Ako vidíš, ľudstvo si základne poplietlo hodnoty. Nenávidí, hoci hodnotou je láska, je krvilačné, hoci hodnotou je pokoj; je sebecké, hoci hodnotou je štedrosť, zbiera poklady tohto sveta, hoci hodnotou sú klenoty srdca a duše, vykorisťuje, hoci hodnotou je sociálna spravodlivosť; ničí si zdravie, hoci hodnotou je večná mladosť; oddáva sa záhaľke, hoci hodnotou je konštruktívna práca; preceňuje svoje sily, hoci najväčšou hodnotou je milosť; urážame svojho Stvoriteľa, hoci sme stvorení na to, aby sme ho poznávali v jeho láske, jeho milovali za dary života a nekonečnú dobrotu, jemu slúžili vo svojej pokore, aby sme sa po smrti tešili z bezprostredného pohľadu naň a ho so všetkými vyvolenými chválili a velebili.

Som presvedčený, že si želaš pokrok ľudstva, a to pokrok k dobru. Preto reviduj hodnoty, postav na prestol hodnoty dobré, odvrhni od seba hodnoty pochybné a zlé. Vidiš, že vo svete nie je tak, ako by chcel Kristus a ako by bolo ľudstvu na osoh. Vyhlás skazenému svetu revolúciu a zorganizuj ju aj vo svojom kruhu. Využi svoju nespokojnosť, vzlet a mobilizuj úderníkov nového života, aby všetka mládež slovenská pripravila svojmu národu radostnú budúcnosť, požehnaný život, život v Duchu láskv, pravdy a spravodlivosti.

Hej, chtenie dobra — praj ho! — túženie
po kráse — posilň ho! — a snaha verná
ku pravde — stvrď ju! — toť vôd jarných prúdov,
toť slnka lúče nové, ktoré ľad
sú povolané stopiť, rozviazať
pút refaz otrockú a ľahkou vzpruhou
nás nad neresť vzniesť nížiu plačlivých...

(Hviezdoslav).

Najprv však usiluj sa odstrániť v sebe výkyvy smerom dolu, využi vzlet k dobru, uvoľni búrku citov lásky k Bohu a ľudstvu, umožni v sebe víťazstvo ctnosti nad hriechom, víťazstvo neba nad peklom, Boha nad Satanom!

DO VÝŠAV.

Desať strún duševnej harfy.

Blahoslavený Venturín Bergamský, OP.

Zaspievam ti chvály na citare s desiatimi strunami (Ž. 143, 9). Drahý môj priateľ, urobíme to, lebo chceme zahrať Pánu nebeských vojsk plesneň, ktorá sa mu páči. V rukách máme gitaru s týmito desiatimi strunami.

1. Pokora. Nech si ktokoľvek, čo túžiš páčiť sa Kristu, pokladaj sa vždy za celkom ničomného a nehodného toľkých božích dobrodení; neuspokoj sa so sebou, chci sa páčiť iba Bohu; neusiluj, aby ťa blížný mal za pokorného, ale za človeka bez ceny; uznaj svrchovanú dobrotu božiu, lebo ako biednu smietku, stále nevernú a hotovú uraziť majestát Najvyššieho, povýšil ťa Boh za svojho služobníka, a čo viac, vzal za vlastné dieťa. Nemysli, že urobíš veľa, slúžiac Bohu, ale že veľa dostaneš, ak prijme tvoju slabú a biednu službu.

2. Radosť zo skúšok. — Nech ťa nič netrápi, ak to len nie je ľahkosť, s ktorou hrešíš, všetko, čo ťa vovádza do hriechu a odvádza od dobra; ale nech ťa i trápenia, urážky a zarmútenia potešujú; miluj zo srdca tých, čo ťi ich pôsobia, chváľ za ne Boha a uznaj, že nevieš poďakovať za také veľké dobrodenie: Koho Boh miluje, toho napráva a trestá; aj protivenstvá nás nabádajú k Bohu.

3. Chudoba. — Chudoba a bieda nech sú ti milé pre Krista; nehľadaj časné dobrá a netúž po ničom, ak to len výslovne nepotrebuješ: usiluj sa o dokonalosť v chudobe a telesnom odriekaní. Pokladaj za veľkú česť, že Kristus, Kráľ kráľov a Pán pánov, ošatí ťa, svojho biedneho sluhu, a žalosťný močiar urobí podobným sebe; čím viacej bohatstva máš v časných dobrách a rozličných pôžitkoch, plač stále viacej nad sebou samým, lebo ďaleko si od Kristovho obrazu. Miera na to, či sme ďaleko od nebeskej lásky, je, či sa nám páčia nižšie dobrá: pre osvietenú dušu svet je bez čarov.

4. Sebazaprenie. — Vo veciach dobrých a ľahostajných rob vždy podľa vôle blížného, nie podľa vôle svojej. Zvykaj tiež neprejavíť svoje túžby a radostne plniť záľuby druhého, pravda, v dovolených veciach uskutočňovať podľa možnosti jeho chvályhodné žiadosti, ak nejako o nich zvieš.

5. Dobrota. — Nepohŕdaj nikým, nech je akokoľvek biedny, ale miluj skôr všetko materinskou láskou a cíť to, čo by cítila matka k jedinému, vrele

milovanému synovi. Všetky útrapy blížného pokladaj za svoje; rob mu, čo chceš, aby ti robil, pravda, v medziach možnosti; chovaj sa ku každému, ako káže súcť a cť materinský; nech ti nikto nie je menej ako otec alebo matka.

6. Zhovievavosť. — Neodsudzuj nikoho pre hriech, lebo nevieš, čo dokáže božia milosť v človeku; keď sa zdá, že niekto je hriešny, znes jeho chybu sto ráz ľahšie ako skúšku smrti. Predstav si, že duša, ktorá je takto ranená až na smrť, je hodnotnejšia ako všetky telá; a ako chránim svoje telo od záhuby, tak, ba viac, mám sa usilovať zachrániť svojho blížného od hriechu, prípadne modlitbou, dobrými úmyslami a dobrým príkladom ho už z hriechu vyslobodíš.

7. Starosť o blížného. — Miluj dobro blížného ako svoje: ako radosť dieťaťa teší i matku, tak nech ňa teší ten, kto sa ti páči; hovorím o dobre duševnom, ktoré vedie k duševnému. Aj keby o teba išlo, musíš mu poskytnúť, čo len môžeš, musíš sa však o neho aj starať; maj o svojom blížnom vždy lepšiu mienku, ako môžeš mať z toho, čo vidíš. Nakoľko ide o časné dobro, nechaj mu niekoľko radostí podľa pomerov, len aby to, pravda, nebolo prekážkou v duševnom dobre.

8. Boh nadovšetko. — Miluj iba Boha a miluj ho preto, že je Boh. Vo všetkých veciach miluj ho úprimne, bez výhrad. Nech ňa nezvedie svätosť jedného človeka (nech je akákoľvek) alebo množstvo jeho dobrých skutkov, aby si ho potom miloval, a to mimoriadne a výlučne: Miluj ho ako družného priateľa, ale, odporúčiac Bohu všetkých svojich priateľov, miluj najviac jeho, najlepšieho. Môžeš však dobré odplácať dobrým a modliť sa najmä za svojich dobrodincov, za spásu ich duše.

9. Prítomnosť božia. — Nech hocičo robíš, aj keď si akokoľvek zaneprázdnený, maj v srdci Boha a neusiluj činom alebo úmyslom o nič iné ako o jeho oslávenie. Nadovšetko však usiluj sa preniesť jeho lásku na všetko, nájsť v ňom všetku tunajšiu rozkoš a neopierať sa o inú.

10. Uznanie a nábožné túžby. — Ak môžeš uskutočniť to, o čom hovorím, uznaj, že je to veľká milosť od Boha; súčasne, nakoľko len budeš môcť, rozpomeň sa na jeho nespočetné iné dobrodenia, najmä, že neváhal vziať na seba ľudskú prirodzenosť, že za teba zomrel, stal sa ti pokrmom na pozemskej ceste, odmenou v sláve. A ak si ju ešte nedosiahol — a čakajúc, vidíš tu len kríž — trp spolu s ním, ako keby všetky jeho rany mučily tvoje telo: nech ňa trápi najmä to, že veľa ľudí nevyužije také nesmierne dobrodenie. Rozjímaj o ňom, ako sa ti zjavuje na oltári — strava a nápoj príjemnej chuti; teš sa z neho a

volaj: Pán Ježiš Kristus, ktorý si chlieb a život, daj, nech sa fa nasýtim tak, aby som nehladoval po tebe; napoj ma tak, aby som nesmädil po tebe.

Stráž, Pane, stráž moju dušu, aby na ňu nepadol tieň zeme a neoddelil ma od teba, pravého Slnka spravodlivosti. Najsladší Ježiš, som slabý a hriešny: daj však, aby som sa bál spasiteľným strachom tvojej silnej ruky. — A ty, Pani láskavá, prijmi ma, zasväcujem sa tvojej službe, poslúcham stále tvoje rozkazy, stojím neochvejne, s čistým duchom a nábožným srdcom, aby som ti slúžil. Amen.

Prel. Karol Strmeň.

O chudobe.

Svätý Albert Veľký, OP.

1. Pravá a dokonalá chudoba je všetko dobrovoľne a radostne opustiť pre Boha, mať len potrebné a pokladať sa za nehodného potrebných vecí; ba aj tieto potrebné veci niekedy rád nemať pre Boha a z lásky k chudobe. Kde totiž nie je potreba, tam nemôžeme hovoriť o ozajstnej chudobe. Tak Pán náš Ježiš Kristus bol bez potrebného pokrmu, keďže nemal chleba ani pre seba ani pre svojich učeníkov, ktorí trhali klasy. Priam tak nevyhnutné šaty nemal, keď podľa svedectva svätého Bernarda pred ukrižovaním bol celkom nahý. A keď na kríži smädil, nemohol mať dúšok, ani kameň, ani tyčku, o ktorú by, umierajúc, oprel ukrižovanú hlavu. Ach, ako často nadbytok býva tam, kde si myslíme, že je ozajstná potreba.

2. Naozaj chudobný nebaží po nijakých pomíňajúcich veciach, ba odmieta, keď mu ich ponúkajú, podľa príkladu Elizea, ktorý neprijal Naamanove dary, podľa príkladu Daniela, ktorý pohŕdal darmi kráľa Baltazára. Ten chudobu ozaj miluje, čo by si radšej chcel chudobou zaslúžiť malú slávu v nebeskom kráľovstve, ako veľkú bohatstvom; a to preto, aby sa pripodobnil Ježišovi Kristu.

3. Podľa svätého Bernarda tri veci nás majú lákať, aby sme milovali pravú chudobu. Hovorí: „Nič nie je drahšie Bohu, nič milšie anjelom, nič osožnejšie ľuďom, ako v chudobe poslušnosťou život dokončiť.“ Že však chudoba sa Bohu páči, svedčí ten istý Bernard. Vraví: „V ľavici božej bohatstvo a sláva, v pravici dlhý vek života. Týmto všetkým nebesá večne a hojne oplývaly; ale chudoba v nich nebola. A zasa na zemi táto krása bola hojná a prekypovala, a človek nepoznal jej cenu. Preto Syn Boží, zatúžiac po nej, sostúpil, aby si ju vyvolil a svojím ocenením aj nám ju urobil vzácnou.“

Je ešte iná pohnútka pravej chudoby, totižto sláva zo sedenia s Pánom, záležajúca v tom, že neznámi chudobní budú pri súde sedieť vedľa Krista a súdiť vznešených a bohatcov. Hľa, ako sa Bohu páči, keď vonkoncom všetko pre neho opúšťame, keď z lásky k Bohu dobrovoľne stávame sa chudobnými, keď nado všetko Bohu dôverujeme, lebo je taký mocný, keď raz alebo dva razy denne telu dávame potrebné veci, ktoré Boh pokladá za najmenšie. Lebo hojnejšie ich dáva nepriateľom ako priateľom; môže aj vo dne v noci a v každej chvíli dávať duchu hojné duchovné dary, ktoré sú najväčšie pred Bohom. A nedáva ich nepriateľom, ale iba dobrým, ktorí sú jeho priateľmi.

Dôkazom pravej chudoby je nemať nijakú rozrušujúcu starosť o pomíňajúce veci, ale proste a bezstarostne sveriť sa Bohu, ktorý vtákom a červom potrebné vždy štedro dáva; a najmä havraním mláďatám, v hniezde od hladu kričiacim, ktoré starý čierny havran necháva hladné pre bielu, ako by neboly jeho mláďatami, ktoré kímí štedrota božia alebo nebeská rosa, kým im černejúcim havran nepomôže, alebo ktoré prehltávajú hmyz a muchy, čo sa zachytávajú na pene zobáčka, keďže ešte sú hladné a neprestávajú silne kričať.

Dôkazom nepravej chudoby alebo lakomstva je rád pýtať dary, keď nie je treba, alebo ich rád a často prijímať. Taký človek predáva svoju slobodu, ako filozof vraví: „Dary prijímať značí slobodu predávať.“ Aj Písmo hovorí: „Neprijímať dary, ktoré oslepujú oči múdrych a prevracajú slová spravodlivých“ (Deut. 16, 19). Akože môže byť milovníkom chudoby, kto nechce mať nijaký nedostatok a rád a často prijíma nepotrebné dary, ba pýta ich a akosi šibalsky vymáha a bez potreby podržiava?

ŽIVOT.

Poslucháči božieho slova.

Najmä v posledných rokoch pozorujeme, že okolo kazateľníc v našich kostoloch shromažďujú sa najrozličnejšie typy poslucháčov božieho slova. Vravím, že najmä od posledných rokov, lebo predtým niektoré typy chýbaly. a dnes sú v kostole preto, že niekedy môže to byť aj užitočné. Psychologicky je nemožné rozvrstviť toto poslucháčstvo do niekoľkých špecifických skupín, lebo neraz je to tak, že koľko poslucháčov, toľko mienok, teda toľko skupín. Myslím, že postačí, keď si všimneme aspoň niektorých. Medzi najvďačnejších poslucháčov náležia tí, čo si z každej

kázne zapamätajú niečo pre život. To sú ľudia, inteligentí aj jednoduchí kresťania, ktorí aj sto ráz opakovanú pravdu vždy prijmú s takou láskou, ako keby ju prvý raz počuli. Im nezáleží na tom, kto káže a ako káže, prídu na kážeň preto, aby sa poučili. I slabo vypracovanú alebo prednesenú kážeň prijmú s tým predsavzatím, že sami svoje stavovské povinnosti splnia svedomitejšie, hoci príklad nevidia. Vravíme, že tým ide o vec, nie o toho, čo tú vec podáva. Do druhej skupiny patrí zástup pobožných babičiek, a niekedy aj starcov, ktoré v živote boli už aspoň na desiatich misiách, vykonaly aspoň päť ráz generálnu svätú spoveď, boli už aj na duševných cvičeniach, niektoré z nich boli už vo Svätej zemi, pútnické miesta ročne navštevujú, sú zapísané aspoň v pätnástich spolkoch, keď im to pomery dovoľia, odberajú všetky katolícke časopisov, slovom: horlia za kráľovstvo božie na zemi. Nuž to je všetko chvályhodné, ale dívajte sa! Tí ľudia už všetko vedia, nuž čo im kázať, čo by ich ešte zaujímalo? Sotva ráno otvoríte kostol, už sú tam. Večer kostolník musí vyzváňať kostolnými kľúčami, aby ich upovedomil, že je čas opustiť chrám boží. V nedeľu podľa možnosti vypočujú všetky kázne vo všetkých kostoloch, všetky reči a prednášky vo všetkých spolkoch, zúčastňujú sa na štyroch tichých svätých omšiach a na dvoch spievaných, prechádzajú z kostola do kostola a modlia sa, počúvajú slovo božie. Niektorí z nich uspokoja sa vypočutím viacerých kázni (pri ktorých driemu) a modlením niekoľkých ružencov a všetkých litánií, a dosť. Pre nich je to remeslo, nemajú čo robiť, nuž aby si skrátili čas, chodia do kostola. To sú ľudia, čo nemyslia na duchovný pokrok. Ľudia, čo nerobia rozdiel medzi jedením a božou službou. Niektorí zas po každej kázni hneď pri kostole alebo cestou z kostola rokujú o tom, aká to bola kážeň, čo sa im páčilo, čo ich prekvapilo, čo už sto ráz počuli ap. A obyčajne sa im páči to, čo nerozvíruje hladinu ich podpriemerného alebo ľahostajného života. Staršie poslucháčstvo tejto kategórie je nesmierne spokojné, keď hlásateľ božieho slova karhá mládež, ktorá je horšia, ako boli tí starí predkovia. Prikyvujú hlavami a sem-tam vyronia niekedy aj perlovú slzičku ako prejav súcitu či vnútornej bolesti nad životom terajšej mládeže. Mladšie poslucháčstvo je zasa spokojné s takou kázňou, v ktorej sa poukazuje na chyby predkov, pre ktoré teraz my trpíme. Ale keď kazateľ zafal do živého, keď poukázal na verejné aj súkromné chyby života ľudí, potom mu odkážu, aby vraj hlásal slovo božie, aby nepolitizoval, lebo nebudú chodiť do kostola. Nuž to sú katolíci, čo chodia do kostola preto, aby sa na kázňach presvedčili, že nie sú takí,

ako tu cudzoložníci, zloději, ozraní, pijani, ktorí chodia do kostola raz v roku. To sú farizeji, ktorí sa hlásia ku kostolu a k Cirkvi dotiaľ, kým ich chváľte a kým sa im zaliečate. Ale len čo poukážete na ich nedokonalosti, vyhlásia vás za neznesiteľného človeka. A následok toho je, že na biskupské úrady posielajú listy, aby im poslali iného pastiera duší, iného kaplána, lebo ten ich nemá porozumenie pre duševné potreby veriacich ich obce, kostol sa vyprázdňuje, viera upadá, núž treba sa postarať o nápravu. No a najlepšie bude, keď im pán biskup pošle iného kňaza. Tí ľudkovia v takom počínaní vidia náboženskú horlivosť a vrcholný výkon apoštolátu. Zo skúsenosti vieme, koľko zla už narobili, koľkým odobrali chuť k práci, ba niekedy aj život zničili. To sú ľudia, čo nevidia ďalekosiahle následky nespravodlivého posudzovania alebo očerňovania, lebo keby ich videli a keby používali svetlo zdravého rozumu, nikdy by nepodnikli jazykovú a listovú paľbu na kňaza, ktorý neraz je bezmocný a nemôže sa spravodlivo brániť. Iná skupina ľudí chodí na kázne preto, že musia. Keby neišiel, žena by sa s nim vadila celý týždeň. Nuž pre pokoj v dome ide do kostola i na tú kázeň. Ale sú aj takí, čo dnes chodia do kostola a na kázeň z vypočítavosti, aby ich tam videli, no a tí sa tam dokonale nudia a spolu s predošlými telom sedia v laviciach a oči ich duše už vidia karty, pri ktorých sa stopercentne lepšie cítia ako pri kázni. Tí teda nemajú z kázne nič, iba ak to, že sa nevyhnutne cvičia v trpezlivosti a v akomsi hrdinstve, lebo niekedy musia zavčasu vstávať, keď chcú prísť na kázeň. Ale sú aj takí kresťania, pre ktorých počúvanie božieho slova je trápením. Náboženský život zariadia si potom tak, že prídu do kostola až vtedy, keď sa začína svätá omša. Ale niekedy je to nemožné, napr. kázeň býva po prečítaní evanjelia. Tu si pomôžu tak, že cez kázeň opustia boží chrám a vonku si pripália cigaretu, aby si skrátili čas, zahnali nervozitu a s priateľmi sa porozprávali o aktuálnejších veciach ako sú pravdy, o ktorých kňaz káže. A nakoniec skupina „múdrych“ poslucháčov. Tí, počúvajúc kňaza, neraz si v duši povzdychnú: Človeče, prečo táraš také hlúposti, kto tomu dnes verí, veď svet je už dvatisíc rokov na ceste k pokroku, a ty omieľaš stále jedno a to isté, a nemá to ani hlavy ani päty. — Hľa, letmý pohľad kňazakazateľa do duše ľudí, čo sa shromažďujú okolo kazateľníc v kostoloch. Vravím, že je to letmý pohľad, lebo keby sme hlbšie nazreli do duše všetkých, mozaika poslucháčstva bola by oveľa pestrejšia. A čo súdiť o tých rozličných skupinách poslucháčov, to ponechávam tvojej súkromnej úvahe. Müller.

Niečo o pobožnosti.

Kto správne chápe nejakú vec, správne o nej hovorí a vie ju tiež správne uskutočniť. To platí tiež o pobožnosti. Mnohí ľudia nechcú byť pobožní, lebo majú o nej skreslený názor alebo súdia o pobožnosti podľa života niektorých ľudí, ktorí tvrdia o sebe, že sú pobožní, a v skutočnosti nie sú. Nuž pobožnosť nie je nejaké vnútorné nadchnutie, elán alebo sladký pôvab a radosť, ktorú niektorí pociťujú v duchovnom živote. Pobožnosť nie je ani oslobodením od pokušení, lebo pokušenia aj pre pobožných ľudí neraz sú užitočné, ba niekedy aj potrebné. A pobožnými nemôžeme nazvať ľudí, čo majú vo dne v noci ruky omotané ružencom, šušľajú tritisíc deväťsto dvadsaťosem ráz strelné modlitbičky a chodiať denne na sväté prijímanie. Lebo toto všetko môžu konať bez pobožnosti. Nemusia byť pobožní ľudia, čo sa umŕtvujú, postia, rozdávať bohaté almužny, lebo aj do toho môže sa zamiešať sebaláska, ktorá zničí nadprirodzený charakter týchto skutkov. A napokon znalci bohovedy a ľudia, čo o svätých veciach vedia krásne rozprávať, tiež ešte nemusia byť pobožní. Toto všetko je pekné a hodné obdivu, ale znalec božieho slova nemusí byť jeho plníteľom. Pobožnosť, ako učí svätý Tomáš, znamená pevnú, odhodlanú vôľu venovať sa božej službe. A svätý František Salezský napísal, že pobožný je ten, kto koná dobro, stále, ochotne a starostlivo. Koná dobro, vždy, všade a každému; nie sú tu určené hranice, ako pri niektorých „pobožnostiach“, ktoré obmedzujú konanie dobra na kostol a mimo kostol sa už neviažu predpismi pobožnosti. A toto dobro načim konať stále, lebo pobožnosť je akýsi stav, nie prechodný úkon. Preto chvíľkové nadšenia, z rozmaru raz-dva razy vykonané dobré skutky alebo mechanické modlitby, to nie je veru pobožnosť. Ďalej, pobožný človek koná všetko ochotne, nadšene. A dôvod, prečo to tak koná, nie je jeho ľubovôľa alebo osobné zadosťučinenie, ale že chce slúžiť Bohu. Preto koná všetko nadšene a s veľkou láskou. Napokon pobožný človek koná všetko starostlivo, premyslene. To znamená, že všetko vykoná v pravý čas, na pravom mieste a tak, ako to vyžaduje božia služba. Aj v tom napodobňuje božského Majstra, o ktorom svätý Marek píše, že všetko dobre učinil. Nuž, vykonaj všetko dobre, a budeš pobožný. Müller.

Práca v cirkevných obciach.

Niektorí ľudia, dívajúci sa na všetko v jasnom svetle, aj ľudí posudzujú optimisticky; a na dôkaz toho, ako by na svoje uspokojenie a ospravedlnenie

v pohodlnej ľahostajnosti tvrdia, že dobro sa neskazí, a preto ľud treba ponechať na seba, voľne, lebo zbytočné by bolo každé namáhanie, všetka práca. Iní zas vo svojej pochrámej zatrpklivosti opak toho hovoria, že ľudia sú zlí, a vo svojom pesimistickom rozpoležení a nevšímavej nedbalosti vravia, že s ľuďmi hertom oddanými ani Pán Boh si nepomôže; teda zlo treba ponechať, nech sa len vyžije v kalnom prúde. Ale ľudia širšieho rozhľadu povedia, že všetci ľudia, pravda, nie sú ani anjeli, ale tiež nie sú ani diabli, ale ako ľudia vôbec, priemerne so svojimi dobrými a zlými vlastnosťami sú krehkí, s výnimkou ľudí pre svoju dobrotu a obetavosť ako by stelesnení anjeli a tých, čo pre mravnú zvrhlosť ako by z horúceho pekla prišli. Po náležitom a dôkladnom uvažovaní pravde najbližšia je mienka tých, ktorí hovoria, že ľudia sú takí, ako ich vychováme, na zreteli majú tiež prostredie ako výchovného činiteľa, na človeka priaznivo alebo zhubne pôsobiaceho. Sú ľudia, ktorí pri svojom bohatstve s hojne naloženého stola ochotní sú podeliť sa pre almužnu s odpadkami; ale tiež mnohí bohatnú z utrhnutia zaslúženej pláce. Často sa stretávame s prejavmi, svedčiacimi o dobrote a obetavosti, ale tiež badať účinky ľudskej zloby, čo zhubne pôsobí na nevinné obeť. Mnohí v nedeľu a vo sviatok azda zájdu i do kostola, nie z vnútorného presvedčenia, ale v nálade vyvolanej oblečením sviatočných šiat, ba raz do roka varí pristúpia zo zvyku i ku sviatostiam, vo víre trápení a úzkosti aj zabožekajú, ale viacerí božia od kostola, ich almužnou a obeťou je váňanie sa v hriechu a nábožným sa len posmievajú a ich podceňujú. Dobro sa striedavo zameňuje so zlým; každý sa nazdáva podľa svojho presvedčenia, že za ten peniaz, ktorý dá na oltár svojho náboženstva a pre spásu svojej duše, stačí i toľko — a dosť. Nech sa namáha ten, kto pre svoje náboženstvo siaha hlboko a citeľne do vaku. Záujem môže mať človek len o to, čo pozná alebo čo ho stojí námahy, obeť; čo príde hladko, bez trápenia, zadarmo, nemôže mať toľkej hodnoty, akú má dosiahnutá vec. Neodškriepiteľná skutočnosť dokazuje, že tam, kde je záujem vzbudený o vieru, o náboženstvo pomocnými prostriedkami výchovnými, spojenými citeľnými obetami, poplatkami cirkevnými, založením cirkevnej obce, tam sa nielen hmotne vznáša katolícka cirkevná pospolitosť, ale môžeme badať čo len malé krôčiky duševného pokroku, obrody, prevýchovy. Koľko vymaľovaných kostolov svedčí, že predtým pavučiny boli ich ozdobou, koľko pretekov medzi ľuďom pri zaobstarávaní vecí, potrebných pri božích službách a dôstojných Boha. Koľko, až prepychove postavených kostolov, škôl, kultúrnych domov

vďaka svoj vznik obetavosti cirkevníkov v cirkevnej obci spojených. Mohlo by sa nadhodiť, že nové časy priniesli tieto zmeny v smýšľaní ľudu. Hej, nové časy čiastočne prevychovávali ľudí, a preto tým ľahšie bude prispôsobovať nového ducha obrody, prevýchovy duchu času. Kultúrny dom musí byť po kostole, po škole kultúrnym stánkom, stredobodom, v ktorom sa mládež a ľud vychováva, ale najmä ľud prevychováva, kde sa schádzajú všetci ľudia dobrej vôle, aby sa vlažné srdcia zošľachtily, ohňom lásky roznieťili, dychtivosťou po poučení nadchly, pre zariadenie života pozemského poučily tak, aby čím ľahšie dosiahly životný cieľ nadzemský. Kultúrny dom musí byť stredobodom, hýbadlom, podnecovateľom, kde sa jazyky rozväzujú, srdcia otvárajú a kde sa popretriasa všetko, čo môže byť na zveladenie ľudu. Pravda, ľudia sú zlí, ale sú aj dobrí. Nebyť zla, nevedeli by sme rozoznať dobré od zlého. Treba sa dívať vo svetle slnka na veci tak, aby sme ich rozoznávali, lebo kto dobre rozoznáva, ten má jasný pochop o náležitostiach vecí. Musí byť v pšenici i kúkoľ, aby ostala čistá po osiati. Stanovy cirkevných obcí rámcovo sú hotové, len podľa potrieb treba niečo pozmeniť na nich. Horí sa do roboty, využijme výchovné pomocné prostriedky zakladaním cirkevných obcí! Kto si vo svetle slnka zastiera oči o ponosuje sa, že je tma, tomu niet pomoci.

— K —

Srdce novomanželov.

Veľkou vecou je srdce muža a ženy, keď sa tieto dvaja spájajú v nové spoločenstvo života, aby utvorili rodinu. Zo srdca plynú prvé túžby, prvé pohľady, prvé slová; preklízu sa perami, stretnú a vymenia sa s citmi, vychádzajúcimi z iného srdca; obidve otvárajú sa vzájomnej láske v sladkom sne o rodinnom štastí. Čo je vlastne srdce? Srdce je prameňom života, lebo v srdci začína, rozvíja sa, rastie, dozrieva, mohutnie, starne a končí životný pohyb. Avšak srdce reaguje aj na všetky vrtkavosti, premeny a variácie ľudského života, podľa hnutia vášní, ktoré vzbudzujú v ňom silnejší tlkot a vzrušenie, vyvolávajú protichodné výlevy: lásku či nenávisť, túžbu či odpor, radosť či smútok, nádej či znechutenie, pokoru či pýchu, strach či odvahu, miernosť či hnev.

Otvorené srdce je žriedlom šťastia v spoločnom živote dvoch manželov, kým uzavreté srdce podryva radosť a pokoj. Neklamte sa v reči srdca; srdce je znakom a obrazom vôle. Ako fyzické srdce je počiatkom všetkých telesných pohybov, tak zasa vôľa je počiatkom všetkých duševných hnutí: hýbe rozumom, riadi nižšie schopnosti a sklony a prostredníctvom

rozumu a vonkajších i vnútorných smyslov aj vonkajšie mohutnosti (Suma teol. I—II, 17, 9, k 2). Úbohé ľudské srdce, záhadné aj tomu, kto ho v hrudi nosí! Kto ho pozná? Avšak mnohí usilujú sa vniknúť doň, a to nielen do svojho srdca, ale i do srdca druhých a soznámiť svet s hnutiami a výlevmi srdca.

Slávni spisovatelia predstavili nám v románoch, novelách a drámach duševný stav manželov paradoxný aj tragický spolu: Dobrí manželvia, ktorí by si mohli charakterne veľmi dobre rozumieť, neodhalia si však navzájom svoje vnútro a zostávajú si v živote cudzími. Nedbajú, že z obapolného nepochopenia vkrádajú sa medzi nich nedorozumenia, rastú a pomaly narušujú a ničia manželskú jednotu a často vyúsťujú v smutných katastrofách. Tento duševný stav manželov bohužiaľ nejestvuje len vo fantázii románopiscov, ale v rozličnom stupni vyskytuje sa i v skutočnom živote, a to aj medzi dobrými kresťanmi. Kde je príčina? Dakedy v prirodzenej ostýchavosti niektorých mužov a žien, ktorí nemôžu prekonať vrodenný odpor a vyjaviť svoje intímne city a ukázať ich druhému. Inokedy v nedostatku priamosti, ktorý zaviňuje márnomyseľnosť a tajná podvedomá pýcha. V iných prípadoch je na vine nesprávna výchova, príliš tvrdá a odmeraná, ktorá spôsobuje, že človek sa uzavrie sám do seba, neodkryje sa nikomu, lebo sa bojí, že sa indiskrétné dotknú toho, čo má v duši najmilšie a najjemnejšie.

Milovaní synovia a dcéry! Vzájomná dôvera, vzájomná otvorenosť srdca, táto priamosť v myšlienkach, túžbach, starostiach, radoostiach aj žalostiach je nevyhnutnou podmienkou, je súčasťou, je životným pokrmom vášho šťastia.

Pius XII.

Konfesionalizmus či nacionalizmus?

Táto otázka bola nadhodená v dennej tlači, a človek nevďojak musel vycítiť, že rímskokatolícky konfesionalizmus dostal biľag škodlivého činiteľa. Pre nás katolíkov nadhodená otázka je jasná, a čudujeme sa, ako o nej môže písať katolícky spisovateľ s akéhosi vyššieho hľadiska, ako je katolícke. Nepredpojatý mysliteľ uznáva prvenstvo ducha nad hmotou, dáva prednosť božím záujmom pred pozemskými, lebo vie, že takto zabezpečuje budúcnosť sebe aj tým, čo prídu po ňom. Katolíik zasa vie, že Boh dal svetu prirodzené aj nadprirodzené pravidlá, ktoré sú strážcami prirodzeného šťastia a vedú človeka k nadprirodzenému cieľu. Od Boha ustanovenou majiteľkou a vykladačkou týchto životných pravidiel alebo zákonov je Cirkev rímskokatolícka. Podrobíť sa úsudku Cirkvi zna-

nená podrobí sa Bohu. A Kristus Pán povedal, že máme najprv hľadať kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť, to znamená, že záujmy božie, náboženské, musia byť vyzdvihnuté nad všetko ostatné. Nuž keď my katolíci vyzdvihujeme svoj katolícky konfesionalizmus, plníme vôľu božiu, a namietaj niečo proti tomu bolo by naozaj smiešne. A čo nacionalizmus? Odpoveď je naporúdzí: Cirkvi rímskokatolícka a jej veľkí učitelia vyhlásili, že správna láska k vlasti a k národu je ctnosť a zradiť vlasť je hriech. Preto, kto naozaj miluje Boha a Cirkev, musí milovať vlasť aj národ, musí byť nacionalistom, lebo Boh to káže. A dejiny dokazujú, že tam, kde kvitol rímskokatolícky konfesionalizmus, láska k rodnej hrude rástla až k hrdinstvu. Primát rímskokatolíckeho konfesionalizmu nad vedou, umením, literatúrou, hospodárstvom a vôbec nad všetkými odbornými kultúrneho života nelenže im neškodil, ale naopak vliel do nich život, pružnosť a silu, ktorá v kultúrnom svete konala zázraky. Preto i u nás na piedestál spoločenského života kladieme rímskokatolícky konfesionalizmus, lebo sme si povedomí toho, že tým kladieme žulové základy správneho nacionalizmu. A náboženskú plytkosť odstránime len tak, keď nebudeme prevracať hierarchiu hodnôt. Rímskokatolíci, čo žije najprv Bohu a potom národu, ten vlasť nikdy nezradí, ten národu vôbec nemôže škodiť. Preto pre rímskokatolíka konfesionalizmus nikdy nebol ani nebude kepienkom, ktorým by prikrýval svoju zahmlenú minulosť alebo národu škodiace záujmy do budúcnosti. To dokáže len taký kresťan, ktorý raz náboženstvom chce zachraňovať národ, a keď sa časy zmenia, národnými a kultúrnymi záujmami chce zachraňovať svoje náboženstvo. Pravda, to je norma pre mnohých ľudí, ale nie pre rímskokatolíkov. My teda chceme, aby u nás nebolo ani jedného nábožensky a národne vlažného človeka, preto verejný aj súkromný život katolíkov usmerňujeme v duchu prvenstva katolíckeho konfesionalizmu.

I. Müller.

Tušenie Prozreteľnosti.

Prof. Dr. F. Kordáč, neskoršie knieža-arcibiskup pražský a primas kráľovstva českého, odporúčal nám v akademických rozpravách čítať klasické starogrécke tragédie slovami: Tam neide o slepý osud, ale o tušenie Prozreteľnosti; nie pomstivá Nemesis, ale Justitia vindikatíva. V týchto klasických literárnych plodoch antických tkvie tiež pochop o časovom rozbratí v obecných dejinách ľudstva s nejasnou, ale mocnou túžbou po príchode ľudstva s nejasnou, ale mocnou

slovne povedal: Človek sa usiluje porozumieť svoje ľudské určenie, ale my sami neprídeme na rozlúštenie, a preto by mal prísť niekto shora, kto by nás o tom spoľahlivo poučil. Klasické národy v staroveku zosobňovali akési hmlisté tušenie Prozreteľnosti, tak napr. starí Gréci mali také osoby osudu Aisa, Moira, Heimarmené a Tyché, Rimanovia Fatum, Parca, prípadne Parcae ap. Ba staré národy hypostazovali aj čas a tvorili si zvláštne predstavy o periodizácii dejín. Aristoteles učil výslovne, že pôsobivé a formujúce sily čiže entelechie pretrvávajú aj zánik tohto sveta, a začnú znova tvoriť nový svet. Zaujímavo uvažoval aj Driesch až do svojej smrti o možnosti zvláštnej a samostatnej entelechie, ktorá ovláda všetky dejiny ľudstva. Slávna štvrtá ekloga Vergiliova stanoví Ultima aetas tiež len ako fázu, ktorá zatvára isté obdobie pred opakovaním nového začiatku akéhosi nového sveta; naproti tomu „to pléroma tu chrónon“ u svätého Pavla značí jedno a definitívne rozhraničenie všetkého času, platné pre celé ľudstvo od počiatku sveta až po jeho skončenie. Driesch zápasí tiež pri slobodnej vôli človeka s ťažkosťami, cíti nevyhnutnosť slobodnej vôle človeka, ale nemôže ju pochopiť; tak vidí napr. neprekonateľný rozpor medzi slobodnou vôľou človeka a pro-roctvom, ktoré uznáva. Vedenie o budúcom, prípadne furibilnom, slobodnom čine nejakého človeka nemá nič spoločného s určením tohto celkom slobodného činu. Vieme, že Boh svet stvoril, zachováva, riadi a spravuje, a že je tiež najvyšší Pán ľudstva aj v jeho dejinách, ale pri úplnom dodržaní a nedotknuteľnosti slobodnej vôle človeka. Tak sa stalo napr. podružné Cyrínovo sčítanie usmerňujúcou složkou pre narodenie Krista v Betleheme. Nikdy nezabudnem na hlboký dojem, mocnejší ako pri antických tragédiách, ktorý som mal pri prostej divadelnej hre kedysi v učiteľskom ústave uršulínok v Trnave. Scénu ovládal rozhovor medzi dvoma Máriami v dievčenskej chrámej škole v Jeruzaleme. Jedna z nich bola Panna Mária a druhá Mária z rodu Hašmonového. Táto si vymohla dôverný rozhovor s Pannou Máriou, a hovorila jej asi toto: „Blíži sa čas, kedy sa má podľa Danielovho proroctva narodiť Mesiáš, a my, najvybranejšie dievky izraelské, tu vidíme, že matkou Mesiášovou môžeme byť len my dve. Ja som dcéra z rodu kráľovského, a ty tiež (Dávidovho), ja som mladá, zdravá a krásna, a ty tiež. Ja som ctnostná a pobožná, ty tiež. Ale teraz ti musím povedať, čo my ostatné o tebe súdime. My ňa nepozorujeme, ale starostlivo pozorujeme pri každom kroku a nič nevhodného na tebe nevidíme; ale neveríme, či si taká doko-

nalá svätica a či taká dokonalá podvodnica. Taký stupeň svätosti, aký pozorujeme na tebe, my u nijakého človeka nepokladáme za možný. Aj nám záleží na čistote našich mravov, ale myslíme, že nejaké nevinné dobrodružstvo a akýsi svetský záujem nemôže nijakej dievke chýbať. Čo ty nám na to odpovieš? Jednako v jednej veci mám pred tebou prednosť, že ja som totiž aj bohatá, ty si chudobná. Mesiáš sa nemôže narodiť v nejakom remeselníckom domčeku, ale ja sa predsa bojím, že ma ty chceš pripraviť o hodnotu Mesiášovej matky." Panna Mária na to odpovedala: „Ak je tebe určené stať sa matkou Mesiášovou, potom by som ťa prosila, ak sa to stane, prijmi ma k sebe za slúžku, aby som ustavične mohla byť blízko narodeného Mesiáša. Ale ak nie je ti súdené stať sa matkou Mesiášovou, ja ťa o tú hodnotu nepripravím. Ak udržiš v tajnosti náš rozhovor, uistím ťa pre tvoje uspokojenie, že ja sa nestanem matkou Mesiášovou, a vôbec matkou, pretože som už složila sľub ustavičného panenstva." (Tento rozhovor je zostavený podľa starých správ palestínskeho pôvodu.) Po tejto scéne nasledovala v onej divadelnej hre malá prestávka, po ktorej na javisku ukázali symbolické výjav — Zvestovanie Panny Márie.

Prof. MUDr. J. F. B a b o r.

Na 300. výročie smrti Galileo Galilei.

Celý vzdelaný svet si pripomína teraz 300-ročnú pamiatku smrti slávneho fyzika Galileo Galilei (1564—1642), po ktorého smrti sa narodil matematik a fyzik Newton (1643—1727). Galilei zaslúžil sa o fyziku metódou empirickou a exaktne deskriptívnou bez jemnejšej analýzy a najvyšších abstrakcií. V tomto odbore vykonal veľké a záslužné dielo, a niektorí supermoderní fyzikovia mu teraz neprávom zazlievajú, že príliš jednostranne zmechanizoval exaktné vedy prírodné. On vedel dobre, čo robí, a špecializoval sa na výskumnú aj teoretickú prácu, akej práve vtedy bolo najviac treba. Galilei bol muž veľkého nadania a vedeckej výkonnosti, ale ináč viedol život ľahkomyselný a mal sklon k satirickému a humoristickému rozboru aj vážnych tém; toto by bolo bývalo neškodné, keby bol býval v istej veci nezašiel nesvedčne ďaleko, keď začal robiť žarty z nekritických ľudí poukazovaním na domnelý rozpor medzi Bibliou a vedeckou astronómiou. V Biblii sa hovorí o východe a západe slnka, hoci vo skutočnosti slnko vzhľadom na zem stojí, a práve zem sa otáča. Keď svojimi vtipmi naozaj budil nedorozumenie, bolo mu

cirkevne zakázané podobné myšlienky šíriť ako náuku. Keď Galilei neposlúchol a ustavične si robil vtipy z vedy aj viery, bolo mu konečne celkom zakázané o týchto veciach písať aj hovoriť. Galilei poslúchol, a jeho domnelé slová po skončení procesu „*eppure si muove*“ sú neskoršou myšlienkou. Galilei bol katolík, a to veriaci, a ukončil svoj život vzornou smrťou úprimne skrúšeného kajúcnika. Celej tejto udalosti rozhodne bezvýznamne a nevhodne zmocnila sa protikatolícka propaganda, a dosiaľ nájdú sa zlomyseľní alebo neinformovaní ľudia, ktorí túto udalosť zveličujú na oklamanie seba aj iných. I vo vážnych vedeckých spisoch nachádzame nepochopiteľne často ohromné precenenie rozporu medzi ptolemeovským (geocentrickým) a koperníkovským (heliocentrickým) systémom. Mikuláš Koperník (1473—1543) venoval svoje dielo „*De revolutionibus orbium terrestrium*“, ktorého pôvodný rukopis je v nostitzovskom paláci na Malej Strane v Prahe, panujúcemu pápežovi Pavlovi III., ktorý venovanie prijal. Heliocentrická sústava pre celkový svetonáhľad nemá zvlášťnej dôležitosti, a nebola nikdy u vážnych ľudí žamenená so zásadami tam, kde nedosahuje, a to najmä nie u učencov katolíckych. Ale akokoľvek vykonal Koperník záslužné dielo, svet na jeho objav ako na nejakú veštbu nečakal, lebo už od staroveku boli v rozličných časových medzerách zástupci heliocentrického systému; slávny taliansky hvezdár Schiaparelli o nich vydal spis „*Die Vorläufer des Kopernikus im Altertum*“, nemecké vydanie v Lipsku (Leipzig 1876). Takým koperníkovcom pred Koperníkom bol napr. Philolaos, Aristarchos zo Samu, Platón a iní; Eratosthenes odhadol r. 230 pred Kristom dĺžku zemského polomeru celkom obstojne, predstavoval si teda zem ako gufu. V staroveku bol väčšinou rozšírený názor, že zem má podobu disku, ktorý pláva na svetovom oceáne. Svätý Augustín (zomrel r. 430) vedel dobre o možnosti heliocentrického systému, ale nemohol podľa vtedajších vedomostí otázku rozhodnúť; keď sa vtedy ukazovali nemožné kombinácie o zemskom kotúči, ktorý tiež na opačnej strane vyčnieva z vody, svätý Augustín odmietol možnosť takýchto antipódov, a vyslovil sa nakoniec asi v tomto smysle: Buď sa točí slnko okolo zeme, alebo zem okolo slnka, čo dnes ešte nie je možné rozhodnúť; ale raz bude táto astronomická úloha rozriešená, s vierou to však nemá nič spoločného. Svätý Virgilius, biskup v Salzburgu (zomrel asi r. 800), bol tiež naklonený heliocentrickej sústave a musel sa ospravedlniť cirkevnej vrchnosti zo svojho učenia; nemohol sa zbaviť dosiaľ starých

predstav o zemskom kotúči a operoval tiež s nemožnou predstavou dvojakej plochy zemskej, takže obidve tieto polovice boli záhadne predstavovaným svetovým oceánom od seba celkom odlúčené, a predpokladané ľudstvo druhej polovice nemohlo mať súvis s Adamom a skutočným ľudstvom vôbec. Neskôr Mikuláš Chryffs, narodený v Cues pri Mosele (Nicolaus Cusanus 1401—1464) mal už celkom koperníkovskú predstavu o slnečnej sústave, takže Koperník vlastne len podrobnejším pozorovaním a najmä matematicky svoj systém aspoň v princípe dokázal. Luther Koperníkovu sústavu zapíeral svojím obvyklým spôsobom (v traktáte „Über die absonderliche Warmeinung eines Astrologie atď.; veľmi dlhý názov). S týmto asi približne súčasne Pierantoni, SJ, vydal tiež traktát proti Koperníkovi, teda mylný, ale pokojný, asi s týmto výsledkom: Aj sústava ptolemeovská aj koperníkovská je dosiaľ len domnienkou, a na posledný definitívny dôkaz treba ešte ďalšej matematickej práce, a preto sa pre svoju osobu pridrižavam zatiaľ Ptolemea. Je to zvláštna vec, že sa dosiaľ z nepovolaných hlásateľov prírodných vied nikto nevyrútil na Einsteina, ktorý v našich časoch výslovne prehlásil, že sa buď slnko točí okolo zeme alebo zem okolo slnka, ale čo je naozaj pravda, vraj nemôže nijaký človek dokázať. Tento výrok by nebol taký nesmyselný, ako znej, keby bol povedal, že to nie je možné dokázať cestou výlučne matematickou; on totiž výslovne tvrdí, že obe sústavy sa dajú vyjadriť matematicky presne rovnako; ale my sa pridrižavame planétovej sústavy heliocentrickej len z toho dôvodu, že sa dá vyjadriť oveľa jednoduchšími formulkami. Einstein z relativity robí naozaj fetiš, ako dokazuje tiež tento jeho výrok: Či sa idúci vlak pohybuje a okolitá krajina stojí, alebo či stojí vlak a okolitá krajina sa voči nemu pohybuje v opačnom smere, nemôže nikto nikdy dokázať, lebo táto zmena polohy medzi vlakom a krajinou je niečo len relatívneho. Matematicky sa dá zase oboje presne vyjadriť; ale istý fyzik odpovedal Einsteinovi na tento problém takto: Či sa pohybuje vlak proti krajine alebo krajina proti vlaku dalo by sa rozhodnúť experimentálne, a ja preto navrhujem tento pokus: Zastavte prudko idúci rýchlik, naraz, keď pôjde celkom blízko nejakej vysokej kostolnej veže; ak sa pohýbal vlak, nič sa nestane; ak sa pohybovala krajina, tu sa pri náhlom zastavení krajiny musí tá veža sopsať na hromadu. A tak vidno, že ľudské omyly a ľudská nevážnosť i pri preberaní najväčších problémov medzi nami vždy bola, je a bude.

Prof. MUDr. J. F. Babor.

LITERATÚRA.

LEONHARD GRIMM: Der katholische Christ in seiner Welt. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1940, str. 272, broš. RM 3.20, viaz. RM 4.40. Grimmova knižka je ovocím dlhoročnej pastoračnej činnosti. Autor dáva veriacim v tomto sväzku katolícku vierouku tak, aby zjavené pravdy poznali čo najhlbšie a si ich obľúbili. Nechce len rozum akosi osvietiť, chce rozohriať aj srdce. Božie stvorenie, zjavenie a milosť, hľa, to sú tri témy, ktoré čitateľovi vysvetľuje. Kniha je písaná pre starších, jasne a zaujímavo. Moderne, dnešnému človeku primerane sú v nej vysvetlené všetky zjavené pravdy, preto v rodine po svätom Pisme môže byť dobrým náboženským vodcom a radcom. Ale kniha bude výbornou príručkou aj pre katechéty a kazateľov. Nájdú v nej nový spôsob podávania vieroučných pravd, nie vypracované kázne, ale výborné námety a bohatstvo myšlienok. Knihu odporúčam kňazom i laikom. — im.

HANS HILGER: Bild und Gleichnis. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 118, broš. RM 1.30, viaz. RM 2.20. Veľa nám v škole vyprávali o prírode, o podivnom složení ústrojenstva rastlín, ale málo bolo tých, čo vedeli poukázať na pôvodcu rastlinnej krásy. Poznáme aj básnikov a spisovateľov, ktorí mrhajú vyberané slová, keď opisujú život prírody. Ale málo je tých, čo sa vedia dívať na prírodu ako dielo večného Majstra, ako na dielo božie. Táto knižočka chce nám ukázať, že krása prírody je tiež jedným z tých stupňov, ktorým sa má kresťan povzniesť k nestvorenej kráse, k Bohu. I príroda je akýmsi božím zjavením, aj v nej sa odrážajú stopy božej krásy a dobroty. Preto Kristus Pán z prírody bral podobenstvá, keď chcel vysvetliť poslucháčom veci nadprirodzené. Knižočku odporúčam mládeži, najmä tým, čo milujú prírodu, aby sa naučili v prírode obdivovať veľkosť Stvoriteľa. — im.

ADOLF KARDINAL BERTRAM: Charismen priesterlicher Gesinnung und Arbeit, 3. vyd. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 299, broš. RM 3, viaz. RM 4.20. Kňazské rekolekcie a kňazské duševné usobrания neprinášajú úžitok, keď sa na nich preberajú zjavené pravdy bez životného vzťahu ku kňazskému charakteru. Pravda, nie je to ľahké povedať kňazom niečo také, čo by hádam neboli počuli, alebo čo by nepoznali. Tu načím vybrať také témy, ktoré nemožno odlúčiť od života kňaza. A kto môže lepšie prehovoriť ku kňazskej duši ako biskup?

Každý kňaz, keď tak môžem povedať, je pravou rukou biskupa vo farnosti, v škole, v spolku, vo verejnom živote. Preto biskup vie najlepšie, čo tá ruka má konať. Z takejto starostlivosti o výchovu kňazstva vyrástli aj tieto úvahy breslauského arcibiskupa kardinála Bertrama. Ako najvyšší pastier vychovával si kňazov v seminári, pripravoval ich na prijatie sviatosti, prichádzal medzi svojich kňazov na takzv. rekolekcie, a z týchto príležitostných prednášok vznikla táto kniha. Naozaj píše v nej ako biskup, ktorému leží na srdci duchovný život všetkých kňazov. Nie je to teória, ale život potvrdený dennými skúsenosťami kňazskej práce. Knižka na súkromné rozjímanie, na rekolekcie i na duševné usobranie. Vrelo odporúčam všetkým oltárnym bratom. Keď si ju prerozjímate, poznáte, prečo kňaz po každej práci musí vyznať: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam!* — im.

RICHARD BERON: *Psalmen und Liederbüchlein*. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 164, broš. RM 1, viaz. RM 1.40. Dobre usporiadaná a volená zbierka žalmov, ako modlitieb pre deti. Chce byť príručkou, v ktorej rodina nájde slovami Písma vyjadrené túžby, ktoré skladáme do prosieb v modlitbe. V úvode je vysvetlený smysel žalmov, ktoré sú modlieval sám Kristus Pán, P. Mária, apoštolovia a prví kresťania. Žalmy a vôbec chválospevy zo svätého Písma, ktoré používa ešte dnes Cirkev svätá pri svojich bohoslužbách, mali by prejsť aj do súkromného života kresťanov, lebo to sú slová Ducha Svätého, ktorý ich vnukol. V knižočke sú pekne usporiadané texty Písma vo forme modlitieb a prispôbolené detskej mentalite. Keď rodičia naučia deti modliť sa tak, ako je to naznačené v tejto knižočke, ich výchova bude smerovať istotne k tomu, aby vychovávali „dietky božie“. — im.

JOSEF F. FUCHS: *Der innere Jubel*. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 234, broš. RM 3, viaz. RM 4.40. Šťastie a radosť, hľa, po tom túži každý človek. Pravda, rôznosť ľudských povolaní núti človeka, aby hľadal akési odtienky stavovskej radosti. Veď Pán Boh nezakazuje každú radosť, iba tú, ktorá odporuje nadprirodzenému životu. Kde majú hľadať radosť a šťastie mladí ľudia, čo túžia po rodinnom spoložití? Vážna otázka, ale ešte vážnejšia musí byť odpoveď. V láske nájdú šťastie, a plod tej lásky, dieťa, to bude tá radosť, ktorá ich oblaží. To by bola ústredná téma, ktorú spracovali v tejto knihe najlepší katolícki spisovatelia a učitelia Ríše. Nie je to nejaká antológia, ale celkom logicky spracované dielo,

v ktorom každý spisovateľ svojím spôsobom spracoval určenú tému. Preto postup v knihe je nasledujúci: Keď sme sa stretli, Láska, Buďme pokorní, Prsteň a kolíska, Blažené dni, Návšteva, Dieťa uprostred nás. V knihe je rozobraná každá téma teoreticky i prakticky, sloh je ľahký, takže sa dobre číta. Knihu odporúčam novomanželom, ale i tým, čo sa pripravujú na manželský stav. Vážnosť, s akou spisovateľa hovorí o veciach najdôvernejších, je zárukou, že obsah tejto knihy mladých ľudí obohatí. — im.

JÁN STANISLAV: Slovenská liturgia na Slovensku a sídlo Metodovo a Gorazdovo. Vydala Slovenská učená spoločnosť v Bratislave 1941, str. 43, Ks 16. V slovenských dejinách dosiaľ nie je rozriešená otázka, kde bolo sídlo svätého Metoda, z ktorého riadil Cirkev Veľkej Moravy. Takisto nie je zistené, kde svätý Metod zomrel. Niektorí tvrdia, že to bol Velehrad na terajšej Morave. Máme dôkazy aj pre Devín, len Nitra podľa niektorých nemôže prísť do úvahy. Proti týmto háji prof. Dr. Stanislav fakt, že sídlom Metodovým bola Nitra, kde je tiež pochovaný. Vo svojom tvrdení opiera sa hlavne o nápežské buly (Hadriána II. a Jána VIII.) a o bulharskú legendu. Tejto štúdiu prof. Stanislava teší sa každý Slovák, len aby sa mu podarilo historicky rozriešiť námietky, ktoré vyvracajú jeho tvrdenia. Štúdia Dr. Stanislava je iba podrobnejší plán na rozsiahlejšiu prácu. — im.

LEO v. RUDLOFF: Malá vĕrouka pro laiky. Nakl. Vyšehrad, Praha 1941, str. 281, cena Ks 39. Dostať v mis. knihkup. v Nitre. V českej náboženskej spisbe je to nový vzácny prínos pre katolíkov laikov. Úvod knihy tvorí akási malá apologia, v ktorej je vysvetlený pojem náboženstva, zjavenia a učiteľského úradu svätej Cirkvi. Nasleduje rozbor o Najsv. Trojici, o dedičnom hriechu a o vykúpení. Logicky potom príde traktát o prostriedkoch, ktorými sa rozdeľuje ľudstvu ovocie vykúpenia. V dodatku sú vysvetlené dôkazy Božej existencie a niektoré historicko-dogmatické otázky. Niektoré témy vyžadovaly by obšírnejšie spracovanie, lebo laik v bohovede zhustenému vysvetleniu ťažkých problémov dobre nerozumie. Knihu odporúčam tým, čo sú už zasvätení do našej vierouky. — im.

JÁN ČEP: Tvář pod pavučinou. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 206, broš. Ks 33, viaz. Ks 45. I touto knihou Čep dokazuje, že je majstrom českej umeleckej prózy, noviel a pohádok. Sústreďuje sa zvyčajne na taký dej, ktorý v živote človeka prináša niečo nové. V celej knihe je reč o ľuďoch, čo

vnútorne trpia a ktorí sú vytrhnutí z prirodzeného životného prostredia. Tieto postavy nemo sa dívajú na svoju minulosť a súžitie s príbuznými otvára im nový duchovný svet. Čep vie sledovať aj tie najmenšie odtienky prejavov ľudského života, lebo sú živým obrazom vnútorného rozpoloženia. Strach pred smrťou, ničotou a márnosťou privádza ich k poznaniu, že človek je stvorený pre vyšší život a že len tam nájde odpočinok, po ktorom túži celá jeho bytnosť. To vie Čep vystihnúť dokonale. Kniha vás nadchne pre dobro. — im.

BERNT von HEISELER: Dobrý svet. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 288, broš. Ks 42, viaz. Ks 55. Autor tohto románu kreslí dobrý život ľudí v opustenej horskej dedinke vo východnom Tyrolsku. Je to vlastne salaš. Tam žijú ľudia prirodzene dobrí, silní a čisti, zápasiaci s prírodou, ktorá ich vychováva. Títo obyvatelia majú hlboký smysl pre mravnú krásu a dobro, ako to dokazuje hrdina tohto románu, mladý Tomáš. Priebeh Tomášovej lásky k dievčaťu je osou celého deja. Ale vystupujú tu aj iné postavy, na ktorých vidíme charakter tamojšej pracujúcej pospolitosti. Je to naozaj patriarchálny život, ktorý dnes už len obdivujeme. — im.

PETER DÖRFLER: Dokud žila mamička. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 306, broš. Ks 48, viaz. Ks 60. Túto knihu napísal kňaz, doktor teologie, rodom zo Švábska. Je to kytica vďačnosti za šťastne prežitý detský vek. Hrdina románu bol miláčikom mamičky, ktorá ho jemne vychovávala a viedla k Bohu. Jej smrť chápe dieťa celkom svojsky, detsky, a toto je v knihe vylíčené veľmi výstižne. Spomienky na dobre prežitý detský vek patria medzi tie najkrajšie. I táto kniha je verným obrazom sväto prežitého veku detstva chlapca, ktorý žije z duchovného dedičstva matky. Kniha pre mládež, ale iste bude zaujímať i starších. — im.

TILMANN FRITZ: Der Meister ruft — eine Leienmoral für Gläubige Christen. Verlag Mosella. Düsseldorf 1937, str. 402. RM 6.80. Tilmann zbavil svoje dielo všetkého mravokárstva, aj keď je morálkou, a viac pozitívnou cestou, nasledovaním Krista chce viesť laikov. Zbavil tu mravouku onej nemilej príchuti mravokárstva. Aj pritom, že sa musí poukázať na nedostatky ľudských skutkov, robí to vždy preto, aby tým neutrpelo pozitívne vedenie. Obsahove hodnotná kniha, možno ju len odporúčať, najmä preto, že nie je zafašená oným filozof.-teoretickým rozborom, ale prizera viac praktickú, životnú stránku. — pm. —

A s akým kapitálom nastúpia na životnú dráhu? S akým duševným bohatstvom? To závisí aj od nás! Do redakcie dostávame listy od študentov všetkých škôl, v ktorých píš, že Smer budú čítať, že chcú utvoriť nové kultúrne katolícke Slovensko, ale predplatiť si Smer nemôžu. Nuž hmota by mala prekážať duchovnému obohacovaniu našich študentov? To vari nie! Pravda, naša redakcia im pomôcť nemôže, lebo dukáty sa u nás nevyrábajú a dnes platíme za všetko päťnásobne. Študujúca mládež čaká pomoc od vás. Čo dáte študentom, dáte Cirkvi aj národu, lebo študenti-smeristi nás nesklamú! Nuž keď budete platiť za Smer, otvorte štedrosť svojho srdca a pošlite niečo na študentský tlačový fond. Kto môžeš, pomôž nám štedro rozdávať gratis exempláre Smeru našim študentom. Za porozumenie P Á N B O H z a p l ať!

Duchovná krátkozrakosť. Niektorí katolíci nechcú sa ani dnes prebudiť a stále žijú v ovzduší pred päťdesiatimi rokmi. Už dávno odzvonili grófskemu a panskému katolicizmu, ktorý viedol pomaly, ale iste najprv k ľahostajnosti a potom k židobolševizmu. Minuly už zlaté časy, keď sa nič nerobilo a pritom sa verilo, že je dobre a že takto bude až do konca sveta. Nie! Náboženský život je činnosť, robota, pohyb, a nie dolce far niente pohodlných ľudí. Preto odložte náboženské okuliare starých zlatých čias, a dnes pracujte tak, ako to vyžadujú terajšie záujmy Cirkvi svätej.

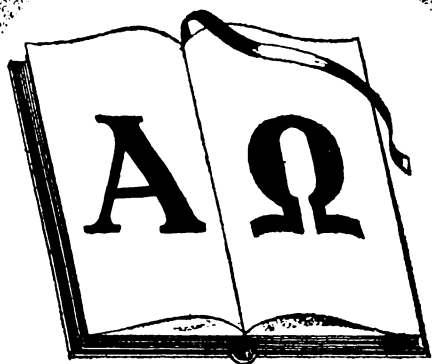
Dary na študentský tlačový fond: J. E. Dr. Karol Kmeňko, biskup, Nitra, Ks 200; V. Vaško, B. Bystrica, Ks 100; F. Schubert, dekan, Prievidza, Ks 60; Št. Pecár, dekan-riaditeľ, Trenčín, Ks 60; M. Krčméry, Bratislava, Ks 50; A. Janáč, statkár, Trenč. Biskupice, Ks 50; Msgr. A. Marsina, dekan-farár, Trenčín, Ks 40; Št. Gabura, N. M. n/Váh., Ks 34; K. Somogyiová, Trenčín, Ks 25; J. Weiss, Brezovica n/Tor., Ks 20; C. Salva, Sp. Kapitula, Ks 20; Arch. J. Barytus, Trenčín, Ks 20; R. Rezníček, Trenčín, Ks 10. Darcom Pán Boh zaplať!

Máte už knižku P. Garrigou-Lagrangea K BOHU? Ak nie, objednajte si ju zavčas, máme už len niekoľko exemplárov. — Administrácia.

Francúzski dominikáni vydávajú už 23 rokov asketicko-mystickú revue: *La vie spirituelle*
Je to časopis svetového mena, okolo ktorého sa utvorilo duchovné náboženské hnutie, ktoré viedol spolupracovník Smeru prof. Garrigou-Lagrange, OP. Smeristom, čo ovládajú francúzštinu, túto revue odporúčame. Obsah posledného čísla:

J. H. Nicolas: *Le mal qui nous oppresse*. M. Mellet: *Un sacrement d'amitié: la pénitence*. J. Chaine: *Isaie, prophète de la transcendance divine*. G. Guélin: *La bienheureuse Emilie de Rodat*. Saint Léon: *Notre salut, oeuvre de toute la Trinité*. Apostolus: *Pour un Noël de détresse et d'espérance*. Cl. Roffat: *Le rôle social de saint François*. F. M. Guétet: *Postcommunion*. F. L. *Chronique de la paroisse*. P. Delesques: *Le rayonnement du foyer*. **Les Livres**, A travers les revues. — Redaction: 104, rue Bugeaud, LYON, France; Administration: 9, rue Mulet-LYON, France.

S M E R, revue pro duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod. čísl. 144 487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.

Umer

revue pre duchovný život.

OBSAH:

číslo II.

42.

slo 3.

Cesty. Mlynár: Buď vôľa tvoja 97. Soukup: Pútnik s Bohom 101. Beňuška: Nová úmluva 105. Myslavský: Sľúbený pokoj 110. Sertillanges: Kristovi priatelia 113. Kohút: List študentovi 116. Friethoff: Svedectvá vekov o Spoločnici Prostredníka 123. Svätý Tomáš Akvinský: Chudobný Kristus 128. Do výšav 129. Život 133. Literatúra 140.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.

SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rim; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ivan Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.

Casopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

DRUHÉ VYDANIE knihy Garrigou-Lagrange:

K B O H U. Stále prichádzajú nové objednávky našej knihy **K B O H U.** Prvé vydanie sa už minulo, tlačí sa druhé, preto prosíme svojich čitateľov a tých, čo už knihu objednali a ešte ju nedostali, aby trpezlivo vyčkali, kým objednávky vybavíme. Druhé vydanie tejto knihy svedčí o tom, že na Slovensku je záujem o duchovný život a že naša katolícka inteligencia chápe, na akých základoch zabezpečíme budúcnosť národa. Pousilujte sa preto, aby knižku **K B O H U** si prečítal každý inteligent-katolík.

Buď vôľa tvoja . . .

Dr. Tomáš Mlynár.

Denne vyslovujeme slová modlitby Pána: **Buď vôľa tvoja**, a nie vždy chápeme ich hlboký obsah. Veď naša vôľa je kráľovnou všetkých schopností, ona ich hýbe k činnosti, ona rozkazuje. Kto sa teda z úprimného srdca modlí, aby sa stala božia vôľa, zrieka sa v určitom smysle svojej vôle, svojho úsudku a podrobuje sa vo všetkom božej vôli; vravíme, že sa stotožňuje s božou vôľou, čiže prispôsobuje božej vôli. Stotožniť sa s božou vôľou znamená užšie sa pripuť k tomu, ktorý je životom duše, od ktorého v nadprirodzenom živote máme všetko. Preto právom tvrdia učitelia duchovného života, že stupeň našej duchovnej dokonalosti závisí od stupňa stotožnenia našej vôle s božou vôľou.

Stotožniť sa s božou vôľou znamená podrobiť sa celkom a úprimne božej vôli, ktorá sa nám prejavuje dvojako. Ponačiat ako mravné pravidlo našich činov, ktoré nám jasne naznačuje, čo máme konať, čo zanedbať. Tým mravným pravidlom sú božie príkazy a evanjeliové rady. Svätý Tomáš učí,¹ že je to vôľa prejavená, lebo príkazy a rady sú znamením čiže prejavom božej vôle. Boh vo svojej nekonečnej múdrosti zariadil všetko tak, že čo sa vo vesmíre stáva, musí sa stať na väčšiu česť a slávu božiu a musí to byť osožné na spásu ľudí. Zvykli sme hovoriť o božích navštíveniach, o rozličných skúškach, ktoré na nás Prozreteľnosť sosiela. Túto božiu vôľu menujú bohovedci vôľou z a ľ ú b e n í a. S jedným i s druhým prejavom božej vôle načim sa stotožniť, a v tejto štúdii bude reč o stotožnení s božou pôľou prejavenu.

¹ Suma teol. I, ot. 19, čl. 11.

Kto sa stotožňuje s božou vôľou prejavenu, ten chce a koná to, čo Boh naznačil, aby sme chceli a konali. Vecne to vyjadril svätý František Salezský: „Kresťanská náuka nám predkladá pravdy, ktoré Boh chce, aby sme verili, ukazuje nám dobrá, po ktorých máme túžiť, tresty, ktorých sa máme báť, i to, čo máme milovať, príkazy, ktoré máme zachovávať, aj rady, ktoré máme nasledovať. Všetko toto je božia vôľa prejavená, lebo je v nej naznačené, čo Boh chce, aby sme verili, dúfali, báli sa, milovali a konali.“ Svätý František ďalej píše, že božia vôľa prejavená zahrnuje v sebe štyri veci: božie a cirkevné prikázania, evanjeliové rady, zvláštne vnuknutia, a pre tých, čo žijú v kláštoroch, stanovy a regulu.

Prečo Pán Boh dal ľudstvu príkazy, zákony, prečo nám rozkazuje, čo máme alebo nemáme konať? Nuž len preto, že je svrchovaný Pán a Vladár, teda má na to právo. Potom on je nekonečne múdry a dobrý, preto keď niečo káže konať, pre nás je to vždy dobré a užitočné. Treba sa teda podrobiť jeho zákonom, bez reptania a v duchu poslušnosti voči najvyššiemu Pánovi. Jeho vôľa sa prejavuje v zákone prirodzenom, v pozitívnom zákone božom, v zákonoch cirkevných aj v spravodlivých zákonoch občianskych, lebo ako napísal svätý Pavol rímskym kresťanom, „každá duša nech je poddaná vyšším vrchnostiam; lebo niečo vrchností, iba od Boha, ale ktoré sú, od Boha sú zriadené. A tak, kto sa protiví vrchnosti, božiemu zriadeniu sa protiví, a tí, ktorí sa protivia, sami si odsúdenie nadobúdajú“.² Apoštol chcel povedať, že kto chce byť kresťanský dokonalým, musí verne zachovávať zákony, a čím je kto vernejší zákonom, tým je milší Bohu, lebo zákon je prejavom božej vôle. A do skupiny božích aj ľudských zákonov patria tiež zá-

² Rim. 13, 1—2.

väzky stavovské; sú to zvláštne predpisy a zákony, vlastné jednotlivým stavom, ku ktorým Boh ľudí volá. Nemožno teda žiť duchovne, nábožensky, a nezachovávať zákony alebo zanedbávať stavovské povinnosti. Preto nežije nábožensky taký človek, čo vysedáva v kostole alebo v spolkoch a pritom sa nestará o domácnosť, o výchovu dietok. Nežije duchovne taký kňaz, čo sa o všetko stará, len nie o večnú spásu duší. To by bol naozaj škodlivý sebaklam, mylné smýšľanie, lebo bola by to práca, hádam aj cenná a ľudstvu osočná, ale proti božej vôli, teda na škodu vlastnej duše.

Nikde nie je predpísané, že človek musí zachovávať evanjeliové rady: chudobu, čistotu a poslušnosť, keď chce byť dokonalý, keď sa chce stotožniť s božou vôľou. Rady sú iba nástroje na dosiahnutie dokonalosti, ako učí svätý Tomáš. Ale môže sa stať, že príde na človeka pokušenie, v ktorom musí vykonať oveľa viac, ako predpisuje litera zákona alebo príkazu. Preto nepriamo kresťan niekedy je viazaný vykonať taký skutok, ktorý vyplýva iba z rady. Ale keď je reč o dokonalosti a keď niekto po nej úprimne túži, nemôže sa obísť bez ducha evanjeliových rád, musí si z nich osvojiť aspoň niečo, aspoň taký záväzok, ktorý je slučiteľný s plnením stavovských povinností. Je isté, že matka nemôže zachovávať takú radu, ktorá je neslučiteľná s manželskými povinnosťami a s výchovou dietok; kňaz apoštol nemôže odísť na púšť, nemôže sa zatvoriť do kláštora. Ale v každom stave môžeme pestovať aspoň ducha evanjeliových rád. Bohatý môže mať ducha chudoby, keď sa zriekne zbytočného prepychu a márnosti, aby mohol rozdávať hojnejšie almužny. Ducha čistoty môžu mať aj manželia, keď sa niekedy uskromnia v používaní manželských práv a najmä keď sa chránia toho, čo je zakázané alebo nebezpečné i v manželskom živote. Kto poslúcha predstavených ako

zástupcov božích, má ducha poslušnosti. Nie je teda ťažké osvojiť si ducha evanjeliových rád ani nemôže byť prekážkou pri plnení stavovských povinností. A kto má tohto ducha, rýchlejšie sa približuje k dokonalosti, dokonalejšie plní božiu vôľu, lebo rady sú tiež prejavom božej vôle.

Napokon s božou vôľou sa stotožňujeme aj vtedy, keď poslúchneme zvláštne božie vnuknutia, lebo to sú akési osobné rady, ktoré Pán Boh dáva každej duši zvlášť. Ale tu musíme byť veľmi opatrní; každé takéto vnuknutie podrobme úsudku spovedníka alebo duchovného vodcu, lebo ľahko sa môže stať, že sa oklamáme. Zo skúsenosti totiž vieme, že duše, čo sú obdarené bujnou obrazotvornosťou, veľmi ľahko sa presvedčia, že Pán Boh k nim hovoril, že sa im zjavil, že mali zvláštne videnie. A naozaj nie je to nič inšie ako sen, ktorý sa im prisníva, kedy chcú, a tak, ako chcú. Kým duše bojazlivé a úzkostlivé mohli by pokladať za božie vnuknutie také prejavy, ktoré by mohli byť alebo z obrazotvornosti alebo aj od diabla. Skúsení učitelia duchovného života poukazujú na to, že zlý duch vie zväbiť človeka, aby konal niečo, čo je neslučiteľné s jeho stavovským povolaním, a dá tomu náter božieho vnuknutia. A toto môže byť najmä pre úzkostlivých veľmi nebezpečné. Lebo keď poslúchne, v mnohých veciach stáva sa smiešnym a zbytočne márne čas so všelijakými malichernosťami. Keď tým vnuknutiam odporuje, potom si zas myslí, že sa stavia proti Bohu, takže nakoniec sám nevie, čo robiť, upadá do duševnej skleslosti. Čo robiť v takýchto prípadoch? Keď vnuknutie radí niečo, čo zvyčajne robievajú horliví kresťania toho istého stavu alebo povolania a ktoré dušu neznepokojuje, nuž načím sveriť sa s tým duchovnému vodcovi a poslúchnuť ho. Ale keď ide o nejaké mimoriadne úkony, ktoré nevidíme ani v živote dobrých a horlivých kresťa-

nov, potom, pravda, nič neslobodno robiť, kým nevypočujeme úsudok spovedníka alebo kňaza, ktorý nás vedie v duchovnom živote.

Toto je obsiahnuté v slovách Otčenáša: Buď vôľa tvoja! Keď sa ich denne modlievame, prežívame ich, lebo potom budeme môcť vyznať s Kristom Pánom: Ja vždy činím to, čo sa páči Otcovi nebeskému.

Pútnik s Bohom.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

Svätý Tomáš Akvinský vraví, že najhlbšie jadro viery je prvá Pravda, to jest Boh ako neklamavá pravda. Neklamavá Pravda musí byť tiež jadrom života pútnika. Ňou musí byť preniknutý, lebo ona je zorničkou pri jeho prvých krokoch, vedúcou hviezdou aj životným slnkom jeho života a istoty jeho cesty. Boh je s pútnikom na jeho ceste, cieľ jeho cesty vlastne ho sprevádza už na ceste. Hĺbka pútnickej duše a celý úspech púte je spojený s trefou myšlienkou: Pútnik s Bohom.

Celkom sú tri možnosti. Jednu naznačil E. Hello: „Boh má za svoju slávu premožený byť od človeka; človek môže si len vtedy spievať, keď premohol Boha.“ Druhú možnosť naznačujú slová Villonove; keď mu mních povedal: Temer si dosiahol Boha, odpovedal: „Máš pravdu. Ale ja ďalej nechcem, neprekročím tú malú pиаď, čo mi chýba. Nedarí sa mi bojovať s Bohom. Boh musí prísť ku mne, lebo on má moc nad mojou krvou, a nie ja. Boh sa musí vyvíjať vo mne, kým nedozreje. Nechcem ho rušiť, prekážať mu, ani v pobožnosti ani v obyčajnom živote. Nech sa veci samy vyvíjajú vo mne, Boh nech mňa hľadá; ja už nehľadám. Čakám.“

Tieto dva spôsoby neboly len v hlavách básnikov. Reč Villonova je reč všetkých, ktorí majú tulácke vlohy, reč Hellova môže mať

bludný smysel a tiež nehodí sa pre pútnika, keďže je príliš sebavedomá. Svätý Tomáš Akvinský naznačil tretiu možnosť, ktorá je pre pútnika nevyhnutnosťou, ak má robiť ozajstnú púť. Preberá účinky viery čiže smýšľanie veriaceho človeka o Bohu a vraví, že dielom naozajstnej a živej viery je srdce dieťaťa a srdce očistené.

Miesto „srdce dieťaťa“ vraví svätý učiteľ „detská bojazlivosť“, ale z jeho vysvetlenia jasne vidíme srdce dieťaťa: „Človek sa bojí odlúčenia od Boha, takú úctu má k Bohu, že chráni sa akokoľvek porovnávať s ním, že Boha si cení ako nesmierne a najvyššie dobro a odlúčenie od neho má za najväčšie nešťastie. Preto viera pôsobí, že človek lipne za Bohom a je mu podrobený.“ O čistom srdci hovorí: „Rozumový tvor má najväčšiu hodnotu zo všetkých telesných a časných tvorov a preto sa znečistí, keď sa s láskou podrobil časnému tvorom. Od toho znečistenia očisťuje sa opačným pohybom, keď usiluje o to, čo je nad neho, totiž o Boha.“

Pútnik s Bohom neznačí Boha, pútnikom premoženého, ani pútnika nečinne čakajúceho, ale dieťa s Otcom milovaným, dieťa poddané, oddané, usilujúce o jednotu s Otcom.

Dieťa z lásky poddané. Viera ukazuje pútnikovi Boha s pohľadom a srdcom Otca, milujúceho a chcejúceho lásku. Kto miluje, ochotne sa robí poddaným milovaného. Preto vtelený Syn Boží, jedinečný vzor pútnikov, bol vedome a dokonale a všade podrobený Otcovi. Pútnik vo všetkých príhodách života vidí ruku Otcovu, ktorá nezávisí od pútnikovej vôle; čuje Otcov hlas v prikázaniach, radách a pokynoch. Nerovná sa Bohu, ale tiež necíti sa cudzím Bohu, nesmiernej добрote Otcovej sa podrobuje ako dieťa ideálnemu otcovi. Svoju cestu robí v smýšľaní a cítení dieťaťa, ktoré koná cestu podľa pokynov otca, ktorý neviditeľne, ale účinne sleduje a vedie svoje dieťa jeho

cestou, kým sa nevráti k otcovi po vykonanom poslaní.

Dieťa oddané v úctivosti. Keďže Boh je Otec takej nesmiernej hodnoty, nijaká iná hodnota nie je človeku príliš veľká v porovnaní s Bohom, obeť nijakej hodnoty nie je mu priveľká pre Boha. Pútnik je ochotný dávať Bohu až do vysilenia, neľutuje, keď dáva, ľutuje, že nemôže dávať, zabúda na vlastné záujmy, keď vidí záujmy Otcove. Ktosi krásne povedal: „Pútnik pokladá za vec svojej cti slúžiť na vlastné útraty.“ Neľaká sa nijakej práce, ani únavy, ani nebezpečenstva, keď má pracovať pre Otca, pre poznanie Otca, pre lásku k Otcovi. Išli by hoci na koniec sveta; myšlienka na obetovanie života nijako nie je mu neznesiteľná. Keďže dieťaťu takého Otca je nesmiernou cťou všetko, čo sa robí a trpí v spojení s ním, taký Otec stojí za všetko. Pútnik vie, že je za Boha daný, a preto prieči sa mu jednať sa s Bohom; vie, že by za svoje jednanie dostal menej ako Boha. Jemu ide len o česťnosť a pútnickú česť, lebo rozumie svojmu postaveniu, lebo vie oceniť svoje postavenie.

Pútnik s Bohom je ešte dieťa, usilujúce o jednotu, to jest o trvanie a prehlbenie sjednotenia s Otcom. To je to isté ako usilujúce o zachovanie a zdokonalenie očisteného srdca. Pútnik sa ničomu nechce tak poddať, aby tým umenšila sa jeho poddanosť Bohu. Preto usiluje sa o najtrvalejší a čo najdokonalejší „opačný pohyb“, telom a duchom, myslou a srdcom hľadá svojho Boha. Vo všetkom hľadá spojenie s Bohom: raz s božou múdrosťou, inokedy s božou mocou, vždycky s božou otcovskou a priateľskou láskou. Potom pozná, čo chcel povedať Ježiš-Pútnik, keď vravel: „Tak sa budete modliť: Otče náš, ktorý si na nebesách, posväť sa meno tvoje, príď kráľovstvo tvoje, buď vôľa tvoja ako v nebi, tak i na zemi. Chlieb náš každodenný daj nám dnes a odpusť nám naše viny.“

ako i my odpúšťame svojim vinnikom, a ne-
ved' nás do pokušenia, ale zbav nás zlého.'
Pozná, že je to jedinečná modlitba pútnická
a pútnikovi vždy dokonalo vyhovujúca. Vec
púte je tu uvážená, nakoľko ide o minulosť, prí-
tomnosť aj budúcnosť. Aby aj minulosť bola
vrátená a obrátená k Bohu, aby prítomnosť
bola u Otca udržiavaná, aby budúcnosť v ňom
zakotvila. Minulosť s darmi otcovskej lásky
a s hriechmi nevďačného; prítomnosť s rado-
stami a starosťami; budúcnosť so všetkými oba-
vami a nádejami. Keď sa pútnikovi Otčenáš
stane pútnickým Otčenášom, bude modlitbou
najhlbšej a najživšej viery, modlitbou najúčín-
nejšou na držanie u Boha všetkých podrobnos-
tí cesty pútnika, najvhodnejšou modlitbou na
pohyb od zeme k nebu. Lebo pútnický Otčenáš
je spočinutím dieťaťa na otcovom srdci, návšte-
vou v otcovskom dome, spojením všetkého
s otcom, oddaľovaním od všetkého, čo by zna-
čilo sníženie hodnoty pútnika, keďže by to bolo
vzdialenie dieťaťa od otca. Ako samo slovo pút-
nik je najjednoduchší výraz života vo viere,
tak zasa Otčenáš pútnika je najjednoduchší
a preto najdokonalejší obsah pomeru pútnika
k Bohu. Tak vlastne je v Otčenáši pútnika celá
odpoveď na otázku o pútnikovi s Bohom. Je
v ňom celá trojica, ktorou sme odpovedali. Je
v ňom Boh, cesta a pútnik, je v ňom poddanosť,
oddanosť a sjednotenie, je v ňom láska, boja-
zlivosť a očistenie srdca. Preto pútnik sa má
veľmi starať o svoj Otčenáš. Má sa starať, aby
mu jeden Otčenáš trval dlho. Čím ďalej mu
bude trvať, tým kratšie bude jeho putovanie,
lebo sa čoskoro premení v začiatočné prežíva-
nie cieľa púte. Až sa prestaneme diviť, ako sa
mohli stať svätými tí, ktorí sa nevedeli modliť
nič iného a nič iného sa za celý svoj život ne-
modlili ako Otčenáš, potom budeme celými pút-
nikmi a naše putovanie bude v správnom po-
mere k Bohu.

Nová úmluva.

Dr. Pavol Beňuška.

Keď Ježiš podával kalich, povedal: „Pite z toho všetci, toto je krv moja (novej) úmluvy...“¹ Pavol a Lukáš majú iné formuly „Tento kalich je nová úmluva v mojej krvi...“² Aký je význam dôležitého slova „úmluva“?

Načim uviesť najprv, že medzi formulou Matúša a Marka na jednej strane, Lukáša a Pavla na strane druhej, rozdiel je viac vo výrazoch ako v podstate ich významu. Prví dvaja kladú väčšiu váhu na príčinu — krv —, ktorá spečatuje úmluvu, druhí dvaja zase vyzdvihujú výsledok, — úmluvu — v krvi spečatený.³

Preklad „d i a d é k e“ na úmluvu, smluvu, je odôvodnený proti iným pokusom,⁴ najmä textom Exodu XXIV, 8, na ktorý Ježiš naráža, a i známym proroctvom Jeremiášovým.⁵ Exodus opisuje slávnostnú chvíľu, v ktorej na úpäť vrchu Sinai spečatená bola úmluva medzi Bohom a Izraelom. Mojžiš na výzvu božiu priblížil sa k Jahve a priniesol s hory „všetky rozkazy a zákony“; celý ľud izraelský súhlasne odpovedal, že bude plniť príkazy Jehova. Zároveň rána Mojžiš postavil na úpäť vrchu oltár a v prítomnosti ľudu priniesol Bohu obeť. Ľudu prečítal „knihu úmluvy“; tento zasa slávnostne sľúbil, že bude zachovávať všetko, čo Jahve prikázal. Nato Mojžiš krvou obetovaných zvierat pokropil ľud a povedal: „Hľa, krv

¹ Mat. 26, 28; Mar. 14, 24.

² 1 Kor. 11, 25; Luk. 22, 20.

³ Porov. P. Prat, *La Théologie de Saint Paul*, 18., vyd. Paris 1930, sv. I., str. 148, ktorý odôvodňuje totožnosť oboch formúl.

⁴ Porov. najmä A. Deissmann, *Licht vom Osten*, 4. vyd., Tübingen 1923, ktorý prekladá nie „úmluva“, ale ako „jednostranné opatrenie, nariadenie“, *einseitige Verfügung*. Porov. Goossens, *spom. dielo*, str. 180.

⁵ 31, 31.

úmluvy, čo Jahve uzavrel s vami o všetkých týchto slovách." Ľud izraelský prostredníctvom Mojžišovým uzavrel s Bohom smluvu, ktorá bola spečatená, pokropená krvou obetných zvierat.

Ježiš je nový Mojžiš, ktorý prišiel doplniť staré zákony, dať „nové víno“, nový zákon boží. A ako kedysi Ľud izraelský na úpäť Sinai prijal zákon, čo mu Mojžiš predložil, tak i učeníci, bunka to nového vyvoleného národa, „našli slová života večného“⁶ u Ježiša, tie prijali a jemu sľúbili vernosť.⁷ Mojžiš uzavrel úmluvu a potvrdil ju krvou obetujúcich zvierat; Ježiš uzaviera tiež nový pakt, novú úmluvu. Nepotvrďuje ju však v krvi zvierat, ale vo svojej vlastnej: „Toto je moja krv úmluvy. Toto je úmluva v mojej krvi." Je teda podobnosť medzi úkonmi na úpäť Sinai a vo večeradle: v oboch prípadoch uzatvára sa smluva a potvrdzuje sa krvou.

Je len prirodzené, že pakt uzavretý Ježišom je nová úmluva, „kainé diadéke"; výraz, ktorý sa vyskytuje u Pavla a Lukáša shoduje sa s celou ekonomikou evanjelia, ktoré je nová blahá zvesť pre ľudstvo. Ježiš uskutočnil proroctvo Jeremiášovo:⁸ „Hľa, prichádzajú dni, keď uzavriem s domom Izraela a s domom Judu novú úmluvu..." Táto nová úmluva veľmi predstihuje pakt, čo Jahve uzavrel s vyvoleným národom na úpäť Sinai, keď vyviedol Ľud svoj z Egypta. Túto úmluvu zrušili; nový pakt bude charakterizovaný tým, že zákon boží nebude len vonkajším predpisom, ale vpísaný bude do srdca ľudských a všetci ľudia spoznajú Boha. Boh bude patriť svojmu ľudu a Ľud jemu. Ježiš je prostredníkom novej úmluvy. List k Židom mu túto úlohu priamo pripisuje a potvrdzuje svoje tvrdenie práve textom proroka Jeremiáša.⁹

⁶ Ján, 6, 69.

⁷ Mat. 16, 16.

⁸ Jerem. 31, 31 an.

⁹ Žid. 8, 6—13.

Z uvedeného vysvitá, že výraz „diadéke“ nemožno preložiť priateľstvo, bratské spojenie alebo závet. Pravda, tento výraz má v Písme svätom často aj význam testament, závet;¹⁰ práve preto načas dobre skúmať súvis. Také je pravidlo, ak chceme správne vystihnúť význam ľudskej reči.

Niet pochyby o tom, že vo vzťahu s Exodom¹¹ a Jeremiášom¹² ide aj pri poslednej večeri o dvojstrannú smluvu. Tento vzťah je tým oprávnenejší, že u Pavla a Lukáša je reč o novej úmluve. No túto novú úmluvu možno pokladať aj za posledný dar Ježišov, daný nám pred jeho smrťou. Takto zahrnuté sú oba významy.¹³

Eucharistia — obeta.

Krv úmluvy podľa Exodu bola krvou obetnou, z obetných zvierat. Aj Ježiš uzatvára novú úmluvu v krvi, pečatuje ju svojou krvou, ktorú podáva za nápoj svojim učeníkom. A ako stará úmluva pečatená bola krvou obetnou, podobne uzatvára sa i nová smluva. V Eucharistickom nápoji učeníci prijímajú krv obetnú.

O akú obetu tu ide?

Podľa Pavla Ježiš povedal: „Moje telo za vás“, podľa Lukáša ešte „telo, ktoré sa za vás dáva“. Marek má: „Krv vyliata za mnohých.“ Matúš k tomu dodáva: „na odpustenie hriechov“. Z paralelizmu, ktorý jestvuje medzi jednotlivými formulami, vzťahujúcimi sa na chlieb — telo a víno — krv, načas uzatváraj, že Ježiš myslí pri poslednej večeri na telo a krv obetovaných. „Krv vyliata, telo dané“ naznačujú, že ide o smrť ponímanú ako obetu. Ježiš na križi vyliat svoju

¹⁰ Porov. Ruch. stlp. 810—811.

¹¹ 24, 1—8. ¹² 31, 31 an.

¹³ Porov. Lagrange, *Evangile selon saint Marc*. 4. vyd., str. 379—380; Ruch, stlp. 811.

krv a tam dal svoje telo, tam sa obetoval. Je tu teda zmienka o utrpení križa, ktoré sa poníma ako obeta.¹⁴

Táto myšlienka nijako nemusela byť prekvapujúca pre učeníkov. Veď Ježiš pred príchodom do Jeruzalema ich pripravoval na túto tragickú obetu,¹⁵ na jej spasiteľné účinky.¹⁶ A keď si spomenieme na Starý zákon, najmä na proroka Izaiáša¹⁷ na útrapy a smrť „služobníka Jahveho“, na spasné účinky tohto utrpenia, význam slov Majstrových mohol im byť ešte zrejmejší. Ježiš zdôrazňuje, že jeho smrť je užitočná apoštolom a mnohým. Ale tento význam nevystihuje plný obsah jeho slov: „z a v á s, z a m n o h ý c h“.

Popri myšlienke osožnosti predložka „upés“ má i význam: náhrady za... Ježišova smrť je nielen užitočná pre apoštolov a mnohých, ale Ježiš svojou smrťou dáva sa miesto nich.¹⁸ Matúš iba rozvádza túto myšlienku a jasnejšie ju vyjadruje, keď pridáva, že krv je vyliata „na odpustenie hriechov“.

Zaujímavé je, že výrazy „telo dané, krv vyliata“ sú v prítomnom čase.¹⁹ Niektorí autori²⁰ z toho usudzujú, že nevzťahujú sa na obetu križa, lež na obeť, na mystické vyliatie krvi už pri poslednej večeri.

Pravda, prítomný čas príchasti dáva akýsi podklad tomuto výkladu. Načim však uviesť.

¹⁴ Porov. Batiffol, spom. dielo 131.

¹⁵ Mat. 20, 19.

¹⁶ Mat. 20, 28; Mar. 10, 45.

¹⁷ 52, 13—53, 12.

¹⁸ Užitočné je porovnať v tomto smysle prorocstvo Izaiášovo 53, 12.

¹⁹ Vulgata má futurum „effundetur“. Nútení sme prijať, že v dôležitých dogmatických textoch nie je vo Vulgáte nijaká chyba (Denz. 1787). Možno však pripustiť, že vo Vulgáte nie je vždy najvernejšie preložený pôvodný text. Porov. napr. Ruch, stlp. 807.

²⁰ A. Lamiroy, *De essentia ss. missae sacrificii*, Louvain 1919, str. 21—24.

že gréčtina doby helémizmu rada používa prítomný čas miesto budúceho, aby reč bola živšia.²¹ Tento spôsob vyjadrovania je tým oprávnenejší, keď ide o udalosti najbližšej budúcnosti, už temer súčasnej.

Pri poslednej večeri umučenie Ježišovo sa už začína. Pravda, tuná ešte telo Ježišovo nie je zdrvené, krv jeho nie je vyliata. Preto je lepšie vzťahovať uvedené príčastia na smrť Ježišovu na križi. I rozdelenie tela a krvi, o ktorých Ježiš hovorí, lepšie sa shoduje s tým, keď tieto slová vzťahujeme na obetu križa, kde strata života nastala vykrvácaním, oddelením tela a krvi.

Predsa však aj pri poslednej večeri Ježiš sa už obetuje, už sa dáva ako obetný pokrm a ako obetný nápoj. Krvavá obeta, príde niečo neskôr; ale odteraz už pri večeri Ježiš obetuje sa Bohu nielen myslou, srdcom alebo vôľou, „ale úkonom a vonkajšími slávnostnými a významnými slovami, ktoré zaznačené sú v Evanjeliu a u Pavla”.²²

Iba Lukáš a Pavol prinášajú ako integrálnu súčiastku opisu poslednej večere rozkaz Ježišov opakovať ju, aj to nie jednako. Lukáš ho uvádza pri rozdávaní chleba,²³ Pavol dva razy, pri rozdávaní chleba a pri podávaní kalicha.²⁴ Oba ho pripisujú Ježišovi a oba i označujú, aký ráz má mať toto opakovanie. „Toto čiňte na moju pamiatku.” Pavol²⁵ obšírnejšie uvádza, v akom smysle majú veriaci chápať opakovanie

²¹ V. Goossens, spom. dielo str. 186.

²² Porov. Ruch, stlp. 806. Porov. tiež M. de la Taile, *Mysterium Fidei*, str. 39. „... jam actualiter sacratur Deo in ordine ad veram illam effusionem et mactationem futuram. Sicut Christus igitur hic et nunc transfertur in Dei mancipium, sic jam suae addicitur passioni.” — Porov. tiež Lagrange, *Evangile selon saint Marc*, Paris 1911, str. 355—356.

²³ Luk. 22, 19.

²⁴ 1 Kor. 11, 24—25.

²⁵ 1 Kor. 11, 26.

Eucharistie: „Lebo kedykoľvek budete jesť tento chlieb alebo piť tento kalich, budete zvestovať smrť Pánovu...“ Keď uvážime, že posledná večera smeruje k blížiacej sa smrti Ježišovej, že vlastne pri nej začína sa už tragické utrpenie, že pri nej Ježiš je už obetou, vtedy nie je ťažko pripustiť, že Pavol v správnom smysle vysvetľuje slová Ježišove. Eucharistia takto je obrad, ktorý pripomína a opakuje smrť Ježišovu.

Sľúbený pokoj.

Dr. Michal Myslavský.

Túžime po pokoji, očakávame víťaza, čo otvorí bránu zasľúbenej zeme pokoja, ktorý dnes chýba celému svetu. A nebojme sa hneď na začiatku priklincovať, že bránou do zasľúbenej zeme pokoja je vnútorný pokoj svedomia. O tomto pokoji málo sa píše, hoci vnútorný pokoj svedomia je základom toho pokoja, ktorý sa má prejavovať vo vonkajších vzťahoch medzi národmi. Ľudstvo musí si najprv vydobíť pokoj duše, vnútro každého jednotlivca musí ovládať prirodzený i nadprirodzený poriadok, a potom Kráľ pokoja prevezme vládarske žezlo nad ľudstvom a dá všetkým národom, čo im podľa práva a spravodlivosti patrí. Ide teda najsamprv o nadprirodzený pokoj, bez ktorého je nemysliteľný občiansky alebo svetový pokoj. Výstižne to naznačil Kristus Pán, keď povedal: „Pokoj vám zanechávam“, ale k tým slovám dal hneď aj vysvetlenie, lebo ďalej vravel: „SVOJ pokoj vám dávam, nie ako svet dáva, ja vám ho dávam.“¹ A na inom mieste hovoril: „Nemyslite si, že som prišiel pokoj uviesť na zem; neprišiel som uviesť pokoj, ale meč.“²

Pokoj je taká hodnota, ktorú si načim za-slúžiť usilovnou a obetavou prácou. Pokoj je

¹ Ján 14, 27.

² Mat. 10, 34.

ovocím jednoty, svätý Augustín napísal, že je to tranquillitas ordinis, akési súladné utištenie poriadku, je to sjednotenie ľudských túžob v jednom spoločnom chcení. Nesmieme si teda myslieť, že pokoj je vedomie stáleho odpočinku, bezstarostlivosti, ako to bolo u prvého človeka pred pádom. Takýto pokoj bol iba výsadou, a túto stratil Adam pre seba i pre nás. Pokoj, ktorý predpokladá súlad medzi všetkými schopnosťami v ľudskej duši, musíme si vybojovať, musíme ho takrečeno vykopať, vyhrabať z neporiadku, ktorý vládne v našom vnútre, a toto sa nepodari bez boja. Bossuet napísal, že je to taký „vznešený huk“, ktorý je predohrou pokoja a ktorý na nás bude dorážať až do posledného dychu, lebo náš posledný dych bude spolu posledným úsilím o sústreďenie všetkých našich schopností a síl na jedno spoločné dobro. Kresťanský pokoj je teda ovocím práce, je to pokoj vybojovaný.

Tak načím rozumieť i siedme blahoslavenstvo: „Blahoslavení pokojamilovní“. Nie je tu reč o bezstarostnom a pohodlnom živote nasýtených ľudí, ktorých nič nevyruší a nepohne k zmene tohto života. Pokojamilovní má v Písme svätom celkom iný význam. Je to človek, ktorý sústreďuje svoje sily na vydobytie pokoja vo vlastnom srdci a pritom sa usiluje, aby uštedril z tohto pokoja aj bližnému. Je to využitie duševnej i telesnej energie na to, aby v duši zavládla jednota, aby všetky schopnosti a náklonnosti boli podriadené jednej vôli.

Pre duchovný život je dôležité poznamenať, že toto podmaňovanie a sjednocovanie vnútorných síl v človeku závisí dosť často od dedičných vlastností a od nadobudnutých zvykov. Nieкто môže mať napr. bojazlivú povahu, môže byť telesne slabo vyvinutý, môžu byť u neho aj nedostatky rodinnej výchovy, a taký človek nestrasie sa do smrti rozličných úzkostí a aké-

hosi nepokoja, hoci žije ctnostne. A v živote svätcov vidíme, že Pán Boh dopúšťa dosť často akúsi pochybovačnosť alebo strach, preto niektorí museli viac bojovať. A na druhej strane sú aj takí ľudia, čo veľa trpia telesnými chorobami, človek by myslel, že zúfajú, a pritom v ich duši vládne pokoj, v bolestiach sa radujú. Preto sjednocovanie duševných síl a schopností nie je u každého človeka rovnaké, je to práca osobná, ktorej výsledok je podmienený viacerými vnútornými aj vonkajšími činiteľmi. Človek, čo už ťažko zhrešil, ktorý vo veľkých veciach porušil boží poriadok, ten bude mať viacej roboty so sebou, ako povedzme nevinná duša, lebo po hriechu ostávajú rany, ktoré našim hojiť, a niekedy až do smrti.

Nuž pokoj prežívajúci kresťan nikdy netvrdí, že nemusí riešiť nijaké problémy, že nemá ťažkostí, že ho nikto nevyrušuje, že o nič sa nemusí starať. Naopak, práve pred ním stojí riešenie najťažšej problematiky, lebo musí nájsť základňu trvalého pokoja, pokoja svojho vnútra, a na to musí sústrediť všetky svoje sily.

Z toho potom vyplýva, že trvalý, stály pokoj nebude našim údelom tu na zemi, hoci sa musíme pousilovať dosiahnuť najvyšší stupeň tej súladnej vnútornej jednoty, z ktorej vyrastá sladké ovocie pokoja. Musíme zabezpečiť v duši ponajprv poriadok (*ordo*), a potom príde utíšenie (*tranquillitas*), lebo kto chce mať v duši pokoj, utíšenie bez predchádzajúceho poriadku stratiť časom všetko. Najlepšiu cestu k pokoji ukázal hádam Pán Ježiš v týchto slovách: „Vezmite na seba moje jarmo — to teda najprv, a až potom — nájdete odpočinok pre svoje duše.”³ Cesta utrpenia, krížová cesta vedie do domoviny pokoja, preto Bohu oddané duše nech sa netrápia, keď nie sú si isté, či všetko vykonal na

³ Mat. 11. 29.

zaistenie pokoja duše, lebo túto istotu budú mať až vo večnom pokoji. Kým sme na svete, nesmieme prestať strážiť hradby pokoja duše, nemôžeme sa oddať nečinnému odpočinku, lebo vnútorný pokoj nie je výslednicou leňošenia, pohodlného využívania a zneužívania božích dobier, lež odmenou za mravčiu prácu, za úsilie utvoriť vo vlastnej duši zo všetkých síl a schopností súzvučný chválospev na slávu božiu. Áno, to je najreálnejší výmer pokoja! Veď neraz sami cítime, že nám niečo chýba, že nemáme pokoj, že nás čosi trápi. A keby sme pozreli až na dno duše, poznali by sme, že príčinou toho je nesúlad, nepodrobenosť všetkého Bohu. Odopreli sme niečo Bohu, preto nemáme pokoj. Dajme mu to, podrobme mu všetko v sto-tožnení s jeho vôľou, potom zavládne v našej duši poriadok, ktorý je najistejšou zárukou vnútorného pokoja. A keď náš vnútorný svet v súladnom podrobení zapojí sa do večného božieho poriadku, boží pokoj a jednota ovládne tiež verejný a spoločenský život sveta.

Kristovi priatelia.

A. D. Sertillanges, OP.

„A pri križi Ježišom stály jeho matka a sestra jeho matky Mária Kleofášova a Mária Magdaléna.“¹ Obďaleč stála menšia skupina priateľov, totiž ženy, „ktoré prišli za Ježišom z Galilejska a poslúhovaly mu“.² Bol tam aj Ján, ale sám sa nemenuje vo svojom Evanje-liu. Ale kde boli dvanásti?

Vzdialili sa. Ústne podanie tvrdí, že sa skryli vo veľkých hrobkách v cedronskom údolí. Pravdepodobne sa pokryli v blízkych domoch, kde prestrašení a v smútku očakávali, čo sa stane. Majster už zomrel za nich. Kráľovstvo je bez kráľa, škola bez majstra, rodina bez

¹ Ján 19, 25.

² Mat. 27, 55.

otca. „Ubijem pastiera — povedal Pán Ježiš sám, odvolávajúc sa na proroka — a rozpŕchne sa stádo ovčie.“³ Hej! „skalá“, Šimon, „horliviec“, Andrej, „statočný“, Juda a Tadeáš, „silní“, Jakub, „bratia“ Ježišovi, a vy ostatní, kde ste? Takto chcete byť svedkami smrti? Či sa nebudete červenat? Chcete byť len svedkami vzkriesenia, a smrti nie?

Apoštolovia nie sú tam. A predsa, akou láskou ich Kristus zahrnoval, v akom dôvernom spojení s nimi žil! Pomenoval ich svojimi priateľmi, svojimi dieťkami, svojím stádom, mal k nim súciti ako dobrá matka, a keď ich vychovával bol k nim taký trpezlivý a milý. Predvídal ich chyby, preto už vopred ich tešil, aby zmiernil duševné súženie ich srdca. Veď vopred im tiež oznámil, že ho opustia. Nuž nemali mu ostať verní? Prečo sa báli postaviť pred kríž, pred odsúdeného?

Majster ich poznal, poznal ich lepšie, ako oni seba, on prenikol všetko. Sú slabí, menliví, sebeckí, nechápaví a teraz skleslí. Ale neprestali veriť, a to ich zachránilo. Majstrovi vždy postačila ich dobrá vôľa, ktorá o krátky čas mala byť posilnená a pretvorená Duchom Svätým. Myslí na apoštolov pod dojmom poslednej večere, myslí pritom aj na chvíle, keď ich povolal, aby ho nasledovali. Tí ľudia nechali všetko a išli za Kristom, a neskoršie za neho zomrú. Zdá sa teda, že Kristus si nevšíma ich neprítomnosť, v Jánovi vidí ich všetkých.

Apoštolovia sú pod krížom, svojím duchom sú tam, svojou vierou. Majstrovi oddaným srdcom, svojím apoštolským povolaním a vernou dušou, len strach vzdialil ich od kríža telesne. Preto Ježiš im žehná a vylieva za nich svoju krv. O niekoľko dní pomenuje ich bratmi, viditeľne im sverí svoje veľké dielo, dá im všetky národy za duchovné dedičstvo, budúce veky im budú náležať.

³ Mat. 26, 31.

Oni vydajú o ňom svedectvo, ich srdcia stanú sa živými pergamenmi jeho zákonov. Im sverí spásu ľudstva, oni musia zasadiť svätý kríž do všetkých končín zeme. To budú základy jeho svetovej budovy, zázračné konáre veľkého stromu, veľké svetlá sveta, pramene, z ktorých sa budú živiť národy, žiarivé hviezdy na kresťanskom nebi. Lebo nemôžeme zaprieť, že osvecujú a vedú svet i dnes. Boli to veslári, mýtnici, tesári, múdri veru neboli; báli sa, kým ich neposilnila milosť, kým sa nestotožnili s krížom. Hľa, takí boli naši predkovia. Áno, to je práve zázrak kríža! Dvíha každého, kto ho nesie, zachraňuje aj toho, čo ho opúšťa, len keď srdce je k nemu blízke.

Apoštolovia sú pod krížom, ale nie všetci. Jeden chýba.

V ten deň ráno, keď Ježiša definitívne odsúdili na smrť, istý človek odišiel do poľa. Zdalo sa, že je akosi poplašený. Cítil sa strašne opustený. Díval sa okolo seba a zdalo sa mu, že všetko ním opovrhne. Bol Veľký piatok. Ten človek pohrdol odpustením. Krv, čo tiekla po kríži jeho vinou, nezdala sa mu byť prameňom, v ktorom by sa bol mal prvý očistiť. Našiel strom v poli, na ktorom sa obesil a zahynul v priepasti púšte. Vrhol sa do náručia dvojakej smrti.

Neďaleko kríža stoja aj sväté ženy. Tie išly za Kristom na jeho cestách všade, a teraz keď ide o to, aby mu poslúžily naposledy, sú pri ňom, neopustily ho. Ich prítomnosť pod krížom Kristovým je prozreteľnosťne symbolická: môžeme vytušiť, akú úlohu bude mať v kresťanstve a vôbec v živote Ježišovom žena. V zriadení rodiacej sa Cirkvi žena mala dôležitú úlohu. Svätý Lukáš píše, že po Galilejsku s Kristom Pánom chodieval Peter a jedenásti, ktorí mu pomáhali v apoštolskej práci, a boli tam aj ženy. Pán Ježiš predtým uzdravil niektoré z rozličných chorôb, alebo vyhnal z nich

zlých duchov, a tie chodievaly za apoštolmi na cestách a staraly sa o ich hmotné potreby.

Tie nábožné ženy, verné Ježišovi od prvej hodiny, ostanú mu verné až do konca. Ony prídu navoňavkovať jeho hrob, budú svedkýňami jeho vzkriesenia, zúčastnia sa na milostiach Ducha Svätého na Turíce, zasvätia sa službe božieho Priateľa a nikdy ho neopustia. Na Kalvárii pod krížom sú uvedené do svojho „úradu“. To bude tiež dedičstvo ich sestier v kresťanstve: stáť pod krížom, kde bolo posvätené ich ženstvo a kde našlo svoje najrýdzejšie zastúpenie.

Všetky tie duše pod krížom precítily vznešenú sladkosť a nežnú silu Ježiša proroka, mesiáša a mučeníka. Svojou veľkosťou si ich podmanil, svojou dobrotou udržal pri sebe a svojimi bolesťami ešte väčšmi si ich priputnal. No a žena je od prirodzenosti tešiteľkou. Pretože dáva svetu život, vie ho chápať a hodnotiť, preto vie pomáhať, vie tešiť. Láskou Kristovou preniknuté srdcia pobožných žien boli naplnené radosťou, že mohli Kristu slúžiť, s ním trpieť, s ním sa radovať na apoštolských cestách, pod krížom a pri jeho víťazoslávnom zmŕtvychvstaní. Všetkých držala pri kríži viera a láska, preto boli priateľmi Ukrižovaného.

List študentovi.

Prof. Juraj Kohút.

Mladý priateľ!

Myslím, že som Ti dostatočne poukázal na potrebu vážne sa vyrovnávať s problémami duše aj na hodnoty, individuálne i sociálne, nášho náboženstva. Verím, že aj Ty uznávaš nástojčivosť týchto problémov i užitočnosť metafyzického nazerania na životný cieľ človeka. Katolicizmus predstavuje skvelé hodnoty, ktoré, ak sa uplatnia, pripraví ľudstvu šťastie, ra-

došť, dobrobyt. Od Tvojej oprávnenej a múdrej zvedavosti však čakám, že sa ma opýtaš, ako je možné, že ľudstvo za dvatisíc rokov úplne nepoznalo a neusilovalo sa spoznať tieto prekrásne hodnoty; ako si možno vysvetlíť tvrdošijné a blúznivé odvracanie sa od Svetla lásky, spravodlivosti a absolútnej dokonalosti, čiže ako môže byť ľudstvo také, ako som ho opísal vo svojom predošlom liste a ako ho aj Ty poznávaš z dennej skúsenosti; prečo sa tak nebezpečne hrá v priepasti tmy a nenávisti. Veď predsa nikto neodmieta hodnoty, ak ich naozaj poznal ako hodnoty. Preto nikto nemôže odmietnuť ani náboženstvo, ak ho poznal ako ozajstnú hodnotu a silnú pomoc životnú, ako žriedlo životnej radosti a ak ho voľakedy prežil ako silu duchovnú, významnú pre život. Či ľudia neodstupujú od náboženstva vlastne preto, že v ňom takéto poklady nenachádzajú.

I na takéto otázky a námietky pokúsim sa Ti odpovedať. Predovšetkým si uvedom, že človeka veľmi nevábí dobro neviditeľné, také, ktoré nepoznávame priamo, ale až v jeho následkoch. Láska je síce hodnota, ale neviditeľná, duchovná: nábožnosť, mravnosť, spravodlivosť, práca tak isto. Peniaz napríklad očarúva ľudstvo, pretože zaň si môže kúpiť čokoľvek, čo potrebuje na zachovanie a spríjemnenie života, čo možno hmatať, jesť, piť, voňať atď. Ale za lásku alebo nábožnosť si nikto nič hmotného nekúpi. Hmotné dobro sa propaguje samo svojou kvalitou, duchovné dobro nekričí, nedráždi, zrak sa na ňom nepasie, sluch ho nevníma, jazyk ho nevychutnáva; životom plynie pokojne, pomaly, bez huku a šumu, v skrytosti dobrých sŕdc a duší, dá sa len prežívať. (Ani najvyššia hodnota, Kristus, nenarodil sa v kráľovskom paláci, pri dunení mažiarov, ale v chudobných jasliach a za tichej noci; preto nepodmanil si svojím učením celý svet, ktorý sa rád dá omámiť vonkajším leskom a slávou, ale dlhým po-

učovaním a hlavne príkladom získal si sopár ľudí-rybárov, ktorí potom jeho učenie, podobne úmorným spôsobom, šírili ďalej, vstępujúc ho do srdca hlbavejších ľudí. Kristus mohol spraviť, aby viera padala ľuďom ako jablko so stromu, sama od seba; no neurobil to, lebo vedel, že by si ju človek — ktorý má úprimne rád len plody krvopotnej práce a kŕčovitého boja — takto získanú nevážil. Preto si ju musíme všetci vybojovať, a keďže ju dostávame len po tuhom boji, je nám vzácna, je nám hodnotou). Aby sme mohli duchovné dobro zaštepíť aj do srdca bližného, musíme vynaložiť mnoho námahy, musíme v ňom roztrhať démonické osídla, premôcť jeho pohodlnosť a duchovnú ospanlivosť. Cesta k duši je veľmi ťažká, na nej treba prekonávať skazenosť ľudskej prirodzenosti, žiadostivosť tela a očí, pýchu života a boj s kniežatom temnosti.

Náboženstvo je síce dielom Boha, je náukou Kristovou, čo už samo zaručuje jeho hodnotu, ale najhlavnejšou skúškou každej náuky je skutočnosť, ktorú voláme život. Chápuc náboženstvo s hľadiska významu pre život, možno namietneš, že sa ono naskrze neosvedčilo, že ľudstvu nedonieslo to dobro, ktoré mu sľubovalo. V záujme objektívnej pravdy však musíš byť opatrný pri posudzovaní. Nie je totiž pravda, že náboženstvo neposkytlo ľudstvu sľubované dobro. Pohliadni na plejádu svätcov a ľudí úprimne oddaných Bohu a uvidíš blažené tváre, ktoré ani v utrpení nestrácajú úsmev a ktoré naozaj šíria lásku a pokoj Kristov v kráľovstve Kristovom. Ak ľudstvo teraz trpí na rozličné neresti, to je znakom toho, že ono náboženstvo neprijalo. A tým, čo Boha neprijmú, ani náboženstvo nesľubuje nijaké dobro. Ovocie neoberá človek, ktorému sad nepatrí, ale len a len vlastník sadu.

Ale i božskú náuku, ak ju má prijať celé ľudstvo, treba rozširovať. A musia ju rozširo-

vať ľudia vo svojej nábožnosti dôslední, telomdušou oddaní Bohu, ľudia, ktorí svoju nábožnosť nedokazujú slovami, ale skutkami. Ľudstvo neverí ani evanjeliu, ak je hlásané len slovami. Najmä v dnešných časoch odohráva ctnostný život oveľa významnejšiu úlohu ako kedykoľvek predtým. A aj my, katolíci, si radi zahráme na ľudí s dvoma tvármi. Pekne rečnime, ešte krajšie kárame iných, ale náš život je peľš lotrovská, pre seba zľahčujeme katolicizmus. Nič však tak neškodí katolicizmu, ako takýto dvojfarebný postoj k učeniu Kristovmu. Dnešný človek sa stal v pomere k písaným a hlásaným náukám pochybovačným, pretože mnoho hlásateľov katolicizmus v jeho očiach zdiskreditovalo. Moderný človek preto verí len skutočnosti, činom, životu. Inými slovami povedané: hodnoty náboženstva treba ľuďom ukazovať v činoch, treba ich propagovať činmi. A toto môžu úspešne robiť len ľudia veľkej, ba hrdinskej hodnoty duchovnej, u ktorých učenie Spasiteľovo odzrkadľuje sa v živote kresťanskom. Na svete by bolo lepšie, keby svätcov a ľudí úprimne oddaných Bohu bolo čím viacej. Potom by náboženstvo neposkytovalo duchovné dobro len jednotlivcom, ale i spoločnosti a celému ľuďstvu. Ide teda o to, aby sme sa my všetci, ktorí uznávame Boha, stali uskutočňovateľmi jeho zásad v tom prostredí, do ktorého nás postavil život. To je úloha najmä pre mládež. Aj v našej vlasti nájdeme veľké pracovné pole, i medzi nami je mnoho ľudí, ktorí sa dajú nečinne unášať prúdm plytkého života. Veľa Slovákov patrí ku katolicizmu len v matrikách, z tradície, pretože ich prarodičia a rodičia boli katolikmi. Tento atavizmus je síce pre náš národ šťastím — Slováci sa nikdy nestali výstrednými bojovníkmi Satana — ale nemôžeme sa s ním uspokojiť, ak chceme svoj národ obrodiť v duchu Lásky a Pravdy. Atavistickí katolíci nemôžu povzná-

šať svoje okolie, nemôžu propagovať hodnoty náboženstva. Na také úlohy musia prísť katolíci plnší, plnší v zásadách i v činoch. Pozorujúc život okolo seba, spoznáš, že aj medzi Slovákmi ešte žblnkocú jarčeky lásky k bližnému, mravnosti, žertvovania a túžby po ideáloch; duchovná situácia u nás ešte nie je zúfalá. Ale aby náš národ na ceste k dokonalosti nestagnoval, ba aby nekráčal račím pochodom, treba uvoľniť tieto jarčeky, treba z nich urobiť mohutné rieky. Základom katolicizmu je Kristus, na ňom a v ňom rástla kultúra európska a teda aj slovenská. Pre ďalšie uskutočňovanie diela Kristovho je potrebný rovnaký génus, podobný géniu jeho Zakladateľa. A taký génus jestvuje, je ním Duch. Preto je zle na svete, lebo v nás katolíkoch je primálo Ducha. Od nás závisí rozvoj mystického tela Kristovho a jeho diela, my sme sa stali vykonávateľmi zámerov a plánov Ducha. Stvorené svety a božie poriadky sú pre ľudí chladné, nesrozumiteľné, preto ich treba oživiť Duchom, treba ich prístupňovať a propagovať apoštolovaním. Svetlo božskej múdrosti je zavreté do ľudskej mysle, v našej horlivosti je zapečatená dobyvateľská moc Krista. Áno, my máme moc zdokonaľiť stvoriťské dielo božie. Či to nie je pre nás oblažujúce, sladko ohromujúce vedomie? Ale nemáme a nesmieme týmto vedomím oblažovať len seba. Blaženosť musí z nás sáľať i do nášho okolia, medzi našich bližných; aj oni musia vidieť, cítiť, prežívať radosť z náboženstva. Apoštolskou prácou musíme odpečatiť dobyvateľskú moc Kristovu, ktorá je v nás, otvoriť pokladnicu náboženských hodnôt, činní ukázať lesk, krásu a silu duchovného života, aby sa aj iní potešili z nich, nadchli sa za ne, prijali ich za svoje ako najvznešenejší dar Stvoriteľa a uviedli ich do svojho života. Na svete je i preto zle, že náboženstvo sa mylne chápe len ako náuka. Nie, náboženstvo je činnosť,

je život. A keďže život sa rodí len zo života, aj najúčinnším prostriedkom obrodu sveta nie je naša veda, naša teológia a filozofia, ale naša láska, naše činy, náš život. Náboženstvo nepatrí len do kostola, ale aj do celého života. Podľa spôsobu prvých kresťanov všetko musíme obnoviť v Kristu. I rodinu, i obec, i politiku, i hospodárstvo, i školu, i úrad, ba i šport, zábavu a tanec. Keďže ľudstvo posudzuje hodnotu a nosnosť náboženstva podľa toho, ako sa ono uplatňuje v živote, volám Ťa, mladý priateľ, k činom. Slová vyšly z módy, aj také, čo zvestujú náboženské pravdy, svet ich počúva spiaco a podozrievačno, túži po činoch. A prvým, ba najhlavnejším činom je život, kresťanský život, tak, ako hovorí svätý Cyprián: „Non magna dicere, sed magna vivere!”

Do celého složitého moderného života uviesť božské zásady nestačia len kňazi. Kňazov je na toľké úlohy primálo, práce však priveľa. V kňazskej práci vznikajú medzery. Tieto medzery zaplniť je povinnosťou nás laikov. Svätosťou krstu a birmovania sme sa stali účastníkmi na mystickom tele Kristovom, preto my všetci sme zodpovední za krásu a slávu tohto tela, čiže všetci sme v akomsi smysle kňazmi. Tým, že prežívame požehnanie Kristovho vzkriesenia, zúčastňujeme sa i na jeho utrpení, a preto sme viazaní vykonať pre Boha i nejaké obete. Ozajstný kresťan túži byť podobný Kristu; táto podobnosť však nie je možná bez obetí a sebazaprenia. Život poskytuje dosť príležitostí zapierať sa, ovládať svoje vášne, obetovať sa za Krista, pracovať za neho. Aj tam, kde Ty žiješ, máš dosť príležitostí pracovať. Tvoji spolužiaci istotne nie sú všetci praktickými katolíkmi, nuž pousiluj sa, aby sa stali takými. Vhĺb sa do svojho poslania, zamysli sa nad osudom svojich kamarátov, precíť radosť, že máš možnosť priviesť k rozkvetu dielo, ktoré započal Kristus. Nečinnosť duchovenstva

robí ľudstvu nesmierne škody, ale aj lenivosť katolíckych laikov hatí a hasí prežiarovanie živlu božského na tomto svete. Keďže aj v nás laikoch je iskra božskej všemohúcnosti, musíme z nej v ohni obetí utvoriť mohutný plameň. Náš obetavý duch, chcúc byť ozajstným konárom na strome Kristovom, musí túžiť rozmnožiť chválu Boha tým, že vymaní svojich bližných z duchovných chorôb a z duchovného otroctva. Kresťan, ktorého nezaujima osud bližných, mári božie milosti v sebe a spreneveruje sa svojmu apoštolskému poslaniu. „Ak niekto sa nestará o svojich, zaprel svoju vieru a je horší ako neveriaci“, vraví svätý Pavol. Je hrubý egoista. Kresťanská duša však necíti sa dobre v izolovanej cele svojho ja, túži začleniť sa do kolektívneho koncertu svetového. A tu zisťuje, že nie je sama, že s ňou je celé ľudstvo, že ju s ľudstvom spája život a osud, solidárnosť v radoostiach i v boji a zodpovednosti. Radosť kolektíva je aj jej radosťou, utrpenie kolektíva je aj jej utrpením, preto aj nepokoj kolektíva je aj jej nepokojom a kríza kolektíva je aj jej krízou. Ak sa má táto kríza pominúť, musíme všetci, vedení božskou náukou a osvietení Duchom Svätým, priložiť ruky k práci. Pravda, najprv treba seba vybudovať v milosti. Ale keď sa nám toto podarí, nesmieme sa zavrieť do seba, nesmieme sa nestarať o to, čo sa stane s ľuďmi pohybujúcimi sa okolo nás a čo bude s tou duchovnou spoločnosťou, ktorej sme členmi, nesmieme pozeráť, ako moderný človek, zlomený vo svojom ja, habká; zmieta sa v krážoch vedúcich do skazy. Apoštolstvom modlitby, činu a príkladu musíme vplývať na výchovu svojich bližných, priviesť ich k pravde a k tomu, aby si obľúbili náboženstvo. O toto ide: vzbudiť v ľuďoch lásku k náboženstvu, ktorého hlavným prikázaním je láska k Bohu a bližnému.

Drahý priateľ, usiloval som sa Ti objasniť

otázku, prečo celé ľudstvo nevidí v náboženstve svoju najvyššiu hodnotu a prečo túto hodnotu neprijíma. Príčin je viacej. Azda najdôležitejšia z nich je, že táto hodnota má málo ozajstných, horlivých šíriteľov, takých, ktorí by ju širili činmi, životom, že i ľudia, ktorí sa pokladajú za veriacich a nábožných, málo pracujú s Kristom, v Kristu, za Krista. Život uteká pred nami a za nami, je tvrdý a zakalený, klamný a boľavý, a my sa neusilujeme vyčistiť ho, rozhojniť o milosti, skrášliť nábožnými činmi a obveseliť láskou. Mnoho ľudí sa odvracia od Boha, a my sa neusilujeme šíriť lásku k nemu. Rozšírilo sa mylné presvedčenie, že je to výlučnou povinnosťou kňazov. A zatiaľ je to povinnosť nás všetkých. Veru tak. Zamysli sa nad týmito problémami, usiluj sa spríjemniť svojim bratom život láskou a z lásky pochodiacimi činmi. Ak máš rád Boha, usiluj sa o to, aby ho všetci ľudia mali radi; ak máš rád svojich priateľov, usiluj sa vyvieť ich z duchovnej biedy, do ktorej, možno z nevedomosti a proti svojej vôli, upadli. Nevyhováraj sa, že si laik, že nemôžeš nič urobiť pre mravnú obrodu ľudstva. Naopak, budeš mať väčšie úspechy, ako môže mať pri podobnej práci kňaz. Vieš, na kňaza ľudia pozerajú ako na profesionála, ktorý musí tak robiť, ako robí, ktorý musí tak kázať, ako káže, pretože vraj je za to platený. Zasväť svoje mladé sily tomu, ktorý je Cesta, Pravda a Život. Staň sa apoštolom nového, šťastného života, plného milosti!

Svedectvá vekov o Spoločníci Prostredníka.

Univ. prof.

P. Mag. Dr. Gašpar Friethoff, OP.

To isté učenie, čo starovek vyznával v protikladnom porovnaní, znamenite ukazuje veľmi bohatý soznam mien, ktorými po všetky

veky svätá matka Cirkev Máriu neobyčajne ozdobila. Cirkev nikdy nijakého svätého nepoctievala toľkými rozličnými menami, ako svätú Matku Božiu. Ale medzi toľkými menami je dosť takých, čo zjavne vyjadrujú Máriino sdruženie v diele Kristovom. Mnohé z nich sú už v prvých piatich storočiach, iné v nasledujúcich piatich, iné napokon v treťom päťstoročí. Tak napríklad v prvom päťstoročí:

Pomoc, Strážkyňa celej Cirkvi, Nová Eva, Žena, skrze ktorú sme spasení, Uzdraviteľka ľudí, Obroditeľka žien, Víťazkyňa svojho pohlavia, Ničiteľka nerestí, Bohyňa milosrdenstva, Útočisko naše, Sprostredkovateľka zúfajúcich, Pomocnica, Studňa živých vôd, Ručiteľka naša, Nádej hriešnikov, Pomoc v útlaku, Útecha truchliacich, Prístav v stroskotaní.

V druhom päťstoročí:

Jediný náš liek, Cesta spasná, Spasiteľka, Obnoviteľka života, Dielo nášho vykúpenia, Základ posvätenia, Svetlo národov, Okriatie mysle, Prostrednica, po Bohu Príčina nášho spasenia, Víťazkyňa nad starým hadom, Zdvihadlo padajúcich, Ochrankyňa pozemšťanov, Svetlo slepých, Podpora hriešnych.

V treťom päťstoročí:

Dcéra vedúca nás k Otcovi, Víťazkyňa nad diablom, Hrôza démonov, Zármatok ďablov, Tábor boží, Pôvodkyňa odpustenia, Rodička milosrdenstva, Zmilovanie hriešnikov, Hojiteľka ľudskej biedy, Upokojiteľka, Osloboditeľka zajatých, Obnoviteľka stratených, Kotva, Ochrankyňa verná a mocná, Smieriteľka naša, Nádej klátiacich sa, Milosť hriešnikov, Nádej zúfajúcich, Utešiteľka usúžených, Ničiteľka pekla, Hubiteľka smrti, Odstraňovateľka rozbrojov, obranný Štít, ochranné Rameno, Rozvázovateľka zlorečenia, Prosiťka milosti, Obnoviteľka všetkých, Darkyňa pokoja, Spoločnica božského rozdeľovania, Príčina nádeje, Božia Almužníčka, Počiatok všetkého dobra,

Žriedlo dobier, Rozširovateľka Cirkvi, Obožovateľka smrteľníkov, Skaza smrti a pekla, Božia Spoločenica, nepremožiteľné Víťazstvo, Obnovenie sveta, Sprostredkovateľka smierenia, Život sveta, Tíšiťka božieho hnevu, nepoškvvrnená Obeta, Nádej sirôt, Záchrana celého sveta, Ospravedlňovateľka previnení, Pokladníčka milostí, Príčina smierenia.

Stojí za to pokojne prečítať tieto litánie a nad slnko bude jasnejšie, že Cirkev nehľadela na Máriu len ako na Matku Božiu, ktorá zrodila Spasiteľa, ale bola si vedomá toho, že Mária naozaj mala účasť na diele spásy. Tá účasť nemôže byť iná ako spolupráca s jediným Prostredníkom. Táto spolupráca zdá sa však jasnejšie vyjadrená v týchto litániách ako v samom (protikladnom) porovnaní. Dajme pozor! Nech nikto netvrdí, že toto vypočítanie veľmi rozličných mien len vtedy má cenu, ak sa najprv ukáže, čo každý, ktorý použil tieto mená, chcel vyjadriť tým alebo oným menom. Veď toto je otázka o rozvinutí a zahalenosti. Je nemožné, aby všetko sa rozvinulo nachádzalo vo všetkých storočiach. Ale ide o vecné, skutočné označenie. Či v slovách a menách, ktoré spisovatelia použili, objektívne je to, čo hľadáme, aj keď oni to nezamýšľali vyjadriť; a to, ako sa zdá, tým viacej sa nás dotýka, že tu nejde o dajaké vyjadrenie toho alebo onoho spisovateľa, ale o také veľké bohatstvá názvov, ktoré Cirkev po toľké storočia používala. Veď museli by sme ju veľmi obviňovať, keby pripustila toľké mená, objektívne naznačujúce veľmi veľkú Máriinu účasť v diele spasenia, kým by ju však Mária podľa jej učenia nemala.

Ústne podanie (tradícia) však svojou povahou nie je čosi napísaného, ale to, čo ako by sa podávalo z úst do úst. Preto nesmieme ústne podanie smiešať s ostatkami spisov starých spisovateľov, ktoré ostaly. Veď mnoho nie je na-

písaného a mnoho sa cez storočia stratilo. Takéto napísané veci nie sú ústnym podaním, ale prameňom, z ktorého podanie môžeme poznať. Iný prameň zasa je d n e s k a j š i a náuka Cirkvi, lebo keďže Cirkev nemôže blúdiť a ani nové pravdy sa nezjavujú, nevyhnutne vždy predkladala náuku, ktorú teraz učí, hoci ju vždy nepredkladala r o z v i n u t e. A preto musíme sa uchýliť k autorite učiacej Cirkvi, v ktorej prvé miesto má najvyšší učiteľ Cirkvi, totižto rímsky veľkňaz.

Aby sme to teda viacej osvetlili, odvolávame sa na vieroučné (úradné) Listy apoštolské pápeža Pia IX., zvané *Ineffabilis Deus*,¹ v ktorých nepoškvrnené počatie najblahoslavennejšej Panny Márie všetkým veriacim predkladá veriť nadprirodzenou vierou ako článok viery.

Musíme si dobre uvedomiť, že nejde o nejaký súkromný list pápežov, v ktorom ako bohovedec prejavuje svoju súkromnú mienku, ani o úradné breve, týkajúce sa tej alebo onej Kongregácie, v ktorom pápež mimochodom dotýka sa alebo vysvetľuje mienku bohovedcov. Ide o vieroučný list, napísaný pre celú Cirkev, východnú aj západnú, v ktorom najvyšší veľkňaz mocou neomylnosti, ktorú mu Boh dal, predkladá pravdu o nepoškvrnenom počatí ako od Boha zjavenú a preto ako takú, čo všetci veriaci majú pevne veriť. Je zrejmé, že pápež svoju neomylnosť používa len pokiaľ ide o toto jedno, že definuje pravdu, ktorú máme veriť, nie však nakoľko ide o to, čo predchádza sám výmer alebo čo po ňom nasleduje. No jednako nijaký katolík by sa neodvážil zapierať dôležitosť všetkého toho, čo pápež výslovne vyhlasuje a učí v bezprostrednom spojení so samým výmerom. Preto bohovedci z takej (veľkňazskej) p á p e ž s k e j n á u k y čer-

¹ 8. decembra 1854.

pajú pravý bohovedecký dôkaz. Keď teda pápež prikročuje k tomuto výmeru, ukáže, že aj v ústnom podaní aj v Písme svätom je obsiahnuté nepoškvrnené počatie, teda v prameňoch božieho zjavenia, v ktorom musí byť aspoň zahalené obsiahnuté, čo nám svätá matka Cirkev rozvinute verí predkladá. Je veľmi dôležité uvedomiť si, čo neskoršie širšie vysvetlíme, že pápež na výslovnú žiadosť biskupov v tomto liste poukázal na pramene, aby totiž obhajcovia nového článku viery mohli ho ľahšie hájiť proti odporcom. Teda biskupi žiadali najvyššieho veľkňaza, aby ich poučil. Tak pápež učí biskupov o tom, že náuka o nepoškvrnenom počatí Máriinom podľa ústneho podania je v Písme svätom, a to takto: „Veru, cirkevní Otcovia a spisovatelia, nebeskou náukou vyučení, ... vykladajúc slová, ktorými Boh podivne vzpružil nádej ľudského pokolenia, keď vravel: „Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou, medzi semenom твоjim a jej semenom“, učili, že touto božskou predpoveďou jasne a zrejme bol predpovedaný milosrdný Vykupiteľ ľudského pokolenia, totižto jednorodený Syn Boží Ježiš Kristus, a naznačená jeho najblahoslavenejšia matka Panna Mária a spolu neobyčajne vyjadrené nepriateľstvo oboch voči hadovi. Preto ako Kristus, prostredník medzi Bohom a ľuďmi, prijavši ľudskú prirodzenosť, sotrel rukopis proti nám vydaného výroku a pribil ho na kríži ako víťaz, tak najsvätejšia Panna, najužším a nerozlučným putom s ním spojená, spolu s ním a skrze neho súc vo večitom nepriateľstve s jedovatým hadom a nad ním celkom zvíťaziac, jeho hlavu nepoškvrnenou nohou rozdrvila.“

Teda najvyšší veľkňaz, ktorý má hájiť a strážiť poklad viery a preto aj vysvetľovať,

u č i a c, výslovne vyhlasuje, že ústne podaní chápalo túto božskú predpoveď² o dokonalom Kristovom víťazstve nad diablom a o víťazstve jeho Matky, s ním spojenej nerozlučiteľným putom. A teda, keďže to víťazstvo iba vtedy môže byť vonkoncom dokonalé, ak blažená Panna nikdy nijako nebola pod diabolisko mocou, preto nepoškvrnené počatie je otiahnuté v onom texte Písma svätého. Keď to už rozvinute a formálne zjavený je celok, tá pravda, každá časť, bez ktorej onen celok nemôže byť, zahalená je v ňom obsiahnutá. A preto z dokonalého súčasného víťazstva Krista a Panny bezprostredne vyplýva: Blahoslavená Panna je nepoškvrnená počiatkom, ináč nemožné je jej víťazstvo, božsky zjavené.

Teda veľkňaz, zastávajúci svoj úrad náš vyššieho učiteľa, učí nás dve veci: najmä na čo sme sa pýtali, totižto o sdružení Máriinom v spasnom diele Kristovom, o ktorom sme učili v protikladnom porovnaní starých a v veľmi bohatom sozname mien vekov. Po druhé, že ono sdruženie v spasnom diele Kristovom je Máriin podiel na najdokonalejšom víťazstve nad diablom, vylučujúc akékoľvek diablove víťazstvo nad Máriou. To má nesmierny význam a preto viacej treba o tom uvažovať.

² Gen. 3, 15.

Chudobný Kristus.

Svätý Tomáš Akvinský, OP.

Slušalo sa, aby Kristus žil na tomto svete chudobne. Najprv preto, že to zodpovedalo kázateľskému úradu, pre ktorý prišiel, ako vraví Marek:¹ „Poďme do susedných miest a dedín, aby som i tam kázal; veď na to som prišiel. Lebo hlásatelia božieho slova musia byť oslobodení.“

¹ 1. 38.

bohení od starostí o svetské věci, aby boli celkom uvoľnení pre kázanie. A to nemôžu vykonať tí, čo majú bohatstvo, preto sám Pán, posielajúc apoštolov kázať, vraví im: „Nemajte ani zlato, ani striebro.“ A sami apoštolovia vravia: „Nie je slušné, aby sme my opustili slovo božie a obsluhovali pri stoloch.“ Ďalej, ako Kristus prijal telesnú smrť, aby nám udelil duchovný život, tak znášal telesnú chudobu, aby nám udelil duchovné bohatstvo, podľa onoho 2 Kor. 8, 9: „Znáte milosť Pána nášho Ježiša Krista, že pre vás stal sa chudobným, hoci bol bohatý, aby ste vy zbohatli z jeho chudoby.“ Po tretie Kristus žil chudobne aj preto, aby jeho kázaniu neprívlastnila sa chamtivosť. Preto vraví svätý Hieronym, že keby jeho učeníci mali bohatstvo, zdalo by sa, že nekážu pre spásu ľudí, ale pre zisk; a ten istý dôvod je aj u Krista. Napokon aj preto, aby sa ukázala tým väčšia moc jeho božstva, čím sa zdal nižší v chudobe. Preto sa vraví v jednej reči efezského snemu: „Zvolil si všetko chudobné a všedné, všetko prostredné a väčšine neznáme, aby sa poznalo, že božstvo pretvorilo zemský obvod. Preto si vyvolil chudobnú matku, najchudobnejšiu vlasť, mal nedostatok peňazí. A to ti vysvetlia jasle.“

DO VÝŠAV.

Múdrost nad múdrosti.

P. A. Massoulié, OP.

Jediné zamestnanie, dôstojné pre kresťanskú dušu, je poznávať Boha, večnú Pravdu, ktorá jediná môže nasýtiť nášho ducha. Ale aj z tohto poznávania treba vylúčiť zvedavosť a chcieť sa naučiť iba vedu lásky a milovania, o ktorej vraví apoštol. „Poznať lásku Kristovou, ktorá prevyšuje všetku vedomosť.“ Ach, čože anjelovi pomohlo, že mal také jagavé svetlo poznania a také vznešené vedomosti? Zaviniely jeho

¹ Ef. 3, 19.

záhubu. „Tvoja krása ťa olúpila o múdrosť“, povedal mu prorok.² Ale či krásou anjela nie je jeho múdrosť? Teda sama múdrosť spôsobila, že stratil múdrosť; inými slovami: zvedavosť ho pripravila o pravdu. O načo je nám také vysoké poznanie! Bezpochyby priblížilo by nás k stavu anjelov, ale uvrhlo by nás aj do podobného nebezpečenstva. Stačí poznať Boha, aby sme vedeli, že si zaslúži, aby sme jedine jeho milovali. Či viera nám nehovorí dosť o ňom, viera, ktorá je dar boží a ako by predchut toho vedenia, ktoré bude raz našou blaženosťou a dá nám zúčastniť sa na vedení Boha? Viera nás poučuje o najvúťornejších tajomstvách božstva, ktoré by nám prirodzený rozum nemohol odhaliť. Ak viacej treba, nože, ó moja duša, milujme Boha, lebo božské tajomstvá lásky sa oznamujú. Boh je vševedúci, ako ho nazýva Písmo sväté, a preto veľmi zle by sme ho napodobňovali, keby sme chceli poznať niečo iné ako jeho alebo to, čo by nám nepomohlo získať jeho lásku. Lebo keby sme svojho ducha použili na plané poznávanie, proti samému Bohu obracali by sme to najbožskejšie, čo sme prijali, ako to svätý Dionýz vyčítal starým filozofom. Napokon, čože chceme vedieť o Bohu, aby sme ho milovali, keď vieme, že je pre nás mŕtvy? Ó Bože môj, nech mi nikdy na um neprichádza iná myšlienka! Nech so svätým Pavlom vravím: „Ó môj Bože, len Ježiša Krista chcem poznať, a to Ježiša Krista ukrižovaného. Len z tejto knihy chcem sa učiť; kľežby si ma o tom viacej poučil, aby si mi ukázal, ako si zaslúžiš, aby sme ťa milovali!“

² Ezech. 28, 17.

O márnosti sveta.

Svätý Augustín.

Tento smrteľný život, v ktorom teraz sme, je smrťou v porovnaní s oným životom; tak vrtkavo sa mení a nijako sa nespevňuje stálosťou, a veľmi krátka je jeho cesta. Čo je na svete, tratí sa, pomíňa. Či tento život nie je to, čo Žalm vraví: „Za rána ako tráva hynie, za rána kvitne a mína sa, pod večer padá, tvrdne a usychá“?¹ To jest každý človek. Všetok lisk ľudského pokolenia, pocty, moci, bohatstvá, hrozby, sú len rozkvitnutá tráva.

Vravíš, že si šťastný? Vezď, že tí, čo ťi hovoria: Šťastný si, klamú ťa. „Ľud môj, ktorí ťi nahovárajú, že si šťastný, tí ťa klamú a kazia cestu tvojich krokov.“²

¹ 89, 6.

² Iz. 3, 12.

Toto je kraj mŕtvych a v kraji mŕtvych je tvrdza, bôľ, strach, súženie, pokušenie, nárek, ston; tu sú klamlivo šťastní a naozaj nešťastní, lebo klamdivé šťastie je ozajstné nešťastie. Či nie je všetko dym a vietor? Či všetko nepomíňa, nebeží? A beda tým, čo prilipnú na pomíňajúcnosti, lebo s nimi pomínú. Či nie je všetko ako dravá rieka, valiac sa do mora? A beda tomu, čo do nej padne, bo do mora ho stiahne.

Pri zapalovaní zore.

Svätá Brigita.

Mária hovorí svätej Brigite: Videla som tri podivné veci. Videla som totiž hviezdu, ale nie takú, aká žiarieva na nebi; videla som svetlo, ale nie také, aké svietieva na svete; pocítila som vôňu, nie ako z bylín alebo z niečoho podobného, ale veľmi ľúbeznu a naozaj nevýslovnú, ktorá ma vonkoncom naplňovala, a radosťou som jasala. Vtom som začula akýsi hlas, ale nie z ľudských úst. Keď som ho očula, dosť som sa bála, lebo som myslela, aby to azda nebol klam. A hneď sa predo mnou zjavil anjel boží ako krásny človek, ale neodetý telom, a vravel mi: „Zdravas', milosti plná, Pán s tebou.“ Keď som to počula, čudovala som sa, čo to značí, alebo prečo ma tak pozdravuje. Pravda, vedela som, že som nehodná a pokladala som sa za nehodnú niečoho takého alebo niečoho dobrého. Boh však môže robiť, čo chce. Vtedy anjel druhý raz vravel: „A to sväté, čo sa z teba narodí, volať sa bude Synom Božím, a ako sa jemu zapáči, tak sa stane.“ Nepokladala som sa však za hodnú, ani som sa anjela nepýtala, prečo sa to stane alebo kedy; ale opýtala som sa, ako sa to stane, keď ja nehodná som stať sa matkou Boha a ani muža nepoznávam. Anjel mi odpovedal, ako som hovorila: Bohu nič nie je nemožné, ale čo chce urobiť, stane sa. Keď som anjelovo slovo začula, mala som vrúcu túžbu byť matkou Boha a duša moja v láske hovorila: Ajhľa ja, nech sa stane vo mne božia vôľa. Po tom slove Syn Boží hneď sa počínal v živote mojom, a duša moja pritom nevýslovne plesala a aj všetky údy. A keď som ho mala v živote, nosila som ho bez bolesti, bez ťažkosti a odporu v živote. Pokorovala som sa vo všetkom, keďže som vedela, že všemohúceho som nosila.

Tajomné opájanie.

Svätá Katarína Sienská, OP.

Keď tvor odpúta lásku a náklonnosť od seba a složí ju všetku v Krista ukrižovaného, dostáva naj-

väčšiu dosaziteľnú dôstojnosť, lebo splýva v jedno so svojim Tvorcom. A čo lepšieho môže mať, ako byť sjednotený v tom, ktorý je všetko dobro? A nemôže sa pričítať tú dôstojnosť a to spojenie, ale lásku. Lebo otrokyňa, ktorú by si panovník vzal za manželku, bola by preto vznešená, že len čo s ním bola spojená, stala sa panovnicou; nie však sama zo seba, lebo bola otrokyňou, ale pre dôstojnosť panovníkovu. Duša do Boha zamilovaná, ktorá je slúžkou a otrokyňou, vykúpenou krvou Syna Božieho, dostáva takú dôstojnosť, že ju nemôžeme nazývať slúžkou, ale panovnicou, manželkou Panovníka večného. To celkom súhlasí so slovom prvej Pravdy: „Slúžiť Bohu neznačí byť otrokom, ale kráľovať.“ Zbavuje ju to aj otroctva hriechu a robí ju slobodnou. Teda istotne silné je toto dokonalé spojenie, že nehľadiac ani na dôstojnosť jej stvorenia, zdokonaľuje túto prvotnú dôstojnosť bytia spojením lásky a ctností, totižto spojením s jej Tvorcom. Taká duša svliekla so seba starého človeka a obliekla sa do nového, Krista, sladkého Ježiša. Vtedy je súcna prijať a podržať milosť, ktorá jej v tomto živote dáva okusovať Boha; naostatok hľadá na neho vo večnom videní, kde sa upokojuje a získava dokonalý odpočinok a pokoj, lebo jej túžby sú splnené. To je príčina, že v tomto živote nemôže mať pokoja, keďže jej túžba nie je ukojená, kým nedosiahne večné spojenie s božskou bytnosťou; má len hlad a túžbu, kým je pútnicou a pútnicou v tomto živote, túžbu ísť priamou cestou a hlad dôjsť ku koncu a cieľu svojmu. Tá túžba pôsobí, že beží po ceste, ktorou kráčal Kristus ukrižovaný. Keby totiž nemala lásku k svojmu cieľu, to jest k Bohu, nič by nechcela vedieť o tejto ceste; ona nie je chmúrna, ani temná, ani trnistá, ale osvetlená pravým svetlom. Po tejto dráhe kráča Ježiš Kristus so svojou krvou, ktorý je tým svetlom. Niet tam trnia! je vonná, plná kvetov a lahodných plodov, preto len čo sa človek pridrží tej dráhy a sladkej cesty, zakúša takú sladkosť, že by radšej volil smrť, ako by s nej sišiel. A keby aj bolo vidno trnie na tejto ceste, ktorým by sa nám javilo trnie mnohých útrap a klamov diabolských a svet by sa proti nám stavil s nadutou pýchou, vravím, že duša, ktorá má zaľúbenie v tejto ceste, na to nedbá, ale počína si ako ten, kto ide k ružovému kru, aby si odtrhol ružu a trnie nechá stáť; tak aj ona s útrapami a úzkosťami sveta: nevšimá si ich a trhá vonnú ružu pravej a svätej trpezlivosti, stavajúc si pred oči poznania krv Baránkovu, dávajúcu život, ktorá je na konci tejto dráhy. Nože, všetci verní kresťania bežme k cieľu tejto krvi, za jej vôňou. Vtedy sa naozaj opijeme touto krvou, rozpálení a

strávení v sladkej božskej láske, splynieme s ním v jedno. Budeme si počínať ako opilec, ktorý nemyslí na seba, ale len na víno, ktoré pil a ktoré má ešte vypiť. Opájajte sa krvou pre Krista ukrižovaného; keď ju máte pred sebou, nedopúšťajte, aby ste smúdom umierali.

ŽIVOT.

Vojna pre pokoj.

Nevyhľadáva sa pokoj, aby sa viedla vojna, ale vedie sa vojna, aby sa dosiahol pokoj. Preto, keď bojuješ, buď mierumilovný, aby si tých, proti ktorým bojuješ, víťazstvom priviedol k užívaniu pokoja.

Svätý Augustín.

Katolícke náboženstvo.

Podľa metafyzickej úrovne všetky náboženstvá, okrem katolíckeho, bývajú niekedy až otrockou súčiasťou určitých kultúr, prispôbolených krajovým, národným a dejinným činiteľom. Iba katolícke náboženstvo, keďže je nadprirodzené a vyšlo z prebodnutého srdca Boha, umierajúceho na kríži, je vonkoncom a doslovne transcendentálne, nadkultúrne, nadrasové, nadnacionálne. Je to jedno zo znamení jeho božského pôvodu. A je to tiež znamenie, ktorému budú protirečiť a ktoré bude príčinou utrpenia Cirkvi až do konca sveta. Dá sa očakávať, že preto môžu prísť kruté srážky, hádam také, aké boli v časoch apoštolských v cisárskom Ríme. Lebo na jednej strane nekresťanské národy nevedia odstrániť bludy a poveru z kultúry svojich náboženstiev, v ktorých sú ľudské hodnoty, hodné samy v sebe synovskej úcty. Kresťanský univerzalizmus musí im ukázať, ako náčim vykonať toto rozlíšenie a ako evanjelium si váži, dvíha a pozvoľna pretvára tieto jednotlivé hodnoty. A toto sa zvyčajne uskutočňuje krvavo. A učenie hlúpeho pozitivistického sociologizmu, ktoré sa šíri vo všetkých zemiach pod menom európskej vedy a podľa ktorého náboženstvo je iba zvláštnym ovocím nejakého spoločenského činiteľa (a kresťanstvo je zvláštnym ovocím európskych rás), túto prácu neuľahčí. A na druhej strane, keď u kresťanských národov sa zmenší viera a láska, nastúpi potom vymyslený názor, že kresťanstvo, ktoré bolo oživujúcim prvkom ich dejinnej kultúry, je s ňou podstatne sľatá. Veď či sa nenašli apoštolovia latinskej kultúry (ktorej nechceme nijako škodiť), ktorí boli presvedčení, že naše náboženstvo je náboženstvom grécko-

latinským? Naozaj, strašný názor. Nepoznajú seba samých a zabúdajú na transcendentnosť toho, čo tvorí ich život, preto prakticky začnú uctievať pravého Boha tak, ako Efezania uctievali Dianu a primitívne kmene kmeňových bôžikov. Týmto kresťanský univerzalizmus musí pripomenúť, že evanjelium a Cirkev sa ich zmocní a jednako nedotkne sa ich nezávislosti, nepoškodí ani svojráz ich kultúry, ani štát, ani národ, len ich podriadi večným záujmom ľudského bytia, božiemu zákonu a láske Kristovej. A takejto činnosti kladie sa odpor.

Jacques Maritain.

Os Jeruzalem — Rím.

Duchom Svätým obrození a posilnení apoštolovia rozišli sa z Jeruzalema do všetkých končín zeme, aby oznámili národom víťazstvo ukrižovaného Krista. Veľkopiatočné udalosti v Jeruzaleme zakončili éru starozákonnú, a na Kalvárii bol zasadený strom Nového zákona, ktorého konáre sťa ratolesti zdravej a bujnej révy mali obkolesiť celý svet. Boli to apoštolovia, ktorí zalievali ten mladý strom Cirkvi novozákonnej v Jeruzaleme, a jeho mladé výhonky, ktoré rástly tak mohutne a rýchle, priväzovali na blízke i ďaleké kraje zemegule. Boly to nové cirkevné obce. Jedna z najsilnejších ratolestí, o ktorú sa staral najmä svätý Pavol, vypučila smerom na Grécko, až napokon v Ríme vydala najbohatšie ovocie. Smrť Kristova v Jeruzaleme zakončila éru židovského zákona, smrť apoštolov Petra a Pavla v Ríme zakončila vládu pohanstva. Vtedy vznikla živá, duchovná, nezlomiteľná os Jeruzalem — Rím, ktorá dnes má spojencov na celom svete. Hej, celý svet sa drží osi Jeruzalem — Rím, lebo len od nej môže očakávať zabezpečenie pokoja časného a nádej na radosť v nebeskom Jeruzaleme. Pohľadte v duchu na dva póly tejto osi: Jeruzalem, — tam sú hmotné pamiatky života, smrti a víťazstva Vykupiteľa; Rím, — tam je majiteľ duchovného bohatstva križa, Kristovho umučenia a víťazstva. Jeruzalem nám stále pripomína, že žil na svete Bohočlovek, Kristus, ktorý vykúpil ľudstvo a obnovil svet. Rím ústami Kristovho zástupcu na zemi nám neprestane hlásať večne platné pravdy, ktoré dal svetu Kristus na záchranu tela i duše. Tie dva oporné body kresťanstva musíme postaviť najmä v dnešných časoch do rozladeného života národov, lebo to sú piliere, na ktorých s božou istotou môžeme zabezpečovať všestranné šťastie všetkým národom. Rímskokatolícka os Jeruzalem — Rím má dvatisícročnú tradíciu a pozná najvyskúšanejšie prostriedky, ktorými sbratáme všetky národy zeme. Držme sa jej, zamyslíme sa nad dejinným významom Kalvárie v Jeruzaleme, uvažujme

o božom poslaní rímskeho pápeža, a potom poznáme, akým požehnaním bude pre svet skalopevná vernosť Kalvárii a Vatikánu. — i —

Priateľstvo zbraní.

Výborné heslo! Ale rád by som vedel, čo by bolo lepšie: Priateľstvom dobíjať zbrane, alebo zbraňami priateľstvo? Nech je to akokoľvek, uvažujte, rozmýšľajte a pridajte na zaujímavé závery a názory. My katolíci musíme chápať toto svetové heslo v duchovnom smysle. Veď máme spoločné duchovné zbrane, sme bratia a sestry — teda viac ako priatelia — jednej duchovnej rodiny, sme údy jedného tela. Máme spoločný nadprirodzený život, spoločné sviatosti, spoločného veliteľa — zástupcu Kristovho, rímskeho pápeža; máme spoločný cieľ — najväčšiu slávu božiu a spásu nás všetkých. Teda v zbraňach a v majetku sme priatelia. Ale môžeme to aj obrátiť. Týmto spoločnými zbraňami vydobývame si priateľstvo. Rozdávať z duchovného bohatstva Cirkvi tým, čo sa na nás pozerajú ako na nepriateľov, láskou si vydobývame ich priateľstvo. Máme účinné spoločné zbrane: modlitby, hrdinské skutky, obetujeme ich za tých, čo sú nepriateľmi pokoja, teda nepriateľmi kresťanskej lásky. Takto si ich získame, spriatelíme, lebo božia milosť ich obráti. Nuž buďme priateľmi duchovných zbraní. — i —

My tridsiatnici.¹

V istom čísle Smeru som sa dočítal to, čo nám často hádžu do očí, a prv ako by sa presvedčili, zlo-

¹ Uverejňujeme odpoveď tridsiatnika na niektoré poznámky v Smere o nábožensko-mravnej výške tridsiatnikov (ba aj štyridsiatnikov). Poznamenávam, že ich nepísal mladší muž ako tridsiatnik, lebo redaktor má už tri desiatky za sebou. Ďalej, ako všetci tridsiatnici nie sú verejní hriešnici, práve tak nie sú ani svätci. Máme dobrých i zlých, ale najviac je tých vlašných, ľahostajných, a toho sa bojíme. Keď neveríte, presvedčte sa o tom v našich mestách a mestečkách. A príčina toho je zlá výchova, to sami uznávate. Ide teraz o to, ako všetko napraviť. Napokon neviem o tom, že by sa konala príprava na svätorečenie Svätopluka alebo Pribinu, cirkevné kruhy nie sú o tom informované. Čitatelia nech posúdia, či o všetkých tridsiatnikoch môžeme tvrdiť to, čo píše v tomto článku náš tridsiatnik. Súďte spravodlivo a napíšte nám svoj úsudok. Redaktor.

mia nad nami palicu a odsudzujú: nespoľahlivý. Rozprával som sa o téme s vrstovníkmi. Zistili sme: bolí nás to odsudzovanie. Prečo sa neohlásime, zaprotestujeme, napravíme?

S pokojom skúsených na ceste križa v tomto slzavom údolí odpovedám za toľkých: Neznáte nás. I v Smere písal asi o nás mladší, lebo tak smýšľajú o nás mladší. Sú i starší, oni o nás smýšľajú zas ináč. Chcel by som, aby nás poznali duchovní pastieri, od ktorých si nárokuje, aby nás viedli na ceste spásy našej duše, preto o nás píšem.

Keďže nechcem sa zdať príliš múdрым, ani nechcem luhaf, preto podľa príslovia: Kto mnoho hovorí, buď veľa vie, alebo veľa cigáni, budem krátky v reči. Keď stretáte tridsiatnika, vedzte, že tento vo svojom živote dva razy musel zúčtovať s výsledkami dyoch pomýlených výchovných systémov, ktorých kreatúrou mal byť on sám. Vidíte, preto on nevie sa púšťať s vetrom o závod, aby vás mladších predbehol, ale nechce byť ani balvanom klátiacim sa vám mladšiu pod nohy, aby ste na nich spadli, ako by si to priali starší. Prečo? Lebo vie, ako ťažko, prebolestne je prebudiť sa z omylov a začať ubitý znova. No tu to máš! Sám sa priznáva! Tridsiatnici sú nespoľahliví! Nie, nie sú! Sú skúsení, vedia, že len zlatá stredná cesta predide tomu, čo sa hovorí zrútením duše, ktoré oni dva razy prežili.

Pozrite, nás kfmili duševne meditáciou svätého života svätého Štefana, svätého Imricha, svätého Ladislava a svätej Margity, uhorských kráľov, potom, ako by nič, nás surovo vytrhli a kázali nám o mučeníkovi pravdy Husovi, vyhlasovali, že Cirkev však omyl napraví a musí Husa za svätého vyhlásiť ap. Teraz začína nás hriať milota svätého Svorada a Benedikta, svätého Cyrila a Metoda a našu dušu znepokojuje hlas krajný, ktorý chce buď Svätopluka alebo Pribinu prehlásiť za svätého. Z tej zmietajúcej agónie ducha vyšiel tridsiatnik vyličený, ktorý prekypujúcu úctu svätých poručil príslušnej duši, odpútal sa od neprirodzenej dušie a klania sa Bohu. Praktický príklad: Tridsiatnik navštevuje kostol len pre poidonu prevelebnej Sviatosti oltárnej, a nie napríklad len pre svätého Antonka.

Preto ty ho odsudzuješ: nespoľahlivý! Je on ním naozaj? Tak divne sa díva na nábožné spolky! Áno, pozri, pýtaj od tridsiatnika cirkevnú daň, dá ti ju bez slova, pýtaš od neho príspevok na boží hrob, doplatí ti ho, ale ak chceš od neho, aby vstúpil, povedzme, do Oltárneho spolku, nevstúpi. Prečo? Lebo jeho horlivosť o slávu božiu a vaša v Oltárnom spolku sa nestotožňuje. Nuž, ale prečo? Budem krátky.

V spolkoch sa schádzate, aby ste pisali zápisnice, volili funkcionárov, títo, aby dávali zprávy o účinkovaní spolku; sem-tam neusobraná modlitbička bez dostatočnej piety, a napríklad oltár zostane po roky s otlčenými soškami. Robíte čajový večierok s tancom, čistý výnos sa venuje napríklad na vymaľovanie kostola; ale neviete, že ten tridsiatnik vo všeobecnosti nevie tancovať, lebo mládenčil v krutom roku vojny a v rokoch biednych po vojne. Myslíte, že tam pôjde? A keď tam nepôjde, je on nespoľahlivý v náboženstve?

Tridsiatnika inteligenta nevie rozohniť ani Dr. Hanus v „Kultúre“ svojím katolíckym pluralizmom, ani F. Skyčák svojím stupňovaním katol. ideovosti, ani s totalizmom. Lebo je nespoľahlivý! Nie, krivdíš! Ten nespoľahlivý tridsiatnik nebadane kľučí pred svätostánkom a modlí sa: „Nedopusť Majster, aby som sa dal zväbiť slovami a stále sa meniacimi teóriami moderného sveta, alebo aby som popustil kvôli vášňam svojim z prísnosti svojho náboženského presvedčenia. Všetko pominie, každý názor, každá falošná životospráva, len Ty zostaneš, Pane, na veky, a ja chcem zostať tiež len s Tebou. Verím, verím, verím“ (Körper)!

Tridsiatnik.

Novomanželom.

V týchto ťažkých časoch je jednou z prvých vašich starostí zabezpečiť hmotne nový kozub a zaistiť novej rodine každodenný chlieb. Ale i duchovný chlieb je predmetom veľkej starosti. Najťažším treťou, ktorým sa Boh ústami proroka Amosa vyhrážal židovskému národu za nespravodlivosť, bola vyhrážka, že budú trpieť hlad, ale nie hlad po chlebe, ani smäd po vode, ale po slove božom. Hľadať budú slovo božie a nenájdu ho (Amos 8, 11—12). Ale viac ako hmotných ťažkostí a nedostatkov, ktoré vás v dnešných časoch môžu zastihnúť, musíte sa obávať, drahí novomanželia, hladu a nedostatku slova božieho. S láskou vyhľadávajte chlieb pre svoju dušu, slovo viery, poznanie pravdy, nevyhnutnej pre spasenie, aby vás kadejakí vyrábateľia sofizmov nestrhli do nemravnosti svojimi falošnými zásadami. Starajte sa, aby vaše duše a duše vašich detí usilovne pokračovali na ceste cností, povinnosti a dobra. Dbajte, aby vždy boli nasýtené chlebom slova božieho. Chlebom nadprirodzeným, ktorý vlieva do duše silu šťastne prekonať cestu života a dosiahnuť blažený cieľ, kde vyvolení „nemajú hladu ani smädu“ (Apok. 7, 16). Nebuďte nedbalí, ani leniví, ani hluchí pre slovo božie. Aj terajšie vážne časy sú hlasom, ktorým Boh hovorí. A to viac ako v hodlinách šťastia a radosti. Je Pánom

nad búrkami a vetrami, ktorým rozkazuje svojim slovom. Desatoro, ktoré ľudia tak často nezachovávali, ohlásil Boh za rachotu hromov a bleskov. Dnes dáva hovoriť hučiacim vetrom a dunivým víchriciam za strachu smrteľníkov. Zdá sa, že mlčí, kráčajúc po nestálom živle morí a oceánov, uprostred hučania prívalov, ktoré hádžu sem a tam ločky, vyrobené ľuďmi v zemských loďniciach. Odbivujeme jeho kroky a jeho mlčanie! Táto búrlivá hodina je hodinou návratu k Bohu a spomienky na Boha. Pius XII.

Entelecheia.

Nedávno sme sa zamysleli nad tým, ako veľmi Drieschovi chýbala znalosť katolíckej náuky o probléme ľudských dejín a slobodnej vôle vôbec. Povšimnime si teraz, ako sa u neho prejavil tento nedostatok v jeho najvlastnejšom odbore, v biológii. Vo svojej poslednej práci „Über höhere Probleme der Biologie“ 1941, zdôrazňuje svoje vitalistické stanovisko, ktoré opätovne vyhlasuje za radikálny dualizmus, ale tiež rozberá dnes zodpovedané otázky tohto systému, ktorý, ako vieme, učí, že organizmy nie sú iba stroje, ani nie azda stroje mimoriadnej komplikácie, lež že sú nadané zvláštnym regulačným princípom, pre ktoré zaviedol Aristotelovo meno entelecheia a ktorý, hoci je iba prírodný elementárny činiteľ, nemôže byť hmotný, ale musí byť nehmotný. Ako vieme peripatetická a scholastická filozofia tento princíp už dávno poznala, ako každý normálny zdravý rozum ľudský aj bez vyššieho vzdelania musí poznať, a užívala preň pomenovanie „psyché, anima“ ap. Tiež niektorí terajší moderní biologovia hovoria o psychoide, psychobiológii atď. Veľmi zaslužil nemecký fyziológ Otto Kestner je vitalistom drieschovského rázu, ale bráni sa označeniu „nehmotný“ princíp, lebo je to záporný názov a označuje aristotelovsko-drieschovskú entelechiu ako „časový“ faktor. Nemieni týmto princíp telesný alebo priestorový; ale názov časový faktor nie je dosť šťastne volený, nakoľko zvádza k rozličným postranným predstavám. Proti názvu nehmotný sa taktiež vyslovil kardinál D. J. Mercier vo svojom slávnom diele „Psychologie“.¹ Ani táto slovná formulácia nie je šťastlivá. Môžeme dobre požadovať netelesný (tak to označuje aj sám Mercier) princíp vitálny ako prípad najnižšej možnej nehmotnosti. Táto je celkom zaborená do tela živých bytostí, a Mercier sa sám odvoláva na svätého Tomáša Akv., ktorý o tejto „anima“ brutorum výslovne vyhlásil, že je do

¹ Tome I, LL. vyd., 1923, str. 364.

organických tiel „penitus immersa“. Týmto by sme teda vyviazli z rozpakov. Ale Driesch ešte aj na samom sklom svojho života opakoval, že tu máme pred sebou nerozlúštený problém, najmä: 1. odkiaľ sa tento entelechický faktor berie pri vzniku individuálnych organizmov a 2. kde sa podeje pri zániku organizmu; čerstvá mŕtvola sa vo svojom složení nelíši od tela, ktoré pred chvíľou bolo ešte živé, a kde sa teda podel vo chvíli odumretia spomenutého mŕtveho zvierata? Akosi čitateľa naplňuje podivom, že aj v tejto svojej poslednej práci Driesch tento problém niekoľko ráz opakuje, hoci na túto otázku už sám dávno odpovedal; vyložil to kedysi veľmi názorne v tejto úvahe: nie je možné, aby človek sestrojil umelé žijúcu bielkovinu. Ale dajme tomu, že by to niekedy ľudstvo dokázalo; nie je pri tom zasa ďalej možné, aby človek sestrojil z umelých živých bielkovín a iných náležitostí umelú bunku s umelým bunkovým jadrom a všetkými ostatnými bunkovými súčiastkami. To je pre človeka nemožné, a to navždy, usúdil Driesch, ale pripojil k tomu poznámku: Keby sa toto všetko stalo, sestrojili by sme tak nanajvyš bunku, aká je v prírode vo chvíli smrti, teda by sme sestrojili nanajvyš mŕtvu bunku.² Teda Driesch si bol toho veľmi dobre vedomý, že pri rozmnožovaní rastlín a živočíchov dostáva sa tento vitálny princíp z predchádzajúcej generácie, teda kontinuitou hmotného tela aj kontinuitou tohto časového entelechického činiteľa. Toto je jasné. Druhá otázka, kde sa podeje tento vitálny faktor po smrti zvierata, zostalo mu nerozlúštiteľnou záhadou.³ Škoda, že nepoznal scholastiku! Svätý Tomáš Akv. napísal:⁴

² Entelechického činiteľa v organizme zvierata znázornil pedagogicky Driesch takto: Nie je možné, aby niekto sestrojil umelý ľudský hrtan, ale dajme tomu, že by to niekedy niekto sestrojil; ale potom zase nebolo by možné, aby sa ten umelý ľudský larynx naučil hovoriť; ale povedzme, že by aj to bolo možné. Pomyslime si ďalej (nie je to možné), že by niekto sestrojil umelý ľudský larynx, ktorý by hovoril nemec-ky, a ďalej (je to celkom nemožná vec, ale dajme tomu), že by sa tento larynx naučil ešte hovoriť francúzsky; ale keby sa toto všetko podarilo, taký umelý ľudský larynx nesestrojí nikdy nik, ktorý by luhal.

³ Driesch sa ocitol až na veľmi nebezpečnej hranici úvah o rozklných nehmotnostiach, ale o tom sa tuďa ďalej nemusíme zmieňovať.

⁴ Suma teolog. I, 118, 1.

Quidam posuerunt animas sensitivas animalium Deo creari. Quae quidem positio conveniens esset, si anima sensitiva esset res subsistens, habens per se esse et operationem... Et ideo cum non sit forma subsistens, habet se in essendo ad modum aliarum formarum corporalium, quibus per se non debetur esse, sed esse dicuntur, inquantum composita subsistentia per eas sunt. Teda aj táto vec je jasná. Vitálny faktor zvieraťa nie je nadaný nijakou nehmotnou individualitou, tak ako duchová duša človeka, a preto teda entelechický princíp zvieraťa s individuálnym počiatkom vzniká a zaniká s telom zvieraťa, ktorého hmotnosť ničím nepresahuje. Aké strašné zdržanie vo vedeckom pokroku spôsobil v novom veku násilný odklon od pravej scholastiky!

Prof. MUDr. J. F. B a b o r.

LITERATÚRA.

SAINT AUGUSTIN: De l'âme a Dieu. De magistro, De libero arbitrio. Desclée de Brouwer et Cie, Bruges (Belgique) 1941, str. 524, viaz. fr. 35. V náuke sv. Augustína jeden z najzaujímavejších problémov, o ktorom sa tiež najviacej debatuje, je teória poznania. Dve diela svätého učiteľa: De magistro a De libero arbitrio, ktoré vydáva nakladateľstvo Desclée v tomto sväzku, obsahujú základné texty tejto teórie. Kniha obsahuje aj známe dôkazy sv. Augustína o božom jestvovaní „per veritates aeternas“. Napokon je tu aj riešenie problému, ktorému venoval svätec veľkú pozornosť a ktorý rozriešil v nadprirodzenom svetle tak, že musí uspokojiť aj tých najnáročnejších: problém zla. Najmä v dnešných časoch, keď sa zdá, že fyzické i mravné zlo začína triumfovať, načím sa vhlbiť do náuky sv. Augustína, lebo jeho riešenie vnesie veľa svetla do duševných temnôt mentality dnešného človeka. V knihe popri francúzskom preklade je aj latinský originál, ku ktorému sú pripojené vzácne vysvetlivky z celej augustinkej spisby. Na konci diela je obšírny vecný soznam. Knižku odporúčam inteligentom, kňazom i laikom, lebo tí dnes potrebujú direktívy veľkého hipponského biskupa. Poznamenávam, že z Belgicka môžete už knihy objednávať. — im.

LOTHAR SCHREYER: Bildnis des Heiligen Geistes. Mit 24 Bildtafeln. Verlag Herder, Freiburg im B. 1941, str. 204, viaz. RM 7.50. Herderovo katolícke nakladateľstvo je už dobre známe na Slovensku. Poznajú ho najmä naši kňazi a bohoslovci, lebo tých zásobuje vybranou bohovedeckou i duchov-

nou katolíckou spisbou a vôbec knihami zo všetkých odborov kultúrneho života. Táto kniha o Duchu Svätom svedčí o veľkej pohotovosti a starostlivosti Herdera, s akou vychádza v ústrety duchovným potrebám katolíkov. Kto dnes hovorí o Svätom Duchu? Kto žije z jeho darov? Zdá sa, že pre mnohých je to „neznámy Boh“. Po krátkom úvode o umeleckých tvorbách o Svätom Duchu v šiestich hlavách je vysvetlená táto náuka: Najsvätejšia Trojica, Duch Svätý, Duch Svätý v živote Spasiteľa, Duch Svätý v živote Božej Matky, Duch Svätý v Cirkvi, Duch Svätý v živote dieťaťa božích. Každá otázka je vykladaná zo zjaveného učenia, z najstarších omšových kníh a vôbec z liturgie, ďalej náukou svätých Otcov, svätcov, mystikov, katolíckych bohovedcov od najstarších čias až po najnovšie, ba i mystickí pevcí sú pripustení k slovu. Duch Svätý oživuje Cirkev svätú i dnes, on je hybnou silou nášho duchovného života, len ho náčim poznať a podrobiť sa mu. Toto dielo vás o tom poučí. Hovorí v ňom ľudia, čo žili z Ducha Svätého, preto písal z dobre prežitej skúsenosti. Teória je doplnená životom z darov Ducha Svätého, takže čitateľ má pred sebou živú učebnicu školy Kristovho Ducha, v ktorej máme dozrievať na božie dieťky. Texty nauky sú sprevádzané 24 umeleckými obrazmi z najstarších čias kresťanstva až po najnovšie spôsoby znázorňovania hlbokých tajomstiev viery. Autor naozaj vybral to, čo v katolíckom umení bolo najkrajšie, aby čitateľovi aj opticky priblížil pravdy, o ktorých píše. Ku každému obrazu je pripojený vecný a dejinný výklad, takže obsah knihy a názorné vyobrazenie tvorí súladnú jednotu. Vonkajšia úprava je tiež vkusná, technické prevedenie fotografií prvotriedne, dôstojné predmetu, o ktorom sa v knihe píše. Vrelo odporúčam. — im.

Dr. GABRIELE DOLEZICH: *Frauen, die aus dem Glauben lebten*. 2. Band. Verlag Benziger, Einsiedeln/Köln 1941, str. 160, broš. RM 2.80, viaz. RM 3.50. Nakladateľstvo Benziger vydáva krásnu zbierku životopisov katolíckych žien, ktoré v najrozličnejších životných okolnostiach vedely prežívať svätú vieru. V tomto sväzku je životopis hrdinky Melánie, Jany z Arku, Mechtildy z Hackeboru, Wibaraty zo St. Gallena. Pestrý život týchto katolíckych žien svedčí o tom, že každý úsek nášho života musí byť usmernený tak, aby v ňom vynikla krása náboženstva, a pritom aby nebola zanedbaná starostlivosť o veci pozemské alebo stavovské. Náboženský život nemôže prekážať rodinnému životu alebo plneniu stavovských povinností, hoci vyžaduje obete a niekedy aj hrdinstvo. Ale práve tu sa ukáže veľkosť kato-

lickej ženy. Nie povrchnosť alebo ľahostajnosť, lež statočnosť a obetavosť je ozdobou žien, čo sa hlásia ku Kristu. Knižku vrelo odporúčam našim paniám i mladšej ženskej generácii. Kniha je vkusne upravená, môžete ju darovať na meno alebo pri iných rodinných slávnostiach. — im.

Dr. H. SCHNELL: Katholische missions-ärztliche Fürsorge 1941. Fränkische Gesellschaftsdruckerei Würzburg, Echter-Verlag. Str. 144, broš. RM 2.80. Je to ročenka katolíckeho misionárskeho lekárskeho inštitútu v Nemecku za rok 1940/41. Pracovali na nej viacerí odborníci, ktorí živo opísali svoj život a prácu medzi primitívnymi obyvateľmi misijných krajov. My sa nevieme vžiť do položenia lekárov, ktorí z lásky k nesmrteľným dušiam pohanov opúšťajú domov a svoj lekársky um, svoje skúsenosti venujú životu ľudí, ktorí o kultúre nevedia takrečeno nič. Liečia ich telesne, aby ich získali Bohu. Starajú sa o ich hmotné potreby, aby ich priviedli k svetlu a k poznaniu pravdy. Spolu s kňazmi misionármi zachraňujú duše a svojou hrdinskou obetavosťou dokazujú nadprirodzenú silu katolíckej lásky. V knihe je veľa obrázkov, na ktorých ich vidíme v spoločnosti tých, o ktorých by človek pochyboval, že sú ľudia. Ročenka bude zaujímať slovenských horliteľov zámořských misií. — im.

ALOIS LEICHER: Licht aus dem Herzen des Gottmenschen. Verlag Ars sacra, Josef Müller, München 1941, str. 64, broš. RM 1. Svätej Margite M. Alacoque bolo zjavené, že svetlo, ktoré potrebujeme vo svojom živote, nájdeme v najsv. Srdci Ježišovom. Cestu, čo vedie k prameňom tohto svetla, chce autor ukázať v tejto knižočke. Načím najprv poznať všetky bohatstvá skryté v Srdci Ježišovom. V ňom je prameň svetla, lásky a pravdy. Svetlo, ktoré vyžiaruje z Ježišovho učenia a z jeho života, poukazuje nám súčasne na večnú pravdu, z ktorej kresťan musí žiť a podľa ktorej má zariadiť svoj život. V tomto svetle poznáme tiež skutočnú pravdu a správne shodnotíme všetko, čo je na zemi, lebo toto hodnotenie bude nadprirodzené. Kniha na rozjímanie; dá sa z nej čerpať aj na kázne. — im.

Dr. BERNHARD SIEBERS: Zum Traualtar. Vorbereitung zur Ehe. Verlag Ars sacra, Josef Müller, München 1941. str. 144 s 10 obrazmi, broš. RM 2.15. Vedome alebo aspoň v podvedomí u každého mladého človeka vynoruje sa postupne ideál, sfa nejaká hviezda, ktorá ho vedie k manželskému životu. Tento prirodzený hlas musí človek dobre pochopiť, musí poznať aspoň v hrubých črtách

stav, ktorý si volí na celý život, keď sa chce stať otcom alebo matkou. Siebers stručne ale vecne uvádza budúcich rodičov do nového životného prostredia, v ktorom začnú žiť, keď odídu od oltára. Načrtá najprv plán boží s manželstvom. V tomto rámci rieši všetky prirodzené povinnosti a práva manželov. Ale manželstvo je sviatosť, a tu autor poukazuje na pramene, z ktorých majú žiť katolícki manželia. Preberá rad-radom všetko, čo môže prísť v manželskom živote, aby mladí zavčas poznali všetko, ale správne, aby v budúcnosti nenastaly výkyvy, zapríčinené predchádzajúcou nevedomosťou. Knižočka je naozaj časová, písaná srozumiteľne, preto ju odporúčam mládeži, ktorá sa pripravuje na manželský stav. Ale poučia sa z nej aj manželia. — im.

JÓN SVENSSON: Za slunných dní. 2. vyd. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 169, broš. Ks 28, viaz. Ks 38. Dostať v mis. kníhkupectve v Nitre. Veľký milovník mládeže celého sveta opisuje v tejto knihe najšťastnejší úsek svojho života, opisuje detské roky, ktoré prežil v ľadovej zemi Islandu. Svensson krásne a verne líči drsnú islandskú prírodu i jednoduchý, tvrdý a veselý život svojho rodného kraja. Sloh spisovateľov je jednoduchý, ale malebný a pôvabný. Vypráva prirodzene, nevyumelkovane, ale je isté, že je veľkým umelcom názorného, živého vypravovania. — im.

NOVÉ SLOVENSKÉ ŠKOLSTVO. Expozé ministra školstva a národnej osvety Jozefa Siváka, prednesená v Kultúrnom výbore Snemu Slovenskej republiky. Dostať v Štátnom nakladateľstve v Bratislave. — im.

Mládeži odporúčame: **F. HÁJ:** Školák Kajo Marik, diel prvý v slovenčine. Viaz. Ks 18. V češtine dostať diel 1.—6. Broš. Ks 128, viaz. 212. Misijné kníhkupectvo v Nitre. — im.

Vo zbierke „Poklady národního umění“ nakladateľstvo Vyšehrad vydalo nasledujúce sošity: **Dr. J. ČAREK:** Palác Clam-Gallasovský; **Dr. D. LÍBAL:** Zlatokorunský klášter; **Dr. A. BIRNBAUMOVÁ:** Horažďovice; **V. RICHTER:** Středověká Telč. Každý sväzok po Ks 7.50.

PFLEGER K.: Geburt der Welt aus Christus; — eine Weihnachtsbetrachtung. Verlag Ars sacra — München. Text dvojfareb. form. 8, str. 48, RM 1.40. Pre Slov. 25% sľava. Adam nám zanechal dedičný hriech — Kristus dedičnú radosť. Či každý naozaj chápe túto radosť vo svojej podstate? Zdá sa, že nie. Nasvedčuje tomu dnešný sociálny poriadok.

Prežíť Vianoce je veľa viac, ako len sladkastá nálada svätvečera v rodinnom kruhu. V betlehemskej noci našlo ľudstvo záchranu; no dnes miesto radostného pokoja hlásaného anjelmi sa zdá, že nastupuje satan svoju „triumfálnu cestu“ svetom. To konštatuje Pflieger a prichádza na varovný záver: „Svet musí urobiť miesto Kristu, ak sa nemá stať obetou démonov.“ Hovorí to vážnymi slovami. Jeho slová vychádzajú od srdca a chce, aby sa dostali zas k srdcu. Ak sa len Kristus znovu nenarodí a nebude trvalo prebývať v srdciach ľudských, ľudstvo nenájde pokoja. Knižku vrelo odporúčame. — pm.

DOM ODON LOTTIN, OSB: *Considérations sur l'état religieux et la vie bénédictine*. Desclée, de Brouwer, Paris 1941. Str. 97. Cena neurčená. — Lottin, mních mont-césarského opátstva, oprel svoje Úvahy o rehoľnom stave o mocnú boho-vedeckú kosť, a preto jeho knižka má pečať logickej spoľahlivosti. Najsamprv osvetľuje pojem rehoľnej duše, vlastne duše nábožnej, keďže celý jej život dýcha ctnosťou nábožnosti. Tá pôsobí, že človek životne uznáva svoju závislosť od Boha, vzlieta myslou k Bohu v modlitbe a jeho vôľa, láskou rozpálená, odáva sa službe božej. Teda duch a vôľa k Bohu smerujú a jemu sa podrobujú. Aby bolo zaistené plné, dokonalé uskutočňovanie ctnosti nábožnosti v jej dvoch podstatných úkonoch, totižto v zacieľovaní mysle a vôle k Bohu, na to je určený rehoľný stav. Tri rehoľné sľuby sú mohutné opory, ktoré nedovoľujú výkyvy z tohto nadprirodzeného zamierenia. Rehoľný stav podobá sa záhrade, v ktorej mocnejšie rastie a rozvíja sa ctnosť nábožnosti. Rehoľný stav však má rozličné podoby. Niektorí sú prostými rehoľníkmi, iní zasa mníchmi. Najmä u nás tieto dva pojmy sa veľa ráz zamieňajú; jednako medzi nimi je rozdiel. Aj prostý rehoľník aj mních zašfujú si smerovanie ducha a vôle k Bohu rehoľnými sľubmi; ale mních používa ešte druhú oporu: vzdáva sa od sveta, ale zato žije v mníšskej obci. Teda mníšsky život je prostriedok na uskutočnenie dokonalosti rehoľného stavu. A napokon je ešte stav cenobitský, samotársky, pustovnícky; teda je to prostriedok na uskutočnenie mníšskeho ideálu a mníšsky stav je prostriedok na uskutočnenie rehoľného ideálu. Rehoľný ideál je tu najvyšší cieľ, ktorému je podriadený stav mníšsky aj cenobitský. Nakoniec Dom Lottin načrtá duchovné línie benediktínskeho života a jeho hlbokú krásu. Lottinovo dielko, myšlienkovito a bohaté naplnené, odporúčame tým, čo sa zaslútili vznešeným rehoľným ideálom, ako aj tým, čo chcú poznať tento utešený útvar kresfanskej životnosti. — fr. a. —

OPRAVA. V minulom čísle na str. 89 v článku p. prof. MUDr. Babora miesto furiblinom má byť futuribilnom. V tom istom čísle na str. 92 nadpis Lutherovej knihy treba opraviť takto: Über die absonderliche Vermeinung eines Astrologi.

Dary na študentský tlačový fond: J. E. Ján Vojtaššák, biskup spišský Ks 500; Dr. František Hrušovský, poslanec, riaditeľ, Kláštor pod Znievom Ks 100; MUDr. G. R. Hoffmann, Snina Ks 100; J. Černák, farár Bohunice Ks 64; MUDr. J. Štepán, primár Levoča Ks 64; A. Dužeková, Tr. Biskupice Ks 63.50; V. Trstenský, farár Dolný Kubín, Ks 50; P. Korbeľ, kaplán Ružomberok, Ks 50; I. Kšíňan, kaplán Domaňiza, Ks 13; M. Zeibrová, N. Čhlumec, Ks 51; L. Molčan, riaditeľ, Trenčín, Ks 23; I. Gajdoš, Prievidza, Ks 6; prof. J. Kohút, Kláštor pod Znievom, Ks 15; pi. Bartanusová, Trenčín, Ks 17; J. Pös, kaplán, N. Pravno, Ks 30; prof. M. Kollárik, Prievidza, Ks 25; Aug. Vlčko, Topoľčany, Ks 8.50; J. Laktiš, adm. Jedl. Kostolany, Ks 30; Št. Precner, kaplán, Veselé, Ks 4; Ant. Turaz, farár, Čajkov, Ks 23.50; Št. Gabura, reštaurátor, Nové Mesto n/Váhom, Ks 14; A. Reppová, Bratislava, Ks 4; J. Boček, Trenčín, Ks 14; V. Košík, kaplán, Žilina, Ks 9; K. Kopernická, Trenčín, Ks 14; A. Fančovičová, V. Bytča, Ks 4; P. Maxoň, Bratislava, Ks 14; I. Pokorná, Žilina, Ks 8; J. Kýša, učiteľ, Píla, Ks 13.0; MUDr. J. Pešek, primár, Levoča, Ks 4; J. Vojtech, M. Leváre, Ks 14; A. Jusko, škôldozorca, Sabinov, Ks 14; A. Daničková, Trenčín, Ks 8; J. Lovíšek Rapček, Pov. Podhradie, Ks 20; J. E. Dr. Karol Kmeľko, biskup Nitra, Ks 14; V. Kállay, dekan-farár, Púchov, Ks 14; G. Kollárová, Ružomberok, Ks 20, M. Ballková, Tvrdošín, Ks 4; Fr. Bernadík, dekan, Sereď, Ks 4; primár MUDr. J. Lukáč, Trenčín, Ks 4; Dr. B. Rajcová, Bánovce nad Bebravou Ks 14.

Darcom Pán Boh zaplať!

Svojim čitateľom odporúčame

Katolícke noviny.

Je to ústredný orgán katolíckej akcie na Slovensku, preto nesmie chýbať ani v jednej rodine katolíka-inteligenta!

Katolícke noviny

prinášajú časové úvahy a štúdie zo všetkých odborov národného aj náboženského života. Zaujímajú vždy správne stanovisko ku všetkým prejavom nášho verejného života, udávajú najsprávnejšie smernice pre náš katolícky súkromný aj verejný život.

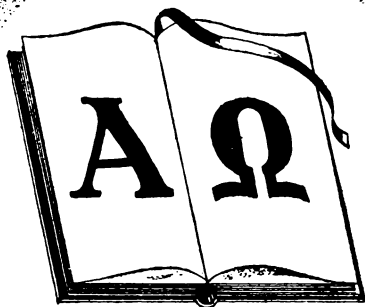
Dozviete sa v nich i o drobnej činnosti katolíckych pracovníkov na Slovensku a o živote Cirkvi svätej na celom svete. Preto každý smerista nech si pokladá za katolícku povinnosť odberať

K A T O L Í C K E N O V I N Y
a získavať im odberateľov, lebo je to jediný **N Á Š** týždenník v Republike.

Objednávky prijíma administrácia **KATOLÍCKYCH NOVÍN** v Bratislave, Ulica Rodobransy 12.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod. čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.

U

men

revue pre duchovný život.

OBSAH:

Ročník 17.

1942.

Číslo 4.

Anjelov: Omrvinky z poslednej večere 145.
Lagrange: Kristovo víťazstvo nad smrťou 146.
Müller: Božie navštívenia 157. Soukup: Pútnik
s človekom 161. Beňuška: Eucharistické učenie
svätého Pavla 169. Bošković: Umenie a morál-
ka 175. Lacko: Mužné kresťanstvo 180. Do vý-
šav 185. Život 187. Literatúra 191.

Odpoveď pánu f. na poznámky v marcovom čísle Kultúry. Čudujeme sa, že taký hlboko mysliaci pracovník z Kultúry nepochopil, že poznámky „neznámeho“ tridsiatnika uverejnili sme preto, aby sa o nich rozpriadla debata. Každý pochopil, že to nie je redaktorova mienka (viď poznámku v Smere II, 3, 135), len pán f. nie. Ale tu nejde o riešenie nejakých problémov, ako to rozhorčene píše pán f. Z listu, ktorý mi pán f. poslal, je nad slnko jasnejšie, že ide o číro-čisté osobné veci, ktorým by som nikdy nebol uveril, keby ma o tom pán f. nebol presvedčil. Ide o osoby, nie o duchovné problémy; to nech si každý uvedomí, a potom ľahko si vysvetlí rozohňovanie pána f. — A napokon, Smer nie je na bezduché rozohňovanie, ale na také, ktoré vyplýva z disciplinovaného rozumu, osvieteného vierou. — Dr. Müller.

Dary na študentský tlačový fond: J. E. Dr. Karol Kmeňko, biskup nitriansky, 500 Ks; F. Baumgartner, kaplán, Topoľčany, 40 Ks; A. Reháková, Trenčín, 35 Ks; M. Martincová, Banská Bystrica, 34 Ks; prof. Dr. A. Paldan, Kys. Nové Mesto, 30 Ks; Ondrej Štiavnický, okresný náčelník, Trenčín, 24 Ks; Dr. Andrej Csálády, Trenčín, 20 Ks; Št. Nipčá, kaplán, Senica, 20 Ks; A. Hrabovec, Veľká Bytča, 4 Ks; V. Magnusek, riaditeľ, Nitra, 4 Ks; J. Halmeš, Trenčín, 14 Ks; A. Hodičková, Sp. Belá, 10 Ks; Dr. V. Bucko, Bratislava, 4 Ks; K. Hlinková, Ružomberok, 20 Ks; K. Kaučarik, dekan, Tvrdošín, 4 Ks; J. Ďaďo, farár, Likavka, 14 Ks; N. Sarková, Nemšová, 8 Ks; J. Gáplovský, kaplán, Predmier, 14 Ks; Anna Karešová, Bratislava, 8 Ks; M. Sztrechayová, Trenčín, 4 Ks; J. Hanko, kaplán, Krásno n/Váh., 4 Ks; Dr. J. Csillagi, Trenčín, 14 Ks; Dr. P. Bukový, Banská Bystrica, 14 Ks; J. Podoba, statkár, V. Ostratice, 14 Ks. — **Darcom Pán Boh zaplať!**

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod. čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.

SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ivan Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 116.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

DO TOHTO ČÍSLA VKLADÁME SLOŽENKY. Prosíme čitateľov, aby ich použili na vyrovnanie starších i novších dlžôb. Nezabudnite pripísať, či platíte za prvý alebo druhý ročník. Veľkodušných a zámožnejších prosíme, aby pamätali na našich chudobných študentov, ktorým posielame Smer gratis.

ĎAKUJEME smeristom, ktorí nám získavajú nových odberateľov. Naše hnutie sa vzmáha, prenikáme všade, lebo smeristi chápu svoje apoštolské poslanie a spolupracujú s nami, aby každý inteligent-katolík poznal životnú náuku Krista-Spasiteľa a jej neoceniteľný vplyv na verejný život. Rozširovaním revue Smer pomáhate nám obohacovať duše svojich bližných a pracujete pre vospolné dobro národa.

DRUHÉ VYDANIE knihy **K B O H U** už rozposielame. Objednajte si toto krásne dielo o duchovnom živote v našej administrácii.

OMRVINKY Z POSLEDNEJ VEČERE.

Kým čierňavou sa vkráda zrada,
Láska, čo ľudstvo toľme rada,
šírou hĺbočiny rozzevená,
bedárom dáva božské vená.
Nie mamony závet, paláce, . . .
lež zisky križa hodnej pláce,
skryté vo svätom taji chleba,
ktorého biede najvýš treba.
Čo hojne vyzískala v žití
a čo krvou vymodlila pri smrti,
nežne v oltárnu stúli Sviatosť.
Jej tiché taje ti vravia dosť:
že Láska, ohňom presýtená
a z priehrštia štedro rozperlená,
baží po ľudskom obšťastnení,
v ktorom chmár zloby pekla neni;
by slávili sme večnú Paschu,
majúc za vrcholné blaho Lásku,
v čarovnom, nevýslovnom sväzku,
sladšom nad všetku rozkoš svetskú.

Kristovo víťazstvo nad smrťou.

Univ. prof. P. Mag.

Reginald Garrigou-Lagrange, OP.

Na Turíce, ako Skutky apoštolské¹ vravia, Peter, osvietený a posilnený Duchom Svätým, povedal židom: „Ježiša Nazaretského, vydaného podľa ustálenej vôle a predvídania božieho, pribili ste a usmrtili rukami nespravodlivých. Boh však ho vzkriesil a zbavil bolesti smrti, lebo nebolo možné, aby bol od nej premožený.“ Peter to v nasledujúcich dňoch zasa povedal: „Pôvodcu života ste zabili, ktorého Boh vzkriesil z mŕtvych, čoho sme my svedkami...“² Niet v nikom inom spasenie.”³

Takto vzkriesenie javí sa Petrovi a ostatným apoštolom ako konečné potvrdenie viery v Krista. A najprekvapujúcejšie je to, že najväčší Kristovi protivníci to tušili, a bez toho, žeby to boli chceli, podivne slúžili zámerom Prozreteľnosti. A ako pri umučení veľkňaz Kaifáš prorokoval bez toho, aby to bol vedel, a povedal: „Je užitočné, aby jeden človek umrel za ľud”,⁴ tak, ako svätý Matúš⁵ vraví, kniežatá kňazské a farizeji rozpamätali sa, že Ježiš povedal: „Po troch dňoch zasa vstanem”,⁶ „a zapečatili kameň a opevnili hrob strážou”.⁷ To sú tí strážcovia, tí vojaci, čo sa pri zmŕtvychvstaní zesili, keď videli anjela, ktorý sošúpil s neba,⁸ a čo zvestovali kniežatám kňazským, čo sa stalo.⁹

Spasiteľovo zmŕtvychvstanie bolo rozvodu-

¹ 2, 23.

² Tamže 3, 15.

³ 4, 12.

⁴ Ján 18, 14 a 11, 51.

⁵ Mat. 27, 66.

⁶ Tamt. 27, 63.

⁷ 27, 66.

⁸ 28, 4.

⁹ 28, 11.

júcim znamením jeho božského poslania. Peter a apoštolovia ustavične to tvrdili.

Aj svätý Pavol píše okolo 55. roku: „Odo-
vzdal som vám predne, čo som aj prijal, že
Kristus umrel za naše hriechy po-
dľa Pisem; a že bol pochovaný a vstal z mŕt-
vych tretieho dňa podľa Pisem; a že zjavil sa
Kefasovi a potom jedenástim. Potom zjavil sa
vyše päťsto bratom spolu, z ktorých mnohí až
dosiaľ žijú, ale niektorí usnuli. Potom zjavil sa
Jakubovi, neskôršie všetkým apoštolom. Ale
naposledy zo všetkých ako nedochôdcaťu zja-
vil sa aj mne... Ale či ja, či oni, tak kážeme,
a tak ste uverili.”¹⁰ Potom svätý Pavol pridáva:
„A keď Kristus nevstal z mŕtvych, teda márne
je naše kázanie...; ba ukázali by sme sa aj
ako kriví svedkovia... A keď Kristus
nevstal z mŕtvych, márna je vaša
viera, lebo ste ešte vo svojich
hriechoch.”¹¹

Čo chce svätý Pavol povedať týmito po-
slednými slovami? Chce povedať, že v tom
prípade naša viera vo vzkrieseného Krista,
viera, ktorá je koreňom ospravedlnenia,¹² je
márna a klamavá, a že preto ani hriechy nám
neboli odpustené.

Chce tiež povedať, že, ako vraví svätý Ján
Zlatoústý, ak Kristus nevstal z mŕt-
vych, nemáme záruku, že Boh pri-
jal jeho smrť ako vykúpenie. Teda
nič nie je urobené, dielo spásy ešte treba
uskutočniť.¹³

Aby sme hlbšie vnikli do týchto slov svä-
tého Pavla, ako ich rozumel svätý Ján Zlato-
ústý a po ňom početní vykladači, pripomeňme
najsamprv, čím nám má byť viera v Krista
pre spasenie; potom pochopíme, ako jeho ví-
ťazstvo nad smrťou je veľkým znakom jeho
víťazstva nad hriechom a nad duchom zla.

¹⁰ 1 Kor. 15, 3—11.

¹² Rim. 4, 25.

¹¹ Tamt. 15, 14—18.

¹³ PG 61, 335.

Ako treba veriť v Kristovo víťazstvo nad hriechom?

Po jestvovaní Boha, pôvodcu milosti a najvyššieho odplatiteľa,¹⁴ máme veriť, že Ježiš, Syn Boží, je Spasiteľ, „Baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta”.¹⁵ Živou vierou načim veriť v pravdivosť jeho slov: „Poďte ku mne všetci, ktorí sa ustávate a ste obťažaní, a ja vás občerstvím”,¹⁶ občerstvím vaše duše tým, že ich vymaním z hriechu, že im dám život milosti, zárodok večného života.

Tento úkon viery mal by byť v nás nielen ako bádateľská istota bez vplyvu na život, ale ako hlboké a ustavičné presvedčenie, ktoré pretvára všetko, čo máme každý deň robiť alebo trpieť. Tento úkon viery často ostáva v nás veľmi slabý. Ak uprostred svojich útrap ostávame mdlí, stiahnutí do seba, toho príčinou je, že nemáme dosť viery a dôvery v Ježiša Krista, nášho Spasiteľa.

Apoštolovia prví pocítili niekoľko dní pred Turícami svoju slabú vieru; Pán im raz povedal za búrky na Genezaretskom jazere: „Čo ste bojazliví, maloverní.”¹⁷ Svoju slabosť ešte viacej pocítili pri umučení. Bezpochyby uchvátení boli vznešeným učením Majstrovým; videli ho robiť zázraky, vzkriesiť Lazára, vyháňať diablov, kráčať po vodách; traja z nich boli aj pri jeho premenení na Táboře, ale videli ho tiež v Getsemanoch smutného až na smrť, videli ho potupeného, bičovaného, popľutého, a aj Peter na chvíľu poblúdlil, že až tri razy zaprel, že ho pozná.

Treba veriť a bolo načim veriť pod krížom, že umierajúci Ježiš je práve pre svoje umieranie Spasiteľom duší,

¹⁴ Kto pristupuje k Bohu, musí veriť, že je a že tým, ktorí ho hľadajú, je odplatiteľom (Žid. 11, 6).

¹⁵ Ján 1, 29.

¹⁶ Mat. 11, 28.

¹⁷ Tamt. 8, 26.

a to viacej, ako pre svoje reči a zázraky. Umieranie (agónia) značí boj, a Kristovo umieranie bolo veľkým bojom proti zlému duchu, boj, v ktorom Ježiš navždy zvíťazil.

Po poslednej večeri povedal svojim učeníkom: „Dôverujte, ja som premohol svet.”¹⁸ Práve na kríži dobyl konečné víťazstvo nad najťažším, najväčším zlom, ktoré je na svete, nad hriechom a nad diablom.

Ale ľudsky povedané, na kríži Ježiš sa vidí premožený: jeho dielo, čo synagoga odsúdila, môže sa zdať navždy zničené; jeho, ukrižovaného medzi dvoma zlodejmi, opustil jeho ľud, väčšina učeníkov, ktorí ako by mysleli, že nebesá už nečujú jeho úpenlivé volanie.

Keď zvolal: *Dokonané je*, Mária bezpochyby urobila najväčší skutok viery, aký kedy bol na zemi, ani na minútu neprestala veriť, že jej ukrižovaný Syn bol Spasiteľom všetkých ľudí; v tejto veľkej viere Panny zúčastnily sa sväté ženy, ktoré boli pri nej, aj svätý Ján, kajúci lotor, stotník. Verili, pravda, s rozličným odstupňovaním, že dielo spásy sa dokonalo v tomto zničení Obety, od večnosti vyvolenej, aby miesto nás niesla tarchu našich hriechov.

Lež málo bolo tých, čo takto verili v tejto vrcholnej chvíli. Väčšina nemohla sniesť Kristovu smrť: „*Fac ut portem Christi mortem*, Daj, aby som sniesol Kristovu smrť”, vraví sa v *Stabat Mater*.

Treba bolo veriť a vždy načim veriť, že predmet výsmechu, na ktorý hľadeli ako na vývrheľ ľudstva, pred ktorým potriasali hlavami a posmievali sa mu, je silou a svetlom duší, je ten, ktorý premohol svet. Treba veriť, že hodina temnôt a potupenia je súčasne s vyššieho hľadiska slávnou hodinou spásy, zo všetkých najplodnejšou pre duše.

¹⁸ Ján 16, 33.

Teda, ako to ukazujú slová emauzských učeníkov, v tejto hodine mnohí učeníci pocítovali v sebe, že ochabujú, ako sa to môže stať všetkým vo chvíľach prenasledovania a nenávisťi.

No jednako treba veriť, že Ukrižovaný, ktorý vidí sa celkom premožený, je víťazom nad hriechom, „ten, ktorý sníma hriechy sveta“. Toto víťazstvo, také tajomné, také skryté, má byť potvrdené znamením, hmatateľným a zrejmým dôkazom, ktorý vzpružuje dôveru učeníkov.

Božská Prozreteľnosť od večnosti rozhodla, aby týmto zjaveným znamením nebol akýkoľvek zázrak, lež Spasiteľovo zmŕtvychvstanie. Prečo? Pre veľmi hlboké vzťahy medzi hriechom a smrťou. To je jedna z veľkých zjavených právd.

Kristovo víťazstvo nad smrťou je znamením jeho víťazstva nad hriechom.

Svätý Pavol v Liste k Rimanom pripomína, že smrť prišla na svet skrze hriech a že ako Adam bol zástupcom ľudstva na jeho záhubu, tak Kristus je zástupcom a hlavou ľudstva pre jeho spasenie, nevyčerateľné žriedlo milosti: „Skrze jedného človeka hriech prišiel na tento svet a skrze hriech smrť... Keď pre priestupok jedného mnohí umreli..., keď pre hriech jedného panovala smrť za jedného, omnoho viacej tí, ktorí prijali hojnosť milosti a podarovania a spravodlivosti, kráľovať budú v živote skrze jedného Ježiša Krista... Keď sa rozmnožil hriech, ešte nad to rozhojnila sa milosť.“¹⁹

Svätý Pavol pridáva: „O d p l a t a za hriech je smrť, kým milosť božia je život večný v Kristu Ježišovi, Pánu našom.“²⁰

¹⁹ 5, 12—21.

²⁰ Rim. 6, 23.

V terajšom pláne Prozreteľnosti keby Adam nemal hriech, keby v ňom nebol nesúladi, úpadok, mravné narušenie, ktoré záleží v oddelení duše a Boha, nebol by v ňom úpadok, fyzické narušenie, ktoré záleží v oddelení tela a duše. Smrť je následok a trest za hriech.

Bezpochyby človek je prirodzenosťou ako živočích smrteľný; ale prvý človek skrze milosť dostal pre seba a pre svojich potomkov — keby bol ostal verný Bohu — výsadu nesmrteľnosti. Ako Geneza rozpráva, Pán postavil ho v rozkošnom raji, aby ho obrábal a chránil, a povedal mu: „S každého rajskeho stromu jedz; ale so stromu poznania dobrého a zlého nejedz, lebo v ktorýkoľvek deň by si s neho jedol, zomrieš.“²¹ To bola len mierna skúška poddanosti, ako Bossuet²² vraví, nepatrná uzda slobodnej vôle, aby mu dal vedieť, že má pána, lež pána plného dobroty.

Diabol zasa povedal: „Nijako nezomriete! Lebo Boh vie, že ktorýkoľvek deň s neho budete jesť, otvorí sa vám oči a budete ako bohovia, poznávajúci dobré aj zlé“,²³ to jest budete sa môcť sami riadiť a nebudete musieť poslúchať. On sám, diabol, povedal: „Nebudem poslúchať!“

Čo sa stalo hneď po hriechu neposlušnosti a pýchy? Ako Písmo sväté hovorí, „hneď otvorily sa im oči“.²⁴ Mali poznanie dobrého a zlého, nie to, ktoré dáva múdro sa riadiť, ale ktoré nie je iné, ako trpká skúsenosť spáchaného zla a jeho veľkého rozdielu s dobrom, so svätosťou, ktorú práve stratili seba a svojim potomkom.²⁵ Videli, ako Pán pravdu hovoril a ako diabol luhá.

²¹ 2, 15—17.

²² *Élévations sur les mystères*, 6 sem., 7 élév.

²³ 3, 5. ²⁴ 3, 7.

²⁵ Tridentský snem vraví: „Adam stratil seba a nám svätosť a pôvodnú spravodlivosť, ktorú od Boha dostal“ (Denz. 789).

Cítili, že ich duša je mŕtva; len čo v pýche okúsila zlo, hneď stratila božský život, priateľstvo s Bohom. Vzdialila sa od Boha, ktorý ju oživoval, a Boh sa vzdialil od nej. Tým stratila vládu nad svojimi vášňami; citlivosť, až dovtedy poddaná správne mu rozumu a vôli, vzbúrila sa, ako vôľa vzbúrila sa proti Bohu. Napokon, keďže duša neostala pod vládou Boha, aj telo prestalo byť pod vládou duše. Duša sa vzdialila od Boha, ktorý ju oživoval, telo zasa malo sa oddeliť od duše, od ktorej má život. Duša zradila božské priateľstvo, preto Boh vzal telu celkom zadarmo dané výsady netrpivosti a nesmrteľnosti. Človek dal prednosť prirodzenosti pred milosťou, preto prirodzenosť ukázala sa v chudobe; ľudské telo činnosťou prirodzených zákonov bolo vystavené nepriazni podnebia, nečasu, podrobené bolesti, chorobe a smrti. Dovtedy človek ovládal smrť; teraz ona vládla nad ním. Pán povedal Adamovi: „V pote svojej tváre budeš jesť chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si vzatý; lebo prach si a v prach sa navrátiš.“²⁶ To nám Cirkev pripomína na Popolečnú stredu.

Táto telesná smrť, následok a trest za hriech, bola aj jeho symbolom, lebo smrteľný hriech je ako by smrť duše. Po strate života milosti prišla strata telesného života. Hrôza pred smrťou mala by v nás vzbudiť hrôzu pred hriechom, ktorý priviedol smrť na svet.

Pán hneď po páde prisľúbil vykupiteľa; keď hadovi povedal: „Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou, medzi tvojím semenom a jej semenom; ona pošliape tvoju hlavu.“²⁷ Ako to všetky proroctvá bližšie ustaľujú, Ježiš nanajvýš predstavuje semeno ženy. Na Veľký piatok stal sa víťazom nad hriechom a diablom. Ale toto skryté víťazstvo, čo vydobyl ten, ktorý sa mohol zdať premožený a ktorý naozaj bol obe-

²⁶ Gen. 3, 19.

²⁷ Tamt. 3. 15.

tou za nás, malo sa ukázať jasným znamením. Tu vidno nadprirodzenú logiku týchto tajomstiev podľa plánu Prozreteľnosti. Nanajvýš sa hodilo, aby týmto zrejším znamením bolo Spasiteľovo vzkriesenie. Keď smrť je následok hriechu, veľmi sa patrilo, aby Kristovo víťazstvo nad smrťou bolo znamením jeho víťazstva nad hriechom. Inými slovami: Keď Kristus je víťazom nad smrťou, ako to dokazuje jeho zmŕtvychvstanie, je ním preto, že na križi bol víťazom nad hriechom.

Preto svätý Pavol Korinťanom napísal: „Keď Kristus nevstal z mŕtvych, márna je vaša viera, lebo ste ešte vo svojich hriechoch”,²⁸ to jest: nemáme záruku, že Boh prijal jeho smrť ako vykúpenie. A svätý Pavol pripojuje, že Spasiteľovo zmŕtvychvstanie je zárukou nášho budúceho zmŕtvychvstania: „Keďže skrze človeka smrť, skrze človeka i vzkriesenie z mŕtvych. A ako v Adamovi všetci umierajú, tak i v Kristu všetci budú oživení.”²⁹ Ježiš povedal pri Lazárovom hrobe: „Ja som vzkriesenie a život; kto verí vo mňa, bude žiť, hoci by aj bol umrel.”³⁰ A keď prisľúbil Eucharistiu, tri razy opakoval: „Toto je vôľa môjho Otca, ktorý ma poslal, aby každý, kto vidí Syna a verí v neho, mal život večný, a ja ho vzkriesim v posledný deň.”³¹ Táto formula sa viac rás opakuje v onej Ježišovej reči, ktorý je povolaný spasť nás s telom a s dušou a dať nám účasť na svojom oslávenom živote.

Preto svätý Pavol ešte píše Korinťanom: „Ako najposlednejší nepriateľ zničená bude smrť.”³² A keď toto smrteľné oblečie si nesmrteľnosť, vtedy sa naplní slovo, ktoré je písané: Pohltá ju smrť

²⁸ 1 Kor. 15, 17.

²⁹ Tamt. 21—22.

³⁰ Ján 11, 25.

³¹ Tamt. 6, 39—55.

³² 1 Kor. 15, 26.

vo víťazstve.³³ Smrť, kde je tvoje víťazstvo? Smrť, kde je tvoje žihadlo? Ale žihadlo smrti je hriech... No, vďaka Bohu, ktorý nám dal víťazstvo skrze Pána nášho Ježiša Krista."³⁴ Priam tak vo Zjavení je napísané, že keď sa Ježiš zjavil svätému Jánovi, povedal mu: „Neboj sa; ja som prvý a posledný a živý; bol som mŕtvy, a hľa, živý som na veky vekov a mám kľúče od smrti a od pekla...³⁵ Píš: Toto hovorí Svätý..., ktorý otvára a nikto nezatvorí, zatvára a nikto neotvorí."³⁶

Veľkonočná liturgia ospevuje toto víťazstvo v sekvencii *Victimae paschali laudes*:

Agnus redemit oves:
Christus innocens Patri
Reconciliavit peccatores.

Baránok ovce vykúpil:
Kristus nevinný Otca
s hriešnikmi smieril.

Mors et vita duello
Confluxere mirando;
Dux vitae mortuus
Regnat vivus.

Smrť a život v súboji
podivnom sa srazily;
knieža života umrúc,
vládne živý.

Scimus Christum
surrexisse
A mortuis vere:
Tu nobis, victor Rex,
Miserere. Amen.

Vieme, že Kristus vstal
z mŕtvych naozaj:
Ty víťazný Kráľ,
nad nami sa zmilúvaj.
Amen.

Nech každý myslí na to, aké celkom iné by boli dejiny ľudstva a jeho vlastný život, keby nebolo vykúpenia a zmŕtvychvstania.

Celkom zrejmé je, že Kristovo víťazstvo nad hriechom je oveľa väčšie, ako víťazstvo nad smrťou. Prvé je samou podstatou tajomstva vykúpenia; druhé je len viditeľným znakom tohto nadprirodzeného tajomstva, v sebe neviditeľného. Znak má svoju hodnotu z veľkosti označenej veci. Chvíľa *Consummatum est* (Dokonané je) bola najväčšia a najslávnejšia z celých dejín ľudstva; lež toto víťazstvo bolo také tajomné, také skryté,

³³ Os. 13, 14.

³⁵ 1, 18.

³⁴ 1 Kor. 16, 54—57.

³⁶ 3, 7.

že uniklo aj väčšine apoštolov, ba muselo sa prejavíť viditeľným, neodškriepiteľným znamením. Prejavilo sa Kristovým víťazstvom nad smrťou, ktorá je následok hriechu. A preto Veľkú noc tak veľkolepo oslavujeme, aby sme uznali veľké víťazstvo, čo Spasiteľ dobyl na Veľký piatok. Úkon lásky Veľkého piatku, pripomínaný pri každej svätej omši, veľmi predstihuje telesné zmŕtvychvstanie, ktoré ho robí zjavným.

* * *

Apoštolovia boli poučení. Spasiteľova smrť ich zdrvila a zmiatla; vracali sa ku svojim pozemským zamestnaniam, zabúdali na kráľovstvo božie. Odkedy však poznali zmŕtvychvstanie, ich viera neochabovala, a znova osvietení turíchnou milosťou, rozišli sa po svete, aby hlásali dobrú zvesť a podľa príkladu svojho Majstra kázali až po mučenie. V mukách všetku svoju dôveru složili v osláveného Krista, ako svätý Štefan, a tou istou cestou vošli do blaženej večnosti, ako on.

Toto tajomstvo zmŕtvychvstania akosi pokračuje v Cirkvi. Ježiš ju robí podľa seba, a ak na ňu dopúšťa hrozné skúšky, dáva jej aj akosi vstať z mŕtvych a ešte slávnejšiu po smrteľných úderoch, ktoré jej protivníci vrazili. To vidieť za prenasledovania Nerónovho, Diokleciánovho a Juliána Odpadlíka; krv tisícich mučeníkov dala vznik tisícim kresťanským cirkevným obciam.

Cirkev zvíťazila aj nad veľkými bludmi ariánskymi a pelagiánskymi, ktoré dali gréckym Ocom a svätému Augustínovi príležitosť napísať nesmrteľné diela.

V hlbokom stredoveku barbari všade šírili skazu, ale Cirkev vedela ich skrotiť a obrátiť. V 13. storočí albigénci chceli obnoviť manicheizmus; vtedy skrsly nové veľké rehole, a toto 13. storočie bolo zlatým vekom bohovedy.

V 15. a 16. storočí daktorí mohli myslieť, že Cirkev umierala pod údermi pohanskej renesancie a protestantizmu. Stratila veľmi veľkú časť Nemecka a Anglicka; ale súčasne vynárala sa v Európe plejada svätých zakladateľov alebo reformátorov, Cirkev rozšírila sa v Indii, kde svätý František Xavérsky obnovoval divy apoštolských čias, v Amerike, kde svätý Ľudovít Bertrand a Las Casas učili poznávať Kristovu lásku, a pravá reforma zriaďovala sa na tridentskom sneme.

Francúzska revolúcia pokúsila sa ešte raz zničiť Cirkev; zabíjala kňazov, zakázala rehole, znesvätila oltáre, dala základy nového sveta, nového náboženstva. Ale r. 1801 bol uzavretý konkordát, bohoslužby boli v chrámoch obnovené, pomaly roztratené rehole znova sa usadily, svätci, ako arský farár, upomínali na celú životnosť kresťanstva a misie na Východe, v Ázii, v Afrike a v Amerike robily ohromujúce pokroky.

Tak to bude až do konca čias; v Cirkvi obnovuje sa akosi tajomstvo Spasiteľovho zmŕtvychvstania. Život Cirkvi je život, ktorý prešiel cez smrť a ktorý v najťažších skúškach nachádza vždy novú mladosť. Tak je to najmä so svätcami, ktorí môžu vraviť so svätým Pavlom: „K a ž d ý d e ň u m i e r a m”,³⁷ a ktorí, keď poznali mučenie srdca, aby pracovali na spasení duší v spojení s Pánom Ježišom, zdajú sa viacej žijúci ako inokedy a žijú ďalej vo svojich skutkoch, ktoré nesú ovocie pre večnosť.

Tak sa uskutočňuje Majstrovo slovo: „Ja som vzkriesenie a život.”³⁸ Kto smädí, nech príde ku mne a nech sa napije...; potoky živej vody mu potečú z útroby...³⁹ Ja ho vzkriesim v posledný deň.”⁴⁰

³⁷ 1 Kor. 15, 31.

³⁸ Ján 11, 25.

³⁹ Tamt. 7, 38.

⁴⁰ 6, 40.

Božie navštívenia.

Dr. Inocent Müller, OP.

V predošlej štúdii poukázal som na to, že stupeň dokonalosti duchovného života závisí od stupňa stotožnenia našej vôle s božou vôľou. Božia vôľa sa nám prejavuje aj v neočakávaných a v nepredvídaných krížoch a skúškach, ktoré Pán sosiela pre naše posvätenie. Takýto prejav menujú bohovedci božou vôľou z a ľ ú b e n i a, a v ľudovej reči vravievame o božích navštíveniach. Prečo sa máme stotožniť aj s týmto prejavom božej vôle?

Ponajprv preto, že nič sa nemôže stať na svete alebo v živote jednotlivca bez božieho súhlasu alebo aspoň bez božieho dopustenia. A boh, ktorý je nekonečne múdry a dobrý, chce alebo dopúšťa na dušu len dobro, hoci to duša sama hneď nechápe. Zdôrazňuje to i apoštol národov, keď píše: „Tým, čo milujú Boha, v š e t k o dopomáha k dobrému.“¹ Lež toto vie pochopiť iba človek, ktorý sa díva na všetko pod zorným uhlom večnosti. Lebo pre koho nejestvuje nič inšie, iba pozemský život a pozemské rozkoše, ten nikdy neporozumie skúškam a krížom, ktoré sosiela Boh preto, aby nás vyskúšal a v budúcom živote odmenil. Zlá, ktoré na nás doliehajú v prítomnosti, sú na to, aby dušu očistily, aby ju upevnily v ctnosti, aby duši pomohly nadobúdať zásluhy, lebo len tak dosiahne životný cieľ — Boha.

Je to teda p o v i n n o s ť podrobiť sa Pánu Bohu v šťastí aj v nešťastí, v chudobe i v chorobe, v radoostiach i v bolestiach, v duševných útechách i v duševnom suchopáre a opustenosti, lebo „keď prijímame dobré veci z ruky božej, prečo by sme neprijali zlé“?² Všetko rozdáva tá istá štedrá ruka dobrého Otca. Bolesti a kríže dávajú nám príležitosť dokázať

¹ Rim. 8, 28.

² Job 11, 10.

našu lásku k Bohu. Lebo milovať Pána Boha, keď nás zahrnuje len dobrodeniami, nie je ťažké; ale dokonalá láska sa dokáže práve v skúškach, v ktorých veriaci duša s takou láskou prijme od Pána Boha kríže, s akou prijíma dobrodenia.

Tieto božie navštívenia ťažko znášajú duše, ktoré ešte neprišli k čistej láske, ktoré sa nevedia úprimne radovať v krížoch. Aby duševne neklesali pod ťarchou telesných alebo duševných skúšok, aby ich vedely ľahšie znášať, môžu si ich aspoň čiastočne zmenšiť. Ponajprv nie je múdre myslieť na všetky nešťastia a kríže minulosti, prítomnosti, ba ani na tie, ktoré, hádam, prídu v budúcnosti, a z toho všetkého vymyslieť si neznesiteľné bremeno. Či Pán Ježiš nevravel, že dosť má deň svojho trápenia, prečo sa teda starať o zajtrajšok? Netreba veru obnovovať ešte nezahojené rany z minulosti, netreba na ne myslieť, iba ak si chceme pripomenúť, na čo nám boli osožné, ako nás upevnili v trpezlivosti, ako nám pomohly rozmnožiť zásluhy pre život večný. Takto sa aspoň čiastočne zmenší pocit bolesti, lebo bolesť cítime len vtedy, keď myslíme na zlo, ktoré je príčinou bolesti. Urážka, opovrhovanie, podceňovanie bolia vtedy, keď o nich uvažujeme, keď na ne myslíme. A budúcnosť tiež nás nesmie znepokojovať. Pravda, múdry človek musí sa na všetko pripraviť, musí aspoň čiastočne predvídať, čo ho zajtra očakáva. Ale myslieť na zlo, ktoré môže prísť a nemusí, a rmútiť sa preto, to je zbytočné márnenie času a duševných síl. Lebo keď zlo príde, nuž musíme ho prijať a znášať s pomocou milosti, ktorú nám Pán Boh iste neodoprie, keď ju sami nezavrhneme. Lebo keby sme spoliehali iba na svoje sily, potom, pravda, nič by už neostávalo, ako padnúť pod ťarchou, ktorú by sme hádam vyhlásili za neznesiteľnú. Oveľa múdrejšie je v takýchto prípadoch vložiť všetko do všemo-

húcich a starostlivých rúk nebeského Otca, ako maľovať si v obrazotvornosti veľkosť krížov a utrpení z minulosti alebo aj z budúcnosti.

Ochotnejšie prijmeme všetky božie navštívenia, keď nezabudneme ani na ich kladné hodnoty. Každý kríž človeku pripomína, že na svete je iba vyhnancom, pútnikom do večnej vlasti. Tu na svete nikdy nebudeme žať ovocie dokonalých radostí, lebo zem ich ešte nikdy nesplodila: šťastie, dokonalú blaženosť dá nám iba nebo. A kto by sa dobre cítil v takom vyhnanstve, netúžil by veru po dokonalejšom štastí, netúžil by po Bohu. Krížmi navštevovaný človek je nútený sústrediť duševné aj telesné sily, aby obstál, a takto v ňom rastú ctnosti až po hrdinský stupeň, ako to vidíme v živote svätcov, ktorí trpeli cez celý život. Kým človek, ktorý okrem pohodlia nič neskúsil, ktorý už povyprazdňoval všetky kališky rozkoše, nie je súci na nič, stráca silu a odvahu a nevedomky blíži sa k istému pádu. Napokon s vôľou božou stotožnený trpiaci človek získava mnoho zásluh pre seba i pre druhých. Každé zlo, znášané z lásky k Bohu v spojení s Kristom, je zárukou večnej odmeny v nebi. Preto svätý Pavol nebál sa napísať prvým kresťanom: „Tak myslím, že trápenia terajšieho času nie sú hodné tej budúcej slávy, ktorá sa zjaví na nás.³ Naše terajšie chvílkové a ľahké súženie pôsobí v nás nesmiernu vážnosť velebnosti večnej slávy.“⁴ A horlivejším kresťanom svätý Pavol pripomína, že keď trpia s Kristom, doplňujú jeho utrpenie pre dobro Cirkvi: „Doplňujem na svojom tele to, čo chýbuje z utrpení Kristových za jeho telo, ktoré je Cirkev.“⁵ Je isté, že tieto myšlienky neodstránia z nášho života kríže, ale

³ Rim. 8, 18. ⁴ 2 Kor. 4, 17. ⁵ Kolos. 1, 24.

zmiernia pocit bolesti a smútku, lebo poznáme, že aj z nich môžeme čerpať veľa dobier pre duševný život.

Svätý Bernard rozlišuje tri stupne stotožnenia s božou vôľou zaľúbenia, ktoré zodpovedajú trom stupňom kresťanskej dokonalosti. Začiatočníci nemilujú utrpenie, ale naopak, vyhýbajú mu. Jednako radšej trpia, ako by mali Pána Boha uraziť, stonajú pod ťarchou kríža, ale nesú ho trpezlivo. Pokračujúci, čo túžia po nebeských dobrách a vedia, že cesta krížová vedie do večnosti, nevyhľadávajú utrpenie, ale znášajú ho dobrovoľne a akosi radostne. Napokon dokonali, ktorí chcú oslavovať Boha a dokonale sa prispôbiť Kristu Ježišovi, prijímajú kríže s láskou, nie preto, že by kríž bol sám lásky hodný, lež preto, že znášaním kríža osvedčujú svoju lásku k Bohu a ku Kristu, tak, ako apoštolovia, ktorí sa radovali, že boli hodní trpieť pre meno Ježišovo. Tento tretí stupeň nazval svätý František Salezský *svätým odovzdaním*.

Keď sa teda stotožníme z božou vôľou, spojíme svoju vôľu a vôbec všetky svoje schopnosti s tým, ktorý je svätosť sama. Očisťujeme dušu od zla a nedokonalosti, lebo božia vôľa toto všetko vylučuje. Zriekame sa všetkého, čo je pominajúce, ale zriekame sa najmä svojich úsudkov, lebo za pravidlo svojho života a svojich činov volíme príkazy božie a rady, a takto vyhýbame veľmi mnohým nebezpečným úskaliam sebalásky, ktorá je prejavom vôle neposlušnej, vzdornej. Vôľou spojení s Bohom opierame svoju slabosť o božiu všemohúcnosť, lebo keď plníme božiu vôľu, môžeme byť uistení, že Boh vypočuje naše modlitby, on splní našu vôľu, lebo naša vôľa, naše želanie bude jeho želaním. So svätým Pavlom budeme môcť vyznať: „Všetko môžem skrze toho, ktorý ma posilňuje.“⁹

⁹ Filip. 4, 13.

Keď sa celkom stotožníme s božou vôľou, vo všetkom sa staneme podobní Kristu Pánu, ktorého denným pokrmom bolo uskutočňovanie vôle nebeského Otca. Nuž a aký je cieľ duchovného života? Vyvolať v duši obraz života Ježiša Krista. Z toho najlepšie vidieť, aký význam má pre duchovný život náuka, o ktorej hovoríme. Človek, ktorý ju prežije, môže vyznať so svätým Pavlom: „Nuž, žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus.”⁷ Myslím, pracujem, žijem ako Kristus. Nech nás povzbudia slová, ktoré povedal Kristus Pán o tých, čo plnia vôľu jeho Otca: „Ktokoľvek plní vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesách, to je môj brat, i sestra, i matka.”⁸ Svätá Terézia napísala: „Každý, kto sa chce modliť, nech nezabúda, že sa modlí preto, aby sa stotožnil s božou vôľou. V tom spočíva celá naša dokonalosť; na duchovnej ceste nič vyššie nemôžeme dosiahnuť.”

Pútnik s človekom.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

Ako milujúcim Boha všetko prospieva, tak pútnikovi na jeho cestu je všetko dané, čo je mu dané, aby sa tým sústavne sblížoval s cieľom púte a aby tým rástol. Zo všetkého, čo je pútnikovi dané na jeho putovanie, najväčšiu cenu má po Bohu človek, najlepší pozemský obraz boží. Tak sme pri novej pútnickej veci: Pútnik s človekom.

„Som presvedčený, že človek tým vyššie vystupuje, čím vyššiu ľudskú osobnosť vidí, keď totiž ju vidí v jej vzťahu k Bohu” (Hello). Pochopiť dosah tejto vety značí pochopiť tajomstvo pútnika s človekom. Podľa svätého Tomáša Akvinského zrak pútnika je veľmi jasný, lebo viera mu dáva účasť na božom

⁷ Gal. 2, 20.

⁸ Mat. 12, 50.

zraku. Obsah tejto myšlienky a z toho vyplývajúcej zásady pre putovanie s človekom môžeme vidieť u svätého Tomáša II-II v druhej, štvrtej a pätnástej otázke. V druhej otázke učí, že veriť znamená troje: veriť Bohu, veriť Boha, veriť k Bohu; veriť Bohu, zaručujúcemu pravdu, veriť obsah zjavených právd, ktoré vlastne všetky sú len o Bohu, vo všetkom potom vidieť súvis s Bohom. Súvis s Bohom dvojako sa určuje: všetko vidieť v súvislosti s Bohom preto, že všetko speje k Bohu ako k cieľu, a preto, že vo všetkom je akosi uložená božia добрôta, to jest božia hodnota. Viera teda musí byť sprevádzaná svätou láskou, aby bola celá a živá. V pätnástej otázke Anjelský učiteľ používa slová žalmu: „Spadol na nich oheň, a nevideli slnka“, aby naznačil, kde sú prekážky, ktoré treba odstrániť, aby viera bola celá a živá a aby pútnikov zrak bol jasný. Sú to ťarbavosť a zaslepenosť mysle. Človek nedostatočnej viery má myseľ ťarbavú na pozorovanie duchovných vlastností a dobier, jeho myseľ je zaujatá inými, ktoré viacej miluje; to je oheň zeme, ktorý ho tiež zaslepuje, takže nevidí slnce vyšších dobier a vznetov, ale len to, čo je na dosah ohňa zeme.

Viera robí človeka pútnikom, a preto pútnik musí používať tieto myšlienky, keď na svojej púti stretáva človeka. Ťarbavé a zaslepené nepútnické oko vidí človeka vo svetle ohňa zeme, ktorý je nevyhnutne sebecký a svieti len dvojakým smerom: zisk alebo pôžitok. Vo svetle tohto ohňa človek, stretávajúc človeka, ráta a pozoruje jeho predkov, to jest skúma jeho rodinu, z ktorej je; hľadá jeho tituly, odhaduje jeho majetok a jeho výkonnosť, hľadá možnosti pôžitku z neho. To je najmodernejšie hodnotenie človeka a jednako veľmi staré, lebo je to opustenie pútnickej cesty. Nejdú už po zemských cestách len sami pútnici alebo väčšinou pútnici, ale, korisťníci.

Pútnik musí vidieť osobnosť človeka vyššiu, ako je predmet zisku a pôžitku. A pritom môže celkom ostávať pri tom poriadku, ktorého sa drží nepútnik, hľadajúci zisk a pôžitok. Človek je pre pútnika z najvyššieho rodu, z najväčšej rodiny, ako to apoštol učil kresťanov myslieť, keď im vravel, že sme z božieho rodu. Je pripomenutím Otca všetkých aj bratstva všetkých v božej rodine, ktorá obsahuje celú zem.

Človek je pre pútnika ozdobený najplnšími a najdokonalejšími titulmi: priateľ Najvyššieho, boží dedič, spoludedič Kristov, domáci boží, spoluobčan svätých, ovečka božej starostlivosti; kto číta len Nový zákon, nájde tam tituly človeka, že sa na ne srdce pútnika len smeje.

Človek je pre pútnika nesmierne bohatý; apoštol zasa hovorí, že Boh nám sľúbil najväčšie a najdrahocenejšie bohatstvo ako božím deťom. Jednotlivosti toho bohatstva skôr len tušíme, ako vidíme a vieme povedať. Ale čo je obsiahnuté v slovách o božej starostlivosti, o božej láske, o anjelovi, o výbave na cestu do večného šťastia, to je nad všetky bohatstvá.

Človek je pre pútnika obdarený najväčšou výkonnosťou. Božiu ruku neskráti nijaká ľudská zloba a špatnosť. Božia ruka všade zasahuje a pre pútnika aj ten najšpatnejší človek značí výkonnosť, ktorou môže osožiť pútnikovi ako príležitosť k uskutočneniu ctnosti, obeti, k uskutočneniu kroku vyššie ku sblíženiu s cieľom cesty.

Pútnik len jedno nevidí na človeku; nevidí na ňom predmet vlastného pôžitku. Pre to pútnik je zasa farbavej mysle a slepý. Nevidí predmet sebeckej, nízkej lásky k sebe, ale predmet, na ktorom môže a musí osvedčiť svätú lásku k Bohu, nesebeckú lásku k človeku, ktorého nemiluje pre seba ani pre človeka, ale pre Boha; na človeku ukazuje Bohu svoju lásku.

Ludská osobnosť je takto pre zrak pútnika povznesená nad všetky zemské hodnoty, a potom pútnik môže na každom človeku rásť vo svojej pútnickej zdatnosti a môže sa každým stretnutím s každým človekom viacej sblížiť s cieľom svojej púte. A tým sblíži sa tiež s každým človekom, ktorého stretne na svojej púti. Z týchto myšlienok hádam by sme mohli dobre rozumieť slovo Božieho Syna, slovo tak ťažko pochopiteľné aj na púti a vonkoncom nepochopiteľné človeku nepútnikovi: „Žehnajte tým, ktorí vám zlorečia, preukazujte dobrodenia tým, ktorí vás nenávidia, modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú.“ To vie len pútnik, ktorý vidí človeka vyššieho pre jeho vzťah k Bohu.

Vravelo sa, že najväčšou prekážkou človeka na životnej ceste je zasa len človek. Prekážkou je nízky človek. Keby sme nemali prostriedky postaviť si človeka vyššie, keby sme nevedeli vidieť v človekovi to vyššie, čo je naozaj v ňom, bolo by to tak. Ale pútnik nie je v takých ťažkostiach. Lahko sa mu žije s ľuďmi, radostne a veľmi zaujímavo sa mu žije s ľuďmi, a ľudom sa radostne žije s ním, ak rozumie tajomstvo putovania s človekom.

Tragédia ikarovského sna.

P. Henrich Dominik Lacordaire, OP.

Páter Lacordaire († 1861), obnoviteľ francúzskej dominikánskej provincie, má neoceniteľný význam nielen pre dominikánsku rehoľu, ale aj pre vzkriesenie náboženského života vo Francúzsku. Opustil advokátsku dráhu, stal sa najskôr svetským kňazom, potom dominikánom. Tento kazateľ svetového mena použil každú príležitosť, aby večnými, neotrasiteľnými zásadami na pravú cestu privádzal mysle, nebezpečne roztúlané vplyvom revolúcie. Podávam stručný úsek z rozhovoru P. Lacordairea s mladým inteligentom, nevercom, ktorý sa mu vo vozni prihovril. Po dvojhodinovej ceste, cez

ktorú rozhovor trval, inteligent zostupoval s dušou mocne pohnutou. Za niekoľko dní sa už učil katechizmus. Pravda, ktorá dobyla také víťazstvo, bola jednako veľmi prostá. P. Lacordaire začal rozprávať, že aj on, keď vyšiel z gymnázia, bol voľnomyšlienkárom a myslel si, že samo svetlo rozumu mu stačí na rozriešenie všetkých životných otázok. Lež za niekoľko rokov ľahko poznal, aký veľký a hriešny bol jeho klam a domnienka. Dve úvahy mu stačili, aby ho poučily:

Či to nebola ozaj pochybnosť myslieť si, že človek, nech už neviem ako rozumovo nadaný, môže za málo rokov svojho života, uprostred nevyhnutností, starostí, práce, chorôb a vášní, čo ho naplňajú a rozrušujú, nájsť čas a pokoj, potrebný na rozriešenie hrozných otázok, ktoré najvýznamnejší predstavitelia ľudského rozumu po dlhé storočia márne sa usilovali rozriešiť? Či Platón, najväčší veľduch staroveku, podporovaný všetkými svojimi žiakmi a učeníkmi samého Sokrata, nepoužil celý svoj život, aby prišiel k tej istote, bez ktorej život je iba zlovestná záhada? A aké bolo jeho posledné slovo, keď napokon prišiel k vrcholu vedenia, k bránam nekonečna? Bol to výkrik zronenosti a pochybnosti: *A z d a !*

Dneska by Platón padol na kolena pred najponíženejším dedinským farárom, ktorý by ho s katechizmom v ruke za hodinu naučil to, čo všetky ľudské rozumy nemohly objaviť bez pomoci slova shora.

Teda je tomu devätnásť storočí,¹ čo Kristus hovoril s človekom. Od jeho smrti osemnásťmiliónoch mučeníkov dalo svoju krv, aby potvrdilo toto slovo. Ba sú takí, čo ju denne dávajú na všetkých miestach zeme. Najväčšie civilizované národy opierajú sa o vieru v toto slovo a ďalej žijú z viery v toto slovo. Najslávnejšie a najhrdinskejšie vojská dejín bojovaly vo všetkých krajinách, aby ho brá-

¹ Písané v minulom storočí.

nily; najvznešenejší veľduchovia potvrdzovali a ešte potvrdzujú až po najmenšiu slabiku hodnovernosť a pravdivosť tohto božského slova; naostatok, — aby všetky tieto zázraky boli posledným zázrakom korunované — starec, bezbranný a jednako nepremožiteľný, bol ustanovený za jeho verného strážcu; a od toho času temer dva tisíc rokov ho víťazne chráni proti nesčíselným nepriateľom a ustavičným útokom, ktoré sa ho pokúšali zničiť a ktoré mohli len to urobiť, že jeho moc ešte viacej žiari.

Nuž práve proti tomuto nezničiteľnému sväzku sjednotených síl a svetla čochvíľa ohradzuje sa a búri študujúci, nevedomec alebo krásoduch, vraviac si: „Čože ma po tom, čo títo ľudia hovoria, robia, veria a myslia? Ja mám rozum, a on mi stačí na to, aby som vedel, odkiaľ som, kde idem a čo mám robiť na tomto svete!”

Čo sa mňa týka, pokorne priznávam, že neotáľal som cúvnuť pred touto nadutou a šialenou namyslenosťou. Včas som poznal, že mimo tohto ikarovského sna môj rozum má ešte dosť široké pole, aby dokonale rozvíjal všetky svoje schopnosti a skúmal aj moje práva aj moje povinnosti spolu so svätým Augustínom, so svätým Tomášom Akvinským, s Leibnitzom, s Pascalom, s Bossuetom a s ohromnou plejadou žiarivých hviezd, ktoré osvetľujú cestu kresťana od kolísky až po hrob. Medzi týmito dvoma skupinami veriacich a nevercov, — z ktorých prví pýtajú svetlo od toho, ktorý im dal život, a druhí, nechtiac ho prijať cestou, ktorú Boh vyvolil, namyslene usilujú sa ho nájsť sami a tak, ako sa im páči, — je tretia skupina, čo sa vysmieva zo svetla a vystatúva sa, že ho nepotrebuje.

Dosť ťažko dať v rozumovom poriadku presné meno tomuto zvláštnemu rodzaju ľudí, ktorí sa sami stavajú mimo sveta duchov, aby sostúpili . . . do druhého. Kráčajú k smrti a pri-

tom sa neusilujú vedieť, kde idú, ako statok, ktorý vedú na jatku.

Uznávajúc, že nemôžem nájsť nijaké ospravedlnenie takej ľahostajnosti k najdôležitejšej otázke ľudského života, môžem iba jednu vec povedať o týchto ľuďoch; totižto: keď príde rozhodujúca hodina, keď budú myslieť, že všetko sa pre nich končí, navždy končí, a keď neočakávané precitnutie im napokon otvorí oči, tvrdohlavo zatvorené pred svetlom, keď nejaké nepríjemné ohromenie sa im naraz ukáže za hrobom, budú to musieť zvažovať len na seba samých a na všetkých tých, čo budú spoluvinníkmi ich zaslepenosti.

Jediné východisko z toho, aby smrť nebola pre nás týmto nečakaným a hrozným prebudením, je uvažovať o nej v stíšenej a chladnej pokojnosti rozumu a zdravého stavu. Dvojaký pohľad, hodený na smrť človeka, ktorý je na ňu pripravený, a na smrť človeka, ktorý sa o ňu nestaral, stačí, aby nás dokonalo poučil. Smrť je veľké kritérium života a pravdy. Teda človek v prirodzenom poriadku hrozí sa smrti. Iba hlas shora má moc opanúvať smrteľné zdesenie poslednej chvíle. Aj vo svete, ktorý usiluje sa striasť Boha a jeho zákona, najvrcholnejším životným vedením je čo možno najďalej zahnať myšlienku na smrť.

A ako veľmi pobúri sa a zmätie celá bytosť, keď sa raz smrť ukáže v neodvratiteľnej skutočnosti prizraku nabitého klamom, aj keď obrazotvornosť všemožne podvádzala a ľudské šibalstvo všemožne mámilo! Znamenitým naučením je byť pri tomto smutnom divadle močne rozrušeného rozumu, ktorý s hrôzou cúva pred týmto zjavením sa ničoty. Staré a vznešené hlavné mesto Lotrinska to pred niekoľkými dňami videlo v osobe istého vysokého predstaviteľa verejnej moci, pocteného hlasmi veľkého počtu jeho spoluobyvateľov, na ktorých mu imanie a spoločenské postavenie

zaistovalo nesmierny vplyv. Na smrteľnej posteli jednou rukou odháňal kňaza a druhou smrť, a pritom strašne skríkol: „Nechcem umrieť, nechcem umrieť!“ Proti tomuto strachu pred smrťou nič nepomôže ani moc samého veľducha, ani veleba trónu neobráni pred ňou kráľov, ba ani ich neochráni pred jej údermi.

V tejto najdôležitejšej otázke nijaké slová nemohly by byť výrečnejšie ako slová Mirabeauva, ličiaceho posledné chvíle hrozného dobyvateľa, ktorého toľko ráz vidali vysmievať sa smrti na najslávnejších dejištiach jeho víťazstiev. Len čítajme závet tohto všemohúceho priateľa Voltaireovho, a uvidíme, čo sú pred hrôzami poslednej chvíle najnamyslenejšie reči všetkých voltairovcov sveta.

Keď človeka opájajú chvály Akadémií alebo veľké úspechy, ľahko sa môže vysmievať zo záhrobných otázok. Ale keď človek vidí, že nenazdajky prišiel na koniec svojej životnej dráhy a že už má len svoje svedomie na jednej strane, na druhej zasa len svoj hrob, myšlienky už nie sú tie isté, a zriedkakedy má ešte chuť smiať sa.

Chvíľa je naozaj vážna, a ak si umierajúci popredku nezaistil priaznivý rozsudok, tento deň sa hrozne podobá poslednému dňu odsúdenca. Byť pri plnom rozume a vedieť, že za niekoľko hodín, za niekoľko minút bude neúprosne zbavený života, či už pre chorobu alebo pre kata, — málo na tom záleží! Tieto úzkosti a hrôzy sú veľmi logicky odôvodnené, a románopisci a básnici, ako aj dejepisci, neluhali, keď líčili strašné muky týchto duší pred stínadlom alebo pred poslednou krízou, čo ich práve vytrhávaly z počtu živých.

Ale obráťme zrak na druhú stranu a pozrieme sa, ako kresťan umiera! Nežiadam od vás, aby ste zaleteli do prvých storočí Cirkvi, aby ste čítali Corneillea, svojím mohutným géniom

opisujúceho tragédiu Polyeucte, ktorú s pochvalou prijaly všetky civilizované národy; nepýtam vás, aby ste nazreli do Châteaubrianda v jeho nesmrteľnom diele *Mučeníci*; ani nežiadam od vás, aby ste išli do Paríža, do Seminára zámorských misií, a v Sieni mučeníkov skúmali krvavé stopy po našich misionároch, ktorí v našom storočí nevery išli v ústrety smrti, aby Kristovu vieru šírili vo všetkých zemiach a cez všetky moria. Ani vás nežiadam, aby ste boli prítomný² pri slávnom odchode nových misionárov, mladých a plných života, čo viac ráz cez rok opúšťajú toto semenisko mučeníkov a vyznavačov viery, aby išli po šlapajach a za príkladom nespočetného potomstva hrdinov. Ani vám nebudem vravieť o podivných synoch svätého Bernarda, o trapistoch, ktorí, keď umierajú, spievajú *Te Deum*. Len vás nabádam, aby ste sa vyzvedeli, či už sami a či prostredníctvom priateľa, o tom, aké sú najvnútornejšie city najskromnejšieho kresťana pri blížení sa jeho poslednej hodiny.

Ak si zachoval vieru svojho krstu a ak nie je zbabelý, môžem vás už napred uistiť, že jeho odpoveď, nech už v akejkoľvek podobe a v akomkoľvek jazyku, bude takáto: „Nijako nebojím sa, že padnem do priepastí nejakej ničoty, tiež celkom dôverujem v mocného a dobrého Boha, ktorý keď ma stvoril, aby ma so sebou spojil vo večitom šťastí, dal mi svojho Syna, aby ma uistil o jeho nestratiteľnom vlastníctve, ale len s podmienkou, že zomriem s rúchom nevinnosti alebo s rúchom ľútosti a rozhrešenia.”

Eucharistické učenie svätého Pavla.

Dr. Pavol Beňuška.

U súčasných autorov, píšucich o Eucharistii, veľký dôraz sa kladie na učenie svätého

² Ide o rozhovor s jedným.

Pavla o tomto predmete. V 1 Kor. 11, 23-25 svätý Pavol prináša opis poslednej večere, ktorý celkom je v súlade s opismi troch synoptikov. Už takto je daný smer, v akom sa črtá eucharistické učenie svätého Pavla.

V tom istom Liste sú ešte iné texty, vzťahujúce sa na Eucharistiu. Ich výklad dá nám príležitosť bližšie poznať osobnejší náhľad svätého Pavla na Eucharistiu. Učenie toto však včleňuje sa do celej teologickej sústavy Apoštola národov, ktorú on síce nesystematizoval, ale príležitostne vysvetlil jej jednotlivé články svojim čitateľom. Čerpajúc z jeho Listov, možno sa pokúsiť, a to i s veľkým úspechom, o náčrt teologického systému Pavlovho,¹ do ktorého sa zapojuje aj jeho viera v Eucharistiu.

Eucharistia udržuje jednotu s Kristom.

V „evanjeliu”,² ktoré svätý Pavol zvestoval židom aj pohanom, najväčší dôraz kládol na vykupiteľské dielo Kristovo a na jeho blahodarné účinky pre ľudstvo. Vrchol tohto diela je utrpenie Spasiteľovo, jeho krvavá smrť. Opäť a opäť vracia sa vo svojich Listoch k ukrutnej tragédii na Golgote, aby zdôraznil, ako nás Kristus miloval a ako dal seba samého za nás.³

Svätý Pavol smrť Kristovu výslovne pokladá za obeť.⁴ Pripodobňuje ju k obete

¹ Porov. napr. P. Prat, *La théologie de saint Paul*, 2. sv., 18. vyd., Paris 1930.

² Gal. 1, 11.

³ Porov. texty napr. u Rivièrea: *Le Dogme de la Rédemption, études critiques et documents*, Louvain 1931, str. 18—57.

Tajomstvo križa bolo predmetom Pavlových náboženských úvah, obľúbenou témou jeho kázaní. To kázal Korinťanom „nadovšetko” (1 Kor. 15, 3), takže im mohol povedať: „Tak som si umienil: nič iného nevedieť medzi vami, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného” (1 Kor. 2, 2).

⁴ Efez. 1, 17; 2, 13; Rim. 5, 9; Kol. 1, 20. Porov. Prat; tamže, str. 215.

veľkonočného baránka,⁵ nazýva ju obetou novej úmluvy;⁶ a ako židia mali na slávny deň Kippurim ročnú obetu zadosťučinenia a smierenia, tak aj smrť Kristova na kríži je podobnou obetou, lež vo vznešenejšom smysle. „Boh predstavil Ježiša Krista v jeho krvi ako obeť smiernu — skrze vieru.“⁷

Kristus dobrovoľne zomrel, seba samého obetoval za nás, z lásky k nám stal sa žertvou a krvavou obetou v ľúbeznej vôni.⁸ Miloval Cirkev a chcejúc ju posvätiť, dobrovoľne sa dal za ňu.⁹ Ako však možno mať účasť na blahodarných účinkoch tejto obety Kristovej, ako sa ňou posvätiť? Účasť na vykúpení môžeme mať iba tak, ak sa pripodobníme Kristu a spojíme sa s ním. Toto naše spojenie s Kristom stáva sa už živou vierou v Krista umučeného a osláveného,¹⁰ horúcou láskou voči Kristu, životom vedeným podľa jeho príkladu a učenia. No, spojenie kresťana s Kristom nezastavuje sa tu; medzi Kristom osláveným a veriacim jestvuje spojenie, jednota nadprirodzená, jednota jedinečná vo svojom druhu, oveľa intímnejšia ako jednota mravná alebo právnická, jednota temer fyzická, ktorú — keďže nenachádzajú iného výrazu — nazývajú mystickou.¹¹

Aká úzka je táto jednota, dosvedčujú silné výrazy svätého Pavla: s Kristom sme „spolu umreli („commortui“),¹² „spolu sme s ním pochovaní“ („consepulti“),¹³ „spolu sme s ním vzkriesení“ („conressuscitati“).¹⁴ Kristus zase prebýva v nás. Krásne to vyjadruje svätý Pavol o sebe v Liste ku Galafanom: „Lebo ja

⁵ 1 Kor. 5, 7. ⁶ 1 Kor. 11, 25. ⁷ Rim. 3, 25.

⁸ Efez. 5, 2. ⁹ Efez. 5, 25.

¹⁰ Porov. Prat, tamže, str. 225.

¹¹ R. Plus, Dans le Christ Jésus, Tolouse 1930, str. 20; porov. Rim. 6, 5; 1 Kor. 12, 12, 27; 6, 15—18.

¹² 2 Tim. 2, 11. ¹³ Rim. 6, 4. ¹⁴ Efez. 2, 6.

skrze zákon umrel som zákonu, aby som žil Bohu; s Kristom pribitý som na križ. Nuž, žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus.”¹⁵

Vnútorne očistenie a preporodenie je podmienkou tohto spojenia, ktoré spôsobuje sviatostný obrad, krst: „Či neviete, že ktorí sme v Kristu Ježišovi, v jeho smrti sme pokrstení? Veď skrze krst pochovaní sme spolu s ním ako mŕtvi, aby sme, ako Kristus vstal z mŕtvych skrze slávu Otcovu, i my nový život viedli... To vieme, že náš starý človek je spolu ukrižovaný, aby zahynulo hriešne telo tak, žeby sme viac neslúžili hriechu...”¹⁶ Krstom rodíme sa pre toto mystické telo, spolu tvoríme jeden celok a vo všetkých prebýva jeden Duch.¹⁷

A keďže krstom sme sa takto úzko s Kristom spojili, Eucharistia udržiava túto jednotu, živí mystické telo Kristovo.¹⁸ Takto do apoštolovho „evanjelia” vsunuje sa náuka o Eucharistii. Okrem už vyššie označeného textu 1 Kor. 11, 23-25, v ktorom svätý Pavol opisuje poslednú večeru, tri iné texty z toho Listu vzťahujú sa na Eucharistiu.¹⁹

Apoštol tento List zaslal Cirkvi v Korinte, ktorú sám bol založil, a chcel ním najmä vypudiť omyly a neporiadky, čo sa zahostily medzi tamojších veriacich. Varuje ich pred roztržkami, napomína ich k čistému životu a rozoberá i predloženú mu otázku, týkajúcu sa požívania mäsa zo zvierat obetovaných modlám.

V tejto súvislosti píše: „Nechcem bratia, aby ste nevedeli, že všetci naši otcovia boli pod oblakom a všetci cez more prešli a všetci boli od Mojžiša pokrstení v oblaku a v mori, a všetci jedli ten istý duchovný pokrm a všetci

¹⁵ Gal. 2, 19—20.

¹⁶ Rim. 6, 3—6. Porov. Tit. 3, 5—7; Kol. 2, 12.

¹⁷ 1 Kor. 12, 13.

¹⁸ Porov. P. Prat, tamže sv. II, str. 305—317.

¹⁹ 1 Kor. 10, 1—6; 10, 14—22; 11, 26—32.

pili ten istý duchovný nápoj, pili totižto z duchovnej, sprevádzajúcej ich skaly, a skalou bol Kristus. Ale vo väčšine z nich nemal Boh zaľúbenia, lebo boli porazení (zahynuli) na púšti. Toto stalo sa na obraz pre nás, aby sme neboli žiadostiví zlého...²⁰

Vzácné poznatky možno vyčítať z týchto riadkov. Treba najprv vyzdvihnúť porovnanie, čo apoštol uvádza medzi zdanlivými „sviatosťami púšte“ a kresťanskými sviatosťami, ktoré tamtie napred zobrazovali. Oblak, ktorý sprevádzal a chránil z Egypta utekajúcich Izraelitov, more, cez ktoré prešli, boli ako by vodou krstu, ktorým národ izraelský stal sa ľudom božím, ľudom oddaným zákonu božiemu. Toto symbolizuje v očiach Pavlových novozákonný krst, ktorým veriaci zasväcujú sa Kristu, s ním sa spájajú. Manna zase, ktorá padala s neba, a voda, čo prýštila zo skaly, sú obrazmi dvoch prvkov eucharistických. „Apoštol predstavuje si tieto zázraky ako sviatosť, na ktorých spočívala ekonomia Zákona, sviatosť, ktoré boli symbolmi tých, na ktorých sa zakladá naozajstná a definitívna ekonomia spasenia skrze Krista.“²¹

Krst a Eucharistia uskutočňujú obrazy Starého zákona, majú teda miesto v pláne božom. Keďže Izraeliti mali pokrm skutočný, nápoj skutočný, a keďže tento pokrm a nápoj mal aj svoje účinky, už z toho by sa mohlo dedukovať na podstatu a účinky Eucharistie. Veď tento obrad pre svätého Pavla nie je nijako menej cenný a menej účinný, ako bol jeho obraz.

Duchovný pokrm a nápoj.

Ale citovaný text dovoľuje aj priame závery, ktoré možno vyvodíť z toho, že svätý Pavol rozpráva o „duchovnom pokrme“ a o

²⁰ 1 Kor. 10, 1—6.

²¹ Porov. Loisy, *Les mystères*, str. 272.

„duchovnom nápoji“. Prečo ich určuje ako pokrm a nápoj duchovný? Výraz „pneumatikón“ môže sa preložiť „prorocký“, „napred zobrazujúci, figuratívny“.²² „Tieto pokrmy boli ‚duchovné‘, lebo mali význam duchovný, napred zobrazujúci.“²³ Ale tento význam nezahrnuje celý obsah. Pokrm a nápoj boli duchovné, lebo boli duchovného pôvodu a duchovnej podstaty, lebo prýštily z duchovnej skaly.²⁴ Boly naplnené duchovnými prvkami, duchovnou silou a túto dávaly tým, čo ich požívali. Záver je zrejмый: Eucharistia, nimi napred zobrazovaná, je pokrm a nápoj duchovný svojim pôvodom aj podstatou, dáva duchovnú a nadprirodzenú silu tým, čo ju prijímajú. Teda je **sviatosť**.

Nie je ešte dôležité poučenie v tom, že voda púšťa prýšti sa z duchovnej skaly, ktorou je Kristus? Netreba, azda, uzatvárať, že aj prvky Eucharistie napred zobrazované mannou a touto vodou sú tiež v akomsi smysle Kristom? Isteže tento výklad nevyplýva priamo z textu. No keď uvažíme aj druhé úryvky, v ktorých svätý Pavol rozpráva o eucharistickom chlebe a víne ako o tele a krvi Kristovej, vtedy môžeme tvrdiť, že eucharistický nápoj, predpovedaný v duchovnom nápoji, prýštiacom z duchovnej skaly, a pravdepodobne i pokrm, pochádzajú od Krista, sú samým Kristom.

Dobre ešte poznamenať, že svätý Pavol vylučuje koncepciu magickej sviatosti, ktorou aj nehodný by si bol istý svojej spásy. Pravdepodobne proti tejto mienke reaguje apoštol

²² Batiffol, tamže str. 98.

²³ Prat, tamže, sv. II., str. 317. Na dôkaz tohto prekladu Prat cituje Apok. 11, 8.

²⁴ Dôležitá pre tento výklad je spojka „gar“; na dôkaz tohto výkladu Prat uvádza 1 Petr. 2, 5. Ruch, stlp. 1044 hovorí, že pre neistotu, aká panuje u exegetov, pokiaľ ide o tento text, nemožno z neho robiť závery o eucharistickom učení.

a dokazuje svojim čitateľom, že nadprirodzené obrady ich nechrania ani od pokušenia, ani od hriechu, ani od straty večného spasenia.

Umenie a morálka.

P. Dr. Hyacint Bošković, OP.

Smelo sa môže tvrdiť, že o nijakej estetickej otázke nerokovalo sa tak často a tak vášnivo, ako o vzťahu medzi umením a morálkou. Podnes mnohí estetici hovoria veľmi mnoho o tomto probléme, čo svedčí o tom, že otázka, bez zvláštnej psychologickej analýzy, obsahuje temer neprekonateľné ťažkosti. Tieto ťažkosti povstávajú priamo z povahy samej veci, ktorá ani dnes nie je celkom jasná a známa. To platí najmä vtedy, keď je reč o definícii umenia, o ktorej ešte mnohí, najmä moderní kritici, nemajú celkom jasný pojem. A nemôžeme položiť popri sebe dve neznáme veci, ktoré nemáme jasne definované. A to je jediný dôvod, že aj odborníci v tejto veci nevedia sa vyznať a nemôžu sa dohodnúť v otázke o umení a morálke, o umení a umelcovi.

Otázku mohli by sme všelijako vyjadriť, podľa toho, či sa dívame na vec so stanoviska subjektívneho alebo objektívneho. Najjasnejšie sa ukazuje tento problém v relatívnom porovnávaní predmetu umenia s predmetom morálky. Takto sa usilujeme riešiť otázku, lepšie povedané vlastný predmet, a spolu chceme určiť, v čom spočíva podstata umenia, nie v celom rozsahu, ale iba vo zvláštnom vzťahu k morálke. Otázku môžeme položiť aj takto: Pojem krásna obsahuje spolu i pojem dobra? Inými slovami: Čo je krásne, je i dobré? Pojem krásna uzaviera v sebe pojem dobra tak, že ich nemôžno oddeliť?

Ešte lepšie môžeme problém určiť porovnávaním krásna so zlom. Nie je ťažké pochopiť, že všetko dobré je i krásne, alebo naopak,

že všetko krásne je dobré; a jednako nie je ľahké povedať, či tieto dva pojmy sú tak úzko spojené, že si nemôžeme myslieť jeden bez druhého.

Takto položená otázka zdá sa na prvý pohľad prostá a jasná, takže riešenie je každému srozumiteľné a jasné — aspoň znalcom tomi-
stickej metafyziky a tým, čo vedia, že všetko krásne musí byť dobré, alebo naopak, čo je zlé, nemôže byť krásne. Už preto, že niečo nie je dobré, nemôže byť krásne.

A zasa nedá sa pochopiť, ako môžeme nazvať niečo umelecké, čo samo v sebe je zlé. Umenie, ten vznešený boží dar, ktorý Dante právom menuje „di Dio nipote“, usiluje iba o všetko krásne a dôstojné človeka, o to, čo môže človeka zušľachtiť a zdokonaľiť. Umenie najsamprv privádza dušu k vznešeným citom, k prameňu krásy a dokonalosti a vedie ku každému dobru. Ušľachtilé city, ktoré nás môžu hlboko presiaknuť, nemôžu v nás vzbudiť nízke, zlé, človeka nedôstojné pudy. Očistenú ľudskú dušu povznáša iba to, čo je ušľachtilé. Nuž keď je umenie najkrajším prejavom človeka, človeka zušľachťujúcim, je nemožné, aby v ňom bolo niečo zlé, ponižujúce, poškvŕňujúce.

Nesmieme zabúdať, že umenie je prejavom ľudského ducha, a že umelec práve ním vnáša do svojho diela súlad a pôsobivosť. Umelecké dielo vzniká, keď umelec svoju prácu rozdelí tak, aby zodpovedala jeho duševnému stanovisku. Preto umenie je prejavom duševnej vyrovnanosti. To je správne. Tým skôr, keď ani morálka nie je ničím iným, ako duševným rozdelením náklonností a vnútorných túžob. Obidve, umenie aj morálka, vychádzajú z rozumu, zo strediska všetkého krásna a dobra. Ako by mohlo z tohto strediska niečo vyjsť, čo menujeme dobrým a čo by v skutočnosti bolo zlé? Keď je umenie preto krásne, že je umné, plné ducha, totiž preto, že je prejavom rozumu,

a keď je morálka preto dobrá, že s rozumom súhlasí, potom umenie a morálka nemôžu si v prejavoch odporovať. Inými slovami, aj mravný skutok musí byť sám v sebe práve tak krásny, ako umelecký, lebo oboje má ten istý pôvod. Preto oboje musí mať ten istý cieľ.

Jednako nemôžeme len tak naivne obísť ťažkosti, ktoré sú v položenej otázke. Ťažkosti sú tým väčšie, čím hlbšie siahajú na umeleckú podstatu tvorivého umenia. Ony dokazujú, že sú umelecké diela, ktoré predstavujú niečo zlé. Nemôžeme zamlčať skutočnosť, že sú také umelecké diela, ktoré predstavujú rozličné veci, a odporujú mravným citom a nesúhlasia s našimi mravnými a náboženskými názormi. Napr. zvodná rímska a grécka Venuša, ako aj nemravné a necudné piesne tých čias; ani nehovorím o moderných románoch, v ktorých sa nerozzerá na čistotu náboženských citov a pohŕda sa všetkým, čo je dobré a ušľachtilé. Tieto diela dnes sa počítajú medzi umelecké tvorby, a nebolo by rozumné odoprieť aspoň niektorým z nich umeleckú cenu.

A tiež veľmi dobre vieme, koľkí umelci našich čias sa oslobodili od katolíckej morálky a svojou tvorbou šíria všetko, len nie to, čo zodpovedá pravde a čo je dobré. Za námety pre básnické práce berú sa rozličné neestetické veci s liberálnym a protináboženským zafarbením; sú zastúpené zlé pohanské prvky, a z týchto lží a chýb vzniká umelecké dielo. Ale už nech je koľkokoľvek ideových smerov v modernej literatúre, i v tomto zmätku môže byť len jedno dobré a správne stanovisko. Ku každej veci môže byť len jedno správne stanovisko. Jednako neváhame zaradiť tieto diela najrozličnejších smerov do krásnej literatúry a menujeme ich umeleckými útvormi, hoci — ako som vravel — môže byť iba jedno správne stanovisko.

Nikto nebude taký naivný, aby zapieral existenciu zlej literatúry. Priznať musíme aspoň to, že kritika ju zaraďuje medzi umelecké diela, ktoré sa nijako neshodujú s našimi mravnými zásadami, ale literárnu cenu majú. Obdivujeme ich, hoci nesúhlasíme s myšlienkami, ktoré predstavujú. Často sa vraví: Dielo je dobre spracované, ale s obsahom nesúhlasíme. Pripúšťame, že dielo je napísané krásne, ale odporuje našim názorom.

Ale netreba sa tomu čudovať, lebo s takými výstrednosťami veľmi často stretávame sa v dennom živote pri rozličných príležitostiach. Koľko ráz chválime nevšednú obratnosť tých, ktorí ju v skutočnosti zneužívajú na hriech. Isteže nikto z nás nebude súhlasiť s krádežou, ktorou sa druhému odoberá majetok a nezachová spravodlivosť. Zručnosť nás privádza k obdivu, ktorému takrečeno nemôžeme vyhnúť. Vidíme v tom bystrú lesť, ktorá sama osebe nie je zlá. Ukázal pri svojej zlobe tiež dobrú vlastnosť, napr. bystrého ducha, a to je tiež akési umenie.

Keď analyzujeme psychológiu ľudského prejavu, presvedčíme sa, že umelecká činnosť je v neobyčajnom rozpore s morálkou. V psychologickej analýze vidíme, že umelecká práca nijako sa neshoduje s morálkou. Oboje je, pravda, priamym prejavom rozumu, nakoľko do umeleckého diela je vnášaný rozumový súlad; ale to sa stáva len v niektorých prípadoch. Kým morálka riadi vnútorné konanie, umenie zas pôsobí súlad vo vonkajšej práci. Takto sa výkonnosť nášho ducha rozdeľuje a má dvojakú tvár. To pochádza odtiaľ, že rozum — najväčšia ľudská mohutnosť — ktorý všetko usporaduje v našom konaní, riadi vnútornú aj vonkajšiu činnosť. Niečo iné je s umeleckou zručnosťou hrať na klavír, a niečo iné dávať každému, čo mu náleží. Oboje je prednosťou, už preto, že v obojom sa prejavuje rozumnosť.

Úlohou rozumu nie je len poznávať pravdu, ale i **povinnosť** podľa nej zariadiť život. Prvá úloha ducha je povahy špekulatívnej — poznanie pravdy, ale potom prichádza úloha praktická — podľa toho žiť.

Príroda nedala človeku rozum len preto, aby poznával pravdu, ale aj preto, aby podľa toho poznania zariadil život i prácu. Človek vtedy plní svoju druhú úlohu, keď všetky svoje práce postaví pod dozor rozumu, a takto krotí aj nižšie náklonnosti, lebo musia dokonale poslúchať túto najväčšiu ľudskú mohutnosť. Takto nadobúdajú nižšie ľudské prejavy rozumovú povahu a stávajú sa v pravom smysle slova ľudským konaním, čím sa líšia od prejavov živočíšnych. Zvieratá nemôžu hrešiť, lebo nemajú vyššie meradlo, podľa ktorého by riadily svoje prejavovanie. Ale človek — rozumná bytosť — musí žiť podľa rozumu, a jeho konanie musí byť rozumné. Rozum musí dávať smernice a riadiť každé konanie.

Ľudské konanie je dvojaké: vnútorné a vonkajšie, a týmto sa určuje rozdiel medzi umením a morálkou. Pretože naše konanie je dvojaké, aj rozum má dvojakú činnosť: usporiadanie vnútorného života a vonkajšia práca. V dennej práci vidíme, že človek potrebuje dvojaký duševný dozor, totižto na usporiadanie vnútorného života a citov a na usporiadanie vonkajšej práce.

Najprv vnútorné city. Človek cíti v duši rozličné ponúkania, ktoré si odporujú. City nižšej prirodzenosti sa búria proti rozumu a takto vnášajú do života nesúlad. I vôľa, sama osebe slepá, niekedy je naklonená k zlu. Rozum tu musí dozerať a usporiadať celý organizmus. A keď sa tak stane, naša činnosť je mravná.

Ale to nestačí. Človek nežije len vnútorným životom, príroda nám dala tiež hmotu, aby sme ju používali. Ale neukazuje, ako ju máme používať. Zvieratá musia žiť určeným spôsobom,

človek musí používať hmotu rozumne, aby vhodne vyhovел svojim potrebám. Načím nájsť spôsob, ako krásne a vhodne použiť hmotu na ciele rozumu. Tieto ciele môžu byť mechanickej (hmotnej) alebo duševnej (intelektuálnej) povahy.

Schéma ľudskej činnosti:

Činnosť	smyslová	citová	špekulatívna	morálka.
	rozumová			
		poznávací	praktická	umenie.

Tu jasne vidíme rozdiel medzi morálkou a umením. Oboje vyviera z toho istého prameňa, a jednako v duševnom poznaní nemá rovnaký účel. Morálka riadi vnútorný život, umenie je zvláštnou schopnosťou zaoberať sa vonkajšou činnosťou. (Pokračovanie.)

Mužné kresťanstvo.

M. L a c k o, SJ.

Už koncom minulého, ale najmä počiatkom tohto storočia až po naše dni cítil v katolíckom myšlienkovom svete zvlášť, nie celkom priaznivé ovzdušie. Keď August Comte,¹ otec pozitivizmu, postavil svoju teóriu o „troch štádiách“ ľudstva, v ktorých teologické vysvetľovanie života a iných zjavov je najprimitívnejším štádiom, odvtedy možno pozorovať vo vzdelaných kruhoch veľký odpor ku všetkému, čo má na sebe náter zjavenia, znak kresťanstva. Comte postavil ako vrcholné štádium vysvetľovanie pozitívne, to jest žiada od nás, aby sme sa postavili na stanovisko prírodných, pozitívnych vied a všetko si vysvetľovali prírodne, experimentálne, podľa prírodných zákonov. Tým Comte naznačil úlohu kresťanstva už len ako historickú a vyhlásil ho za prežitú. Teraz vraj

¹ 1798—1856.

prišla nová doba, nové štádium ľudstva, ktoré nepotrebuje nadprirodzených zjavení, síl mimo sveta a viery. Comte mal veľký vplyv na vývoj ďalšej vedy, takže mnohí a mnohí vedci odklonili sa od kresťanstva, od katolicizmu. Najmä filozofia a v nej psychológia je preplnená tým duchom. Vo Francúzsku vznikla celá škola, takzv. psychopatologická (Charcot, Ribot), ktorá vyhlásila všetko, čo je nadprirodzené, za abnormálny, nižší duševný stav, za nervózu, hysteriu, za pomätený psychický život atď. To bol triumf naturalizmu. Zvlášť treba spomenúť Fridricha Nietzscheho,² ktorý po Comteovi najviac škodil kresťanstvu. Jeho opovrhovanie kresťanskou morálkou, celým kresťanským názieraním, každou službou božou bola nová posila pre boj začatý Comteom. Pravda, všetko to, čo je v kresťanstve sväté, nedá sa spojiť s nadutosťou jeho Übermenscha, a on nazýva celé kresťanstvo „Weiblichkeiten“,³ ženské pletky. Na jednom mieste vraví: „Dnes svedčí proti kresťanstvu náš vkus, a nie naše dôvody.“⁴ To sú idey, ktoré vyšly z filozofických kruhov a mali dobrých šíriteľov. Dr. Juraj Gračanin, prof. teol. v Záhrebe, takto načrtá ďalší vývoj: „Následok všetkého toho bol, že vo verejnom živote nastala mentalita pohrdania a snižovania všetkého, čo bolo kresťanské, ale najmä toho, čo malo na sebe znaky svätosti alebo života bohatého na mimoriadne skutky. A keďže sa tá mentalita šírila pod vplyvom vládnuccich kruhov, v praxi sa javila ako silný mravný nátlak, ktorý pomiatol mnohé katolícke duše. Bezpochyby je jasné, že práve to bola jedna z príčin modernej nevery.“⁵

Aj tam, kde neprišlo rovno k nevere, nastal otupený, pasívny duševný stav. Ženy sa ešte

² 1844—1900.

³ Nietzsche, Fröhl. Wissenschaft.

⁴ „Ecce homo“ 80.

⁵ Dr. Dj. Gračanin: Moderni filozof-branitelji kršćanstva? H. Bergson, Sarajevo 1935, str. 5.

držia verne svojej viery, aj navonok ju prejavujú, no u mužov so dňa na deň sa stráca povedomie a hrdosť, že sú katolíci. Dať najavo svoju vieru považuje sa za slabosť, ženskosť, zpiatočnosť nielen vo vzdelaných kruhoch, ale už aj medzi prostým ľudom. Otto Knapp v rozprave „Der katolische Mensch“ vystihuje tento dnes takmer všeobecný zjav: „Človekom v pravom a najlepšom smysle chce byť každý. Ale mnohí ľudia dneška ani nemyslia, že to je napokon povinnosťou, plynúcou z ich náboženstva. Skôr stoja ďaleko od náboženstva, lebo sa boja, že by mu museli dať za obeť svoju ľudskú hodnotu.“⁶ To je jasná skutočnosť. Nemáte dnes v mužskej spoločnosti presvedčenia, že by katolicizmus vychovával ozajstných mužov, akých žiada dnešný život. Obzrime sa len po našich spolkoch. Máme tam takzv. „pobožných“ ľudí, ktorí nie sú svojim kolegom vzorom mužnej sily, práce, charakteru, uskutočňovania katolíckych zásad. A predsa zmužilosť je charakteristikou muža. Akýsi spisovateľ takto charakterizuje muža: „Ako pôvab je silou ženy, tak sila je pôvabom muža.“⁷ Poukážem na konkrétne príklady. Bol som na istej procesii vo veľkom meste. Okrem asistencie a klerikov nebolo v sprievode skoro ani jedného muža. Pred nami dievčatá a panie, za nami celá čierňava sestričiek. To je krátka charakteristika smýšľania v meste. Čo si mohol myslieť nejaký cudzí pozorovateľ, keď to videl? Asi to, že teda ten katolicizmus je naozaj len pre ženy a že tí klerici medzi samými ženami sú im asi charakterom podobní. Pozrite sa v kostoloch. Ako by miesto mužov bolo len pri dverách. Okrem toho hrozná je nevedomosť v základných veciach viery a liturgie. Hanbia sa mať modlitebnú knižku, nevedia si kľaknúť, ani ako, ani kedy...

⁶ Otto Knapp: Der kath. Mensch. — Verl. Bonifazius, Paderborn 1932.

⁷ Wöhrmüller: Mannhaftes Christentum, str. 24.

atď. To sú dôsledky filozofických zásad Nietzscheových.

Konečne aj katolíci zbadali svoje položenie. Dr. Gračanin pokračuje: „V katolíckych kruhoch dvíhaly sa zrejme úsilia proti tomu duchu skleslosti a malodušnosti. Povstávaly prekrásne apologie na obranu kresťanských zásad, písaly sa dokonale kritické životopisy svätých, čo mnoho pomohlo rozbiť jedom zamorené ovzdušie.“⁸

Katolíci sa zпамätali. Veď to nemôže ísť tak ďalej. Katolicizmus, Kristova ideológia života, ktorá by mala vyplňať celý súkromný a verejný život, stráca svoj vplyv, a to vinou samých katolíkov. Veru mnohí sa zamysleli: Či teda je vhodný ten katolicizmus aj pre dnešok? Či má v sebe ešte životaschopnosti? Aký je rozdiel v chápaní kresťanstva v prvých storočiach a dnes! Kresťanstvo bolo všetko. A dnes ešte možno dávajú rodičia krstíť svoje deti, pred oltárom vstupujú do manželského sväzku, ale či tá vonkajšia forma je vyplnená pravým katolíckym smýšľaním? Či manželia sú si vedomí, čo im káže zákon Kristov o vernosti, o rodení a výchove dieťaťa? A najmä či sa usilujú uplatňovať Kristove zásady vo verejnom a spoločenskom živote?

„Preto“, píše dr. Gračanin, „vznikaly cenné apologie kresťanstva“ a aj vznikajú, v ktorých sa poukazuje na odôvodnenosť, vhodnosť, životaschopnosť, ba nevyhnutnosť kresťanstva. Spišovatelia majú na ume predovšetkým námietky Nietzscheove, ktorý „klasicky vyjadruje, čo mnohí iní svojím spôsobom hovoria“, totiž, že neveria v kresťanstvo, pretože sa im nepáčia jeho prívrženci, pretože nemajú na sebe nič príťažlivého, nič čo by ich vedelo získať, nijaké svetlé črty, že nemajú presvedčivej rozvážnosti v dobrom. S predstavou kresťana spája sa oby-

⁸ Spom. dielo, str. 6.

čajne čosi pochmúrneho, čosi ubitého, čosi nemužského, čosi, čo sa pridŕžiava temných ideí a rozličných malicherností; pritom čosi bojazlivého, skostnatelého, čo depce život a rozvoj.⁹

To sú námietky, ku ktorým poznamenáva ten istý autor: „sie sind nicht ganz unverstündlich — nie sú nesrozumiteľné“. Sami katolíci dávajú k tomu príčinu. Nežijú z prameňov kresťanstva, ktoré odchovalo charakterných hrdinov všetkých vekov, ale držia sa len toho povrchného, vedľajšieho a najľahšieho v kresťanstve. Také kresťanstvo, pravda, nepáči sa mužom, a oni ho preto oprávnene podceňujú. Moderné apologie hľadajú preto odpovedať na tieto námietky a ukázať kresťanstvo v jeho pravom svetle a mužnej sile. Okrem uvedeného diela Otta Knappa: *Der kathol. Mensch*, chcem tu zvlášť spomenúť veľmi cennú knihu: Bonifaz Wöhrmüller: *Mannhaftes Christentum*,¹⁰ ktorá je priamo zamierená na Nietzscheove námietky. Keďže dnes podľa Nietzscheho rozhoduje o našom postoji ku kresťanstvu vkus a nie dôvody, chce táto kniha, prispôbena vkusu dnešných ľudí, osvetliť ideály kresťanstva nie suchým spôsobom morálnej teológie, ale tak, aby to bolo ad hominem, teda pre dnešného človeka. Chce podať primerane ideál mužného, pravého kresťanstva i tým, čo sú kresťanmi celým srdcom, i tým, ktorých vkusu kresťanstvo sa prieči. Prvým odkazuje: *Estote viri! Buďte muži!*; druhým: *Ecce viri!* Pozrite sa na tých pravých mužov, a oni sú katolíci!

Autorovi sa skvele podarilo dokázať a vyriešiť problém, ktorý sa stáva dnes nielen okrídlenou frázou, ale aj nebezpečnou zbraňou proti kresťanstvu a jeho životaschopnosti. Poukazuje sa totiž na iný prameň zmužilosti, ku ktorej sa ide druhými cestami, než sú kresťanské. Ale je jasné, že pravá zmužilosť a pravé

⁹ Knapp: *Der kath. Mensch*, str. 71.

¹⁰ Pustet, München 1934.

hrdinstvo, ktoré sa ukáže aj v čase pokoja, aj vo vojne, môže vyplývať len zo správneho, oceľového charakteru. Takej zmužilosti života nás učí kresťanstvo.

DO VÝŠAV.

O snímaní s kríža.

Blahoslavený Henrich Suso, OP.

Prečistá Matka a láskavá Pani, kedy skončilo tvoje horké a bolestné utrpenie pre Syna?

Odpoveď: Nože, čuj s vrúcim súcitom! Keď môj milý Syn skončil a keď tak mŕtvy predom mnou visel a srdce moje aj myseľ sa chvely ako zlomené, nemohla som nič iného, len občas žalostne som pozrela na mŕtve dieťa. Tu prišli ľudia a chceli ho sňať; i precitla som ako by zo smrti prebudená. Ako materinsky som objala jeho mŕtve ramená, s akým zármutkom som ich pritúlila na svoju zakrvavenú tvár. ako láskavo som ho objala a k materinskému srdcu som privíňala svoju jedinou lásku. Vybozkávala som jeho čerstvé rany a sinavé lica, ktoré sa teraz halily. ako celé telo, v nevýslovnú krásu. Vzala som si utešené dieťa na lono a dívala som sa naň — bolo mŕtve. Ustavične som naň hľadela — bezduché, nemé! Pozri, znovu sa mi srdce sovrela a zo všetkých tých rán tak rado by sa rozskočilo na tisíc kusov! Vtedy som poslala k nebu mnoho vrúcnych vzdychov, moje oči vyronily mnoho bolestných, horkých slz; celá som zosmutnela. Keď som nariekala, bôľ prerýval moje slová, takže ani celé nevychádzaly z úst. Vtedy som vravela: „Ach, kedy s ktorým človekom na svete tak kruto nakladali, ako s tebou, moje nevinné, drahé dieťa! Ach, dieťa moje, moja útecha a jediná radosť, prečo si ma opustilo? Prečo si sa zmenilo na takú horkosť? Kde je radosť, ktorú som mala z tvojho narodenia? Kde je slasť, ktorú mi pôsobilo tvoje rozťomilé detstvo? Kde česť a dôstojnosť, ktorú som mala z tvojej prítomnosti? Kde zmizlo všetko to, čo tešilo moje srdce? Ó, hrôza, horkosť a bolesť! Všetko sa mi obrátilo v bezdný bôľ a smrteľnú bolesť. Ach, moje dieťa, moje dieťa, ako som zbavená všetkej lásky, aké prázdne je moje srdce na útechu!“ Tak a podobne vzlykala som nad mŕtvym Synom.

Služobník: Ó, spanilá a prečistá Matička, dovoľ mi, aby som ešte raz osviežil svoje srdce láskou tvoujou a tvojho Pána, večnej Múdrosti, prv než sa s ním budeme musieť rozlúčiť a než ho donesú

ku hrobu. Čistá Matka, aj keď tvoja horkosť bola nesmierna, takže môže pohnúť každé srdce, jednako sa mi zdá, že si aspoň trochu slasti cítila, keď si objímala svoje mŕtve dieťa. Čistá, nežná Pani, hľa, dychtím po tom, aby si mi v tejto chvíli položila na lono mojej duše svojho milého Syna, aby som aspoň duchovne a v rozjímaní zakúsil to, čo ty si naozaj prežila.

Pane, k tebe obraciam oči v najvrúcnejšej radosť a v najsrdečnejšej láske tak, ako milujúci hľadá na svoju jedinú lásku. Pane, srdce sa mi rozzevuje, aby ňa prijalo ako útla ruža pred slnečným jasom. Pane, duša moja k tebe otvára ramená v nevýslovnej túžbe. Ó, láskavý Pane, objímam ňa vo vrúcnej túžbe, vďačne a s chválou a tisnem si ňa do hĺbín srdca a duše a pripomínam si túto milostivú hodinu, aby nebola pre mňa márna, a úprimne túžim, aby ani život ani smrť, ani slasť ani strasť ma neodlúčily od teba.

Pane, moje oči sa noria do tvojho svätého obličaja a duša hlboko bozkáva tvoje čerstvé rany a všetky moje smysly sa sýtia týmto sladkým plodom pod živým stromom kríža. Pane, jedni nachádzajú útechu v nevinosti svojho života, druhí v prísnosti a disciplíne svojho života, lež moja celá nádej a dôvera spočíva iba vo tvojom utrpení, vo tvojom zadosťučinení a vo tvojich zásluhách. A preto vždy ich budem nosiť na dne srdca a vo všetkých svojich slovách aj v skutkoch ukazovať podľa všetkých svojich schopností jeho obraz.

Ó, slasťný lisk večného svetla, ach, ako si zhasol, a to pre mňa! Ó, uhas horiace žiadosti všetkých mojích nectností! Ó, čisté zrkadlo božskej Velebnosti, ako si bolo znečistené! Ó, očisť ma od vredov mojích nepravostí! Ó, rozkošný obraz otcovskej dobroty, ako si bol zohavený a pošpinený! Ó, obnov zohavený a vyblednutý obraz mojej duše!

Ó, nevinný Baránok, ako kruto s tebou zachádzali! Ó, urob zadosť za môj hriešny život, plný vín, a napravuj ho! Ó, Kráľ všetkých kráľov, Pán pánov, moja duša ňa tu vidí ležať toľme zbedovaného! Dožič mi, aby moja duša, ktorá ňa teraz v slzách a s žalosťou objíma, radostne a s plesaním ňa objala vo tvojom večnom jase!

Zmŕtvychvstanie.

Svätá Brigita.

Panna Mária vraví svätici: Môj Syn vstal z mŕtvych ako silný lev, lebo zdrvil diablovu moc a vytrhol duše svojich vyvolených, ktorí s ním vy-

stúpili do nebeskej radosti. Ale vari sa opýtaš, kde boli duše, ktoré vtedy vyslobodil z predpekia, kým nevystúpil na nebesá? Odpovedám ti, že boli v akej-si radosti, známej len môjmu Synovi. Lebo kdekoľvek môj Syn bol a je, tam bola a je sláva a radosť, ako povedal lotrovi: „Dnes budeš so mnou v raji.” Aj v Jeruzaleme vstali mnohí svätí mŕtvi, ktorých sme videli a ktorých duše vystúpily s mojím Synom, ale telá očakávajú s inými súd a vzkriesenie. Mne však, ktorá som Matkou Božou, keď som bola po jeho smrti sklúčená nepochopiteľnou bolesťou, zjavil sa ten istý môj Syn prv ako iným a ukázal sa mi hmatateľne; utešoval ma a pripomínal mi, že viditeľne vystúpi na nebesá. A aj keď to nie je napísané pre moju pokoru, predsa naozaj to tak bolo, že keď môj Syn vstal, mne sa ukázal prv ako komukoľvek inému.

ŽIVOT.

Telesná medicína a duchovná kultúra.

„Daj miesto lekárovi, lebo Pán ho stvoril; a nech neodchádza od teba, lebo jeho služby sú potrebné”, vraví Písmo sväté.¹ Už Homér ospevoval lekára ako vzácnu osobnosť: „Lekár svojou hodnotou vyváži mnoho iných mužov.” A už Hippokratés žiadal od lekára filozofické vzdelanie: „Najlepší lekár je ten, ktorý je aj filozofom.” Ba Galenus pracoval vedecky samostatne o logike.² Svätý Bazil Veľký vyštudoval v Aténach nižšiu a vyššiu medicínu, a to vzdelanie sa mu výborne osvedčilo v jeho biskupskom úrade aj ako cirkevnému učiteľovi; lekársku prax nevykonával. A tak kým u niekoho medicína s vierou znamenite spolu pracovala, u iných zasa jej prekážala; už svätý Ambróz si povzdychol: *Medicina theologiae semper resistit*. Vo Francúzsku v stredoveku súvisela medicína s cirkevnou organizáciou pevnými putami: lekári prislúchali k akémusi nižšiemu kléru, museli zachovávať celibát, modliť sa breviár atď. Emeritovaní profesori lekárskej fakulty často sa stávali kňazmi, boli vyznamenávaní kanonikátom a pod. Až potom kardinál Destoutessville s r. 1452 vymohol lekárom, že sa mohli oženiť. Ešte v 19. storočí ženatý lekár patrili v Paríži k bie-

¹ Eccli. 38, 11-12.

² K. Prümm, SJ: *Christentum als Neuerlebnis*. Freiburg im Breisgau 1939, str. 62, pozn. pod č. 17.

lym vranám; po hriechu neišlo vždy o čistý celibát. Naopak. Ešte koncom 19. storočia slávny autor diela o rozvoji a rozvrate sexuálneho pudu u človeka Féré výslovne píše, že lekárovi nie je mravne dovolené z dôvodov domnele liečebných odporúčať pacientom mimomanželský pohlavný styk, vraj práve tak, ako neexistuje nijaká terapeutická krádež a iné zločiny. Bohužiaľ, nedávno vyšlo celkom cynické dielo „Aeskulap und Venus“, ktoré si robí priamo posmech z mravnosti v lekárstve. Katolícka Cirkev prisúdila poctu oltára viac ako 60 svätorečeným a blahorečeným lekárom (podľa najprístupnejších bežných prameňov): medzi štyrma evanjelistami je jeden lekár; zo staroveku pochádza aj lekárka svätá Zofia a v našich dňoch sa rokuje o niekoľkých beatifikačných procesoch lekárov (prof. Necchi, študijný kolega prof. Dr. Aug. Gemelliho, OFM, stáleho rektora milánskej katol. univerzity Božského Srdca, ktorú založil spolu s Piom XI.).

Katolícka mravouka je aj vedecky taký dokonale mravný systém, že pri jeho riadnom zachovávaní nemôže nastať neshoda povinností. Katolícka morálka má, pravda, tiež najvyšší pôvod a sankciu. Pre správneho katolíckeho lekára nejestvuje tiež nikdy nijaká neshoda povinností. Ale, bohužiaľ, nie sú v živote zamestnanejšieho lekára vzácné chvíle, kde sa nachádza v neshode povinností, aspoň zdánlivo, a tým aj v trápných rozpakoch. Pred podobnými stavmi veľkého duševného utrpenia a ťažkej zodpovednosti môžu zachrániť len dve veci: najsamprv dokonale, vedecky presné a pokiaľ možno aj úplné vyškolenie v medicíne, a po druhé čo možno úplné a isté vzdelanie z katolíckej morálnej teologie. Tieto podmienky nie sú nedocieliteľné, ale tiež nie ľahké; kto vážne berie štúdium a povolanie v praxi, pousiluje sa iste získať si náležité vyškolenie na lekárskej fakulte; ale pre orientáciu v mravouke nestačí v plnom živote len to, čo dá gymnázium, nech študent bol neviem aký horlivý. A tak je priamou nevyhnutnou potrebou doplniť medikom tento študijný program. So súkromným úsilím si v zásade môže každý príčinlivý medik za univerzitné štúdium získať potrebné znalosti z morálky; ale nie je to veľmi ľahké, a preto je povinnosťou univerzity na lekárskej fakulte dať k tomu príležitosť. A Slovensko to zavčas uznalo a usiluje o to; referent bol touto úlohou poverený od Ministerstva školstva a národnej osvety ako vedľajšou funkciou a tiež ju plnil po celé dva študijné roky; pravda, bol to pre medikov nepovinný predmet. Medici sa dobrovoľne zúčastnili na týchto prednáškach v takom značnom počte, že pre prechodné obdobie nemohla

byť táto dôležitá vec lepšie vyriešená.³ V ustálených pomeroch sa však zavádza táto lekárska deontológia ako povinný predmet, zaraďuje sa na určité miesto v študijnej osnove a ukladá sa samostatnému docentovi. Deo gratias! Felix faustum fortunatum faveat fatum Deo Maximo Optimo iuvante! Na istej blízkej univerzite sa nedávno prednášala „etika pre medikov“, ale sverené to bolo slobodomurárskemu matadorovi. Naša zodpovednosť voči študentom je nesmierne veľká. Lekár musí slúžiť telesnému aj duševnému zdraviu svojich chorých.

Prof. MUDr. J. F. Babor.

Ludia a pokoj.

Lahko o pokoji písať alebo hovoriť, ale ťažšie pokoj naozaj uskutočniť a zaistiť. Atrament je vždy poslušnejší ako telo a krv; a telo a krv sú poslušnejšie ako večne nepokojná, vzdorná, nikdy neuspokojená, vždy hľadajúca a túžiaca duša.

Hľadáme shora ako by na zázrak na umenie krotiteľa vo zverinci, ktorý vie v jednej klietke priateľsky sdrúžiť vedľa seba psa, sovu, opicu a mačku. Ale oveľa ľahšou úlohou je skrotiť zvieratá ako ľudí. A to najmä tých, ktorí sú si navzájom blízki, ako príbuzní a sošvagrení. Zviera nerobí urazenú, kyslú tvár; ale ľudská duša je na tisícich miestach zraniteľná a čaká vždy sto ráz viac, ako jej povieš a jej dávaš. Čaká už od zeme, čo môže dať len nebo, a hnevá sa, že nebo je tak ďaleko od zeme.

Zvieratá sa rýchlo dorozumejú o svojich hraniciach a o svojich loviskách. Človek však nepozná nijakých hraníc. Iba tá najjemnejšia civilizácia vie dať takú výchovu, ktorá naozaj a do všetkých dôsledkov chápe rozdiel medzi mojím a твоjím, nielen kde ide o peniaze a pozemské plody, ale aj tam, kde ide o spravodlivosť a zodpovednosť v ktoromkoľvek smere.

Preto nie zvieracie pudy človeka sú najväčšími strojcami vojen, ale ľudské vášne. Aj zvieratá majú pud odvety, pomsty a závesti. Ale v ľuďoch koná a zúri poblúdená nesmrteľná duša, ktorá s nevôľou bije do úzkych priestorov tohto života ako lastovička, ktorá zaletela do malej podkrovnej izbičky a divoko bije hlavou na zasklené okná. Kain nie preto nenávidí Abela, že svet ho má radšej, ale že Boh. Diablom posadlý nenávidí tých, ktorí milujú Boha.

³ Na právnickej fakulte Slovenskej univerzity JUDr. Juraj Rajec, univerzitný docent, pri právnej filozofii prednáša aj etiku.

Preto ľudská spoločnosť, ktorá sa odpútala od Boha, nie je ničomu tak vystavená, ako vojne a pomste za minulú vojnu. Každý prekáža ceste druhého, každý dráždi nervy druhého, každý tlačí druhého a klame druhého. A keď hnev dosiahne vrchol, tam vypukne vojna, aby sa uvoľnilo napätie, ktoré už nebolo možno dlhšie znášať.

Cím viac vnikáme do života a skutkov ľudí v spoločnosti, tým lepšie chápeme smysel evanjelia a utrpenia Kristovho. Lebo Ukrižovaný nie je len rozlúštením všetkých osobných otázok životných, ale je tiež jediným základom ľudskej spoločnosti. Len ten, koho Kristus urobil pokojným a pokorným, koho Kristus poučil o pravom živote a pravej slobode, je schopný žiť priateľsky s inými. Neočistené, prirodzené ja, ktoré sa chce vyžiť v ľudskej spoločnosti a nie v Bohu, vyvolá len vojnu a končí v otravných plynoch. A naše časy žijú len v posledných dôsledkoch toho. Len čítaj o týchto skutočnostiach závery a napomenutia v Listoch svätého Pavla a poznáš, ako sám apoštol v prvých kresťanských obciach musel sa o to usilovať, aby krotil rušivú a rozkladnú činnosť ctižiadosti kresťanov. On celkom konkrétne nám ukázal, čo znamená prirodzený stav človeka a čo je krst. A koľko disciplíny, sebazáporu a bedlivosti je na čim, aby človek vždy znova nerozlučoval, čo Boh chce spojiť.

Ako často je ťažko udržať pokoj medzi dvoma švagrínami, ktoré bývajú v tom istom dome, ktoré sú síce kresťankami, ale nechápu, čo znamená mať ohľad na záujmy druhého. Ako ťažko je zostať kresťanom a uplatňovať poriadok, zachovať hranice voči povahám, ktoré trpia nadbytočnou vôľou a citmi, a nechcú chápať, že kresťanstvo nežiada len krotenie démonov, ale rovnako tiež poslušnosť anjelov.

Niet nádeje, že by sporné veci medzi národmi mohli byť spravodlivo riešené, dokiaľ sa neprejavi v dennom spoluzití viac zásad náboženských a viac dobrej vôle, aby protivy boli odstránené. Pokoj zaiste nie je najvyššie dobro. Byť v shode s pravdou je dôležitejšie, ako žiť v shode s ľuďmi. A zrejme prerušenie stykov a odlúčenie je často správnejšie, ako kompromisné priateľstvo a urovnávanie. Ale tým dôležitejšia je predovšetkým veľká disciplinovanosť a metóda drobných dobrých slov, vmyslenie sa do cudzej duše, zhovievavosť oproti ľudským obmedzenostiam. Slovom všetko, čo na nás účinkuje blahodarne, čo nás utišuje a uspokojuje, od čoho sa my

sami radi dišpenzujeme, keď ide o to, aby sme rázne prejavili svoju energiu.

Fr. W. Foerster; preložil V. Košík.

LITERATÚRA.

Dr. JOSEPH LORTZ: Die Reformation in Deutschland, druhé vydanie. Verlag Herder, Freiburg im B. 1941. Erster Band: Voraussetzungen. Aufbruch. Erste Entscheidung, 5 obrazov, str. 450. Zweiter Band: Ausbau der Fronten. Unionsversuche. Ergebnis, 6 obrazov, str. 352. Obidva sväzky spolu broš. RM 19, v plátne viaz. RM 25. — Historickí kritici nemeckí jednohlasne vyznali, že práca Döllingera, Janssena, Denifleho a Grisara o Lutherovi a o nemeckej reformácii korunuje moderné dvojsväzkové dielo profesora Lortza. Shromaždil v ňom historicko-teologické výskumy o nemeckej reformácii z posledných štyridsiatich rokov a na historickom podklade ukázal, v čom vlastne spočíva nemecká reformácia. Práve tu boli nejasnosti, preto aj literatúra o nemeckej reformácii od čias Lutherových je veľmi obsiahla, hoci vieme, že medzi autormi mnohé otázky ostaly nejasné alebo nevysvetlené. Lortzovo dielo nesie všetky známky historickej objektivity a jasnosti, ktorú vyžadujeme od historika, najmä od historika cirkevných dejín. Lortz sa dotkol podstaty „nemeckej“ reformácie, vylíčil súčinnosť mnohých nemeckých činiteľov v rámci cirkevnom a poukázal na dejinný vývoj reformácie, čo má nesmierny význam, keď chceme objektívne shodnotiť osobnosť Luthera a sám fakt reformácie. Autor rozriešil mnohé spletité problémy, ktoré časom vznikly v historických badaniach o reformácii, a to sa mu podarilo len preto, že načrel do všetkých pôvodných prameňov a každý problém riešil nie osve, lež v dejinnej súvislosti so všetkými činiteľmi, ktorí ho vyvolali, takže prišiel na koreň každej otázky a mohol urobiť závery naozaj historické. Pritom z celého diela čitateľ vycíti lásku autorovu k Cirkvi Kristovej a k nadprirodzenému zjaveniu, a to i vtedy, keď opisuje cirkevný život v časoch reformácie. Dielo prof. Lortza po tejto stránke je naozaj syntézou nemeckých dejín 15. a 16. storočia, na ktorú nemeckí katolíci môžu byť hrdí. Stručný prehľad jednotlivých hláv obidvoch sväzkov nás presvedčí o svedomitosti, s akou je spracované monumentálne dielo prof. Lortza.

Prvý zväzok: Príčiny reformácie, klerikalizmus, pápežstvo, národná cirkev, politické hnutie v Nemecku a reformácia, náboženský život v Nemecku na

začiatku reformácie, nemecký humanizmus, návrat ku scholastike, náboženské bludy pred reformáciou, duchovný proletariát, náboženstvo a mravnosť, Erasmus a kresťanstvo, pápežstvo a Erasmus. Reformácia v Nemecku. Mladý Luther, jeho postoj ku katolicizmu, začiatky luteranizmu, náboženská politika, veľký deň vo Wormse, prvenstvo náboženských otázok, Luther ako duchovný vodca nového hnutia, reforma kláštorov, Luther v súkromnom živote a jeho filozoficko-náboženský postoj k Cirkvi.

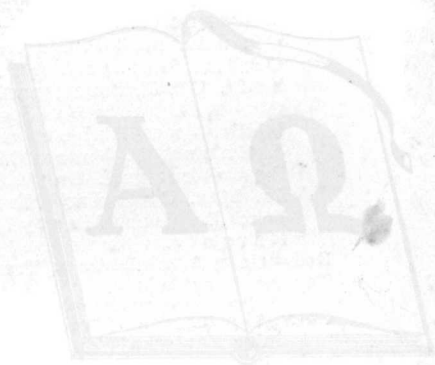
Druhý sväzok: Nové politické a cirkevno-politické smery. Politika ako ústredný problém reformácie, zásah svetských mocnárov do náboženského hnutia, duchovný a náboženský vývoj u Luthera, Luther egoista, politické a nábožensko-politické princípy reformácie, formulovanie protestantského náboženského hnutia, humanizmus sa stáva luteranizmom, manželstvá kňazov a prijímanie z kalicha. Katolícky život. Jednota katolicizmu, katolícke reformačné snahy, katolícka reforma v Nemecku, katolícki biskupi a katolícka reforma, antiklerikalizmus, postoj kňazov a laikov k Cirkvi, nový katolícky život, pápežská kúria, pápež Pavol III., kartuziáni, jezuiti, Peter Kanizius, katol. kontroverzná teológia, ústne podanie a Písmo sväté, organizovanie všetkých síl, všeobecný snem, pápežský primát, pápežská kúria a pápežské snemy, postoj protestantov ku cirkevnej organizácii. Katolícke teologické riešenie. Politicko-vojenské riešenie, vonkajšia a vnútorná politika, osobnosť Karola V. a reformácia.

Pravda, tieto nadpisy niektorých hláv nemôžu nám podať obsah celého diela, len jeho štúdium vás presvedčí, že tu nejde len o číre líčenie historických faktov, lež skôr o riešenie náboženskej problematiky, náboženskej vôle ľudí, čo prežívali nemeckú reformáciu. To potvrdzujú aj nekatolícki kritici, ktorí tiež prisúdili dielu historickú objektivitu a jedinečnosť v posudzovaní všetkých príčin nemeckej reformácie. Autor nič nezmenšuje, tobôž nič nezatajuje, preto s úžitkom prešľudujú si dielo naši kňazi aj laici, inteligenti, lebo historická pravda posilní ich vieru a presvedčí ich o nepremožiteľnosti večnej pravdy, ktorú učí Cirkev rímskokatolícka. Herderovmu nakladateľstvu patrí vďaka za to, že druhým vydaním dvojsväzkového diela Dr. Lortza dokumentuje i dnešnému pružnosť, živosť a plnosť nemeckého katolicizmu, ktorý sa vedel vyrovnávať so všetkými časovými otázkami. Touto knihou postavili Nemci náboženskú reformáciu do pravého svetla, a našou túžbou je, aby toto svetlo zažiarilo aj v katolíckych slovenských dušiach. — im.

Zodpovednosť ženy v rodinnom živote.

Pre ženu domácnosť je hlavným pôsobiskom. Svoju prácu koná v domácnosti. Pomaly pretvára celý byt, i ten najchudobnejší, na príjemné a pokojné miesto spolunažívania. Byť si nepreplňa studeným hotelovým nábytkom; jej služobníctvo nie je bez osobného vzťahu k domácim. Kusy nábytku opradené sú rodinnými spomienkami, do stien príbytku vryly sa príhody spoločného života, vkus, náhľady, spoločné radosti a trápenia. Na všetkom zostaly stopy a znaky, niekedy aj viditeľné, inokedy neviditeľné, ktoré časom utvoria zvláštny svojráz domácnosti. Jej dušou je zručná ruka ženy, ktorá robí priateľlivým každý kútik domáceho príbytku. Starostlivosťou, smyslom pre poriadok a čistotu udržuje všetko vždy v takom stave, aby všetko hocikedy slúžilo svojmu cieľu: jedlo posilňuje po namáhavej práci a posteľ poskytuje dobrý odpočinok. Žene dal Boh prednostný dar pred mužom, smysel pre milé a príjemné, ktorým aj najjednoduchšie veci stávajú sa pôvabnými a milými. Je to preto, lebo je stvorená mužovi na podporu pre utvorenie rodiny. Je určená, aby v domácnosti svojho muža šírila okolo seba vznešenosť a sladkosť. Tým sa dosahuje shoda v živote dvoch ľudí. Ich život sa stane plodným a bude prevíťať a utešene sa rozvíjať.

A keď Boh vo svojej добрote udelí manželke hodnosť matky, plač novonarodeného dieťaťa nevyruší ani nezničí šťastie rodiny, ale ho zväčší a pozdvihne do božských výšin, kde bývajú boží anjeli a odkiaľ vychádza lúč života, prekonávajúceho prirodzenosť a pretvárajúceho ľudských synov na synov božích. V tom spočíva svätosť rodinného života. V tom spočíva záchrana vydatej ženy. Svätý apoštol Pavol vyhlásil, že žena sa spasí, keď splní poslanie matky, len nech ostane vo viere, v láske a v skromnej svätosti (1 Tim. 2, 15). Teraz chápete, že „nábožnosť je užitočná na všetko, lebo má prisľúbený prítomný aj budúci život“ (1 Tim. 4, 8). Nábožnosť podľa slov svätého Ambróza je základom všetkých ctností. Kolíska posväcuje matku rodiny. A viacero kolísk ju posväcuje ešte viac pred mužom, deťmi, Cirkvou a vlastou. Hlúpe, nevedomé a nešťastné matky, ktoré sa zarmocujú, ak sa nové dieťa vinie k ich hrudi. Žiaľ z božieho požehnania, ktorým Boh obsýpa a obdarúva matku, je nepriateľom rodin. šťastia. Hrdinské materstvo je pýchou a slávou kresťanskej ženy. Jej opustenosť a osamotenosť vo vlastnom dome, bez radosti dieťaťa, mení sa v modlitbu a vzývanie neba. Jej slzy sú podobné náreku Anny, ktorá pri kostolnej bráne prosila Boha, aby jej požehnal Samuela. - Pius XII.

časopis pre duchovný život

Obsah:

- Časopis II.
12.
slo.
Cesty: Anjelov: Petrova: loď 193. Svätý Tomáš Akvinský: Viditeľná hlava Cirkvi 194. Dubravec: Pax baránky moje... pax ovce moje 195. Müller: Modlitba 200. Buda: Prečo trpieť? 203. Beňuška: Podstata Eucharistie podľa svätého Pavla 207. Zúbek: Rozumnové základy kresťanstva 214. Zvonický: Svätý Tomáš Akvinský ako básnik 221. Kohút: List študentovi 226. Do výsavy 232. Život 233. Literatúra 237.

Fr. A. M. Anjelov, OP.

PETROVA LOĎ.

Zlomené krídla bôľu objaly Golgotu;
vtedy práve hlasy prorokov dozrely plne.
Vojak Kráľovi kopiju vbodol do boku,
a z božskej skrýše vyplávala po krvavej vlne
loď — božích synov mať spasná,
s vejkou kríža taká krásna!

Brodí sa priestranstvami dlhočižných vekov,
hádzaná besným vlnením vtelených satanov,
čo ukrutne ju skrvavia červeňou mäkkou;
sužovaná lžou, čo blato kydá za pravdou,
sýtená slzami, popolom,
shodná so svojím pôvodom.

Lež aj keď ju zráňajú údery tyrana
a vrieskajúci víchor šibe ju a zmieta,
aj keď bôľne svätokrádežníka tiara
tlačí ju a smiech zlomyseľných peklom znie tak,
predsa v istote ostáva
nezdrvená, čistá a slávna.

Teraz aj nás vezie na večitý Ararat
s Petrovým dedičom, svätým, tiary hodným,
čo ustavične žije a mrie len za návrat
tej lode do prístavu s majákom Kristovým.
Tam končí plavba z krvavého
srdca cez trud a krv do slávneho! ...

Viditeľná hlava Cirkvi.

Svätý Tomáš Akvinský, OP.

Kdekoľvek sú viaceré vlády usmernené k jednému, musí byť nejaká všeobecná vláda nad čiastočnými vládami; lebo vo všetkých čnostiach a činoch je poriadok podľa poriadku cieľov, ako sa vraví v knihe *Ethicorum*.¹ Obecné dobro však je božskejšie ako jednotlivé dobro. A preto nad riadiacou mocou, ktorá odhaduje jednotlivé dobro, musí byť všeobecná riadiaca moc vzhľadom na obecné dobro; ináč by nemohlo byť spojenie v jednom.

A preto, keďže celá Cirkev je jedno telo, ak sa má táto jednota zachovať, musí byť nejaká riadiaca moc vzhľadom na celú Cirkev nad biskupskú moc, ktorá riadi zvláštnu cirkev; a to je pápežská moc. A preto tí, čo túto moc zapierajú, volajú sa rozkolníci sťa rozdeľovatelia jednoty Cirkvi.

Hoci všetkým apoštolom spoločne bola daná moc sväzovať a rozväzovať, jednako aby sa v tejto moci naznačil nejaký poriadok, najprv bola daná len Petrovi, aby sa ukázalo, že táto moc má od neho na iných sostúpiť; preto aj jemu bolo zvlášť povedané: „U t v r d z u j s v o j i c h b r a t o v”² a „P a s m o j e o v c e”,³ to jest, ako Zlatouсты vraví, „miesto mňa buď predstaveným a hlavou bratov, aby oni, prijímúc ťa miesto mňa, hlásali a potvrdzovali, že na svojom tróne sedíš na celom zemskom obvode”.

¹ 1, 1—2.

² Luk. 22, 32.

³ Ján 21, 17.

Pas baránky moje . . . , pas ovce moje.¹

Dr. Štefan Dubravec.

Sú to jednoduché, z denného života vzaté slová. No na ústach Kristových, povedané Petrovi v tej slávnostnej chvíli, majú nesmierne dosah: znamenajú udelenie nadprirodzenej moci nad celou Cirkvou, bez ohraničenia čo do priestoru a času, keďže táto moc sa vzťahuje na celú zem a trvá až do skončenia sveta. Ako vôbec božie diela sa vyznačujú jednoduchosťou a pritom nesmiernou velebnosťou, takže aj vyjadriť sa dajú každému prístupným spôsobom (napr. „Slovo telom sa stalo“; „Toto je telo moje“), spolu však znamenajú nevyčerateľnú hĺbku pre ľudský rozum; tak sa spojuje jednoduchosť so vznešenosťou v slovách Kristových pri prisľúbení a ustanovení najvyššej moci v Cirkvi.

Tu chcem poukázať len na jednu stránku tejto moci, totiž na najvyššiu učiteľskú moc hlavy Cirkvi, no najmä na jej výsadu, totiž na neomylnosť rímskeho pápeža v učení viery a mravov.

V spomenutých slovách Kristových je bezpochyby zahrnutá najvyššia učiteľská moc v Cirkvi. Spasiteľ častejšie pripodobňuje svoj pomer k veriacim k pomeru pastiera a stáda. Keď teda Petra poveruje, aby pásol celé jeho stádo, udeľuje mu moc, aby spravoval celú Cirkev. K spravovaniu však predovšetkým prináleží podávanie učenia. Čím je paša pre stádo alebo vôbec potrava pre telo, tým je náuka pre dušu. Svätý Tomáš Akv. vtipne dokazuje,² že medzi činiteľmi, ktorí vplývajú na človeka, najsilnejšou a najvznešenejšou je pravda, keďže táto hýbe silami intelektuálnymi, ktorým v človekovi prislúcha prvenstvo nad ostatnými schopnosťami.

¹ Ján 21, 15—17.

² Quodlib. 12 a 20.

Že sa vec naozaj tak má, netreba obšírnejšie dokazovať. Veď človek vo všetkom hľadá koreň vecí, hľadá pravdy, zákony platné v každom odbore, aby podľa nich zariadil svoju činnosť. Tak podľa zákonov čiže právd, platných v mechanike, zostavuje stroje; skúma zákony vegetácie, aby napr. dosiahol lepšiu úrodu; zdokonaľuje lekársku vedu na základe novších objavov; zisťuje podmienky utvorenia trvalých umeleckých hodnôt atď.

Vrcholným javom ľudského života je bezpochyby **n á b o ž e n s t v o**. Aj keby azda čo aj veľmi mnohí ľudia i cez dlhý čas zdali sa byť — najmä navonok — ľahostajnými v otázke náboženstva, pravdou zostáva, že nik nemôže vo svojom svedomí úplne potlačiť otázku svojho pomeru k Bohu; zvlášť v rozhodujúcich chvíľach tento hlas sa znova a znova ozve a núti človeka buď mať naň ohľad alebo **v e d o m e** ho odmietnuť. Takto život ľudský v najhlbšom svojom zameraní usmerňuje sa kladným alebo záporným stanoviskom voči náboženstvu. A to nielen život jednotlivca, ale, pravda, aj život väčšieho-menšieho celku ako takého. Dejiny nám dostatočne dokazujú, že práve náboženské otázky vždy najviacej hýbaly svetom.

Ale ako v iných otázkach hľadáme koreň vecí, zisťujeme **p r a v d y**, ktoré v tých otázkach platia, priam tak sa aj v najvážnejšej otázke, totiž v náboženstve, nemôžeme uspokojiť nejakým všeobecným stanoviskom, prípadne nejakým neurčitým citom. Takéto stanovisko by bolo práve také hriešne, ako úplné odmietanie náboženstva, lebo nepravé náboženstvo tiež nie je náboženstvom. Teda aj v náboženstve musí platiť to, čo v iných otázkach, totiž že základom tu musia byť **p r a v d y** platné v náboženstve, totiž v pomere človeka k Bohu a tieto pravdy musia usmerniť celú činnosť, celý život človeka.

Katolícka viera nás učí, že ohľadom náboženských právd Pán Boh nenechal človeka na neho samého, ale dal mu o nich nadprirodzené zjavenie. Človek síce aj prirodzeným rozumom môže zistiť niektoré náboženské pravdy, ale za terajšieho svojho stavu i v tejto veci zápasí s rozličnými ťažkosťami. Predovšetkým však Boh určil človeka pre nadprirodzený cieľ, totiž pre účasť na božskej blaženosti, o ktorom — ako aj o prostriedkoch na dosiahnutie tohto cieľa potrebných — by človek svojím prirodzeným rozumom vôbec nič nemohol vedieť. — Boh teda dal ľuďom zvláštne poučenie čiže zjavenie aj o prirodzených, ale najmä o nadprirodzených pravdách náboženských. Toto zjavenie božie vyvrcholilo v Ježišovi Kristovi, jednorodenom Synovi Božom, ktorý toto definitívne zjavenie božie sveril Cirkvi, aby ho bez omylu hlásala všetkým národom. Správu Cirkvi však s plnou mocou v každom ohľade — i s výsadou neomylného hlásania zjavenia — sveril svätému Petrovi a jeho nástupcom, rímskym pápežom.

Náuka o neomylnosti rímskeho pápeža by sa azda niekomu na prvý pohľad zdala proti rozumu. No, je to článok viery, a kto by ho zapieral, prestal by mať pravú vieru. Podobne aj ten, kto by tvrdil, že je to proti rozumu, lebo aj to je článkom viery, že medzi vierou a rozumom nemôže byť skutočného rozporu. Iba p o z d á v a ť sa môže niekomu, že takýto rozpor jestvuje, a to, — ako vatikánsky snem hovorí — z dvoch príčin: buď článok viery neponíma v tom smysle, ako Cirkev učí, buď nejakú mienku, náhľad, ktorému viera skutočne odporuje, pokladá za zistenú pravdu rozumu; v tomto prípade však, podľa toho istého vatikánskeho snemu, je celkom isté, že takáto mienka, odporujúca viere, je m y l n á.

Ak by si teda niekto tak vykladal neomylnosť pápeža, že pápež, číry človek, sotva prijal

voľbu za pápeža, stal sa Bohom, že všetko vie, že vôbec v ničom sa nemôže pomýliť, že vôbec nemôže spáchať hriech a podobne, tu by platilo, že poníma článok viery v tom smysle, ako ho Cirkev neučí. Lebo Cirkev učí, že „rímsky pápež, keď hovorí ex cathedra, t. j. keď vykonáva úrad pastiera a učiteľa všetkých kresťanov a svojou najvyššou apoštolskou vážnosťou (autoritou) ušatľuje (definuje) náuku viery alebo mravov, ktorú má celá Cirkev dodržiavať, prispením božím vo svätom Petrovi mu slúbeným, má neomylnosť...”

Cirkev teda neučí, že by pápež bol Bohom alebo mal skutočne nejaké božské vlastnosti. Učí síce neomylnosť, ale v náuke viery a mravov, ak ju pápež podáva spôsobom v článku viery uvedeným. A táto neomylnosť nie je proti rozumu, ba naopak, javí sa rozumu veľmi primeranou, vhodnou a všetky námietky, ktoré sa proti nej môžu podať, vie rozum rozlúštiť. Toto tiež platí o každom článku viery. Neobstojí napr. námietka, že „aj pápež je len človek, teda sa môže myliť”. Pravda, „aj pápež je len človek”; aj to je pravda, že vo veľmi mnohých veciach „sa môže myliť”. Ale už ne nasleduje, že vždy a za každých okolností sa môže myliť, aj keď hovorí „ex cathedra” v smysle článku viery o neomylnosti. Veď istú neomylnosť podľa všeobecného presvedčenia ľudí má každý človek: totiž pokiaľ ide o všeobecné, základné princípy myslenia, ako je princíp protirečenia, totožnosti, že celok je viac, než čiastka atď. Táto neomylnosť je daná už prirodzenou silou rozumu ľudského. Pápežova neomylnosť sa však zakladá na nadprirodzenej pomoci božej. Na otázku totiž, že „ako môže byť pápež neomylný”, náš článok viery jasne odpovedá, že „prispením božím, vo svätom Petrovi mu slúbeným”. Toto prisľúbenie je zvlášť výslovne uvedené v slovách Pána Ježiša Petrovi: „Ja prosil som za teba, aby ne-

prestala tvoja viera; a ty, keď sa niekedy obrátiš, utvrdzuj svojich bratov.”³ Že to platí aj pre Petrových nástupcov, vyplýva z toho, že vôbec celá ústava Cirkvi, na čele s neomylnou hlavou, platí na všetky časy, ba — tak možno povedať ľudsky — akosi pre veľkú rozšírenosť Cirkvi a z iných príčin viacej je potrebná neomylnosť hlavy Cirkvi v neskorších dobách, než za časov svätého Petra. Rozličné námietky z cirkevných dejín tu nechcem preberať; apologetiky ich uvádzajú aj rozlúštia. Ani to nikoho nepomýli, že tento článok viery bol až na vatikánskom sneme tak slávnostne vyhlásený; obsahujú ho všetky veky počnúc od čias Ježiša Krista až podnes, tak sväté Písmo, ako aj cirkevní Otcovia, snemy, správanie sa bludárov a rozhodovania pápežov vo veciach náuky. Až po vatikánsky snem je tu teda iba ten zjav, ktorý sa volá (v správnom slova smysle rozumeným) vývojom dogiem, totiž že celá náuka, celá dogma je tu už od samého začiatku, ale postupom sa viacej objasní, reflexne výslovnejšie vypovie atď., ako v semiačku je už celý strom, hoci sa postupne vyvinie v celom svojom obsahu, bez toho však žeby sa zmenil, lebo už v semienku je všetko obsažené.⁴

Dogma o neomylnosti pápeža sa rozumu javí práve veľmi primeraná, vhodným prostriedkom na to, aby Cirkev bola jednotná, spojená totiž tou istou náukou, ďalej aby sme mali úplnú istotu o pravdivosti svojej katolíckej viery atď. Lebo keď raz Boh chcel nám dať pravú náuku, zaiste vie aj zabezpečiť, aby nám táto bola bez omylu podávaná, aby sme ju tak bez obavy mohli, ale aj bez výhovorky museli prijať. Preto ak niekto proti článku neomylnosti, ako ho Cirkev učí, predsa len namieta, že „pápež sa môže myliť”, je podozrivý, že vec viery neponíma vážne, že hľadá výhovorku pre svoju ľahostajnosť, pravda,

³ Luk. 22, 32.

⁴ Mat. 13, 32.

márne, ako by totiž beztak nebolo možné, aby nám niekto bez omylu povedal, čo žiada od nás Boh veriť a konať, aby sme večnú blaženosť dosiahli. Ako však Kristus sám, kým bol viditeľne na zemi, túto náuku ľudskou rečou bez omylu hlásal, tak sa postaral, aby jeho viditeľný námestník to isté konal. Musíme byť za to Pánu Ježišovi len povďační a celou oddanosťou prilipnúť k jeho Námestníkovi, skalopevne veriť a húževnate plniť to, čomu nás bez omylu učí, v tom povedomí, že všetky protivné námietky sú len pokušeniami, ktoré chcú v nás „ubíť pastiera“⁵ na našu škodu, že všetky sa dajú rozumom rozlúštiť; takže bezpečne môžeme, ale aj musíme sa pridržať nauky najvyššieho Pastiera Cirkvi ako neomylného ukazovateľa cesty k večnej blaženosti.

Modlitba.

Dr. Inocent Müller, OP.

Keď sa človek modlí, neraz si myslí, že Pán Boh ho musí vypočuť, že modlitba je na to, aby si Pána Boha akosi naklonil, aby ho o niečom presvedčil. A vzápätí na to príde mu na um strašná myšlienka, že jeho modlitba je zbytočná, lebo božia vôľa je nezmeniteľná, Boha nemôžeme presvedčovať. Nuž prečo sa modliť? Vieme dobre, že Boh je nekonečná добрota, ktorá sa chce nekonečne rozdávať, že je milosrdenstvo, ktoré ide v ústrety a na pomoc každému, kto ho prosí. Ale Boh je tiež dokonalé, nemeniteľné bytie, jeho vôľa je od večnosti nemeniteľná práve tak, ako jeho milosrdenstvo. Boh určil od večnosti poriadok v celom vesmíre, od tohto ustáleného poriadku závisia všetky účinky; môžeme teda tvrdiť, že skôr alebo neskôršie všetko sa stane, všetko príde, či sa budeme modliť alebo nie?

⁵ Mat. 26, 31.

Jednako ostávajú v platnosti slová Krista Pána: „Pýtajte, a dá sa vám, hľadajte, a nájdete, klopte, a otvorí sa vám.“ Lebo modlitba nie je naše osobné úsilie, nie je to nejaký útok ľudskej duše na nemeniteľného Boha, aby ho donútila zmeniť jeho prozreteľnostné večné plány. Tak vravíme my, ľudia, ale je to iba obrazná reč. Božia vôľa je naozaj nemeniteľná, ale práve v tejto nemeniteľnosti je prameň neomylnej účinnosti modlitby. Lebo pokorná a vytrvalá modlitba, ktorou prosíme niečo na naše posvätenie, bude neomylne vypočutá, lebo takto určil Boh, ktorý nemôže klamať, a Kristus Pán to prisľúbil. Detsky teda smýšľajú tí, čo si myslia, že Pán Boh od večnosti nepredvídal modlitby, ktoré budeme k nemu vysielaf, ako aj tí, čo si myslia, že Boh musí zmeniť svoju vôľu, svoje úmysly, keď my to žiadame.

Pre duchovný život je teda veľmi dôležité poznať, v čom spočíva podstata modlitby. Veď modlitba náleží k najúčinnnejším prostriedkom na dosiahnutie kresťanskej dokonalosti; preto vravíme, že kto sa vie dobre modliť, vie aj dobre žiť. Modlitba obsahuje túžbu po dokonalosti, lebo kto sa úprimne modlí, musí túžiť po tom, aby bol lepší. Predpokladá určité poznanie Pána Boha a seba samého, nakoľko v modlitbe ide o pomer medzi obidvoma. Stotožňuje našu vôľu s božou vôľou, lebo kto sa modlí, podrobuje sa Bohu, chce, aby sa stala jeho vôľa. Modlitba teda je duchovnou náplňou prostriedkov na dosiahnutie dokonalosti, o ktorých bola reč doteraz. Pokrok vnútorného života závisí od pokroku v modlitbe, to vidíme v živote všetkých svätcov; načim preto dobre poznať povahu modlitby, jej účinnosť a tiež všetky spôsoby modlitby.

Čo je modlitba?

V náuke svätých Otcov máme tri výmery modlitby, ktoré sa navzájom dopĺňajú. Svätý Ján Damäský určuje modlitbu v najvšeobec-

nejšom slova smysle ako „výstup mysle k Bohu“. A pred ním svätý Augustín napísal, že modlitba je vrúcne úsilie mysle po Bohu. V užšom smysle definujú svätí Otcovia modlitbu takto: „Pýtanie potrebných vecí od Boha.“ Tento výmer je najznámejší a stretávame sa s ním najčastejšie v knihách duchovných spisovateľov. Napokon máme tretí výmer modlitby od svätého Gregora Nysenského, ktorý vyjadruje tiež pomer modliacej sa duše k Bohu: „Modlitba je rozhovor duše s Bohom.“ Ťažko určiť, ktorý z týchto výmerov je správnejší, lebo každý obsahuje aspoň jeden podstatný prvok modlitby. Novší spisovatelia spájajú tie tri výmery dovedna a určujú modlitbu takto: Modlitba je pozdvihnutie duše k Bohu, aby mu za všetko poďakovala a vyprosila si milosti, aby sa stala lepšou na jeho slávu.

Slovo „pozdvihnutie“ metaforicky naznačuje úsilie človeka odtrhnúť sa od tvorov, aj od seba samého, aby myslel na Boha, ktorý nás obklopuje so všetkých strán, ba, ktorý prebýva v naj dôvernejšom priateľstve v našej duši. Vieme dobre, ako sme naklonení upútať pozornosť všetkých svojich schopností na množstvo vecí, ktoré dušu iba rozptyľujú. A tu práve je potrebné úsilie sústrediť všetky schopnosti na Boha, pozdvihnúť sa so zeme k nebesám, k Bohu. Toto pozdvihnutie pomenovali svätci *r o z h o v o r o m*. V modlitbe totiž, či je už klaňaním alebo prosbou, očakávame od Pána Boha odpoveď, a to predpokladá akýsi rozhovor s ním, aj keby to bola modlitba veľmi krátka.

Modlitba je rozhovor s Bohom, preto prvý úkon tohto rozhovoru musí byť prejav úcty a klaňania, tak, ako keď pozdravujeme osobu, s ktorou sa stretneme. Až po tomto základnom prejave môžeme vyjadriť svoje prosby a žiadosti, na čo sa často zabúda, preto mnohé mod-

litby nebývajú vypočuté. A keď už človek predkladá v modlitbe Pánu Bohu svoje prosby, keď prosí o milosti potrebné pre spasenie, nesmie zabúdať, že prvotný účel aj týchto prosieb je sláva božia. Všetko, čo prosíme, prosíme preto, aby v nás bol oslávený všemohúci Boh.

Prečo trpieť ?

Univ. prof. Dr. Jozef Búda.

Jedna z otázok, s ktorou sa ľudia veľa zapodievali a zapodievajú. A odpovedať na ňu nie je ľahko. Ani ja nechcem tu posháňať všetky možné odpovede; chcem skôr poukázať na to, ako má na utrpenie hľadieť človek, ktorý sa usiluje žiť duchovným životom.

Je zaujímavé, že ľudia málokedy si spomenú na Pána Boha, a najmä vtedy im Pán Boh nepríde na um, keď sa im dobre vedí; utrpenie veľmi radi vyčítajú Pánu Bohu. Myslia si, hádam, že by to lepšie zariadili, keby oni sedeli na tróne božom. Ustavične vzdychajú: Prečo Boh to a ono? Prečo dal také prirodzené zákony, že musíme byť chorí a musíme zomrieť? Prečo Pán Boh trpí, že jedni žijú v prepychu, iní musia biediť? Prečo trpí na svete zlých ľudí, ktorí nás prenasledujú?

Nuž s tou predposlednou výčitkou už mnohí akosi zázračne umlkli. Vtedy, keď sa vyšvihli z biedy a sami začali žiť v prepychu. Vtedy to už naraz bolo na mieste, a na tých, ktorí aj naďalej ostali v biede, si viac ani nespomenuli.

A s tou poslednou výčitkou by nám vari všetkým lepšie bolo čušať. Pretože tá výčitka obsahuje aj otázku: Prečo Pán Boh trpí nás? Koľkým sme už aj my spôsobili utrpenie?

Pôvodne, pravda, nemala byť na svete smrť, nemalo byť utrpenie. „Pretože Boh stvoril človeka pre neporušiteľnosť a urobil ho obrazom

svojej vlastnej podoby. Ale závisťou diablovou vkročila smrť na svet."¹

Diabol doniesol na svet hriech, smrť a utrpenie však je následok hriechu. Takto hľadel na utrpenie starozákonný človek. Ale v starších časoch mal ten mylný názor, že trest je vždy následok, trest za osobný hriech. Nie div, Starozákonný človek, najmä v časoch dávnejších, bol ešte veľmi pozemským človekom. Jeho zákonník bol plný sľubov, že za zachovávanie zákona čaká naňho tuzemské požehnanie a dlhý život, za prestupovanie zákona však odplatou bude utrpenie a smrť. Ako vzor trpezlivosti sa nám predkladá Jób. Traja priatelia prichádzajú ho potešovať, prednesú mu celé úvahy, ale všetky ich dlhé reči vyznejú v jedno: Ty musíš byť veľký hriešnik, keď ťa Pán Boh tak tresce! Ale práve táto kniha o Jóbovi usiluje sa už rozriešiť otázku: Prečo trpieť? Nerozriešiš ju s tou úplnosťou, s ktorou ju máme rozriešenú v Novom zákone, ale jedno priklincúva: Utrpenie nie je vždy trestom za osobný hriech. Neraz dopustí Boh utrpenie aj na spravodlivého človeka, aby ho vyskúšal, či je hodný ďalšieho požehnania božieho, alebo aby pochybovačom dokázal, že je tohto požehnania naozaj hodný. Pravda, pre poučenie národa, ktorý smýšľa ešte veľmi pozemský, volí si svätopisec prípad človeka, ktorý už tu na zemi dosiahol odmenu za trpezlivo znášané utrpenie.

Ale už aj posledné starozákonné spisy nám predstavujú človeka svojej doby omnoho vyššie. Ten hrdinsky znáša utrpenie, ba i mučenícku smrť za zákon boží, lebo je plný nádeje na posmrtnú odmenu. Siedmi bratia a ich matka dajú sa mučiť najvyberanejšími mukami, dajú si po jednom odrezávať údy a sú presvedčení, že im to Boh pri vzkriesení všetko vynahradí.² Kniha Múdrosti, ktorá vznikla pri-

¹ Múdr. 2, 23—24.

² 2 Machab. 7, 1 an.

bližne v tom istom čase, tiež zovrubne opisuje rozdielny osud spravodlivých a bezbožníkov tu na zemi, ale aj ich rozdielny osud na druhom svete. Aspoň jeden výrok o spravodlivých: „I keď v očiach ľudí trpeli muky, ich nádej je plná nesmrteľnosti, a keďže znášali to málo, dosiahnu mnoho dobra, lebo Boh ich skusoval a uznal ich za hodných seba.”³

Ani by človek nečakal v starozákonnej knihe tú myšlienku, ktorá je tu vyslovená: utrpením sa človek stáva hodným Boha. Ale tu nemá táto myšlienka ešte ten vznešený význam, ako v Novom zákone. Veď starozákonný človek nemal ešte pochop o trpiacom Bohočlovekovi. Kniha Múdrosti hľadá na vec tak, že utrpenie očisťuje človeka, a len takto očistený človek je hodný Boha. „Skusoval ich, ako zlato v ohni.”⁴ A vieme, že zlato sa v ohni očisťuje od trosky.

Všetko, čo Starý zákon o utrpení a o jeho trpezlivom znášaní učí, vychádza akosi zo sebalásky človeka. Zo sebalásky síce dovolenej, no nedokonalej. Starý zákon nám predstavuje jedného človeka, ktorý bude trpieť nevinne, z lásky. Novozákonný človek vie, že tento trpiateľ je Boh, Bohočlovek, ktorý aj sám, aj skrze svojich apoštolov neraz vyhlásil, že ten ho bude hodný, kto vezme na seba jeho kríž a kto bude s ním trpieť. A tieto láskavé výzvy Bohočloveka, ale hlavne jeho vznešený príklad, presvedčily lepšiu časť ľudstva, že utrpenie má nesmiernu cenu. Boh ho dopustil a dopúšťa na človeka, ale nie na jeho škodu.

Ako prijímať teda utrpenia? Ponajprv ponížené, vo vedomí svojej hriešnosti. A i v treste hľadáme vždy lásku božiu. Boh nás tu tresce, aby nás nemusel trestať na druhom svete, kde tresty budú prísnejšie.

A ak sa nám niekedy zdá, že jednako len primnoho trpíme? Pre ten prípad nám dáva

³ Múdr. 2, 4—5.

⁴ Tamt. 2, 6.

veľmi pekné poučenie kniha „Nasledovanie Krista“. Tam Pán takto hovorí k duši: „Nebudeš sa ospravedľňovať, ako by si to a toľko nemal trpieť, ale vo všetkom budeš ospravedľňovať mňa a chváliť ma čo svätého.“³ Ó, a Pána Boha je tak ľahko ospravedlniť! Vieme, že nič nekoná bez príčiny, a každé utrpenie, ktoré na nás sošle tu na zemi, smeruje vždy len k nášmu dobru.

Katolík smie sa utrpenia chrániť, smie mu predísť, smie sa ho zbaviť. Ba môžu byť okolnosti, keď je toto priam povinnosťou. Vtedy, keď ide o záchranu vlastného života. V chorobe teda musí človek hľadať pomoc. A môže na to použiť všetky možné moderné vymoženosti a vynálezy. Ale jedno nikdy nesmie, a to nielen katolík, ale ani nikto iný: za cenu duše zachrániť telo od utrpenia. Nik nesmie spáchať hriech, aby sa nejakého utrpenia zbavil. Kto by sa od utrpenia len hriechom vedel oslobodiť, alebo by len hriechom vedel skrátiť utrpenie bližného, ten musí ďalej trpieť a musí sa ďalej divať na utrpenie iného, nech by mu bol akokoľvek blízky. Tu nijaké filozofovanie, nijaký „humanizmus nepomôže“. Filozofovanie, ktoré by toto chcelo odmudrovať, je nevera, a humanizmus, ktorý by takto chcel pomáhať iným, je neľudskosť. A pritom v tajných záhyboch duše človek obyčajne nemá na mysli iných, ale seba. Sám sa chce zbaviť utrpenia, ktoré musí znášať vtedy, keď hľadá na muky iného.

Vrchol kresťanstva je dobrovoľne brať na seba utrpenie z lásky k Bohu a z lásky k bližnému, pravda, dobre pochopenej lásky. A katolicizmus mal a má mnoho duší, ktoré vystúpily na tento vrchol.

Svet nepochopí výrok svätice: „Pane, alebo trpieť, alebo zomrieť.“ Nepochopí svätca, ktorý ako odmenu za mnohé utrpenia si žiadal: „Pane, trpieť a byť opovrhnutým pre Teba.“ Nepochopí iného svätca, ktorý sa ani pekla nebál

pre utrpenie, ale len preto, že by stratil lásku božiu: „Pane, nedaj ma do pekla, lebo tam nemožno Ťa milovať.”

Ale toto bol duch apoštolov: „Apoštolovia radostne išli od veľrady, lebo boli uznaní za hodných pohanu trpieť pre meno Ježišovo.”⁶

A toto je Duch Kristov, ktorý jedine z lásky k nám bol „opovrhnutý a posledný z ľudí, muž, ktorý poznal bolesti a útrapy”.⁷ Kto si tohto ducha osvojí, pochopí všetky výroky svätcov o utrpení. Pochopí množstvo duší, ktoré aj dnes chodia po svete a ktoré sa samy ponúkly Pánovi za obetu. Samy prosily o kríž, a potom ho aj nesú s hrdinskou láskou. A to i svet uzná, že láska sa najviac ukáže v utrpení.

A kto raz kresťanom chce byť, musí si osvojiť ducha Kristovho, ducha utrpenia. Je to príkaz Pánov: „Kto chce za mnou prísť, nech sa zaprie, nech vezme svoj kríž a nech ma nasleduje.”⁸ A kto nevezme svoj kríž a nenasleduje mňa, nie je mňa hodný.”⁹

„Kto nemá ducha Kristovho, ten nie je jeho.”¹⁰

Podstata Eucharistie podľa svätého Pavla.

Dr. Pavol Beňuška.

Pre pochopenie náuky apoštola o Eucharistii oveľa dôležitejší je text veršov 14.—22. tej istej hlavy. Svätý Pavol, chtiac dobre zaštepíť do srdca Korintánov zákaz zúčastňovať sa na stolovaní, kde sa podáva pokrm z pohan-ských obetí, píše im: „Preto, moji najmilší, utekajte pred modloslužobníctvom. Ako múdрым hovorím; vy sami posúďte, čo vravím. Požehnaný kalich, ktorý požehnávame, či nie je

⁵ 3, 25, 16.

⁶ Skut. 5, 41.

⁷ Iz. 53, 3.

⁸ Mt. 16, 24.

⁹ Mt. 10, 38.

¹⁰ Rim. 8, 9.

zúčastnením sa na krvi Kristovej? A chlieb, ktorý lámeme, či nie je zúčastnením sa na tele Pánovom? Lebo jeden chlieb, jedno telo sme mnohí; všetci, ktorí sa zúčastňujeme na jednom tele. Pozrite na Izraelstvo podľa tela; či nezúčastňujú sa na oltári tí, ktorí jedia obeť? Čo teda? Hovorím, že modlám obetovanie je niečo? Alebo že modla je niečo? Ale čo pohani obetujú, zlým duchom obetujú, a nie Bohu. Ale ja nechcem, aby ste boli spoločníkmi zlých duchov. Nemôžete piť kalich Pánov aj kalich zlých duchov; nemôžete sa zúčastniť na stole Pánovom i na stole zlých duchov. Či budeme dráždiť Pána? Či sme silnejší od neho? . . ."

Keď čítame tento text, máme neklamný dojem, že tvrdenia, vzťahujúce sa na Kristovo telo a krv Kristovou, sú také zrejmé i pre Koriňťanov, že nimi môže svätý Pavol dokazovať iné. Neopisuje podrobne Eucharistiu, ale pripomína jej prvky a jej hlavný účinok; preto ani netreba sa zastaviť nad tým, že tu najprv uvádza kalich a až potom chlieb. Pri opise poslednej večere, ktorá sa opakuje v kresťanských shromaždeniach na Ježišov rozkaz, je uvedený postup chlieb — víno.¹

V tejto argumentácii svätý Pavol porovnáva tri druhy obety a účasť veriaceho na nich. Postup možno vyjadriť takto: Ako chlieb a kalich eucharistický sú zúčastnením na Kristovom tele a krvi Kristovej, ako požívanie židovských obetí spojuje s oltárom, tak aj požívanie z pohanských obetí spôsobuje spojenie s diablami, ktorým pohania obetujú. Z tejto analogie, čo jestvuje medzi jednotlivými obradmi, načim predovšetkým uzatvárať, že aj pre svätého Pavla aj pre Koriňťanov Eucharistia je o b e t a.

Apoštol totiž porovnáva tri druhy obetných jedál. Židia požívajú mäso zvierat, ktoré boli

¹ 11, 23—25.

obetované Bohu, a preto s ním vstupujú do spoločenstva. Pohani jedia zo zvierat obetovaných modlám, a preto vstupujú do spoločenstva s diablom. I chlieb a kalich, z ktorých kresťania požívajú, uvádzajú do spoločenstva s telom Kristovým a s jeho krvou. Prečo? Pre tú istú príčinu ako predošlí, lebo sú obetné dary. Porovnanie, ktoré je medzi „kalichom a stolom démonov“ a „kalichom a stolom Pánovým“, tiež nabáda k tomu, že svätý Pavol myslí na obetné jedlá. Teda i tuná apoštol vyjadruje, čo zdôraznil aj v opise poslednej večere, kde vyzdvihol, že kresťania prijímajú z obetných darov.

A čože sú tieto obetné dary? Židia majú svoje obetné zvieratá, pohani svoje obetné predmety — a požívanie z nich uvádza do spoločenstva s Jahve alebo s diablom. Ktorá je kresťanská obeta? V tom istom Listě ku Korinťanom svätý Pavol hovorí: „Kristus, náš baránok veľkonočný, sa obetoval.“² Kristus je teda obeta kresťanov. A keďže, ako hovorí Msgr. Batiffol, „ozajstné je požívanie idoly (obety pohanskej), ozajstné je požívanie z chrámovej obety (thusia), nič neoznačuje, že nová obeta, z ktorej požívame pri stole Pána, by bola iba figúrou; analogia tomu protirečí“.³ Kresťania teda tiež skutočne požívajú zo svojej obety, prijímajú Kristovo telo a krv Krista, ktorý sa na križi obetoval. Je zrejmé, že svätý Pavol aj tuná učí eucharistický realizmus; obetné dary eucharistické, ktoré kresťania požívajú, sú ozajstné Kristovo telo a ozajstná Kristova krv. Opis poslednej večere a tento úryvok sa vzájomne potvrdzujú, pokiaľ ide o realizmus Eucharistie⁴ a jej obetný ráz.

² 5, 7.

³ Spom. dielo, str. 96.

⁴ Proti výkladu symbolickému, ktorý zastáva napríklad Réville, *Les origines de l'Eucharistie*.

Ale Eucharistia je obetným jedlom iba preto, že pripomína, predstavuje Kristovu smrť na kríži? Možno z tohto úseku Pavlovho Listu vyčítať, že Eucharistia je súčasná obeta, odlišná od obety kríža? Mnohí exegeti tak tvrdia a prekladajú miesto „stôl Pánov“ — „oltár Pánov“.⁵ „Stôl démonov“ rovná sa „oltáru démonov“, kde boli kladené obetné zvieratá, aby boli obetované. Nie je to teda stôl, s ktorého sa jedlo.⁶ Podobne treba chápať i výraz „stôl Pánov“; na ňom nie je Kristovo telo a Kristova krv, ale Kristovo telo a Kristova krv v stave obety, ako obeta. Ak porovnanie Pavlovo má dajakú cenu, hľa, čo potvrdzuje: Telo Kristovo a krv Kristova, s ktorými sa veriaci spolčuje pri večeri, neboly iba kedysi na kríži obetované. Ale na stole a v kalichu Pána sú znovu v stave obety... Všade, kde Ježiš je v stave hostie, či je to už pri večeri a či na kríži, či to Písmo formálne hovorí alebo nie, všade obetuje Bohu svoj život a svoju smrť, svoje telo a svoju krv.”⁷

Tento výklad azda presahuje slová apoštola. Je isté, že obetné jedlo predpokladá obetovanie dajakého daru. Ale svätý Pavol toto už nevyjadruje a nezaznačuje. No načim zdôrazniť, že tým menej svätý Pavol vylučuje myšlienku obety, prípadne eucharistického oltára.

Účinky Eucharistie podľa svätého Pavla.

Keď sme už určili takto podstatu kresťanskej večere, viďme, aké účinky jej svätý Pavol

⁵ Porov. J. Brinktrine, *Der Messopferbegriff in den ersten zwei Jahrhunderten*, vo *Freiburger theologische Studien*, sv. 21, Friburg in Br., 1918, str. 38—39; H. Lamiroy, *De essentia ss. Missae sacrificii*, str. 194—203; E. B. Allo, *La synthèse du dogme eucharistique chez saint Paul*, v *R. bibl.* 1921, str. 324.

⁶ Porov. Ruch, tamže, stĺp. 832.

⁷ Ruch, tamže, stĺp. 831.

pripisuje. Prvý účinok vyjadruje výrazom „koinonia“, účasť na Kristovom tele a krvi Kristovej. Tento výraz sa častejšie vyskytuje u svätého Pavla, vyjadruje vždy „spojenie“; ale nie je vždy jasné, či ide o spojenie morálne a či o skutočné.⁸ Keďže tuná v blízkej súvislosti je reč o účasti na oltári a o účasti na stole zlých duchov, daktorí exegeti myslia, že stačí ustáliť smysel týchto, aby sa určil dosah „zúčastnenia sa na tele Pánovom a krvi Pánovej“. Takto postupuje napr. Réville⁹ a tvrdí, že u svätého Pavla ide iba „o súdržnosť (solidaritu)“ so zlými duchmi u pohanov, prípadne s krvou a telom Kristovým u kresťanov. Už iného náhľadu je Goguel; tento tvrdí, že ten, „kto je pokrmy a pije víno zasvätené zlému duchu a tým preniknuté prvkami diabolskými, prijíma takto v nich tieto tajomné prvky, v určitom smysle je posadlý démonom, je v spoločnosti s ním“.¹⁰ Podobne — *mutatis mutandis* — aj kňaz židovský, čo je z mäsa obetí židovských.

Stačí uviesť tieto dva príklady ako dôkaz toho, že je veľmi chýlostivé takto postupovať, aby sa h o d n o t a spojenia s Kristovým telom a Kristovou krvou určovala podľa ceny spojenia s démonmi a so židovským oltárom, lebo je veľmi ťažko určiť, ako svätý Pavol chápal spojenie v týchto dvoch posledných prípadoch. A tento exegetický postup nie je ani správny, lebo uvádza do porovnania Pavlovho takú presnosť, ktorá tam nie je.¹¹ Výstižne hovorí Msgr. Batiffol: „Svätý Pavol určuje analogiu medzi ‚koinonia‘ s démonmi, ‚koinonia‘ s oltárom, ‚koinonia‘ s telom a krvou Krista ukrižovaného-

⁸ Goossens, tamže, str. 205, napočítava až 13 prípadov. Viď najmä: Rim. 15, 26; 1 Kor. 1, 9; 10, 16; 2 Kor. 6, 14; 8, 4; 9, 13; Filem. 6.

⁹ Tamže, str. 75.

¹⁰ M. Goguel, *L'Eucharistie des origines à Justin Martyr*, Paris 1910.

¹¹ Porov. Batiffol, tamže, str. 97.

ho. A vidíte nesúmernosť: lebo analogia je iba medzi bytnosťami toho istého druhu; teda buď medzi obetami ,thusíai', buď medzi božstvami (numina), ktorým sa obetuje."¹² Nie je však presný ekvivalent medzi účinkom týchto jednotlivých hostín.¹³ Ba, ako poznamenáva Ruch,¹⁴ svätý Pavol úmyselne rozlišuje, keď vyjadruje účinky spojenia: Izraeliti sa „zúčastňujú na oltári", pohani sú „spoločníkmi zlých duchov", kým kresťania sú „zúčastnení na krvi Kristovej a na jeho tele". Svätý Pavol nehovorí, že kresťania sú „Kristovými spoločníkmi", ale priamo jeho tela a jeho krvi. Toto má svoj význam. Keď uvážime tieto výrazové odtienky svätého Pavla a najmä, keď uvážime aj ostatné texty, kde svätý Pavol určuje vzťah, rovnicu medzi chlebom eucharistickým a telom Kristovým, medzi vínom eucharistickým a krvou Kristovou, vtedy celkom oprávnene môžeme uzatvárať, že aj tu svätý Pavol má na mysli túto eucharistickú rovnicu; preto aj tu rozlišuje oba prvky a hovorí o účasti na Kristovom tele a krvi Kristovej. Podľa všeobecnej náuky, staršej ako svätý Pavol, spojenie veriaceho s božstvom stávalo sa požívaním z oběty. Kresťanská obeta je Kristovo telo a Kristova krv, obetované na kríži. Dôsledne: spojenie kresťana s Bohom stáva sa požívaním tela a krvi Kristovej. I z tohto plynie, že svätý Pavol má na mysli rovnicu eucharistickú.¹⁵

Preto teda svätý Pavol hovorí o „zúčastnení sa" na Kristovom tele a krvi Kristovej, keďže ide o skutočné spojenie, požívanie tela a krvi Kristovej v eucharistickej hostine. Toto vylučuje jednotu čisto morálnu, o ktorej by mohla byť reč, keby svätý Pavol hovoril iba o účasti s Kristom.

¹² Tamže.

¹³ Porov. Ruch, stlp. 1050.

¹⁴ Tamže, stlp. 1074—1075.

¹⁵ Porov. Batiffol, tamže, str. 98.

Do celého textu zapadá verš 17.: „A keďže je iba jeden chlieb, my mnohí sme jedným telom, lebo všetci sa zúčastňujeme na jeho tele.” Táto veta nie je nevyhnutná v logickej súvislosti Pavlovej argumentácie. Ale apoštol rád má digresie, zabočenia, najmä keď môže pripomenúť obľúbenú tému svojho evanjelia: učenie o mystickom tele Kristovom. Výraz „sóma” (telo) vo verši 16. a 17. nemá ten istý smysel, ako to mieni Réville¹⁶ hovoriac, že v oboch prípadoch ide „o mystickú spoločnosť prijímajúcich”. Je isté, že „sóma” (telo) 17. verša značí mystické telo Kristovo; tým nie je povedané, že tento výraz má vždy a všade u svätého Pavla takýto význam.¹⁷

Verš 17. načim pokladá ako by v zátvorke uvedený do celého myšlienkového postupu Pavlovho; jeho umiestenie ľahko sa vysvetlí čírou asociáciou myšlienok, kde výraz „telo Kristovo” 16. verša dal podnet k tomuto zabočeniu.

A čo chcel apoštol naznačiť?

Podľa všeobecnej mienky starých spoločné stolovanie spojovalo všetkých hostí. Táto jednota je tým užšia, keď všetci požívajú z toho istého chleba. I požívanie z jedného chleba eucharistického, ktoré nás činí účastnými na tele Kristovom, nás spojuje. Všetci požívame jeden chlieb, všetci sa zúčastňujeme na jednom tele ako na duchovnom pokrme, a preto všetci tvoríme jedno telo Kristovo, jeho mystické telo, t. j. kresťanskú spoločnosť — Cirkev. Už krstom kresťania sa spojujú,¹⁸ ale Eucharistia udržuje a upevňuje túto jednotu.

¹⁶ Tamže, str. 86.

¹⁷ Iný význam je istotne v Rim. 4; 1 Kor. 11, 24.

¹⁸ 1 Kor. 12, 12.

Rozumové základy kresťanstva.

Dr. Teodorik Zúbek, OFM.

Hovoriť o rozumových základoch kresťanstva zdalo by sa na prvý pohľad protirečením. Veď vieme, že kresťanstvo si nárokuje vlastnosť nadprirodzeného náboženstva, ktoré presahuje bytnosť i všetky prirodzené schopnosti človeka. Kresťanstvo vyžaduje a dáva život nadprirodzený, nadprirodzený cieľ a na to primerané prostriedky. Ako teda možno hovoriť o rozumových základoch kresťanstva?

Túto zdanlivú nesrovnalosť riešime správnym rozlíšením.

I.

V zjavenom náboženstve kresťanskom sú obsiahnuté po prvé pravdy, ktoré nepresahujú prirodzené schopnosti človeka; človek môže ich poznať prirodzeným rozumom. Po druhé v kresťanskom náboženstve sú pravdy, ktoré presahujú prirodzený rozum človeka, takže človek potrebuje na ich poznanie nadprirodzené zjavenie božie, priame osvetlenie ľudského umu, svetlo viery. No samo poznanie zjavených právd deje sa podobným psychologickým pochodom ako poznanie právd prirodzených; vitalita a imanentnosť poznávacieho úkonu je tá istá, lebo nadprirodzenosť neničí prirodzenosť, lež ju pozdvihuje, zdokonaľuje.

Pri pravdách prvej kategórie, takzv. pravdách prirodzeného náboženstva, je jasné, že nezáleží na tom, či človek poznal tieto pravdy vlastným rozumom, alebo či ich prijíma ako zjavené priamo Bohom. Veď koľko právd človek nepozná z vlastnej skúsenosti, ale ich prijme pre autoritu dosvedčujúceho. Keď sú dané kritériá, že Boh skutočne zjavil

nejakú pravdu ľudstvu, tu ozaj nepozostáva, než pravdu prijať a prilipnúť k nej, ako k pravde skutočne najpravdivejšej.

Človek svojím prirodzeným umom môže z právd prirodzeného náboženstva najsamprv poznať, že Boh jestvuje; na základe príčinnosti dokáže jestvovanie Boha ako prvej príčiny, osobného Stvoriteľa. Ďalej človek svojím prirodzeným rozumom pozná aj pomer k živému Bohu-Stvoriteľovi, svoju úplnú závislosť od prvej príčiny všetkého bytia i denia a ostatné pravdy a povinnosti prirodzeného náboženstva. Ale všetko toto pozná len veľmi namáhavo, ťažko, zriedka bez bludov, a aj to len jednotliviec nadaný, privilegovaný.

Nuž či nie je žiadúce, aby všemohúci a najvyšší dobrý Boh dal poznať ľudstvu tieto pravdy, od ktorých závisí dosiahnutie cieľa človeka? Čo môže Boh dať človeku sprostredkujúco, vecami stvorenými, prečo by nemohol dať aj priamo, mimoriadnym zásahom, bezprostredným zjavením? Teda zjavenie právd prirodzeného náboženstva je možné Všemohúcnosti božej, ba i žiadúce, je morálne potrebné v terajšom stave ľudstva.

V Bohu sú však aj tajomstvá, na ktoré človek nemôže prísť prirodzeným rozumom. Pre zjavenie týchto právd nemôže byť v ľudskej prirodzenosti nijaký predpoklad, nijaká požiadavka; presahujú jednoducho prirodzený cieľ, bytnosť, schopnosti a túžby človeka. Ak Boh zjaví aj takéto pravdy, toho dôvodom môže byť len jeho nekonečná dobrota, ktorá sa chce rozlievať čím širšie, čím väčšími dať sa poznávať a milovať a tak nadprirodzene a nepochopiteľne zošľachtiť a oblažiť človeka.

Toto je tajomná ekonómia spásy — pozdvihnutie človeka k podobnosti s Bohom, za dieťa božie. S pozdvihnutím človeka k nadprirodzenému životu súvisí celá súladná sústava nadprirodzených právd kresťanského náboženstva,

o ktorých vieme z priameho zásahu božieho, z bezprostredného zjavenia.

To sú pravdy, ktoré nám zjavil Kristus, to je život, ktorý priniesol ľudstvu Kristus — cesta, pravda a život.

Takže ľudstvo pre Kristov príchod je bohatšie než bolo v pôvodnom stave nevinnosti. Preto právom spieva Cirkev na Bielu sobotu o dedičnom hriechu: „Ó, šťastná vina, ktorá zaslúžila mať takého Vykupiteľa!"

II.

Tieto pravdy božieho zjavenia možno obhájať aj rozumovo? Verí kresťan rozumne tajomstvám, obsiahnutým vo svätom Písme a článkom, ktoré mu Cirkev predkladá? Kresťan rozumne verí, že historický Kristus bol Boh. Že Kristus je Boh, vieme odtiaľ, že Kristus svoju náuku potvrdil zázrakmi, aké môže urobiť iba Boh. Kristus sa vyhlásil za zaslúbeného Vykupiteľa, za Boha, ktorý ruší Starý zákon a zakladá novozákonnú dobu. Svoju náuku hlásal ako majúci moc, t. j. svojimi zázrakmi dokázal, že je tým, za akého sa vyhlásil. Na Kristovi sa splňujú všetky starozákonné predpovede mesiášske; v Kristovi sa prejavuje div rozumovej a mravnej dokonalosti, aký v čírom človekovi nie je mysliteľný; Kristus vykonal neprekonateľné divy a zázraky na ľuďoch aj veciach. Tieto zázraky nedajú sa pre svoju dôstojnosť, vznešenosť a svätosť porovnať s kúskami fakírov a rozličných hypnotizérov. Konečne zmŕtvychvstanie Kristovo je zázrak, ktorý priamo dokazuje božskú moc Kristovu.

O historickej pravde týchto znamení nemožno pochybovať; dialy sa verejne, za okolností prístupných kritike a vylučujúcich každý podvod alebo nepreskúmané psychické a parapsychické zjavy. O nadľudskej osobnosti Kristovej hovoria aj mimokresťanské historické

pramene. Ale aj Evanjeliá samy osebe sú knihy celkom hodnoverné po stránke autentičnosti, pravosti a neporušenosti, oveľa viacej než hociktoré profánne knihy, o ktorých nikomu ani na um nepríde pochybovať. Človek svojím prirodzeným rozumom môže poznať nadprirodzený charakter takýchto mimoriadnych úkazov, akými boli zázraky Kristove. Pozná aj filozofickú pravdu zázrakov, t. j. že udalosti konajú sa mimo prirodzeného behu svetového denia, zvláštnym zásahom božím na potvrdenie hlásanej náuky. Tieto mimoriadne udalosti možno ako každú inú udalosť aj zaznačiť. Pri spisovaní takýchto udalostí treba však najväčšej obozretnosti, lebo ľudia ich ako nezvyčajné prijímajú veľmi kriticky, najmä keď žijú neprajní súčasníci týchto udalostí, ako je to pri knihách novozákonných, ktoré boli spísané skoro po smrti Kristovej, od svedkov opisovaných udalostí a pre súčasníkov týchto udalostí, ktorí by prekrúcajúcich a vymýšľajúcich svätopiscov usvedčili z nepravdy.

Keď Kristus je Boh, aj jeho náuka je božsky pravdivá, božsky záväzná. Treba prijať celú Kristovu náuku. Treba veriť všetky tajomstvá, ktoré Kristus zjavil, prijať všetky jeho mravné príkazy. Celú Kristovu náuku treba uskutočniť vo svojom živote, po kresťansky zariadiť svoj život.

Na rozumovom dokázaní božstva Kristovho zakladá sa teda celé kresťanské náboženstvo.

III.

Toto rozumové dokazovanie základov a predpokladov kresťanstva nie je však prameňom nadprirodzenej viery. Je iba podmienkou rozumnosti našej viery, aby človek, prv než neodvolateľne a záväzne prilipne k zjaveným pravdám a z nich vyplývajúcim povinnostiam, mal pravdy o božstve Kristovom a božskej autorite Cirkvi aj rozumovo podlo-

žené, aby poslušnosť viery bola rozumná, ako hovorí svätý Pavol. Toto rozumové skúmanie hodnovernosti nášho kresťanského náboženstva je iba podmienkou nižšieho poriadku, nezasa- huje priamo do vlastného úkonu viery, bo vie- ra je nadprirodzene vliata ctnosť. Tak sa môže stať, že človek-mysliteľ aj po preskúma- ní týchto rozumových a historických právd, na ktorých sa zakladá kresťanstvo, nestane sa kresťanom, neuverí. Obyčajne však milosť bo- žia napomáha človeka už pri rozumovom skú- maní pohnútok viery; a človek, ak skúma a hľadá pravdu z dobrej vôle a s vedomím zá- väznosti najdenej pravdy, dôjde istotne až po prijatie kresťanstva, a Boh mu vleje prvú bož- skú ctnosť — vieru.

U jednoduchých veriacich, ktorí nemajú predpoklady pre toto rozumové, vedecké a filo- zofické zdôvodňovanie základov kresťanstva, je svetonáhľadové skúmanie kresťanstva na- hradené sociálnym nažívaním v kresťanskej spoločnosti, kresťanskou výchovou v rodine, v škole, kostole. Na základe týchto momentov a praktického života z viery príde kresťan na rozumové presvedčenie o oprávnenosti a roz- umovej hodnovernosti svojho náboženstva, pre- nechávajúc filozofické dokazovanie svojim bra- tom v Kristu, ktorí majú na to rozumové, vzde- lanostné a spoločenské predpoklady.

Ale ako nie je potrebné, aby všetci ľudia boli vedcami, filozofmi, lež stačí, aby vedeli prakticky rozmýšľať a rozumne si zariadiť život, práve tak nie je potrebné, aby všetci kresťania mali svetonáhľadové vedecké a filo- zofické odôvodnenie kresťanstva. Stačí — ba je bezpodmienečne potrebné — nadprirodzene veriť a zariadiť si život podľa vierou poznanej - zjavenej pravdy. Kresťanstvo možno vymedziť ako od Boha ustanovenú sociálnu organizáciu pre nadprirodzený náboženský život, t. j. pre duchovné spojenie s Bohom skrze Krista. Kre-

stanstvo je náboženstvo vynikajúco praktické, náboženstvo života. Lebo kresťanovi, či vzdelanému či nevzdelanému, sú nadhodené v praktickom živote úlohy, ktoré musí zvršiť s ohľadom na dosiahnutie svojho nadprirodzeného cieľa. Sú to životné úlohy, na ktorých sa všetko obráti, na ktorých záleží dosiahnutie blaženosti alebo večné zatratenie. Kresťan zo zjavenia vie, že ho po smrti čaká nový život: smrť nie je len koniec pozemského, telesného putovania, lež aj začiatkom nového, nekonečného, blaženého života, prípadne večného, nepredstaviteľného, neuhasínajúceho trápenia. Dúfame vo viere, že nám, ľuďom dobrej vôle, bude Boh milostivým sudcom a že svojou spravodlivosťou zdrví zlovoľných.

Lež milosrdenstvo božie môžeme očakávať a si nárokovať iba podľa miery svojej tuzemskej spravodlivosti a lásky, lásky k Bohu a bližnému. Lebo z viery vieme, že musíme nadovšetko milovať Boha a bližného ako seba samého.¹ Nijaký človek nie je podľa kresťanského náboženstva bez ceny, každý je podobný podľa svojej nesmrteľnej duše Bohu a vykúpený predrahou krvou Kristovou; všetci sme dieťkami jedného Otca nebeského, preto všetci sme bratia. Z toho vyplýva, že musíme pomáhať bližnému v potrebách, pretože láska musí byť účinná, založená na skutkoch. Kresťan podľa zásad svojho náboženstva musí sa boriť za spravodlivé usporiadanie sveta, primerané rozdelenie pozemských majetkov, založené na spravodlivosti a láske.

Nadprirodzená láska k bližnému je skúšobným kameňom kresťanského smýšľania, meradlom skutkového stavu kresťanského života. V prikaze lásky, ako hovorí Kristus, je obsiahnutý celý zákon aj proroci.² Je to príkaz naj-

¹ Mat. 22, 39; Mk. 12, 31.

² Mat. 7, 12; Luk. 6, 31.

ťažší, ale hodný ozajstného kresťanského života, spočívajúceho v účasťstve na božskom živote Krista a celej Najsvätejšej Trojice.

Lebo láska k bližnému, ktorá je všeobecná, ku všetkým bližným, či k priateľom či k nepriateľom, láska odpúšťajúca krivdy, láska účinná, dokázaná skutkami, láska, ktorá, ako hovorí svätý Pavol,³ je trpezlivá, dobrotivá, nezávidí, nekoná ľahkovážne, nenadáva sa, nie je ctibažná, nehľadá svoje vlastné, nerozdrážďuje sa, nemyslí zle, neraduje sa z nepravosti, ale teší sa pravde, všetko znáša, všetko pretrpí, všetkému verí, všetko dúfa — je iba v človekovi, ktorý milosťou posväcujúcou je v najintímnejšom spojení s Kristom a Bohom, ktorý ozaj nosí vo svojom srdci Boha.

Toto je maximalizmus ozajstného kresťanského života, ktorý žiada najväčšieho vypätia sil, celého, stopercentného človeka; človeka, ktorý je sviecou postavenou vysoko na svietniku, aby svietil ľuďom dobrým príkladom; človeka, ktorý sa pripodobňuje vždy väčšmi Kristu, je jeho apoštolom a apoštolom všetkého dobra.

Otázka kresťanstva je napokon otázkou osobnosti, otázkou spasenia jednotlivce duše. Každý jednotlivec bez výnimky musí zaujať stanovisko ku Kristovi a jeho náuke. Alebo pre, alebo proti; tretia možnosť nejestvuje. Stanovisko ľahostajnosti a nezájmu je obyčajne zakrývané stanovisko protikresťanské, a konečne je len prechodné, krátko trvajúce, nanajvýš po smrť človeka, ktorá je iba vchodom do večnosti, kde sú už naozaj iba dve možnosti.

* * *

Kresťanstvo teda rozširuje na všetkých stranách hranice života a otvára nové obzory a výhľady a dáva tak životu plný smysl indi-

³ 1 Kor. 13, 4—7.

viduálny aj spoločenský. Kresťanstvo dáva ľudstvu jasnú orientáciu v životných povinnostiach a odchováva charaktery, ktoré ani smrť nevie zdolať, ba ktoré priam pri smrti najjasnejšie prejavujú svoju výšku a hĺbku. Kresťanstvo vnáša do nášho, dedičným hriechom znetvoreného života súlad, povzbudzuje a udržiava v nás životný optimizmus, aby sme v životných konfliktoch nepodľahli a neklesli pod bremenom žitia.

Rozumové skúmanie, odôvodnenie a podloženie kresťanského náboženstva prispieva k tomu, aby aj kritický rozum ľudský našiel v kresťanstve zadosťučinenie a aby tak kresťan vo svojom náboženstve našiel po každej stránke celé svoje ľudské „ja“.⁴

Svätý Tomáš Akvinský ako básnik.

Gorazd Zvonický.

Stredovek, ktorý proti pseudohistorikom právom môžeme nazvať zlatou dobou kresťanského umenia, zanechal nám svoje skvostné pomníky nielen vo výtvarnom umení, v stavitelstve, ale aj v písomníctve, v umení básnicom.

Ako veže stredovekých katedrál veľkolepo vyčnievajú nad svoje okolie, tak aj vrcholné zjavy stredovekej náboženskej poézie vznešene dominujú nad priemernými útvormi tohto umenia v súčasných aj nasledujúcich pokoleniach. A podľa zreteľných náznakov môžeme bezpečne dúfať, že géniovia katolíckeho stredoveku

⁴ Použitá literatúra:

M. Scheeben, Die Mysterien des Christentums. Freiburg i. Br. 3. vyd. 1911.

St. Zimmermann, Filozofia i religija. 2. sv., Záhreb 1936—1937, Religija i život, Záhreb 1938, Filozofia života, Záhreb 1941.

v náboženskej poézii udržia si svoje výsostné postavenie na večné časy.

Z náboženskej lyriky tej doby známe sú nám mnohé hymnické, ódické a elegické útvary, ktoré pre svoje vynikajúce vlastnosti dostali sa aj do katolíckej posvätnej liturgie. — Tomáš de Celano svojej ľútosti, kajúcnosti a dôvere v milosrdenstvo božie dal výraz v básni „Dies irae”. Úprimnú sústrasť s bolesťami Panny Márie pod krížom vyjadril Giacomone da Todi v elegickom speve „Stabat Mater”. Svätý Bernard ospieval nebeský pôvab, príťažlivú velebnosť a sladkosť Ježiša Krista v hymne „Jesu dulcis”. Vznešená invokácia Svätého Duha „Veni Sancte” vyvrela z kráľovského srdca svätého Eduarda, francúzskeho kráľa. Utešeným chválospevom o Panne Márii je skladba kanonizovaného poľského princa Kazimíra „Omni die”. Svätý František z Assisi skladal ódy na Boha a iné nábožné piesne; ale prvenstvo medzi spomínanými autormi má akiste svätý Tomáš Akvinský, pôvodca hymnických spevov: *Lauda Sion, Pange lingua, Sacris solemnis, Adoro te devote, Verbum supernum atq.*

Svätý Tomáš svoje básnické dielo utvoril na rozkaz pápeža Urbana IV., ktorý ho r. 1264 poveril, aby složil hymny pre cirkevné hodinky a pre liturgiu sviatku Božieho tela. Ale jeho poézia nezrodila sa len pod nátlakom vonkajších celocirkevných potrieb. Ona je aj silným výrazom duše, ktorá zakotvila v Bohu svojimi túžbami, snahami a celým súborom života; je ozvenou vrúcnej lásky a úcty voči sviatostnému Ježišovi, ktorá zosilňovaná v srdciach, žijúcich eucharistickým životom, bude sa rozlievať po výšinách i údoliach Cirkvi „*usque in consummationem saeculi* — až po skončenie vekov”.

Svätý Tomáš je zvečnený teolog, preslávnny filozof a nehynúci básnik. To nech nás nemýli,

že v poézii nebol nejako zvláštne plodným. Aby bol niekto umelcom-básnikom, prípadne básnikom-géniom, netreba, aby vydal 99 sbierok poézie. Pri hodnotení umeleckého diela koľkosť je vedľajším činiteľom, a akosť hlavným.

Aby sme sa mohli lepšie priblížiť k básnickej tvorbe „Anjelského učiteľa“, musíme si pripomenúť, že v každom odvetí umenia požadujú sa od pôvodcu umelecké ambície a mravná zodpovednosť za útvor a že na samom diele sa oceňuje vonkajšia forma a vnútorná náplň.

Je troška odvážne a prismelé hovoriť o umeleckých ambíciách u nežne skromného syna dominikánskej rehole, ktorého pre jeho nezvyčajné ctnosti už za živa oslavovali ako svätca. Ale skutočnosť je takáto: aj svätci majú ambície, a to niekedy dosť silné a smelé. A svätý Tomáš, ak ich nemal ako rehoľník ctnostného a svätého života, iste ich mal ako kráľovský básnik Kráľa kráľov, a ako takému veľmi mu záležalo na tom, aby jeho lýra dôstojne a patrične oslavovala Pána. A z tejto posvätnej pohnútky vypramenily aj jeho umelecké ambície: na oslavu eucharistických tajomstiev stvoril dielo veľkolepé, lebo veľkolepý je ten, ktorý má byť chválený „in hymnis et canticis“.

Pri spomenutí jeho mravnej zodpovednosti za vlastné dielo citujem autentické svedectvo profesora Cinka: „Svoje spisy kládol pred oltár s najsvätejšou Sviatosťou a celé hodiny vo dne i v noci prebedlil na modlitbách pred najsvätejšou Sviatosťou, najmä keď bol v pochybnostiach o nejakom bohovedeckom náhľade...“ A povedomie, že prostým veršom ide podávať tie najťažšie dogmy a najhlbšie tajomstvá prítomnosti Bohočloveka na oltári, pocit zodpovednosti v ňom len zosilňovalo.

Ako Spasiteľ zahalil svoj božský majestát do bieleho skromného rúška Hostie, tak aj jeho

Pevec tú najťažšiu vierouku o jeho vtelení a obetovaní v Eucharistii obliekol do jednoduchej formy, len aby jadro svojich básní urobil prístupnejším. Keď porovnávame hymny iných autorov, složené v antickom metre a v klasickej slohe, s jeho prízvučnou stopou a prostou slohou, máme dojem, že túto velebnú katolícku jednoduchosť naučil sa na vyjadrovacích spôsoboch svojho Učiteľa Krista, na ktorého uprel obidve oči aj celé srdce, kým pôvodcovia mladších i starších hymnických útvarov, ako sú napr.: *Saepe dum Christi . . . , Iste Confessor . . .* atď., aj pri svojej prísnej katolicite obľúbili si formy antických klasikov, ktoré sú síce slávnostnejšie, ale je ťažšie prebíjať sa cez ne k liturgickému obsahu a duchovnej náplni veršov.

Vnútorným obsahom jeho hymnien sú — ako som už spomenul — eucharistické dogmy a tajomstvá. Inšpirovaly ho tie najvyššie, najkrajšie, božské motívy, ktoré úchvatne rozvádza v účinnej šírke a rozpätí myšlienok a symbolov. Bohovedecká hĺbka spája sa uňho s priehľadnou jednoduchosťou a jasnosťou slohu, dogmatická presnosť a podmanivá presvedčivosť so silou citu, a všetko toto oblúkovito sa sbieha nad svoj presvätý tematický Stredobod ako baldachým trvalých umeleckých hodnôt. Profesor Cinek hovorí o jeho liturgickej lyrike toto: „Táto vieroučná rozjímavá symfonia je monumentálnou veľpiesňou eucharistickej viery a lásky, dôstojnou svojho posvätného predmetu a hodnou svojho veľkého pôvodcu, najslávnejšieho veľducha kresťanských bohovedcov.“

A aspoň letmo pozrime na jeden z najkrajších cirkevných spevov, na sekvenciu „*Lauda Sion*“. Báseň oslavuje toho, ktorý je najdrahším skvostom blažených nebešťanov a najmilším pokladom putujúcich pozemšťanov. „*Doctor Angelicus*“ unesený láskou začína svoju pieseň vzletnou apostrofou Siona, ktorý býval

vrúcnou túžbou každého pravoverného Izraelitu: Chvál, Sion, Spasiteľa...! Po prvej slohe hneď sa pred nami otvára šire more tajomstiev ako nevyčerpatelný oceán milosti. Ďalej vynorí sa nášmu pohľadu dojímavý obraz poslednej večere: *Quod in coena Christus gessit, faciendum hoc expressit...* No po tejto radostnej nálade čoskoro raní nám srdce ostrá skutočnosť, skrytá vo veršoch: *Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inaequali...* Čím ďalej speje pieseň ku koncu, tým vrúcnejšie sa autor s nami prihovára Spasiteľovi s prosbou, aby nás urobil aj v nebi účastnými na svojej blaženosti, ako aj tu na zemi nás prijíma k stolu svojej eucharistickej hostiny. — Celou veľpiesňou popri vieroučnej presnosti nesie sa vrúcny básnický vzlet, a báseň je tak jemne, čisto a pôsobivo zlyrizovaná, že pri jej prežívaní duše sa zmocňuje úprimná kontemplácia o zázračných hĺbkach a výškach Ježišovej lásky.

Tým, čo som dosiaľ povedal, nemal som úmysel hodnotiť umeleckú rýdzosť a geniálnosť svätého Tomáša. Toto už dávno urobila Cirkev a veľkí pápeži, ktorých Duch Svätý obdaroval nielen neomylnosťou v učení viery a mravov, ale aj charizmou umeleckého nadania. O štvrtej slohe jeho hymnu „*Verbum supernum*” básnik Santolius hovorí toto: „Dal by som všetky svoje básne za tú jednu slohu, len aby som sa mohol nazvať jej autorom.”

Viem, že týchto pár nedokonalých črt veľmi slabo vystihuje básnickú osobnosť svätého Tomáša Akvinského, ale viem aj to, že táto téma nie je témou znásilnenou a núdzovou, lebo svätý Tomáš nie je len zvečnený teolog a preslávnny filozof, ale aj nehynúci básnik, ktorý zo svojich veršov ako z najkrajších ruží uvil okolo monštrancie nevädnucci veniec na ozdobu večného trónu eucharistického Kráľa.

List študentovi.

Prof. Juraj Kohút.

Mladý priateľ,

naša Cirkev vypožorovala chyby moderného ľudstva a ako láskavá ošetrovateľka chce ho vyliečiť z chorôb, do ktorých vo svojom dejin-
nom vývine upadlo. Preto volá všetkých ľudí
dobrej vôle do práce za záchranu ľudstva, za
uviedenie pokoja, za pokrok v láske a pozná-
vaní Spasiteľa. Uvedomujúc si, že odstrániť
chyby z celého složitého života nevládu a ani
časovo a priestorovo nestačia kňazi (keďže oni
nemajú všade prístup), zapojuje do apoštolskej
práce i laikov. Vydala heslo vznešenej myš-
lienky Katolíckej akcie, ktorá sa v iných štá-
toch už dávno ujala a priniesla krásne ovocie,
len na Slovensku akosi nie a nie sa ujať. A už
je na čase, aby sa i na Slovensku roztriekli
duchovia na takých, čo o katolicizme smýšľajú
naozaj dobre, statočne a hlavne dôsledne, a na
takých, čo sú proti nemu; dvojfarebnosť a po-
lovičaté taktizovanie nebude v budúcnosti
možné. Je zaiste už aj Tvojím želaním, aby
náboženstvo ako najvyššiu hodnotu životnú
prijala väčšina Slovákov, ba aby ho prijali
všetci naši súkmeňovci.

Čo je Katolícka akcia? Definícia zneje:
KA je spolupráca laikov na hierarchickom zá-
klade. V tejto definícii — ako konečne v každej
definícii — má každé slovo svoj význam a oso-
bitnú platnosť. Teda KA je spolupráca: p r á c a,
nie spánok a nečinnosť. Kristus povedal: I d ť e
a učte všetky národy! A tieto slová týkajú sa
tak kňazov, ako i nás — laikov. Bohužiaľ i me-
dzi jednými i medzi druhými vidíme ľudí, ktorí
si tieto slová prekrútili alebo nepochopili a
chápu ich takto: Sedzte a učte všetky národy!
Čiže chcú, aby nábožensky nevzdelaní, mravne
lahostajní alebo neznabožstvom otrávení je-

dinci prichádzali si k nim po náboženskú nauku. Boja sa vkročil do chudobného, špinavého, zlou povestou opradeného príbytku, len aby neponížili svoj majestát. Alebo natoľko sú zaujatí svetárskymi starosťami, že o telesné a duševné skutky milosrdenstva pre svojich bližných sa nestarajú. KA je spolupráca. Teda nepracuje jeden, ale všetci pospolu, ruka v ruke, Duchom Svätým osvietení a vlastným pozorovaním a rozjímaním podnecovaní. KA je práca laikov. (Keď uvažuješ o dnešnej náboženskej a mravnej kríze, prosím Ťa, nikdy sa neodvolávaj na kňazov. Neospravedlňuj svoje slabosti a nectnosti poukazovaním: veď to aj kňazi vravia a robia! Takáto výhovorka neobstojí. Veď 1. taký kňaz — ako každý človek — sám si odpyká za svoje viny pred spravodlivým Sudcom; 2. taká výhovorka je človeka mysliaceho nedôstojná. I Tebe dal Pán Boh rozum, i Tebe dal Pán Boh slobodnú vôľu, i Tebe dal vieru; nuž riaď sa svojim rozumom, svojou vôľou a svojou vierou.) Len obe tieto složky, laici spolu s kňazmi, dobrými kňazmi, akých je veľa, môžu obrodíť svet. Každý z nás musí sa stať na svojom mieste kňazom, a to dobrým kňazom, pripraveným a odhodlaným. Kto má rád svoje náboženstvo, musí horlivo túžiť spolupracovať na kriesiteľskom diele Ducha: rozširovať kráľovstvo Kristovo na všetky strany. A napokon KA je spolupráca laikov na hierarchickom základe. Čo to znamená? Nič nepodnikáme na vlastnú päsť, bez súhlasu biskupa, alebo aspoň bez súhlasu miestneho duchovného správcu. Sme laici, ľudia teologicky nevzdelaní, môžeme sa potknúť, z nepochopenia vecí môžeme hlásať bludy a robiť chyby, a tým Cirkvi narobiť viacej škody ako osohu. Hlavný predpoklad úspešnej práce v rámci KA je však, aby sme nikdy neboli vedení túžbou po osobnej sláve. „Nie mňa, Bože, osláv, mojimi skutkami, ale len a len seba!“

Pracovať treba, životom dokazovať oprávnenosť a spasiteľnosť náboženstva. Ak však každá práca musí byť milosťou posvätená, práca v KA musí byť taká tým väčšia. Už v tercii si čítal latinskú vetu: Modli sa a pracuj! Na prvom mieste stálo: Modli sa, až potom: pracuj! V Bohu musí koreniť každá naša myšlienka, každé naše slovo a každý náš čin. Ak sa teda chceš zapojiť do tejto „spolupráce“ — a verím, že Ti už osud a záujem Tvoj a Tvojho okolia leží na srdci — musíš mať na zreteli svoj život nadprirodzený, musíš ho mať, a to v hojnej miere, aby si ho mohol rozširovať aj medzi inými. Veď vieš dobre, že nikto nedáva to, čo nemá. Bez nadprirodzeného života by aj Tvoje apoštolovanie preletelo ponad prostredie, v ktorom žiješ, ako hlasná ozvena, ktorá hneď utíchne. Inými slovami povedané: Musíš sa udržať v milosti posväcujúcej. Ak sa v nej udržíš a ak sa v nej udržia i Tvoji spolupracovníci, stanete sa silou, ničiacou dnešné pohanstvo.

Keď čítaš moje riadky, možno hmkáš a krútiš hlavou. I opýtaš sa ma: Ako je možné, že svet je zlý, hoci je toľko ľudí nábožných, hoci sú kostoly pri každých bohoslužbách plné? I na takúto námietku Ti odpoviem. I keď sú kostoly plné, to ešte neznamená, že všetci „nábožní“ ľudia sú už aj apoštolmi svojho náboženstva. Vo svete je síce mnoho ľudí nábožných — takých, čo sa obracajú na Boha — ale mnohí z týchto ľudí sú len svätuškári, pletkári, hmotári, lenivci a farizeji, ktorí rozvoj ozajstnej nábožnosti skôr hatia, ako podporujú. Títo ľudia netúžia vedome po dokonalosti, po dokonalosti až ku svätosti, len chcú robiť dojem nábožných ľudí. — Medzi nábožnými ľuďmi sú však aj takí, čo svoje náboženstvo nemanifestujú, stránia sa spoločnosti, uzavierajú sa do svojich izieb. Títo zaiste nie sú na škodu katolicizmu (to sú ľudia typu samotárskeho); ale moderná

doba žiada aj moderných svätcov, ľudí i v nepriaznivých okolnostiach celých, ktorí vedia spojiť moderný život s katolíckym svetonáhľadom, ktorí vo svojej záujmovej oblasti vedia odstrániť hriešne výstrelky dnešného života, priečiace sa Kristovej náuke, no pritom ostávajú deťmi svojho času. Svet chce vidieť, ako vyzerá plný katolícky, svätý život v hurhaji 20. storočia. Ak mu ho neukážeme, odvráti sa od nás a prikloní sa k diablu. Aj Ty si bol azda navyknutý myslieť, že svätým sa človek v dnešnom čase nemôže stať, že k svätosti je potrebné odsťahovať sa do sedemdesiatej siedmej krajiny, za sklené more a drevenú skalú, niekde na púšť, medzi divé šelmy; že človek, ktorý túži po svätosti, musí sa bičovať, ustavične ruženec žmoliť a oči k nebu prevracať. A preto si si zaumienil, že sa nepozbavíš tej troška radosti, ktorá Ti v ťažkom živote ešte ostala. No na šťastie moderný svätec nemusí sa pozbaviť nijakej ozajstnej radosti (zdôrazňujem o z a j s t n e j radosti, lebo nie je všetko radosť, čo sa radosťou zdá byť; svojvoľné vychutnávanie hriešnych rozkoší istotne nie je radosťou, pretože jeho následky nie sú radosťné). A v našom náboženstve máš už aj také vzory ľudí. Svätý Don Bosco istotne zažil viacej radostí, keď sa hral so svojou vrieskajúcou detvou, keď kopal futbal, vystrájal akrobatické a kaukliarske kúsky, ako vyžitý veľkomestský švihák, ktorý vychutnal všetko, čo mu skazený svet podával. Ak si nechceš za vzor vziať kňaza, prosím, tu máš Petra Juraja Frassatiho, 24-ročného bohatého vysokoškólačka, skvelého horolezcu, veselého tanečníka, fajčiara, ktorý, hoci bol synom veľvyslanca, v neznabožskom režime, neváhal sa postaviť proti módnemu slobodomurárskemu hnutiu, nebál sa vyznať svojho Boha na ulici, na univerzite, a zomrel — pár dní pred dosiahnutím doktorátu — v povesti svätosti. Ako mohol dosiahnuť povesť

svätosti? Žil nadprirodzeným životom, čerpal posilu zo svätostánku, svoju vieru dokazoval skutkami lásky k Bohu a bližnému. Keďže žil stále v stave milosti posväcujúcej, keďže všetky svoje činy zacielil na Boha, pred každým sa opýtal: čo naň povie Pán Boh, — nemohol uraziť svojho láskavého Stvoriteľa ani pri tanci, ani keď preliezal s povrazom Alpy, ba ani v bujarej spoločnosti pri víne. Odporúčam Ti soznámiť sa s touto vynikajúcou osobnosťou. Jeho životopis je už dávno preložený aj do slovenčiny. Som presvedčený, že Ti bude imponovať a že ho budeš aj nasledovať. — A takýchto postáv Ti môžem uviesť veľmi — veľmi mnoho.

Na takéto úlohy sa však musíš pripraviť. Najprv musíš harmonicky zušľachtiť svoj rozum a srdce. Jednostranné pestovanie rozumu môže sa zvrhnúť v kritikárstvo a suché doktrinárstvo, opačne zasa, prílišné zdôraznenie citu by ťa mohlo uviesť do sentimentálnej, svätuškárskej povery. Rozumom musíš poznať obsah nášho náboženstva, aby si ho mohol srdcom milovať. Upozorňujem Ťa, že náboženstvo úplne poznať rozumom nebudeš môcť, lebo tam sú i tajomstvá, ktoré ľudský rozum nikdy nepochopí; že náboženstvo je absolútne dokonalá budova, ktorú absolútne nedokonalý ľudský rozum nikdy nepochopí. Ale my často nepoznáme ani základné pravdy božie a o nich vôbec neuvažujeme. A práve v tomto ohľade musí nastať medzi mladou generáciou náprava. Keď poznáme myšlienky božie, vtelené do katolicizmu, potom si ich aj obľúbime a nás naplní nadprirodzená sila.

Keď sa už rozumom soznámiš s náboženskými pravdami, Tvoje srdce zahorí túžbou po dokonalosti a svätosti a láskou k tomu, čo také spasiteľné pravidlá života ľudstvu zjavil. Musíš túžiť po svätosti, lebo po čom netúžiš, to ani nedostaneš. Márne sa budeme ponosovať, že

svet je taký a onaký, len dobrý nie je, ak my sami, ktorí už tieto pravdy trochu poznáme a ktorí sa nad osudom ľudstva zamýšľame, nebudeme túžiť po svätosti, ktorá by vylúčila akékoľvek svojvoľné spáchanie hriechu. Táto neuhasiteľná túžba musí rozpaľovať srdcia všetkých, ktorým leží víťazstvo pravdy božej na srdci, teda aj laikov. Sebazdokonalenie, čiže vlastne udržanie sa pri milosti božej, je prvý a najdôležitejší čin KA. Potom táto milosť skrz nás, skrz náš život, skrz naše činy nasýti aj tých ľudí, ktorí žijú vedľa nás a s nami; naše duše stanú sa rozdávatelkami milosti hladnému ľudstvu.

Ale sebazdokonalenie je nepredstaviteľné bez sebaovládania. Naše city sú veľmi nedisciplinované, naše smysly veľmi lačné, naša vôľa veľmi slabá. Nejedna krásna myšlienka, ne jeden krásny úmysel sa nám zabije práve na týchto slabostiach. Preto naša duša musí stáť na stráži, musí oslabiť volanie tela, musí uviesť našu vôľu do súladu s vôľou božou. Musíme dosiahnuť vnútornú disciplínu. A všeobecnú vnútornú disciplínu dosiahneme, len keď sa vedome a úmyselne zaprieme v maličkostiach. V tomto spočíva moderná askéza, moderná svätosť: nie bičovať sa, nie utiahnuť sa na púšť, ale z lásky k Bohu a na počesť Boha, uprostred moderného života, zrieknuť sa sladkosti, pohodlia, zábavy, rozkoše, poslúchať predstavených, svedomite sa učiť. Takéto sebaovládanie nás spája tesnejšie s Bohom, riadi naše vášne, očisťuje city, posilňuje vôľu a z človeka telesného robí čoraz výraznejší obraz boží. Aj Ty máš tisíce spôsobov takejto askézy. Ukážem Ti aspoň jeden: Dobré viem, ako sladko sa Ti spí ráno, keď hlahol zvoná volá denne veriacich na svätú omšu. Nuž vedz, že by veľmi posilnilo Tvoju vôľu, ak by si sa dal zobudiť včasnšie, ako si dosiaľ vstával, rezko vstal

a zašiel na svätú omšu, prípadne i na sväté prijímanie. Takým činom získaš pevnú vôľu, ktorá Ti bude veľmi užitočná i ináč v živote, vymodlíš si pomoc Ducha Svätého pre štúdium a umožníš Bohu, aby zavládol vo Tvojom srdci.

Drahý priateľ, obrodienie spoločnosti musíme začať od seba. Katolíci, ktorí hlásajú len nevyhnutnosť návratu spoločnosti ku Kristu, ale svoje zdokonaľovanie zanedbávajú, sú len paródiou katolíckych pracovníkov. Náš život musí byť reťazou úprimných, chlapeckých modlitieb a dobrých, mravne zamierených skutkov. Dobrí, svätí jedinci utvoria dobré, sväté spoločnosti a štáty. Daj sa teda do práce sám so sebou! Nepôjde to ľahko, ale Tvoja práca bude mať tým krajšie a radostnejšie ovocie.

DO VÝŠAV.

Neotrasiteľná Skala.¹

Svätý Cyril Alexandrinský.

A brány pekelné ju nepremôžu.² Teda podľa tohto Pánovho prisľúbenia apoštolská Petrova Cirkev ostáva nepoškvrnená, nedotknutá od každého kacírskeho zvädzania a podvádzania, nad všetkými predstavenými a biskupmi a nad všetkými správcami cirkví a národov vo svojich pápežoch, v najplnšej viere a v Petrovej moci. Ona jediná, neotrasiteľne upevnená kráľuje, umlčuje a zapcháva ústa všetkých kacírov; a my nevyhnutne pre spasenie, nie hádam ošialení pýchou alebo opojení vínom pýchy, spolu s ňou vyznávame a hlásame vzor pravdy a svätej apoštolskej tradície.

Duch Svätý v nás.³

Svätý Augustín.

Veď náš Spasiteľ sa nám narodil, ukrižovaný bol a umrel za nás, aby svojou smrťou zničil našu smrť. A keďže lúzno tela niesli na lis kríža a po vytlačení začal tiecť božský mušť, poslaný bol Duch Svätý, aby nádoby srdca pripravil a aby nové víno uložené bolo do nových nádob: najsamprv, aby očistil srdcia, žeby

¹ Na 13. mája. ² Mat. 16, 18. ³ Na Turíce.

vliate sa neznečistilo, a potom aby ich zaviazal,⁴ žeby vliate nevytieklo; aby ich očistil od radosti z nepravosti, zaviazal proti radosti z márnosti. Veď čo je dobré, nemohlo prísť, kým neodišlo, čo je zlé. Radosť z nepravosti poškvŕňuje, bridí a radosť z márnosti vylieva. Radosť z nepravosti robí nádobu špinavou a radosť z márnosti robí deravou.

Radosť z nepravosti je vtedy, keď hriech milujeme, a radosť z márnosti, keď pomíňajúce ľúbime. Vyhod' teda, čo je zlé, aby si mohol prijať, čo je dobré; vylej horkosť, aby ňa mohla naplniť sladkosť. Duch Svätý je radosť a láska. Vyhod' diablovho ducha a ducha tohto sveta, aby si prijal božieho ducha. Diablov duch pôsobí radosť z nepravosti a duch sveta radosť z márnosti. Hľa, tieto radosti sú zlé, lebo jedna má hriech, druhá príležitosť k hriechu. No boží duch príde, keď zlí duchovia sú vyhnutí, a vojde do stánku srdca a spôsobí dobrú radosť a dobrú lásku, ktorá vyháňa lásku k svetu a hriešnu lásku. Láska k svetu láka a oklamáva, hriešna láska bridí a ku smrti vedie; božia láska osvecuje myseľ, očisťuje svedomie, obveseľuje dušu a ukazuje Boha.

Cez vnútro navonok.

Alžbeta Leseurová.

Nikto nevie, čo sa deje v najspodnejších hĺbiniach našej duše. Pociťovať blízkosť Boha, rozjímať, modliť sa, ukladať do duše každú hlbokú myšlienku, aby sme sa do nej ponorili, to tvorí vnútorný život, a tento vnútorný život je najväčšou radosťou života. Ale toľko myšlienok, ktoré nás uchvátily, toľko vrúcnych túžob, veľkých rozhodnutí musí sa prezrádať v konaní; lebo sme v plnom ľudskom živote a pred nami je veľká úloha. To je chvíľa bolestného úsilia, lebo duša sa musí odtrhnúť od seba, opustiť odbor myslenia pre skutočnosť, dať sa do práce, vedieť, že nepochopia nás alebo zle nás pochopia a že azda budeme trpieť od ľudstva, lebo sme chceli dobro ľudstva. Musíme mať z Boha načerpanú najväčšiu silu; srdce ozbrojené trpezlivosťou a láskou, aby sme deň čo deň, hodinu za hodinou začínali dielo, ktoré patrí každému kresťanovi: mravnú a hmotnú záchranu svojich bratov.

ŽIVOT.

Otec kresťanov.

Oči miliónov sú zamierené tento mesiac do starokresťanského Ríma, kde spoločný otec všetkých kre-

⁴ Rozumej kožené nádoby.

sťanov oslavuje dvadsiatepiate výročie biskupskej vysviacky. Toto jubileum je len vhodnou príležitosťou zamyslieť sa v týchto časoch nad poslaním pápežstva a poznať veľkú osobnosť terajšieho pápeža Pia XII. Svätá Katarína Sienská nazvala pápeža sladkým Kristom na zemi. Áno, je to zástupca Kristov, v ktorom a skrze ktorého Kristus ostáva medzi nami až po skonanie sveta. Pápež predstavuje nám nepremožiteľného Krista, pápež predstavuje nám otca, ktorý miluje všetky duše tak, ako Kristus, preto je spoločným otcom všetkých. A tak, ako Kristus nemohol chcieť zlo ľuďom, podobne i jeho zástupca na zemi. Preto jeho rady, jeho napomenutia prijímame so synovskou poslušnosťou, lebo vieme, že to sú napomenutia Krista samého, ktorý každú dušu miloval božskou láskou a za každú dušu dal sa pribiť na kríž. Láska srdca Kristovho prelieva sa do srdca jeho zástupcov na zemi, preto majú právo deti celej zeme-gule nazvať svojimi, lebo všetky patria im, všetky patria Kristu. Touto láskou je presiaknuté aj srdce Pia XII. V duchu vidím ho kľáčať pred svätostánkom, vidím jeho k modlitbe sopäté otcovské ruky, počujem bolestné vzlyky jeho nežného srdca, ktorými vysielal k trónu božieho Majestátu svoje vrúčne modlitby. Nikdy som nevidel človeka modliť sa tak usobrane, ako sa modlí terajší pápež. Je to muž modlitby, jeho duchovná vnútorná veľkosť priam z neho vyžiaruje, badať ju v každom jeho pohybe, v každom slove a prejave. Preto si ho každý obľúbil, čo ho len raz videl. Pius XII. žije medzi nami, na zemi, ale jeho duch je v ustavičnom spojení s večným Bohom, preto smelo tvrdíme, že každý jeho prejav je ozvenou neba, je to posolstvo Krista hovoriaceho jeho ústami. On je pápežom pokoja. Riadi lodičku svätej Cirkvi na rozbúrenom mori dejín, so všetkých strán počuje hlasy: Pane, zachráň nás, lebo hynieme! A on zachraňuje. Nevládne nad hmotou, preto jeho záchranná činnosť nie je taká známa. Ale ako vodca duší všetkých ľudí siaha na duchovné zbrane, pomáha sjednocovať mysle a srdcia národov v pokojamilovnom srdci Kristovom. On kľáči na vrchole hory Sinaj, oči má upreté na trón božej spravodlivosti a prosí: Otec národov, daj nám pokoj! Pápež pokoja, Pius XII, sprostredkuje nám boží pokoj.

Svätý Otec! Rodina smeristov so synovskou láskou osvojuje si túžbu Tvojho srdca a s Tebou prosí: Otče na nebi, staň sa vôľa Tvoja! Müller.

Tajomstvá manželov.

Nehovoríme, že otvoríť srdce druhému nemá mať nejakých hraníc, že treba, aby si manželia bez roz-

myslenia prezradili a vyjavili všetko, čo prešlo alebo prechádza ich myslou a čo vzbudzuje pozornosť a záujem. Jestvujú tajomstvá, ktoré neslobodno vy-
zradíť, lebo to zakazuje prirodzený zákon, sľub alebo dôvera iných. Vy, manželia, máte mať predovšetkým porozumenie pre tajomstvá, ktoré nesmiete od druhej stránky vedieť. Muž, ktorý je lekárom, advokátom, úradníkom, činiteľom v štáte alebo zamestnancom v redakcii má iste mnoho úradných tajomstiev, ktoré nesmie nikomu prezradiť, ani len vlastnej žene. Múdra a rozumná žena prejavuje mu v tom neobmedzenú dôveru, úzkostlivo si váži a obdivuje jeho mlčanlivosť a nepokúša sa vyzvedieť od muža také veci. Nezabúdajte, že manželstvom nie je potlačená vaša osobnosť a vaša zodpovednosť. Ale aj vo veciach čisto osobných sú prípady, pri ktorých je lepšie o veci mlčať, ako ju prezradiť, lebo vyjavenie by bolo škodlivé a nebezpečné. Mohlo by naštrbiť a prekaziť užšie a úprimnejšie sblíženie. Manželia nie sú spovedníkmi: spovedníkov si nájdete v kostoloch, vo spovedniciach, tam, kde kňazský charakter pozdvihuje človeka nad osobné záujmy, do sféry prevyšujúcej rodinu, do sféry nadprirodzenej skutočnosti a kde spovedník je vystrojený liečiť duševné rany. Tu možno spoliehať na dôveru bezhraničnú, tu sa možno vyžalovať na všetko. Spovedajúci kňaz je totiž otcom, učiteľom, lekárom vašich duší. Ale okrem týchto osobných a svätých tajomstiev vonkajšieho a vnútorného života musíte sa duševne sblížiť, aby z dvoch duší sa utvorila jedna duša.

Pius XII.

Malí ľudia.

Nemyslím na tých, ktorým nebolo dožičené obohatiť a zdokonaľiť prirodzené dary rozumu vyšším štúdiom; o tých vravíme, že sú jednoduchí. Hej, jednoduchí, ale dobrí, preto aj múdri. Malí ľudia sú tí, čo vyšli z dobrých rodín, časom poznali krásu a praktický význam zjaveného učenia, ale nemajú dobrú vôľu toto učenie uskutočniť. V náboženskom živote sa o nich hovorí, že náboženstvo potrebujú len niekedy a na niektorých miestach, kde okolie to žiada neúprosne. Vedia sa prispôbiť každému, neuznávajú platnosť nemeniteľných večných noriem, zvykli si už na to, že všetko sa im musí prispôbiť, im musí slúžiť. Môže sa stať, že prídu na tento praktický záver: Pán Boh je nekonečne dobrý, preto mi musí slúžiť. Otvorene to nevravia, ale v ich duši už dávno ozval sa hlas prvého revolucionára: Nebudem slúžiť! To sú tí duchovne malí ľudia, čo náboženský život pokladajú za mútne vody, v ktorých lovia a dúfajú, že takto pôjde do nekonečna. Nie! Pán Boh má dosť

času. Dobre bude, keď si uvedomia, že takýmto počínaním škodia sebe, potomkom, aj tým, s ktorými žijú. I pre nich platia slová: Všetko pominie, len slová večného Krista nepominú. Müller.

Do roboty.

Dnes má hodnotu výkon jednotlivca. Múdra, premyslená veta. Práca sa hodnotí. K tomu by som pridal len toto vysvetlenie: Robota na osobnom zdokonaľovaní. Prečo? Nuž preto, že mnohí zdokonaľujú druhých a sami sú až veľmi nedokonalí. Všimnite si našu robotu v katolíckej akcii. Kritikov, radcov, tých je veľa, ale robotníkov...? Kritizujú kázne kňazov, spolkovú činnosť, katolícke podniky, ale keď niekomu povieť: Urob to ty, potom si získate o jedného nepriateľa viacej. Chodievaj denne na svätú omšu, na sväté prijímanie, byť členom všetkých katolíckych spolkov, to je všetko dobre, to môžeme iba pochváliť. Ale kto mi dokáže, že takíto ľudia sú súci na to, aby posudzovali prácu Cirkvi svätej? Práve takéto nepremyslené posudzovania alebo ohovárky nasvedčujú, že tým ľuďom chýba veľa. Chýba im najsamprv láska k nesmrteľným dušiam, ku ktorým sa musíme približovať rozličnými cestami. Ponaajprv si osvojte život Krista Pána, konajte to, čo on konal, a až potom poznáte, ako treba pracovať. Ale potom nezaháľajte, nenariekajte, lež dajte sa do roboty tam, kde je to najpotrebnejšie. Müller.

Učeniivosť.

Učeniivý človek rád prijme radu od iného, sám sa nepokladá za neomylného, preto v konaní a v rozhodovaní spravuje sa nielen svojou skúsenosťou, svojou múdrosťou, ale tiež radami a poučením starších. A je to celkom prirodzené. Keby sme sa nedali poučiť, keby sme nikdy neprosili o radu a spoliehali iba na vlastný rozum, nastal by v súkromnom aj vo verejnom živote dokonalý zmätok. A keď je reč o náboženskom alebo duchovnom živote, nuž tu bez učeniivosti nedokážeme nič. A je zaujímavé, že zpravidla všetci kresťania na začiatku duchovného života radi sa dávajú poučovať. Ale len čo si uvedomia, že vedľa viacej, ako tí, čo neboli poučení, odíde im chuť od poslušného poučovania sa a sadnú na stolicu učiacich. Ich poučovanie spočíva zpravidla v kritizovaní. Kázne kňaza sú slabé, prednášky v spolkoch im nevyhovujú, redaktorom časopisov píšu, čo by si želali čítať, aké obrázky mali by byť v časopise, a nepriamo dajú vám vedieť, že bolo by naozaj osožné, keby ste po čiastkách uverejňovali ich životopis, ktorý by neskor-

šie mohol vyjsť knižne na kriedovom papieri. V tej duševnej zadbeneosti prídu tak ďaleko, že keď im miestny kňaz nejde po ruke, zmobilizujú proti nemu celú farnosť a vyhlásia ho za staromódneho, za nesúceho na nič. Nie múdrosť, nie veda, lež omedzenosť zrodila v nich pýchu, preto miesto poslušného prijímania radi špecializujú sa na naivné osočovanie a odsudzovanie práce bližného. Hej, pyšný človek nedá sa poučiť, nepotrebuje radu, vie všetko sám najlepšie. Učenlivosť je výsadou pokorných a opatrných. Učenlivosť, ako aj pokora, je znamením vyvolených. Učenlivosť je prameň vnútorného pokoja a spokojného svedomia. A to sú klenoty, ktoré v duchovnom živote nemožno nahradiť. Poslúchajme teda tých, ktorých Prozreteľnosť určila, aby nás viedli, aby nás učili.

Müller.

LITERATÚRA.

Dr. JOZEF BÚDA: *Evanjelium Starého zákona*. Vydala Slovenská katolícka akadémia pri SSV v Trnave 1942; str. 206, Ks 70. Medzi prorockými knihami na prvom mieste je zaradená kniha Izaiášova, nie preto, že by hádam bola najstaršia, lebo Amos a Ozeáš písali skôr, lež pre veľkolepé proroctvá, ktoré obsahuje. Svätý Hieronym napísal, že všetko, čo sa dá vyjadriť ľudskou rečou a smyslami chápať, je v tejto knihe. Pre nás katolíkov je to kniha neoceniteľná, lebo v nej je jasne predpovedaný budúci Mesiáš a jeho dielo, Cirkev. Izaiáš je naozaj evanjelista, lebo o Kristovi a jeho Cirkvi hovorí tak, ako by písal ich dejiny, nie proroctvá o nich. Preto sa nečudujem, že p. univ. prof. Dr. Búda dáva katolíckej verejnosti preklad a výklad práve tejto knihy Starého zákona. Kto je len trošičku zasvätený do biblického štúdia, iste vie, s akými ťažkosťami pracuje exegéta pri prekladaní. Musí prekladať z pôvodných textov, nesmie odhliadnuť od starších aj novších prekladov, a pritom orientálnu myšlienku musí vyjadriť po svojsky tak, aby pôvodný text nič neutrpel. Na toto všetko myslel Dr. B. a dal nám taký preklad Izaiášových proroctiev, ktorý môžeme porovnať s ktorýmkoľvek prekladom do moderných rečí tých národov, u ktorých biblické štúdium má už svoju tradíciu. Výklady, ktoré pripojil k prekladu, sú prísne vedecké; autor v ničom sa neodklonil od tradičných výkladov, ale nie sú to výklady suchopárne. Kňaz pre odborné biblické vzdelanie aj pre apoštolskú činnosť nájde v nich všetko. Naši inteligenti poznajú, že čítanie svätého Písma je veľkým duševným obohatením, o čom ich presvedčí preklad

aj výklad Izaiáša od Dr. B. Želáme si, aby Pán Boh dožičil autorovi obohatiť našu katolícku spisbu aj prekladmi ostatných prorockých kníh. — im.

Dr. ALEXANDER SPESZ: Manželstvo, veľké tajomstvo. Vydala Slovenská katolícka akadémia pri SSV v Trnave 1941; str. 93, Ks 25. Denná pastoračná skúsenosť ma presvedčuje o tom, že manželstvo je naozaj veľkým tajomstvom. Tajomstvom je pre tých, čo sa naň pripravujú, ale tajomstvom ostáva aj pre mnohých manželov. Veď koľkí dávajú si otázku: Prečo žiť spolu až do smrti? Nehovorím o deťoch. Problém manželstva hlboko siaha až na korene prirodzeného aj náboženského života, preto s obidvoch hľadísk načím o ňom uvažovať. Táto kniha rieši manželské tajomstvo s hľadiska prirodzeného aj nadprirodzeného. Dr. S. píše ako odborník, ktorý si je vedomý posvätnej dôstojnosti predmetu, o ktorom hovorí. Jemne rieši a píše i o tých najchúlostivejších otázkach, ktoré mnohým sú nejasné, alebo si ich vysvetľujú tak, ako to vyžaduje nižší pud, a nie prirodzenosť riadená rozumom a vierou. Takúto knihu dávno sme už potrebovali. Sme vďační p. univ. prof. Dr. Speszovi za toto dielo, ktoré v kňazskej pastoračii prinesie istotne veľa ovocia. — im.

ANTON JUROVSKÝ: Psychologia. Vydala Matica slovenská v Turč. sv. Martine 1942; str. 384, Ks 120. Naši odborníci už shodnotili psychológiu univ. prof. Dr. Jurovského. Nám prichodí iba konštatovať, že týmto dielom zaraďuje sa autor medzi najčinnjších tvorcov a budovateľov vedeckého života doma, a patrí k najväčším predstaviteľom slovenskej kultúrnej tvorby v zahraničí. Doma sme cítili na každom kroku nedostatok informatívnej psychologickéj učebnice. Naša inteligencia siahala po brošúrkach, ba niekedy aj po knihách, v ktorých nenašla vecné vysvetlenie duševných javov, lebo to boli iba vedecké omrvinky, nie systematické štúdie. Preto kniha Dr. J. je tým cennejšia a osožnejšia. Dielo je rozdelené na desať častí. Autor najprv určuje pojem a metódy psychológie, potom študuje nasledujúce psychologické javy: Vnímanie, predstavy, pamäť, myslenie, fantázia a jej útvory, pozornosť, city, vôľa. Dielo je zakončené štúdiom problému osobnosti. Ťažkosti, na ktoré naráza každý, čo píše učebnicu psychológie, autor prekoná tak, že sa pousiloval dať čitateľovi čo najjasnejší obraz o veci, o ktorej je viacej mienok. Objektívne informuje o všetkých bádaniach súčasnej psychológie, preto kniha môže byť smerodajným východiskom pre tých, čo majú záujem o hlbšie štúdium jednotlivých odborov psychológie. Bohatá psycholo-

gická literatúra, ktorú autor zaradil podľa jednotlivých kapitol, svedčí o všestrannom ovládaní predmetu. Ku knihe je priložený soznam mien a soznam vecný. Dielo vrele odporúčam. — im.

MÁRIA HOLKOVÁ: Děvče z tichého městečka. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 154, broš. Ks 38, viaz. Ks 50. Dostať v mis. kníhkupectve v Nitre. Jednoducho a milo opisuje autorka priebeh svojej hrdinky, krajčírky Mily Jónovej. Dej tohto románu, jeho postavy a prostredie sú vzaté priamo zo skutočnosti. Živo sú tam vyobrazené povahy, záujmy i zábava dnešnej mládeže, najmä študentskej. Román Holkovej nie je všedne mravoučný. Nielen hrdinka sama, lež aj iné postavy z veselej mladej družiny sú typy životné a čisté. Spisovateľka našla jasný a blízky pohľad na život mládeže, citlivo poznala prirodzenú krásu jeho vzrastu a dozrievania a napísala knihu, ktorú si zrelejšie dievčatá a chlapci prečítajú s potešením a s úžitkom. — im.

KARRER OTTO: Schicksal und Würde des Menschen. Die Frohbotschaft Christi. Verlag Benziger & Co. Einsiedeln, str. 93, cena brož. Fr. 3.20, viaz. Fr. 4. Kniha plná útechy. Karrer osud človeka tu nekladie do rúk slepého osudu, ale láskavého Boha. Kniha má doviesť čitateľa k vrúcnejšiemu postoju k Bohu a k náboženstvu, ktoré má byť najvnútornejšou, najhlavnejšou složkou jeho života. Kniha pôsobí veľmi milo a zošľachťujúco. Preberá najzákladnejšie problémy tuzemského života každého človeka: tajomstvo božie v prírode a kňazských dejinách; v osude jednotlivca, v slobode a osude. V malom rozsahu veľmi veľa dáva čitateľom — bohatosť myšlienkovvej náplne. Veľmi súca knižka do rúk každého inteligenta. — K. týmto dielkom vykonal veľmi záslužnú prácu. — pm.

BEVILACQUA GIULIO: Christ sei Christ. Verlag Benziger-Einsiedeln/Köln; str. 164, broš. RM 2.70, viaz. 3.50. Bývalý vojak-dôstojník, teraz mních, učí nás chápať ducha Evanjelia. Proroctvo Izaiášovo (6, 53) a jeho splnenie na Kalvárii nesmie odradiť kresťana od života, ani vlastného utrpenia nesmieme sa zľaknúť. Veď bolesť rodí veľké veci. B. nás chce naučiť nielen kresťansky konať, ale aj smýšľať, chce vychovať celých, 100 % katolíkov, ktorí neznajú iné východisko: okrem áno a nie — alebo byť s Kristom, a to i v bolesti, alebo ho neznáť nikdy, chce dosiahnuť obetavých kresťanov, pre ktorých „žiť znamená Kristus“ (Phil. 1, 21), ktorí za Krista hrdinsky bojujú, žijú a mrú. Utrpením Kristovým sa prejavila láska božia, k nám, ináč by bola strojená a nepochopená.

Celá kniha rieši problém bolesti. Téma časová pre každého, preto aj kniha je pre každého, kto ešte má súcit s trpiacim Kristom. Veľká myšlienková bohatosť, veľa citátov zvyšuje hodnotu knihy. — p. m.

NEUMANN PAUL: *Priester und Stimme*. Verlag Benzinger & Co., Einsiedeln 1939, str. 88, cena broš. 3.50, viaz. 4.50 Fr. Reč, hlas je nástrojom, akým-si prejavom, odzrkadlením duše; preto načim jeho opatere a pestovania venovať mnoho pozornosti. Otázka pestovania hlasu sa nesmie zanedbávať, veď úspech rečníka a kazateľa často závisí od hlasu a prednesu. Knihou sa dostáva do rúk dielko, príručka odborníka; je celkom praktická. Patrí do rúk budúcich rečníkov a kazateľov. — p. m.

Dr. CZAPIK GYULA: *Vasárnapi szentbeszéd — vázlatok*. Nakl. Korda, Budapest, str. 72, P. 1.20. — Kázne biskupa Czapíka na nedele adventu až po nedeľu Deviatnik vyznačujú sa prehľadnosťou preberanej látky, bohatstvom nových myšlienok a postrehov, hojnosťou veľmi dobrých príkladov, takže jeho kázne dosahujú to, ut veritas pateat, placeat et moveat. — vm.

MARIE-TÉRÈSE GUINET: *Un expérience mystique Marie-Antoinette de Geuser*. Desclée, de Brouwer, Bruges, Belgique 1941; str. 296, Fr. 24. Mystický život mnohí nechápu, myslia si, že je to duchovný luxus. Je to život tajomný, ponajprv preto, že vidíme v ňom vystupovať do popredia zmeny psychologické aj morálne; je tajomstvom, lebo tam ide o život a o smrť, je tam reč o činnosti a pasivite, o svetle a o temnotách, o radoostiach a bolestiach, a to akosi pod jedným zorným uhlom, takže nie je ľahké pochopiť, ktorý z týchto prvkov tvorí podstatu mystického života. V tejto knihe máme vysvetlený problém mystiky na živote M. Antoinette de Geuser, ktorú menujú tiež Consummata. Je to osoba z našich čias, preto je nám pochopiteľnejšia a jej život je srozumiteľný aj modernému človeku. To, čo u mystických autorov nájdeme vysvetlené teoreticky, tu je to vysvetlené faktami zo života Consummaty, a to od rodinnej výchovy až po vrcholce jej mystického nazerania. Kniha pre moderného katolíka. (Z Belgicka môžete knihy objednávať.) — im.

Dr. ČENĚK TOMÍŠKO — O. A. TICHÝ: *Zpívající mládí*. Nakl. B. Rupp, Praha 1941; str. 63, Ks 36. Je to sbierka vrúcnych a veselých piesní pre mládež. Autori dobre poznajú spievajúcu detskú dušu, preto dali do sbierky naozaj také melódie, ktoré ju dvíhajú k vyššej kráse. Odporúčam pre detské besiedky. — im.

umen

evue pre duchovný život.

OBSAH:

čník II.

42.

Cesty. Anjelov: Božie Telo 241. Pius XII.: Bojovník Pravdy 242. Habán: Nemáme tu trvalý pobyt 246. Müller: Ako sa modliť 249. Beňuška: Eucharistia obnovuje a pripomína smrť Pánovu

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.
SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.
SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáb, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ivan Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1. Telefon Trenčín 116.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

V JÚLI A V AUGUSTE Smer nevyjde, preto nereklamujte. — Cez prázdniny sídite sa s mnohými, ktorí ešte nepoznajú náš časopis. Získajte ich pre náš duchovný program. Ak potrebujete propagačné čísla, napíšte do našej administrácie. Radi vám pošleme gratis staršie aj najnovšie čísla.

SLOŽENKY vkladáme preto, aby ste nezabudli vyrovnať predplatné. Niektorým sme museli Smer zastaviť, lebo nezaplatili ani staré dlžoby, a my pri rozdávaní gratis exemplárov študentom rátame s každým hallerom.

Maturantom. Poznáte dominikánov aj náš apoštolát zo Smeru. Po dvojročnej práci naše duchovné smeristické hnutie zakotvilo na Slovensku všade tam, kde katolíci zavedú poznali, že trvalé hodnoty vedia tvoriť len takí ľudia, čo žijú na vysokej náboženskej úrovni. Naš program dobre pochopila katolícka inteligencia, a študenti zo všetkých kútov Slovenska prihlásili sa za priebojníkov tohto mladého hnutia. A to nás teší najviacej. Môžete nám pomáhať ako laickí apoštolovia, ale účinnejšie nám pomôžete, keď sa prihlásite za členov našej dominikánskej rodiny, ak vás Boh volá. Čo budeme od Vás žiadať? Čistý úmysel slúžiť Pánu Bohu v dominikánskom živote a potom slúžiť aj nesmrteľným dušiam tak, ako im slúžili naši najväčší bratia: svätý Tomáš Akvinský a svätý Albert Veľký. Dominikánsky apoštolát má ráz vedecký, ale

Fr. A. M. Anjelov, OP.

BOŽIE TĚLO.

Večné Slovo stlmilo v čase
tlenidlom tela nemrúci jas;
a oboje tají zase
hrozno a krehký pšeničný klas.

Človečenstvo, božstva nástroj,
tu pod sviatostnými závojmi
života milosti náš zdroj
viditeľný, bezdný a hojný.

Do času večnosť prelieva,
ľudskému božské dáva zasa.
Nepoškvrnený spôsob chleba
viere šepká: Koľká tam krása!

Hostia svätá, spasný kalich,
dva razy Skrytého obeta;
potrava veľkých i malých,
skromne, no zázračne odetá.

Začlonený božstva nástroj,
láskou nás mocne prikuj k sebe;
s rozkošnou Trojicou nás spoj,
do jej lona voved' zo zeme!

Bojovník Pravdy.¹

Jeho Svätosť Pius XII.

1.

Slovo Stvoriteľovo, Kristovo, Pavlovo, Dominikovo.

Dejiny Cirkvi¹ svätej sú dejiny božieho slova, toho slova, ktoré na počiatku stvorilo svetlo a vesmír a celé dielo korunovalo stvorením človeka, ktorého na skúšku postavilo do rozkošného raja; ono kriesi mŕtvych z hrobu a dáva rozkazy vetrom a búrkam.

Keďže svet svojou múdrosťou v múdrosti božej, javiacej sa vo stvorení, nepoznal Boha, zapáchilo sa Bohu bláznovstvom kázania spasiteľ veriacich, ako píše svätý Pavol.² To je slovo, ktoré zaznieva od večnosti do večnosti cez všetky veky, a blahoslavení, ktorí ho počúvajú, lebo je slovom večného života! Slovo, ktoré vtelené Božie Slovo zo svojich svätých úst vložilo do úst svätých apoštolov ako slovo smierenia medzi nebom a zemou, keď im vrazilo: „Idte, kážte evanjelium všetkému stvoreniu!“ Toto slovo rozhlaholilo sa nad svetom, zaznelo aj tu v Ríme z úst refazami sputnaného Petra a Pavla, lebo božie slovo nemožno stlmiť ani spútať refazami pozemských vládcov.

A čujem svätého Pavla, — veľkého hlásateľa viery a pravdy, ktorý bol daný svetlu ako učiteľ národov — ako ďalej zo svojich úst dá-

¹ Urývok zo slávnostnej reči svätého Otca Pia XII. (v ktorej budeme pokračovať), ktorú povedal 2. júna 1935 pri prenášaní hlavy svätého Dominika. Geniálna osobnosť tohto Kazateľa milosti celkom získala si srdce terajšieho svätého Otca, ktorý ešte roku 1935 prijal rúcho tretej rehole svätého Dominika. Ako dominikánsky terciár má meno Brat Albert Tomáš podľa dvoch dominikánskych svätcov a cirkevných učiteľov.

² 1 Kor. 1, 21.

va slovo, čo od Krista prijal, milovanému žiakovi Timotejovi, keď mu hovorí: „Hlásaj slovo!”

Pohľad na veľkého hlásateľa národov vyvoláva pred naším zrakom iné videnie: videnie hlásateľov božieho slova, udatného a žiariaceho voja, na ktorého čele obdivujeme Dominika Guzmána, ktorého oslave zasväcujeme tieto slávnostné dni. Budeme mu v nich spievať slávu, ktorá už po sedem storočí obklopuje jeho oltár.

V Pavlovom svetle budeme uvažovať o veľkom patriarchovi Bratov kazateľov,³ ktorý nasledovaním svätého Pavla nasledoval Krista, bol učennivý ku Kristu aj Pavlovi, ktorý nám volá: „Buďte mojimi nasledovníkmi, ako ja som Kristov.”⁴

Tak sa Boh javí podivný vo svojich svätých, z ktorých jeden prijíma svetlo od Krista a dáva ho druhému; a všetci navzájom sa osvetľujú, rastú v tom istom božskom svetle tak, ako slnko osvetľuje planéty, ktorých lúče spolu s lúčami usmievajúcich sa hviezd pôsobia čarokrásny vzhľad našich nocí.

Dominik podľa Pavlovho vzoru stal sa Kristovým hlásateľom, jeho vyslancom a zástupcom: Hlásaj slovo! Ako svätý Pavol aj on cítil ustavičné popudy horlivosti a starostlivosti o všetkých veriacich Cirkvi svätej; okolo seba sosskupil zástup pomocníkov, apoštolov, určených, aby prechádzali svetom v útechách a trápeniach, v dňoch radosti a smútku: „Naliehajte aj nepríležiťte!” So svätým Pavlom prišiel Dominik ako učiteľ všetkej vedy a ctnosti; bol poverený, aby usvedčoval z falošných náuk, povzbudzoval a nabádal na dobré, napomínal a odstraňoval zlé

³ t. j. dominikánov, ktorých úradný názov je Bratia kazatelia, Fratres Praedicatores, OP. (Pozn. prekl.)

⁴ 1 Kor. 4. 16; 11, 1.

mravy. Tento učiteľský úrad zastával s nezmeniteľnou trpezlivosťou a nebeskou múdrosťou: „Karhaj, pros, zahriakavaj so všetkou trpezlivosťou a poučením!”

V tento deň slávy a radosti pre vznešenú dominikánsku rehoľu, — v ktorej je nesmierne ťarcha podivnej pracovitosti a ktorá po sedem storočí, z veku do veku hromadí vavríny a triumfy učenosti a ctnosti — zdvíha sa svätý Dominik - Velikán: kazateľ, zakladateľ, učiteľ. Ožaruje dlhý zástup svojich rehoľníkov a nebojazlivých nasledovníkov liskom a svetlom svojej otcovskej slávožiare: apoštolským žiarom, dômyselnou obnovou a víťaznou predvídavosťou. To je hrdinská veľkosť, ktorú vám chcem na ňom ukázať, kým ho vidím v búrkach a tvrdých skúškach trinásteho storočia vzdelávať seba a utvárať sa na múdreho a svätého napomínateľa. Do výšky dvíha nový štít viery a vedy pred bojovníkmi svojho vojska, ktorých poučuje, ako treba si urobiť zo štúdia a vedy zbraň na obranu všetkých právd božských aj ľudských.

Naozaj patrí sa, aby veľká chvála na svätého Dominika zaznievala v meste Ríme, ktorý vidal jeho kroky a má v sebe ešte živé spomienky na zázraky a jeho horlivosť, aby zaznievala v tomto veľkolepom chráme, zasvätenom Stolicy Múdrosti, ktorá nesostupuje s fantastických svetiel Olympu, ale z jasu svätých, kde sa od večnosti zrodila.

No ak moje nedostatočné slová nevystihnú takú slávu, budú vám zrejmé hovoriť ctnosti a činy veľkého patriarchu Bratov kazateľov. Ony budú vám kázať príkladnou účinnosťou, ktorá prevyšuje všetky slová, lebo ony sú slovo živé a účinné, prenikajúce až do rozdelenia duše a ducha, článkov aj mozgov a posudzujúce

aj myšlienky a úmysly srdca,⁵ slovo, ktoré my pútnici a blúdiaci v neistých myšlienkach a v nestálosti života veľmi potrebujeme: „Hlásaj slovo, naliehaj príležiťte aj nepríležiťte; karhaj, pros, zahriakaj so všetkou trpezlivosťou a poučením.“

Vzor kazateľov.

Hodnosť kazateľa štepí sa na ľudskú prirodzenosť tajomstvom viery. Medzi ľudskou prirodzenosťou a tajomstvom viery otvára sa priepasť božského. Kto ju presklepí, ak nie ten, ktorého rameno podpira božský príkaz? „A k o ť e b u d ť k á z a ť, k e d ť i c h n e p o š l ť?“⁶

Uprite so mnou zrak na tento oltár viery! Vo svätostánku je prítomný a skrytý uprostred nás ten, o ktorom prorokovali, ktorého očakávali a ktorý prišiel, najvznešenejší z kazateľov ľudského pokolenia, Slovo Božie, ktoré sa človekom stalo, poslané od Otca, aby hlásalo a ukázalo padlému ľudstvu v sebe samom most, ktorý presklepúva priepasť a vedie na cestu pravdy a života, ktorý je v tajomstve viery. Kristus je náš jediný učiteľ a zvestovateľ večného posolstva; je Slovo, ktoré hlása samo seba: Pravdu a Múdrost'. A keď hlásal sám seba, hlásal Otca, ktorý ho vyslal: Hlásaj slovo!

Či Kristus nie je majster kazateľov? Či apoštolovia nenaučili sa v jeho božskej škole svätú náuku a spôsob, ako hlásať svetu božie kráľovstvo? Či neboli vyvolení a shromaždení do jednej spoločnosti, aby boli u neho v akomsi noviciáte? A rozoslaní medzi palestínsky ľud, nezačali pod jeho dozorom hlásať jeho slová, ktoré mali niesť ďalej za hranice medzi národy celého sveta?

⁵ Žid. 4, 12.

⁶ Rím. 10, 15.

Ó áno, Učiteľ národov, svätý Pavol, voláš, že si nasledovník Kristov nielen životom, ale aj slovom. Oblečený v Krista a majúť v ústach Kristovo slovo, nedbáš na únavu a prechádzaš cez všetky nebezpečenstvá na zemi, na mori a medzi ľuďmi. Si zvučná poľnica, zaznievaš s nového Sionu, aby si prebudil mŕtvych k životu a milosti, ty budeš vzorom Dominikovi Guzmanovi, ktorý nasledovaním teba nájde pre svojho silného ducha najľahšiu cestu, vedúcu k nasledovaniu Krista.

Aj on bude Kristovým kazateľom, lebo aj do neho Boh vložil ohnivú a urodzenú povahu, ktorá z neho robí nepremožiteľného bojovníka slova.

Nemáme tu trvalý pobyt.

P. Mag. Dr. Metod H a b á ň, OP.

Pozemský život človeku nestačí pre mnohé príčiny. Preto ľudia sa unavujú hľadaním svojho plného šťastia vo stvorených a pomíňajúcich veciach. Túto skutočnosť jasnejšie poznávame v modlitbe; tým, že sa duša pozdvihuje k Bohu a z neho čerpá nové svetlo, bezpečnosť a večnosť, lepšie vidí, že pozemské, pomíňajúce veci sú len tieňom skutočnosti, ktorý zatemňuje lisk pravého života. Preto človek, ktorý sa modlí, poznáva, že pozemský príbytok nie je pravý príbytok, a so žalmistom volá: „Beda mne, že sa môj pobyt predlžuje medzi obyvateľmi Kedaru“, t. j. v pozemskom prebývaní. V modlitbe sa v človeku prebúda svätá clivá túžba po Bohu a po večnom živote: „Ako jeleň túži po prameni čerstvých vôd, tak moja duša túži po tebe, Bože!“

Modlitbou sa zúčastňujeme na novom poznaní vecí a názore na smysel života a vecí, lebo sa zúčastňujeme na poznaní večnej Múdrosti, nakoľko sa ľudskej duši dáva poznať.

Večná Múdrost volá ľudí, aby sa od nej učili, ako sa stať blaženým; volá ľudí, podporuje ich, ak chcú prísť, a zahŕňa ich mnohórásobnými dobrodeniami. „Predchádza tých, ktorí po nej túžia, a prvá sa im ukazuje. Kto zrána bedlí, aby ju mal, nebude mať horkosti, lebo ju nájde pri svojich dverách. Múdrostou zaoberať svoju myseľ značí byť rozumný.“ Večná Múdrost sa dáva a ukazuje svoje priateľstvo. Kto nežije z večnej Múdrosti, je najubohejší človek, čo aj je ináč bohatý. Zle používané a milované bohatstvo bráni poznávať večnú Múdrost. Preto večná Múdrost, Kristus, takým prísne vraví: „Beda vám, boháči, ...; ľahšie je ľave prejsť cez ihelné ucho, ako bohatému vojsť do kráľovstva božieho.“

Kto nepoznáva večnú Múdrost, Krista, nemôže ju milovať. Preto treba študovať večnú Múdrost, to jest usilovať sa poznať najlepšiu vedu, ktorú svätý Pavol nazval „vynikajúcim vedením o Ježišovi Kristovi“. V modlitbe sa myseľ pozdvihuje k večnej Múdrosti, aby z jej plnosti čerpala toto nevyhnutné poznanie. Večná Múdrost svojou dokonalosťou a vznešenosťou vyniká nad všetko. Človek teda veľmi potrebuje pozdvihovať sa k nej a priblížiť sa k nej, aby poznal večnú Múdrost, plnú pôvabu a krásy božej, ktorá usporiadala vesmír, všetkému dala zákony a poriadok a vie dať poriadok a smer ľudskému životu. Aj srdce človeka je stvorené podľa večnej Múdrosti. Človek totiž potrebuje účasť na večnosti a na božích daroch, láske, добрote, milosrdenstve a kráse, že bez nich ľudské srdce nikde a nikdy nie je plné. Meradlom našej duše je neskonalá dobrota večnej Múdrosti; preto duša sa musí spravovať týmto meradlom. Nič iné nestačí na to, aby duši nahradilo večnú Múdrost a jej pôvab. Teda modlitba môže nám otvárať zdroje večnej Múdrosti, aby sme z nich čerpali najlepšie vedenie.

Nemožno ani myslieť niečo väčšieho a vznešenejšieho pre dušu nad večnú Múdrost'. Keď dušu zušľachťuje každé nové poznanie a duševná láska, aká musí byť ušľachtilosť duše, keď poznáva večnú Múdrost', keď sa ňou zaoberá a ju miluje?

Svätý Ján Zlatousty vraví, že Kristus, Božičlovek je súhrn všetkých dokonalostí božích aj stvorených. „Všetko, čo môžeš alebo máš chcieť, je náš Pán Ježiš Kristus. Túž po ňom, hľadaj ho, lebo on je drahocenná perla, pre ktorú všetko treba predať a kúpiť ju.“ Ak modlitba nám pomáha zaoberať sa večnou Múdrostou a dosiahnuť ju ľudskými schopnosťami, svojou dušou, vtedy modlitba sama je vznešená. Nemožno nájsť vznešenejšiu službu hoci ktorému stvorenému kráľovi pozemskému nad vznešenú službu Kristu.

Večná Múdrost' sa osvedčuje tým, ktorí ju hľadajú a po nej túžia. „Blažení, ktorí ju poslúchajú, blaženejší, ktorí po nej túžia a ju hľadajú, najblaženejší tí, ktorí zachovávajú jej prikázania a v srdci zakúšajú nekonečnú slasť, ktorá je radosťou a blaženosťou večného Boha a slávou anjelov.“¹ Táto slasť z večnej Múdrosti je nad každú inú slasť, nad všetko stvorenie, čo akokoľvek môže hladujúcej duši prispieť k utišeniu a osvieženiu. „Gustate et videte! Okúste a vidte!“ Opojnosť z večnej Múdrosti je ohnivá, spaľujúca všetko ostatné, takže pred ňou nič nemá cenu, všetko sa zjavuje vo svojej úbohosti. Prebývať s večnou Múdrostou nepôsobí horkosť ani únavu, skôr radosť a veselosť.

Modlitba značí náš rozhovor s večnou Múdrostou. Dotiaľ môžeme sa s niekym rozprávať, dokiaľ nám priateľ má čo dávať zo svojej duše. Ak v ňom niet nič, rozhovor mení sa na nudu. Ľudia nemajú taký veľký duševný kapitál, aby rozhovor s kýmkoľvek bol ustavične možný

¹ Blahoslavený Ľudovít Mária z Montfortu, OP.

a neunavoval. Lahko môžeme odhaliť v ľuďoch alebo v priateľoch slabé chvíľky, v ktorých už nemajú, čo povedať alebo nehovoria zaujímavé veci. Večná Múdrost je nekonečná a nevyčer-pateľná. Rozhovor s ňou je vždy nový a lepší. Ak je modlitba správna, nemôže sa duši zne-chuťiť práve pre vnútorný rozhovor s večnou Múdrostou. Preto sa niekomu znechutí modlit-ba, že buď ju nekoná správne alebo nie je ešte dosť duchovným človekom, aby chápal rozho-vor s večnou Múdrostou. V takom prípade člo-vek prezradzuje svoju slabosť, kým modlitba ostáva vznešená, veľká a plná občerstvenia pre čisté duše.

Modlitbou sa povznášame k poznaniu Boha a jeho Syna Ježiša Krista a tým čerpáme z ve-čných a nesmrteľných prameňov. Teda ne-možno žiť na tomto svete dokonale bez stáleho pomeru k večnej Múdrosti, bez ustavičnej modlitby, k čomu nás povzbudzuje sama večná Múdrost.

Modlitbou dosahujeme náplň našej clivosti po večnom živote.

Ako sa modliť.

Dr. Inocent Müller, OP.

V minulom článku sme zdôraznili, že mod-litba, ktorú svätci pomenovali rozhovorom s Bohom, musí byť najprv prejavom úcty a klaňania, a až potom vyjadrením prosieb a žiadosti. Tým bol naznačený cieľ modlitby a tiež spôsob, ako sa máme modliť. Modlíme sa preto, aby sme Pána Boha uctili, aby sme sa mu klaňali, a napokon preto, aby sme mu predostreli svoje prosby.

Pri modlitbe predstupuje stvorenie pred Stvoriteľa, slabý človek pred všemohúceho Kráľa, aby s ním rozprával. Čo má vykonať najprv? Uctiť ho, pokloniť sa mu. To musí byť prvý prejav duše dvíhajúcej sa v modlitbe

k Bohu. Kľaňať sa Bohu znamená uznať jeho najvyššiu svrchovanosť a svoju úplnú závislosť od neho. Veď celý vesmír sa primerane kľania Bohu. Pravda, neživé a nerozumné tvorstvo nemá rozum, aby pochopilo veľkosť tohto úkonu, nemá milujúce srdce, aby ním prejavilo vďačnosť k svojmu Stvoriteľovi. Ale nevybočuje z prirodzenej dráhy, po ktorej mu káže ísť Boh; preto zachovávaním večného božieho poriadku stále vzdáva Bohu úctu a kľania sa mu. Celý vesmír s nekonečným bohatstvom svojich prejavov kľania sa Bohu aj tak, že nám ľuďom dáva možnosť vystúpiť vyššie, od krásnej prírody k jej Tvorcovi; pre človeka je živou školou, v ktorej môže odpočuť chválospev na všemohúceho Stvoriteľa. A v človeku je zas rozum, iskierka božieho svetla, ktorou poznáva vznešenosť Boha nielen z prírody, ale aj zo zjavenia; vie, že všetko stvoril z ničoho, vie, že jestvovanie celého vesmíru závisí od jeho svätej vôle, preto padá pred ním, kľania sa mu, aby mu prejavil svoju lásku, úctu a spolu úplnú podrobenosť a závislosť. Človek, kráľ prírody, poznáva, že Boh je najdokonalejšie bytie, preto je nepochopiteľný; poznáva, že je najdokonalejšie dobro, ktoré sa ustavične rozdáva, preto jeho láska ho priťahuje, preto sa mu podrobuje, preto sa mu kľania, lebo vie, že dobre je byť s tým, ktorý je najdokonalejšie Dobro.

Mnohí mystici s veľkou záľubou kľaňali sa božej všemohúcnosti, velebnosti, добрte a láske, ktorú našli skrytú vo stvorení, v prírode. Známy francúzsky mystický spisovateľ Olier pri svojich vychádzkach poľom napísal tieto hlboké vety: „Môj Bože, kľaniam sa ti vo všetkých stvoreniach. Kľaniam sa ti ako jedinému udržiavateľovi vesmíru; bez teba by nebol, a všetko, čo jestvuje, jestvuje len skrze teba. Milujem ťa, môj Bože, a velebím tvoju vznešenosť, odzrkadľujúcu sa vo všetkom stvorení.

Všetko, čo vidím, môj Bože, všetko mi vyjadruje tvoju krásu, skrytú a neznámu ľudským očiam. Klaniam sa tvojej velebnosti a vznešenosti, ktorá zatienuje aj slnko..."

Preto pri modlitbe prvý úder srdca, spájajúceho sa v rozhovore s Bohom, musí vyznieť v hlboké klaňanie, ktorým v hĺbinách duše uznávame velebnosť dobrotivého Pána Boha a svoju úplnú závislosť od neho.

Lež Pán Boh nie je iba najvyšší Pán vesmíra, on je tiež náš najväčší, najveľkodušnejší dobrodinec. Od neho máme všetko, len od neho môžeme očakávať všetko, a to v prirodzenom poriadku aj v poriadku nadprirodzenom. Preto má právo na naše uznanie, na našu vďačnosť, lebo denne od neho prijímame vždy nové dobrodenia. Na to myslí Cirkev svätá, keď nás denne vyzýva pri svätej omši, aby sme Pánu Bohu ďakovali za dobrodenia, najmä za dar, v ktorom sú shrnuté všetky božie dobrodenia, za Eucharistiu: „Ďakujeme Pánovi, nášmu Bohu. Veru je dôstojné a spravodlivé, slušné a spasiteľné vždy a všade ti ďakovať.“¹ Na inom mieste vnuká nám svätá Cirkev spôsob, ako máme ďakovať: „Vďačíme sa ti za tvoju veľkú slávu.“² Zdá sa nám, že Cirkev svätá pri svojich bohoslužbách nasleduje príklad Veľkňaza Krista, ktorý tak často vzdával vďaky svojmu nebeskému Otcovi. A svätý Pavol vo všetkých svojich Listoch neprestáva pripomínať prvým kresťanom, aby ďakovali Bohu za prijaté dobrodenia: „Ďakujte za všetko, lebo toto je vôľa božia v Kristu Ježišovi, ohľadom na vás všetkých.“³ Chvála Bohu za jeho nevýslovný dar.“⁴

¹ Omšová prefácia.

² Z chválospevu Gloria in excelsis.

³ 2 Tes. 5, 18.

⁴ 2 Kor. 9, 15.

V takejto modlitbe klaňania duša môže sa dokonale usobrať a v usobraní rozpriada rozhovor s Najsvätejšou Trojicou, ktorá v nej prebýva. Na takúto modlitbu myslel Pán Ježiš, keď poučoval poslucháčov, ako sa majú modliť: „A keď sa modlíte, nebuďte ako pokrytci, ktorí sa radi modlievajú v synagogách a stojacky na rohoch uličných, aby ich ľudia videli. Veru, povedám vám, dostali svoju odmenu. Ale ty, keď sa budeš modliť, vojdí do svojej izby, zatvor dvere, a modli sa ku svojmu Otcovi v skrytosti; a tvoj Otec, ktorý vidí v skrytosti, odplatí ti. A keď sa modlíte, nehovorte mnoho ako pohani; myslia si, že pre mnohé hovorenie budú vyslyšaní.”⁵ Hlboký smysel Kristových slov vyjadrila svätá Terézia takto: „Modlitba je priateľské obcovanie, v ktorom duša často a často rozpráva sama s Bohom, o ktorom vie, že ju miluje.” Túto vnútornú, jednoduchú modlitbu poznali všetky duše svätcov, hoci nepoznali moderné poučenia a metódy rozjímania. V nej obsiahly mnohé nadprirodzené dary a osvietenia, touto jednoduchou modlitbou pripravily sa tiež na prijatie vliatej kontemplácie tajomstiev života Krista Pána.

Klaňanie v modlitbe vychádza z veľkej lásky k Bohu, preto nie je to iba úkon rozumu ako napríklad štúdium. To si musíme dobre uvedomiť, aby sme nestotožnili uctievanie Pána Boha klaňaním so štúdiom. Koľkí ľudia zvedavo túžia poznať Pána Boha, prežívajú vnútornú radosť z podrobných úvah o božích vlastnostiach, ale toto všetko je číre poznanie bez lásky a neraz je príčinou pýchy rozumárov. Štúdium, bádanie, nepredpokladá nevyhnutne milosť posväcujúcu a lásku v duši a vždy neprispieva k rozmnoženiu týchto darov v duši. Vnútorná modlitba klaňania je

⁵ Mat. 6, 5—7.

prejavom duše, ktorá miluje Boha, ktorá sústreďuje svoju pozornosť na jeho dobrotu, kochá sa v ňom, vzlyká a túži po spojení s ním. Vylučuje teda pýchu a predpokladá hlbokú pokoru, ktorá v duši stále rastie, lebo duša vidí vždy priezračnejšie svoju poškvrnenú minulosť, zneužívanie božích darov, svoju úbohosť a slabosť, lebo vie, v akej krehkej nádobe nosí posväcujúcu milosť a všetky nadprirodzené dary. Z tohto poznania potom vyklíči v duši klaňanie, úkon rozumu a vôle, ktorý je stále zúrodňovaný božskými ctnosťami a darmi Ducha Svätého. Preto jednoduchá vnútorná modlitba klaňania je najpriamejšou cestou ku vľatej kontemplácii tajomstiev našej spásy. Potvrdzuje to svätá Terézia, ktorá takto vypestovala veľkého ducha modlitby vo svojich duchovných dcérach; „Osoby, ktoré sa vedia takto uzavrieť do malého neba svojej duše, kde býva ten, čo ich stvoril, nech veria, že sú na najlepšej ceste a že skoro sa budú napájať zo živých vôd. Veru vykonajú dlhú cestu v krátkom čase. Podobajú sa človeku, ktorý vstúpil na loď v čase priaznivých vetrov, preto za krátko prídu k cieľu cesty...“⁶

Duša, v základoch preniknutá týmto duchom závislosti od Boha, duchom hlbokej pokory a veľkej lásky, môže v modlitebnom rozhovore predostrieť prosby a prosiť Pána o vypočutie.

Eucharistia obnovuje a pripomína smrť Pánovu.

Dr. Pavol Beňuška.

Po opise poslednej večere, ktorého význam bol už vyššie uvedený, svätý Pavol dodáva napomenutie pre tých, čo by sa odvážili ne-

⁶ Porov. P. Garrigou-Lagrange, OP: *Perfection chrétienne et contemplation*, sv. 1, str. 264.

hodne požívať Pánovo telo a Pánovu krv. Piše: „Kedykoľvek jete tento chlieb a pijete kalich, Pánovu smrť zvestujete, dokiaľ nepríde. Preto kto je chlieb a pije kalich Pánov nehodne, vinen bude voči Pánovmu telu a krvi Pánovej. Nech teda skúma každý sám seba a nech tak je z tohto chleba a pije z kalicha, lebo kto nehodne je a pije, ten je a pije si súd, lebo nerozsudzuje telo. Preto sú medzi vami mnohí chorí a slabí, ba mnohí usnuli.“¹

Niektorí autori, ako napr. Réville, prekladajú hneď prvý verš tohto odseku v rozkazovacom spôsobe: Zvestujte smrť Pánovu, dokiaľ nepríde.² No celý súvis³ privádza čitateľa na ten záver, že svätý Pavol tu nedáva dajaké nariadenie, rozkaz, ale vysvetľuje smysel eucharistickej liturgie, ktorá opakuje poslednú Pánovu večeru. Sláviť túto liturgiu znamená zvestovať smrť Pánovu. „Zvestovať nie dajakú budúcu udalosť, ale zvestovať, oznamovať, predstavovať smrť Pánovu.“⁴

Takto u svätého Pavla eucharistická liturgia je pripomienkou, zvestovaním Pánovej smrti, ktorá v smysle Pavlovho učenia bola obetnou smrťou.

Podľa Révilla⁵ svätý Pavol nikdy ani len chvíľu nemyslel na to, že pri kresťanskej večeri sa pripomína a obnovuje smrť Pánova. Piše: „Kristova obeta bola jedinou obetou dokončenou raz navždy na kríži.“ Podľa tohto autora ako aj podľa iných protestantských teologov svätý Pavol videl v eucharistickej liturgii iba čiru symbolickú činnosť.

¹ 1 Kor. 11, 26—30.

² Tamže, str. 77.

³ Je síce pravda, že tento text hneď naväzuje na rozkaz opakovať to, čo Ježiš robil. Ale vo verši 26. je už tretia osoba, preto nemožno klásť tieto slová do úst Ježišových.

⁴ Batiffol, tamže, str. 104.

⁵ Tamže, str. 90.

Takýto výklad je v protive s celým eucharistickým učením apoštolovým, ktorý, ako sme už uviedli, zdôrazňuje realizmus, skutočnú prítomnosť Kristovu v eucharistických prvkoch. Áno, eucharistický obrad je pripomienkou obetnej smrti Kristovej. Pripomína ju už preto, že obrad vyvoláva spomienku na smrť Ježišovu; no pripomína ju najmä preto, že telo Kristovo a krv Kristova, obetované na Golgote, sú znovu tu prítomné. Pri eucharistickom jedle mystickým spôsobom obnovuje sa utrpenie Pánovo, kým nepríde. Toto tvrdenie nepresahuje učenie Pavlovo, ba je jeho odzrkadlením.

Z tejto náuky svätý Pavol vyvodzuje praktické závery pre prijímajúcich, upozorňuje hlavne na hrozné následky nehodného požívania Kristovho tela a krvi Kristovej. Jesť chlieb a piť kalich eucharistický nehodne značí previniť sa „proti Pánovmu telu a krvi Pánovej“. „Telo Kristovo a krv Kristova, proti ktorým hrešia tí, čo nehodne prijímajú, majú byť také telo a krv, ako sa podáva pri eucharistickom jedle.“ Opierajúc sa o mienku P. Bachmanna ten istý autor — Goguel — pokračuje, že svätý Pavol hovorí: vinný voči Pánovmu telu a krvi Pánovej, a nie iba voči Pánovi. To preto, že pre svätého Pavla chlieb-telo a kalich-krv sú naozaj Pán, a nie iba symboly. Takto realizmus eucharistického učenia Pavlovho je znovu zdôraznený.

Realistický charakter tejto náuky potvrdzuje aj nasledujúci verš 29., kde svätý Pavol zdôrazňuje, že ten, kto prijíma nehodne, kto nerozlišuje telo, sám sa odsudzuje a vystavuje sa priamo trestom. Preto každý má najprv skúmať seba samého, aby nepriťahoval na seba podobné nebezpečenstvo. Svätý Pavol žiada od Korintanov, aby dobre skúmali, ako sú vnútorné pripravení, keď pristupujú k stolu Pánovmu. Jesť a piť tak, že niekto nerozoznáva telo, značí uvrhovať na seba trest boží.

Preto treba pred prijímaním skúmať seba samého a chrániť sa svätokrádežného prijímania. Lebo prijať Pánovo telo a krv Pánovu nehodne znamená odsúdiť sa a vystaviť sa trestu, ako v Korinte sa už ukázalo. Zaiste ide tu iba o ojedinelé prípady, o ktorých sa svätý Pavol zmieňuje ako by na výstrahu. Ďaleko je od neho myšlienka magických účinkov nehodného prijímania.

Radosť pútnika.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

Pútnik na svojej ceste chce ísť radostne. O radosti počúva tri výroky. Básnik mu vraví, že radosť je ušľachtilá dcéra nebies. Vážny kazateľ mu hovorí, že radosť je podvodnica (Bos-suet). Náboženský mysliteľ mu vraví, že radosť je „vôňa Boha, ktorú duša vdychuje“ (Hello). Pútnik sa nad tým trojakým poučením zamyslí, a chcelo by sa mu prestať myslieť na radosť. Ale pútnické zásady mu povedia, čo je radosť pútnika.

Najvšeobecnejšie a vari aj najobsažnejšie a najúplnejšie je radosť vyjadrená slovom „moja“. Svätý Tomáš Akvinský na tejto myšlienke stavia celú svoju filozofiu a teológiu radosti. Uvidíme to jasne, keď si jeho náuku zostavíme do stručných viet.

„Radosť je daná ako liek proti nedostatkom a ťažkostiam, z ktorých nevyhnutne vznikajú smútky. Radosť vzniká zo spojenia s vhodným, ktoré smysel pociťuje alebo rozum poznáva. Radosť môže vzniknúť buď z dosiahnutej dokonalosti, ktorá je podľa povahy veci, alebo aj z práce, primeranej povahe a nerušenej. Radosť v človekovi je dvojaká. Buď čisto smyslová radosť alebo radosť, vznikajúca z rozumových myšlienok. Každá smyslová radosť môže sa stať rozumovou radosťou; môžeme pociťovať radosť v smysloch, ktorá nie je radosťou ducha, ale

ducha robí smutným. Podľa toho, ako človek hľadá na niečo rozumom, smyslami, obojím alebo len jedným, môžu byť v človekovi rozličné radosti. Smyslovú radosť poznáme po tom, že pôsobí dajakú zmenu v telesnej stránke človeka; duchovná radosť je číry pokojný a pevný úkon vôle. Smyslové radosti sú menšie ako duchovné radosti; teda duchovné radosti sú väčšie a hlbšie ako smyslové. Lebo rozumové poznanie a rozumová činnosť je vyššia než činnosť smyslov, a tiež ich človek viacej miluje; radšej bude slepý ako hlúpy; tiež to, čo človek získa duchom, je väčšie a človeku drahšie ako to, čo získa smyslami. Z ľudskej nepozornosti je, že sa smyslové radosti zdajú väčšími ako radosti ducha. Čo sa smyslov dotkne, je človeku známejšie, lebo takú známosť má bez námahy, tak, ako zviera; smyslová radosť sa prejavuje pohnutím telesnej stránky a preto hrmotnejšie ako radosť ducha; smysel viacej cíti každú ťažkosť a bolesť, robí ju veľmi veľkou a túži po lieku proti ťažkosti a proti nedostatku pri každej najmenšej príležitosti. Sú neprirodzené radosti, keď sa totiž v niektorom jednotlivcovi poruší nejaká vrozená ľudská zásada, ako sú ľudia, ktorí pociľujú radosť pri požívaní hlíny. Jedna radosť môže byť proti druhej, jedna radosť môže zabrániť inej radosti.”¹

Radosť je naozaj dokonale označená slovom „moja”. Ukojenie tohto slova môže človeka priviesť do takých ťažkostí, do takých rozporov, že by ľahko dal za pravdu spomenutému kazateľovi, že radosť je podvodnica. Ale pútnik si vie poradiť. Pútnika totiž radosť nemôže podviesť. Jemu sa radosť stane ozajstnou dcérou neba, nielen tak, ako to básnik myslel, ale doslova tak, ako to Hello povedal; stane sa mu vôňou Boha, ktorú duša bude hlboko vdychovať. Viera dá pútnikovi dosť svetla, aby

¹ Suma teologická I—II, 31.

v prirodzenej dvojitej radosi neostal pri nizkom, ani aby nezablúdl v smere. Čo mu dá viera, svätý Tomáš Akvinský ukazuje v II-II, 9.

Viera, vlastná duša cesty pútnika, najsamprv dáva dar Ducha Svätého, ktorý má v latinčine meno dar vedenia v smysle priam vedecského poznania, to jest poznania z dôkazov presnej úvahy a nielen zo zdania obrazotvornosti. Keďže každá veda je umenie, naši predkovia dali tomuto daru meno dar umenia; lebo je to ozaj najväčšie umenie postaviť dôkaz taký plný svetla, ako jasná žiara. Tento dar je stvorený najvlastnejšie na radosť pútnika, aby svojou rýdzosťou bola primeraná jeho postaveniu. Dáva mu správny a istý úsudok o stvorených a ľudských veciach, aby „vo svojom konaní vedel, čo je jeho povaha primerané“. Svätý Tomáš neváha tvrdiť, že akási blaženosť človeka je v náležitom používaní tvorstva, že toto používanie je náležité, keď človek všetko tvorstvo nejako uvádza do spojenia s Bohom. A k tomu mu pomáha dar umenia. Každá stvorená vec môže byť človeku príležitosťou straty niečoho vyššieho a Boha. Kto nemá správny úsudok a správne ocenenie tvorstva, na ktoré jeho žiadosť dajako volá „moje“, ľahko ho pokladá pre tú chvíľu za najvyššie dobro a nevidí vyššie, aby ho s ním porovnal a poznal, či tu nie sú dve radosi, ktoré sa vylučujú, a aby si uvedomil povinnosť sám vylúčiť nižšiu radosť. Aby si ako najhlavnejšie uvedomil to, že nijaká radosť nie je primeraná jeho pútnickej povahe, ak nemôže byť uvedená do spojenia s najvyšším, z ktorého vyplýva najvyššia radosť. Kde človek jednostranným ľudským umením nezatarasil cestu a prácu najvyššiemu umeniu Ducha Svätého, dáva mu akýsi podiel na božskom pohľade, ktorý naraz prenikavo vidí. Pozná, aké hlboké je slovo svätého Tomáša o druhom, čo viera dá pútnikovi: že z daru umenia plynie do duše blaženosť. Tá blaženosť, ktorú večná

Múdroseľ takto vyslovila: „Blahoslavení truchliaci, lebo oni budú potešení.“ Budú potešení, to jest na svojej púti budú mať vždycky pokojnú, božsky hlbokú radosť, lebo vždy budú mať to, čo je najprimeranejšie ich pútnickej povahe.

Kto je ozajstným pútnikom, teraz ľahko pochopí, prečo sa evanjelium nazýva radosťou zvestou, prečo viera je prameňom najhlbšej životnej radosť, prečo bez viery nemôže byť hlboká životná radosť, prečo odklon od viery má vzápätí premenu ľudských príbytkov na zvieracie brlohy. Tiež sa mu nijako neprirodzené nebudú zdať požiadavky duchovného spisovateľa: Potlačovať každú radosť, ktorá nie je naozaj užitočná. Nikdy nedávať prednosť radosť pred povinnosťou. Vyberať vždy najprv povinnosť ľahšiu a zdanlivo neradosťnú. Nikdy sa radosť nepoddávať ako zviera. Každú radosť nejako spojiť s Bohom. Alebo čo Hello povedal: „Kalvária viedla k Turícam. Obeť privádza radosť. Ten je v radosť, kto vykonal svoju obeť. Kto usiluje sa vyhovieť si, mal by nájsť radosť; ale deje sa opak. Len ten si vyhovie, kto sa obetuje.“

Výsady Spoločnice Prostredníckovej.

Univ. prof.

P. Mag. Dr. Gašpar Friethoff, OP.

Poznali sme z protikladného porovnania: Adam — Eva, Kristus — Mária, ako aj z veľkých litánií, o ktorých sme hovorili, že Mária sa s Kristom spojila vo vykupiteľskom diele; okrem toho v poslednom článku ukázali sme, že pápež Pius IX. v bule „Ineffabilis Deus“ tú náuku nielen potvrdil, ale ako najvyšší učiteľ Cirkvi na žiadosť biskupov vyhlásil, že ona náuka o Máriinom sdrúžení s Kristom-Prostredníkom podľa ústneho podania

je obsiahnutá v predpovediach Pisma svätého, ktoré znamenite vyjadrujú nepriateľstvo oboch — totižto Ježišovo a Máriino s diablom, ktorým (t. j. nepriateľstvom) Mária, súc nerozlučiteľným putom s Ježišom spojená, spolu s ním dokonale víťazí nad diablom.

Isté je, že my, ktorí sme predurčení, — keďže Boh nás predurčil, aby sme boli podobní obrazu jeho Syna,¹ — raz konečne nad diablom zvíťazíme a vytrhnúť z moci týchto temnôt navždy vojdeme do neba v slobode slávy božích synov. Jednako nikto sa neodvažuje ono naše konečné víťazstvo nazývať plným víťazstvom. Veď diabol toľké a také víťazstvá dobyl nad nami!

Už od diabla premožení, počatí sme od prirodzenosti ako synovia hnevu;² ťažko sme zhrešili,³ žijeme v súženiach, v úzkostiach,⁴ a naostatok v prach sa navrátime;⁵ naša duša oddelená musí sa očisťovať v ohni,⁶ — sám Boh vie ako dlho; a ak napokon vstúpi do neba, prirodzenou túžbou zatúži po opätovnom spojení so svojou súpodstatnou čiastkou, s ktorou jedine môže tvoriť ľudskú osobu, ktorá predtým bola a zasa bude. To sa stane iba na posledné zatrúbenie,⁷ keď mŕtvi vstanú, a uvidíme Boha, ako je.⁸ Opakujem, že nikto sa neopovažuje také konečné víťazstvo po toľkých porážkach volať najdokonalejším víťazstvom! Predsalen zvíťazíme! Veď nech je už nepriateľových víťazstiev neviem koľko, nemôžu zabrániť, aby konečné víťazstvo nebolo naše! Lež plné víťazstvo, úplné víťazstvo nestrpí v sebe nijaké protivíťazstvo. Svätý Tomáš

¹ Rím. 8, 29.

² Ef. 2, 3.

³ 1 Ezdr. 10, 13.

⁴ 2 Kor. 6, 4.

⁵ Gen. 3, 19.

⁶ 1 Kor. 3, 15.

⁷ Tamt. 15, 52.

⁸ 1 Ján 3, 2.

to takto vyjadril: „Najdokonalejší druh vífazstva je nikdy sa nepodrobiť nepriateľovi.“⁹

A tak, keďže Máriino vífazstvo nad diablom s Kristom a skrze neho je ozaj najdokonalejšie, vonkoncom v sebe nestrpí nijaké protivífazstvo diablove. Teda to, na čo máme hľadiť ako na diablove vífazstvo, celkom z nej vylučujeme. A preto najvyšší veľkňaz v spomenutej bule odvážil sa výslovne vyhlásiť na základe toho, že podľa ústneho podania v božskej predpovedi Genezy¹⁰ je zjavené Máriino sdruženie s Kristom, najdokonalejšie vífaziacim: Tu táto božská predpoveď obsahuje božsky zjavenú pravdu o nepoškvrnenom počatí.

Ale keď pápež predišiel, aj my môžeme ísť za ním. Preto ďalej pokračujeme a vravíme: Nielen nepoškvrnené počatie čiže ochránenie od dedičného hriechu je v tomto sdružení, lebo s nepremožiteľným Kristom je Mária nepremožiteľná, ako s Kristom-vífazom je Mária vífazkyňa nad starým hadom.

Teda na čo právom a zaslúžene môžeme a máme hľadiť ako na diabolské vífazstvo, vonkoncom musíme vylúčiť z najsvätejšej Márie; a čo patri Kristovmu vífazstvu, s n á l e ž i t ý m zachovaním okolností musíme prideliť Márii: Veď nerozlučiteľným putom je s ním spojená!

Keď je to tak, predovšetkým žiada sa, aby sa Mária zúčastnila v onom oddelení od hriešnikov,¹¹ ktoré svätý Pavol Kristu výslovne pridružuje. To obsahuje dve veci: nedotknuteľnosť od hriechu a nedotknuteľnosť od trestu za hriech, lebo oboje, hriech aj trest, sú diablove vífazstvá.¹² A preto božské zlorečenie

⁹ Sent. 49, 5, 3,

1 k 1.

¹⁰ 3, 15.

¹¹ Zid. 7, 26.

¹² Gen. 3, 13;

Múdr. 2, 24.

sa nevzťahuje na Máriu, ako sa na ňu nevzťahuje ani zákon hriechu.

Preto v našej schéme¹³ právom a zaslúžene sme dali pod názov: Nedat sa premôcť od diabla:

1. čo do viny hriechu:

dedičného: Mária má výsadu nepoškvrneného počatia;

osobného: Mária má výsadu dokonalej svätosti;

2. čo do trestu:

nezriadenej dychtivosti
smyslovej žiadosti: Mária má výsadu podrobenosti nižších síl;

bolestného pôrodu: Mária má výsadu radostného, panenského pôrodu;

vlády muža: Mária má výsadu panenstva pred pôrodom aj po ňom;

práce v pote tváre: Mária má výsadu panenského manželstva;

spráchnivenia: Mária má výsadu nanebevzatia.

No keďže najdokonalejšie víťazstvo nemôže byť len v nerozdrvení od nepriateľa, ale skôr v rozdrvení nepriateľa, blahoslavená Panna je zrejme s Kristom spojená aj v tomto úseku svojho víťazstva, bo nerozlučiteľným a veľmi úzkym putom je s ním spojená. Jej víťazstvo však najmä tým vyniká, že zvíťazením ľudské pokolenie oslobodila od diabolskej moci a voviedla do slobodnej slávy božích synov.

Božské materstvo, ako sme už povedali, pre svoju nevysloviteľnú dôstojnosť pýta všestrannú dokonalosť; a preto nemôže byť, aby ľudská dcéra, ktorá má byť povýšená na Matku Božiu, nebola predurčená pre najvyšší stupeň nebeskej blaženosti. Tú však v tomto poriadku spásy môže dosiahnuť iba pripodobnením s¹⁴

¹³ Porov. Smer I, 63.

Kristu. Božské materstvo pýta najvyššiu nebeskú blaženosť, táto zasa najvyššie pripodobnenie sa Kristu: sdruženie s Kristom v najúplnejšom víťazstve nad diablom. A preto nielen diabol nepremohol Máriu s Kristom, lež nadto ona s Kristom premohla starého hada a božích synov vytrhla z jeho rúk.

Preto v tej istej schéme sme tvrdili pod heslom: Premôcť diabla:

1. nakoľko ide o všeobecnú príčinnosť výkúpenia ľudského pokolenia:

- a) spolutrpieť na zemi:
zadosťučinením za hriechy,
zaslúžiť všetky milosti,
vykúpiť ľudí z diablovho otroctva,
smieriť Boha;

2. nakoľko ide o prisvojenie jednotlivým ľuďom:

kráľovať spolu v nebesách, t. j. rozdeľovať milosti.

Teda božské materstvo ostáva najvyšší zdroj, cieľová príčina všetkých milostí, čo Mária kedy od Boha prijala; ale prvá požiadavka tohto materstva je najvyššia blaženosť, aká je možná pre číre stvorenie. A preto pre terajší poriadok spásy, ktorý Boh celkom slobodne vyvolil, aby totižto všetka spása bola skrze Krista, nášho Pána, božské materstvo prísne žiada najvyššie pripodobnenie sa Kristu a tým aj sdruženie Márie s Kristom v najúplnejšom víťazstve nad diablom. Preto žiada sa všetko, bez čoho toto sdruženie, toto pripodobnenie nemôže byť, a aby smerovalo ku svojej poslednej cieľovej príčine pre dôstojné Máriino povýšenie na Matku Božiu.

A tak keď sme dokončili úvahu o božskom materstve a vložili úvahu o spomenutom Máriinom sdružení, teraz máme uvažovať o všetkých tých výsadách. Preto najprv o jej nedotknú-

teľnosti od hriechu a trestu, t. j. o tom, že diabol ju nepremohol, a potom o jej zúčastnení na vykupiteľskom diele.

Preto po prvé: o nepoškvrnenom počatí,
po druhé: o Máriinej svätosti,
po tretie: o Máriinom citovom živote,
po štvrté: o Máriinom panenstve,
po piate: o Máriinom manželstve,
po šieste: o jej slávnom nanebevzatí.

Každú úvahu zasa rozdelíme na tri alebo štyri články. O to sa s boľou pomocou pousilujeme na budúce.

Umenie a morálka.

(Pokračovanie.)

Dr. P. Hyacint Boškovíć, OP.

Uľ plán je akosi vedením, ktorým zručný a zbehlý človek ukončuje dielo. Človek na diele ukazuje svoju umeleckú schopnosť a duševné prednosti, ktorými majstrovsky uskutočňuje svoje umelecké práce a privádza ich do súladu s rozumom. Teda pri umení ide o duševné schopnosti, vonkoncom nie o mravné schopnosti alebo ctnosti. Umelec ukazuje zručnosť, a nie svoju dobrotu.

Preto umelecké tvorenie musí sa odľučovať od mravného, priam tak, ako odľučujeme umelecké a mravné schopnosti. Umelec veľkolepým dielom ukazuje zdatnosť, nie je však preto svätý. Prácou na svojom diele nemôže sa stať svätým, ľadné prevedenie umeleckého diela nie je zariadené pre spravovanie jeho vnútorného života. Inými slovami: jeho usporiadaná práca nemá nič spoločného so spôsobom jeho života.

Teda rozdiel medzi mravnosťou a umením je ľasný. Kým umenie smeruje k okrášľeniu vonkajšej práce, mravnosť je príčinou poriadku a pravidelnosti v subjektívnych snahách a pohyboch. Umelec usiluje sa dokončiť svoje

dielo tak, ako si to zaumienil. Usilovne teše mramor a všetky línie usiluje sa priviesť do krásneho súladu. Výlučne sa usiluje okrášliť svoje dielo, ktoré má celkom zodpovedať jeho plánu a predsavzatému ideálu. Keď je s tým umelec hotový, dielo je dokončené.

Mravnosť má celkom inú úlohu. Spočíva v spravovaní ľudského tvorenia a v stišovaní vášní a túžob. Mravný je, kto ovláda svoje vášne a nedovolí im, aby pracovali bez rozumu alebo proti rozumu. Ale keď sú rozumné, t. j. keď sa shodujú so želaním rozumu, sú mravné. Preto človek, nie ako umelecká bytosť, ale ako mravná bytosť bude krotiť svoje vášne, nedovolí im, aby ovládli rozum, uvedie ich pod spravovanie najvyššej mohutnosti — rozumu. Bude zdržovať hnev, mierniť chtivosť, konať spravodlivo a nepripustí, aby sa nejaké jeho želanie priečilo rozumu. V tomto konaní človek ukáže svoju mravnú hodnotu, ale nie hodnotu umeleckú.

Preto do každej vonkajšej práce musí vložiť dvojakú ctnosť, aby práca bola dokonalá a bez chyby. Najsamprv treba, aby človek utváral svoju umeleckú schopnosť krásne a ladne. Aj to patrí k umeniu. Okrem toho musí byť rozumný a mravný, aby umelecké schopnosti mohol dokonale a dobre použiť. Schopnosti sú aj k zlu aj k dobru indiferentné; Fra Angelico ich používal, aby duše priviedol k hlbokému nazeraniu na Boha, Carducci zasa viedol do diablových pút. Obaja boli umelci, ale ani jeden ani druhý nebol mravný len preto, že mal túto zvláštnu umeleckosť. Pre nás je táto schopnosť nezvyčajná a vzdialená od dobra aj zla. Teda Fra Angelico musel mať aj inú ctnosť, ktorá ho viedla nielen ku zdokonaleniu tej či onej schopnosti, ale k najväčšiemu umeniu — k umeniu žiť. Dominikánsky umelec nebol by sa stal svätým, keby sa bol len čiastočne zdokonaľoval, t. j. len v umení

a pritom zabúdala cvičiť sa v najväčšom umení, totižto v ctnosti, a keby nebol plnil svoje duchovné povinnosti. Iní umelci to nerobili, a preto ani neprišli ku svätosti.

Svätý Tomáš právom vraví, že len mravná ctnosť robí človeka dokonalým. Kým ostatné schopnosti a zbehlosti zdokonaľujú človeka v tom či onom, mravnosť dáva človeku najvyššiu dokonalosť. Matematika vychováva dobrých matematikov, tiež filozofia filozofov, umenie veľkých umelcov, mravná ctnosť dobrých ľudí. Istotne matematika sama osebe neurobí človeka dobrým. Ani umenie. Robí dobrých sochárov, maliarov, hudobníkov, nie však dobrých ľudí. Mravná ctnosť nevychádza z umeleckého tvorenia, ale z vyššej sily, ktorá spravuje všetky naše činy a uvádza ich do súladu s vyššími zásadami mravnosti.

Môže sa tvrdiť, že tá istá schopnosť alebo to isté umenie dáva dielu dobré aj zlé. Kým krása diela patrí umeniu, mravnosť pôsobí rozum. Umenie spravuje našu vonkajšiu činnosť, mravnosť utvára vnútro. Hudobník sa usiluje vypracovať svoje dielo podľa zákonov harmónie, moralista zasa hľadá na to, aby hudba nikomu neškodila a aby výkon skladateľa súhlasil s rozumom.

Nesmie nás prekvapovať rozdeľovanie a rozmnožovanie ľudských schopností. Svätý Tomáš Akv. vraví, že cieľ človeka je taký vznešený, že na jeho dosiahnutie treba mnoho schopností. V prírode vidíme, že zvieratká, ktoré majú nižšiu, nevýznačnú úlohu, majú menej schopností. Mnohé z nich často nemajú päť zmyslov. Čím dokonalejšie zvieratá, tým viac schopností im príroda dáva. Človek však, najdokonalejší tvor, určený je pre najvznešenejšie cieľ, pre nazeranie na pravdu. Na dosiahnutie tohto cieľa a na prekonanie ťažkostí na tejto rozumovej ceste treba viacej rozdielnych schopností a ctností. Musíme povedať, že človek mô

že všetky tieto ťažkosti prekonať, ustáliť medze svojim potrebám jedinou silou, spojiť sa s prvou a najvyššou bytosťou, ktorá v sebe a vo svojom konaní nemá rozdelenosť a rozdiel. Kým Boh jediným úkonom, totožným s vlastnou podstatou, tvorí krásne aj dobré, človek zasa má zvláštne schopnosti, ktorými sa stáva dobrým, ktorými pôsobí mravný súlad — a druhé, ktorými robí svoje dielo krásnym a ladným. Preto potrebuje na uskutočnenie svojho diela dvojaké schopnosti pre spravovanie mravného a osobného konania a umeleckú činnosť pre vonkajšie práce.

Keď zamieňame tieto dva pojmy, dopúšťame sa chyby. V psychológii niet väčších omylov, ako obecné zameňovať predmety ctnosti a mohutnosti. Tvrdiť, že mravnosť patrí ku krásse, je to isté, ako vraviť, že sluch náleží očiam. A ktorí chcú mravnosť vyviesť z požiadavky krásy alebo umenia, celkom ničia dôstojnosť krásy mravného života, ktorá náleží pre božské zjavenie k nadprirodzenému poriadku, ku ktorému umenie nikdy nedôjde, a keby ho nebolo, nielen umenie geniálneho Michelangela a kontemplatívneho Fra Angelica by bolo nemožné, ale aj samo umenie anjelov, keby nejako jestvovalo.

Všetci bez výnimky potvrdzujú, že každé ľudské dielo musí byť nielen krásne, ale aj mravné. Teda nelogické je umeleckému dielu odnímať požiadavku mravnosti. Podnes mnohí radi prechádzajú z estetiky k morálke, mysliac, že týmto naozaj nevhodným a škodlivým moralizovaním preukazujú službu náboženstvu a mravnosti. Hovorí, že umelecké dielo musí byť mravné, lebo je umelecké, značí priam toľko, ako keby niekto presvedčoval priateľa, že musí rozumne žiť, asi preto, že sa pohybuje a vegetuje napríklad ako osol. Ctnosť mravnosti je teda vznešená sila, ktorou sa stávame dobrými kresťanmi v každom ohľade, pravými synmi

nebeského Otca, dedičmi nebies. Dáva nám možnosť žiť spravodlivým životom pred Bohom, ktorý hlboko vniká do našej duše, pripodobňuje Najsvätejšej Trojici a dáva nám právo na ňu večne hľadiť v raji. Je počiatkom večného života, ktorý sa v nás začína uskutočňovať vliatymi ctnosťami. Krátko: ctnosť mravnosti robí účastníkom božskej prirodzenosti.

Čo má umenie spoločného so vznešeným mravným životom? Ak nás učí tesať kameň, miešať farby, je naozaj ničím v porovnaní s veľkosťou nadprirodzeného kresťanského mravného života. Kým jedno je zručnosťou v maľovaní a kreslení, druhé je umením života mravného súcna. Jedno nás učí napodobňovať prírodu, robiť bledé obrázky, druhé učí nás nasledovať Boha, tvorí v nás živý obraz Najsvätejšej Trojice. Preto je nevhodné zameňovať tieto dva prejavy, jednému prisudzovať, čo náleží druhému, umelcov uisťovať, že musia mravne pracovať, lebo sú umelci. To by vyzeralo, ako by kresťanská mravnosť osebe nebola dosť ospravedlnená a ako by sme ju museli hájiť inými požiadavkami, ktoré k morálke nepatria alebo sú jej podriadené. Umelec musí bezpodmienečne konať mravne a každé jeho dielo musí sa celkom shodovať s mravnými zákonmi priam tak, ako súhlasí s rozumom. Nie však preto, že vie dobre tesať alebo zručne skladať, ale že je ako ostatní ľudia rozumným tvorom, ktorý musí žiť rozumne, t. j. mravne.

Je zaujímavé, že mnohé veci ťažko chápeme, aj keď máme mnoho dôkazov a hodnoverných príkladov. Nikomu nepríde na um porovnávať morálku a matematiku, lebo vieme, že nemajú nič spoločného a že najlepší matematik môže byť najnemravnejší človek. A dôležité je, že matematik môže byť nemravný¹ v predvá-

¹ „Nemravný“ rozumej v najširšom smysle, nie v najzvyčajnejšom. (Pozn. spolured.)

dizaní matematických výkonov. Predstavme si dôstojného znalcu všetkých matematických zákonov, ktorý veľmi obratne rieši najťažšie otázky, a to dôkladne a presne. Jednako v jeho srdci môže sa ozvať nepravdivá a nemravná snaha, napríklad sebeckosť alebo želanie svojou prácou priviesť ľudí do omylu, s úmyslom svojím vedením otriasť dôveru v pravdu.

Nikto neupiera tomuto skazenému, nemravnému človeku jeho mimoriadnu zbehlosť v matematike. Nemôže to tak byť aj u iných schopností a zbehlosti? Prečo umenie vynímame? Nevidíme denne vlastnými očami, ako umenie používajú pre zlé, ako aj iní používajú ho pre dobré, len s rozdielom, že jedni pôsobia podvratne, druhí výchovne?

Teda umenie, ako každá iná spôsobilosť a všetky ostatné zbehlosti, je amorálne, t. j. abstrahuje od morálky. Môže byť dobré aj zlé, katolícke alebo liberálne, kresťanské aj pohan-ské. Abstrahuje proste preto, že nie je morálkou a že ho s morálkou nemôžeme stotožňovať. Ak teda umenie nie je to isté čo mravnosť, nikdy ho nemôžeme stotožňovať s mravnými zákonmi. Ako každá schopnosť osebe, ani ono nemôže byť ničím iným a je v protiklade alebo aspoň rozlíšené od každej inej schopnosti. Tento protiklad je nesmierny. Porovnajme číru a zvláštnu formu tepla s inými formami, napríklad s farbou, vôňou, zimou atď. Má teplo niečo spoločného s týmito formami? Je medzi nimi podobnosť alebo totožnosť? Alebo má teplota v sebe niečo, čo ju pojí s vôňou? Tým by prestala byť teplotou, a tak by sa mohlo stať, že by nejaký výsledok bol bez príčiny, čo je rozhodne nesmyselné. Bolo by podivne neroz-vážne tvrdiť, že umenie samo osebe môže dať niečo iného ako zasa umenie, alebo že mravnosť prináša čosi, čo presahuje jej medze a zasahuje do formalít umenia. Preto nemožno od ume-nia osebe žiadať, aby jeho dielo bolo mravné,

ako od rozumu nemôžeme žiadať, aby jeho dielo bolo umelecké. To sú dve schopnosti, ktoré nemôžeme odrazu oceňovať, musíme ich vždy opatrne rozlíšiť. No jednako obidve schopnosti spojené robia dielo dokonalým a v každom ohľade bezchybným. Ako svätý Tomáš vraví, medzi nimi je politický, nie však despotickejší súlad. Politickú shodu však možno porušiť, a rovnako umelec sa môže odlúčiť od morálky, pohŕdať jej názormi. Vtedy prehreší sa proti mravnosti, nie však proti estetickým zákonom. S mravného stanoviska jeho dielo bude nedokonalé. Z toho nenasleduje, že práca stratí umeleckú cenu. Dielo bude formálne krásne, hoci predstavuje zlo, ako lapidárne vraví svätý Tomáš: „Vidíme, že nejaký obraz sa nazýva krásny, ak dokonale znázorňuje vec hóc aj škaredú.”²

² Suma teol. I, 39, 8.

DO VÝŠAV.

Celý Pán Ježiš náš.

P. Vincent Mária Bernadot, OP.

Vo chvíli svätého prijímania máme naozaj v moci život. Máme celé vtelené Slovo so všetkým, čo je a čo urobilo, Ježiša človeka aj Boha, všetky milosti jeho človečenstva a všetky poklady jeho božstva, alebo aby sme hovorili ako svätý Pavol, nepochopiteľné bohatstvo Kristovo.¹

Ježiš je v nás ako človek.

Sväté prijímanie vlieva do nás ozajstný život, nebeský oslávený život jeho človečenstva, jeho srdca a jeho duše. Anjeli v nebi oplývajú šťastím z vyžarovania tohto života. Niektorí svätí na zemi videli Kristovo oslávené telo. „Bola to krása, kde umiera ľudské slovo”, rozpráva blahoslavená Angela z Foligna, ktorá si uchovala zo svojho videnia „nesmiernu radosť, hlboké svetlo, ustavičnú a nevýslovnú rozkoš, rozkoš oslňujúcu, ktorá všetky rozkoše presahuje.” A toto oslávené telo je našou hostinou, telo, oživené srdcom, ktoré je priepasťou lásky, a dušou, nevýslov-

¹ Ef. 3, 8.

ne krásnou, svätou, oslepujúcou svojím svetlom, oplývajúcou životom, milosťou, mierom a radosťou, ktorá je svätyniou a rajom božím.

Ježiš prichádza k nám ako Boh.

To je vrchol božej veľkomyseľnosti. Keď miloval svojich, ktorí boli na svete, až do konca ich miloval, až po najvyššie požiadavky, až po najvyššie možnosti lásky. Teda zúčastňujeme sa na Ježišovom božskom živote, na jeho živote ako Slova, ako jednorodeného Otcovho Syna.

On sám nám to vraví: Ja žijem z Otca.² Po celú večnosť Otec dáva svojmu Synovi život, ktorý je v jeho lone. Dáva mu ho celkom, bez miery, s takou veľkodušnou láskou, že čo aj ostávajú rozdielni, tvoria len jedno božstvo, zúčastňujú sa v tom istom živote, v tej istej plnosti lásky, radosti a mieru.

Hľa, taký život prijímame.

Ó nestvorený Bože! Ó vtelený Bože! Človek je tvoje telo a pije tvoju krv. Daj, aby som raz s tebou prebýval po večné veky!

Pred svätou hostinou.

Blahoslavený Henrich Suso, OP.

Ó živý plod, lúbezný púčik, rozkošné rajske jablko kvitnúceho otcovského srdca, sladké cyperské hrozno vo vinici Engaddi, kto mi dá, aby som ťa dnes tak dôstojne prijal, aby sa ti u mňa páčilo, aby si u mňa ostal a nikdy sa už odo mňa neodlúčil? Ó nekonečné dobro, ktoré naplňaš nebesá aj obvod zemský, skloň sa dnes milostivo ku mne a nezavrhuuj svojho úbohého tvora! Pane, hoci som ťa nehodný, jednako ťa potrebujem. Či nie si to ty, ktorý si jedným slovom stvoril nebesá aj zem? Pane, jediným slovom môžeš uzdraviť moju chorľavejúcu dušu. Ó sladký Pán, urob so mnou podľa svojho nevýslovného milosrdenstva a nie podľa mojich zásluh! Ty si nevinný veľkonočný Baránok, ktorý má byť obetovaný za hriechy všetkých ľudí. Ó sladký, lahodný nebeský Chlieb, ktorý má v sebe všetku lúbeznosť, akú si len srdce želá, občerstvi dnes sebou zvädnuté pery mojej duše, nasýť ma a napoj, posilni a ozdob a spoj sa láskavo so mnou!

Ó večná Múdrosť, príď do mojej duše s takou silou, že rozprášiš všetkých mojich nepriateľov, zničíš moje previnenia a odpustiš mi všetky hriechy! Osvieť môj rozum svetlom pravej viery, zapáľ moju vôľu

² Ján 13, 1.

svojou sladkou láskou, ožiar moju pamäť svojou radosťou prítomnosťou a všetkým mojím silám daj ctnosť a dokonalosť. Ochraňuj ma v hodine smrti, aby som mohol teba požívať vo večnej blaženosti. Amen.

Najsvätejšia Trojica.

Svätá Katarína Sienská, OP.

Ó, večná Trojica, ty si bezdné more! Čím hlbšie sa do teba norím, tým viac ťa nachádzam, a čím viac ťa nachádzam, tým viac ťa hľadám. O tebe nikdy nemožno povedať: už dosť. Duša, ktorá sa sýtí vo твоjich hĺbinách, ustavične po tebe túži, lebo vždy hladuje po tebe, večná Trojica. Vždy baží vidieť tvoje svetlo vo tvojom svetle. Ako jeleň túži po prameňoch vôd, tak moja duša túži vyjsť z tmavého žalára tela, aby teba videla v pravde...

Ó, večné božstvo, bezmedzný oceán, môžeš mi dať viac ako samo seba? Ty si oheň, ktorý ustavične plápolá a nikdy nehasne. Ty si oheň, ktorý v sebe spaľuje všetku sebalásku duše, ty si oheň, ktorý rozšľapa všetok ľad a ktorý ožaruje. V jeho svetle dal si mi poznať pravdu. Ty si svetlo nad všetky svetlá...

Ty si svrchované a nekonečné dobro. Dobro nad všetky dobré. Dobro, ktoré pôsobí blaho. Dobro nepochopiteľné. Dobro neoceniteľné. Ty si krása, ktorá presahuje všetku krásu. Múdrosť nad všetku múdrosť, alebo lepšie, Múdrosť sama. Ty si anjelský chlieb; v žiare svojej lásky si sa daroval ľuďom. Ty si rúcho, ktoré prikrýva nahotu, pokrm, ktorý naplňa rozkošou, svojou sladkosťou všetkých hladujúcich, lebo ty si sladký, bez primiešky horkosti.

Ó, večná Trojica, ty mi ukazuješ cestu veľkej dokonalosti, aby som ti slúžila vo svetle a nie v temnotách, aby som bola zrkadlom čistého a svätého života a aby som sa napokon vzdala tohto biedneho života, ktorým som ti dosiaľ svojou vinou slúžila v temnotách.

Priodej ma, večná Trojica, priodej ma sebou, aby som tento smrteľný život prežívala v pravej poslušnosti a vo svetle presvätej viery, ktorou si opojila moju dušu.

Vykupujúce poznanie.

Blaise Pascal.

Poznanie Boha bez poznania našej biedy rodí pýchu. Poznanie našej biedy bez poznania Boha rodí zúfalstvo. Poznanie Ježiša Krista tvorí stred, lebo v ňom nachádzame aj Boha aj svoju biedu.

Na zlatej ceste.

Ctihodný Tauler, OP.

Sú isté rozvrhnutia duše, stojace proti chybám a donášajúce veľmi značný úžitok tým, ktorí ich pestujú. Prvé je všetko robiť iba pre Boha, vždy sa odriekať, v nijakom prípade nehľadať seba. Druhé: pre všetko mať priaznivé vysvetlenie a zo všetkého, čo zrak vidí a sluch začuje, brať si príležitosť pre pokrok v spásu. Tretie: pre všetkých ľudí mať rovnakú lásku, všetkých mať za bratov a nevraviť v ich neprítomnosti, čo by sme nepovedali pred nimi. Štvrté: všetky veci prijímať ako priamo z božej ruky a seba so všetkými tvormi jemu dávať ako ustavičnú obeť. Chrály. Piate: žiť v pokojnom znášaní útrap, ktoré nám Boh posielal, bez akéhokoľvek reptania proti Bohu alebo proti ľuďom. Šieste: tak mať upravenú dušu, aby Bohu patrila vo všetkom a aby Boh jej bol vo všetkom hlavný, aby v každom stvorení videla a milovala Boha a aby všetko v Bohu milovala. Siedme: svojho ducha držať pozdvihnutého v čistote, odriekaní a rozhodnosti nad všetkým vratkým a pomíňajúcim.

Sväté šípy.

P. Andrej Mária Meynard, OP.

Strelné modlitby sú užitočné v každom čase a pri každej príležitosti, aj pri vnútornej modlitbe, lebo tieto vznety duše nielen nerušia vnútornú nábožnosť, ale ju ešte upevňujú a rozohňujú. Podľa zprávy svätého Augustína egyptskí pustovníci týmto prostriedkom živili oheň svojich svätých modlitieb.

ŽIVOT.

Podľžnosť rodiny voči Bohu.¹

Chceme pripomenúť pravdy, na ktorých je založená vznešenosť manželstva a dôstojnosť kresťanských manželov. Chceme hovoriť o podiele božom v rodinnom živote. Túto účasť si Kristus vyhradil, lebo chcel byť priateľom rodiny. Ba chcel aj sám prebývať v rodine, ako by bol utisnutý na cudziu pomoc. V krásnej Tobiašovej knihe, napísanej z božieho vnuknutia, poučujúcej nás o ctnostiach rodinného života, sú zaznamenané slová, ktoré Tobiaš povedal svojmu synovi na veľkej hostine: „Choď a doveď niektorých z nášho

¹ Úsek z reči svätého Otca Pia XII., povedanej pri audiencii novomanželov.

pokolenia, ktorí sa boja Boha, nech hodujú s nami!"² Kedysi bol krásny zvyk v mnohých kresťanských rodinách, najmä na vidieku, že odložili časť jedál z hostiny pre chudobných, ktorých im Prozreteľnosť v ten deň poslala a ktorí sa takto stávali účastníkmi v spoločnej radosť. A toto sa na niektorých miestach volalo „účasťou božou“.

Podobnej účasti by sa mohol jedného dňa domáhať vo vašej rodine aj Kristus. Mohol by k vám prísť, keď okolo rodinného stola bude shromaždená vaša rodina. Radosná nálada detí, žiariace tváre chlapcov a dievčat, oduševnených skrytými túžbami a myšlienkami, prezrádzajúcimi život, podobný anjelom, naplňuje ovzdušie. Kristus, ktorý požehnal vaše spojenie, ktorý zúrodnil váš manželský život a ktorý sa bude starať o vzrast a dobrobyt vašich nádejných detí. Príde azda jedného dňa, ktorý je len jemu známy, a zaklope na niektoré z vašich dverí. Ako jedného dňa na brehoch Tiberiadského jazera povolal dvoch synov otca Zebedeja a ako v Betánii zanechal Martu, ktorá sa starala o domáce potreby, a zaoberal sa Máriou, sediacou pri jeho nohách, tak azda príde aj k vám, aby aj vám dal pocítiť sladkosť svojho slova, ktorá je svetu celkom neznáma. Kedysi povedal svojim učeníkom: „Žatva je síce veľká, ale robotníkov málo; proste teda Pána žatvy, aby poslal robotníkov do žatvy." Spasiteľ sveta ustavične pozerá na obrovské pole duší, ktoré sú jeho krvou vykúpené. Neprestajne chodí po svete, po uliciach miest a dedín, po brehoch morí a jazier a hľadá tých, ktorých si vyvolil. Ponúkajúc im svoju milosť, hovorí: „Poď a nasleduj ma!" Volá pracovníkov, ktorí by boli ochotní dať sa na namáhavú prácu za spásu duší: Obrábať dosiaľ zanedbané pole a žať tam, kde je už zbožie biele.

Kristovo pole, jeho vinica je obrazom božieho národa, ktorý pastieri Cirkvi musia obrábať. Všeobecná Cirkev, rozprestierajúca sa v čase a priestore, podľa slov svätého Gregora Veľkého, od spravodlivého Ábela až po posledného vyvoleného, ktorý sa narodí na konci sveta, podobá sa viniču, z ktorého vyrastá toľko výhonkov, koľko dáva svätých. Starosť o túto Cirkev je sverená nám, ako Zástupcovi Kristovmu. To iste dobre viete, milovaní synovia a milované dcéry. Preto pochopíte, že Kristove záujmy, jeho modlitby, jeho láska a bolesť prechádzajú do nášho srdca a stávajú sa našim záujmom, našou modlitbou, našou láskou a bolesťou. Preto cítime v sebe oheň lásky Kristovej, ktorá nás núti.³ Zázračný pokrok ľudského ducha znižuje ohromné vzdialenosti na zemi, na

² Tob. 2, 2.

³ 2 Kor. 5, 14.

morí a vo vzduchu. Vidíme, ako sa pred námi otvárajú nové možnosti hlásať evanjelium medzi národnými pohanskými, potešovať duše úzkostlivé, zmätené a túžiace azda aj podvedome, ale z nevykoreniteľného pobádania božieho, po večnej pravde. Jednou z najtrpkjších bolestí, ktoré doliehajú na naše srdce, je práve vedomie, že nemáme dostatočný počet obetavých apoštolov, ktorých by sme poslali, aby ukojili všetky túžby po pravde. Možno Boh vyvolil jedného z vašich synov, ktorých vám požehná, aby sa stal hlásateľom slova božieho medzi neveriacimi a tešiteľom veriacich. Nikto to nemôže vedieť, lebo nikto nemôže vystúpiť do výšok úmyslov Boha a Spasiteľa nášho, ktorý chce, „aby všetci ľudia boli spasení a prišli na poznanie pravdy“.⁴

Uvedomte si, milovaní synovia a milované dcéry, že z rodiny, založenej podľa vôle božej na zákonitom spojení muža a ženy. Kristus a Cirkev sbierajú svojich služobníkov a apoštolov, svojich kňazov a hlásateľov evanjelia, ktorí vyučujú kresťanské národy a plavia sa križom-krážom oceánmi, aby priniesli dušiam svetlo a spasenie. Čo urobíte, ak Kristus príde k vám a vyžiada si od vás svoj podiel, t. j. syna alebo dcéru, z ktorých by chcel mať kňaza, rehoľníka alebo rehoľnicu? Čo povieťte svojim deťom, ak vám jedného dňa dôverne prezradia, že skrývajú v srdci veľké ideály, že ich dušu lahodne znepokojuje hlas, hovoriaci: Si vis — ak chceš? V mene božom vás prosíme, neprekážajte vniknúť hlasu božej výzvy do srdca svojich dieťok. Nebuďte hrubými sebcami! Nepoznáte východ a cestu slnka božieho nad širokou hladinou mladistvého srdca! Nepoznate jeho úzkosti, radosti, oduševnenia a túžby. Srdce dieťaťa má nepreniknuteľné priepasti, ktoré skrývajú záhady aj pre otca a matku. No, Duch Svätý, ktorý pomáha našej slabosti, oroduje za nás nevysloviteľnými vzdychmi. A ten, ktorý skúma srdcia, vie, aký úmysel má Duch, že podľa vôle božej prosí sa za svätých (t. j. kresťanov).⁵

Niet pochybnosti, že rodičia majú právo, a v niektorých prípadoch aj povinnosť, presvedčiť sa, či deti majú skutočne kňazské alebo rehoľné povolanie, alebo či ide len o hru obrazotvornosti alebo o sen, predstavujúci v jasných farbách život mimo rodičovského domu. Hlas, volanie možno nasledovať, ak pochádza z vážneho uvažovania, opretého o nadprirodzené pohnutky a schváleného rozumným svedníkom alebo vodcom duše. Keby rodičia kládli prekážky skutočnému povolaniu, o ktorom je zjavné, že pochádza od Boha, pracovali by proti plánom božím. Ešte horšie je,

⁴ 1 Tim. 2, 4.

⁵ Rim. 8, 26—27.

keď to robia pod zámienkou, že povolanie treba vyskúšať a upevniť tým, že ho vystavia nebezpečenstvám. Tu obyčajne nejde o zistenie stálosti a vytrvalosti, ale o odvrátenie od povolania. Následok toho je, že mladí ľudia sa nielen zriekajú svojho povolania, ale dokonca ich duševné spasenie je vážne ohrozené.

Praví katolíci, ktorí sú si vedomí veľkosti a vznešenosti božieho riadenia v rodine a v Cirkvi, vedia si oceniť veľkú milosť, ktorá sa dostáva ich deťom a celej rodine, keď Boh žiada jedného člena rodiny do svojej služby. Vedia, že je to veľký dar boží pre celú rodinu, keď sa jeden z jej členov stáva kňazom alebo rehoľníkom. Taký člen je kvet, ktorý vyrástol z vašej krvi, zvlhčovaný nebeskou rosou, vydávajúci príjemnú vôňu panenstva. Tento kvet obetujete na oltár Všemohúceho a do služby božej, aby svoj život zasvätil Bohu a dušiam. Nik nemôže žiť šťastnejším a krajším životom na zemi. Takýto život je priamo odpoveďou na volanie božie. Takýto život prináša požehnanie nielen tým, ktorí sa naň dali, ale aj ich príbuzným a blízkym. Je krásne vidieť, ako syn alebo dcéra kľáči pred Všemohúcim a prosí ho, aby vás hojne zasypal svojimi milosťami a takto vás odmenil za obetu, ktorú od vás vyžadoval. Len si pomyslite na množstvo modlitieb a obetí, ktoré prinášajú kňazi a rehoľníci za svojich rodičov, bratov, sestry a priateľov! Tieto modlitby budú vás sprevádzať na každom kroku, pri každom skutku, pri každej starosti. V ťažkostiach sa zdvojnásobia. Pomoc modlitieb synov a dcér, obetovaných Bohu, nebude vám chýbať nikdy, ani v jednej chvíli života, ani v smrti, ani po smrti vo svete, ktorý je úplne boží. Buďte uistení, že srdcia, ktoré sa celkom odovzdali Bohu a jeho službe, milujú vás ďalej nezmenšenou láskou. Áno, musia vás milovať, lebo je to príkaz. Láska k Bohu nezapiera, neničí prirodzený poriadok, ale ho zdokonaľuje a pozdvihuje do vyšších oblastí, kde láska Kristova stretá sa s tlakom ľudského srdca, kde ho posväcuje, kde sa s ním spája a ho objíma. Aj keď hodnosť a tvrdosť kňazského a rehoľného života vyžadujú odriekanie a obmedzenie prejavov synovskej lásky, neznamená to, že láska oslabla alebo ochladla. Opak je pravdou. Zriekanie jej dodá ešte väčšieho ohňa, prehĺbi ju, očistí od akéhokoľvek sebecka a zbaví ju ľudskej roztrieštenosti. Iba Boh a vy budete pánmi ich srdiec.

Upevnite sa v láske božej a v duchu pravej viery, milovaní synovia a milované dcéry! Potom sa už nebudete báť možnosti, že vaše deti dostanú od Boha dar takéhoto povolania. Veriaci rodičia majú veľkú radosť, keď prídu do kostola alebo kláštora a vidia, že ich syn, oblečený do veľkolepého kňazského rúcha,

pristupuje k oltáru božiemu a obetuje za nich najsvätejšiu obeť. Podobne, či do hĺbky duše nedojme rodičov potecha, keď vidia svoju dcéru ako nevestu Kristovu slúžiť Bohu a milovať ho v chudobných ľudských príbytkoch, v nemocniciach, v chudobincoch, v školách, misách, na bojištiach, v lazaretach pri ranených a zomierajúcich? Chváľte Pána Boha, že z vašej krvi vyvolil si hrdinov a hrdinky, ktorí mu horlivo slúžia! Riadte sa rodičmi, ktorí ho prosia, aby si vzal svoj podiel z ich rodiny a sú ochotní obetovať mu aj jedinú ratolesť svojej nádeje.

Takáto rodičovská prosba, pochádzajúca od Ducha Božieho, býva však sprevádzaná aj inými myšlienkami. V starých časoch, a ešte aj dnes tam, kde postavenie kňazov je neotrasené, kde kňazský alebo rehoľný život sa môže podľa zemských výpočtov zdať žiadúcim povolaním, rodičia často aj túžia, aby si ich deti vyvolili tento stav. Lenže ich túžba sa opiera o čisto ľudské výpočty a zemské pohnútky. Rodičom ide o sociálne pozdvihnutie rodiny pomocou syna — kňaza. Dúfajú, že u neho nájdu v starobe pokojný život a oddych po namáhavých prácach. Takéto smýšľanie, ktoré bolo veľmi časté v minulých rokoch, neznamená obyčajne, že rodičia sú nízkymi sebcami, ale prezradzuje prizemské túžby, ktoré Boh iste nevypočuje.

Sursum corda! — Hore srdcia! Vaše myšlienky a úmysly musia byť vznešenejšie. Ako rodiny, ktoré uznávajú podiel boží v dobrách, ktoré im dal a ktoré radostne používajú, tak aj vás má predovšetkým oduševňovať myšlienka na bohatstvo, ktoré sa dostáva svetu od Krista, Cirkvi, kňazov a rehoľníkov, a túžba, aby si vaše deti vybrali práve toto povolanie. Žijete v krajinách starej katolíckej viery, kde horliví služobníci boží sa o vás starajú, posilňujú v práci a potešujú v trápeniach, kde kostoly a kaplnky vám ponúkajú sviatosti na upevnenie pobožnosti a kde Cirkev vo svojej materinskej starostlivosti o duše nashromáždila mnoho pomocných prostriedkov, ktoré môžete použiť v každom životnom položení. Koľká starostlivosť o vás sa prejavuje u kňaza, ktorý bedlí nad vašou rodinou, ktorý stráži jej šťastie, ktorý vás navštevuje a bedlí nad vami ako nad sverenými ovečkami. Z akej rodiny pochádza ten kňaz? Odkiaľ k vám prišiel? Kto ho posielal? Kto vliel do jeho duše otcovskú lásku k vám? Kto mu šepká slová útechy pre vás? Cirkev ho posielala. Kristus ho posielal. A či sa majú starať o vaše dobro vždy iní? Či len iní sa majú obetovať a vy by ste len pohodlne prijímali? Či by vaša národná hrdosť zniesla, aby ste pokojne doma nažívali, kým iní synovia národa prinášajú tie naj-

ťažšie obete za dobro a veľkosť štátu? Kde by bola vaša kresťanská hrdosť, keby ste nechceli pomáhať, spolupracovať a podporovať a to nielen hmotnými prostriedkami, ale aj obetovaním najvzácnejšieho, čo máte od Boha, aby sa viera a katolícka Cirkev rozšírila a upevnila, slovom, aby mohla plniť svoje božské poslanie medzi ľuďmi? Pomáhajte neveste Kristovej, milovaní novomanželia, pomáhajte Kristu, Spasiteľovi sveta! Obetujte mu aj deti z vlastnej krvi! Pomáhajte nám, nehodnému Zástupcovi Kristovmu, ktorí nosíme v srdci všetkých ľudí ako synov!

Všetkým musíme dať Krista, ktorý je „cesta, pravda a život“. Upevňujte svoje deti vo viere, ktorá víťazí nad svetom! Nepotláčajte v ich duši hlas, ktorý prichádza s neba! Pestujte v nich vieru, akú mal milovaný učeník svätého apoštola Pavla Timotej a akú už mala jeho stará matka Loide a matka Eunike. Nebuďte skúpi voči Bohu, ale ochotne mu dajte, čo si od vás žiada.

Pius XII.

Manželka v rodine.

Manželka a matka je slnkom rodiny. Slnkom sa stáva svojou veľkodušnosťou a oddanosťou, svojou vytrvalou ochotou, svojou bedlivou a starostlivou jemnosťou, ktorou vyťuší a robí všetko, čo manželovi a deťom spríjemní život. Okolo seba utvára jasné a teplé ovzdušie. Hovorí sa, že manželstvo je vtedy šťastné, keď každý, čo do manželstva vstupuje, usiluje sa robiť šťastným svojho spoločníka a nehľadá najprv svoje osobné šťastie. Toto sa týka obidvoch manželov. no u ženy je to prvá cnosť, lebo rodí sa s materinským citom a vnímavým srdcom, ktoré šíri radosť, aj keď zakúsi trpkosť. Druhého si váži a ctí, hoci ju ponížujú. Podobá sa slnku, ktoré ráno svojím jasom vyjasňuje hmlistú oblohu a večer pri západe svojimi lúčami pozlacuje celý kraj.

Žena je slnkom rodiny svojím jasným pohľadom a svojou teplou rečou. Jej pohľady a slová prenikajú do duše, pretvárajú ju, obmäkčujú, vytrhujú z moci zlých náruživostí, vyvolávajú radosť z dobra a z rodinného života po ťažkej práci v továrni alebo na poli a po naliehavých obchodných alebo úradných veciach. Z oka ženy vychodí lúč, ktorý žiari ako blesk, a z jej úst vychodia slová, ktorých zvuk je plný útleho citu. Táto žiara a tento zvuk, vychádzajúci z materinského srdca utvárajú a ožiarujú raj detských rokov. Vždy prekypujú dobrotou a sladkosťou, aj keď karhajú a napomínajú; mladistvé duše vždy v nich cítia hlbokú a nežnú lásku.

Manželka je slnkom rodiny pre svoju žiarivú prirodzenosť, pre svoju dôstojnú prostotu a pre kresťan-

skú a počestnú šľachetnosť, ktorá sa prejavuje v so-
branosti a správnom smýšľaní, priamosti, v jemnej
súhre správania sa a šatenia, ozdobovania a chovania,
ktoré musí byť odmerané aj milé súčasne. Nežné city,
pôvabný výraz tváre, mlčanie a milý úsmev, blaho-
sklonný pohyb hlavou robí ženu milú ako vyvolenú,
ale predsa jednoduchý kvet, ktorý roztvára svoju
korunu, aby prijal a odrážal farby slnečného svetla.
Keby ste vedeli, aké hlboké city lásky a vďaky vy-
volá takáto žena a matka v srdci otca rodiny a detí!
Anjeli, ktorí strážite dom takejto ženy a ktorí po-
čúvate jej modlitbu, naplňte nebeskou vôňou takúto
domácnosť, kde prebýva kresťanské šťastie! P i u s X I I.

Kedy hovoriť a kedy nie.

Všetko má svoj čas, vraví sa v knihe Kazateľ
(3, 7), aj čas mlčania aj čas hovorenia. Je naozaj ume-
nie mlčať alebo hovoriť vždy vo vhodný čas. Človek
sa rád vyhovori, rád si odľahčí a nerád mlčí ani vtedy,
kedy by naozaj mal mlčať. Preto celkom správne
pomenovali ľudia mlčanie zlatom. Ale zas nesmiem
mlčať, keď mám hovoriť. Mlčanie rodičov, predstave-
ných, bratov, sestier alebo priateľov je hriešne, keď
mlčia pri chybách alebo hriechoch tých, o ktorých sa
majú starať z lásky alebo zo spravodlivosti. Veď koľ-
kí už zhréšili proti bratskej láske alebo proti stavov-
ským povinnostiam len preto, že mlčali, keď z povin-
ností mali hovoriť! A je to dosť ťažké, lebo hovoriť
v takýchto prípadoch nám prekážajú zvyčajne dru-
hotné záujmy, ako napríklad vedomie, že napomínaný
naše slová neprijme, zle si ich vysvetlí; nuž a aby
sme vyhlí neprijemnostiam, mlčíme, nemáme odvahu
povedať karhavé slovo.

Ale ako hovoriť? To je to najťažšie, a tu chybu-
jeme najčastejšie, pretože naša reč býva bezvýznamná.
Teda, povedzme vždy len to, čo treba povedať, nič
viacej! To je prvá podmienka múdrej reči. A keď
už niečo chceme povedať, vyberme si na to najvhod-
nejšiu chvíľu, nehovorme ani veľmi skoro, ani ne-
skoro. Keď povieme niečo veľmi skoro, predbehli sme
vhodnú chvíľu; keď povieme neskoro, vhodnú príle-
žitosť sme zmeškali! Napokon tretia podmienka mú-
drej reči: povedať všetko primerane, dôstojne, čo sa
musí prejavíť na celom našom vonkajšku, na tvári,
v hlasé samom, v pohyboch, vo výbere slov a výra-
zov; slovom, hovoriť musíme veľmi opatrne, lebo
jedno nepremyslené slovo môže pokaziť všetko. Preto
svätý Jakub napísal, že každá prirodzenosť zvierať
dá sa skrotiť, len jazyk nikto z ľudí nemôže skrotiť,
preto ho apoštol vyhlásil za nezbedné zlo, plné smr-
tonosného jedu. Vidieť to najmä v živote ľudí, ktorí

úprimne sa chcú zdokonaľovať. Ich duša rastie v ctnostiach, rýchlo pokračujú k cieľu, len v ovládaní jazyka ostávajú vždy začiatočníci. Hej, to je tá trhlina, ktorou vchádza do duše voda, a s ňou neraz aj zrútenie celej duchovnej budovy. Svätý Jakub vyhlásil, že človek, ktorý sa v reči neprehreší, je dokonalý. Reč je vonkajším prejavom vnútorného sveta našej duše; nedokonalosť v reči, v úsudkoch, je znamením vnútornej slabosti duše. Čím užší bude náš vzťah k prvej Pravde, ktorá sa nemôže mylíť, tým dokonalejšie vyjadríme pravdu v reči, ktorou chceme bližného obohatiť. Müller.

Svätý Bernard študentom.

Niektorí študujú, aby veľa poznali, a to je zvedavosť. Iní zasa študujú, aby boli známi, a to je márnosť. Niektorí študujú preto, aby mohli iným rozdávať svoje učenie, a to je vypočítavosť bez šľachetnosti. Sú aj takí, čo štúdiom seba vzdelávajú, a to je múdrosť. Napokon niektorí študujú preto, aby poučili svojich bližných, a to je láska.

Súdme spravodlivo.

Večer, keď si človek pomyslí, že zas má jeden obyčajný deň za sebou, v myšlienkach prebehne nad dennou prácou, aby vedel, čo dobrého vykonal. Vravíme, že spytuje si svedomie. A keď človek nie je úzkoprsý sebec, denne sa presvedčí, že v mnohých veciach bol nedokonalý, polovičatý, podpriemerný, preto v mnohom sa musí napraviť, mnoho zo života odstrániť. To je osobné spytovanie svedomia. Lež v každom človekovi je aspoň kahanček lásky, preto miluje bližného, preto sa postará, aby sám spytoval naše svedomie, aby nám poradil, aby nás skritizoval, aby nás priviedol na lepšiu cestu. Spytovať svedomie iného je logický nesmysel; ale v živote nelogických ľudí aj to je prípustné, je to fakt, proti ktorému neplatia argumenty logiky, preto postačí, keď si všimneme samú skutočnosť. Ten, čo spytuje naše svedomie (v ľudovej reči vravíme, že kritizuje), vžíja sa do bohatstva osobnej dokonalosti, z ktorej potom vyplýva vedomie dôležitosti osobného posolania a duševnej dokonalosti. Začne súdiť. Súdi prísne, a keď súdená osoba sa ohradzuje, sudca zakričí: Ticho, teraz ja mám slovo, buď trpezlivý, konám to z nezištnej lásky k tebe! Keby tu nebolo mňa, kto ti to povie? Myslím to vážne, ide o teba. Kritizovaný pacient mlčí, ale len dotiaľ, dokiaľ musí. Svedomie začína sa mu ozývať, a keď ho pripustia k slovu, hlboko si vydýchne a povie: Kedy si bol menovaný za sudcu môjho sve-

domia? Potom si začnú obidvaja vyčítať možné aj nemožné veci, a príde to zvyčajne tak ďaleko, že povynášajú na božie svetlo také veci, o ktorých spoločnosť nemusela vedieť, o ktorých vedeli iba oni, vždy dobrí priatelia. Keď sa o tom dozvedia ľudia, čo bažia len po vymyslených novotách, majú z tohto súkromného „spytovania svedomia“ nevšednú radosť, a dobrí katolíci nevedia, komu veriť, na ktorú stranu sa prikloniť. Výsledok týchto posudzovaní je vždy rovnaký: Tajná nenávisť, závisť, ktorá prehľbuje priepasť na obidvoch stranách a zaviňuje mnohé nedorozumenia.

Chráňme sa úsudkov, ktoré bližnému nepomáhajú k dobru, ale ženú ho do bahna špiny a nedokonalosti. Nepokladajme sa za ochrancov a strážcov katolíckej a náboženskej rýdzosti a za neoceniteľných služobníkov Cirkvi svätej. Tým nikoho nezachránime, dokážeme len jednu vec: Druhého budeme chrániť, a pritom ukážeme toľko osobných nedokonalostí, že naša námaha nebude prejavom lásky k bližnému, ale násilným uplatňovaním nášho sebeckva.

Nezabúdajme pri tých úsudkoch aj na to, že sme ľudia a že neradi sa dívame na pravdu, v ktorej vidíme seba samých v pravom svetle. Pravda nás môže niekedy prekvapiť, môže nás rozčúliť, ale na tom nezáleží. V každej kritike je zrnko pravdy. Pravda, neospravedlňujeme spôsob, ktorým nám niekedy vyčítajú chyby; ale to nie je naša vec, to je vec svedomia toho, ktorý nás súdi. Súďme prísne a spravodlivo seba samých, nič si neodpusťme; pravdu musíme prijať aj od tých, ktorí nemajú úmysel pravdou nám pomáhať, nás dvíhať. Ale na tom nezáleží; postačí, keď sa zriekneme nedokonalostí, ktoré nám vyčíta vlastné svedomie a na ktoré nás upozorňuje náš osobný priateľ, ktorý nás súdi. Müller.

Novokňazom.

Chceme kňazov! A čo potom, povzdychol si starý farár, unavený spovedaním detí. Bolo to v čase môjho prvého svätého prijímania. Pamätám sa, aký som bol nešťastný pre túto nezmeniteľnú otázku. Neskoršie sa mi zdalo, že toto by bola dobrá odpoveď:

„A potom, vravíte?“ To je jednoduché. Potom si žiadam vaše srdcia. Chcem, aby ste splnili slová Majstra, aby ste dali svoj život za mňa. Ináč ste iba robotníkom, zlým pastierom, ktorý nepozná svoje ovčieky a ktoré ho tiež nepoznajú. A potom, keď príde zlodej, nájde vás spať, a to tak hlboko, že budú vás musieť prebudiť zvukom siedmych trubačov súdu.

Tak vzlyká dnes každá duša, ktorú nič nevykiaľajilo ze správnej cesty, ani odpadlivosť tých „najlepších“.

Chceme kňazov. Hej, iných kňazov. Takých, čo by boli bratskejši inteligenciám, ktorí by milovali krásu a veľkosť až do smrti.

Žiada sa od vás, páni nástupcovia apoštolov, aby ste neodháňali chudobného, ktorý hľadá Ježiša, aby sa vám neošklivili umelci a básnici, aby ste neposielali do nepriateľského tábora svojou nespravodlivosťou, nerozumom a potupami toho, ktorý si nič lepšie neželá, ako bojovať pri vašom boku, keď budete dostatočne pokorní, aby ste mu vedeli rozkazovať. Ale vy nechcete nič vedieť, spokojne podriemujete nad ranenými, ktorí krvácajú alebo umierajú, a keď zúfalý výkrik násilne vám otvorí oči, viete povedať, iba toto: A potom, moje dieťa? A vtom hneď zaspíte, a budete sa čudovať, že nevládnete nad svetom.

Léon Bloy: Le désespéré.

Spolubratom.

Vidím v sebe iba hriechy, a Boh nedopustí, aby som ich všetky videl, lebo potom pokušenie k zúfalstvu bolo by veľmi silné. Proti tomuto pokušeniu mám iba jeden liek: Padnúť pred svätostánok, ako keď pes sa krčí k nohám svojho pána... Iste je veľa dobrých a počestných kňazov; ale aby kňaz mohol slúžiť svätú omšu, mal by byť svätý.

Svätý Ján Vianey.

Neshoda v názoroch.

V súkromnom aj vo verejnom živote vidíme spolupracovať ľudí, ktorí v názoroch na niektoré veci sa nevedia dohodnúť, každý z nich má inú mienku. A človek je naklonený hneď k úsudku, že tí ľudia sa nemilujú, že medzi nimi je nesvornosť. Ale nie je to tak; netreba sa nad tým zarmucovať. Len potom by bolo zle, keby tá neshoda v názoroch porušovala pokoj a lásku. Ide najmä o akúsi rôznosť mienok v náboženskom a v duchovnom živote, ktorá môže byť príčinou nespokojnosti svedomia jemnejších duší. Tie nech čerpajú útechy zo slov svätého Tomáša Akvinského, ktorý vraví: „K priateľstvu nenáleží svornosť v názoroch, lež svornosť v dobrách, najmä vo veľkých dobrách, ktoré patria k životu: lebo nedorozumenia v maličkostiach nie sú vlastne nedorozumenia. Preto nič sa nemôže stať, keď tí, čo sa navzájom milujú, rozchádzajú sa v názoroch. A to neodporuje pokoji. Lebo názory náležia k rozumu, ktorý pred-

chádza žiadosť, ktorá sa spojuje pokojom. A podobne, keď je svornosť vo veľkých veciach, nieto neshôd v maličkostiach proti láske, lebo takáto neshoda je z rôznosti mienok, keď totiž jeden si myslí, že niečo náleží k dobru, o ktorom sa obidvaja shodujú, a druhý si zas myslí, že k nemu nenáleží. Preto, takáto rôznosť v maličkostiach a v názoroch odporuje dokonalému pokoji, v ktorom dokonale poznáme pravdu a kde bude vyplnená každá túžba; ale neodporuje to nedokonalému pokoji, aký je na zemi." Nedorozumenia v maličkostiach, rôznosť v názoroch, toto všetko iba povzbudzuje človeka, aby úprimnejšie hľadal pravdu, aby sa presvedčil, či sa nemýli. V duchovnom a vôbec v náboženskom živote máme jeden cieľ, a k tomuto cieľu vedú mnohé cesty. Po niektorých musíme ísť, niektoré zas jednému vyhovejú, druhý sa na nich nudí a unavuje. Preto neshoda vo výbere týchto cestičiek alebo prostriedkov nie je znamením nesvornosti.

Müller.

Na poctu zbraň!

Vypäté postavy, jednoduchý trojtakt dvíhania pušiek, helmice, pri nich bodáky: Generalissimus-Ježiš prechádza. Pocta zbraní mimovoľne zatrasie našou ospalosťou a dá nám na chvíľu pocítiť ľudsky makavým spôsobom pôsobivosť Ježišovho svrchovaného Majestátu. To vypätie hrude je naša snaha po sobranosti. Pocta zbraní, to je naša modlitba.

Poctu našich zbraní Ježiš zaslúži si denne. Veď čože je nám každý deň, ak nie väčší-menší úsek z frontovej akcie, ktorú podnikáme pre oslavu nášho Boha a pre svoju spásu? „Nemo legitime coronatur, nisi legitime certaverit. Nikto nebude korunovaný, ak riadne nebojoval“, hovorí svätý Pavol, gigant činnosti a kontemplácie.

Slávnostnú poctu zbraní nám prichodí dávať aspoň dva razy denne: 1. ráno, keď svieži deň velí nastúpiť do pozícií. Naše zbrane sú vypočítuté, obnovené. Vzdávaním pocty Generalissimovi sa však len zostria, stvrdnú a zligocú sa leskom milosti,

2. večer, keď zaprášeni, uznojení, s vencami víťazstva, ba hádam aj s ranami a odreninami, opúšťame pozície životného postavenia a prv, ako by sme zaspali, vzdávame Bohu poctu posledným rezkým vzopätím ducha: modlitbou, vďakou a spytovaním svedomia.

No ranná a večerná modlitba má byť pohľad nazad do zákopov uplynulého dňa. Ona musí byť aj našou vzpruhou, naším posvätením a obetovaním celého nášho bytia do služieb vôle božej. Ak sa pousilujeme o splnenie tejto podmienky, každý aj ten naj-

skrytejší a najmenší úder našej zbrane dostane schválenie božieho zaľúbenia.

Aký to obrovský rozdiel vo vojmovej taktike života: vôľa božia a vôľa naša — obetovať svoje zbrane a každý ich úder do služieb Boha alebo svojho, azda skrytého sebecka. Vojaci Kristovi, pozor! — Zbraň, zahrdzavená naším sebeckom v duševnom snažení, nehodí sa na pocku, keď prechádza popri nás Generalissimus.

E. Macák, SS.

Preč s bremenom práce!

Áno, preč s tým neznesiteľným balvanom! Koľko nudy, nepokoja a nervozity nám vtlačá do duše! Koľko vrások otroctva a šablonovitosti vyryl nám na mäkké, hladké tváre! Či nám to môže niekto zazlievať, že nás už pochytila nechuf ustavične omáľaf v rukách tie úradné akty, zápisnice, klepať na stroji celé hodiny, účtovať, podpisovať a pečiatkovať listiny? A tie ošúchané učebnice doma, v triede; nevďačnosť žiactva a okolia, v ktorom účinkujeme! A koľko ohľadu musí mať človek pritom voči iným! Naozaj, bremeno takéhoto jednotvárneho života dusí človeka ako dajaká mora. Nuž a pridajte k tomu aj veľký sklon vzdelaného človeka k náročným zábavám, kratochvíľam a pohodliu... Ale, načo tu bedákať, či z nás ten balvan azda niekto odvalí? Či jesto liek na túto chorobu? Ó, hej! A pripravíte si ho sami. Jeho recept je veľmi jednoduchý: Premeňte prácu na modlitbu! Hlavné podmienky tejto podstatnej zmeny sú: stav milosti posväcujúcej a čistý úmysel konať všetko z lásky k Bohu. Všetko! A vytrvajte! Ak ochabneme, podľahneme starej chorobe, vzbopme sa znovu a znovu a to aj vtedy, keby sme museli začínať každý deň. Čistý úmysel s predpokladom milosti posväcujúcej je v duchovnom živote ten čarovný prútik, ktorý márne hľadáli stredovekí alchymisti, aby mohli premieňať podstatu vecí (napr.: hlinu na zlato). Snažiaci sa po hlbšom dokonalejšom živote majú ustavične naporúdzi ten čarovný prútik, ktorý má moc premeniť škálu hierarchických hodnôt: nižšie hodnoty na vyššie. Treba ním len vytrvalo šibať, lebo aj na naše denné práce vzťahujú sa slová božského Učiteľa: Facite vobis amicos ex mammona. Robte si priateľov z mamony.

Ak zužitkujeme túto tajomnú silu svätej alchémie podľa predpísaného návodu, môžeme byť istí, že čo sme dosiaľ robili len bez vnútorného kresťanského zamierenia, len pre prednosť kancelárie, pre svojho nadriadeného, pre nevďačné žiactvo, pre neposlušné deti, pre svojich profesorov, pre nechápavý ľud, pre zem, zisk a zárobok, budeme robiť predovšetkým pre

boha. Šéf, profesor, žiaci, chovanci, ľud, zárobok pre rodinu atď., bude brať v našom duševnom snažení, v našej práci len akcidentálnu, druhoradú úlohu, čiže — aby sme si to konkrétnejšie povedali — je už nepracujem pre neho, pre nich, ako doteraz. Ba nepracuje tu už ani moje telesné smýšľajúce ja, lebo žije vo mne Kristus svojou milosťou a účinkuje vnútorne aj navonok mojou spoluprácou s touto milosťou. Len takto strasieme so seba po čase bremeno nudy, nechuti a odporu k práci, ktorá je ináč zapísaná do registru pokánia za hriech dedičný. Milosť posväcujúca a čistý úmysel nielen zmenia jej trestnú funkciu, ale dajú jej vnútornú hodnotu kresťanskej skutočnosti a povýšia ju na radostnú a vznešenú bohoslužbu aj v kancelárii, v škole, všade, v každej činnosti. Bremeno práce, povolania, kdeže sa podela tvoja neznesiteľná farcha?

E. M a c á k, SS.

Vojna.

Všemohúci Boh urobil človeka pánom stvoreného sveta, korunou; spraví niekoho pánom, vladárom, je vyznamenaním. Poverenie spravovať je zodpovedné. Správca musí od Boha sverené poklady spravovať pre česť a chválu božiu tak, aby sprijemnil si život a sprijemnil ho aj iným, aby spoločne dosiahli večný cieľ. Už našim prvým rodičom vkradla sa pri spravovaní do srdca pýcha, a ňou ovládaní spreneverili sa vladárstvu. Ovládanie pýchou zhrešili. Nad pokorenými hriešnikmi Boh sa zmiľoval, ale ich potomkovia zdedili utrpenia hriechu. Za hriech pokorené ľudstvo veľmi dlho očakávalo Vykupiteľa, až sa z poníženej Panny narodil, aby svojou smrťou na kríži smieril človeka s Bohom. Hriech je najväčšie zlo; musela byť donesená zaň najväčšia obeta, aby bol odpustený. Ale po ňom ostala nezmazateľná stopa: náklonnosť k zlému. Pri obetovaní prvých bratov zasa zvíťazila z pýchy zrodená závisť pre prijatú a odopretú obeť, ktorú priniesli z najmilšieho baránka a len z pozadného obilia. Nad pravdou zvíťazilo zlo; vrah tiež zahynul ako tulák.

Kliatba hriechu zvíťazila u prvých bratov, zvíťazí tiež u národov nad porozumením, nad láskou. Nerasty, rastliny a zvieratá bohatou pestrosťou a rozmanitosťou sú na česť a chválu božiu, len človek ako vladár sveta neuznáva Boha, lebo hreší. Pohnútkou pokusu vystaviť babylonskú vežu bola opäť pýcha. V tom väzí neshoda národov, lebo ich kolíska vznikla z úkonu, čo sa z pýchy zrodil. Dejiny ľudstva sú výstražnou učiteľkou len na papieri, lebo pre hrešenie nevšímame si ich. Ako presvedčivo nás poučujú,

že ľudia v pokoji, ničím a nikým nevyrušovaní, nevedia prežívať rozumne blaho šťastného pokoja, ale vo svojej krehkosti, vo svojich slabostiach veľmi radi sa dávajú uchvátiť naruživostiam a vášňam. Matka všetkých hriechov pýcha rodí otrokov nadutosti a celý rad ostatných hriechov; až sa nádoba preplní, za oddávanie sa rozkošiam musí prísť trest, dopustenie, navštívenie, utrpenie alebo vojna. Vojna! Možno povedať, že nás tak často navštevuje, že temer každá generácia prežije po krátkom pokoji víchricu krvavej vojny. Vojna je nezapierateľné zlo; teda Boha so zlým ani spomínať nemôžeme. Boh nechce zlo; ako nekonečná Dobrota ani nemôže chcieť, ale ako nekonečná Spravodlivosť a nekonečná Múdrosť môže dopustiť niečo len bolestne znášateľného pre potrestanie zla, teda aj vojnu. Keď túžime po odplate dobrá dobrým, prečo sa nám nepáči odplata zla zlým. Poznanie seba je najväčšia múdrosť; prečo teda ťažko znášame utrpenia, a dobro nám lahodí. Skúmajme len svoje vnútro, či sa azda nenájde v nás toho zla až príliš mnoho, ale dobro ani pri hľadaní so sviecou by sme nenašli. Keďže je toho zla, tých hriechov tak mnoho v nás, prečo sa aspoň nepriznáme k hriešnosti. Obava pred trestom nám v tom zabraňuje. Buďme dôslední v priznávaní, a uvidíme, že vojnu ako dopustenie, navštívenie, utrpenie a trest boží sami sme si privolali na seba a na iných pre spáchané hriechy. Proti zlu, trestu sa vzpierame. Prestaňme hrešiť, kajajme sa, čiňme pokánie, pokúsme sa obľúbiť si, pestovať a činiť dobro. Vojna, následok zla, bude odstránená od nás a nastane odplata za dobro. Túžobne očakávaný pokoj opäť bude nám daný, ktorý nás blaží, lebo vojna je utrpenie. V utrpení je akosi prirodzenejšie naše vrúcne obrátenie. Ale nestačí len vyznať sa z hriechov, lebo vojna zastihuje mnohých smrťou pokrvných, stratou hmotných prostriedkov a iného časného dobra. Naliehajme teda aj na iných, aby spolu s nami začali život iný, život Bohu milý, nielen pre odvrátenie zla, ale pre samé dobro, ktoré je ctnosťou. Tá je Bohu milá. Preto bude prijatá, povšimnutá, odplatená dobrým, a zlo bude odvrátené od nás.

— K —

LITERATÚRA.

HIERONYMUS WILMS, OP: Der Kölner Universitätsprofessor Konrad Köllin. Albertus Magnus Verlag, Köln-Rhein 1941, str. 143, broš. RM 7. V sbierke Quellen und Forschungen zur Geschichte des Dominikanerordens in Deutschland

ako 39. sväzok vychádza historicko-teologická štúdia o veľkom vykladačovi svätého Tomáša Akvinského Konrádovi Köllinovi. Köllin je málo známy, hoci nijako neostáva za bohovedcami nielen svojich čias, ale všetkých vekov. Právom ho porovnávajú s kardinálom Kajetánom, OP, ktorého výklady k Sume svätého Tomáša sú najlepšie. Köllin bol dlhoročným profesorom kolínskej univerzity, a z tejto činnosti vznikol aj jeho komentár k Sume. V tom čase nemeckí dominikáni tuho bojovali proti luteránstvu. Preto, keď chceme pochopiť Köllinov výklad k Sume, musíme sa vžiť do jeho čias, lebo v jeho výkladoch sú zjavné stopy tohto boja, na ktorom sa zúčastnil veľmi účinne. V tejto knihe je objasnená jeho vedecká činnosť s hľadiska historicko-teologického. V siedmych hlavách autor vysvetľuje: Život Köllina, shodnocuje jeho výklad k Sume, ďalej líči Köllina ako moralistu, apologétu, inkvizítora, kolínskeho priora, a končí všeobecnou charakteristikou jeho životnej práce. Kniha bude slúžiť najmä tým, čo sa zaujímajú o reformačné hnutie v Nemecku a čo študujú dejiny katolíckej bohovedy. Köllin v katolíckej bohovede je taký veľikáš, ktorého načim poznať ako najlepšieho vykladača mravouky. — im.

FRANZ WEISS: *Das Leiden und Seine Verklärung*. Verlag Benzinger, Einsiedeln-Köln 1942, str. 184, broš. RM 3.80, viaz. RM 4.90. Nepoznám knihu, v ktorej by bol vysvetlený smysel ľudských bolestí a skúšok tak, ako v tejto knihe. Autor vychádza od výroku Krista Pána: Či nebolo treba Kristu toto trpieť a tak vojsť do slávy? Tieto slová privlastňuje aj ľudom a na tomto základe hľadá smysel ľudského utrpenia. Študuje problém bolesti v pláne božom, aké požehnanie prináša bolesť, ako súdili o bolesti učitelia apoštolských čias v jej vzťahu k trom božským ctnostiam. Najlepšie vysvetlenie účelu utrpenia nájdeme v živej knihe bolesti na kríži. Kríž bol bránou, ktorou vstúpil Kristus Pán do nebeskej slávy. Bolesťami, utrpením vydobil sebe aj nám najväčšie víťazstvo. V utrpení sa ukázala jeho najväčšia láska, obetavosť, veľkodušnosť a vôbec duchovné hodnoty, ktoré sa nemôžu porovnať s dočasným utrpením. V knihe nájdete rozuzlené mnohé problémy, ktoré trápia aj dnešného človeka. Odporúčam na rozjímanie a na duchovné čítanie. — im.

PETER LIPPERT: *O láske aj bolesti*, 3. vyd. Nakl. Fr. Urbánka, Trnava 1942. Slovenskí katolíci si obľúbili Lipperta, o čom svedčí už tretie vydanie tejto knihy. Lippert vedel rozprávať rečou moderného človeka, lebo dotýkal sa vždy problémov,

pred ktorými ľudia stáli bezradne. Prinášal lieky na rany, ktoré boli najbolestnejšie, preto sa stal slávnym. Jeho myšlienky, jeho riešenie je aj dnes časové. Preto sa tešíme tretiemu vydaniu tohto výboru z jeho diel a knihu vrelo odporúčame. — im.

PAMÁTNÍK na zesnulého Karla kardinála Kašpara. Nakl. Vyšehrad, Praha 1942. Cena Ks 95. V knihe sú vylíčené posledné chvíle a slávny pohreb kardinála Dr. K. Kašpara. Tento veľký muž katolíckeho Česka nám Slovákom nie je cudzí. Spomeňme si len na jeho návštevu k našim slovenským biskupom, ktorá bola prejavom jeho veľkňazskej lásky ku všetkým slovenským katolíkom. Väčšia časť pamätníka je vyplnená obrazmi z jeho pohrebu v Prahe. Technická úprava knihy je prvotriedna. — im.

VILIAM TOWER: Kristova vôľa. Preložil Ignác Obrokta. Nakl. Urbánek, Trnava 1942, str. 103, Ks 6. Praktická mravouka, vysvetlená v rámci božích príkazov. Autor chce priblížiť krásu a spolu prakticky význam mravných zákonov každej duši, preto v stručných odpovediach shrnuje všetko, čo prináša denný život, aby poukázal na pravý smysel života a na ďalekosiahle škody, zavinené obchádzaním božích zákonov. Knižočka pre mládež aj pre starších. — im.

GEORGE ELIAS ZACHARIADES: Tübingen und Konstantinopel. Verlag Gerstung und Lehmann, Göttingen 1941, str. 109. Na historickom podklade líči Z. rokovanie Crusia s gréckou pravoslávnou cirkvou. Luther mal polemiku s Eckom v otázkach východnej cirkvi, a zrejme, zaujal stanovisko protipápežské. Ďalej v knihe je historicky rozobraté rokovanie medzi východom a západom v stredoveku, potom ako bol riešený pomer protestantov k východu. Z protestantských bohovedcov je známy iba Martin Crusius, ktorý rokoval s carihradským patriarchom Jeremiášom II. a mal čulý styk s predstaviteľmi východnej cirkvi. Knižka historicky cenná, bude zaujímať tých, čo študujú náuku východných teologov o cirkvi. — im.

GERTRUD VON LE FORT: Poslední na popravišti. Preložil Ján Zahradníček. Nakl. Velehrad, Olomouc 1941, str. 96, broš. Ks 18, viaz. Ks 28. Dostaf v mis. kníhkup. v Nitre. V novele sa vypráva o hrdinskej smrti šestnástich karmelitiek z Compiègne, ktoré sfali vo francúzskej revolúcii. Aj u týchto slabých, bezmocných žien mučeníctvo sa ukazuje, nie ako víťazstvo človeka, ktorého sily sú obmedzené a slabé, ale ako víťazstvo Boha samého. Kniha pútavá. — im.

prítom nevylučuje ľudovú činnosť, lebo každý domínikán musí sa špecializovať na taký druh apoštolátu, ku ktorému má najužší vnútorný vzťah a kde najdokonalejšie uplatní vedecký program rehole. Naši kňazi pracujú na všetkých poliach náboženského a kultúrneho života, lebo Pravda, ktorej slúžia, musí prežiarť každý úsek života, preto musia ísť všade, kde vidia nesmrteľné duše. My na Slovensku ešte len začíname. Je tu ešte veľa úhorov, ktoré čakajú na robotníkov; preto voláme vás, maturanti, do dominiškánskej roboty. Prihláste sa v redakcii Smeru, kde vám dáme podrobnejšie informácie.

K. Z. Keď pristupujete denne ku svätému prijímaniu, sponedajte sa aspoň dva razy mesačne. Nie je to, pravda, predpis alebo zákon, ktorý by viazal pod hriechom, ale pre váš duchovný život bude užitočnejšie častejšie sa sponedať. Nájdite si duchovného vodcu, ktorý vám najlepšie poradí, čo robiť v jednotlivých prípadoch.

A. R. Sklamete sa iba v tom, čo vám nikdy nechcel dobro úprimne. Ale o добрôte Pána Bôha vôbec nesmiete pochybovať. Veď skúšky a nevypočutia vašich modlitieb nie sú ešte znamením, že Pán Boh Vás nemiluje. Hej, aj v krížoch vás miluje! Ľuďom dôverujte potiaľ, pokiaľ si to zaslúžia, lebo najväčšiu bolesť pocítite vtedy, keď vás opustia tí, ktorým ste dali svoje srdce, ktorým ste stopercentne dôverovali, a nezaslúžili si to, lebo naraz vidíte, že bolo to rafinované farizejstvo. Ale nečudujte sa, aj takzvané „pobožné“ duše sú také; to nech vás nijako nepletie.

E. Š. V Smere stále hlásame, že duchovný život nespočíva v chodení z jedného kostola do druhého, to môže byť nevinná hra na svätosť, ale nie duchovný život. Buďte usobrane prítomná na jednej svätej omši, prežite dokonale obeť Kalvárie, a budete z toho mať väčší úžitok, ako tie malé dušičky, čo vyseďávajú na všetkých pobožnostiach, a prítom sú falošné a farizejské. Takí ľudia si myslia, že slúžia Pánu Bohu, kým v skutočnosti slúžia sebe, svojej tvrdohlavosti, svojim osobným chůtkam.

Dary na študentský tlačový fond: MUDr. G. R. Hoffmann, Snina, 100 Ks; Št. Hudec, kaplán, Rajec, 50 Ks; V. Hromík, kaplán, Dubnica n/V., 48 Ks; O. Medzibrodská, Trenčín, 40 Ks; J. Besslerová, učiteľka, Humenné, 20 Ks; Dr. Št. Dubravec, Nitra, 14 Ks; Dr. V. Marko, Sabinov, 14 Ks; J. Binka, Trenčín, 14 Ks; Rím. kat. farský úrad, Podbrezová, 14 Ks; L. Masník, prokurista, Trenčín, 14 Ks; A. Daničková, Trenčín, 10 Ks; M. Willingerová, Dušov, 10 Ks; A. Ďurčák, kaplán, Sečovce, 4 Ks; A. Rehák, Trenč. Biskupice, 4 Ks; M. Fiačan, Trenčín, 4 Ks; E. Štrbavý, Nitra, 4 Ks; J. Žiak, V. Hágý, 4 Ks; J. Tlapa, Trenčín, 4 Ks. — Darcom Pán Boh zaplať!

Pius XII., pápež pokoja.

Napísal Otto Walter, preložil a doplnil
ThDr. Vojtech Bucko.

Nech niet katolíka, ktorý by si neprečítal
život svätého Otca Pia XII. Synovská
oddanosť a láska nás má pobádať, aby sme
poznali svojho veľkého Otca.

Cena 15 Ks. Skrátené vydanie za 5 Ks.

Objednávky prijíma: ThDr. Vojtech Bucko,
Bratislava, Seminár, Kapitulská ul.

Každý smerista nech si pokladá za katolícku
povinnosť odberať

Katolícke noviny,

ústredný orgán Katolíckej akcie na Slovensku.

Prinášajú časové úvahy a štúdie zo všet-
kých odborov národného aj náboženského
života. Získajte im odberateľov.

Objednávky prijíma:-

Administrácia KATOLÍCKYCH NOVÍN,
Bratislava, Ulica Rodobrány 12.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú
trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor, Dr. I.
Müller. Používanie novinových známok povolené
výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový
v Bratislave pod čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný
pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Celko, Trenčín.

Umen

revue pre duchovný život.

OBSAH:

Ročník II.

1942.

Číslo 7.

Cesty. Zvonický: Pred krížom 289. Pius XII.
Bojovník Pravdy 290. Beňuška: Eucharistick
učenie vo 4. Evanjeliu 294. Müller: Pýtajte
a dá sa vám 306. Zvonický: Ježišovo šarlátové
rúcho 314. Friethoff: Nepoškvrnené počatie 320.
Do výšav 324. Život 327. Literatúra 332.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinos M. Gabura, OP.

SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň,

OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange,

OP; Em. univ. prof. Dr. P. Mag. Gaspar Friet-

hoff, OP; univ. prof. prof. P. Emilián Soukup,

OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof.

MUDr. J. Baboř; univ. prof. MUDr. Alojz

J. Chumař; P. Václav Müller, OP; Dr. Pavol

Beňuska; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof.

Dr. Miroslav Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Ra-

jec; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján

Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.

tel. 029/22 116.

Časopis vychádza raz do každého mesiaca okrem
prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné
na rok 20,00 Kčs. Dobroslavci a študenti 25 Kčs. Pre
Madr. 30 Kčs. Číslo 30 Kčs. Cena SMER 6181.

SÚKROMNÝ VÝTLAČOK posielame tým
smeristom, ktorí nám získali aspoň platich nových
odberateľov. Ak by vám tento výtláčok patrila a nedo-
stali ste ho, ráte nám láskavo napísať.

Zmeny adries. Čez prázdniny väčšina čitateľa
zmenili svoj pobyt. Ráte nám zavčas oznámiť zme-
nu adriesy, zamedzíte takto nedorozumenia na pošte
a v adresačnici.

Modlitby svätého Tomáša Akvinského. Zakrátko
rozpošleme svojim čitateľom slovenské preklad nie-
ktorých modlitieb svätého Tomáša Akvinského. Bude
to novinka v našej duchovnej spisbe, lebo modlitby
Anjelského učiteľa u nás sú málo známe, a sú to
naozaj vznešlé prejavv hlbokkej mystickej duše svät-
covej. Budú to modlitby pre súkromnú pobožnosť
našej inteligencie.

Študenti. Už ste zasa o jednu triedu vyššie. Vidíte,
tako ide celý život: vždy napred vždy vyššie, život
nevie stáť. A hádam už mnohí z vás vedia, že krídla
na stály let k vznešenému ideálu dáva len Pán Boh.
Sami sme slabí, kŕkľí, nevytrvalí. A v živote nara-
zíte na mnohé prekážky, hádam s napnutím všetkých
budete sa proti nim silyť. A na to sa musíte priprav-
viť, s tým musíte už teraz rátať. SMER vám chce
v tom pomôcť! Chce presadiť vašu dušu do takej ži-

P R E D K R Í Ž O M.*)

Kadidlo strastí už-už prehorelo...
Na tmavom kríži pribitý môj Pán,
diadém z tŕňov korunuje čelo
a krv sa sráža kolo rân...

Zranené slnko ešte nedotlelo
na vatre zrady, nerestí a slín...
Odpusť im, Otče, vierolomné dieťa:
necítia príboj vlastných vín.

I čaša žlče s octom dokypela.
Na ústach drábov nalomený smiech...
Kto vlastne otvoril bok Spasiteľa...?
Viem: Jeho láska a môj hriech!

*) Na Povýšenie svätého kríža (14. septembra).

Bojovník Pravdy.

Jeho Svätosť Pius XII.

Dominik na štúdiách.

Veru, keďže milosť neničí prirodzenosť, ak ju oživuje a posilňuje, poddávajúc ju nevystihnuteľným zámerom, ktoré nebesá chcú, keďže ~~lebo~~ určuje a riadi všetko, čo sa deje a prihádza vo veľkom aj malom svete, ktorým je človek, keďže na tom istom konáriku jeden kvet je krajší ako druhý, či bude čudné, že Dominik, jeden z troch synov otca Felixa Guzmana a matky Janky z Azy, ktorého Boh určil pre veľké veci, dostal takú výsadnú povahu, aby mohol vykonať závažné práce, ku ktorým ho Boh volal?

Do tejto talie, zrodenej v španielskej Calaroge roku 1170 a rastúcej v ovzduší hôr Starého Kastilska a pri šumivých čistých vodách Duera, bol vliaty s hrdinskou odvahou a statočnosťou, akú mali kresťanskí obrancovia proti maurským vpádom, spolu žiar ducha, ktorý budúce pokolenia budú obdivovať u svätého Ignáca z Loyoly a u svätej Terézie Ježišovej.

Nebudem pripomínať tituly z pokrvenstva ani veľkosť feudálneho hradu, ale budem chváliť vynikajúcu nábožnosť a ctnosti, ktoré obklopovaly Dominikovu kolísku, a starostlivosť veľmi nábožnej matky, ktorá v tomto trefom plode svojho života, ktorý si túžobne od neba vyprosila, živila a pestovala materinským mliekom — slovami a úsmevom svojej lásky — zárodoky, predzvesti dobroty a svätosti, ktoré milosť pri svätom krste zasiala do duše jej dieťaťa. Či nevidela vo sne svoje dieťa ako pochodeň, zapalujúcu celý svet, alebo ako hviezd, žiariacu na nebi?

Pomlčím aj o nábožnom duchu jeho starších bratov: Antona, ktorého úctivo prijme chrám svätého Jakuba medzi svojich kanonikov, priateľa chudobných a chorých, a Manesa, ktorý v rúchu Bratov kazateľov zúčastní sa na Dominikových námahách a bude s ním uctievaný na oltári spolu s matkou Jankou z Azy.

Môj pohľad sa sústreďí na malé dieťa veľkých zámerov božích, v ktorom s rokmi bude rásť nielen telesná a duševná sila, ale aj nežnosť, milosť a duch múdrosti a opatrnosti, naplnenej prostotou, ktorú Boh dáva maličkým. V tomto duchu premôže vrenie svojej mladosti a nástrahy klíčiach vášni hneď v prvých víťazstvách, ktoré dušu robia súcou získať najslávnejšie a najjažšie triumfy.

Mladíci, ktorí ma počúvate, hrdí na žiar svojej krvi, ktorý vám dodáva odvážnosti a ženie vás na všetky cesty, do zábavných hier aj do štúdia posvätnej alebo svetskej vedy, ktorí v sebe cítite horúcu mladosť Dominika Guzmána, počte, uvažujte o tomto anjelskom mladíkovi!

Má Pánovo meno (Dominus: Dominicus), odchádza z otcovského domu a v Gumiel d'Izan, ďaleko od bedlivého matkinho oka, v škole svojho strýčka, arcikňaza, získava spolu s cvičením v nábožných úkonoch prvé základy učenia, ktoré mu otvorí brány biskupského ústavu v Palencii, vychýreného aténea, kde sa vyučuje všetkým umeniam a posvätným vedám. Vzdialený od rodičov vie, že nie je vzdialený od Boha a že svätý strach pred Bohom je počiatok múdrosti. Vie, že za neho vznášajú sa k nebu vzdychy jeho svätej a starostlivej matky, dobre vie, že usilovné štúdium je istá zbraň a pancier čistého srdca, v ktorom si múdrosť so záľubou stavia príbytok.

Závidíte krásu mladému mužovi, ktorý medzi nepokojnými povahami svojich spolužiakov

na vysokých školách písomníctva, filozofie a ostatných vied a slobodných umení nestráca jas svojho živého pohľadu a zachováva si príjemnosť duše aj mravov, ktorá sa celý život javí na jeho jasnej, usmievavej tvári a prirahuje k nemu každého, kto sa s ním stretáva.

Dominik od pätnásteho roku po päťadvädsiaty rok — stojac na prahu života a v kvitnúcim čase nežnosti, v ktorom sa neupevňujú len telesné sily a schopnosti, lež aj duch sa vyvíja a dychtivejšie a s väčšou dravosťou preniká do rozličných, príjemných odborov vedenia a vnika do štúdia sveta, človeka a Boha — utvrdzuje v sebe nádejný mladický zápal mužnými rozhodnutiami a rieši otázku života, usmerňuje ho k vznešenému cieľu, pre ktorý sme zrodení: „Usilujte sa dosiahnuť lepšie dary.”¹

No všetci nepočujú toto slovo, všetci necítia vo svojej mladosti krídla orla, ktorý sa vznáša k vrcholcom a vo výšave prikrých alpských skál číhá na korisť a nasýti sa ňou v hlbokých údoliach.

Nábožný mladík videl, že srdce sa neupokojuje štúdiom slobodných umení a že nad ľudským umením, ktoré študuje a napodobňuje prírodu, zdvíha sa a týči umenie nadľudské, ktoré napodobňuje Boha a nás robí dokonalými a svätými, ako je nebeský Otec, ako je dokonalý jeho jednorodený Syn, ktorý sa nám pripodobnil, aby sme sa my stali podobní jemu.

To je umenie svätých a svätosti.

Dominik uzrel vo svojom mužnom rozhodnutí: stane sa sluhom Božím. Umŕtvovaním tela získa nové sily, aby sa viac mohol venovať svojej duši: nič nebude prekážať jeho štúdiu. Jeho rozum a vôľa zdokonaľovaním budú sa viac a viac povznášať a sjednocovať v Bohu a v Kristu. Radosť z vedenia neochromí jeho duchovný život. Povinnosť a úspechy

¹ 1 Kor. 12, 31.

v štúdiu tak premení a využije, že ho privedú ku vlastnému posväteniu a znamenite mu pomôžu v príprave na kňazstvo.

Nenašiel som, kto bol vodcom jeho duše na univerzite v Palencii; jeho vodca a učiteľ bol sám Duch Svätý, ktorý mu hovoril z Pisma svätého a s vedou zjavenej Pravdy učil ho aj múdrosti duchovného života. Uspokojil sa čímým bádáním vo viere? Alebo či neštudoval, aby si z viery urobil dušu svojej duše, život svojho života, pochodeň svojej lásky pre Boha a pre bratov, znak a tvar svojho diela, hviezdu svojej cesty? Nie, nebol z tých súčasných študentov, ktorí odlučovali rozum a srdce a sklonení nad svätými knihami, ostávali neciteľní k žiaru, ktorý z nich sálal.

Na štúdiách v Palencii, v prvom to období života, Dominik je Dominikom: muž zrelý, pevného smýšľania a nezdolnej vôle, ozbrojený ako hrdina, milý ako dieťa. Kladie základy pre vlastnú budovu, pripravuje sa na kňazstvo a zasväcuje sa do činnosti, do bojov a budúcich víťazstiev. V čase biedy a hladu, ktoré vypukly v tomto meste a chudobných a úbohých priviedly do veľkej núdze a nešťastia, v tomto žalostnom položení láskavý študent z Calarogy cítil, že mu srdce puká. Čo však mohol urobiť proti metle všeobecného hladu? Podľa príkladu svätých pamätal na najvznešenejší prostriedok, na Kristovu lásku, ktorá prevyšuje všetko poznanie a rmúti sa s trpiacimi, na údiv svojich spolužiakov a profesorov predal drahocenné školské knihy, ktoré si draho zadovážil a ktoré ešte sám obohatil dômyselnými poznámkami. Predal ich, aby za získané peniaze chudobným a úbohým kúpil denný chlieb.

A bol by predal aj sám seba, aby vykúpil z maurského zajatia brata istej chudobnej ženy, keby Božia ruka nebola iným spôsobom vyslobodila zajatého úbožiaka.

Eucharistické učenie vo 4. Evanjelii.

Dr. Pavol Beňuška.

Keď skúmame štvrté Evanjelium a hľadáme svedectvo, ktoré nám môže dať o Eucharistii, zaráža nás, že nezmieňuje sa o jej ustanovení. Prekvapuje to tým viacej, že podáva obširne posledné dojímavé poučenia Ježišove, venuje viacej miesta poslednej schôdzke Majstra s učeníkmi.¹ V 13. hlave zmieňuje sa o poslednej večeri pred veľkonočnými sviatkami, o zrade Judášovej; stretáva sa tu teda s tradíciou synoptických Evanjelií. Pozná istotne aj podanie synoptikov o ustanovení Eucharistie, a predsa sa o tejto takej dôležitej udalosti nezmieňuje. Prečo?

Mnohí pokúšali sa vysvetliť toto premlčanie štvrtého evanjelistu. Dnes temer obecne sa uznáva, že úmyselne tak urobil, lebo — tento dôvod zdá sa byť najzávažnejší — štvrté Evanjelium je dielo viacej náukové ako životopisné, a podanie o ustanovení Eucharistie neposkytovalo mu už dajaký nový námet, ktorým by bol mohol rozšíriť aj tak obsažné učenie o Eucharistii, podané vo štvrtej hlave. Tým viac mohol vynechať opis ustanovenia, lebo ho priniesli už synoptici a v čase, v ktorom písal Evanjelium, Eucharistiu slávili ako ustanovizeň Ježišovu.

Štvrtý evanjelista poznal teda Eucharistiu a venuje jej náukovému výkladu jednu z najdôležitejších hláv svojho Evanjelia, štvrtú hlavu. Katolícki exegéti všetkých vekov² tvrdili, že text šiestej hlavy o chlebe života vzťahuje sa na Eucharistiu. Malé vybočenie z tejto tradičnej línie nastalo iba v alegorickej škole alexandrijskej Klementa a Origena. V teraj-

¹ 13.—17.

² Ruch, Eucharistie, Dict. V, stĺp. 990, spomína až 30 cirkevných Otcov.

šom čase nielen katolícki autori, ale aj mnohí nezávislí exegeti zostávajú verní tomuto výkladu a tvrdia, že aspoň čiastku rozhovoru šiestej hlavy treba vykladať v eucharistickom smysle. Rozchádzajú sa, keď ide o presnejšie určenie, či treba text celej hlavy chápať v smysle eucharistického učenia, alebo iba určitú čiastku, počnúc veršom 48., prípadne 51.³ Popri týchto mienkach zápasí o prívržencov stanovisko, že celý text treba vysvetľovať v smysle symbolického. „Kristovo telo a krv Kristova, hovorí napr. Goguel,⁴ sú iba alegoriou ducha, a obrad, v ktorom veriaci prijímajú Kristovo telo a krv Kristovu pod spôsobmi chleba a vína, je iba symbol, ktorý vyjadruje úzke spojenie veriaceho s Kristom.”

Keďže takto rozchádzajú sa mienky autorov, načim prebrať celý text a určiť jeho smysel.

Prisľúbenie Eucharistie.

Ježiš, rozpráva evanjelista, odobral sa na druhý breh mora Tiberiadskeho a veľký zástup išiel za ním, lebo videl zázraky, čo Ježiš činil. Blížila sa práve Veľká noc.⁵ Aby sa nasýtil tento veľký zástup, v ktorom bolo asi 5000 mužov, Ježiš učinil zázrak: z piatich chlebov a dvoch rýb mohol jesť každý dosýta.⁶ Nadšený ľud chcel ho vyhlásiť za kráľa, preto Ježiš uchýlil sa na horu sám.⁷

Večer učenici vstúpili na loďku, aby preplávali more. Keď sa už sotmelo, videli kráčať Ježiša po mori a približovať sa k nim.⁸ Na druhý deň ľud hľadal Ježiša; našiel ho na druhej strane.⁹ Pýtajúcemu sa zástupu Ježiš odpovedal: „Hľadáte ma nie preto, že ste videli zá-

³ Porov. Batiffol, *spom. dielo*, str. 79—80.

⁴ *Spom. dielo* 280.

⁵ Verš 4.

⁶ Verš 5.—13.

⁷ Verš 14.—15.

⁸ Verš 16.—21.

⁹ V. 22.—25.

zraky, ale preto, že ste jedli z chlebov a nasýtili ste sa."¹⁰ Neschvaľuje toto počínanie ľudu, ktorý dychtí po pokrme pomíňajúcom, ale povzbudzuje ho, aby si obstaral pokrm života večného, ktorý dá Syn človeka.¹¹ Ale poslucháči ako by nechápali; myslia iba na skutky a pýtajú sa: „Čo máme robiť, aby sme konali diela Božie?“¹² Dielo Božie, hovorí im, je to, aby verili v toho, ktorého Boh Otec poslal.¹³ Ľud žiada znamenie, aby uveril, ako by nestačil včerajší zázrak rozmnoženia chleba. Pripomína zázrak manny, chleba s neba, ktorý dostali izraeliti na púšti.¹⁴ Môže im Ježiš urobiť taký zázrak, dať im taký chlieb a tak vzbudiť v nich vieru? — Židia sa domnievajú, že Ježiš nebude môcť odpovedať. On však nad mannu postaví pravý chlieb s neba, „ktorý dáva Otec nebeský a ktorý dáva život svetu“.¹⁵ Zástup pýta, aby sa mu dostalo takého chleba, preto Ježiš bližšie určuje tento dar: „Ja som chlieb života; kto prichádza ku mne, nebude lačniť a kto verí vo mňa, nikdy nebude smädiť.“¹⁶ A sťa výčitku poznamenáva, že židia ho poznajú; videli zázraky, a predsa neuverili. Potom zdôrazňuje, že jeho poslanie je plniť vôľu Otca nebeského.¹⁷

Ježišove slová „Ja som chlieb, ktorý s neba sostúpil“ vzbudia pohoršenie u židov, ktorí poznajú jeho pozemský pôvod.¹⁸ Ježiš zarazí ich mrmlanie a opäť zdôrazňuje, že Otec je ten, ktorý prifahuje k viere. On dáva intímnejšiu náuku.¹⁹ A zase vracia sa k hlavnej téme: „Ja som chlieb života. Vaši otcovia jedli na púšti mannu a pomreli. To je chlieb, s neba sostupujúci, aby, ak z neho niekto je, nezomrel. Ja som chlieb živý, ktorý som s neba sostúpil. Kto bude jesť z toho chleba, bude žiť na veky.

¹⁰ V. 26.

¹¹ V. 27.

¹² V. 28.

¹³ V. 29.

¹⁴ V. 30.—31.

¹⁵ V. 32.—33.

¹⁶ V. 34.—35.

¹⁷ V. 36.—40.

¹⁸ V. 41.—42.

¹⁹ V. 43.—47.

A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo (dané) svetu na živobytie."²⁰

Židia nechápu a pýtajú sa ho, ako môže dať svoje telo za pokrm. Ježiš necúva, neodvoláva, ale ešte dôraznejšie opakuje to, čo tvrdil: „Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe života. Kto je moje telo a pije moju krv, má život večný, a ja ho vzkriesim v deň posledný. Lebo moje telo je naozaj pokrm a krv moja je naozaj nápoj. Kto je moje telo a pije moju krv, prebýva vo mne a ja v ňom. Ako mňa poslal živý Otec a ja som živý skrze Otca, tak i ten, kto mňa je, živý bude skrze mňa. Toto je chlieb, ktorý s neba sostúpil, nie ako otcovia (vaši) jedli mannu a zomreli. Kto je chlieb tento, živý bude naveky."²¹

Učenie toto povedal Ježiš v Kafarnau²² v synagoge. Mnohí z učeníkov sa pohoršili nad touto „tvrdou rečou“. No on nič neodvoláva a hovorí: „Toto vás pohoršuje? Čo bude vtedy, keď uzriete Syna človeka, vystupujúceho tam, kde bol predtým? Duch je, čo oživuje, telo nič neosoží: slová, čo som vám ja hovoril, sú duch a život. Ale sú daktori medzi vami, ktorí neveria."²³ Nato mnohí z učeníkov odišli od neho; Peter však vyhlásil v mene dvanástich, že títo zostanú mu verní, lebo on má slová života večného, a oni uverili, že je Kristus, Syn Boží. No Ježiš smutne poznamenáva, že aj z nich jeden ho zradí.²⁴

²⁰ V. 48.—51.

²¹ V. 52.—58.

²² Očíslovanie veršov v slovenskom preklade, vydanom SSV (III. vyd., Trnava, 1936), je odlišné od vydání iných napr. E. Nestle, *Novum Testamentum graece et latine* (Stuttgart, 1930), alebo tiež Crampon, *La Sainte Bible*, Paris, 1928. Slovenské vydanie vojtešské označuje ako verš 60.: „Toto povedal v synagoge, keď učil v Kafarnau.“ Tú istú vetu Nestle i Crampon označujú ako verš 59. Označenie slovenského prekladu shoduje sa s očíslovaním Vulgáty.

²³ V. 59.—65.

²⁴ V. 66.—72.

Náhľady kritikov.

„Táto slávna stať“, píše Réville, „zdanlivo obsahuje také hrozné protirečenia medzi spiritualistickými tvrdeniami veršov: 29, 36, 40—47 (spása vierou), 35 (život prisľúbený tomu, čo prichádza k Ježišovi, nie tomu, čo je chlieb), 63 (jedine duch dáva život), a materialistickými tvrdeniami veršov 51—58 (musíme jesť Kristovo telo a piť krv Kristovu, aby sme mali život večný), že sa naň odvolávali s podobnou verovou stúpcenci aj spirirtualizmu, aj eucharistického realizmu.“²⁵

Niektorí kritici chceli rozriešiť toto zdanlivé protirečenie tak, že zapierali jednotu celého rozhovoru. Už v r. 1893 nemecký liberálny kritik Spitta²⁶ a po ňom Andersen²⁷ tvrdil, že odsek veršov 51—59 je pridaný, vsunutý. Ich mienku najnovšie zastáva E. von Dobschütz.²⁸ Podľa nich odsek 51—59, ktorý má smysel eucharistický, nijako nemožno zarámovať do celej state, nemožno ho uviesť do súladu nielen s tým, čo predchádza, ale ani s učením štvrtého Evanjelia. Náznaky, ktoré podľa Spittu označujú túto interpeláciu, sú: Verš 25. a 29. si protirečia vzhľadom na miesto, na ktorom bola reč prednesená, hoci nič v texte neoznačuje, že miesto sa zmenilo. Ďalej verš 60. a nasl. zle sa pripojujú na verše 51—59, a zasa dobre sa chápu v súvislosti s časťou 47—50. Poznámka v. 61. sa síce môže vzťahovať na v. 52., ale taktiež aj na v. 41. No, najhlavnejší

²⁵ Spom. dielo 62.

²⁶ Die urchristlichen Traditionen über Ursprung und Sinn des Abendmahls, str. 216—221.

²⁷ Zu Joh. 6, 51b ff., v časopise Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde des Urchristentums, 1908, str. 163—164.

²⁸ Zum Charakter des 4: Evangeliums, v časopise Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche, 1929, str. 163.

náznak je, že v. 63. nemožno uviesť do súladu s učením v. 51.—59. Táto časť²⁹ bola vpísaná a to preto, aby celú reč prispôsobila eucharistickému obradu, slávenému v čase, v ktorom sa uskutočnilo konečné vydanie Evanjelia.

Proti tomuto stavia sa väčšina kritikov, ktorí vyzdvihujú „logické stupňovanie, ľahko poznateľné“,³⁰ postupný rozvoj tej istej myšlienky.³¹ V prospech hodnovernosti hovorí aj slovník, vetná štruktúra³² a živý sloh štvrtého evanjelistu, striedanie otázok a odpovedí. Preto správne hovorí Réville, že hypotézy, čo stavajú sa proti hodnovernosti odseku 51—59, chcely by ľahko vyhnúť problému.³³

Pre tieto dôvody dnes už aj nezávislí kritici pohrdavo sa vyslovujú o teóriách Welhausena, ktorý rozlišoval dve vrstvy: pôvodný spis (Grundschrift) a neskoršie prídavky.³⁴ Trvalo sotva dvadsať rokov, čo W. Bauer mohol napísať: „Dass die quellenanalytische Methode ihre Glanzzeit hinter sich hat.“

Ani Spittove dôvody neobstoja. Nie je protirečenie medzi veršami 25. a 59., lebo evanjelista nehovorí, že reč začala na brehu jazera; len pripomína, že zástup, ktorý hľadal Ježiša, našiel ho na druhej strane jazera. Stretnutie mohlo sa stať v meste; možno pripustiť, že celá reč nebola na jednom mieste, mohla sa začať mimo synagogy a skončiť vnútri, v synagoge.³⁵ Verš 60. a nasl. celkom dobre sa zapojujú na

²⁹ V. 51.—59.

³⁰ Réville, spom. dielo, str. 63.

³¹ „Odstrániť v. 51.—59., hovorí Msgr. Ruch, značí dokaličiť reč, učiniť v nej ozajstnú diery, zastaviť vývoj myšlienky. Nijaký rukopis, nijaký starý svedok nevynecháva tento odsek.“ Iný príklad pekného vystupňovania je v 4, 1—42.

³² Porov. Réville, spom. dielo, str. 63.

³³ Porov. Réville, spom. dielo, str. 62.

³⁴ Das Evangelium Johannis, Berlin, 1908, str. 33, 119.

³⁵ Ruch, stlp. 994.

odsek 51—59, ako to hneď vysvetlíme. A výpoveď v. 63., zaiste zarážajúcu, treba chápať ako takú, čo chce varovať pred hrubým chápaním eucharistického prijímania.

Jestvuje teda vzájomný súvis medzi jednotlivými odsekmi celej reči. Vidíme bližšie jej myšlienkovú náplň vzhľadom na eucharistické učenie.

Význam textu.

Zázračné nasýtenie³⁶ zástupu istotne samo osebe nemá ani len náznak o Eucharistii. I keď vo v. 11. niektoré výrazy, ako: vzal chleby, vďaky vzdával, rozdával, upamätávajú na opisy poslednej večere, nemožno klásť dôraz na tieto podrobnosti. Zázračné rozmnoženie chleba však je skutočnosť, ktorá pripravuje mysle, aby prijaly sľub iného pokrmu skutočného, zázračného, stáleho, ktorý im Ježiš hodlá dať. Ježiš mohol mať na mysli tento pedagogický postup, aby takto pripravil mysle svojich poslucháčov na prijatie ťažkého učenia o chlebe života, ktorý je on sám.³⁷

I zázrak chodenia po vode³⁸ možno chápať v tej istej funkcii. Ježiš dokázal týmto, že je pánom zákonov prírody, že nie je podriadený zákonu príťažlivosti, že môže vymaniť svoje telo z podmienok hmoty. Takto poslucháčom uľahčuje prilipnúť k učeniu o tajomnom pokrme, ktorý môže dať iba všemohúci vládca prírody.³⁹

Keby odsek 22—51 stál osamote, bez súvisu s tým, čo nasleduje, celkom dobre by sa mohol vzťahovať na osobu a poslanie Krista, ktorému poslucháči majú veriť. Ježiš odporúča pokrm, ktorý trvá do života večného,⁴⁰ miesto marny Otec dá im pravý chlieb s neba;⁴¹ a tento chlieb

³⁶ V. 1.—15.

³⁷ Porov. Ruch, spom. dielo, stĺp. 901.

³⁸ V. 16.—22.

⁴⁰ V. 27.

³⁹ Tamtiež, stĺp. 992.

⁴¹ V. 32.—33.

života je sám Ježiš.⁴² Keď tento budú jesť, nebudú nikdy lačni. Isteže tieto slová možno chápať vo všeobecnosti, myslieť na dary, — vieru, milosť, učenie, — ktoré Ježiš dáva, prípadne na najväčší dar: jeho vtelenie. No keď si uvedomíme, že jestvuje vzájomný súvis medzi myšlienkovým postupom celej reči, že celá reč je z jednej ruky, ťažko myslieť, že myšlienka Eucharistie by tu nemala miesta.⁴³ Loisy⁴⁴ vidí v manne obraz Eucharistie. Toto, hľadám, predbieha to, čo bude nasledovať. Tu sa hovorí, že aj Ježiš je chlieb s neba ako bol pokrm na púšti. „Eucharistia nie je vylúčená, ale ani nie je formálne predstavená.“⁴⁵ Možno uzatvárať s Msgr. Ruchom, že Ježiš vychádza z hmotného chleba, aby sa vždy bližšie priblížil k Eucharistii.

Eucharistický smysel odseku 51—58 nemožno zaprieť.⁴⁶ Tento výklad má za sebou, ako sme už spomenuli, temer celú tradíciu a aj väčšinu kritikov súčasnej doby. Ježišove slová znejú presvedčivo a dôrazne: „Chlieb, ktorý ja dám, že moje telo, vydané za život sveta.“ Sotva si možno priať jasnejšie vyjadrenie eucharistického realizmu, ako je v týchto slovách: „Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život, lebo moje telo je naozaj pokrm a krv je naozaj nápoj. Kto je moje telo a pije moju krv, prebýva vo mne a ja v ňom.“ Aj Ježišovi poslucháči chápali tieto slová v realistickom smysle a preto sa pohoršovali, hovoriac: „Tvrdá je to reč.“ A Ježiš necúval, nič neopravoval zo svojich výrokov; práve naopak, až štyri razy opakoval slovo „jesť“. Výraz „jesť telo“ v semitskom jazyku, v Biblii buď treba brať doslovne

⁴² V. 35.

⁴³ Porov. Goossens, *spom. dielo*, str. 234.

⁴⁴ *Le quatrième Evangile*, str. 443—444.

⁴⁵ Ruch, *tamtiež*, stĺp. 993.

⁴⁶ Porov. Batiffol, *spom. dielo*, str. 82.

alebo v prenesenom význame: robiť príkorie niekomu, obviňiť, zlorečiť.⁴⁷ Súvis povie, či sa tento výraz má chápať v smysle pôvodnom alebo v prenesenom. A tu Ježiš nehovoril, že načím mu zlorečiť, aby sme mali život, ale treba jesť jeho telo. Konečne súvzťažný výraz „piť“ len potvrdzuje realistický výklad. Keby sa takto nechápal význam Ježišových slov, ale v symbolickom smysle, ozaj by to bola reč veľmi záhadná; divno by znely Ježišove prirovnania.

Ale Ježiš žiadal jesť svoje telo, piť svoju krv, lebo taká bola skutočne jeho vôľa, a takýto pokrm a nápoj sľubuje svojim. Jeho telo je naozaj pokrm, ktorý sa skutočne požíva a dáva život. Nikdy podobné výrazy sa nepoužívaly, aby sa nimi naznačilo, že dajaké učenie živí rozum. Ale výrazy sú jasné, keď sa berú v eucharistickom smysle, kde telo Kristovo je skutočne pokrm, ktorý sa požíva a ktorý živí.

Zaujímavý je aj výraz: „Kto je moje telo a pije moju krv, prebýva vo mne a ja v ňom.“⁴⁸ Keď štvrtý evanjelista chce vyjadriť jednotu, ktorú utvára viera medzi veriacim a Kristom, používa iné metafory, ako „prísť k nemu, byť ním pritiažený“.⁴⁹ Keď však rozpráva o jednote užšej, intímnejšej, osobnejšej, používa výraz „prebývať“.⁵⁰ A Eucharistia práve má za následok túto intímnu jednotu, jej požívaním vstúpi Ježiš do veriaceho, a preto tento výraz „prebývať“ je veľmi dobre volený na vyjadrenie sviatostnej prítomnosti.

Takto to chápali aj Ježišovi poslucháči, preto postavili sa proti tejto „tvrdej reči“. A k

⁴⁷ Porov. Ruch, tamtiež, stĺp. 999. Autor cituje tieto texty: Job 19, 22; žalm 27, 2; 31, 31; Mich. 3; Eccle., 4, 5; Gal. 5, 15.

⁴⁸ V. 56.

⁴⁹ Príklady: 5, 40; 7, 37–39; 1, 12.

⁵⁰ Ján 14, 23; 15, 4, 9; 1 Ján 2, 6.

Ježiš skutočne rozprával iba v metaforách, ako to tvrdí Goguel,⁵¹ vtedy tu mal príležitosť vysvetliť svojim poslucháčom a opraviť ich mylný úsudok.⁵² Ak Ježišove slová „jesť Kristovo telo a piť krv Kristovu“ nemajú sa chápať v realistickom smysle, ak chcel vyjadriť iba jednotu, čo spojuje veriaceho s ním, tak treba priznať, že použil preto veľmi nevhodné, priamo záhadné výrazy.

Nikdy také výrazy, také obrazy nevyjadrujú to, čo im chcú pripisovať daktori kritici: „Telo Kristovo, čo veriaci prijímajú v Eucharistii, je „logos“, večný a božský pokrm duší, ktorý im dáva nesmrteľnosť.“⁵³ Istotne, účinok Eucharistie je aj mystické, skutočné spojenie veriaceho s Kristom; Eucharistia je božský pokrm duše. Ale prečo? Odkiaľ toto spojenie? Evanjelista udáva príčinu: Lebo v nej prijímajú Kristovo telo a Kristovu krv. Takto uvádzajú Ježiša do svojej duše, od neho dostávajú život, život večný; ako Ježiš žije v Otcovi, tak veriaci je živý skrze Ježiša, keď ho požíva v Eucharistii. Ježiš je v ňom a dáva mu záruku zmŕtvychvstania pre život večný.

Všetko smeruje k záveru, že treba túto časť 51—59 vykladať v smysle eucharistického realizmu. Taký je prirodzený smysel Ježišových slov, a každý iný výklad nenarušuje len postupný vývoj celého rozhovoru, ale pripisuje slovám takú skutočnosť, ktorá sa inými obrazmi dá oveľa ľahšie vyjadriť.

⁵¹ Spom. dielo 207—208.

⁵² Stačí pripomenúť, ako Ježiš vysvetľuje vtedy, keď učeníci ho zle chápú: Ján 4, 32—34; 6, 32—35; 8, 21—23; 32—34, 39—44. Mat. 16, 6—12; 19, 24—26. Ale keď dobre chápú, neodvoláva, lež opakuje ešte dôraznejšie: Ján 6, 41—44, 46; 8, 56—58; Mat. 9, 2, 5, 6.

⁵³ Réville, spom. dielo 64.

Napokon možno ešte uviesť aj to, že v dobe, keď štvrté Evanjelium bolo zostavené, kresťanská Eucharistia sa slávila v Cirkvi. Čitatelia zaiste chápali tieto slová v realistickom smysle. Keby nemal byť taký význam týchto slov, istotne autor by bol upozornil, ako ich treba chápať. Naostatok oveľa záhadnejšie by bolo, že štvrté Evanjelium nerozpráva o ustanovení Eucharistie, keby nebolo tejto náhrady jej prisľúbenia.

Eucharistickú náuku štvrtého Evanjelia možno takto shrnúť:

Eucharistia je chlieb s neba, chlieb živý, chlieb, čo dáva život. Tieto výrazné a obsažné slová označujú nadprirodzený účinok eucharistického obradu. Život, ktorý Eucharistia dáva, je život duše; jej požívaním duša sa rozvíja a bude žiť a rozkvítať naveky. Ba jej účinky budú siahaf aj na telo, lebo je nielen pokrmom pre dušu, ale i zárukou vzkriesenia tela. „Kto je moje telo a pije moju krv, má život večný a ja ho vzkriesim v posledný deň.“⁵⁴

A prečo Eucharistia má tieto mimoriadne účinky? Lebo tento živý, skutočný chlieb, tento chlieb života je sám Ježiš, jeho telo a jeho krv, jeho telo, vydané svetu na živobytie.⁵⁵ Tu autor naráža na krvavú Ježišovu obeť na križi. Nielen Ježišova smrť je tu označená; Ježiš hovorí o smrti „pre život sveta“. Tento výraz nám pripomína opisy poslednej večere.⁵⁶ Či možno uzatvárať, že aj v týchto slovách ako aj v opisoch poslednej večere hovorí sa i o Eucharistii i o smrti? Tento výklad nie je vylúčený. Ježiš obetoval sa na križi; ale v Eucharistii dáva, obetuje svoje telo pre spásu ľudí.⁵⁷

⁵⁴ 6, 54.

⁵⁵ 6, 51.

⁵⁶ Luk. 22, 19—20; 1 Kor. 11, 24—25.

⁵⁷ Batiffol, spom. dielo, str. 84; vylučuje z v. 51. narážku na Eucharistiu.

V Eucharistii dáva sa Ježiš, intímne spojuje sa s prijímajúcim. Toto spojenie podobá sa Ježišovej jednote s Otcom.⁵⁶ Eucharistia je vznešenejší pokrm ako manna. Manna udržiavala iba telesný život izraelitov, Eucharistia je ozajstný pokrm pre dušu. Manna nezaručovala nesmrteľnosť, kým Eucharistia, duševná strava, je záruka na vzkriesenie tela.

Niektorí kritici,⁵⁹ odvolávajúc sa na v. 63.: „Duch je, čo oživuje, telo nič neosoží; slová, ktoré som vám ja hovoril, sú duch a život“, tvrdia, že Ježišove slová netreba chápať v realistickom smysle. Štvrté Evanjelium, Evanjelium vteleného Slova nemôže tvrdiť bez protirečenia, že telo nič neosoží. Ak by sa takto mali chápať Ježišove slová, ako to mnohí protestantskí kritici myslia, prečo potom mnohí z Ježišových učeníkov odišli? Prečo mu vyčítali „tvrdú reč“?

Ježiš sa tuná ohradzuje proti masívnemu, príliš hmotárskemu chápaniu svojich slov. Isteže je tu reč o Ježišovom tele ako aj v predošlých veršoch. Ak niekto chce mať život, musí požívať, prijímať telo Syna človeka. Ale telo samo osebe, také, aké vidno u človeka, nie je zdroj života, najmä nie života nadprirodzene duchovného, večného. Iba duch, ktorý je skrytý v tomto tele, ktorý oživuje Ježišovo telo, môže dať život; to je prvok životodarný. Takto evanjelista zachycuje celkovú osobu Kristovu, jeho človečenstvo aj jeho božstvo. Pokrm, ktorý Ježiš sľubuje, nie je len telo, ale aj duch, božstvo, ktoré je v Kristovi: tento pokrm je skutočnosť duchovná, oživujúca. Ježiš nič neodvoláva z toho, čo povedal, len vysvetľuje.

⁵⁶ 56—57.

⁵⁹ Réville, spom. dielo, str. 67; Goguel, spom. dielo, str. 207.

Pýtajte, a dá sa vám.

Dr. Inocent Müller, OP.

Svätí Otcovia učia, že modlitba je pýtanie potrebných vecí od Boha. A jednoduchí veriaci podstatu modlitby vidia práve v tom, že je to prostriedok na vyprosenie niečoho, čo nám môže dať iba Pán Boh. Modlia sa preto, aby od Pána Boha niečo dostali. A keď nedostanú to, čo prosili, prestávajú sa modliť, lebo Boh je vraj k nim nemilosrdný, nesúcitný. Ba z úst zúfalých počujeme aj také slová, že keby „naozaj Boh jestvoval, musel by im pomôcť, nemohol by sa dívať na ich trápenia, musel by ich modlitbu vypočuť“. Umiera matka šiestich detí. Celá rodina na kolenách prosí Boha, modlí sa, aby ju zachránil, aby im ju ešte daroval. Ale nadarmo. Zomrela. Nebo sťa by bolo hluché k bolestným vzlykom modliacich sa sirôt, ako keby Bohu nezáležalo na tom, kto sa postará o výchovu detí, lebo berie im drahú matku. Nuž ako rozumieť slovám Krista Pána, ktorý bezvýhradne povedal: Pýtajte, a dá sa vám? Kedy mi Pán Boh chce dať to, čo pýtam? A na druhej strane zas vieme, že božia vôľa je nezmeniteľná, čo sa má stať, stane sa, čo nám Pán Boh chce dať, dá nám, nuž načo sa modliť?

Ludia, čo tak smýšľajú, prestanú sa modliť, to značí, že prestanú duchovne žiť. Načim preto vedieť, kedy Pán Boh určite vypočuje naše modlitby, a napokon, či sa vyplatí modliť, keď božia vôľa je nezmeniteľná, to znamená, že čo Boh raz určil, stane sa, či sa my budeme modliť alebo nie.

Pravda, božia vôľa je nemeniteľná, ale práve v tejto nemeniteľnosti musíme hľadať najhlbší dôvod účinnosti našich modlitieb. Svätý Tomáš Akvinský vysvetľuje to nasledovne: Pokorná, vrúcna a vytrvalá modlitba, v ktor

prosíme niečo, čo je potrebné na naše posvätenie, je neomylne účinná, lebo nemeniteľný Boh to určil, aby bola taká, a pretože Kristus Pán to prisľúbil. Boh vidí už vopred všetko. čo sa stane v budúcnosti, a stane sa iba to, čo on chce, alebo čo aspoň dopustí, aby sa stalo. Ale to nie je všetko. Boh predvída aj s p ô s o b, ako sa niečo uskutoční, on predvída všetky príčiny dejov a udalostí; všetko toto je nemeniteľne načrtnuté vo večnom pláne Prozreteľnosti. My vidíme určité účinky v poriadku fyzickom, rozumovom aj mravnom. Treba si však uvedomiť, že každý z týchto účinkov má primeranú príčinu, ktorá je tiež od Boha. Tak napr. bohatá žatva predpokladá semeno. Aby semeno v zemi nezahynulo, neuschlo, Boh dáva dážď, ktorý podporuje vzrast. Keď Boh chce, aby niektorý národ zvíťazil, aby sa vyslobodil z poroby, dáva mu udatných vodcov. A dejiny nás poučujú, že keď Boh chcel obrodíť svet, keď chcel ľudstvo priviesť na správne životné cesty, poslal svätcov, ktorí uskutočňovali jeho plán. A aby Boh spasil celé ľudské pokolenie, od večnosti sa rozhodol poslať na svet svojho Syna, Krista, ktorý mal uskutočniť tento nezmeniteľný plán boží v čase. A to vidíme v celom vesmíre, v poriadku hmotnom aj nehmotnom: Boh predvída nejaký účinok, a aby sa ten účinok uskutočnil, pripraví aj príčiny, z ktorých účinok vznikne. Preto svätý Tomáš píše:¹ „Božia Prozreteľnosť nielenže ustanovuje, ktoré účinky nastanú, ale aj to, z akých príčin a akým poriadkom. No a medzi príčinami sú aj ľudské úkony príčinami niečoho. Preto treba, aby ľudia niečo konali, nie aby zmenili svojimi úkonmi božské ustanovenia, lež aby svojimi úkonmi uskutočnili niektoré účinky podľa poriadku ustanoveného od Boha. A to isté je aj v prírodných príčinách. A podobne je to aj

¹ Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 2.

s modlitbou. Lebo sa nemodlíme preto, aby sme zmenili božské ustanovenie, ale aby sme dosiahli to, čo Boh ustanovil, že sa má uskutočniť skrze modlitby svätých; aby totiž ľudia ,prosiac zaslúžili dostať to, čo pred vekmi im ustanovil dať všemohúci Boh', ako vraví svätý Gregor."

Teda modlitba je tiež jedna z príčin, ktorej účinnok je prijatie darov od Boha, potrebných alebo užitočných na spasenie. A keď si všetko dobre uvažíme, istotne sa presvedčíme o tom, že nielen my, lež všetko stvorenie žije z božích darov, z božích almužien. Pravda, toho si je vedomý iba človek; skaly, rastliny a zvieratá prijímajú božie dary, ale nevedia o tom. Ale rozumný tvor to vie, lebo denne sa môže o tom presvedčiť. Len pyšný a nerozumný človek neuznáva, že život, zdravie, svetlo zdravého rozumu, mravnú silu a všetky ostatné prirodzené i nadprirodzené dobré má zadarmo od Boha. Vôbec by sme sa teda nemali čudovať, že Boh, aby človeka poučil, že žije iba z almužien, chce, aby tieto almužny si vyprosil! A Boh aj tú ná postupuje ako najmúdrejší usporiadateľ: Chce najprv cieľ, povedzme konečný účinok, a až potom určí prostriedky na jeho dosiahnutie. Keď sa rozhodol, že nám dá nejakú milosť, nejaké dobrodenie, spolu rozhodol, že tú milosť dosiahneme, keď budeme prosiť. Modlitbu určil ako prostriedok na dosiahnutie daru, ktorý nám predurčil dať. Toto konečne robievame aj my, ľudia. Otec napríklad rozhodne, že pustí deti na výlet, keď sa budú učiť a keď o to pekne poprosia. To je teda podmienka, ktorej deti musia vyhovieť, ináč na výlet nepôjdu. Tento postup pri udeľovaní milostí vidíme napríklad v živote svätej Márie Magdalény. Pán Boh od večnosti predvídal a dopustil, aby zhrešila. Ale mal s ňou zvláštny úmysel; chcel tejto mŕtvej duši vrátiť život, ale s podmienkou, že po ňom zatúži, že sa bude modliť, že bude

prosiť. A Boh tiež rozhodol, že jej dá zvláštnu pomáhajúcu milosť, aby sa vrúcne modlila, aby prosila. Tu je teda žriedlo účinnosti každej modlitby. Keď sa Mária Magdaléna bude modliť, dostane posväcujúcu milosť; keď nie, ostane sputaná hriechom.

Preto je mylné a nesmyselné takto uvažovať: Či sa budem modliť, či nie, čo sa má stať, stane sa! Vysmiali by sme sa sedliakovi, ktorý by sa postavil k roli a bezstarostne si vzdychol: Či budem siať, či nebudem, keď príde žatva, budem žať. No a prvé tvrdenie je celkom také, ako druhé. Božia Prozreteľnosť nie je polovičatá, božie rozhodnutie nevzťahuje sa iba na účinok, na cieľ, ale spolu aj na prostriedky, a jedným večným rozhodnutím určuje jedno aj druhé spolu. Preto je nemožné oddeliť prostriedky od cieľa, lebo to by značilo nedosiahnuť cieľ.

Modlitba teda nie je nejaká slabá sila, ktorej účinnosť by závisela od nás. Modlitba čerpá svoju účinnosť z Boha a z nekonečných zásluh Ježiša Krista. Keď sa modlíme, nejde o to, aby sme Pána Boha o niečom presvedčovali, aby sme si ho naklonili, aby sme zmenili jeho prozreteľné plány. Modliac sa stotožňujeme svoju vôľu s božou vôľou, aby sme s Bohom chceli to, čo on nám chce dať na naše posvätenie a spasenie.² Modlitbou neprifahujeme Pána Boha k sebe, aby nás, povedzme, vypočul; lež naopak, dušou sa dvíhame k nemu, Pán Boh nás prifahuje k sebe, aby sme vedeli chcieť to, čo on nám chce dať od večnosti. Môžeme potom povedať, že nie sme sami, čo chceme nejakú milosť, ale sme dvaja. Dlho sme sa napríklad modlili za obrátenie niektorej duše, a Boh ju obrátil, ale my tiež máme na tom účasť, lebo

² Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 6 k 2; Garrigou-Lagrange, OP: *Perfection chrétienne et contemplation* I, str. 248.

Boh od večnosti rozhodol, že toto obrátenie uskutoční, ale s našou súčinnosťou.

Kto takto chápe modlitbu ako prosbu k Bohu, potom už vie, čo si vlastne modlitbou môže vyprosiť. Cieľ nášho života je večná blaženosť, Boh sám. Boh tomuto poslednému cieľu podriadil všetky duchovné aj hmotné dobré, to značí, že dáva nám ich potiaľ, pokiaľ nám môžu slúžiť na dosiahnutie životného cieľa. Nuž modlitbou si môžeme vyprosiť iba to, čo má nejaký vzťah na večnú blaženosť, či sú to dobré duchovné alebo hmotné; čo nemá aspoň nepriamy vzťah na večný život, o to nadarmo prosíme. A hmotné dobré, ktoré nám môžu byť užitočné nepriamo, len vtedy dostaneme, keď ich podriadime dobrám a záujmom duchovným, ktoré sú vyššie a ktoré priamo vedú človeka k Bohu. „Je dovolené túžiť po časných veciach, píše svätý Tomáš,³ pravda, nie tak, ako by boli naším cieľom, lež ako po nejakých oporách, ktoré nám pomáhajú smerovať k blaženosti, totiž pokiaľ si nimi udržujeme časný život a pokiaľ nástrojovo konajú s nami úkony ctností.”

Modlitbou hriešnik môže si vyprosiť milosť obrátenia a spravodlivý pomáhajúcu milosť, ktorú potrebuje v každej chvíli, aby statočne konal svoje stavovské a kresťanské povinnosti. Kristus Pán v Otčenáši nás poučil, čo a ako máme prosiť. Musíme ponajprv prosiť, aby Božie meno bolo chválené a posväcované našou živou vierou, aby prišlo Božie kráľovstvo — predmet našej nádeje —, aby sa uskutočňovala božia vôľa s veľkou láskou od všetkých ľudí. Modlitba nám môže vyprosiť každodenný chlieb, najmä ten chlieb nadprirodzený, eucharistický. Modlitbou si vyprosíme odpustenie hriechov a pripravíme svoju dušu na veľkodušné odpúšťanie bližnému. Modlitba nám vyprosí silu víťaziť nad pokušením; preto Kristus

³ Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 6.

Pán povedal: „Bedlite a modlite sa, aby ste neupadli do pokušenia.“ Napokon modlíme sa aj preto, aby nás Pán Boh chránil od každého zla, i od tých, čo nám chcú zlo, lebo tohto nepriateľa porazíme „iba skrze modlitbu a pôst“.⁴

Lež modlitebné prosby predpokladajú s našej strany úprimnosť. Lebo keď sa niekto modlí, aby zvíťazil nad vášňami a nevyhýba príležitostiam k hriechu, keď sa niekto modlí za šťastlivú hodinku smrti a neusiluje sa život polepšiť, nuž ten sa vlastne nemodlí, nie je to úprimná prosba, je to, hádam, vôľa chcieť niečo urobiť, a nič viac. Ďalej, modlitba musí byť pokorná, musíme sa vžiť do postavenia úbožiaka, ktorý nemá nič, preto prosí a silne dôveruje božiemu milosrdenstvu a добрôte božej. Napokon v modlitbe načim vytrvať, aby sme dokázali, že každá naša prosba je hlbokým prejavom srdca, ktoré sa celé podrobuje Bohu.

Môže sa stať, že Pán Boh nás hneď nevypočuje. Tu, pravda, nenačím zúfať, lebo ako poznamenáva svätý Augustín, býva to preto, že s vypočutím odkladá na vhodnejší čas, alebo že hádam chce vyskúšať našu vernosť a vytrvalosť, ako to vidieť v prípade kananejskej ženy. Ľudsky povedané Kristus Pán ňou opovrhol, keď vravel, že nie je dobre vziať chlieb deťom a hodiť psom. Ale žena neprestala prosiť: „Panne, veď aj štence jedia odrobinky, ktoré padajú so stola ich pánom.“ Hľa, toto pochválil sám Kristus Pán: „Ó žena, veľká je tvoja viera; nech sa ti stane, ako chceš.“ A vtom jej dcéra bola oslobodená od diabolstva, ktoré ju trápilo.⁵

A čo robiť, keď nás Pán Boh nechce akosi vypočuť ani vtedy, keď sa modlíme vrúcne, vytrvalo? Pomyslíme na apoštola národov svätého Pavla, ktorý tri razy prosil Pána, aby od neho odstúpil osten tela, a Pán mu odvetil:

⁴ Mat. 17, 20.

⁵ Mat. 15, 21—28.

„Dost ti je moja milosť.“⁶ Modlime sa, aby sme napr. neboli pokúšaní, aby sme boli zbavení križov, a keď vidíme, že naša modlitba je bez účinku, verme s apoštolom, že všetky tieto skúšky sú nám veľmi užitočné, a nikdy neprestaňme prosiť o milosť, ktorú potrebujeme najmä v ťažkých skúškach, aby sme nepodľahli. Sme naozaj žobráci, a žobrák musí prosiť. Kresťan cez celý život musí prosiť nadprirodzenú silu, keď chce prísť k cieľu, ktorý presahuje všetky jeho sily aj schopnosti.

Keď ide o hmotné dobré, napr. zdravie, telesná sila, denný chlieb, úspechy v podnikaní atď., to všetko môžeme si modlitbou vyprosiť, keď si to žiadame preto, aby sme Pána Boha dokonalejšie milovali, aby sme bezpečnejšie dosiahli cieľ — nebo. Preto Kristus zdôrazňoval, že máme hľadať najprv kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť, a ostatné všetko sa nám pridá. A keď sme nedosiahli to, za čo sme sa modlili, to je znamenie, že môžeme byť spasení aj bez toho pozemského dobra. A naša modlitba i tak nie je márna, lebo Pán Boh nedal nám jednu hmotnú vec, ktorá nám nebola užitočná, ale na druhej strane dal nám alebo dá oveľa vzácnejšie a potrebnejšie milosti.

Preto pokorná, nábožná a vytrvalá modlitba, v ktorej prosíme nevyhnutné dobré na naše spasenie, bude neomylné účinná, lebo to Kristus Pán prisľúbil.⁷ Pán Boh nám prikazuje, aby sme sa starali o svoje spasenie, ale dôrazne pripomína: „Bezo mňa, to znamená bez mojej milosti, nič nemôžete činiť“;⁸ preto pýtajte, a dá sa vám, pýtajte si tú milosť, a ja vám ju udelím, lebo som to sľúbil. A napokon aj to si načim uvedomiť, že je to zas len božia milosť, keď sa vieme modliť, keď vieme prosiť to, čo

⁶ 2 Kor. 12, 7—8.

⁷ Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 15 k 2.

⁸ Ján 15, 5.

nám Pán Boh chce dať od večnosti. Nuž keby takáto modlitba bola neúčinná, nemohli by sme byť spasení, Pán Boh by nám kázal niečo neuskutočniteľné, bol by v ňom protiklad. Preto kedykoľvek začneme pochybovať o účinnosti modlitby, kedykoľvek budeme v duševných úzkostiach alebo v telesných krížoch, východiskom zo všetkého nech nám budú slová Spasiteľa: „Pýtajte, a dá sa vám; hľadajte, a nájdete; klopte, a otvorí sa vám. Lebo každý, kto pýta, dostane; a kto hľadá, nájde; a klopajúcemu sa otvorí. Lebo ktože je z vás taký človek, ktorý, keď jeho syn pýta chleba, podal by mu kameň? Alebo keď pýta rybu, či mu podá hada? Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dobré dary dávať svojim deťom, čím viacej váš Otec, ktorý je na nebesách, dá dobré veci tým, ktorí ho prosia.”⁹

Áno, modlitba je mocnejšia sila ako všetky fyzické sily dovedna, mocnejšia ako peniaze, technika a veda. Lebo to, čo nedokážu všetky telesné sily a všetky stvorení duchovia svojimi prirodzenými silami, dokáže modlitba: Modlitba je taká silná, že nám môže vyprosiť milosť, ktorú nezískame nijakou prirodzenou silou. Preto úloha modlitby v živote človeka je oveľa vznešenejšia, oveľa dôležitejšia, ako všetky technické vynálezy a vojnové víťazstvá. Veď kto by sa opovážil porovnávať blahodarnú činnosť takého učenca, ako bol Pasteur, s činnosťou, ktorú konal pomocou modlitby svätý Pavol, svätý Augustín, svätý Dominik, svätý Ján Bosco? Pasteur pomohol zachrániť život tela, títo zasa získali duše pre večnosť.

Sme na ceste k večnosti, k Bohu. Na tejto ceste modlitba nám zaisťuje dve veci: Nadprirodzené svetlo, aby sme nevybočili s pravej cesty, a napokon nadprirodzenú silu, aby sme únavou neklesali, aby sme vytrvali. Preto bez

⁹ Mat. 7, 7—11.

modlitby duša je v temnotách, stráca smer, blúdi, a keď sa prestane modliť, nadprirodzene prestane žiť, lebo zvyčajne smrteľne padne.

Preto sa modlíme, a modlíme sa vytrvalo, lebo modlitba zostupuje s neba, ako nebeská posila pre dušu, aby duša mohla vystúpiť do výšav nebeskej vlasti.

Ježišovo šarlátové rúcho.

Gorazd Zvonický.

Dejiny Kristovho utrpenia spomínajú nám niektoré udalosti, o ktorých sa nazdávame, že sú menej dôležité, a preto sa pri nich ani nezastavujeme; my, obyčajní smrteľníci, najradšej vyhľadávame senzácie. Vieme sa rozhorčiť pri falošnej hre Judášovej, prekvapuje nás úpadok apoštola Petra, so záujmom počúvame rozhovor ukrižovaného Krista s kajúcim lotrom, lebo sú to strhujúce výjavy, nabité dramatickým obsahom a preto súce zaujať našu pozornosť. No smysel pre detail, pre maličkosti ponechali sme len umelcom.

Najkrajším prejavom duše je láska. Posledným slovom lásky je utrpenie za toho, koho milujeme. Ježišova láska bola nekonečná, vznešená a nekonečné, vznešené bolo aj jeho utrpenie. Pravda, keď naň pozeráme bez všetkých nadprirodzených vzťahov, musíme priznať, že bol to najhroznejší výjav v dejinách sveta; ale v nadprirodzenom svetle božej lásky k človeku a Ježišovej lásky k Otcovi, utrpenie Bohočloveka je čin veľkolepý a vznešený.

Vonkajší priebeh tohto utrpenia zvečnili nám evanjelisti. Obrazy v posledných kapitolách všetkých štyroch Evanjelií sú zachytené tak plasticky, zreteľne a dopodrobna, že každá črta, každá čiarka i dnes vyvoláva v nás dojem živej skutočnosti, či už tá skutočnosť je príjemná alebo zdrvivúca.

Akýmsi detailom, zvláštnou maličkosťou v mozaike veľkopiatočných udalostí je šarlátový plášť, ktorým vojaci zahalili Pána Ježiša po bičovaní. „A priodeli ho rúchom šarlátovým.“¹

Keď si upovedomíme, že každé slovo Písma svätého má svoje poslanie a dôležitý význam, chceli by sme sa opýtať zbičovaného Mesiáša s prorokom Izaiášom: „Prečože je červené tvoje rúcho a tvoj odev je ako tých, čo tlačia hrozno v lise?“² Ozaj, čo asi znamená ten šarlátový plášť na skrvavenom tele Syna človeka? Prečo evanjelisti tak shodne a dôsledne zaznamenávajú nezvyčajný obrad purpurovej obliečky, ktorá nasledovala hneď po bičovaní?

Purpur, šarlát bol odznakom kráľovskej a veľkňazskej moci; patril medzi zvláštne znaky, ktorým sa králi a veľkňazi rozlišovali od ľudu. Ježišov purpur, šarlát, symbolizoval tú istú moc, pravda, v poriadku oveľa vyššom; ale nepriatelia urobili z neho pre Ježiša nový nástroj potupy, posmechu a múk. Farizejom neišlo len o smrť Ježišovou; chceli ho aj zosmiešniť a znehodnotiť v očiach ľudu, ktorý ho len pred pár dňami vítal a sprevádzal do Jeruzalema ako svojho kráľa a vysloboditeľa, ktorého Boh prisľúbil a proroci predpovedali; chceli zosmiešniť jeho mesiášske kráľovstvo, ktoré prišiel založiť na tento svet, hoci ono nie je s tohto sveta. Židia tým, že Ježiša z posmechu obliekali do šarlátu, korunovali tŕním a že do rúk miesto vladárskeho žezla dali mu trstinu, vyhlásili ho za bláznivého kráľa bez trónu, bez ríše a bez poddaných a jeho reči o novom kráľovstve na zemi za blúznenie pomätenej mysle. Evanjelista svätý Matúš takto svedčí: „Zahalili ho do šarlátového plášťa a uplietli z tŕnia korunu, vložili mu ju na hlavu a trstenicu do pravice a padali pred ním na kolená,

¹ Ján 19, 2.

² Iz. 62, 2.

posmievali sa mu a vraveli: Zdrav buď, kráľ židovský!"³

Zlomyseľné poznámky, rúhavé sliny a oflinky padajú na Ježišovu božskú tvár, a on tu stojí uprostred v mesiášsko-kráľovskom povedomí svojho poslania od Otca... Vidí pred sebou chvíľkový úspech svojich nepriateľov, ale si je istý svojho skorého a zrejmého víťazstva nad kniežaťom tohto sveta. Vidí blížif sa chvíľu triumfu, ktorú len nedávno zvestoval svojim učeníkom. „Knieža tohto sveta už je odsúdený.“⁴ Dúfajme, ja som premohol svet."⁵ Vie, že šarlátový plášť s neho čoskoro strhnú, ale kráľovskú moc, božské právo a slávu víťazstva nik mu neodníme.

Pred ľudom stojí zneuctený, ale pred svojím Otcom stojí ako najvyšší a najsvätejší „pontifex purpuratus“, veľkňaz Nového zákona, ktorý ako výkupné za ľudské duše obetuje svoj život, svoju krv a svoje srdce. „Vos fugam capietis et ego vadam immolari pro vobis. Vy sa rozutekáte, a ja sa pôjdem za vás obetovať“, spieva o ňom posvätná liturgia na Zelený štvrtok.

Ako som spomenul, šarlátový plášť je pre Ježiša nielen symbolom kráľovskej a veľkňazskej hodnosti, ale je aj výborným nástrojom utrpenia, ktorým farizeji a zákonníci ukávali na Ježišovi svoju pomstyčtivosť a vášeň nenávisť. Ak sa nám zachovaly niektoré nástroje Kristovho umučenia, sú dnes drahocenným pokladom Cirkvi a veriaci ich úprimne uctievať ako najvzácnejšie relikvie. Cirkev tie pamiatky starostlivo opatruje a chráni pred hľodavým živlom času aj pred nepriateľskými pohromami. Len jedna pamiatka nepodlieha zákonom starnutia a rozpadnutia, a to je spomenutý šarlátový plášť, presiaknutý krvou zbičovaného Me-

³ Mat. 27, 28—29.

⁵ Tamt. 16, 33.

⁴ Ján 16, 11.

siáša. Áno, táto drahocennosť sa v Cirkvi zachováva svieža a vždy nová, pravda, nie vo význame vlastnom, ale v prenesenom a obrazom. Ježišov šarlátový plášť stal sa Cirkvi symbolom mučeníctva už v prvých rokoch jej života a ako božské dedičstvo dedí ho pokolenie od pokolenia, dokiaľ Cirkev v údolí tŕnia a plaču neskončí svoje poslanie.

Podľa náuky svätého Pavla veriaci spolu tvoria mystické telo Cirkvi. „Sme všetci jedno telo v Kristu.⁶ Vy ste telo Kristovo”,⁷ neprestáva zdôrazňovať svojim bratom veľký apoštol národov. Pomer Ježiša Krista k Cirkvi uvádza do rovnosti s pomerom hlavy k ostatným údom. „Boh... dal ho za hlavu nad celou Cirkvou, ktorá je jeho telom.”⁸ Ak je doráňaná hlava, trpí celé telo. Konečne odporcovia križa a svetla sami sa postarali, aby sa splnilo Kristovo proroctvo: „Prenasledovali mňa, i vás budú prenasledovať.”⁹

Sotva mladá a útla Cirkev nastúpila svoju spasiteľnú púť dejinami ľudstva, už ju obliekli do šarlátového plášťa a predviedli národom na posmech ako nepriaznivú rušiteľku starých poriadkov. Tri prvé storočia kresťanskej éry stáčily, aby sa Cirkev vžila do úlohy mučenice, aby sa naučila nebojzhlivo vystupovať v šarlátovom rúchu.

Len letmo sledujme beh dejín, a jej krvavú, purpurovú postavu zočíme na javisku mohamedánskych výbojov v Malej Ázii, v severnej Afrike a v južnej Europe; Tatári chcú ju rozniesť na konských kopytách a Turci utonúť v jej vlastnej krvi; za reformačných bojov krváca po celej strednej Europe, najmä v Čechách, na Morave, v Nemecku a Anglicku; vidíme ju prenasledovanú vo „vlasti vychodiaceho slnka”, v Japonsku, neskôr stala sa terčom ukrutnosti

⁶ Rim. 12, 5.

⁶ Ef. 1, 23.

⁷ 1 Kor. 12, 17.

⁹ Ján 15, 20.

francúzskych revolucionárov; a napokon v najnovšom čase sme ju sledovali, ako oblečená do šarlátu prekonáva krížovú cestu a hodinu temnosti na území Mexika, Ruska a Španielska. — Hľa, Ježišov šarlátový plášť v Cirkvi nikdy nevychádza z módy!

Purpurové rúcho — ten posmešný odev — mení sa v majestátny symbol kráľovského víťazstva i pre Ježišovu Cirkev. Veď povedzte, či práve mučeníctvo nezískava Cirkvi palmy víťazstva a neozdobuje jej tajomnú postavu žiarou slávy? A tento plášť ohrieva a ozdobuje všetkých občanov mesiášskeho kráľovstva Kristovho podľa apoštolových slov: „Keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy.“¹⁰

Myšlienku jednoty v Kristu ožívujeme v sebe — alebo aspoň mali by sme oživovať — vždy, keď vyznávame svoju vieru v obcovanie svätých. Medzi oslávenými v nebi, trpiacimi v očistci a bojujúcimi na zemi je príbuzenský pomer, utvorený krvou Božieho Syna. A prvotínami jeho ríše sú sbory mučeníkov, ktorí vlastnou krvou ručia nám za pravdu jeho nauky; svoje životy vydali na smrť, aby dedičstvo života a viery prešlo nedotknuté na všetky pokolenia Cirkvi. Odetí do šarlátu vytrvali pri prenasledovanom Kristovi, aby posilnili našu nádej v konečný triumf milosti a kríža.

Príšerný cisár Nero chcel ukázať svoj básnický talent a vybásnil pre kresťanov neslýchané muky: vo svojich záhradách dal ich popriviäzovať na stožiare, poliať smolou, a keď Rím bol ponorený do večerného súmraku, rozkázal ich pozažiháť, aby svietili pri samopašných zábavách, ktoré usporiadal pre pohanskú sberbu. Ozaj, bola to malebná noc...! Hľa, tie živé pochodne sú naši horiaci bratia. Ich mod-

¹⁰ 1 Kor. 12, 26.

litby letia k Bohu ako vonný dym kadidla, ich žiara však rozlieva sa po zemi, aby duše našly v nej cestu spásy.

Iní zasa pozašívajú do zvieracích koží, predhodení vyhladovaným šelmám v cirkuse, odsúdení na doživotný žalár a pomalé odumieranie v tmavých doloch — všetci nám posielajú svoj pozdrav pokoja, nádeje a lásky s prosbou, aby sme žili verne podľa viery, za ktorú oni umierali. A toto je odkaz všetkých mučeníkov každej doby a každej rasy.

Svätyňa Cirkvi bola vykropená mučeníckou krvou. Na ich hrobch v katakombách obnovovala sa nekrvavá obeta Nového zákona; tu pod zemou čerpali posilu ich prenasledovaní bratia, aby nepodľahli súženiam na povrchu zeme, takže mohli opakovať so svätým Pavlom: „Vo všetkom trpíme súženie, ale sa nesužujeme; sme úbohí, ale nie zúbožení; trpíme prenasledovanie, ale nie sme opustení; sme povarení, ale nehynieme.”¹¹

Obetujúca Cirkev na sviatky svätých mučeníkov oblieka sa tiež do červeného rúcha, aby nám pripomenula ich obetnú krv, ktorou overili vyznanie svojho presvedčenia. Ich ostatky, vpravené do mramoru, sú uložené na našich oltároch a bez nich nemožno na oltári prinášať obetu. Kňaz pri svätej omši viac ráz bozká sväté pozostatky a prosí Všemohúceho, aby pre ich zásluhy zbavil nás nepravostí a udelil nám milosti, spojené s obetou svätej omše.

Aj oltáre pohanov boli pokropené krvou, ale krvou zvierat; naše oltáre sú posvätené krvou nevinného Božieho Baránka, skrze ktorého všetci sa zúčastňujeme na tajomstvách nášho božského náboženstva. Modly pohan-ských bôžikov sa rozpadly, purpur pohanských pontifikov a kňazov zničily mole, ale šarlátové rúcho Ježiša Krista, symbol kráľovskej hod-

¹¹ 2 Kor. 4, 8—9.

nosti, veľkňazskej moci, víťazstva a mučeníckej krvi, Cirkev si zachová stále svieže a majestátne, dokiaľ v tomto údolí tŕnia a plaču nedokoná svoje spasiteľné poslanie.

Nepoškvrnené počatie.

Univ. prof. P. Mag. Dr. Gašpar Friethoff, OP.

1.

Svätá matka Cirkev neprikročila bez veľkej prípravy ku slávnostnému výmeru nepoškvrneného počatia najblahoslavenejšej Panny Márie. Západní bohovedci po päť storočí o ňom dišputovali. A v porovnaní, dovŕšenom v našom čase, keď sa rokuje o prostredníctve tej istej Panny, obhajcovia odvolávali sa na dôstojnosť Matky Božej, odporcovia zase na dôstojnosť Krista, Vykupiteľa ľudského pokolenia. A tak prví aj druhí boli presvedčení o pravdivosti vlastnej mienky, založenej na samej zjavenej pravde, že neraz protivník bol láskavo obviňovaný aspoň zo smrteľného hriechu, ak nie z kacírstva! Preto svätá Stolica opätovne musela takýchto cenzorov krotiť pohrozením ťažkými trestami; ale sama ešte nič vlastnou mocou nerozhodla o tejto veci.

No znenáhla takzvaná „nábožná mienka“, hájaca nepoškvrnené počatie, u vždy viacerých nadobudla prevahu, a biskupi aj vládcovia zasa naliehavo prosili o rozhodnutie svätej Stolice.

Lež čo robiť? Či by stačila takrečená „kanonizácia“ samého sviatku? A či by bolo rozumnejšie, keby bolo dané len vyhlásenie, že nábožná mienka je dovolená? Alebo či by nepoškvrnené počatie mohlo byť predložené ako istá pravda alebo, vari, aj ako božsky zjavená pravda? Spisy sa množily, ktoré hájily jedno alebo druhé. Ba sám pápež, neraz obhajca nábožnej mienky, bol naklonený otázku definitívne rozhodnúť, ale pre okolnosti zasa len „niečo“ robil,

ako jeho predchodcovia alebo aj nástupcovia. Bo sú mnohí pápeži, ktorí „niečo“ robili, ako neskôr povieme.

Ale kým prv na obidvoch stranách boli muži veľmi učený, ba i veľmi svätý, pomaly ostalo veľmi málo odporcov — nie bez vplyvu pápežských dekrétov, ktoré hneď spomenieme — až prišiel pápež P i u s IX., blaženej pamäti, ktorý riadením božskej Prozreteľnosti raz navždy rozhodol celú otázku. Pius IX. dňa 1. júna 1848 ustálil dvadsaťčlennú komisiu, ktorej úlohou bolo skúmať, či — hľadiac na želanie toľkých biskupov — je tu základ pre pápežské rozhodnutie. Komisia okrem troch členov bola presvedčená, že je tu dostatočný dôvod, aby na základe Písma svätého, ústneho podania, cirkevnej liturgie dané bolo v tejto veci konečné rozhodnutie, čo aj príhodné okolnosti niektorým daly príležitosť pochybovať. V mesiaci septembri 1850 a v júli a auguste 1851 pýtali sa na názor deviatich odborníkov, ktorí okrem jedného sa priaznivo vyslovili.

Lež medzitým pápež dňa 6. decembra 1848 zriadil inú komisiu, složenú z 8 kardinálov a 5 poradcov, ktorej sa pýtal, či radí, aby pápež vyhlásil za článok viery, že preblahoslavená Panna Mária bola pre zvláštnu výsadu bez dedičného hriechu počatá? A ak áno, aký je vhodný spôsob v daných okolnostiach? Na prvú otázku komisia dala shodne kladnú odpoveď, ale nakoľko išlo o druhú, väčšina pokladala za vhodné, aby biskupi boli vypočutí.

Preto dňa 2. februára 1849 pápež vydal encykliku U b i p r i m u m, v ktorej biskupom objasnil svoj úmysel a žiadal od nich, aby nariaďili verejné modlitby. Potom pýtal, aby mu odpovedali na tieto otázky: „Ako smýšľa tebe sverené kňazstvo a tebe sverený ľud? Ako túžia po vyhlásení článku viery? A aká je tvoja vlastná mienka?“

Do Ríma prišlo 603 biskupských odpovedí, z ktorých 5 bolo nepriaznivých, ktoré totiž nechcely vieroučný výmer; 24 odpovedí pochybovalo o vhodnosti, 10 nebolo ani pre ani proti; a asi podobný počet odpovedí sa prikláňal k takému rozhodnutiu, podľa ktorého opačná mienka nemala byť nazývaná kacírskou.

No jednako 546 biskupov ($\frac{9}{10}$) žiadalo vieroučný výmer. Z nich mnohí si boli povedomí možných obvinení a nástrah, ktoré by mohli skrsnúť na druhej strane pre také vyhlásenie článku viery, ale boli presvedčení, že také druhoradá a vonkoncom vedľajšie ťažkosti nemajú prekaziť vyhlásenie článku. Biskup z Malines (v Belgicku) prial si, aby v samej pápežskej listine bolo vysvetlené ústne podanie o tejto veci, aby totižto obhajcovia mohli ľahšie odpovedať na ťažkosti odporcov.

Taká priaznivá odpoveď všetkých biskupov zrejme Pia nemálo utvrdila, takže hneď v mesiaci marci 1851 začal pripravovať tento doklad. Jednako dve schémy (*Deus omnipotens* a *Quemadmodum Ecclesia*) nevyhovovali, preto dňa 10. mája 1852 znova ustanovil komisiu z 20 bohovedcov, ktorí po mnohých prácach zasa predložili akúsi schému. Dňa 22. marca 1854 spomenutú schému odovzdali na posúdenie komisii bohovedcov a kardinálov, ku ktorým sa pripojili biskupi, bývajúci v Ríme alebo do Ríma zavolaní. Keď ešte text šesť ráz zmenili, napokon dňa 1. decembra 1854 pápež mal tajnú poradu, v ktorej sa uskutočnilo konečné rozhodnutie, a 8. decembra bol ustálený za deň slávnostného uverejnenia.¹

Teda tento výmer, tak starostlivo a obozretne složený, takto zneje:

Vyhlasujeme, rozhodujeme a definujeme
náuku, ktorá hlása, že

¹ Hlbokú štúdiu tohto dejinného vývoja má X. le Bachelet v Dict. de Théol. Cath., Vacant — Mangenot, sväzok 7., časť 1., stĺpec 979—1218.

najblahoslavenejšia Panna Mária v prvej chvíli svojho počatia bola

zvláštnou milosťou a výsadou všemohúceho Boha vzhľadom na zásluhy Ježiša Krista, Spasiteľa ľudského pokolenia, od každej poškvvrny dedičnej viny

zachovaná neporušená,
je od Boha zjavená

a preto všetci veriaci ju musia **pevne a stále veriť.**

Najvyšší neomylný cirkevný učiteľ akúsi veľmi presne ustálenú náuku definuje ako od Boha zjavenú, a preto všetci veriaci ju musia veriť. Tá náuka, božsky zjavená, týka sa počatia preblahoslavenej Panny Márie:

1. Mária bola neporušená od dedičného hriechu, a to:
2. v prvej chvíli svojho počatia,
3. zachovaním,
4. zvláštnou výsadou,
5. všemohúceho Boha,
6. vzhľadom na zásluhy Krista, Spasiteľa ľudského pokolenia.

Neporušenosť od dedičného hriechu výslovne prideluje sa Márii, no nie jej duši ako v prvej redakcii, takže výmer vzťahuje sa na osobu Panny. Pod počatím, o ktoré ide, zo súvisu — lebo vraví sa o osobe — treba rozumieť takzvané trpné počatie dokonané. Preto ide o prvú chvíľu, v ktorej je reč o Máriinej osobe. A tak počatie nie je použitie manželského práva jej rodičov, ani nie počiatočný plod, v ktorom ešte nie je rozumová duša. Počatie Máriinej osoby iba vtedy sa dokonáva, keď z duše a tela, z oboch je utvorená sama osoba.

Cirkev svätá nijako nechcela riešiť biologicko-filozofickú otázku o chvíli, v ktorej je stvorená a vliata rozumová duša. Podľa názoru

scholastikov totižto rozumová duša nie je hneď od začiatku v plode života; pravda, plod žije, preto hneď je oživený, ale vegetatívnou dušou. Po dostatočnom vývine z možnosti hmoty vzniká potom senzitívna duša, a naostatok v ľudsky upravenom plode Boh tvorí rozumovú dušu. Takéto tvrdenie nijako nie je smiešne, bo spočíva na všeobecnej pravdivej zásade, že nejaký tvar môže sa utvoriť alebo byť alebo ostávať len v dostatočne upravenej látke; a zakladá sa aj na skúsenosti, ktorá nás učí, že rozumová duša vyžaduje dokonalé rozvrhnutia (dispozície), ako je to zrejmé u všetkých, čo umierajú pre nedostatok takých rozvrhnutí chorobou alebo nejakým vonkajším zásahom. — Veľmi ťažko je dokázať, — ak nemám povedať, že je to nemožné dokázať — že v prvej chvíli vo vajíčku už sú také rozvrhnutia, ktoré vyžaduje rozumová duša; lež priam tak ťažko povedať, kedy ony môžu byť. Preto veľkí scholastici takto vravia: Nie je nám známa chvíľa, v ktorej rozumová duša je stvorená a vliata. Ale tu ide o onu chvíľu! Či už teda tá chvíľa je pri oplodnení vajíčka, ako chcú mnohí moderní autori (ale kto z nich to dokáže?), a či neskôršie, Máriina osoba vznikla v samej chvíli oživenia skrze rozumovú dušu a v tej chvíli s voľho počatia Mária bola neporušená od poškrvny dedičnej viny!

DO VÝŠAV.

**Nechajte, nech ma šelmy rozmrvia zubami,
aby som sa stal chlebom Kristovým.**

Svätý Ignác Antiochejský.

Pišem cirkvám a rozkazujem všetkým, lebo dobrovoľne umieram pre Boha, aby ste aj vy mi v tom nezabráňovali. Prosím vás, aby ste mi nebolí na prekážku nevhodnou svornosťou. Nechajte ma, nech sa stanem pokrmom zvierat, skrze ktoré dosiahnem Boha. Som božím obilím a zubami beští budem zomletý, aby som sa stal čistým chlebom Kristovým. Radšej

lichofte šelmám, aby sa mi staly hrobom a aby nič nenechali z môjho tela, aby nezomrúc, nebol som niekomu na farchu. Vtedy budem ozajstným učenikom Ježiša Krista, keď svet nebude vidieť ani moje telo. Modlite sa za mňa ku Kristu, aby skrze svetské úrady stal som sa obetou božou. Nerozkazujem vám ako Peter a Pavol. Oni boli apoštolmi, ja odsúdený; oni slobodní, ja až podnes nevoľný. No ak budem trpieť, Ježiš Kristus zbaví ma otroctva a vstanem z mŕtvych slobodný. I teraz sputnaný učím sa netúžiť po ničom. Cestou zo Sýrie až po Rím bojujem so šelmami; na zemi a na mori, vo dne aj v noci, obklopený som, ako to vojenský poriadok prikazuje, desiatimi leopardmi, ktorí sú zlí, hoci im dobre činím. Ich krivda ma polepšuje, ale preto som ešte nie ospravedlnený. Nech som hodený pred šelmy, ktoré pre mňa chystajú, a prosím ich, aby ma chytro zožraly, a nie, ako sa stalo pri niektorých, že sa ich bály napadnúť. Keďže ma nechcú, hoci sa im núkam, prinútim ich násilím. Odpustte mi toto moje počínanie! Ja viem, čo mi vaše odpustenie prinesie. Teraz začínam byť učenikom. Cítim, že nič ma nerozncuje z vecí viditeľných a neviditeľných, aby som nehľadal pôžitok v Ježišovi Kristovi. Oheň a kríž, shluky šeliem, rozmetané kosti, roztrhané údy, zničenie celého tela, veľké diabolské pomsty, nech prídu na mňa, aby som sa radoval iba z Ježiša Krista. Nič mi nebudú osožiť svetskej ríše, ani kráľovstvá tohto sveta. Lepšie mi je zomrieť za Ježiša Krista, ako pánovať nad zemským obvodom. Toho hľadám, ktorý zomrel za nás. Toho chcem mať, ktorý za nás vstal z mŕtvych. On mi dá bohatú plácu. Odpustte mi, bratia; neprekážajte mi vojsť do života tým, že mi bránite zomrieť. Chcem sa stať majetkom Boha, a preto neodlučujte ma od neho skrze svet a nezvediete ma ani hmotou. Nechajte ma, nech dosiahnem jasné svetlo; tam budem prichodzím človekom. Dovoľte mi stať sa nasledovníkom utrpenia môjho Boha. Ak niekto ho má v sebe, iste chápe, čo chcem a má so mnou zmlovanie, lebo vie, akou biednou vecou je telo, ktoré ma v sebe drží. Chce sa ma zmocniť vládca tohto sveta a zničiť chce vo mne smýšľanie, ktoré mám o svojom Bohu. Teda nech nikto z vás prítomných neusiluje sa mi pomôcť; vy sami staňte sa však viac mojimi, to jest, staňte sa vlastníctvom môjho Boha. Nehovorte: Ježiš Kristus, a súčasne netúžte po svete. Nech neprebýva vo vás závišť, ani neprosím vás ako neprítomný, aby ste mi verili. Slovám, ktoré vám píšem, verte však viac! Píšem vám totiž živý, žiadajúc si zomrieť. Moja žiadosť je ukrižovaná a nie je vo mne oheň, milujúci nejakú vodu, lež živý a hovoriaci, ktorý

hovorí mi z môjho vnútra: „Poď k Otcovi!“ Neteším sa z jedla, ktoré sa kazí, netešia ma ani radosti tohto sveta. Chcem chlieb Boží a tým je telo Ježiša Krista, ktorý pochádza z rodu Dávidovho. A za nápoj chcem jeho krv, ktorá je láskou neporušiteľnou. Nechcem viac žiť, ako žijú ľudia. To však by sa stalo, keby ste ma chceli vyslobodiť. Radšej chcete, aby ste aj vy boli prijatí do života. Prosím vás o to pár riadkami; uverte mi! Veď Ježiš Kristus vám zjaví, že hovorím pravdu; nie sú ústa lživé, ktorými skutočne Otec hovoril. Modlite sa za mňa, aby sa splnilo moje želanie. Nepísal som vám podľa chuti tela, ale z vnuknutia božieho. Ak budem trpieť, to bude znamením, že ste mi boli na pomoci; ak budem zavrhnutý, to bude značiť, že ste ma nenávideli. Prel. J. H.

Savonarolova modlitba za veľké zmilovanie.

Zmiluj sa nado mnou, Bože, podľa svojho veľkého milosrdenstva; zľutuj sa nado mnou, Pane, nie však úbohým ľudským milosrdenstvom, lež svojím veľkým, nepochopiteľným, ktoré je nekonečné a väčšie než všetka vina na svete. Nakloň sa ku mne, Pane, so svojim veľkým milosrdenstvom, ktorým si tak veľmi svet miloval, že si dal za nás aj svojho jednorodeného Syna. — Či jestvuje priazeň, ktorá by bola väčšia ako táto? Či niektorá iná láska bola by súca vykonať väčšiu vec? Kto chce tu ešte zúfať, miesto aby dúfal a dôveroval? Boh stal sa človekom a za nás ľudí bol pribitý na kríž! Buď nám teda, Pane, milostivý podľa svojho veľkého milosrdenstva, pre ktoré vydal si za nás svojho Syna, aby si splatil dlžobu za hriechy sveta. — Skrze svoj kríž dal si celému svetu svetlo a spásu. Týmto milosrdenstvom obnovil a oživotvoril si všetko, čo je v nebi a na zemi. Umy ma, Pane, v jeho krvi! Osvieť ma jeho ponížením! Obnov ma jeho zmŕtvychvstaním! — Buď mi milostivý, Pane, ale nie podľa svojho malého milosrdenstva, ktorým oslobodzuješ ľudí od telesných chorôb! Aké veľké je tvoje milosrdenstvo, ktorým odpúšťaš hriechy a vyzdvihuješ ľudí svojou milosťou nad túto zem! Buď mi milostivý, môj Pane, svojim veľkým milosrdenstvom, obráť moje srdce k sebe, aby som oľutoval a oplakal svoje zlé skutky! Ospravedlň a spas ma svojou milosťou! Prel. J. H.

Stvorenie volá, že jeho tvorcom je Boh.

Svätý Augustín.

Hľa, je nebo a zem: volajú, že boly stvorené, lebo podliehajú zmene a striedaniu. Lebo čokoľvek nebolo stvorené a predsa jestvuje, nemá v sebe ničoho, čo

prv nebolo; teda nemá v sebe zmenu ani striedanie. Hlasno tiež volajú, že samy seba neurobili: „Sme tu, lebo sme boli stvorené. Neboli sme teda prv, než sme boli, aby sme mohli seba samých stvoriť.“ A toto ich vyznanie je celkom zrejmé. Ty teda, Pane, si ich stvoril; a ty si krásny, lebo aj ony sú krásne; a ty si dobrý, lebo aj ony sú dobré; a ty si, lebo i ony sú. Nie sú však také krásne ani také dobré, ba ani nie sú také, aký si ty, ich Stvoriteľ. Lebo v porovnaní s tebou nie sú ani krásne ani dobré, ba ani vôbec nie sú. Vieme to, vďaka tebe! I naša vedomosť, keď ju prirovnáme ku tvojej, je nevedomosť. Prel. J. H.

Vedec sa modlí.

James Clerk Maxwell.

Všemohúci Bože, ktorý si stvoril človeka na svoj obraz a dal si mu oživotvorujúcu dušu, aby ňa hľadal a aby panoval nad tvojimi tvormi, nauč nás tak skúmať diela svojich rúk, aby sme si podmanili zem vo svoj prospech a aby sme sily svojho rozumu vyčerpali vo tvojej službe. Nech prijímame tvoje sväté slovo tak, aby sme verili v toho, ktorého si poslal, aby nám sprostredkoval vedu spásy a odpustenia našich hriechov. A preto všetko, čo žiadame, prosíme v mene toho istého Ježiša Krista, nášho Pána.

Prel. J. H.

ŽIVOT.

Duchovný vodca.

Duše, čo túžia po hlbšom duchovnom živote, neraz hľadajú človeka, ktorý by im v tom pomáhal. Zvolia si duchovného vodcu — spovedníka alebo iného kňaza, — s ktorým sa radia o veciach, ktoré samy nevedia rozriešiť. Ale tu si dobre načim uvedomiť, že aj v tomto prípade vlastným vodcom duše ostáva Kristus, ktorý povedal, že je cesta, vedúca do života. On svojou náukou, svojou milosťou a príkladom je najpovolanejší vodca duše na ceste k Bohu. A kňaz v úlohe vodcu duše nemôže nič vykonať, ako duši ukázať najpriamejšiu cestu ku Kristu a naučiť ju vrúcnou láskou milovať Krista. Duchovný vodca musí teda presvedčiť dušu, že v Kristu nájde všetko, a pomôcť jej odstrániť prekážky, čo stoja v ceste pri hľadaní Krista. Z toho potom vyplýva, že čím je duša bližšie pri Kristu, tým menej roboty má jej ľudský vodca, jeho poslanie končí, pomaly musí ustúpiť do pozadia. Duchovný vodca, keď už hádam odstránil všetky prekážky nasledovania Krista, nesmie byť pre-

kázkou on sám. Jeho úloha nespočíva v tom, aby dušu pripútnal k sebe, ale len ku Kristu. Preto nábožné duše musia vidieť v duchovnom vodcovi pomocníka, ktorý ich napomína, povzbudzuje, prípadne aj pokarhá, a nič inšie. Duchovný vodca je len dočasný nástroj milosti, čím menej ho duša bude potrebovať, tým bude lepšie. Ten nástroj musí dušu úzko pripútnať ku Kristu, a keď to dokáže, potom duša nebude nariekať pri odchode svojho duchovného vodcu na iné účinkovisko.

Kňaz teda nie je mojím duchovným vodcom vtedy, keď s ním vo spovednici alebo kdekoľvek inde hodinu rozprávam, lež vtedy, keď pri spytovaní svedomia môžem si priznať, že ma bližšie priviedol k milovaniu Krista, jeho zákonov, jeho Cirkvi. Keď toto nedokázal, chyba je na jednej alebo na druhej strane, a je najlepšie, keď si nájdem iného vodcu duše. Nehľadáme vodcu duše preto, aby sme ho našli a mali; lež preto, aby nám pomohol dostať sa ku Kristu, ktorý je cesta k Bohu. Müller.

Ľudia neutrálni.

Je to zvláštny druh ľudských bytostí, v ktorých sa vyznajú zas len bytosti im podobné, totiž ľudia neutrálni. Čo je človek neutrálny? Gramatikár by povedal, že nie je to ani žena, ani muž, ale dieťa. To je, hádam, najpodarenejšia odpoveď, lebo dieťa pre nezrelosť rozumu nevie sa dokonale rozhodnúť, a neutrálnym ľudom, vari, tiež chýba primeraná dávka rozumu, preto sa nepriklonia ani k pravičiarom, ani k ľavičiarom. To teda s hľadiska gramatického. S hľadiska spoločenského je to celkom ináč. Neutrálny človek tvrdí, že je najinteligentnejší, najprezieravejší, najskúsenejší, preto v spoločenskom živote neprikloní sa k nijakej strane, nesúhlasí s nijakou vládou, ba niekedy nehlási sa k nijakému národu, lebo podľa úsudku jeho rozumu toto všetko je zlé, alebo aspoň nedokonalé. Žije v ústraní, všetko len odsudzuje, v duchu na všetko nadáva a čaká, kedy príde taká reforma, ktorá všetko odstráni, a jeho, muža neutrálneho, postaví na čelo nového hnutia, ktoré musí byť už dobré.

V živote totiž vidíme, že len tí ľudia sa vyhlásili za neutrálnych, ktorých vyššia moc z akýchkoľvek príčin zahнала do kúta, v ktorom robia politiku neutrálov čiže farizejov. Tí zvyčajne stoja na čele úradu šuškanej propagandy. S mravného hľadiska je to podliactvo, lebo, keď sa mi krivdí, to ešte neznamená, že ja mám právo krivdiť nielen jednotlivcovi, lež celej spoločnosti, a veru, rozširovanie vymyslených chýb

alebo zväčšovanie skutočných spoločností škodí. Katolíci na dosiahnutie práv má iné prostriedky ako obmedzenú neutralnosť. Takáto neutralita nie je nič inšie, ako zbabelosť, slabosť vôle tam, kde človek má ukázať silu a veľkodušnosť. Tak vyzerá neutrálny človek navonok; čo je v duši, to vie iba on sám a jeho priatelia v neutralite. Ale že je to bytosť spoločnosti málo osočná, je isté.

Máme však neutrálov aj v náboženskom živote. Náboženský neutrál je monštrum, ktoré sa nedá definovať, lebo každý osve je bytosť sama pre seba, ktorú dokonale pozná zas len on sám, preto len on sám vie, čo je a ako by sa mal menovať. Len z účinkov vidíme, že je to človek pokojamiľovný, do ničoho sa nepletie, je rád, že je rád, nuž z božieho milosrdenstva dýcha vzduch a lepí na svoju kostru tuk a mäso tak, ako to súčasné pomery dovoľia. Keď sa ráno pomodlí, je dobre, keď sa nepomodlí, aj tak je dobre. Či deti chodia do dobrej alebo do zlej spoločnosti, na tom mu nezáleží. Keď jeho rodina v nedeľu ide do kostola, nuž ide, keď nejde, tak nejde. Zariadil si prepychový byt, ale nikto nevie, z akých prostriedkov; keď na to prídu, zaplatí, keď neprídu, nič sa nestane, svedomie nič mu nevyčíta. Príde Veľká noc; keď sa mu „podarí“, tak pristúpi ku svätým sviatostiam, keď nie, spokojne si to odloží na druhý rok, s druhého na tretí, s tretieho na štvrtý, až napokon zabudne, že katolíci sa na Veľkú noc spovedajú. A vezmite si ktorýkoľvek náboženský alebo cirkevný predpis, neutrálny katolíci na všetko prikyvuje hlavou, a keď sa niektorý predpis zachová, prikyvne druhý raz, keď nie, prikyvne zas. Myslí si, že svet ostane i tak, či sa to zachová, či nie. Nájdu sa aj takí, čo vravia: Keď to nevykonáme my, vykonajú to iní, keď to nebudeme mať my, katolíci, budú to mať luteráni, hlavná vec je, že to niekto bude mať. Ťažko je opísať, čo všetko koná alebo nekoná taký neutrálny katolíci, ale jedno je isté: Keby prišiel taký režim, ktorý by nalepil na jeho kostru aspoň päťdesiat kg tuku a pre jeho buclatú kostru daroval domy, majetky a peniaze, náš neutrál bol by súci vyhlásiť, že biele je čierne, že deň je noc, lebo pre neho je to jedno, svojím tvrdením svet by nepreináčil.

Jednako je zaujímavé, že neutrálni katolíci napr. v spoločnosti kňazov chvália Cirkev, pochvália aj prácu kňaza, a v spoločnosti Cirkvi nepravých ľudí tých istých kňazov posielajú na dno pekla a vedia sa čudovať, ako je to možné, že sa nám ešte dnes Cirkev mieša do verejného života atď. To sú ľudia bez vnútorného hlbokého presvedčenia, ľudia prázdni, necharakterní. Neutrálni katolíci sú ľudia malej intelligen-

cie, siabej vôle a ešte slabšej viery, preto nevedia,
čo sú a čím by mali byť. Müller.

Apoštolát príkladu.

Čítam práve životopis svätej Kataríny Sienskej. Človek ľudsky nevie pochopiť, čo všetko vedela vykonať obyčajná, neškolená mníška z tretej rehole svätého Dominika. Dnes by sme povedali, že bola veľkou apoštolkou. Ale apoštolát tej svätice nevidím v tom, že modlitbou vyprosovala zdravie chorým, pokrm lačným, útechu zarmúteným, že presvedčila námestníka Kristovho o potrebe vrátiť sa z Avignonu do Rima. Svätá Katarína Sienská najväčší apoštolát vykonala príkladným životom. Nikto jej nemohol odporovať, nikto ju nemohol podozrievať zo sebeckých úmyslov, lebo osobným, svätým životom vedela presvedčiť každého o svojom programe: konať všetko s Kristom a v Kristu pre Boha. Hej, aj dnes potrebujeme takýchto apoštolov. Svätci, plniac príkaz božej lásky, boli príkladom všetkým, s ktorými žili, ktorí ich videli a počúvali. Boli preniknutí Bohom, preto ich príklad mal božiu moc. Ich pohľad, ich slovo a skutok strašne účinkovali na hriech. a na celý svet. Hriešnici sa kajali, neznabohovia sa obracali, a tí, čo zúrili proti Cirkvi, pod ich vplyvom krotli. Keď čítame životopis ktoréhokoľvek svätca, vidíme, že bol apoštolom, keď nie kázňami, tak iste príkladom. Ich život podobal sa mocnému slovu, pred ktorým nikto sa nemohol ukryť, aby ho nepočul, bolo to slovo, ktoré účinkovalo aj na tých najzatvrdlivejších. Ich svätý život so všetkými podrobnosťami obracal duše, lebo to bol opakovaný Kristov život. V nich Kristus znovu žil príkladom na spasenie mnohých. Buďme apoštolmi príkladu. Tento apoštolát dnes je veľmi potrebný. Müller.

Úbohá matka.

Cestujem rýchlikom tretej triedy. V našom kupé pri okne sedí staršia slečna. Spolucestujúci si všimli, že pri nohách má malú debničku, na ktorú sa často diva, ohmatáva ju rukami a pod. Nikto netušil, čo by v nej mohlo byť, lebo nadpis na debničke prezradzoval, že bolo v nej kedysi naše trenčianske droždie, a to si, hádam, nezaslúži až takej pozornosti. Medzi rečou sme sa dozvedeli, že tá slečna je kandidátkou profesúry, ktorá v budúcnosti má učiť zemepis a prírodopis. S cestujúcim kolegom rozpriadla rozhovor o zvieratách, najmä o psoch. Keď už sme sa v kupé akosi poznali, tu kandidátka prírodopisu zdvihne debničku, jemne, tichúčko ju otvorí, a z debničky na

droždie vylezie vám krásne šteňa. Čo bolo potom, to sa nedá opísať; mal som dojem, že tá suchopárna profesorka chce zasvätiť psíkovi celý svoj život. Aké tituly, aké hladkanie a mazlenie! V tom vkročí do kupé pán a prosí o miesto pre matku, ktorá cestovala so štvortýždňovým dieťaťom. Cestovala z Maďarska, sťahovali sa, už štyri hodiny stála s dieťaťom na chodbe, lebo vlak bol nabitý. Hneď sme ponúkli matke miesto, ale milá profesorka s drahým šteňaťom nechcela sa ani hnúť. Tak sa vám pozrela na tú matku, ako na nepriateľa jej drahého psíka. Úbohá mamička! Videl som, že sotva dýcha, a pritom sa usmieva na drahý poklad, ktorý drží na zoslabených rukách, ale drží pevne, lebo je to jej dieťa. A pre tú mladú matku nebolo miesta vo vlaku. To už každého dopálilo a milšej profesorky nepriamo sa dalo vycítiť, aby so šteňaťom vyšla na chodbu, lebo ináč nebolo možno ošetriť dieťa a v úzkosti pomôcť matke. Nerada, ale vyšla so psíkom na chodbu.

V najbližšej zástavke vystúpil pán kolega našej profesorky, ktorá mu odovzdala psíka so slovami: Dávaj mu zemičky s mliečkom, aby bol buclatý a veľký, keď ho navštívim. Na to netreba poznámky! Čo by na to vravela matka, ktorá sa mi sťažovala, že už tri mesiace s deťmi nejedla chleba? Hej, sú aj dnes ľudia bez citu, bez lásky k ľuďom, preto svoje srdce venujú nerozumným zverom.

Müller.

Svedectvo krvi.

Najdrahšie svedectvo na zemi je to, ktoré sa zaplatí krvou. Je to istotne pre ten úzky vzťah kolujúcej krvi s iným pohybom, vo svojej podstate vyšším, ktorý voláme životom. Tento vyšší pohyb je v podmienennej závislosti od nižšieho: kolovanie krvi je nevyhnutným predpokladom života. Život je v rade prirodzených hodnôt, ktorými nás Stvoriteľ obohatil, darom najvyšším. Preto dobrovoľné vyliatie krvi, alebo ako vravíme svedectvo krvi, značí zrieknuť sa toho, čo biblicky voláme „spiraculum vitae“, dychom života. Vyliatie krvi ďalej značí zničenie ľudskej bytosti, rozklad organizmu na hŕstku neživých chemických prvkov, ktorým chýba práve tak princíp života, ako napr.: kyslíku, dusíku, vodíku, unikajúceho v laboratóriu zo skúmavky. Strach pred týmto hmotným zánikom — keďže korení v samej prirodzenosti ľudskej — je tak dravo živelným a nezvládateľným, že zachváti skoro každého človeka: hrdinu aj slabocha.

Vlast požaduje vo vojne od vojaka svedectvo krvi. Cirkev rozkazuje katolíkovi v čase prenasledovania

vydať svedectvo krvi, keď ide o to voliť medzi zaprením viery alebo smrťou. A toto druhé svedectvo je v každom ohľade vyššie ako prvé.

Nie všetci, čo bojujú za vlasť — a to i vo spravodlivej a obrannej vojne — bojujú dobrovoľne. Sebcov napr. vlasť donúti, aby vydali svedectvo krvi pre vyššie záujmy celku. A štát ako dokonalá spoločnosť má prirodzené právo i na takéto donucovanie. Takýmto vojakom však potom nepatria ani zásluhy ani názov pravého hrdinstva. No celkom ináč je to v druhej dokonalej spoločnosti, v Cirkvi. Tu pri vydávaní svedectva krvi za Krista sa musí každý svedok 1. sám, 2. celkom dobrovoľne, 3. bez nádeje na prirodzené výhody, 4. často uprostred vábivých zvodov prenasledovateľov rozhodnúť pre celkom istý ortel smrti, pre skutočnosť: prestať existovať na zemi. Preto svedectvo krvi z lásky k Bohu za jeho pravdu je najvyšší pojem hrdinstva, lebo dobrovoľnosť pri podstúpení smrti je tu zaručená v takej miere, ako azda nikde inde.

Naša matka Cirkev na milióny počíta takýchto hrdinských synov a takéto hrdinské dcéry. Má ich stále; od svätého Štefana, prvého mučeníka, až po obete krvavej boľševickej revolúcie v Španielsku r. 1936 a až po denné prenasledovanie vyznavačov Kristových, ktoré uskutočňujú moderní nepriatelia Cirkvi veľmi rafinovane a úskočne. Má ich zo všetkých stavovských vrstiev: od pápeža po veriaceho, panovníkov aj poddaných. Hej, veriaci každého veku a stavu, ešte aj deti níže desať rokov, vedeli vydať toto najslávnejšie svedectvo vlastnej krvi. Čo však najviac ozdobuje korunu našich mučeníkov, je to, že ich ani dar nezviedol ani hrozba nesklonila.

Len jeden prípad z hrdinov laického stavu. Pre ríšskeho kancelára Tomáša Morusa, ktorý bol nielen geniálnym štátnikom, ale i znamenitým spisovateľom anglického humanizmu, nebolo zemskej moci, či už brachiálnej alebo morálnej, čo by ho bola pohla nespeliť vlastným životom jestvovanie večnej Pravdy, ktorá je v Kristu Ježišovi, Pánu našom.

Predpokladom takéhoto hrdinstva je však hlboký základ živej viery, neskľátiteľnej nádeje a praktickej lásky k Bohu. A tí, ktorým budú tieto tri veci denne prežívanou skutočnosťou, môžu čakať, že vo chvíli, keď zmučená Cirkev bude znovu stáť pred modernými cézarmi typu Diokleciánovho a Juliánovho, nepustia sa zbabelosti Petrovej. Len takíto teda budú hodní, ak na to príde, aby ich zdobily odznaky moderného mučeníctva: pištoľa, brovning, guľomet alebo mučenícke nástroje. A oni potom i budú nie menšími hrdinmi ako mučeníci Kolosea, Tarpejskej skaly

a Mamertinskeho väzenia. Z ich krvi vyrastie nový edikt milánsky.

Dobrý kresťan musí byť pripravený aj na svedectvo krvi. Najlepšia príprava na toto svedectvo je vytrvalá snaha po intenzívnom duchovnom živote v medziach nášho stavu a povolania. E. Macák, SS.

LITERATÚRA.

MATTHIAS J. SCHEEBEN: *Gesammelte Schriften, Band I: Natur und Gnade*. 3. vyd. *Die Herrlichkeiten der göttlichen Gnade*. 16. vyd. Verlag Herder und Co., Freiburg im Breisgau 1941, str. 268 a 314, broš. RM 10.60, viaz. RM 12.60. Scheebenovo dielo o milosti v súčasnej katolíckej bohovede patrí medzi štúdiá najoriginálnejšie a najvecnejšie. Jeho práca je nesmierne dôležitá nielen so stanoviska vieroučného, ale tiež pre dejiny bohovedy 19. storočia. A toto vydanie je preto vzácné, že máme v ňom pôvodný text Scheebenov so všetkými poznámkami, o čo má nehynúce zásluhy prof. Grabmann. Scheeben ponajprv jasne a presne určuje pri každej téze význam slova alebo pojmu príroda-prirodzený, nadpríroda-nadprirodzený. Bez dokonalého pochopenia týchto pojmov nemožno pochopiť podstatu milosti, ktorá prirodzenosť neničí, ale zdokonaľuje. Okrem svätého Písma sú to najmä svätí Otcovia, stredovekí scholastici a bohovedci po tridentskom sneme, ktorí pomáhajú Scheebenovi nájsť hlboký, teologicko-mystický význam milosti pre spásu človeka. Nieto otázky, ktorú by nerozriešil v celkovom pláne vykúpenia, lebo samostatný rozbor o milosti v Scheebenových spisoch nie je oddelený od bohovedy ako systematického celku; preto autor venoval tejto práci veľký úsek svojej životnej činnosti a napísal dielo, ktorým sa zaradil medzi najväčších bohovedcov 19. storočia. Další spis, *Die Herrlichkeiten der göttlichen Gnade*, podľa názoru Scheebenovho je doplnkom predošlej knihy, v ktorom vyzdvihuje praktický význam milosti v kresťanskom živote. Fakt, že toto dielo dosiahlo 16. vydanie, svedčí o tom, že autor i jednoduchým kresťanom dokonale objasnil význam milosti v jej celej nadzemskej kráse. Vieme, že v duchovnom živote všetko závisí od milosti, a toto mnohí veľmi ťažko chápú, lebo nepoznajú, čo je milosť sama. Tu Scheeben zostupuje s výšav teologického bádateľa a svoje vznešené pojmy o milosti oblieka do rúcha reči ľudu, aby naučil každého správne hodnotiť božiu milosť, v nej žiť, v nej rásť až do smrti. Toto najnovšie vydanie podáva text, ktorý v štvrtom vydaní zredigoval P. A. Weiss, OP. K obli-

dvom knihám je pripojený vecný aj menný soznam. Nakoľko o Scheebenove spisy na celom svete je veľký záujem, objednajte si toto dielo zavčasu, lebo niektoré, aj najnovšie diela sú už rozobraté. Herderove knihy môžete si objednať prostredníctvom našej redakcie. — im.

ANTON KOCH: Homiletisches Handbuch. Zehn Bände in Grossoktav. Erste Abteilung: Homiletisches Quellenwerk. III. Band fünfter Teil: Leben mit Gott; sechster Teil: Das Leben in der Gemeinschaft. Verlag Herder und Com., Freiburg im Breisgau 1941, str. 518, broš. RM 9.20, viaz. RM 11.40. Subskripčná cena na všetkých desať sväzkov broš. RM 7.80, viaz. RM 9.60. Nakladateľstvo Herder dáva nášmu knazstvu zas nový dar: Desiat'sväzkovú príručku na kázne. Sú to vlastne pramene na kázne, pramene, vari, nevyčerateľné. Toto dielo nie je len príkladným vzorom mravenčej roboty, vedeckého spracovania najrozmanitejších tém náboženských a praktickej aplikácie zjavených právd v živote kresťana, lež epochálnou homiletickou prácou na viaceré desaťročia, a to po stránke obsahovej aj metodickej. Prezerám tri sväzky tejto príručky a v duchu sa pýtam, kedy my budeme mať také niečo! To nie sú kázne, to sú náčrty, ale také, že z jedného možno vypracovať dve aj tri kázne. Počul som neraz, že mladý kaplán po krátkej kazateľskej činnosti nemá pramene pre svoje reči. Hej, chýbajú pramene, knihy, a to odborné knihy. A Koch nám dáva práve tie pramene. Už letný prehľad diela vás presvedčí, že je to ozajstná homiletická encyklopédia, bohatá na myšlienky a povzbudenia, ktorej poslanie je: povzniesť kazateľstvo a katechézu na takú úroveň, akú si zasluži hlásanie božieho slova. Každý náčrt tvorí logický aj psychologický celok, hoci obsahove je taký pestrý, že napohľad by sa zdalo, že vlastný obsah odbočuje od úvodu. Ale nie; autor má na mysli všelijakých poslucháčov, preto v pláne pre každého určuje niečo; len kazateľ musí si vybrať, čo potrebuje pre svoje publikum. V úvode náčrtu postaví do jasného svetla problém, o ktorom bude hovoriť. Každú otázku vysvetľuje z Pisma, náukou snemov a pápežov, kde poukáže na bludy a ich praktické následky. Nasleduje náuka svätých Otcov a cirkevných učiteľov, potom náuka kresťanských mystikov a najnovších spisovateľov. Keď si prečítate len túto časť náčrtu, už máte dokonalý obraz o veci, o ktorej je reč. Koch totiž neobchádza ani pohanských spisovateľov a básnikov, ani bludárov, ani najmodernejšie vedecké smery, ktoré zasahujú do náboženstva. Všetko vie vložiť do rámca kázne tak, že vynikne pravda, ktorú objasnil

zjavenou náukou. Potom prikróči k akémusi názor-nému vysvetľovaniu, kde používa príklady z dejín prvotnej Cirkvi, zo života otcov na púšti, zo života starších i najnovších svätcov a katolíckych veľikášov, príklady zo svetových dejín, z prírodovedy, z techniky, zo športu, slovom zo všetkých odborov ľudského života. Preto vravím, že z jedného náčrtu dá sa vypracovať niekoľko kázni, a kazateľ sa tak skoro nevycher-pá, lebo látky je toľko, že sa nedá skoro vyčerpať. Oltárni bratia a bohoslovci, ktorí ovládajú nemčinu, nájdu v týchto kazateľských prameňoch všetko, čo potrebujú na kázne a na katechézu. Tretí sväzok: *Leben mit Gott* a *Das Leben in der Ge-meinschaft* obsahuje vyše dvesto náčrtov. Pripo-mením iba nadpisy niektorých: Náboženstvo, viera, nevera, naturalizmus, život z viery, indiferentizmus, povera, naturalizmus, modlitba, pobožnosť, Otčenáš, denné spojenie s Bohom, poslušnosť voči Bohu, hľa-danie Boha, cesty k Bohu, odpad od Boha, uctievanie Boha, sľub, svätokrádež, mravnosť, dobro a zlo, desa-toro, svedomie, úzkostlivosť, hriech, príležitosť k hrie-chu, hlavné hriechy, život v rodine, manžel, manžel-ka, voľba povolania, diéta, rozvod, rodina, náboženská výchova v rodine, rodinné modlitby, povinnosti detí, škola, peniaze, zamestnanie rodičov, sociálne postave-nie rodičov, láska k bližnému, ako si pomáhať, pomer jednotlivca k spoločnosti, zlý príklad, apoštolát atď. Na konci diela je vecný soznam, ktorý pomôže nájsť príklady aj z iných náčrtov, kde je reč o príbuznej téme. O ďalších sväzkoch budeme referovať v nasle-dujúcich číslach *Smeru*. Dielo netreba odporúčať, lebo svojím náukovým a látkovým bohatstvom odporúča sa samo. Zahraničným kupcom dáva Herder 25°. sľavu. Dielo radi vám objednáme. — im.

G. THILS: *Le clergé diocésain*. Éd. Desclée, de Brouwer et Cie, Bruges 1942, str. 142, broš. fr. 17.50. Mnoho sa už napísalo o živote a poslaní kňaza, najmä kňaza, čo žije vo svete. Volajú ho svetským kňazom, pravda, nie preto, že by žil svetsky, lež preto, že ne-žije ako rehoľný kňaz v kláštore. A vo svete má zvlášť-ne poslanie. V tejto knihe je nakreslený život kňaza podľa života apoštolov, ktorí tiež žili vo svete, a spolu je tu načrtnutá aj činnosť kňaza. Autor rozoberá po-jmy „apoštol“, „vyslanec“, a zo svätého Písma uk-azuje na to, že poslanie kňaza spočíva v stálom vyobra-zovaní Najsv. Trojice v dušiach, nakoľko apoštol-kňaz stojí pri prameňoch, z ktorých boží život prelieva sa do ľudských sfíc. Toto poslanie má určité predpokla-dy, totiž osobnú dokonalosť kňaza, ktorá vyplýva prá-vce z toho, že zastupuje na svete Pána Boha. Kniha je písaná pre bohoslovcov, vhodná pre duchovné uso-

brania. Oltárnym bratom ju odporúčam na rozjímanie. Knihu môžeme vám objednať. — im.

Dr. DENYS GORGE: *A l'école de Dom Columba Marmion*. Éd. Desclée, de Brouwer, Bruges 1942, str. 179, Fr. 21. V krátkom čase rozšírily sa knihy Dom Marmiona po celom svete, získal si už toľko priateľov, že dnes sa už vraví o jeho duchovnej škole. Neučí nič nové, ale staré pravdy, keď ich sám dokonale prežil, vedel spracovať a tak vysvetliť, že sa stali prijateľné a milé aj modernému človeku. Kardinál Mercier napísal, že z každej stránky jeho kníh „stúpa vôňa Písma“. Okrem Evanjelii je to najmä svätý Pavol, ktorý mu pomáha nájsť súlad medzi človekom vo svete a nábožnosťou, medzi životom vnútorným a vonkajšou činnosťou. Je to náuka o duchovnom živote taká, akú poznali prví kresťania z reči svätých apoštolov: jednoduchá, bez všetkého, čo život človeka rozbiha a nesjednocuje. Ale nie každý môže preštudovať všetky spisy Dom Marmiona, preto autor v tejto knihe podáva syntézu všetkých jeho kníh. Dielo vrele odporúčam. — im.

KILIAN BAUMER: *Krankenliturgie*. Benziger Verlag, Einsiedeln-Köln 1941, str. 741, na breviárovom papieri viaz. RM 11.80. Ťažko potešovať tých, ktorých choroba donútila dlhé dni, ba i roky, ležať na posteli a očakávať, čo príde. A jednako aj tí ľudia majú dušu, na ktorú ani v telesných bolestiach nesmú zabudnúť. I tým ide Cirkev svätá v ústrety. V tejto knihe nájdú trpiaci v nemocniciach, v sanatóriách a na frontoch útechu, ktorú môže dať iba Cirkev svätá, v ktorej hovorí Duch boží. Naozaj, Cirkev zasahuje vždy tam, kde ľudský rozum a skúsenosti strácajú akosi význam, lebo sú bezmocné. Keď telesný lekár skončí svoje poslanie, príde Cirkev, aby trpiacemu pomohla. Ako? Prečítajte si túto knižočku, a uvidíte. Život trpiaceho človeka nie je vyňatý z liturgického života Cirkvi. Cez celý rok Cirkev má veľa možností prihovoriť sa k trpiacemu a dať mu odpoveď na otázky, ktoré pokladá za nerozriešiteľné. Táto kniha patrí do nemocníc a všade tam, kde choroba stala sa životnou spoločnicou. — im.

LAMASCH MARGA: *Zum Ufer des Glücks*. Román. Verlag Benziger und Co., Einsiedeln-Köln; str. 262. Cena broš. RM 4.40, 5.50 Fr., viaz. RM 5.40, 6.75 Fr. Autorka nás svojím pozorovacím talentom s napnutím vedie cez spletilé sociálne a politické pomery povojnové až po najnovšie časy. Svojou vysokou mravnou hrdosťou poslúži aj ako pedagogické dielo. To cenu románu len zväčšuje. Dielo hodné povšimnutia. — mi.

votnej pôdy, v ktorej budete rásť, silnieť, pre dobro Cirkvi aj národa. A to bude i vaše najväčšie šťastie. Preto v novom školskom roku prijmite SMER ako svojho najlepšieho priateľa. Vieme dobre, že vaše peňaženky trpia suchotinami, ale čo na tom; Pán Boh je bohatý, on pomôže vám i nám. Dávame vám Smer za najmenší poplatok. Ti, čo si ho nemôžu predplatiť, nech nám smelo napíšu, pošleme im Smer gratis. My nepotrebuje vaše peniaze, ale vašu dobrú vôľu, vaše čisté srdcia, vaše nadšenie pre Boha, lebo toto všetko už teraz má väčšiu hodnotu, ako milióny. Čítajte Smer, žite so Smerom a získajte pre smeristické hnutie svojich kolegov. Nech nebude na Slovensku ústav, kde by nebolo smeristov. Postarajte sa o to.

Vdp. profesorov a katechétov náboženstva úctivo prosíme, aby upozornili svojich žiakov na náš časopis. Na vaše odporúčanie zadarmo pošleme Smer tým študentom, ktorí majú záujem o naše hnutie a sú chudobní. Podporte nás organizovaním smeristického hnutia na vašom ústave. S vašou láskavou spoluprácou rábame.

Ctp. bohoslovcí. Viacerí sa pýtajú, či by mohli napísať niečo pre Smer. Pokuste sa, ale hádam bude lepšie, keď dočkáte na žatvu svojich myšlienok, ktoré sa teraz rozvíjajú, ktoré ešte len kvitnú. Odporúčal by som vám niečo iné. V seminároch máte patrologiu; nuž povyberajte zo svätých Otcov také state, ktoré by sme mohli uverejniť v rubrikách Do výšav alebo Život, a tie prekladajte. Tam sa vybrúsi váš um, lebo budete nútení hlbšie nazrieť do obsahu, aby ste preložili veci naozaj hodnotné a aktuálne. Prekladáním svätých Otcov priblížite sa tiež k ich duchovnej a teologickej mentalite, a to má veľký význam pre vašu vedeckú kňazskú formáciu. Takéto preklady radi vám uverejníme.

Hromadných odberateľov prosíme, aby nám odpísali, koľko čísel im máme zasielať.

Prvé číslo tohto ročníka už nemáme, na to znovu upozorňujeme tých, čo pýtajú neskoršie všetky čísla. Ak by náhodou niektorí čitatelia nereflektovali na prvé číslo, budeme im povďační, keď ho pošlú, lebo veľa je tých, čo pýtajú toto číslo.

Pre členov SKM a ich spoločné knižnice dávame Smer za tú istú cenu ako študentom.

Dary na študentský tlačový fond: Dr. M. Chladný Hanoš, profesor, Zilina, 160 Ks; Dr. J. Tomanóczy, Sp. Kapitula, 4 Ks; J. Daniš, D. Motešice, 4 Ks; Anton Soltys, Kvetnica, 4 Ks; Gejza Hartmann, riaditeľ,

Trenčín, 4 Ks; Vladimír Hatiar, Ružomberok, 1350 Ks; Stefan Schimpl, Ružomberok, 13.50 Ks; Jolana Uherková, Trenčín, 13.50 Ks; Elena Šteisová, Trenčín, 13.50 Ks; Št. Pyšný, Vrbové, 3.50 Ks; P. Macko, kaplán, Bánovce n/Bebr., 13.50 Ks; Michal Úradník, farár, Soblahov, 30 Ks; Teodor Škultéty, Sp. Nová Ves, 10 Ks; A. Hrabovec, Veľká Bytča, 3.50 Ks; Št. Mrázková, Trenčín, 3.50 Ks; Juraj Pšenčík, Turč. sv. Martin, 3.50 Ks; Fridrich Zelina, kaplán, Krupina, 13.50 Ks; Viktor Poliak, 7 Ks; Rudolf Medzibrodský, Trenčín, 10 Ks; Rím. kat. farský úrad, Dubodiel, 10 Ks; Ferdinand Frantsik, farár, Trenčín, 40 Ks; Katechéti učňovskej školy v Trenčíne, 50 Ks; Ing. Alexander Vagáč, Trenčín, 34 Ks; Vincent Šinkovits, farár, Gutiše, 14 Ks; Jozef Šrobár, kanonik, Tekovská Nová Ves, 60 Ks; Dr. Pavol Bagin, Trnava, 34 Ks; E. Ferenčíková, Bratislava, 40 Ks. Štedrým darcom a priateľom študentov srdečné Pán Boh zaplať!

Už vyšlo druhé vydanie knihy
univ. prof. P. R. Garrigou-Lagrangea:

K B O H U.

Máte túto knihu? Nech nechýba
v knižnici ani jedného smeristu.
Nájdete v nej stručne, ale veľmi jasne
a vecne vysvetlený duchovný život,
jeho vzrast v troch obdobiach na zá-
klade životných skúseností najväčších
cirkevných učiteľov a mystikov.

Objednajte si ju v našej edícii.

Cena 16 Ks.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú
trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I.
Müller. Používanie novinových známok povolené
výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový
v Bratislave pod. čísla 144.487-III/1-1940. Dozorný
pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.

OBSAH:

ník II.

2.

lo 8.

Cesty. Rilke: Smrť Panny Márie 337. Dubravec: Jeho kráľovstvu nebude konca 338. Müller: Rozdelenie modlitby 342. Beňuška: Eucharistické učenie v Liste k Židom 347. Barnáš: Vzácné dary preblahoslavenej Panny Márie slúžia aj nám všetkým 352. Venturin Bergamský: Sekvencia na počesť Panny Márie 359. Soukup: Pútnik s bolesťou 360. Babor: O animácii plodu 363. Do výšav 367. Život 369. Literatúra 379.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.
SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.
SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 116.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

Smeristi v Maďarsku. Bohoslovcom a študentom posielame náš časopis gratis. Propagujte Smer medzi známymi a priateľmi, takto sa nám dostatočne odvdiačíte. Ti, čo si môžu časopis zaplatiť, nech pošlú predplatné medzinárodnou poštovou poukážkou.

Složenky prikladáme preto, aby ste nezabudli vyrovnať staré aj najnovšie dlžoby za Smer a za knihu K Bohu. Keď predplatné máte vyrovnané, pošlite nám nejakú podporu na študentský tlačový fond. I malou sumou pomôžete nám zväčšiť počet študentských gratis exemplárov.

Súkromný výťah poslali sme tým smeristom, čo nám získali nových odberateľov. Ak by aj vám patrilo a nedostali ste ho, napíšte nám.

Apoštolská povinnosť všetkých smeristov do Vianoc: Získať jedného nového odberateľa revue Smer. Keď si lepšie všimnete svoje okolie, poznáte, že je tam ešte dosť ľudí, čo Smer nepoznajú a radi by ho čítali. Veď dostávame listy, kde nám píšú, že už dávno túžili po takom časopise, len nevedeli, že

Rainer Maria Rilke:

SMRŤ PANNY MÁRIE.

3.

Tomáš apoštol sem prišiel, ale
neskoro; nuž anjel pozostal
pred ním, na to pripravený dbale
prv, a na hrob prstom ukázal:

Odvaľ kameň, keď ti duša čulá
chce znať, kde je tá, čo hojdušká
srdce tvoje: Hľa: tu spočinula
ako levanduliek poduška

na chvíľku, by ňou sa rozvoňala
v záhyboch zem ako jemný šat.
Slasť jej vône (citiš) oklamala
všetko mŕtve chorôb každú hať.

Kde belidlo: hľaď na ľanu pás,
kde hneď oslepne a nezahynie?
Z tejto čistej schránky tento jas
nad lúč slnka preňho jasnejší je.

Nežasneš, jak let ztiaď sa zdaril jej?
Nič inde, takmer ešte jak by ona
tu. No hviezdy v dojatí sa klonia.
Muž, tu kľakni, za mnou hľaď a pej!

Preložil Janko Silan.

Jeho kráľovstvu nebude konca . . . ¹

Dr. Štefan Dubravec.

Na poslednú nedeľu októbrovú pripadá sviatok Krista-Kráľa. Slávenie tohto sviatku nariadil síce iba až v našej dobe — v roku 1925 — pápež Pius XI.; no aj keď dotiaľ nebolo výslovného a zvláštneho sviatku, náuka o Kristovi-Kráľovi už od najstarších dôb vždy oduševňovala mysle veriacich a liturgia cirkevná tiež bola ňou rozličným spôsobom popretkávaná.

Už v katakombách i v Colosseu pred celou rímskou verejnosťou odznievalo z úst mučeníkov v samom smrteľnom zápase neohrozené vyznanie: „Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat!“ Už aj apoštolské vyznanie viery nás učí, že Kristus „sedí na pravici Boha Otca všemohúceho, odtiaľ príde súdiť živých i mŕtvych“. A nicejsko-carhradské vyznanie viery, ktoré sa vo svätej omši modlíme, výslovne hovorí slovami svätého Písma: „Jeho kráľovstvu nebude konca.“

Ale azda máloktorá náuka katolícka je tak výslovne uvedená vo svätom Písme tak Starého ako aj Nového zákona, ako práve náuka o Kristovi-Kráľovi. Kristus už slovami žalmistovými hovorí o sebe: „Ja ustanovený som kráľom...“² Aj Daniel v prorockom videní uzrel „Syna človeka“, ktorý dostal od Boha moc a slávu a kráľovstvo, takže všetky národy, pokolenia a jazyky mu budú slúžiť, a kráľovstvo jeho bude večné.³ To isté anjel zvestoval P. Márii bezprostredne pred vtelením Syna Božieho,⁴ potom sám Kristus to slávnostne vyhlásil pred Pilátom,⁵ a v posledných slovách,

¹ Luk. 1, 33.

² Žalm 2, 6.

³ Daniel 7, 13—14.

⁴ Luk. 1, 33.

⁵ Ján 18, 37.

ktoré na tejto zemi povedal, s nesmiernou velebnosťou sa odvolával na túto svoju kráľovskú plnú moc, na základe ktorej poveril apoštolov, aby pokračovali v jeho diele: „Daná mi je všetka moc na nebi aj na zemi; idte teda, učte všetky národy...”⁶

Pre jasnejšie pochopenie katolíckej pravdy o Kristovi-Kráľovi aspoň nakrátko uvádzame:

1. Kráľom celého tvorstva je Kristus nielen ako Boh, ale aj ako človek. Ako Boh je zrejme pôvodca všetkých tvorov, všemohúci Stvoriteľ a absolútny Pán neba i zeme. Ide však o to, že Kristus ako človek, ako jeden z nás, ako podľa ľudskej prirodzenosti od anjelov menší⁷ je predsa skutočne kráľom všetkých anjelov a ľudí a celého stvorenia. Písmo sväté uvádza Krista ako človeka, keď hovorí o ňom, že je „ustanovený” kráľom, že je „Synom človeka”, ktorý „dostal” kráľovstvo, že „Pán Boh dá mu prestol”,⁸ alebo ktorému - ako sám povedal už spomenutými slovami - je „daná” všetka moc. Tieto výrazy sa nevzťahujú na Krista ako na Boha, lebo ako Boh nemôže byť „ustanovený” kráľom, lebo je ním svojou božskou podstatou, spoločnou s Otcom aj Duchom Svätým.

2. Základom kráľovskej moci Krista-človeka nad celým stvorením je osobné spojenie (unio hypostatica) ľudskej prirodzenosti Krista s druhou božskou osobou, čiže tajomstvo vtelenia Syna Božieho. Týmto podstatným spojením Kristus-človek je osobou božskou, takže tento človek je spolu Bohom, tento človek je nekonečnej dôstojnosti, takže aj keď podľa ľudskej prirodzenosti je menší od anjelov, na základe tohto tajomného osobného spojenia tento človek je nekonečnej dôstojnosti a velebnosti, je preto hlavou nielen ľudí, ale aj anjelov.⁹

⁶ Mat. 28, 18—19.

⁷ Zalm 8, 6.

⁸ Lukáš 1, 32.

⁹ Svätý Tomáš Akv. III,

7 a. 11; III, 8 a. 3—4.

Kristus teda bol „ustanovený“ kráľom nad všetkými tvormi týmto tajomným osobným spojením ľudskej prirodzenosti s osobou božskou; vo chvíli vtelenia bol tento človek „pomazaný“ za kráľa a to pomazaný samým božstvom, s ktorým bolo jeho človečenstvo podstatne sjednotené v druhej božskej osobe.

Mimo tohto „rodného“ práva, zakladajúceho sa na podstatnom spojení so Slovom Božím, má Kristus vzhľadom na ľudí aj „získané“ kráľovské právo, zakladajúce sa na vykúpení.¹⁰ Kým totiž anjeli už vo chvíli vtelenia s jasotom nevýslovnej blaženosti mohli pozdraviť v tomto človekovi svojho Kráľa, lebo už požívali požehnania jeho kráľovstva, totiž radosť nebeskú, zatiaľ iní jeho poddaní, totiž ľudia, aj tí, ktorí mu boli najvernejší, pre hriech svojho praotca upeli v otroctve diabla, úhlavného nepriateľa Kristovho kráľovstva. Ba týmto dedičným hriechom boli vopred zapredaní do tohto otroctva vôbec všetci potomkovia Adamovi, aj tí, ktorí sa ešte nenarodili. Tu však dobrotivý Kráľ-Kristus sa podujal vyslobodiť svojich poddaných z tohto otroctva. Vydal seba samého za nich v poníženej poslušnosti až na smrť a to na smrť na kríži¹¹ a tak ich vymanil z moci diabla. Tým, ktorí boli už celkom pripravení (v predpekli), hneď dal plnú účasť v radosť svojho kráľovstva; pre tých však, ktorí ešte boli na zemi alebo sa len mali narodiť, založil na zemi viditeľné kráľovstvo, aby sa v ňom pripravili a zaslúžili si účasť v jeho večnom kráľovstve.

3. Kráľovstvom Krista-Kráľa na zemi je Cirkev svätá. Kristus síce ako Bohočlovek má kráľovskú moc vôbec i nad všetkými hmotnými bohatstvami, ale zriekol sa vykonávania tejto moci v jednotlivých podrobnostiach; po-

¹⁰ Pius XI. encykl. „*Quas primas*“.

¹¹ Filip. 2, 8.

drobné spravovanie zemských majetkov ponechal ľuďom a vyhlásil, že jeho kráľovstvo nie je z tohoto sveta.¹² Cirkev svätá je síce na tomto svete, na tejto zemi, ale je to kráľovstvo duchovné, ako sám Spasiteľ povedal pred Pilátom: kráľovstvo pravdy,¹³ alebo ako to liturgia podrobnejšie uvádza: „kráľovstvo pravdy a života, kráľovstvo svätosti a milosti, kráľovstvo spravodlivosti, lásky a pokoja”.¹⁴ Toto všetko v z á s a d e je uskutočnené aj v Cirkvi na zemi, v ktorej však ako v Cirkvi bojujúcej hriech v mnohých dušiach prekáža skutočné a úplné dosiahnutie týchto požehnaní, ktoré liturgia tak krásne ospevuje. No nesmieme si myslieť, že Cirkev je len akýmsi neurčitým, hmľistým kráľovstvom svätosti a lásky. Je to presne organizované kráľovstvo, s presne vymedzenou ústavou, Kristom ustanovenou, s mocou zákonodarnou, sudcovskou a výkonnou. Túto moc vykonáva Kristus v Cirkvi prostredníctvom svojich viditeľných zástupcov, keďže on sám po svojom zmŕtvychvstaní nezostal viditeľným spôsobom na zemi. Svätý Tomáš Akvinský dôkladne uvádza príčiny, pre ktoré sa slušalo, aby Kristus po svojom zmŕtvýchvstaní vstúpil na nebesá, kde — povýšený nad všetky tvory — sedí na Otcovej pravici a svojou kráľovskou mocou riadi svet.¹⁵

Našou úlohou tu na zemi je, aby sme aj vo svojej duši, aj v každej — či menšej či väčšej — spoločnosti horlivým uplatňovaním zákonov kráľovstva Kristovho v každom smere čím viacej rozšírili toto nadprirodzené kráľovstvo milosti, lásky a pokoja a tak s nádejou mohli očakávať aj hodinu svojej smrti, keď sa rozhodne, či budeme mať večnú účasť na tomto kráľovstve, a tiež s nádejou a radosťou sa

¹² Ján 18, 36.

¹³ Ján 18, 37.

¹⁴ Prefácia sviatku Krista-Kráľa.

¹⁵ III, 57—58.

mohli dostaviť vo svojom vzkriesenom tele pred Krista-Kráľa v posledný deň, keď ešte raz sostúpi na túto zem a shromaždí všetkých, aby posledným všeobecným sudcovským výrokom vypovedal a ustanovil odmenu spravodlivým a trest nespravodlivým; po ktorom výroku ako večný Kráľ na čele svojich verných s nimi všetkými vystúpi na nebesá, kde bude navždy a v plnej miere uskutočnené jeho kráľovstvo svätosti a milosti, spravodlivosti, lásky a pokoja, „aby bol Boh všetko vo všetkom”.¹⁰

¹⁰ 1 Kor. 15, 28.

Rozdelenie modlitby.

Dr. Inocent Müller, OP.

Modlitba je pozdvihnutie mysle k Bohu, výstup duše od zeme k trónu nebeského Otca, s ktorým chce nadviazať dôverný rozhovor. Tento rozhovor môže sa uskutočniť štvorako: Čisto vnútorne, ústne, súkromne a verejne. Na tieto štyri skupiny rozdeľujeme modlitbu.

Modlitba čisto vnútorná spočíva v rozhovore s Bohom, ktorý sa odohráva len vo vnútri človeka a nijako neprejavuje sa navonok. Svätý Pavol o tejto modlitbe napísal: „Budem sa modliť duchom, budem sa modliť aj rozumom; budem spievať duchom, budem spievať i rozumom.”¹ Vnútorná modlitba je teda uvažovanie, rozmýšľanie, nazeranie, rozjímanie, usoberanie, lebo to sú úkony rozumu a vôle, ktorých cieľ je spojiť nás s Bohom. Všetky tieto úkony dvíhajú dušu k Bohu a uschopňujú ju, aby bola vždy súcejšia v modlitbe spojovať sa s Bohom. Pri týchto vnútorných úkonoch utvrdzuje sa naše náboženské presvedčenie, poznávame potrebu osvojovať si ctnosti, lebo hlbšie poznávame šťastie duše,

¹ 1 Kor. 14, 15.

dôverne spojenej s Bohom. Učítelia duchovného života vravia, že táto modlitba je dušou ústnej modlitby, bez nej ústna modlitba je iba mechanickým vyslovovaním slov bez želaného účinku. O duchovnej modlitbe obšírnejšie budem písať neskoršie.

Ústnu modlitbu vyjadrujeme slovami a úkonmi. V Starom zákone častejšie sa spomína táto modlitba, keď svätopisci vyzývajú ľud, aby chválil Hospodina hlasom, ústami, spevom: „Svojím hlasom volávam k Pánovi, a vypočúva ma zo svojej svätej hory.² Pane, otvor moje pery, a ohlasovať budú ústa moje tvoju chválu.”³ A nie je to hádam zbytočné ústami vyjadrovať Pánu Bohu to, čo on dokonale vidí v našom srdci? Nie. Ústnou modlitbou vzdávame úctu Bohu nielen dušou, lež aj telom, najmä slovami, ktorými vyjadrujeme svoje myšlienky. To mal na mysli aj svätý Pavol, ktorý, keď vysvetlil kresťanom význam smrti Kristovej, vyzval ich, aby obetovali Bohu chvály úst spolu s Kristom: „Preto skrze neho (Krista) obetujeme vždy Bohu obetu chvály, to jest ovocie perí, ktoré vyznávajú jeho meno.”⁴

Svätý Tomáš Akvinský vo zvláštnom článku zaoberá sa tiež otázkou, či modlitba má byť ústna.⁵ V troch odpovediach ústnu modlitbu odôvodňuje takto: „Ústna modlitba je najprv na vzbudenie vnútornej nábožnosti, aby ňou pozdvihla sa k Bohu myseľ modliaceho. Lebo vonkajšie znamenia, či už slová alebo iné úkony, myseľ človeka hýbajú aj pri vnímaní a preto aj v citoch. Preto vraví svätý Augustín, že slovami a inými znameniami mocnejšie sa povzbudzujeme k rastúcej svätej túžbe. A tak v modlitbe potiaľ načím používať slová a zna-

² Žalm 3, 5.

³ Žalm 50, 17.

⁴ Žid. 13, 15.

⁵ Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 12.

menia, pokiaľ to osoží na vnútorné povzbudenie mysle. Ale keď je tým myseľ rozptyľovaná alebo keď jej to akokoľvek prekáža, nech prestane. To býva najmä u tých, ktorých myseľ aj bez týchto znamení je dostatočne pripravená na zbožnosť. Po druhé sa pripojuje ústna modlitba na splnenie povinnosti, aby totiž človek Bohu slúžil všetkým, čo má od Boha, to jest nielen myslou, ale aj telom. A to zvlášť prislúcha modlitbe, pokiaľ je zadosť činiaca. Po tretie sa pripojuje ústna modlitba z akéhosi pretekania z duše na telo pri prudkom cítení podľa onoho žalmu: Radovalo sa moje srdce a môj jazyk zajasal." Anjelský Učiteľ dodáva, že ústna modlitba môže povzbudiť tých, čo sú menej pobožní, aby sa tiež modlili, a najmä aby sa modlili usobranejšie.⁶

Ústna modlitba môže byť súkromná, keď sa modlí jednotlivec, alebo verejná, keď sa modlia viacerí, napríklad veriaci pri svätej omši, recitovanie kanonických hodín v chóre atď. Nielen jednotlivec, lež aj spoločnosť ako taká musí Pána Boha uctievať, musí ho uznávať za svojho najvyššieho Pána a dobrodincu. Preto svätý Pavol tak často povzbudzuje veriacich, aby pri chválení Pána Boha boli sjednotení nielen srdcom, ale aj hlasom: „Aby ste jednomyseľne a jednými ústami ctili Boha a Otca nášho Pána Ježiša Krista."⁷ Kristus Pán tiež vyzýval svojich učeníkov, aby sa shromažďovali na spoločné modlitby, a prisľúbil im, že príde medzi nich, aby im dal akúsi záruku, že ich modlitby budú účinnnejšie: „Lebo kde sú dvaja alebo traja shromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi."⁸ Nuž keď toto platí o shromaždení dvoch-troch osôb, tým väčšmi sa to vzťahuje na také shromaždenia, kde sa veriaci schádza-

⁶ Tamže k 2.

⁸ Mat. 18, 20.

⁷ Rím. 15, 6.

jú akosi úradne na božie chvály, na modlitby. Svätý Tomáš učí, že je nemožné, aby prosby mnohých, z ktorých sa stáva sfa by jedna modlitba, neboly vypočuté. Otec nebeský nevie odporovať sladkému násiliu spoločných modlitieb mnohých svojich dietok, ako aj náš pozemský otec skôr sa obmäkčí, keď ho o niečo prosia všetky dietky, ako keby ho prosilo len jedno.

Keď toto dobre pochopíme, pochopíme aj význam nedeľnejšej a sviatočnej svätej omše a vôbec dennej účasti na svätej omši. Svätá omša je verejná modlitba v najvznešejšom smysle slova, pri nej sa modlí sám Syn Boží, veriaci s Kristom spojení modlia sa jeho ústami, jeho srdcom. Keď teda chceme sa úzko spojiť v modlitbe s Bohom, keď chceme, aby naša modlitba nebola márna, modlime sa so všetkými veriacimi a spolu s Kristom pri svätej omši.

To je tiež cieľ liturgického hnutia, ktoré v poslednom čase aj v našej Republike našlo veľké porozumenie medzi pospolitým ľudom aj v kruhoch intelingecie. Zavádzajú sa recitované omše, veriaci modlievajú sa pri svätej omši z misálíka, a najmä mládež je poučovaná a vedená k prežívanému porozumeniu veľkého tajomstva obete svätej omše. Toto sú, vari, náznaky lepšej budúcnosti, lebo mláď, ktorá si osvojí ducha katolíckej liturgie, pre ktorú nedeľnejšia svätá omša nebude iba nanútenou dvadsaťminútovou povinnosťou, ale očakávanou chvíľou úzkeho spojenia s Kristom, obetujúcim sa a modliacim sa na oltári, tá mládež bude nepremožiteľná, lebo s tou bude žiť a pracovať nepremožiteľný Kristus.

Na to, aby verejná liturgická modlitba nebola iba nacvičeným obradom, ale živým prežívaním hlbokých tajomstiev svätej viery, vyžaduje sa liturgický duch, ktorý poniektorí

pomenovali liturgickým stavom. Kde chýba duch liturgie, tam nemôže byť reč o liturgickom živote. Preto verejná liturgická modlitba predpokladá aspoň začiatkové osvojenie rozjímania, poznanie vznešených článkov viery, lebo všetky liturgické obrazy a spôsoby vyjadrovania, znázorňujú božie zjavenie, ktoré liturgia predkladá v pestrých obrazoch a ktoré môžeme aplikovať aj na svoj mravný život.

Druhý dôležitý prvok, ktorý náleží k podstate liturgického ducha, je úplná podrobenosť zázračnej sile modlitby. Lahko sa môže stať, že zpočiatku nespozorujeme viditeľné účinky verejnej liturgickej modlitby. Ale to si načím zaslúžiť a takrečeno vybojovať stálym, vytrvalým cvikom. Tí, čo nevidia v sebe premôcť akýsi odpor k liturgickej modlitbe, tí vari nikdy nebudú užívať dobrodenie tejto modlitby, lebo je to dar neoceniteľný, dar boží. Ale kto sa úplne odovzdá a priamo zasväť liturgickej modlitbe, presvedčí sa o tom, že táto modlitba opanuje jeho telo aj dušu. Liturgická modlitba okrášľi ľudské myšlienky najpestrejšími farbami nadprirodzeného svetla, vtlačí do našej vôle a do našich srdiec nadprirodzenú silu a lásku, zladí do nadprirodzenej jednoty našu smyslosť, ba i pohyby nášho tela. Je to svätý súlad, ktorý uskutoční v duši Duch Svätý. Preto veľkí svätci vyhlásili, že liturgia usmerňovala celý ich život. Liturgia s kroka na krok vyvoláva v duši boží obraz sťa umelec, ktorý z obyčajnej hmoty tvorí veci drahocenné a užitočné.

A keď je reč o liturgickej modlitbe, načím zdôrazniť ešte jednu vec. Je to nevyčerpatelné bohatstvo úmyslov liturgickej modlitby. Veď štyri ciele svätej omše — klaňanie, smierenie, prosba a poďakovanie — môžu nás dokonale stotožniť so všeobecným úmyslom božím, istotne lepšie, ako naše nepatrné a storaké úmysly,

ktoré si sami vymýšľame. A toto stotožnenie je najväčším znamením našej oddanosti k Spasiteľovi a k jeho Cirkvi, lebo takto zriekame sa seba samých, aby sme si osvojili všeobecné úmysly božie. Naša modlitba je potom taká široká, ako vôľa modliacej sa Cirkvi; je oslobodená od každej nedokonalosti, od každej malúčkosti; môžeme povedať, že sa vliala do veľkého klaňania, prosieb a ďakovania mystického tela Kristovho. Z toho vyplýva aj účinnosť liturgickej modlitby. Veď vieme, že naše osobné úmysly, naše súkromné modlitby môžu byť bezvýsledné. Kým úmysly a modlitby Spasiteľa sveta a jeho Cirkvi sú také, že všetko na svete musí sa im prispôbiť a podrobiť, a to dosť často tajomne a nepochopiteľne. Preto liturgická modlitba spojuje nás s Kristom a s Cirkvou čo najužšie; nuž a toto spojenie je cieľom duchovného života.

Eucharistické učenie v Liste k Židom.

Dr. Pavol Beňuška.

List k Židom určený je istej skupine kresťanov zo židovstva; má za cieľ povzbudiť ich k vytrvalosti, aby sa nedali zlákať späť k židovskej náuke a nezmenili svetlo evanjelia za polotmu starej úmluvy. Pôvodca Listu poukazuje na to, aký nemúdry, ba aký osudný by bol podobný krok. Zdôrazňuje, že nová úmluva je dokonalejšia ako stará, že zákon lásky je náboženstvo definitívne nezmeniteľné, večné, ideálne.¹

Cieľom náboženstva je sprístupniť styk človeka s Bohom, a hodnota náboženstva je tým väčšia, čím lepšie podarí sa mu sblížiť nebo a

¹ Viď Prat, La théologie de st. Paul, 10. vyd., str. 415.

zem. Úloha kňaza je, aby bol prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi. Novozákonný prostredník Kristus ďaleko predstihuje Mojžiša a prorokov, svojím kňazstvom vyvýšený je nad levitské kňazstvo. A konečne aj Kristova obeta stojí nad obetou starozákonnou.

To sú hlavné časti, do ktorých autor vsuňuje povzbudenie k poslušnosti a k výtrvalosti, pričom dáva rozličné odporúčania a napomenutia. V poslednej časti je text, čo má význam pre štúdium Eucharistie: „Pamätajte na svojich predstavených, ktorí vám hlásali slovo božie, pozrite na koniec ich života a nasledujte ich vieru. Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes i na veky. Náukami menlivými a cudzími zvädzať sa nedávajte: lebo dobre je utvrdzovať srdce milosťou a nie pokrmami, ktoré neprospejú tým, čo ich požívali. Máme oltár, s ktorého tí, čo slúžia stánku, nemajú moci jesť. Lebo telo zvierat, ktorých krv za hriechy sa vnáša do svätyne skrze veľkňaza, spaľuje sa mimo tábora. Preto aj Ježiš, aby posvätil ľud svojou krvou, trpel von za bránou. Nuž vyjdime k nemu von z tábora nesúc jeho potupu. Lebo nemáme tu miesta trváceho, ale budúce vyhľadáваме. Skrze neho teda prinášajme Bohu vždycky obeť chvály, t. j. ovocie perí, velebiacich jeho meno. Na dobročinnosť však a na vzájomnú podporu nezabúdajte, lebo v takých obetiach Boh má zaľúbenie.”²

Réville, pripojujúc výklad k tomuto textu,³ hovorí: „Treba veľa dobrej vôle, aby sa našiel akýkoľvek vzťah na Eucharistiu.” Smysel podľa neho je jasný: Netreba sa starať o čistotu alebo nečistotu pokrmov, ako to robili ľudia Starého zákona. Pôvodca Listu chce iba toľko povedať, že z obetí kresťanského oltára sa neje, čo je pochopiteľné, lebo podľa neho jediná spasiteľná obeta je nadprirodzená obeta

² 13, 7—16.

³ Spom. dielo 70.

Ježiša Krista, prinesená raz navždy, v ktorej Kristus je spolu obetovaným aj obetujúcim. List k Židom, hoci za hlavnú tému má obetu a kňazstvo Kristovo, nerobí nijakú zmienku o Eucharistii, čo pravda neznačí, že by pôvodca nebol poznal alebo nebol pripúšťal eucharistické stolovanie. No podľa Révilla možno uvažovať: a) že pre autora tohto Listu Eucharistia nemá v nijakom stupni charakter obety; b) že Eucharistia nemá v jeho očiach tú dôležitosť, ktorú zaujala neskôr v kresťanskom obrade.

Totožné stanovisko zaujíma i Goguel.⁴ Zdôrazňuje najmä to, že Eucharistia nie je v strede záujmov pôvodcu Listu a že tento ju nespomína ako obetu, lebo ju nespomína vtedy, keď sa naširoko rozpisuje o obete Kristovej a keď vypočítava obety milé Bohu.

Vyhranenejšie je stanovisko O. Holtzmanovo.⁵ Podľa neho pôvodca Listu k Židom priamo odsudzuje sviatosťné požívanie, lebo jedlá neslúžia na utvrdenie srdca.

Aby sa toto radikálne stanovisko mohlo vyvrátiť, treba podrobne skúmať smysle úseku XIII, 7 an. Nachádzame tu najprv slová povzbudzenia k viere, ktoré autor určuje svojim čitateľom, aby sa nedali odvábiť od Ježiša Krista, ktorý je nezmeniteľný, a preto nech sa nedajú mýliť náukami meniteľnými, vrtkavými, cudzími.⁶ Čo nasleduje,⁷ je tesne pripojené k predošlému spojkou „lebo“. Autor povzbudzuje svojich čitateľov, aby „upevnili svoje srdce“. To isté im kážu aj iní hlásatelia, no stúpenci cudzích náuk odporúčajú im dosiahnuť tento cieľ požívaním pokrmov, kým pôvodca Listu tvrdí, že to neprospele ani tým, čo ich požívali; nebudú mať teda ani oni z toho

⁴ Spom. dielo 217—218.

⁵ Der Hebräerbrief und Abendmahl, v časopise ZNW 1909, str. 251—260.

⁶ V. 7—9a.

⁷ V. 9b—10.

osoh. Preto majú otvoriť svoje srdce milosti božej, utvrdzovať sa touto silou, a nie pokrmami, ktoré sú bez účinku pre dušu.

Tento výklad dobre zapadá do myšlienkovvej náplne celého Listu a srovnáva sa aj s jeho tendenciou: chrániť kresťanov zo židovstva i pred tým, aby sa nezúčastňovali na obetných jedlách, lebo im to aj tak nemôže osožiť.

„My máme oltár, z ktorého tí, čo slúžia stánku, nemajú práva jesť.“ Takto pokračuje List veršom 10. Význam tejto vety záleží na tom, ako sa chápe výraz „tí, čo slúžia stánku“. Je prirodzené, že „služobníci stánku“ sú kňazi levitskí, kňazi Starého zákona, lebo starajú sa o stánok židovský. Nie je nijako odôvodnené vidieť označených takýmto presným, pre čitateľa Biblie známym a určujúcim pojmom členov kresťanskej spoločnosti, ako tvrdí O. Holtzmann. Služobník bohostánku je kňaz Starého zákona, preto nemožno prijať ani vynález Holtzmannov, že „stánok“ je duchovný chrám Nového zákona. Smysel je tento: Podľa Starého zákona mohli iba kňazi jesť z niektorých obiet smiernych;⁸ teraz ani títo nemajú právo jesť s oltára, ktorý máme my, kresťania, tobôž ostatní Židia, čo nemajú kňazskej hodnosti. Preto nemúdre by konali tí, ktorí by sa chceli vrátiť k Starému zákonu, lebo tak by sa vytvorili z účasti na kresťanskej obete. Ba kresťan je vo väčšej výhode ako sám židovský veľkňaz. Tento priniesol do stánku iba krv zo zvierat, čo boli obetované za hriechy; telo ich bolo spálené mimo tábora.⁹ Kristus — obeta oveľa dokonalejšia, vznešenejšia ako starozákonný obraz — tiež sa obetoval za naše hriechy mimo tábora. No z tejto obety kresťania majú osoh, požívajú z nej. Preto roztrhajme všetky putá so Starým, ne-

⁸ Lev. 6, 19, 22; 7, 6; 10, 17—18.

⁹ Lev. 16, 18.

dokonalým zákonom a pridružíme sa ku Kristovi, poďme k nemu von a nebojme sa niesť jeho potupu, aj keď nám ju Židia na oči vyhadzujú. Veď konečne treba sa nám utešovať aj tým, že tu na zemi nemáme stály pobyt a že sa máme tešiť nádejou na budúci.

V závere tohto úryvku autor ešte povzbudzuje kresťanov, aby pamätali na skutky dobročinnosti a aby ich obetovali Bohu.

Hľa, takýto je smysel odseku. Treba teraz ešte ustáliť, aký je obsah obetného pokrmu, čo sa požíva s kresťanského oltára. Keď uvážime, že vo verši 9. sú spomínané „pokrmý“ a vo verši 10. zase „oltár“, s ktorého sa je, prideme k najpravdepodobnejšiemu výkladu, že verš 10. naznačuje skutočné požívanie. Požívanie s oltára u kresťanov značí Eucharistiu. Treba rozumieť pod „oltárom“ skutočný obetný oltár eucharistický, a nie kríž? Msgr. Ruch takto odpovedá: „Pre kresťanov, čo prišli zo synagogy, tento výraz je natoľko jasný, dobre volený, primeraný myšlienke, ak chce vyjadriť, že veriaci skutočne prijímajú z obety, nakoľko zase by bol pre nich podivný, neočakávaný, veľmi subtilný, slovom ťažko pochopiteľný, keby autor bol chcel vyjadriť, že kresťan sa zúčastňuje na ovoci utrpenia, alebo že má sa spojiť s Ježišom ukrižovaným.¹⁰ Máme oltár. List nehovorí iba o kríži, postavenom kedysi a už dávno odvtedy spadnutom, kde Ježiš sa obetoval. Ale určuje tu buď miesto, kde obeta Kalvárie sa dáva dnes prijímajúcim, buď krvavú obeť Golgoty, ktorú Kristus pokračuje, obnovuje, aby veriaci mohli sa z nej živiť. Možno teda povedať, že každé slovo tohto verša orientuje myseľ čitateľa k Eucharistii a ju predstavuje ako obeť.“¹¹

¹⁰ Uved. miesto, str. 804. ¹¹ Tamtiež 841.

V celom Liste niet priameho opisu kresťanských obradov; autor ich nepojal do svojich vývodov. Z toho však nemožno zatvárať, že by nijakú dôležitosť nebol kládol na Eucharistiu. Nemožno všetko všade povedať. Učenie o Eucharistii, o krste bolo už dostatočne známe z iných prameňov. Autor sa nerozpisuje ani o krste, to však neznačí, že ho zavrhuje. Nespadá do rámca jeho vývodov, aby naširoko podával opis kresťanských obradov.

Vzácné dary preblahoslavenej Panny Márie slúžia aj nám všetkým.

Dr. Štefan Barnáš.

Sú aj duše „vyvolené“. Pán Boh v živote týchto duší všetko tak zariaďuje, že všetky ich životné okolnosti plánovite smerujú ku Kristovi, ku snúbencovi týchto duší.

A sú zasa duše, ktoré zdanlivo žijú v shone slepých a ťažkých okolností a udalostí. Tak sa nám to zdá, ako keby Prozreteľnosť Božia sa vôbec nestarala o to, či tie životné okolnosti, v ktorých sa tieto duše nachodia, podporujú človeka v jeho snahe po spáse duší, alebo mu v tom prekážajú. Nám sa to tak vidí, že v takom prípade jedine od duše človeka a od milosti to závisí, či tú danú alebo dokonca prirodzenú nepriaznivú situáciu zvládne alebo nie.

Ako v prvom prípade, tak aj v druhom ide o tajomstvo Prozreteľnosti Božej, ktorú my pochopiť nevieme.

Panna Mária rozhodne patrí do prvej skupiny ľudí. Ona je „požehnaná“, to jest najväčšmi „vyvolená“ medzi ženami. Rovná a zreteľná cesta predvídania božieho (praescientia) vedie už od stvorenia sveta až po narodenie Panny Márie. Od stvorenia sveta pripra-

vuje Pán Boh svoju nevestu a Matku svojho jednorodeného Syna. Pripravuje ideál ženy.

Ako slávny umelec do rozličných farieb máča svoj štetec, aby namaľoval veľkolepý obraz Madony, tak to robí aj Pán Boh. Z rozličných pravzorov pripravuje Matku Božiu, preblahoslavenú Pannu Máriu, a zamierenie dejín Starého zákona je mu východiskom pre dejiny jeho kráľovstva.

„Matka žijúcich“ je obrazom matky život hojnejšie majúcich. Neplodná Sára je obrazom tej „neplodnej“ a tej „opustenej“, ktorá „má viac synov“.¹ Lebo tá, ktorá počala Syna Božieho bez muža, stala sa aj matkou Cirkvi, a tak vlastne z jej lona vychádzajú všetci synovia a dcéry Cirkvi.

Výstredne starostlivá Rebeka je obrazom úzkostlivo sa starajúcej matky Márie o osudy svojho syna a o osudy nás všetkých, ktorých jej Syn pri svojej smrti v Jánovi za synov odporučal a o ktorých dedičstvo toľkoráz ide.

A tak rad-radom s charakterových zvláštností svätých žien Starého zákona, ako: Judity, Estery, Rut atď., pripravuje Pán Boh cestou svojho jasného a určitého predvídania ideálny charakter preblahoslavenej Panny Márie.

No a teraz pozorujme len vlastnú zámernú Prozreteľnosť Božiu v živote preblahoslavenej Panny Márie.

Hneď pri vstupe Panny Márie do života ju môžeme vypožorovať.

Matka Vykupiteľova mala byť pannou, a tak úplnej telesnej čistote musela zodpovedať aj úplná duševná neporušenosť. Z toho nasleduje, že Panna Mária vzhľadom na zásluhy svojho jednorodeného Syna už pri počatí musela byť uchránená od poškrvny dedičného hriechu.

¹ Iz. 54, 1.

Ale keďže pod duševnou neporušenosťou rozumieme takú čistotu, ktorá vylučuje aj každé nečisté chcenie a ktorá znamená úplnú duševnú krásu a zvučný životný súlad, musela byť preblahoslavená Panna Mária v celom svojom živote uchránená aj od tieňa najmenšieho hriechu.

*

Hľadáme na Máriu, ozdobenú nebeskými darmi a vzácnymi ctnosťami. Pred nami stojí krásny ideál ženy. Mária, dievča z Nazaretu, ináč pochádzajúca z kráľovského rodu Dávidovho, stala sa „theotokos“, Bohorodičkou, ako nás o tom učí Cirkev na efezskom sneme.

Panna Mária, pravda, svojmu dieťaťu darovala len ľudskú prirodzenosť, ale osoba, ktorej preblahoslavená Panna Mária ľudskú prirodzenosť darovala, je Boh. A to je tuná rozhodujúce. Osoba je tá bytosť, ktorá sa na svet rodí a na svete vystupuje. Osoba je tá bytosť, ktorá detinskou láskou oslovuje svojho nebeského Otca, ale aj svoju Matku. Mária teda na svet „Logos“ (Slovo) porodila, Boha porodila. A preto je Bohorodičkou.

Ďalším takým darom, ktorým preblahoslavená Panna Mária bola od Boha ozdobená, je, že bola nielen pannou, ale aj matkou. Len ona jediná v dejinách ľudstva mohla byť ozdobená bielou ružou panenstva aj červenou ružou materstva.

U ostatných žien, keď sa stávajú matkami, biela ruža panenstva zatieni sa, zatiahne sa červenou farbou. Bielosť panenstva zmizne a nastúpi červená farba materstva.

Ale nie tak pri preblahoslavenej Panne Márii. Ona porodila Syna beztoho, aby bola muža poznala. To, čo v živote svojom počala, bolo z Ducha Svätého počaté. A čo počaté bolo, je Syn Boží, „Logos“ — Slovo. A ako Otec nebeský, keď od večnosti splodil Syna, nijako sa

zo svojej podstaty nevyčerpá, nič nestratil zo svojej podstaty, a ako aj rozumná bytosť, keď tvorí pojem (*verbum mentis*) sa nevyčerpá, lež naopak ešte zdokonalí, tak ani tá Panna, ktorá počala a porodila Slovo nemohla stratiť svoju panenskú podstatu; ale tým, že Slovo počala a porodila ešte sa aj vo svojej podstate zdokonalila, to jest ku svojej panenskej dokonalosti pribrala ešte ďalší klad, ona je Pannou-Matkou. Pri nej Panna-Matka nemôže znamenať protirečenie. Ako u Boha tým, že Boh Otec od večnosti splodil Syna a tým, že Duch Svätý od večnosti od Otca i od Syna pochádza a že tak v jednom Bohu sú tri osoby, nenastáva nijaké protirečenie, ale tajomstvo, pred ktorým sa koríme, tak aj v prípade Panny-Matky nejde o protirečenie, ale o tajomstvo. U Boha tým, že Boh Otec od večnosti splodil Syna a že Duch Svätý od večnosti od Otca a od Syna pochádza, nepribudlo viac dokonalosti. Ale u Panny Márie áno. U nej je to bytostná dokonalosť. Prozreteľnosť Božia svoju nevestu tak novým darom ozdobila.

Aj to je vlastne zvláštnou ozdobou Panny Márie, že porodila svojho jednorodeného Syna, totiž jej prvorodený Syn bol aj jej jediným dieťaťom. Viac detí Panna Mária nemala a bola Pannou ako pred pôrodom, tak aj po pôrode, ako nás o tom učí Cirkev na lateránskom sneme, opierajúc sa o svätého Lukáša,² svätého Matúša³ a svätého Jána.⁴

U rodičov ináč sa žiada, aby svetu dali čím viacej potomkov. Dať svetu potomkov značí rozmnožovať život na svete. A keďže je lepšie byť ako nebyť, no a zase keď žitie znamená „lepšie bytie“, tak dať svetu životy značí rozmnožovať bytia per eminentiam, čiže dávať svetu potomkov znamená plniť šľachetnú úlohu. No a potom čím viac potomkov dávajú ro-

² 1, 24.

³ 1, 25.

⁴ 1, 13.

dičia svetu, tým viac dávajú synov a dcier matke Cirkvi a tým viac občanov kráľovstvu nebeskému.

Lež nie tak pri preblahoslavenej Panne Márii. Ona tým, že porodila Syna Božieho, dala svetu život sám. Viac už ani svetu nemohla dať. Ona ako matka úplne vyčerpala svoju úlohu. Tým, že porodila čo len svojho jediného Syna, bola dokonalejšou Matkou, ako matka, ktorá by bola porodila a odchovala tisíc dietok. Mária-jednorodička značí teda dokonalosť.

Okrem týchto ozdobných darov, povedali by sme bytostných, preblahoslavená Panna Mária okrášlená je aj vlastnými mravnými čnosťami.

O živote preblahoslavenej Panny Márie tak málo vieme, ale aj z toho, čo vieme, môžeme usúdiť, že Panna Mária dosiahla najväčšiu osobnú dokonalosť.

Vrchol všetkej dokonalosti je, keď vôľu svoju dáme do úplného súladu s vôľou nebeského Otca. Toto musí byť vôbec životným cieľom človeka, ako to aj náš nebeský vzor Pán Ježiš vyjadril slovami: „Lebo nehľadám svoju vôľu, lež vôľu toho, ktorý ma poslal.“⁵ Kto činí vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesách, ten vojde do kráľovstva nebeského.”⁶

A v modlitbe, ktorú nás on naučil modliť a ktorá znamená obsah životných potrieb človeka, modlitba Otčenáš, vyjadruje obsah života človeka podľa jeho bytostného poslania; tam hovorí, aby sme sa modlili: buď vôľa tvoja.

Pán Ježiš, syn človeka, ktorý svätú vôľu božiu vo všetkom dokonale vyplnil, nazýva sa sluhom Jahve, a Panna Mária, ktorá s takým duševným pokojom, v úplnom duševnom vrovnaní vyslovila na pozdravné slová archanjela Gabriela tieto slová: „Ajhľa dievka Pá-

⁵ Ján 5, 30.

⁶ Mat. 7, 21.

nova, staň sa mi podľa slova tvojho,"⁷ je ozajstnou služobnou dievkou, slúžkou Pánovou.

Vôľa sluhu, vôľa slúžky musí sa shodovať s vôľou svojho Pána. A Panna Mária za svoje životné poslanie volí si byť slúžkou Pánovou. Tedy nielen v tom prípade chce plniť vôľu božiu, keď archanjel od nej žiada, aby privoľila byť matkou Syna Božieho, ale, ako vieme, vyplnila ju v celom svojom živote.

Toto je vznešený obraz Matky Božej, v statickom aj v dynamickom smysle. Na tomto obraze v značnej čiaske pracoval nebeský Umelec; ale ten obraz je vo veľkej miere aj Selbstbildnisom.

*

Na začiatku tejto úvahy sme povedali, že je to tajomstvo Prozreteľnosti Božej, keď v živote niektorých ľudí všetky životné okolnosti plánovite smerujú k ich božskému cieľu a zasa keď v živote iných ľudí ich životné okolnosti nijako nie sú zapojené do plánu spásy týchto ľudí.

Teraz sa pokúsime trochu pozdvihnúť závoj božieho tajomstva.

Músime predovšetkým vyhlásiť, že nikto nemá práva a ani len nemôže podozrievať Pána Boha z akejsi zaujatosti voči ľuďom, keď im nedáva toľko charizmatických darov, ako druhým. Lebo Pán Boh každému dáva potrebnú milosť na spasenie. A že predsa vo svojej nekonečnej láske niektorým vyvoleným dušiam dáva ešte väčšie milosti, ešte väčšie dary, to závisí úplne od jeho vôle. Čo je z nadprirodzeného poriadku, nemôže si nárokovať ten, čo je v prirodzenom poriadku.

Ale aj keď Pán Boh niektorým vyvoleným dušiam v hojnejšej miere dáva svoje dary, vlastne slúži tým dobru všetkých ľudí.

⁷ Luk. 1.

Pán Boh ako dobrý Učiteľ, ako dobrý Majster názorným spôsobom chce ukázať svojim žiakom na životných vzoroch beh života, jeho šťastlivé ukončenie. Je to teda urobené pre všetkých ľudí. Vyvolení svätí, v živote ktorých toľko nadmiernej lásky vidíme, majú nám byť svietiacimi majákmi. Najsvätejšia Panna, vyvolená medzi ženami, je nám rannou hviezdou.

Je síce pravda, že Pán Boh v živote preblahoslavenej Panny Márie a v živote svätých cestu života tak upravil, že sa stala bezpečne schodnou. Ale ich cesta celkom dobre môže poslúžiť nám všetkým. Nám nič iné netreba, len svoju životnú cestu zamerať na ich cestu a spojiť svoju životnú dráhu s ich životnou dráhou. Musíme kráčať za ich vzorom, a čo je hlavné, s ich pomocou.

Svätí z nebeských výšin totižto nám bezpečne osvetľujú túto cestu, pomáhajú nám kráčať po nej bezpečne, sú našimi orodovníkmi u Boha.

Ako je nám dobre, že my vyhnaní synovia Evini máme v nebesách Matku Máriu, ako je nám putujúcim v slzavom údolí dobre, že máme v nebesách svojich bratov a sestry, ktorí nás predišli a ktorí nás pozorujú, všimajú si našich bied a orodujú za nás u Boha.

No aj keď sa tak dívame na charismatické dary, v ktorých sa zúčastnila preblahoslavená Panna Mária, ako aj svätí, ktoré tak obdivujeme v živote Panny Márie a ktoré nevieme pochopiť pri čítaní životopisu svätých, vtedy si uvedomíme, že tieto vyznačenia, na ktorých spomínaní sa zúčastnili, sú aj naším spoločným majetkom. Nie je to len im preukázaná zvláštna milosť božia, ktorú im Pán Boh takým spôsobom udelil, ale túto milosť týmto spôsobom preukazuje aj všetkým ľuďom.

Takto sa máme dívať aj na prednosti preblahoslavenej Panny Márie a s úprimnou dôverou prosiť o jej láskavé orodovanie u Boha.

Sekvencia na počesť Panny Márie.¹

Blahoslavený Venturín Bergamský.

Zdravas, slávna Kráľovná panien, vzácny vinič, liek života, hrozno láskavosti.

Zdravas, bohaté jazero milosti; omy s nás hroznú špinu tela, nádoba čistá.

Ranná hviezda sršiaceho svetla, súhrn zákona; skrze teba svietia z božského svetla lúče učenia.

Ruža jarná, plná krásy a bez tŕnia viny, žiariaca a ľúba, vypočuj naše prosby, zbav nás záhuby.

Ceder hanblivosti, cyprus čistoty, myrha kajúcnosti, oliva nábožnosti, nard lásky, žriedlo šťastia.

Hviezda rosy, vôňa nových kvetov jari, prameň sladkosti, nádoba krásy, chrám Trojice, puto jednoty.

Hviezda velebná, ty tíšiš vlny, ty si prístav spásy, idem za tvojím svetlom, prosím ťa o milosť, Matka bezpríkladná, hviezda morská, Mária.

Ó Mária, Matka milosrdenstva, útočisko hriešnikov, úchylok slabých, stĺp rozhodnosti, strava svätosti.

Ó dobrá Matka, hodná chvály, radosť čistých srdiec, potešenie zarmútených, prostriedok na zdravie, strážkyňa našej slobody.

Archa úmluvy, pečať prisľúbenia, voz spásy, dobrá cesta k svetlu pravdy.

Tieň chudobnému, stánok nešťastnému, obeta za hriech, svetlo pravdy, pilník na neresti.

Trón Šalamúnov, Kráľovná nebeských trónov, rúno Gedeonovo, ruža nazerania, lože

¹ Sekvencia obsahuje prvky, z ktorých vznikly v 17. storočí loretánske litánie.

hanblivosti, balzam ľahodnej vône, Libanon bolesti, horiaca pec.

Rada vo vojne, závoj ľásky, útočisko úbohých, liek oproti skleslosti, vodkyňa zablúdených, pomocnica v práci, cesta úniku pre potlačených, ťold víťazov.

Zrkadlo čistoty, zázrak slávy, div milosti, ty si Matka nášho Otca, počiatok nášho Stvoriteľa.

Zdravas, krásna, zora jasná, oblak rosiaci, otras s neba rosu, pokrop suché srdcia.

Zdravas, plná milosti, pros za nás u Syna a vypros nám milosť, stoj pri nás v hodine smrti našej. Amen.

Pútnik s bolesťou.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

„Chvála vytrvalosti záleží v tom, že niekto neustupuje od dobra pre zdĺhavé znášanie ťažkostí a námah.“ Ťažkosti a námahy sú najistejší sprievodcovia pútnika na jeho ceste, sú jeho sprievodcovia najnebezpečnejší; no môžu sa mu stať sprievodcami najosožnejšími. Preto slová svätého Tomáša Akvinského platia aj v tomto smysle: chvála pútnika je, že neustupuje od dobra, od cieľa svojej cesty pre zdĺhavé znášanie bolesti. Znášanie bolesti je také dlhé, ako cesta pútnika. Teda od začiatku púte až po posledný krok v tomto putovaní zdar cesty záleží na tom, ako je pútnik s bolesťou.

Že bolesť je istá a nevyhnutná družka pútnika, o tom nikto nepochybuje. Tiež nikto nemá pochybnosti o nebezpečnosti tejto záhadnej družky. Najhoršie nebezpečenstvo bolesti je v slovách skúseného: „Ľlovek radšej poruší svoje najvážnejšie povinnosti, ako by sa pozrel bolesti do očí.“ Pútnik tomu nebezpečenstvu vyhne, ak pochopí, aká prospešná je mu bolesť na púti a ako si ju môže urobiť prospešnou.

Všetka múdrosť tohto umenia je vlastne obsiahnutá už v dejinách bolesti, či v tejto jedinej vete: Kým človek bol celkom a úplne boží, nebolo bolesti. Bolesť sa zrodila v tej chvíli, keď sa človek spreneveril Bohu. V tej chvíli, v ktorej by sa človek stal zase tak dokonale a úplne boží, ako bol pred prvým hriechom prvého človeka, v tej chvíli by bolesť navždy umrela.

Ale to nie je všetko. Musíme povedať, že Boh preto stvoril bolesť, aby človeka viedla späť k Bohu, aby ho robila viacej a dokonalejšie božím. Len preto je bolesť v živote pútnika. Dokázať to nie je také ťažké, ako by sa, hádam, na prvý pohľad zdalo. Ak je isté, že prvá bolesť sa zrodila, keď sa človek spreneveril Bohu, je rovnako isté, že bolesť nie je len výlučne trest, aby len trestala neplodne. Tak by to vedel Bohu spreneverený človek, ale tak to nevie Boh. V božích úmysloch a v božom diele platí myšlienka, veľmi často v Písme svätom opakovaná, že Boh nechce smrť hriešnika, ale aby sa obrátil a mal život. Preto bolesť v božích úmysloch a v božom diele má smysel trestania vlastne až druhotne. Keď totiž človek nechápe, že bolesť ho má viesť späť k Bohu a robiť ho božím. Len čo to človek pochopí, začne sa uskutočňovať božia myšlienka a božie dielo s touto sprievodkyňou pútnika na jeho ceste. Prestane byť nebezpečnou, stane sa užitočnou, keďže sa začínajú uskutočňovať slová: „Keby sa človek zasa stal dokonale božím, ako bol prvý človek pred hriechom, bolesť by prestala. Lebo potom bolesť ide s človekom na celú jeho púť, stáva sa mu vlastne zábezpekou dosiahnutia vznešeného cieľa jeho púte, lebo ho vedie k Bohu, stále, vytrvalo, až po koniec púte. Bolesť je teda od Boha. Keď sa človek spreneveril Bohu, stal sa uboleným. Boh urobil to, čo lekár robieva na uzdravenie a zachovanie života: rozvíri bolesti a horúčky aj v zdravých

čiasťkach, aby z bolesti skrslo zdravie a život. Tak nemá nič nemožne tvrdého ani kacírskeho táto myšlienka o bolesti pútnika, že je od Boha, a to preto, aby k Bohu viedla.

„Pre našu prirodzenosť pokoj, radosť, úspech sú plné nástrah a nebezpečenstiev. Ona v nich ľahko prilipne k blahobytu, ktorý ju obklopuje, ku svetu, ktorý ju vábi, k útechám, ktoré ju uchľácholia, k zemi, ktorá rodí kvety. Nech príde bolesť! Nech príde zrútenie všetkých našich snov, zrútenie všetkých našich nádejí, zrada všetkej našej nežnosti, smrť našich snáh so všetkými svojimi ranami! A nie je nám už ťažko pochopiť zemskú márnosť, nestálosť ľudských priateľstiev, ničotu veľkostí, zlobu času, biedy vyhnanstva: naše srdce sa odlúči od tvorstva a prilipne ku Stvoriteľovi; dobrovoľne sa odlúči od bytostí, ktoré milovalo a ktoré ho ranily svojimi trňmi.”¹ Prostým dôsledkom dosiaľ rozpriadanej myšlienky je toto zvolanie duchovného spisovateľa. Lež nie je také jednoduché tieto prosté myšlienky urobiť prostým skutkom vo vlastnej bolesti. Na toto uskutočnenie vymysleli a tiež skúšali najrozmanitejšie návody. Smieme teda tiež chvíľku hovoriť o nejakom návode, jednoduchom a vari pre každého možnom a uskutočniteľnom.

1. Pri bolesti chrániť sa hriechu. Tento hriech je označený šestorakým slovom a pojmom: pomstychtivosť komukoľvek a čomukoľvek; vzbura proti bolesti, proti ľuďom alebo proti Bohu; city nenávisti na hocktorú stranu; rozčuľovanie, hraničiace až na pomätenosť myšlienok; malomyseľnosť; netrpezlivosť nedočkavá, usilujúca o čo najrýchlejšie odstránenie bolesti. To je štvoraká cesta, ktorou skrze bolesť hriech ľahko prichádza do duše.

2. Odvráť pozornosť od bolesti a obráť pozornosť k nebu. Azda takto: „Pán Ježiš, milo-

¹ H. Riondel.

srdenstvo! Viem, že je to všetko vo твоjich najmilosrdnejších rukách. Nech to teda vo твоjich rukách ostane. Poznám tvoje ruky ako ruky najmäkšie." Kto sa vycvičil v tejto myšlienke, ktorej iba najhrubšie črty tu môžeme naznačiť, pozná, že v každej bolesti zažije čosi podobného, ako keď z temných mrakov rýchlo preniká slnko.

3. Pokús sa bolesť niesť kresťansky dokonale, totižto v prostote srdca, bez mučivých úvah sebalásky; mlčky, nerobiac prednášky o svojej bolesti a o svojich protivníkoch a protivienstvách; v pokornej láske k Bohu, od ktorého je tento liek. A čím viac je bolesti, tým lepšie nech si je tvoja duša vedomá, že je toho toľko, lebo veľmi potrebuje liek, a že je povolaná k vyššej kráse pred Bohom. Napokon nes svoju bolesť srdnate, to jest nie nervami, lež srdcom. Nervami nesená bolesť sa stane buď zúfalo neznesiteľnou alebo športom; srdcom nesená bolesť vychováva srdce ku veľkej láske, ku všetkému, čo je vyššie ako zem a jej šťastie.

O animácii plodu.

Univ. prof. Dr. J. F. B a b o r.

Nehmotný entelechický teleologický životný princíp rastlín a zvierat sa prenáša s generácie na generáciu pri rozmnožovaní, a to principiálne pohlavnom. U nižších ústrojencov sa prenáša tiež pri nepohlavnom rozmnožovaní, napr. pri pretrhnutí dážďovky, ktorej obidve oddelené časti sa regeneráciou doplnia na celé individuá; entelechia je deliteľná, čo vedel už A r i s t o t e l e s (podľa svojich pokusov s kúdlinkou). Entelechia ľudského tela je špecificky ľudská duša ako nesmrteľná duchovná podstata: kedy a ako sa táto spojuje so svojím telom? To je problém animácie plodu. Sám sa pamätám ešte na zastancov hypotézy gene-

racionizmu medzi katolíckymi bohovedcami. (Tertulián vravel: „sicut surculus quidam“), ale teraz platí obecné kreacionizmus. Je vlastne úplne zrejmá vec, že každá ľudská duša musí byť zvláštnym úkonom samého Boha stvorená, ale kedy, t. j. v ktorej chvíli individuálneho života sa to stane, s úplnou istotou, pre všetky prípady platnou, nevieme, ba mnoho dôvodov nasvedčuje tomu, že sa tak nestane vždy v rovnakej chvíli.

Hypotéza o animácii ľudského plodu vo chvíli počatia, t. j. biologicky vo chvíli oplodnenia, je u dnešných autorov vo väčšine. Je to ustálené v známej floskule: Ab initio conceptionis foetum anima rationali informari, et ex virili generatione statim concipi hominem, non brutum. No nie je to správne. Názor o neskoršej animácii (po počatí) prisudzuje sa tiež Hippokratovi a Galénovi, ale je príznačný aj pre stredovek. Podľa Allaria vykladá Dante veľmi srozumiteľne názor u človeka o rastlinnej duši od počiatku, neskôr o smyslovej a nakoniec o rozumovej. Uvádza na to (v XXV. speve) z Dantovho očistca tento nadmieru zaujímavý citát:

„... come d' animal divenga fante:”
si tosto come al feto
l' articular del cerebro è perfetto,
lo Motor primo a lui si volge ...
Spirito nuovo di virtù repleto
... e fassi un alma sola,
che vive e sente, e sè in sè rigira.

Ide o dielo Giov. Batt. Allaria, profesora detského lekárstva v Turíne: „Il problema demografico Italiano, osservato da un pediatra“, Torino 1935. Úvod k tejto knižke napísal vysoký štátny hodnostár Sil. Fabri, predseda národného diela za ochranu mater-

stva a detstva v Taliansku, kde sa teraz kladie veľký dôraz na eugeniku a euthéniku.

Katolícka Cirkev má zahalene (implicite) v tejto veci stanovisko, ktoré svätý Tomáš Akvinský zreteľne (explicite) definoval, ako ukazuje táto cirkevná prax. Ak sa narodí ľudské monštrum (teratologický prípad) také znetvorené, že na dlhší čas nie je súce žiť, udelí sa mu urýchlene jednoduchý krst, a to podmienený: Si tu es homo, ego te baptizo etc. (Podobne ako sa krstí novorodeniatko, o ktorom nie je isté, či už nezomrelo, slovami: Si tu es vivus, ego te baptizo etc.)

Ľudské dvojčatá vznikajú dvojakou cestou: buď sa súčasne uvoľnia výnimočne súčasne uzreté dve vaječné bunky a súčasne oplodnia, a potom môžu byť každé iného pohlavia, alebo sa mladý zárodok rozdvojí nejakým mechanickým vplyvom a z každej polovičky sa potom vyvinie samostatné individuum: v tomto prípade jednovajcových dvojčat majú oba jedinci to isté pohlavie; takým jednovajcovým dvojčatám sa v poslednom čase venuje neobvyčajná, až výstredná pozornosť vzhľadom na rozličné zjavy dedičnosti, a tak sme o celej veci už výborne informovaní. U dvojvajcových dvojčat môže nastať animácia buď vo chvíli oplodnenia alebo neskôr; u jednovajcových vo chvíli oplodnenia nemôže nastať: rozdelený zárodok sa veľmi ľahko môže vyvinúť vo dvoch jedincov, a u zvierat je to už mnohokrát vyskúšané; ale môže sa ľudská duša roztrhnúť na dva kusy čiže na dve duše? Rovnako nesmyselné by bolo pripúšťať možnosť, že by boli súčasne pristvorené dve duše do jediného oplodneného vajíčka v štádiu jedinej zrelej bunky so spermou: dokonalému hypostáznemu spojeniu ľudského tela s ľudskou dušou v jednom človekovi sa podobná nemožná predstava prieči katolíckej vierouke, ako aj kresťanskej

filozofii (kapitole antropologie v kozmologii) i patologii, fyziologii, biologii a všetkým vedám vôbec.

O animácii vo chvíli oplodnenia („trpné počatie“ podľa svätého Augustína) máme dogmatickú istotu len v christologii (vtelenie) a mariologii (nepoškvrnené počatie, ktoré sa práve od prvopočiatku svätilo ako sviatok, ako počatie).

Na uznanie možnosti neskoršej animácie, t. j. po oplodnení, treba veľmi dokonalého vzdelania v mnohých vedeckých odboroch, a nie je náhoda, že pôvodcom tejto náuky je taký veľduch, ako bol svätý Tomáš Akvinský. Prvotné ľudstvo vedelo o pôvode ľudskej duše v plode v materskom živote od samého Stvoriteľa, a tento plod požíval už ako samostatné ľudské individuum svoju ochranu telesnú, materiálnu aj právnu: v Starom zákone platilo za zvlášť ťažký hriech uderiť kňaža a ženu v druhom stave, a boly na to tiež veľké tresty, ale v talmude bol plod v živote matky označený výslovne ako iniustus aggressor, len čo si žena nepraje plod donosiť, a preto vraj môže byť právom usmrtený. To je však pohanský blud už z rozvratných čias: stoa učila, čo teraz zastanci zločinného potratu tvrdievajú, že plod je iba súčiastkou tela ženy, aj keď v skutočnosti je už vlastným ľudským jedincom. Allaria cituje na túto stoickú domnienku: „Partus antequam edatur, mulieris portio est vel viscerum.“ Podľa Aristotela a Plinia sa odhadovala animácia u mužských plodov na 40., u ženských na 80. deň po počatí; aj v Starom zákone bol čas na očisťovanie rodičky iný pri narodení chlapca a iný pri narodení dievčaťa. Staré rímske zákonodarstvo prenechávalo plod — ale aj deti vôbec — otcovskej moci, takže otec mal právo plod — ale aj dieťa už staršie — jednoducho podľa

svojej vôle usmrtiť. Naproti tomu justiniánsky zákonník plod chránil: „Qui in utero est, perinde ac si in rebus humanis esset, custodiatur, quoties de commodis suis agitur.”¹

DO VÝŠAV.

Odmena je nekonečná — ako ju dosiahneme?

Svätý Klement Rímsky.

Drahí, aké požehnané a zázračné sú dary božie! Nesmrteľný život, utešená spravodlivosť, pravda, ktorá nás činí slobodnými, viera, plná dôvery, svätá umiernenosť. Tieto všetky dary môžeme pochopiť svojím rozumom. Aké sú však tie dary, ktoré sú pripravené tým, čo ho očakávajú? Len najsvätejší Stvoriteľ a Otec vekov pozná ich počet a krásu. My však musíme sa usilovať dostať sa do počtu tých, ktorí ho očakávajú, aby sme sa mohli stať účastnými sľúbených darov. Ako sa tam dostaneme, drahí? Tak, že svoje smýšľanie s dôverou zakotvíme v Bohu, že budeme vyhľadávať veci, ktoré sú mu milé, že budeme činiť skutky podľa jeho svätej vôle a budeme kráčať cestou pravdy, odhodiac od seba všetku nespravodlivosť, nepravosť, lakomstvo, zvyady, zlobu a krádež, podpichávanie a osočovanie, nenávisť voči Bohu, pýchu, nadutosť, márnivú slávu a nepohostinnosť. Tí totiž, ktorí toto činia, sú v nenávisti u Boha; ale nielen oni, lež aj tí, ktorí s nimi súhlasia.

Toto je cesta, drahí, po ktorej idúc nájdeme svoju spásu, Ježiša Krista, kňaza našich obetí, ochrancu a pomocníka proti našej bezmocnosti. Skrze neho hľadáme k výšinám nebeským. Skrze neho obdivujeme nepoškvrnenú a vznešenú tvárnosť neba. Skrze neho otvorené sú oči nášho srdca. Skrze neho naša nemúdra a zatemnená myseľ rozkvitá v podivné svetlo. Skrze neho dal nám Pán okúsiť nesmrteľné poznanie, skrze toho, ktorý, keďže je odbleskom slávy božej a o koľko dôstojnejší je od anjelov, o toľko znamenitejšie meno nad nich dostal. Je totiž napísané v Písme svätom: A ty robíš duchov svojimi poslami a ohnivé plamene svojimi služobníkmi. No o svojom Synovi hovorí Pán takto: Syn môj si ty. Ja som ťa dnes splodil. Požiadať odo mňa, a dám ti národy za dedičstvo a do vladárstva tvojho končiny zeme. A opäť mu hovorí: Sed' na pravici mojej, kým nepolo-

¹ Pandecta 7, de statu hominum.

žím nepriateľov твоjich za podnož nohám твоjim.
Kto sú však nepriatelia? Ľudia zlí a tí, ktorí odporujú božej vôli.
Preložil H.

Poživajme tú istú Sviatosť oltárnu.

Svätý Ignác Antiochejský.

Usilujte sa teda vzdávať vďaku jedným spôsobom. Jedno je totiž telo Pána nášho Ježiša Krista a jeden je kalich v jednote jeho krvi. Jeden oltár ako aj jeden biskup s kňazstvom a diakonmi, spolu-sluhami mojimi. Čokoľvek budete činiť, robte podľa vôle božej.
Preložil H.

Pri žriedle múdrosti.

Lope de Vega.

Túžba po vedení, zo všetkých túžob najnenásytnejšia, cez toľké roky ma zmietala bez prestania v službe vedy a umenia! Kde je ovocie a odmena všetkej mojej námahy?

Čo som pokladal za pravdu, vidím, že je to len prelud. Čo sa mi zdalo svetlom, teraz mi je pochmúrnou hmlou — moje srdce stalo sa prázdny, chudobným na lásku a vieru. Márnosť je všetko vedenie!

Pane, teraz dvíham pohľad k tvojemu krížu, aby som u teba našiel umenie a múdrosť. Môžeš ma poučiť, ty, ktorý si tam pribitý? Môžeš! Ty, Kriste, ktorý si sa úplne odhalil na dreve múk, si otvorená kniha večnej múdrosti, ty si kniha života. Preložil H.

Povzbudenie k ctnosti.

Svätý Polykarp.

Preto opášané majúč bedrá svojej mysle, slúžte Bohu so strachom a v pravde. Odhoďte od seba márnivé vychvaľovanie sa a mnohé blúdenie. Verte teda v toho, ktorý vzkriesil z mŕtvych nášho Pána Ježiša Krista a dal mu slávu a miesto na pravici svojej, ktorému je podrobené všetko na nebi aj na zemi a pod zemou, ktorému každý duch slúži, ktorý príde súdiť živých aj mŕtvych, ktorého krv požadovať bude Boh od tých, ktorí neuverili v neho, a ten, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych, vzkriesi aj nás k životu, ak budeme robiť jeho vôľu, zachovávať jeho prikázania a milovať budeme to, čo on sám miloval. Varujme sa všetkej nespravodlivosti, to jest žiadostivosti, lakomstva, ohovárania, krivého svedectva. Neodplácajme sa zlým za zlé, nepravosťou za nepravosť, utrhačstvom za utrhačstvo, zlorečením za zlorečenie. Pamätajte, čo Pán učiac hovorí: Nesúďte, aby ste neboli súdení; odpú-

šfajte, aby vám bolo odpustené; buďte milosrdní a Pán zmiluje sa nad vami. Akou totiž mierou vy budete merať, takou sa nameria aj vám. A pamätajte tiež, čo je napísané: Blahoslavení chudobní duchom a ktorí sú prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je kráľovstvo nebeské.

Prel. J. H.

ŽIVOT.

Nepriateľ manželskej lásky.

Keď manželia zbadajú skrytú trhlinu nedorozumenia v spoločnom živote, nech hľadajú príčinu, ktorá láme sväté puto jednoty ich duší. A nemusia ju hľadať ďaleko. Hľadajte ju celkom blízko, hľadajte ju v srdciach. Tam je nepriateľ, tam sa skrýva vinník. Vo svojich prejavoch je nevyspytateľný a ľstivý. Je to sebaláska, tá láska k sebe samým, ktorá sa rodí s človekom, žije s ním a hádam s ním ani celkom nezomiera.

Ale vy povieť: Máme azda nenávidieť seba samých? Či azda príroda nás neprikláňa k tomu, aby sme milovali a hľadali svoje dobro? Áno. Príroda vedie človeka, aby miloval seba, ale tak, že hľadá dobro, ktoré mu rozum predstavuje ako najlepšie pre neho. Ale rozum poučuje aj ženu aj muža, že nie je len dobro jednotlivca, ale i dobro rodiny, ktoré v manželskej jednote a vernosti mení sa v dobro dietok.

Sú dve sebalásky, drahí novomanželia, jedna dobrá a druhá zlá. Druhá je vlastne len slušnejším výrazom pre sebeckosť, ale pritom nie je menej zlomyseľná. Aj muž aj žena pochádzajú od Boha. Boh utvoril ich prirodzenosť, ale nespôsobil jej pokazenie; toto pochádza z Evinej a Adamovej viny. My máme milovať seba samých podľa prírody, stvorenej Bohom, a nie podľa znetvorenia, zavineného našimi prarodičmi. Máme milovať svoje telo a svoju dušu tou duchovnou láskou, ktorou milujeme veci božie a Boha samého (svätý Tomáš, Summa theologiae II—II, ot. 25, čl. 4—5), ktorá sa rozlieva okolo nás a viaže nás s našimi príbuznými a bližnými. Aká je to láska? To je láska, ktorá spasí našu dušu, ktorá zachráni jednotu srdca v spoločnom živote a v rodine; je to láska, ktorá nenávidí skazy duše na tomto svete, aby ju zachovala pre život večný, podľa Kristových slov: „Kto nenávidí svoju dušu na tomto svete, na život večný zachová si ju“ (Ján 12, 25).

Oproti svätej a spasiteľnej láske stojí láska zvrátená, a takou láskou „kto miluje svoju dušu, stratí

ju". Aká je toto láska? Láska skazy. Je to sebecko, je to sebaláska, prameň všetkého zla, a preto, hovorí anjelský svätý Tomáš, láska k sebe je koreň nepravosti. „Radix autem totius iniquitatis est amor sui ipsius" (In Epist. 2 Tim. 3, 2, cap. 3. lect. 1). My sme ukázali, milovaní mladomanželia, že je to najväčší nepriateľ vášho spojenia, jeď, otravujúci vašu svätú lásku. Dve sebecká, nenávidiace samožertvu, neutvoria silné priateľstvo dvoch manželov, v ktorom chcieť a nechcieť je jedno a to isté, v ktorom všetko je spoločné, radosť i žalosť, práca aj odpočinok, núdza i dostatok. Sebaláska narušuje jednotu spoločného života. Sebecko manžela nie je vždy to isté ako sebecko manželky, ale predsa tieto dve sebecká svorne nesú vinu.

Sebaláska je veľký zvodca všetkých ľudských náruživostí. Je stredisko všetkých myšlienok, všetkých túžob a všetkých hnutí. Nezriedka sa stáva, že sa vyvýši ako modla, ktorej prinášajú obeť krásy, ktorá pasie oči, obeta súladu, ktorá lahodí uchu, obeta sladká, ktorá teší chuť, obeta vône, ktorá občerstvuje čuch, obeta mäkkosti, ktorá láska hmat, obeta chvály a podivu, ktoré sa lepia na srdce. Na vlastné potešenie, na vlastnú výhodu, na vlastné pohodlie zameruje nezriadená sebaláska všetky myšlienky, skutky aj celý život. Radšej nasleduje nesprávne chůtky ako rozum a pokyny milosti, neslúchajúc a nestarajúc sa o povinnosti voči Bohu a voči spoločníkovi a spoločnici domáceho kozuba. Ale život a nerozlučný sväzok manželský vyžaduje, aby sebaláska bola obetovaná povinnosti a láske k Bohu, ktorý pozdvihol a posvätil vašu spoločnú náklonnosť a učinil z nej lásku svojich dieťok, na ktorú ste dostali požehnanie kňaza a nebies. O manželky, neutekajte pred bolesťou, ktorá síce na chvíľku svráťte vaše čelo, ale dovedie vás k radosť kolisky, z ktorej k vám stúpajú vzdychy dieťaťa a silnejšie rozbúšia vaše srdce, z ktorej sa nafahujú ružové ústičky, hľadajúce vaše ňadrá, odkiaľ sa dvíha mäkká ručička pohladkať vašu tvár a odkiaľ žiari anjelský úsmev a otvára vám raj. Kolíske, milovaní mladomanželia, obetujte svoju lásku, položte celopal svojej sebaláske so všetkými jej starosťami; vaša materinská a otcovská radosť rozoženie všetky mraky, ktoré ona nakopila, ako pri východe slnka trhajú sa a miznú všetky oblaky. Pius XII.

Falošná horlivosť.

Niektorí ľudia si myslia, že vyhľadávať a kontrolovať chyby blížneho je prejav veľkej lásky, je to vraj horlivosť o ich spásu. Preto si brúsia akýsi sieť

mysel, ktorým sa špecializujú na podrobné rozoberanie chýb a nedostatkov brata, ktoré potom nemilosrdne odsúdia a úbožiakovi dajú vážne napomenutie, aby sa napravil. Pravda, niekedy to môže byť veľká služba, keď bližnému ukážeme nebezpečenstvo, do ktorého sa vrhá chybami alebo hriechmi. Zabolí ho to, ale jednako sa mu pomôže. Ale priamo čakať, kde ten môj „priateľ“ zhreší, dávať si donášať jeho chyby, rozširovať ich medzi inými, vykrúcať slová jeho prednášok alebo kázni, to už nie je ani horlivosť, ani láska, ale znamenie nízkeho charakteru. To konajú iba starobou znechutení ľudia, aby si skrátili drahý čas. Títo horlivci žijú len zo skutočných alebo vymyslených chýb bližného. Veď povedzte, čo by cez celý deň robili, keby nemali o kom rozprávať? Hádám by zahynuli od nudy a boli by vari nešťastní, keby na svete žili len svätci, ľudia bez hriechov a chýb. Takáto horlivosť nie je nič inšie, ako tajná nenávisť, a tá prekáža, aby človek čistým okom pozrel na bližného. A človek, ktorý nenávidí, ten vyhľadáva chyby bližného preto, aby v tých chybách akosi vynikla jeho dokonalosť, jeho šikovnosť a jeho zásluhy. Bohužiaľ, takýchto „apoštolov“ na svete je dosť, a ne jeden človek čaká, kedy takého horlivca Pán života povolá k sebe, aby sa oslobodil od jeho nezištnej starostlivosti.

Müller.

Lahostajnosť u katolíkov.

Pius X. kedysi povedal, že nebezpečenstvom pre vieru nie sú naši nepriatelia mimo Cirkvi, ani ich veľký počet, ale lahostajnosť a zbabelosť mnohých katolíkov. Lahostajnosť je mor, ktorý pomaly, ale iste vnáša do náboženského života smrť duše. Lahostajný človek vie, že má dušu, ktorú stvoril Boh na svoj obraz; vie, že tá duša musí žiť, že on už ako človek má určité povinnosti. Toto všetko vie, a jednako mu čosi chýba. Chýba mu čulý život, ktorý je nahradený živorením, lahostajnosťou. Lahostajný človek ako keby nič nevidel, čo je božie, čo je nadzemské, má zavreté oči pre všetko. Zdá sa, že spí, keď sa mu pripomínajú najvznešenejšie a najsvätejšie tajomstvá viery. Tie ho nezaujímajú, nevie k nim zaujať nijaké stanovisko, všetko je pre neho prázdne. Urážlivo mlčí, keď sa mu v duši ozve boží hlas, ktorý ho prebúdzá z chorobnej duševnej letargie; ku všetkému je tupý, chluchý a slepý. Preto lahostajný katolík je zbabelý! V súkromnom aj vo verejnom živote bojí sa ukázať ako katolík, mlčí, keď sa verejne uráža jeho náboženské ctenie, lebo mienka spoločnosti je pre neho viac, ako slová Boha-Krista, ktorý vravel: Kto mňa

vyzná pred ľuďmi, toho aj ja vyznám pred Otcom, ktorý je v nebesách. A niet sa čo diviť. Keď sám duševne umiera, ako by vedel zažívať iskierku božieho života u iných? Lahostajný človek nevedomky stáva sa praktickým nevercom, ktorý s vierou má už iba spoločné meno: kresťan. Ale ani to meno mu nepatrí, lebo nie je vyznavačom Krista, lež skôr tupiteľom jeho zákonov, preto v Cirkvi svätej je ako cudzopasník potiaľ, pokiaľ musí alebo pokiaľ má z toho nejaké výhody. Vrucne sa modlíme, aby Kristus uzdravil našich bratov od malomocenstva ľahostajnosti, lebo je to náš domáci, najnebezpečnejší nepriateľ.

Müller.

Časový nepomer.

Nábožné dievča sa ospravedlňuje: Nebola som v nedeľu na svätej omši, lebo som od rána do jednástej sedela u kaderníka „na trvalej“, a potom už neboly sväte omše. Inde zas počúvam, že mamička vie trpezlivo česať a strojiť svoju dcérku aj dve hodiny, len aby vyzerala slušne. V kruhoch kritizujúcich manželov často sa nariaeka, že pani matka vie vyseďieť pred zrkadlom celé hodiny, slečny dcéry nezostávajú za matkou, a takto sa domácnosť mení na kadernícky alebo na módný salón. Keď to tak človek počúva, začne porovnávať starostlivosť ženského sveta o krásu tela so starostlivosťou o krásu duše.

Šaty musia byť, nie nejaké staré, ale vždy nové alebo aspoň prešité podľa najnovšieho vkusu, lebo šaty robia človeka. Klobúk musím mať, i keby som mužovi cigánila, že peniaze potrebujem na nákup. A teraz si prezrite zásobáreň prostriedkov na pestovanie krásy. Všetelijaké vody, parfumy, stredoveké mastičky a líčidlá, púdry atď. Je to malá drogéria, v ktorej okrem prostriedkov na ničenie domácich škodlivých zvierat nájdete temer všetko. A koľko to stojí? To nikto nevie. A je zaujímavé, že všetko toto potrebujú iba ženy pochybnej krásy, tie pravé krásavice sú spokojné s božou, prirodzenou krásou. K peňažným výdavkom pripočítajte stratu dlhého času, frflanie mužov, a výsledok sa vám zjaví vo forme výroku svätopisca: Márnosť nad márnosť...

Ale žena všetko znesie, len aby bola pekná, veď napokon sám svätý Pavol napomína ženy, aby sa páčily mužom. Musia sa teda postarať o to, aby byly pekné.

No nezabúdajme, že telesná краса vábi iba vtedy, keď je prežiarená krásou duše. A to platí vo zvýšenej miere o ženách. Mužovi imponuje ženská jemná, nepoškvrnená duša, lebo telesná краса skoro pomi-

nie. Bez božej krásy žena ostáva iba polovičatým človekom. A koľko času venuje ženský svet duševnej hygiene? Keď raz v roku na Veľkú noc majú obnoviť, okrášliť dušu, aké starosti, či to naozaj musí byť, veď nikoho nezabily, nikoho neokradly. Ranné a večerné modlitby? To je akási blesková zbierka myšlienok, pri ktorých ústa vravia o Bohu a myseľ blúdi po korze. Svätá omša v nedeľu? Podľa možnosti len tichá, bez kázne, lebo sú aj iné nedeľňajšie starosti. Náboženské čítanie? Niektoré z náboženskej literatúry majú iba starú modlitebnú knižočku, ktorú im kedysi darovala mamička. Náboženské knihy a časopisy sú dosť drahé, a peniaze potrebujú na iné veci... Činnosť v katolíckych spolkoch? Pri dennom zamestnaní nevystačia s časom. A mohli by sme vyratúvať aj iné povinnosti, ktorých sa nedotknú preto, že nemajú čas alebo peniaze. Isteže to neplatí o všetkých, či to platí o väčšine alebo menšine, nech rozhodnú ony samy. Jedno je isté, že takáto žena málo dbá o krásu duše, príliš sa venuje sebe samej; a keď zanedbávame to najdôležitejšie, ako môžeme očakávať božiu pomoc? Rozdeľme svoj čas spravodlivo, tak aby záujmy duše netrpely pre záujmy tela. Müller.

Kňaz.

Čo je kňaz? Ťažko dá laik odpoveď na túto otázku. Definovať kňaza nevie, ale čo je kňaz, dozvie sa človek vtedy, keď počúva vo verejnom živote hlasy, čím by vlastne ten kňaz mal byť, čo ľudia od neho očakávajú, ako si ho predstavujú. Až potom pozná laickú definíciu kňaza. Hocikedy načim otvárať oči nad tým, čo ľudia myslia o kňazovi, ktorí na ňom vidia len reverendu, a nič inšie.

Skúsený, starší kňaz takto tlmočil smýšľanie sveta o kňazovi:

Na kazateľnici nenávidený obhajca pravdy, ktorý nepozerá na ľudské, malicherné smýšľanie. V škole je vítaný nemou otázkou: Čo tu chceš? V dobe televízie sa ho pýtajú: Čo tu hľadáš so svojim svedným zrkadlom? Na ulici je nevítaným strašidlom nešťastia pre tých, čo sa veľa nenamáhajú, aby si odpuli aspoň v slušnej vzdialenosti. Symbol smoly pre všetky sextánky a pohoršenie všetkým v pokrokovosti zošedivým hlavám. Smilník pre všetkých smilníkov, zlodej pre všetkých zlodejov. Človek, z ktorého jedni chcú mať anjela, iní zasa vyhlasujú ho za diabla, lebo nevedia pochopiť jeho dôstojnosť, ktorá je nad anjelov. V spolkoch je súhrnom všetkých funkcií, nevyčerpatelná nádoba prednášok, vytrvalý osol, na ktorého možno naložiť všetko, čo je iným nepríjemné. Tešiteľ

starých panien, umierajúcich babičiek v chudobincoch a penzionovaných starcov. Nevyčerpatelná studnica žartovania pre všetkých. Nevyhnutné číslo každého kabaretu. Dezinfekčný nálepok, ktorý sa prilepí tam, kde už všetko hnie. Kto v živote už doštudoval šlabikár, pokladá sa za oprávneného kňaza reformovať.

Len tí, čo kňaza dobre poznajú, vedia, že v sponseľnici je zástupca večnej Lásky a nekonečného Milosrdenstva a pri oltári poslušný nástroj božej vôle.

A pre túto poslednú, svetom nepochopenú vetu, kňaz je vývrhefom spoločnosti a pritom jediným sprostredkovateľom záchrany. Müller.

Rozmnož nám vieru!

Hladina svetových dejín nebola ešte nikdy taká rozbúrená a spenená ľudskými vášňami, zlobou a bezprávím ako za našich čias. Protestantizmom odlomená haluz chorobne zracionalizovaného kresťanstva a najmä filozofické bludy 19. a 20. storočia pri-nášajú svoje zlé ovocie. Ako kedysi apoštoli za divej búrky na jazere Genezaretskom stáli bezradne okolo spiaceho Ježiša, i nás pochyťí časom takáto bezná-dejnosť a malovernosť, najmä keď príboj silnejšie zaútočí.

Bohužiaľ, oko našej duše zaostruje sa dnes oby-čajne len na frontové zprávy novín a naše uši sa chcú nasýtiť zvestami rádiových vln. A keďže strach má veľké oči, nie div, že tu i tam vidno, ako malo-verní sťahujú na svojich loďkách plachty činnosti za slávu božiu, dobro a spásu bližného. Do tmavošera nášho duševného poľa vnikajú totiž zvonku ešte tmavšie tiene ľudskej biedy a spolu s nimi aj od-porný zápach zvieracích vášní, ktoré ich zrodily. Do tmavošera, lebo v strede nášho poľa je predsa len malý uhlík, možno taký ako gombík na zimnom ka-báte. Je to uhlík malej viery. Nie je vatrou, — preto tie svierajúce kľče strachu, preto to zúfalé volanie: hynieme! hneď pri sorskupovaní čiernych mrakov a pri prvých záberoch víchra.

Ak sa nám zdá, že Ježiš spí — ako za búrky na jazere Genezaretskom — a nerozuzľuje chaotické kľbo dnešných pomerov starovekým teatrálnym: deus ex machina, a to ešte tak, ako by si to každý jednotli-vec sebecky želal, to ešte nie je nijaký dôvod pre objektívne obavy. Boh je nekonečne múdry a mocný; on vie, čo robí a čo chce. Stará sa o nás a miluje nás; viera nám to vraví. Nuž a našu dušu jednako sužujú kľče strachu a malovernosti. Možno sa tomu čudovať? Nie. Kto vidí trocha ďalej, zaraz pochopí, že malý uhlík nerozoženie príšery, pochádzajúce

z prevrátených pomerov 20. storočia. A tým menej posvieti správne na cestu, poznačenú značkami praktickej náboženskej ľahostajnosti, ktorá pôsobí tie kŕče, lebo niet v nej istoty a duševného pokoja. Pokoj je len vo viere, lebo viera sa opiera o Boha, v ktorom je absolútna istota. Tejto istoty však nieto vo viere slabej, chabnúcej, ktorá pre orientáciu nášho duševného poľa neznamena nič alebo len málo. Ak je teda reč o viere, tak tu načim rozumieť vieru živú, stálu a mohutnú ako vatra, ktorú živia nové a nové horľaviny.

Aký pokojný je pohľad vierou vyrovnanej duše aj do chaotického varu našich dní. Kristove slová: „Ani vlas vám nespadne s hlavy bez vôle vášho Otca“, „Ja som s vami po všetky dni“, rodia v nej zdravý optimizmus, svätú zmužilosť a Jobovu trpezlivosť. O takúto vieru sa treba predovšetkým často a vrúcne modliť: Pane, rozmnož nám vieru! No modlitba na rozduchanie tejto vatry nestačí. Je nevyhnutne potrebné, aby sme na ňu ustavične prikladali horľaviny svojho kladného usilovania, ktoré je v tom, že čítame duchovné knihy, časopisy, navštevujeme — podľa možnosti — náboženské prednášky, spravujeme sa nielen vo verejnom, ale aj v súkromnom živote podľa zásad viery a používame prostriedky milosti. Ak splníme tieto podmienky, je nemožné, aby nás Boh nevypočul a nerozmnožil našu vieru, ktorá je jediným kompasom v dnešnej dezorientovanosti.

E. Macák, SS.

Jakobín pred katedrálou.

V Dijone zdvíha sa gotická katedrála, na jej hlavnom portále všetky sochy apoštolov, mučeníkov, svätých a vyznavačov sú dôkladne zničené. Páchatelom bol jakobín. Za veľkej revolúcie každý deň ráno prichádzal k chrámu, postavil si rebrík a veľkým kladivom jednu sochu po druhej horlivo rozbíjal. A na prázdnu stenu boli neskoršie pripevnené slová: Voľnosť, rovnosť, bratstvo, je schopné života, čo je zdravé a naozaj pokročilé, pochádza práve od tých apoštolov, mučeníkov, svätých a vyznavačov, ktorých nerozumne a zúrivo rozbil. Nechápal, že bez ich obrovského diela, ktoré vykonali v mene svojho Pána, a to vo vnútri ľudu, a ktorým premohli moc cézarovu, ani francúzska revolúcia by nebola možná.

Nechápal, že nijaká slobodná vymoženosť, nijaké spoločenské reformy neboly by vedely prekonať moc panujúcich a sebecko bohatých. Keby bol kvas kresťanského učenia pomaly a dlho vo svedomí v tam-

tých nepôsobil a týmto ich pevnú vieru v právo ich výsad neotriasol a spolu v nižších triedach neprebudil ideu rovnosti všetkých ľudí pred Bohom a predstavu života, človeka dôstojného, nerozžal, nikdy nižšie triedy neboly by získaly tú mravne-náboženskú vieru na právo svojho oslobodenia a svojho pokroku.

Boly to idey, ktoré z kresťanstva sa zrodily, ktoré srdce vyšších tried dobyly a ochromily silný politický odpor tých, ktorí mali moc. Ľud nezvífazel v pouličných bojoch, ale vo svedomí panujúcich tried. A ľud svoje pozície v tej miere zase stratil, len čo zabúdal na pravú príčinu svojich úspechov a veril, že môže sa spoľahnúť len na fyzickú, hmotnú moc revolúcie v jednotu spojených mäs.

V Biblii hovorí Boh k pyšnému človekovi: „Zabudol si, že tvoje hrozná sú z môjho révového kra.“ A niet hlbšieho slova, ktoré by vysvetľovalo terajšie pomery. Všetci, ktorí dnes s hrôzou a odporom vidia, ako nový césarizmus posmešne nohami šliape slávne „ľudské právo“ a dôstojnosť osobnosti, ako nové barbarstvo bez výčitky ide cez všetko, čo sa zdá zabezpečeným majetkom ľudskej civilizácie, všetci tí ešte nepochopili, že „ich víno je z toho nebeského révového kra,“ o zničenie ktorého práve oni a ich predkovia v mene zle pochopenej slobody a rovnosti usilovali.

Všetka ozajstná sloboda pochádza z duchovného oslobodenia ľudskej osobnosti, ako ju Kristus hlásal a svojím príkladom potvrdil. Všetko prekonanie spoločenských nerovností pochádza z hanby pred kresťanským Bohom. Všetko pravé bratstvo z vífazstva križa nad samolúbou a so sebou stále spokojnou ľudskou prirodzenosťou. Fr. W. Foerster. - Prel. V. K.

O tom, po čom všetko túži.

Celý svet leží v zlom. Koreň jeho je hriech, vzrast jeho bolesť a plod jeho smrť. Jediné vo svojej bytnosti, trojaké vo svojej podobe.

Celý svet leží v zlom a podstata tohto zla je v nesúlade všetkých bytností, v ich vzájomnom odpore a nespojitosti.¹ Živé — neživé, Riman — Žid, barbar — Skýt, obrezaný — neobrezaný, otrok — slobodný, od najnižšieho stvorenia počnúc, všetko stojí proti sebe, všetko sa chce zmocniť života výhradne len pre seba. Dajeda bytnosť silou svojho sebestva odlučuje sa od ostatných, usiluje sa izolovať.

¹ Solovjev S. V.: Religiónyja osnovy žizni. Petrohrad 1884.

vynachádza tucty delidiel a rozlišovadiel, či už podľa krviniek alebo žalúdka, vylučuje súdržné sily, zhoršuje trenie, stavia zlú dilemu: buď ja, alebo druhý, a tak provokuje proti sebe silu všetkých, ktorá ju napokon tiež zničí. Všetci bojujeme o korunu a pri tom splietame trnie na hlavu svoju a na hlavu bližných. Toto je onen nešťastný kruh, také je zlo sveta, o ktorom nie náhodou hovorí práve apoštol lásky.² Boj, temno, chaos!

Často sme naklonení veriť, že toto zlo je čímsi nezvratným. No nie je to tak. Ono je lživé a zvrátané. Smysel sveta nie je v ňom. Ba naopak, v nesúlade všetkých bytností, v ich vzájomnom odpore a nespojitosti, je nesmyselnosť sveta. Nesmyselným totiž voláme všetko, čo s ničím neharmonizuje, čo všetkému odporuje a s ničím sa neviaže. Smysel sveta je súlad, jednota, mier. Pôsobí ako skrytá sila vo všeobecnom chaose, mnohokrátym spôsobom sa usiluje na povrch; usiluje sa prehovoriť, preniknúť z hmotnej tmy, zápasí s nepriateľským počiatkom nesúladu a nespojitosti a postupne nad ním víťazí.³

Hoci niekedy upadáme do pokušenia pokladať to za subjektívny ideál, no, predsa je to tak. Nijaká bytnosť, aj keď je sebecká, nemôže obstať sama osebe. Dajeda bytnosť skutočnú existenciu má len v jednote so všetkým. Všetky bytnosti sú vzájomne odkázané na seba, sú navzájom pospájané, navzájom sa nosia, navzájom si slúžia, a to či už vedome alebo nevedome, dobrovoľne alebo nedobrovoľne. Ani jedna nie je sama pre seba, ani jedna nepatrí výhradne len sebe samej; všetko musí slúžiť. Nejestvuje nijaká izolovanosť. Prednosť existovať nepatrí časti, ale celku. Zdroj každej existencie je absolútny celok — Boh. A tak, keď nič nemôže obstať samo osebe, to značí, že oddelenosť je nespôsobilá, to značí, že nie je pravdivá, že pravda je na opačnej strane.

Súlad, jednota, mier. V tom je smysel aj pravda i krása i najväčšie dobro sveta. Súlad, jednota, mier — takto bolo na počiatku a tak bude i na konci. Že tomu tak nie je dnes, to nie preto, že by sa Boh bol dajako zmenil, ale preto, že človek sa zmenil. Boh sám v sebe je nezmeniteľný, bo ináčej by nebol Bohom. On je vždy rovnaký — včera, dnes i na veky. Jeho prerazené srdce aj dnes objíma svet rovnakou láskou, akou ho objalo na počiatku. Jeho prebodnuté ruky rovnako žehnajú dnes, ako žehnaly

² Ján I, 5, 19.

³ Solovjev S. V.: Čtěníja o Bogočelověčestvě. Sořný Hrádok 1877.

Adama, keď mu dávaly najbožskejší dar — slobodnú vôľu. Dnes s tříňovou korunou rovnako slávne vládne ako na počiatku, a výslednicou jeho vlády aj dnes je súlad, jednota, mier. Boh sa nezmenil, ale človek zmenil svoj pomer k nemu.

Na počiatku bol človek spojený s Bohom, žil neprestajne v Bohu, žil životom božím; bol s ním v pomere ako syn k otcovi; ľudská vôľa bola spojená s vôľou božou. Človek prinášal Bohu duchovnú obeť svojej vôle a Boh prijímal túto obeť, aby z nej učinil bohoľudskú silu, súcú tvoríť veci božie vo svete, svojou vôľou a s božou milosťou. Človek, zriekajúc sa svojej vôle, obetujúc ju Bohu, privolával aj pre ostatné stvorenia slobodný sväzok s vôľou božou. Súc spojený s Bohom, choval sa k ostatným stvoreniam božsky. Choval sa k nim tak, ako sa choval Boh k nemu. Bol spojúcim článkom medzi Bohom a ostatnými stvoreniami, medzi nebom a zemou, takže všetko tvorstvo chcelo len to, čo chcel Boh. Boh, človek, ostatné stvorenia, všetko mravne sjednotené, všetko solidárne medzi sebou, všetko v pravom pomere. Duch a hmota, duša a telo vnútorne smierené. Hmota sa neprotivila duchu a duch neničil, nepohlcoval hmotu, ale sa jej ujímal, obnovoval ju a povznášal. Boh bol všetko vo všetkom a všetko bolo jedno v ňom. Pleroma, plnosť božstva sa rozhojňovala vo všetkom. Nikdy nikde sa neozval nesúladný tón.

Tak bolo na počiatku. Taký bol pomer človeka k Bohu. No človeku sa to nevidelo. Sám chcel byť všetko vo všetkom, a aby všetko bolo jedno v ňom. Chcel byť ako Boh, chcel byť pólom, okolo ktorého sa malo všetko krútiť. Odvrátil zrak od Boha, popretrhoval všetky putá so svetom božím, sústredil sa v sebe, priostřil svoje sily a ich ostrie obrátil proti Bohu. Oddelil sa od Počiatku v túžbe stať sa Počiatkom a vládnuť všetkým, no v skutočnosti stratil vládu nad všetkým a stal sa počiatkom všetkého zla vo svete. Jeho vôľa, ktorá, súc spojená s vôľou božou, bola sjednocujúcou bohoľudskou silou vo svete, a tak ohniskom, vyžiarujúcim dobrotu, nielenže prestáva byť takou, ale sa stáva silou panovačnou, no, pritom takou nevládnou, že nemôže ovládať ani svoje telo. Nevládnou, ale tak opovážlivou, že sa odvažuje podmaniť si aj Boha; šliape jeho vôľu, znetvoruje jeho dielo, vyháňa ho zo sveta a robí tak miesto sile temnej, nesmyselnej, zlej, démonickej, ktorá skrýva bytnostiam ich pravý pomer ku všetkému, zahaľuje smysel ich jestvovania a utvára tak vo svete temno, chaos, boj, karikatúru to božského svetla súladu, jednoty, mieru.

Hľa tak je to. Jedine ľudskej vôli musíme pripísať, že vôbec svet sa dostal pod moc zla. Ale nie len to; jej pripíšeme aj to, že svet podnes leží v zlom, že ho podnes zahľadá tma nesmyselnosti a že svetový mier ostáva i dnes len dobrou zvesťou. Boh zo svojej strany učinil všetko. Poslal na svet svojho jednorodeného Syna, ktorý ako prvorodený z tvorstva premohol ducha nesúlady a nepriateľstva, zaplatil za prvú a ďalšiu pýchu, umožnil a ukázal cestu k novému spojeniu s Bohom, k novej spolupráci človeka s Bohom na pretvorení sveta a tak i k spolupráci na obnovení prvotného rajskeho mieru vo svete. Išiel vopred, ukázal cestu, a ľudstvo teraz jednoducho sa má rozhodnúť ísť za ním, napodobňovať ho, zriekať sa svojej vôle a vždy a všade tak, ako on, prijímať vôľu božiu, vyprázdňovať zo svojho vnútra seba a naplňovať sa Kristom, strácať sa, aby sa mohol v nás zjaviť Kristus. Aké to zvláštne, človek tým, že chcel byť ako Boh, prestal byť ako Boh a stal sa počiatkom všetkého zla vo svete; teraz znovu môže byť ako Boh a stať sa ohniskom dobroty vo svete, keď bude chcieť byť ako Boh. Privrime zrak a pokloňme sa Božej Prozreteľnosti.

Vidíme, že Boh na otázku svetového zla už povedal svoje; umožnil a ukázal nám cestu z neho. Teraz je na rade ľudstvo. Má sa proste rozhodnúť vstúpiť a ísť touto cestou. Dosiaľ však sa nerozhodlo, a preto aj svetový mier ostáva vždy len dobrou zvesťou. No pevne veríme, že sa raz rozhodne a že dobrá zvesť sa stane skutočnosťou. Na toto rozhodnutie čaká Boh, čaká najsvätejšia Panna, čakajú svätí, dosiaľ nemnohí to dedičia raja, a čaká celá príroda.

Ignác Žemba.

LITERATÚRA.

Dr. RUDOLF PEIL: Werkbuch der katholischen Religion, dritter Teil. Verlag Herder und Com., Freiburg im Breisgau 1942, str. 222; viaz. RM 4.80. Snahou autora bolo vysvetliť katolíkom, čo je Cirkev svätá ako nevesta Kristova, ako náboženská spoločnosť, a čo môže a má kresťan získať od tejto nadprirodzenej spoločnosti ako jej člen. A tento cieľ dosiahol. V knihe vysvetľuje tieto témy: Pojem spoločnosti, osoba a spoločnosť, mravné základy kresťanského spoločenského života, učenie o mystickom tele Kristvom, liturgia, sviatosti, pojem cirkevných dejín, ukážky z cirkevného umenia, ako sa díva Cirkev svätá na manželstvo, kňazstvo v Cirkvi, postavenie

ženy v Cirkvi, manželstvo a rodina atď. Staré a známe pravdy podáva Dr. Peil v dnešnom rúchu, s pedagogického stanoviska novým spôsobom, srozumiteľne a prakticky. Vyhovel sa takým špekuláciám, ktoré niektorých pri štúdiu a čítaní unavujú, a vznešené články viery z mystického života Cirkvi svätej vysvetlil tak, aby čitateľ poznal, že sú to pravdy životné, na ktorých má stáť život kresťana. Naša inteligencia nájde v tejto knihe rozriešené mnohé problémy, na ktoré hľadí dosť pochybovačne. Katechetom poslúži pri vysvetľovaní apologetiky a viero-
uky. — im.

ANTON KOCH: *Homiletisches Handbuch.* Verlag Herdr und Com., Freiburg im Breisgau 1941. V minulom čísle (str. 334) vecne sme shodnotili monumentálne homiletické dielo Antona Kocha. Malo to ozvenu aj na Slovensku, lebo mnohí si dielo objednali. Teraz podáme iba nadpisy náčrtov kázni z nasledujúcich dvoch sväzkov. Erste Abteilung: *Homiletisches Quellenwerk.* IV Band, siebter Teil: *Das Menschenleben*; achter Teil: *Das Leben der Vollkommenheit*, str. 516: Clovek, telo a zdravie, miernosť, striedmosť, móda, choroba, samovražda, odpočinok, hry a šport, kúpele, tance, divadlo, kino, šetrenie, márnivosť, nezičlivosť, čistota, panenstvo, nečistota, sexuálna výchova, láska, strach, starostlivosť, úzkostlivosť, pesimizmus, povaha, sebvýchova, výchova vôle, výchova charakteru, správne šťastie, výchova srdca, ľudské srdce, pravý život, čistota od hriechu, duchovný život, zvedavosť, využívanie času, lenivosť, čítanie, nebezpečné knihy, povolanie, voľba povolania, práca, pracovitosť, povinnosť, stavovská povinnosť, detstvo, mladíctvo, mužný vek, žena, vdovský stav, staroba, pútnik na zemi, význam života, hodnota duše, spása duše. Dokonalosť, snaha po dokonalosti, ctnosti, chyby, boj proti chybám, prevládajúce chyby a hriechy, sebaopoznanie, spytovanie svedomia, sebazapieranie, sebaláska, svet, duch sveta, používanie vecí, obetavosť, kresťanský boj, skúšky, bolesti, kríže, dobré skutky, duchovné čítanie, ruženec, duchovné usobranie, sjednotenie s Kristom a s Bohom, nasledovanie Krista, uctievanie Panny Márie, životný poriadok, evanjeliové rady, asketika, mystika, ctnosti, nasledujú kázne o všetkých ctnostiach. — Zweite Abteilung: *Homiletisches Lehrwerk.* VI Band, erster Teil: *Die Lehre von Gott*; zweiter Teil: *Die Lehre vom Gottmenschen Jesus Christus*, str. 518: Živý Boh, Trojjediný Boh, Boh Otec, Boh Syn, Boh Duch Svätý, jeden Boh, Boh je duch, Boh je dokonalý, o menách

Boha, Boh je večný, svätý, nekonečný, krásny, všemohúci, múdry, dobrý, prozreteľnosť božia, vševedúcnosť božia, všadeprítomnosť božia, Boh stvoriteľ, závislosť od Boha, sila božia, kráľovstvo božie, Boh a zlo, Boh prírody, Boh národov, Boh dejín, Boh vo svedomí ľudí, nepochopiteľnosť Boha, zjavenie, tajomstvá, sväté Písmo, zázraky, proroctvá, božie zákony, uctievanie Boha, Boh je naše svetlo, náš život, Boh je láska, požehnanie božie, milosť božia, príbytok boží, Boh je náš Otec, dobrý pastier, Boh pokoja, Boh nás počuje, skúša, odpláca dobro, tresce zlo, na nič nezabúda, Boh je sudca, Boh je náš cieľ, naša spása atď. — Prvý človek, telo, duša, slobodná vôľa, nesmrteľnosť, prvé zjavenie, anjeli, pád anjelov, diabol, pokušiteľ, anjel strážny, dedičný hriech, pohanstvo, Starý zákon, Kristus, predpovedaný Mesias, Zvestovanie Panne Márii, nepoškvrnené počatie, Boh sa stáva človekom, Božstvo a človečenstvo Kristovo, narodenie Kristovo, jasličky, meno Ježiš, zjavenie Kristovo, detstvo Kristovo, svätá rodina, Nazaret, život Kristov, učenie Kristovo, múdrosť Kristova, Kristus prorok, kňaz, kráľ, Kristove predpovede, Evanjeliá, Kristus v dejinách, Kristove ctnosti, smrť Kristova, srdce Kristovo atď. Nevyčerpali sme všetky náčrty, ale aj z týchto vidieť, že dielo je spracované svedomite, iste uspokojí každého kňaza. Cena jedného sväzku broš. RM 9.20, viaz. RM 11.40. Subskripčná cena na všetky sväzky brošované RM 7.80, viazané RM 9.60. — im.

Dr. RUDOLF VIMER: Isus Krist. Vydalo Književno Društvo sv. Jeronima u Zagrebu 1925, 3. sväz, str. 916; broš. Kun 72.—, viaz. Kun 100.—. Chorvátsky národ môže sa pochváliť krásnym pôvodným životopisom Spasiteľa sveta. K napísaniu tejto knihy autora viedla čistá a nezištná láska k vlastnému ľudu, aby ho naučil Krista poznať a tým viac milovať. Dáva mu do rúk dielo hodnotné, z ktorého po prečítaní črtá sa pred duchovným zrakom čitateľa verný obraz Vykupiteľov v celej добрote a božej veľbnosti. Kniha je napísaná podľa štyroch evanjelistov krásnym a lahodným slohom, takže je prístupná najširšej verejnosti. Autor dopĺňa, ako sám vraví, to, čo sa číta medzi riadkami Evanjeliá. Pútavo opisuje tiež obyčaje ľudu, s ktorým sa Kristus stýkal, miesta, na ktorých žil a ktoré posvätil svojou nohou, čo knihu obohacuje a pri čítaní robí veľmi zaujímavou. So stanoviska exegetického rozjasní nám mnohé menej jasné miesta v Evanjeliách. Knihu spestruje 80 obrázkov zo života Kristovho, zväčša vzatých z chorvátskych katedrál. Slovom, dielo je vy-

bavené všetkým, čo len môže čitateľovi jasným urobiť život Syna Božieho, v čom sa zračí kultúrna vyspelosť chorvátskeho národa.

V tom istom spolku vyšlo: Prof. Dr. FRANJO ZAGODA: *Sveto Pismo Novoga Zavjeta* 1941. Krásny prehľad z pôvodných textov Pisma svätého. Nájdeme v ňom k príslušným statiam početné umelecké obrazy od maliarov svetového mena. Solídna väzba už na prvý pohľad robí dojem, že máme pred sebou knihu svätú. Cena veľmi nízka. Koľko sa číta v Chorvátsku Pismo sväté svedčí to, že za dva roky vyšlo už druhé vydanie.

JURAJ LAHNER, sobral: *Hrvatske Narodne Pobožne Pjesne* 1926, str. 44. Od Svetaca Božjih. Chorvátske národné pobožné piesne, str. 65.

Dr. VELIMIR DEŽELIČ, st.: *Kraljica Hrvata*, básne, 1936. str. 46.

MILAN PAVELIČ: *Zvijezde Srca Isusova* 1938, str. 94. Básne o svätcoch.

Dr. MAKSIMILIJAN LACH: *Život Svetaca* 1939 — január, február.

Dr. AUGUSTIN JURETIČ: *Crkva i Država* 1935, str. 44. Štúdiá o pomere Cirkvi a štátu a o význame konkordátu.

DIVADELNĚ HRY: Henri Ghéon - V. Rabadan: *Santaremski Djaci*, 3 dejstvá. Odohráva sa v dominikánskom kláštore v Portugalsku 1277. — Onip - Herceg: *Dodji*, idi za mnom, obraz z evanjelia, 2 dejstvá. — A. Brino: *Ljetnikovac na moru*, veselohra, 1 dejstvo. — Pavao Matijević: *Rasipin sin*, dráma z Evanjelia, 4 dejstvá. — A. Matasovič: *Lijepa naša*, o vzniku chorvátskej hymny, 1 dejstvo. — A. Matasovič: *Daj, da dodje kraljevstvo tvoje*; o mučeníckej smrti chorvátskeho svätca bl. Nikola Taveliča, OFM, 1 dejstvo. — Vojmir Čorič: *Gospodin zove*, z dejín Bosne a života bl. N. Taveliča, 3 dejstvá. — G. Flaugini: *Bezimena zvijer*, dráma z boľševického života, 3 dejstvá. — Estève - Rabadan: *Dvije Majke*, obraz z Evanjelia, 1 dejstvo. — H. Brochet - V. Rabadan: *Gospa i Strijelac*; zo života sv. Františka Asiškého, 1 dejstvo. — Dr. Josip Andrič: *Vuk u ovčjoj koži*, obraz zo sedliackeho života, 2 dejstvá. — H. Brochet - V. Rabadan: *Sv. Franjo i Zao Čovjek*, 1 dejstvo. — Tomáš Kempenský - Dr. Stjepan Bosanac: *Nasljeduj Krista*. — Dr. Ferdo Rožič: *Svagdanji Poklon Presvetom Oltarskom Sakramentu*, modlitebná knižka. — Pavao Matijević: *Božji Pastir*. — P. P. K.

SILAN - SPRINC: Tak umieral básnik Paľo Oliva. Vydal Fr. Urbánek a spol. v Trnave 1942. 94 strán. Broš. za 18.— Ks, viaz. za 32.— Ks. Je to milujúca spomienka priateľov kňaza-básnika, ktorý šľachetnou, nadzemskou dobrotou očarúval každého, kto sa k nemu priblížil. Len čo nebesá začaly pretekať jeho kňazskými ústami, len čo pestrofarebné krásy, ktoré v nevšednom jase vidí básnická duša, zrosily jeho pery, už začala číhať neúprosná smrť, aby ich zatvorila. Kňaz-básnik cítil prirodzenú hrôzu pred blížiacou sa čierňavou smrťou; lež nadprirodzená odovzdanosť, ktorá má naplňať najmä kňazské srdce, ju ožarovala nebesky zvodným svetlom a básnikovi dávala nádej, že neostane v mrazivej nemote, ale v nepoškvrnenej večnosti bude spievať rajskú pieseň. — Umrel vlani, mladý, 26-ročný. Prečo taký mladý? Dobrý Pán Boh to vie najlepšie. No jednako vznešene splnil životné poslanie: veľmi miloval Dobro a utešene ospevoval Krásu, a svojou láskou a svojím spevom ťahá nás hore. — fr. a. m.

J. M. de BUCK: *Cas difficiles*. Éd. Desclée, de Brouwer et Cie, Bruges 1942, str. 219, broš. Fr. 21. Mnohí si myslia, že dieťa alebo mladík je človek, ktorý nepozná sám seba, je to vari číslo, rébus alebo hádanka, ktorú rozrieši čas. Takto sa dívať na mládež je veľmi mylné, lebo skúsenosť dokazuje opak. Autor tejto knihy odpovedá na konkrétne otázky, ktoré kladú sami rodičia. Rodičia totiž vidia, že dieťa a najmä mladík má tiež svoje problémy, svoje ťažkosti, ktoré sám si nevie rozriešiť. A tu je povinnosť rodičov zakročiť. Pravda, tento zákrok musí nastať v pravý čas, lebo zlá výchova v detstve je predohrou nešťastného mladíctva. Vychovávateľa to vedie v teórii, len v praxi to nevedia uplatniť. V knihe nájdete odpovede na konkrétne otázky, na ktoré musia rodičia dávať odpoveď v rodine, učitelia v škole alebo v spolkovom živote. Knihu vrele odporúčam. Môžete si ju objednať prostredníctvom našej redakcie. — im.

ELISABETH BRECHT: *Glückliche Mutter*. Verlag Herder und Co., Freiburg im Breisgau 1942, str. 46, viaz. RM 1.25. Kedy je matka šťastná? Alebo lepšie povedané: Kedy je žena šťastná? To je otázka, na ktorú by sme dostali dnes tisíc odpovedí. Žena je šťastná, keď je manželkou, a manželka je šťastná, keď je matkou. Matka, to je najľúbenejšie slovo, ktoré ľudský jazyk vie vysloviť. Preto o nej píšú básnici, krásou farieb chcú zvečniť jej meno maliari, ako vidieť v tej knihe. Po krásnom úvode o šťastnej matke v knihe je 25 obrazov na kriedovom papieri od nemeckých umelcov, na ktorých vidieť, kedy sa oči matky

najvrúcnejšie usmievajú. Kniha sa hodí ako dar na deň matiek. Vonkajšia úprava vzorná. — im.

JOSEF KÖNN: *Die Maienkönigin im Lichte der Heiligen Schrift*. Benziger Verlag, Einsiedeln-Köln 1940, str. 160. V pätnástich tajomstvách svätého ruženca máme shrnuté všetko, čo vieme zo svätého Písma o Panne Márii. K týmto tajomstvám pridáva autor dve rozjímania; jedno zo Starého, druhé z Nového zákona, ktoré sa veľmi dobre hodia na mesiac máj alebo október. Ku každému rozjímaniu sú pripojené modlitby, složené zväčša tiež z textov Písma, takže knižočka môže poslúžiť ako príručka pri mariánskych pobožnostiach. — im.

RICHARD SATTELMAIR: *Die Schöpfung*. Verlag Herder und Co., Freiburg im Breisgau 1942, str. 46, viaz. RM 1.25. Biblické líčenie stvorenia sveta a prvého človeka pre majstrov pera bolo vždy témou, ktorú chceli vyjadriť mohutne, zodpovedne úkonu večného tvoriaceho Boha. Z ničoho tvorí všetko! V tejto knižočke nájdete na 25. obrazoch od svetových umelcov krásne vyjadrenú všemohúcnosť Boha, ktorý z ničoho vyvoláva krásny vesmír, potom ako korunu všetkého tvorí človeka, a toto všetko je iba záblesk jeho všemohúcnosti. Milovníkom umenia knižočkou urobíte radosť. — im.

Dr. FR. TOMÁSEK: *Kresby ke katechizmu*. 2. vyd., str. 101, za 18 Ks. Dostať v Misijnom kníhkupectve v Nitre. Druhé vydanie tejto príručky pre katechéty naznačuje, že sa osvedčila. Autor sa pousiloval jednoduchými líniami znázorniť dej alebo predmet, o ktorom je reč v katechizme. A vieme dobre, že názorné vysvetľovanie božích právd deti skôr si zapamätajú, skôr im porozumejú, preto katechéta musí siahnuť aj k tomuto prostriedku vyučovania. Kresby v knihe sú jasne a vkusne prevedené; našim katechétom knihu odporúčam. — im.

Nakladateľstvo Velehrad v Olomouci vydalo praktické brošúrky: *O povere, Misie a misionári*, *Nastala svatodušní doba*. Každý sväzok za 2 Ks.

L. MARQUARDT: *Mein Weg zur katholischen Kirche*. Verlag Wilhelm Bader-Rotenburg am Neckar., str. 68, kart. RM 1. Knižka je z pera človeka, ktorý pozná a je sám z ľudu. Je to po úmornom a vyčerpávajúcom hľadaní pravého šťastia, dojímavá a pútavá nevyhnutnosť nábožného hľadania šťastia v rozmanitosti úradných protestantských sekciách, zakotvenie v katolíckej cirkvi, kde nájde pokoj a šťastie. Medzi literatúrou konvertitov patrí knihe popredné miesto. — mi.

jestvuje na Slovensku. Nuž priatelia, do roboty, veď od vás tiež závisí rozkvet a zdar nášho hnutia. Pre tretí ročník získajte nového čitateľa. Tým, čo túto apoštolskú povinnosť vykonajú, pripravíme milé prekvapenie.

Naše budúce knižné novinky. Okrem modlitieb svätého Tomáša Akvinského, ktoré práve vyšly, pred Vianocami vydáme krásne mystické dielo blahoslaveného Venturína Bergamského: *Duchovný vodca*. Preložil náš spolupracovník z Maďarska Karol Strmeň. Na budúci rok dostane naša katolícka inteligencia výbor z listov svätej Kataríny Sienskej, na ktorom pracuje p. prof. Dr. Štefkovič. O ďalších prekladových novinkách budeme vás informovať neskoršie.

Vyšší náboženský kurz v Bratislave začne v októbri. Bližší termín oznámime v dennej tlači a rozhlasom. Bratislavských smeristov prosíme, aby na kurzové prednášky prišli vždy všetci. Ak si niektorí želajú, aby som prišiel prednášať aj do iných miest, nech mi to oznámia dva mesiace napred. Redaktor.

Smeristi vysokoškooláci. Niektorí z vás hádam nedostali septembrové číslo. Napíšte nám to a spolu nám oznámte, či Vám máme posilať *Smer* hromadne alebo na osobnú adresu. Svojich nových kolegov získajte pre naše hnutie a privedte ich na náš bratislavský vyšší náboženský kurz.

Svätú omšu za rodinu smeristov odslúži redaktor 7. októbra. Našich čitateľov prosím, aby sa modlili za spolupracovníkov *Smeru*.

Návrh na obálku pre III. ročník Smeru. V našich radoch máme aj umelcov, ktorých prosíme, aby nám poslali ideové návrhy na obálku *Smeru* pre tretí ročník. Najlepšie návrhy budú primerane odmenené.

Dary na študentský tlačový fond: V. Vaško, gen. tajomník, B. Bystrica, 50 Ks; A. Komorová, Bratislava, 3.50 Ks; Anton Botek, redaktor, Bratislava, 3.50 Ks; Anna Mojtoová, úradníčka, Bratislava, 3.50 Ks; Dr. A. Vršťanský, Trenčín, 3.50 Ks; Margita Franciscy, Kláštor pod Znievom, 13.50 Ks. — Darcom Pán Boh zaplať!

MODLITBY

svätého Tomáša Akvinského.

Preložila prof. Terézia Lukáčová.

Géniusť katolíckej bohovedy svätý Tomáš Akvinský v modlitbách odhalil svoju dušu, ponorenú v hlbokú pokoru do kontemplácie božej dobroty a lásky. Jeho duchovnú veľkosť vyjadrujú jednoduché slová, ktorými vyslovoval túžby svojho srdca najvyššiemu Bohu. Ústami a srdcom tohto cirkevného veľikáša mal by sa modliť každý katolík inteligent. Preto vám dávame slovenský preklad jeho modlitieb. Technicky vzorne upravená knižka v dvojfarebnej tlači na kriedovom papieri stojí iba 7 Ks; pre bohoslovcov a študentov za 5 Ks.

Máte už knihu
univ. prof. P. R. Garrigou-Lagrangea

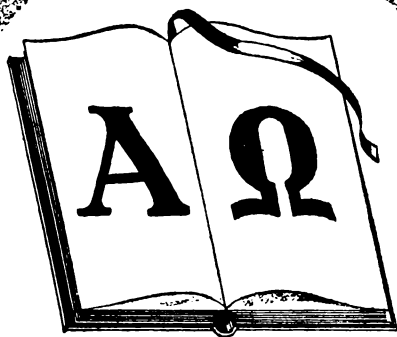
K BOHU ?

Nájdete v nej stručne, ale veľmi jasne a vecne vysvetlený duchovný život, jeho vzrast v troch obdobiach na základe životných skúseností najväčších cirkevných učiteľov a mystikov.

Cena 16 Ks.

Knihy si objednajete v našej edícii
VERITAS.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod. čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.

Smern

vyu pre duchovný život.

OBSAH:

- ník II.** Cesty., Svätý Ján od Kríža: Pieseň duše 385.
2. Dubravec: Očistec 387. Müller: Otčenáš 392.
Friethoff: Nepoškvrnené počatie 400. Beňuška:
Lámanie chleba v prvotnej Cirkvi 406. Babor:
10 9. O nepriamom usmrtení plodu 415. Do výšav
425. Život 427. Literatúra 428.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.
SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.
SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habán,
OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange,
OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friet-
hoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup,
OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof.
MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz
J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol
Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof.
Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Ra-
jec; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján
Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 116.

Casopis vychádza prvého každého mesiaca okrem
prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné
na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre
Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

Smeristické hnutie. Smer na Slovensku ne-
poznajú všetci tí, čo by ho mali poznať. A nám
zas záleží na tom, aby naše hnutie bolo hnutím
spoločným celej katolíckej slovenskej intelligen-
cie. Na to, pravda, nestačí redakcia; túto akciu
musia previesť smeristi sami. Vieme dobre,
že žijeme vo vojnových pomeroch, sme si pove-
domí aj toho, že nezískame všetkých naraz. Lež
pri dobrej vôli vás všetkých počet smeristov
mohol by sa zdvojnásobiť. Viete ako? **Pre tretí
ročník získajte JEDNÉHO nového odberateľa!**
Už teraz pohovorte so známymi, čo by mohli
Smer čítať, ukážte im náš časopis a v decembri
pošlite nám ich mená. V decembrovom čísle
rozpošleme vám lístky, na ktorých nám prihlá-
site nových členov smeristickej rodiny. Veríme,
že nám rozumiete a že všetci vykonáte túto
apoštolskú povinnosť.

Vyšší náboženský kurz bude pravidelne
v Bratislave, v Dolnom Kubíne a v Topoľča-
noch. Upozornite na to svojich známych.

Svätý Ján od Križa,

PIESEŇ DUŠE.

Do temnej noci vykročiac,
keď na horúcu tvár som tisla dlane,
oj chvíľa, akých nieto viac! —
som vyšla z domu nebadane
a opustila čefad' spiacu v stane.

Raz do nočnej tmy vykročiac,
som po schodisku sišla tajne k bráne,
oj chvíľa, akých nieto viac! —
tmou preklzla som nebadane
a opustila čefad' spiacu v stane.

Raz okúzlená, neznalá
som vyšla, aby nevideli doma,
lež na nič som už nedbala,
bo len to svetlo vodilo ma,
čo zažalo sa medzi nami dvoma.

Vždy lepšie ako úslné
ma privádzalo svojím jasom
ta, kde ma čakal úplne
Ten, koho dobre poznala som,
a nikoho som nestretala časom.

Noc vodiaca a premilá,
Noc naplnená ranným dychom,
o krásna Noc, čo spojila,
čo sviedla milú so Ženichom
a zmenila ju navždy Jeho tichom!

Uprostred ruží na hrudi,
čo čistú strážim kvôli nemu
a kvôli nemu neblúdi,
ja vetvou cedra usnutému
som ovievala hlavu ťažkú, nemú...

Než rozbresklo sa svetlo dňa
a opáchlo mu na kučere,
mne ruka jeho lahodná
krk poranila v rannom šere,
takže som ihneď klesla pred dvere.

Tam omámená pozrela
som na Neho, či pre mňa žije —
svet mizol vôkol docela,
a zabúdajúc, ako mi je,
som v bezvedomí klesla na ťalie.

Zo španielskeho originálu preložil

Karol S t r m e ň.

O č i s t e c.

Dr. Štefan Dubravec.

Článok svätej viery nás učí, že „je očistec a že dušiam, ktoré sa tam nachádzajú, môžu pomáhať prihovárania (prosby), veriacich, no najmä Iúbezná oltárna obeta”.¹ Mesiac november, predovšetkým deň Dušičiek, je venovaný tomuto článku viery, láskavej pomoci v očistci trpiacim dušiam.

Objasnime si nakrátko aspoň niektoré otázky:

1. Čo je očistec? Ako už zo samého mena vysvitá, je to stav a miesto očisťovania. Sú v ňom tie duše, ktoré aj keď sa v stave posväcujúcej milosti (teda bez smrteľného hriechu) odlúčily od svojho tela, jednako nie sú celkom čisté od všetkých škvrn a preto ešte nemôžu vojsť do neba, kde nič poškrvneného nevojde.² Škvorny, ktoré môžu lipnúť na duši vo chvíli smrti, aj keď je duša v stave posväcujúcej milosti, môžu byť trojaké: a) všedné hriechy, b) zlé náklonnosti, c) ešte nevyrovnané dočasné tresty za odpustené hriechy, či už smrteľné, či všedné. Je však pravdepodobná mienka tých bohovedcov, ktorí učia, že duša odchádzajúca z tela v milosti posväcujúcej, hneď v prvej chvíli svojho odlúčenia od tela na základe posväcujúcej milosti v novom stave zahorí takou dokonalou láskou k Bohu a takou dokonalou Iútosťou, že z nej zmizne každá škvrna, zo života prípadne prineseného všedného hriechu a nezriadenej náklonnosti; takže ako prekážky vstupu do neba ostanú len nevyrovnané dočasné tresty. Tresty sa totiž dokonalou láskou a Iútosťou neodstránia, keďže smrťou sa skončí čas na získanie zásluh a čas zadosťučinenia. Duše teda nemôžu za tieto

¹ Snem trid. XXV.

² Zjav sv. Jána 21, 27.

tresty dať zadostučinenie v tom smysle, ako na zemi, ale musia ich vytrpieť.

2. V čom spočíva utrpenie čiže trest duší v očistci? Trest je dvojaký: a) Prvý záleží v tom, že duša nie je pripustená k videniu Boha. Pre dušu v očistci je to taký hrozný trest, aký si my nevieme dostatočne predstaviť, lebo to akosi prevyšuje naše pozemské spôsoby myslenia. Duša v nadprirodzenom stave s nadprirodzeným povolaním len v tomto videní Boha môže byť blažená. Už ani na tomto svete nemôže nájsť úplného uspokojenia v inom, ako v Bohu. Tu však na zemi je len čas prípravy a získania zásluhy vidieť Boha; preto na zemi okolnosť, že duša nevidí Boha, neznačí pre ňu trápenie, ktoré nastane na druhom svete, keď celou svojou bytosťou nesmierne zatúži po Bohu. Smysel celého jej bytia a blaženosti má tvoriť už výlučne len priame a bezprostredné videnie a požívanie Boha, lež zo svojej viny je z toho dočasne vylúčená. Ohromný žiaľ a výčitky svedomia naplnia dušu, že si pripravila takéto hrozné vyhnanstvo pre márne ničotnosti a ľahkomyselnosti v pozemskom živote.

b) Druhý trest je takzvaný „trest smyslov“ (poena sensus), ako by „citeľne“ a vonkajšími hmotnými činiteľmi spôsobený. Bližšie nevieme presne, v čom trest spočíva a čím je spôsobený. Mnohí svätí Otcovia spomínajú oheň a aj mnohí teologickí učitelia; ale nie je to článok viery. No isté je, že aj tento trest je hrozný. Podľa svätého Tomáša³ najmenší trest očistcový je väčší, ako najväčší trest na zemi. Isté je však aspoň to, čo učí sv. Bonaventura,⁴ že najväčší trest v očistci je väčší, než najväčší trest na zemi. Azda sa tieto dva náhľady dajú spojiť v smysle Suarezovej mienky,⁵ podľa

³ In IV. Sent., dist. 21.

⁴ In IV. Sent., dist. 20.

⁵ De purgat. disp. 46.

ktorej očistcové tresty sú bytostné, totiž podľa svojej povahy väčšie, než akýkoľvek trest na zemi, lebo sú to tresty vyššieho druhu, než tresty zemské. Keďže totiž aj všedný hriech je väčšie zlo a vyššieho druhu, než akékoľvek fyzické zlo, tak aj trest očistcový je tomu primeraný a vyššieho druhu, než bolesti na zemi. Tento trest očistcový je spôsobený tým, že hmotný činiteľ, ako prostriedok, nadprirodzeným vplyvom božím vyvolá v duši taký trápny stav (nejakú bolestivú akosť, vlastnosť), aký by nevedel vyvolať svojim prirodzeným vplyvom, ako totiž v našom zemskom živote pôsobí. Znásaním tohto stavu sa duša očisťuje, ako zlato sa očisťuje ohňom alebo iné veci sa očisťujú iným spôsobom. Je však možné, hovorí Suarez, že vzhľadom na niektoré okolnosti zemský trest, keď je aj druhove nižší, je preda intenzívnejší, než niektorý očistcový trest.

3. O čase trvania očistcových múk pre jednotlivé duše tiež nevieme nič určitého; vieme len toľko, že po poslednom súde už očistca nebude. Ináč však môžu trvať aj dlhé desaťročia a storočia, pričom ešte je veľmi pravdepodobné, že v tom stave aj krátky zemský čas sa vidí veľmi dlhý. Hriech — aj všedný — je také zlo, že nám je to až čosi tajomného, nepochopiteľného,⁶ takže keď príde na jeho vyrovnanie podľa spravodlivosti, totižto tak, ako si zaslúži — a to sa deje na druhom svete — naše zemské pochopy a miery nám na to takmer nepostačia.

Ešte treba poznamenať, že duše v očistci trpia s najväčšou oddanosťou do vôle Boha, ktorého vo všetkom vrúcne milujú, teda i v tom, že so škvrnami nemôžu ísť do neba pred tvár božiu, ba podľa ľudskej psychologie samy sa vrhnú do očistcových múk, aj keď im veľkú bolesť spôsobia, len aby sa dokonale očistili

⁶ Žalm 18, 13; 2 Tesalon. 2, 7.

a mohli sa zjaviť s tváre na tvár pred božou velebnosťou, v utešenej spoločnosti oslávených nebešťanov. (I človek dobrovoľne sa podrobí bolestnej operácii, prijíma trpký liek, aby dosiahol úplné zdravie atď.) — Dušiam v očistci sa teda dostáva aj veľkej potechy, ktorú čerpajú z oddanosti do vôle božej, taktiež z istoty, že sa z trápení vyslobodia a budú na veky blažené, ďalej z pomoci, ktorej sa im dostáva od veriacich atď.

4. Že veriaci svojím orodovaním a najmä obetou omše svätej môžu dušiam v očistci pomáhať, je článok viery, ktorý sme uviedli hneď na začiatku tejto úvahy. Toto prihovorenie, orodovanie spočíva v modlitbách, almužnách, kajúcich skutkoch a odpustkoch, ktoré Bohu obetujeme za duše v očistci. Pravda, máme byť aj sami Bohu milí, konať tieto skutky s najlepším úmyslom, z lásky k Bohu a s pokorným srdcom, aby naša pomoc bola čím účinnejšia. Čo sa týka tejto pomoci, podľa učenia svätej Cirkvi vyniká obeta svätej omše. (Dať odslúžiť svätú omšu, zúčastniť sa na nej a obetovať sväté prijímanie za duše v očistci.) V novom čase Cirkev povoľuje veľmi hojné odpustky pre duše v očistci, medzi nimi aj rozličné *toties-quoties* odpustky. (Tak aj na deň Dušičiek, vlastne od 12. hodiny poľudňajšej predchádzajúceho dňa a cez celý deň Dušičiek až po polnoc pri obvyklých podmienkach; to sú: svätá spoveď a prijímanie. Toľko ráz možno získať plnomocné odpustky pre duše v očistci, koľko ráz navštívime kostol alebo verejnú kaplnku, prípadne aj poloverejnú, ak bývame v takom dome, a na úmysel svätého Otca sa šesť ráz Otčenáš, Zdravas a Sláva pomodlíme.) No všetka táto pomoc dušičkám v očistci má povahu prihovorenia, prosby, je složená do rúk božích, a nie je teda neomylná tak, ako napr. keď niekto živý sebe získa odpustky, kde ak naozaj splnil všetky podmienky — neomylné

dosiahne odpustenie spomenutých časných trestov, keďže živým sa ony privlastňujú na základe plnej právomoci Cirkvi, dušiam v očistci však len ako prosba, prihovorenie. Nie je teda neomylné isté, že odpustky a vôbec akúkoľvek pomoc, preukázanú duši v očistci, Pán Boh aj naozaj privlastní tej duši, ktorej sme ich venovali. Tu sa treba odovzdať nevyspytateľným, najspravodlivejším a najsvätejším súdom božím. Lež ten, kto dušiam v očistci pomáha, či už jednotlivým či vo všeobecnosti, vždy má z toho veľký osoh, lebo jemu samému tieto dobré skutky — predpokladajúc splnenie podmienok — vždy získavajú milosti božie, duše v očistci veľmi pravdepodobne, aj kým sú v očistci, môžu mu vyprosiť rozličné požehnania božie, tým viacej keď sa dostanú do neba, a pokorne smieme úfať, že aj tie určité jednotlivé duše, za ktoré Pána Boha vytrvale prosíme, naozaj dostanú aspoň väčšiu-menšiu čiastku tejto pomoci podľa vôle božej.

5. Článok viery o očistci súladne zapadá do celej vieroučnej sústavy.⁷ Zodpovedá vlastnostiam božím, ktorého všetky cesty sú milosrdenstvo a pravda (spravodlivosť),⁸ že keď odpustí vo svojom milosrdenstve smrteľný hriech a večný trest, spolu (za hriech po svätom krste spáchaný) jeho spravodlivosť požaduje zadostučinenie aspoň dočasnými trestami. Ak sa tieto nesplatia v tomto živote, tak musia byť vyrovnané na druhom svete, v očistci, ktorý je ako by stredný, dočasný stav medzi dvoma krajnými stavmi, medzi večným nebom a večným peklom; s istého stanoviska totiž v porovnaní s nebom zdá sa byť peklom, no v porovnaní s peklom je ako by nebom.

Dalej nasleduje z tohto článku viery, že aj všedné hriechy nie sú maličkosťami, aj tie ne-

⁷ Porov. svätý Tomáš: *Contra gent.* IV., 91.

⁸ Zalm 24, 10.

možno ľahkomyseľne páchať, lebo tiež majú svoju sankciu. Ako sankciou ťažkých hriechov je peklo, tak sankciou všedných hriechov je očistec. Spravodlivosť božia sa prejaví vymieraním trestu očistcového, no božie milosrdenstvo dáva možnosť, aby prihovorenie veriacich ukrátilo tresty, dáva možnosť živým, aby napravily previnenia, ktorých sa voči mŕtvym za ich života dopustili atď.

Tým, ktorí žijú na zemi, je očistec vážnym upozornením, aby sa chránili aj najmenších priestupkov, aby duchom kajúcny a pokorný a tiež (odpuškami) hľadeli si svoj očistec na zemi vytrpieť alebo aspoň skrátiť, nakoľko dobrovoľné zadostučinenia na zemi nám aj nebeskú slávu zväčšia a i keď sú azda veľmi prísne, značia nepomerne ľahčí spôsob vyrovnania dočasných trestov, než sú muky v očistci.

O t č e n á š.

Dr. Inocent Müller, OP.

Svätá Terézia napísala, že kto chce užitočne využiť čas modlitby, kto sa chce naučiť dobre modliť, bez roztržitosti, nech pomaly rozjíma Otčenáš. Človek pomaly by to ani neveril; lebo koľko ráz sa modliame túto modlitbu súkromne i verejne, a zriedkakedy si uvedomujeme, že je to najkrajšia modlitba, ktorú složil a ktorú sa modlieval sám Pán Ježiš. Ale my ju odriekavame veľmi rýchle, preto nevieme v nej nájsť bohatstvá, ktoré obsahuje. Preto musíme naučiť sa modliť Otčenáš tak, ako sa ho modlieval Kristus Pán, lebo ako vraví sv. Augustín, keď sa správne a vhodne modliame túto modlitbu, nič iného nemôžeme povedať, ako to, čo je v nej. A svätý Tomáš učí,¹ že keď

¹ Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 9; *Expositio devotissima orationis Dominicae, videlicet Pater noster; opusculum 34.*

modlitba je u Boha tlmočníkom našej túžby, iba to modlitbou správne žiadame, po čom smieme správne túžiť. A v modlitbe Pánovej nielenže sa žiada všetko, po čom smieme správne túžiť, ale tiež v tom poriadku, ako máme túžiť. Preto táto modlitba nielen učí žiadať, ale tiež upravuje celý náš cit. Mnohí cirkevní učitelia a svätci napísali obširne výklady Otčenáša, lebo z vlastnej skúsenosti vedeli, že je to modlitba veľmi jednoduchá, ale vznešená, môžeme povedať, že je to najjednoduchší a pritom najúprimnejší rozhovor dieťaťa s nebeským Otcom. Keď sa teda chceme dobre modliť, poslúchnime Krista Pána, ktorý vraví: „Modlite sa takto: Otče náš, ...“

Už prvé slová tejto modlitby povzbudzujú nás k veľkej dôvere: Otče náš, ktorý si na nebesách. Lebo keď sa chceme modliť, musíme sa priblížiť k Bohu. A slovo Otče pripomína nám toho, ktorý je Boh a náš Otec. Prinomína nám Otca večného Slova, aj Otca, ktorý nás prijal za vlastných synov. Nuž obraciame sa k Otcovi, ktorý nás miluje takou láskou, akou miluje vlastného Syna, obraciame sa k všemohúcemu Bohu ako jeho vlastné dieťky. Preto pristupujeme k nemu s plnou dôverou, lebo vieme, že je to náš Otec, že sme z jeho rodiny, že túžby svojich sŕdc predostierame Pánovi neba aj zeme.

Nasleduje predmet modlitby: Prosíme všetko, po čom smieme túžiť, a v takom poriadku, v akom smieme túžiť. Náš cieľ, po ktorom najprv túžime, je Boh: Posväť sa meno tvoje. Milujeme Boha, preto chceme, aby ho všetci ľudia oslavovali a milovali, aby jeho meno bolo všetkým ľuďom sväté. Chceme, aby živou vierou všetky národy zeme prijali jeho učenie a sa mu klaňali. Druhotný cieľ je vzrast božieho kráľovstva v nás, ktoré nás pripraví na vstup do nebeského kráľovstva: Príď kráľovstvo tvoje. Túžime po tom, aby Boh

bol výlučným vladárom v našej duši aj v dušiach našich bližných, lebo keď na zemi bude naším Kráľom, v budúcom živote bude našou večnou odmenou. Život v nebeskom kráľovstve, hľa, to je predmet našej nádeje, ktorá sa opiera o nekonečnú dobrotu a všemohúcnosť božiu. Takto sa modlil aj Pán Ježiš, lebo prišiel na svet, aby oslávil svojho Otca a aby k nemu priviedol všetky národy zeme.

Na dosiahnutie týchto cieľov máme dva prostriedky. Najpriamejší a najistejší prostriedok je poslušnosť Bohu, stotožnenie s božou vôľou: **Buď vôľa tvoja ako v nebi tak i na zemi.** A to je najväčšia múdrosť, ktorú by sme si mali osvojiť. Veď čo chce Boh, všetko je sväté, všetko je dobré. Preto len pyšný človek viacej verí sebe, ako Bohu, viacej spoľieha na svoju múdrosť, ako na božie zákony, ktorými Boh dáva najavo svoju vôľu. Dajme sa preto viesť výlučne len božou vôľou, božou múdrosťou, potom nikdy nezblúdime na ceste do jeho blaženosti.

V druhej časti Otčenáša sú naznačené ďalšie prostriedky. Kladný: **Chlieb náš každodenný daj nám dnes.** Ako píše svätý Tomáš, „pod každodenným chlebom môžeme rozumieť chlieb sviatostný, ktorého denné užívanie je veľmi osočné a v ktorom sa tiež rozumejú všetky ostatné sviatosti. Môže to byť aj chlieb telesný, pod ktorým potom rozumíme každý dostatočný pokrm, lebo ako vraví svätý Augustín, ako Eucharistia je hlavná sviatosť, tak aj chlieb je hlavný pokrm“. Aby sme vedeli plniť Otcovu vôľu, pýtame pomoc, lebo vieme, že ponechaní na seba klesáme pod ťarchou zla a pokušenia. Na to slúži Chlieb anjelský, lebo v nás udržiava a rozmnožuje boží život tak, ako pokrm telesný dodáva sviežosť a silu telu. — V ďalšej prosbe sú naznačené záporné prostriedky: **Odpusť nám naše viny.** Hej, hriech je najväčšie zlo pre člove-

ka, preto úpenlivo prosíme, aby Boh naň zabudol, aby nepamätal na naše slabosti. A Pán Boh nám odpúšťa naše viny, dlžoby tak, ako my odpúšťame svojim vinníkom; to je podmienka odpustenia. Nemôžeme sa hnevať na bližného, lebo náš bližný je tiež údom mystického tela Krista, ktorý káže, aby sme sa vo spoločnosti milovali a odpúšťali si. Ale človek je krehký, sám nevie, kde by mohol zhrešiť. Preto prosíme: A ne uveď nás do pokúšenia. Svätý Tomáš poznamenáva, že neprosíme, aby sme neboli pokúšaní, ale aby nás pokúšanie nepremohlo. Napokon prichádzajú telesné zlá, ktoré bývajú tiež prekážkou na ceste k Bohu, ako napr. choroba, chudoba atď. Nuž pokiaľ bránia človeku plniť božiu vôľu, prosíme, aby Otec nebeský zbavil nás zlého.

Sedem prosieb Otčenáša prirovnáva svätý Augustín blahoslavenstvám: „Keď je to bojzlivosť pred Bohom, ktorou sú blahoslavení chudobní duchom, prosme, aby sa posvätilo božie meno u ľudí čistou bojzlivosťou. Keď je to nábožnosť, ktorou sú blahoslavení tichí, prosme, aby prišlo jeho kráľovstvo, aby sme stíchli a neodporovali mu. Keď je to umenie, ktorým sú blahoslavení tí, čo nariekajú, modlime sa, aby bola jeho vôľa, lebo tak nebudeme nariekať. Keď je to sila, ktorou sú blahoslavení lační, modlime sa, aby nám bol daný denný chlieb. Keď je to rada, ktorou sú blahoslavení milosrdní, odpúšťajme viny, aby nám boli naše odpustené. Keď je to rozum, ktorým sú blahoslavení čistého srdca, modlime sa, aby sme nemali dvojaké srdce, idúce za časnými vecami, z ktorých vznikajú v nás pokúšenia. Keď je to múdrosť, ktorou sú blahoslavení pokojamilovní, lebo budú sa nazývať synmi božími, modlime sa, aby sme boli zbavení zlého: lebo samo oslobodenie učiní nás slobodnými dieťkami božími.”²

² Porov. sv. Tomáš Akv., Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 9 k 3.

Tak by malo vyzerat pozdvihnutie duše k Bohu ráno pred prácou, večer pred spánkom alebo aj častejšie cez deň. Je to veľmi jednoduchý návod, ako sa spojiť myslou a srdcom s Bohom, ako sa modliť usobrane, bez roztržitosti. No nie je vylúčené, že niektoré duše nebudú sa vedieť dobre pomodliť ani Otčenáš, že aj ten prostý spôsob výstupu duše k Bohu bude pre nich ťažký, že aj Otčenáš budú sa modliť aspoň zpolovičky roztržite. Svätý Ján od Kríža k tomu poznamenáva, že také duše pocítia veľký suchopár a veľkú opustenosť aj v modlitbe, odpadne im chuť od modlitby. Lež práve v takom suchopáre nesmú sa prestať modliť, nech prijmú aj toto od Pána Boha ako skúšku, nech sa odovzdajú do jeho vôle, nech vložia k nohám jeho Všemohúcnosti aj svoju slabosť a roztržitosť. Keď duša cíti, že chce sa modliť, a nejde jej to, keď myseľ nemôže sústrediť na to, čo ústa vyslovujú, nech spojí svoju slabosť s Kristom, opusteným v Getsemanskej záhrade, na kríži a v Eucharistii. Takáto modlitba bude pre ňu akýmsi očistcom³ a neostane bez dobrého účinku, lebo záslužnosť modlitby závisí od lásky, s akou modlitbu konáme, a nie tak od vysokých úvah; lebo láska nás spojuje s Bohom v radosť aj v bolesti, aj vtedy, keď si hádam myslíme, že sa nemodlíme, ale iba bojujeme proti roztržitosti. Mnohí svätci cez dlhé roky takto boli spojení s utrpením Krista Pána. Neprestali sa modliť, nekleli v opustenosti pri modlitbe, lebo vedeli, že Pán Boh aj takúto skúšku posielal im preto, lebo ich miluje, len ich lásku chce vyskúšať.

Učiteľia duchovného života píšu, že Otčenáš musíme žiť, lebo prežívaný Otčenáš privedie dušu k najjednoduchšej, ale k najkrajšej modlitbe, ku kontemplácii. Pravda, takáto modlitba je dar boží, všetko závisí od božej milosti, na

³ Garrigou-Lagrange, OP: *Perfection chrétienne et contemplation*, sv. I., str. 266.

ktorú sa načim pripravíť. A prvý krok k prijatiu tohto daru je pokora, lebo pokorným dáva Boh svoju milosť. „Keď nebudete ako maľučkí, nevojdete do kráľovstva božieho.“ Pokorných poučuje Pán vo svätostánku duše, pokora je základný kameň budovy života modlitby. K pokore sa musí pridružiť umŕtvovanie a odtrhnutie sa od pozemských vecí. Lebo človek, ktorý myslí len na pozemské veci a na ne lipne telom aj dušou, človek závistlivý, ohováračny, ktorý bližnému nedožičí ani priateľské slovo, ten nemôže úprimne rozprávať sa s Bohom v modlitbe. Všetky nezriadené náklonnosti musia byť najprv umŕtvené, aby v duši zavládla láska, ktorá samovoľne bude dvíhať dušu k Bohu. V duši musí najprv nastať ticho, vášne musia byť umlčané, lebo len potom počujeme hlas Majstra, ktorý k duši rozpráva ako priateľ k priateľovi.

Táto vzdialená príprava na modlitbu je veľmi dôležitá, je to naozaj práca celoživotná, preto je dôležitejšia ako bezprostredná príprava na modlitbu, ako napr. voľba predmetu, o ktorom chceme pri modlitbe rozjímať. Veď horlivé duše vo chvíli vedia sa pripravíť na modlitbu, vedia sa dobre pomodliť aj pri práci, lebo aj tam sú stále stotožnené s božou vôľou. Lež aby na to boli súce, musia sa podrobiť tvrdej disciplíne umŕtvovania a sebaovládania, aby boli v každej chvíli pripravené prijať milosť, ktorú im Boh pošle.

Kto už prišiel k životu z modlitby a v modlitbe, musí v ňom vytrvať, lebo ináč stratil by v krátkom čase všetko. A vytrvať v modlitbe nie je veru ľahké. Človek musí sa sám premáhať, musí bojovať proti duchovnej lenivosti, proti diablu, ktorý by rád človeku odobral odvahu. Veď koľké duše v duchovnom živote zakrpately len preto, že po prvých víťazstvách nad sebou a nad diablom začaly odpočívať, prestaly bojovať, preto schladla aj ich modlit-

ba, a takto zoslabol aj ich duchovný život. Napríklad svätá Katarína Janovská začala žiť životom modlitby už od trinásteho roku, a za päť rokov, hoci strašne mnoho trpela, vykonala veľký pokrok v duchovnom živote. No v ďalších piatich rokoch venovala sa čisto svetskému životu, zanechala všetko. Až naraz dotkla sa jej nepremožiteľná milosť božia, takže svätica štrnásť rokov konala prísne pokánie, kým nebola uistená, že učinila zadosť božej spravodlivosti.

Iné duše, ako učí svätá Terézia, ktoré už dlhé roky bojovaly, stratia chuť ku všetkému vtedy, keď sú už len dva kroky od prameňa živej vody, totiž od vliatej kontemplácie, ktorú dáva Duch Svätý. Prestanú sa modliť, preto strácajú silu a nevedia znášať križe, žijú celkom povrchným, podpriemerným životom. Pre duše horlivé a veľkodušné taký povrchný život je nemožný: alebo celkom patria Bohu, alebo sú proti nemu. U anjelov napr. tiež je nemysliteľná nejaká prostrednosť; alebo milujú Boha vrúcnou láskou, alebo ho urážajú neodpustiteľným hriechom, ľahko hrešiť nemôžu, ako učí svätý Tomáš.⁴ Anjel alebo diabol, svätý alebo zvrhlý, to je pre nich jediná alternatíva. Nuž aj v niektorých dušiach je niečo z tejto anjelskej vlastnosti. Nežiaľ z modlitby značí nepriputnávať sa vždy vrúcejšou láskou k Bohu, je zvyčajne začiatok úplného zanechania vnútorného života a hádam príprava na smrteľný pád.

Preto ak chceme vytrvať pri živote modlitby, musíme podľa učenia svätých najprv silne dúfať v pomoc Krista Pána, ktorý volá všetky duše k tomuto životu. Lebo osudne sa mýlia tie duše, ktoré po prežití prvých skúšok v opustenosti a v suchopáre povedia si: Modlitba nie je pre mňa! Toľko sa modlím, a predsa sa neviem modliť. To isté vraveli jansenisti: Časté

⁴ Suma teol. I—II, ot. 89, čl. 4.

sväté prijímanie nie je pre nás, je to len pre veľkých svätcov. Kristus Pán všetkých nás volá k sebe, nás všetkých chce mať za dôverných priateľov. Sám vravel, že je dobrý pastier, ktorý vodi svoje ovečky na večné pastviny, aby sme sa neživili len chlebom, ale každým slovom božím. Uprostred týchto pastvín je prameň živej vody, o ktorom s takým nadšením rozprával Pán Ježiš hriešnej Samaritánke: „Keby si znala dar boží a kto je ten, ktorý ti hovorí: Daj sa mi napiť. Ty by si možno bola pýtala od neho, a bol by ti dal živej vody... Každý, kto pije z tejto vody, znovu bude smädny, ale voda, ktorej mu ja dám, bude v ňom prameňom vody, striekajúcej do života večného.”⁵ A v jeruzalemskom chráme vo sviatočný deň Kristus Pán vyhlásil: „Ak kto smädí, nech príde ku mne a nech sa napije. Kto verí vo mňa, tomu potečú z útroby potoky vody živej.”⁶ Ako neskoršie Spasiteľ vysvetlil, ten prameň živej vody je Duch Svätý, Utešiteľ, ktorého poslal, aby nás naučil prenikať a takrečeno vychutniť pravý smysel evanjelia.⁷

A Duch Svätý prebýva v nás skrze lásku, učí svätý Pavol, je prítomný v každej duši, ktorá je v posväcujúcej milosti. No a nie je v duši preto, aby bol nečinný, ale aby bol našim Učiteľom skrze svoje dary, ktoré sa v duši rozvíjajú rovnomerne s láskou. Keď teda nevieme zachytiť vnuknutia tohto vnútorného Učiteľa, to iste preto, že radšej počúvame seba samých, že nie sme dosť pokorní, že netúžime dostatočne po vláde božieho kráľovstva v nás.

Napokon, ak chceme rásť v živote modlitby, musíme sa nechať viesť po tých cestách, ktoré nám určil náš Spasiteľ. A najbezpečnejšia cesta k tomuto životu je cesta pokory a stotožnenia s božou vôľou. Niektoré úseky tejto cesty sú skalnaté, ťažké na chôdzu, iné zas pokryté pa-

⁵ Ján 4, 13—14. ⁶ Ján 7, 38.

⁷ Garrigou-Lagrange: spom. d., str. 270.

žifou, niektoré suché, slnkom spálené, niektoré zasa vlhké, v chládku. Dobrý Pastier každú dušu vedie po takej ceste, ktorá je pre ňu najlepšia. Sú duše, ktoré vedie na ceste evanjeliových podobenstiev, iné zas po cestách rozumového uvažovania, kým ich neprivedie k jednoduchému nazeraniu v temnotách viery.⁸ Stáva sa, že niektorú dušu necháva dosť dlho na ťažšej ceste, aby ju vyliečil z nejakej choroby. A keď sa duša nechá viesť, keď neodporuje, príde s dobrým Pastierom k prameňu živej vody, ku kontemplácii tajomstiev vykúpenia.

K týmto métam života modlitby privedie nás modlitba Pánova, keď budeme vedieť s úprimným srdcom vyslovovať slovo Otče náš, a keď použijeme všetky prostriedky, aby sme sa stali dôstojnými dieťkami nebeského Otca.

Nepoškvrnené počatie.

Univ. prof. P. Mag. Dr. Gašpar Friethoff, OP.

2.

Veľmi rozličné teórie vznikly, aby vysvetlily, ako najblahoslavenejšia Panna Mária mohla byť v prvej chvíli svojho počatia neporušená od spomenutej dedičnej poškvrny. Ba, nechýbajú domnienky, ktoré zrejme obsahujú proti-rečenia, alebo opierajú sa o číre vymysleniny, ako: že svätá Anna panensky počala, alebo že Joachim a Anna pri používaní manželského práva nepocítli nijaké smyselné hnutie. Iní za pravdivé pokladali, že diabol posadol Adama vo chvíli hriechu prvých rodičov, ale zabudol na istú molekulu, ktorá pri prechádzaní ostávala neporušená a čistá, až napokon poskytla látku, z ktorej bola Mária utvorená. Iní zasa mysleli, že obecný zákon, ktorým celé ľudské pokolenie s Adamom kleslo, nevzťaho-

⁸ Garrigou-Lagrange: spom. d., str. 270.

val sa na blahoslavenú Pannu Máriu. Iní konečne tvrdili, že Boh očistil plod, ešte neoživený rozumovou dušou, takže duša, od Boha stvorená a do tejto očistenej látky vliata, už viacej nemohla byť poškvrnená.

Najmä proti tejto mienke bojujú veľkí scholastici, ako: Alexander Halenský so svojim žiakom svätým Bonaventurom a svätý Albert Veľký so svojim žiakom svätým Tomášom. Túto mienku výslovne a zámerne zavrhujú dôkazom, ktorý ešte dneska má plnú platnosť: Tak by Mária nepotrebovala Vykupiteľa! Lebo ľudská osoba skladá sa z rozumovej duše a tela; a tak, ak ani v duši, ktorú Boh stvoril, ani v tele, ktoré Boh popredku očistil, nič nemožno ustáliť, čo by mohlo byť podkladom dedičného hriechu, nuž ľudská osoba, z nich složená, nevyhnutne sama o sebe je bez dedičného hriechu, a preto nijako nepotrebuje Vykupiteľa. A ako útočia proti tejto mienke, ktorú aj dneska musíme celkom zavrhnúť, tak aj so svätým Bernardom stavajú sa proti rozličným iným názorom, ale niekedy používajú názvoslovie, ktoré by sme sa dneska už neodvážili použiť. No vtedy ešte nepoložili otázku samu, ako neskôr položili, ktorú voláme nepoškvrneným počatím; a preto vidí sa priam tak ťažko povedať, že tí veľkí scholastici hovorili skôr proti dogme, ako za ňu.¹

Medzi nimi naozaj veľmi sa zaslúžil Duns Scotus, ktorý našiel celkom novú cestu a podivnou a príkladnou umiernenosťou položil dôraz na Máriinu neporušenosť od dedičnej škvrny **skrze zachovanie**. Lebo ako sviatosť krstu zbavuje nás samej viny dedičného hriechu, a jednako skutočnosťou ostáva, že sme bez rajských darov, tak aj Boh môže svojou všemohúcnosťou a milosťou **predísť vinu**; v takom prípade človek nie je zba-

¹ Porov. Friethoff, Quomodo caro BMV in originali concepta fuerit, Angelicum 1933.

vený viny, ktorú už má, ale zachovaný, aby ju nemal.

Toto zachovanie, ktoré je teraz v samom vieroučnom výmere, nie je malá výsada. A v tomto spočíva ťažkosť pre mnohých; lebo zákon, ktorý všetkých pod hriechom väzní, je všeobecný. Preto aj 19. všeobecný snem tridentský ešte nepokladal za vhodné vo svojom výnose o dedičnom hriechu výslovne (pozitívne) vylúčiť Máriu, čo aj viaceré pokusy boli podniknuté pre tento cieľ. Cirkev vtedy ešte nechcela dať svoje konečné rozhodnutie, a preto jej stačil výnos, aby Mária nebola do toho rátaná. Konečné rozhodnutie ju zasa výslovne vylučuje. Ona má mimoriadnu výsadu.

Potom sa odvoláva na božskú všemohúcnosť, no o jej čase a spôsobe Cirkev nechala bohovedcom vo vysvetľovaní plnú slobodu.

Bohovedci — okrem niekoľkých — tvrdia, že Mária musela mať dedičný hriech. Tento záväzok, pravda, máme rozumieť o nevyhnutnosti, ktorou ako Adamova dcéra podliehala moci obecného zákona hriechu. Tak teda preto sa odvolávame na božskú všemohúcnosť, lebo Mária prvým alebo druhým spôsobom unikla obecnému zákonu. Lež ako? Či bola vyňatá zpod tohto zákona alebo, vari, z neho dišpenzovaná? To, veru, nie je to isté, ako nie je to isté, prečo 75-ročný nemá sa postiť, a prečo 35-ročný robotník. Lebo starec nepodlieha obecnému zákonu o pôste, keďže onen zákon nebol urobený pre neho; ten zákon nevzťahuje sa na tých, ktorí dovŕšili 59. rok. Ale ten istý zákon platí pre spomenutého robotníka, ktorý však môže byť od neho dišpenzovaný pre svoju ťažkú prácu. Teda otázka je, či zákon hriechu nezahrnuje Máriu (ako zákon o pôste starca), a či ju zahrnuje, ale je od neho dišpenzovaná (ako robotník môže byť dišpenzovaný).

Mnohí teda myslia, že zákon hriechu Máriu nezahrnuje; nebol urobený pre ňu. Preto nevyhnutnosť mať na sebe dedičný hriech bola veľmi ďaleko; bola by totiž mala hriech, keby Boh nebol býval zariadil, aby sa onen zákon na ňu nevzťahoval. Mienka týchto bohovedcov spája sa s tou, ktorá hlása, že Boh ustanovil Adama za m r a v n ú hlavu ľudského pokolenia, — či už smluvou alebo prostým ustanovením — takže pre toto ustanovenie ktorýkoľvek Adamov hriech, čo by hneď zpočiatku sa stal. mal sa pričítať celému ľudskému pokoleniu a mal poškrniť každého Adamovho potomka. No Adam podľa tejto mienky nie je ustanovený za Máriinu hlavu, a preto Mária nie je pod zákonom, lebo onen zákon pre ňu neplatí. Teda Mária mala iba vzdialený záväzok hriechu, lebo mala by mať hriech, keby Boh na počiatku nebol urobil túto výnimku. — Niektorých z týchto bohovedcov viedol k tomuto názoru aj ten, čo, pravda, sám osebe s ním nesúvisí, ale predsa v skutočnosti mal vplyv: totižto názor o základe alebo pohnútkke vteľnia. Lebo ak povieme, že Boh už rozhodol vteľenie prv, ako — ľudsky povedané — predvídal hriech človeka, Mária bola už vyvolená a predurčená za Matku Božiu prv, ako mohla byť reč o hriechu. Preto zákon hriechu, neskôr ustanovený, práve tým nemohol sa už na ňu vzťahovať.

Ale ostatní bohovedci, a vidí sa ich väčšina, tvrdia, že zákon hriechu zahrnuje Máriu; a preto nevyhnutne blízko ho mala mať. No podľa mienky, ktorú mnohí zo spomenutých so svätým Tomášom pokladajú za obecnú, tá nevyhnutnosť má základ v tom, že Adam bol fyzickou hlavou ľudského pokolenia. Lebo Adam hriechom narušil svoju prirodzenosť; preto ktokoľvek prijíma zavinené porušenú prirodzenosť, bude vinný hriechu. Adam totiž svojím hriechom nestratil len milosť, čo robí

milým Bohu, lež aj mimoprirodzené dary, ktoré Boh v Adamovi dal samej ľudskej prirodzenosti. Keďže teda podľa Božej Prozreteľnosti Adam mal dať svojmu potomstvu s ľudskou prirodzenosťou posväcujúcu milosť a ostatné božské dary, teraz, keď ich raz navždy stratil, mohol dať iba ľudskú prirodzenosť, vlastnou vinou bez týchto darov. Nikto nedáva, čo nemá. Teda osobný hriech Adamov poškvrnil ľudskú prirodzenosť, a zasa tak poškvrnená prirodzenosť poškvrňuje všetkých, ktorí ju prijímajú. Plod, od Adama sa dediaci plodením, teraz je tak upravený, že vo chvíli vliatia rozumovej duše vzniká človek, v ktorom nižšie sily neposlúchajú vôľu, ani telo dušu, ale ani vôľa neposlúcha Boha! Teda dedičný hriech nie je v samom tele, lež telo je Adamovým nástrojom, aby v duši, ktorú má Boh stvoriť, zrodil sa hriech. Podľa božieho rozkazu rodičia — Adamove dietky — mali rodiť potomstvo, ktoré sa malo od prvej chvíle svojho počatia tešiť z božskej milosti a z božského priateľstva; tak to malo byť a tak to mohlo byť, ale tak to nie je pre Adamovu vinu. Teda Adamova vina porušila prirodzenosť, a zasa porušená prirodzenosť poškvrňuje osobu, lebo čo môže a má byť, a nie je, je vina.

Najblahoslavenejšia Panna Mária narodila sa z rodičov, Adamových dietok; teda Mária prijala ľudskú prirodzenosť tou cestou, čo vedie od Adama. A tak nevyhnutne prijala ľudskú prirodzenosť, od Adama porušenú, a teda v samej chvíli počatia, vo chvíli, v ktorej vzniká Máriina osoba, porušená prirodzenosť mala poškvrniť blaženú Pannu, ako aj tá istá prirodzenosť vtedy poškvrnila nás všetkých a jednotlivcov. Lež vtedy v tej chvíli najlepší, najväčší Boh zázračne zasiahol a svojou dobrotivou všemohúcnosťou prekazil tento účink: Máriu zachoval od poškvrny hriechu.

Teda Mária podlieha zákonu: bola v bliz-

kej možnosti hriechu, ale Boh ju vytrhol, nie z hriechu, ale z nebezpečenstva padnúť do neho, hoci v poslednej chvíli. A tak Mária, ktorá mala mať hriech, ktorý však nemala, je obdarená výsadou (privilegovaná). Aj o nej platily slová Listu svätého Pavla Rimanom,² na ktoré sa ustavične odvolávali odporcovia nábožnej mienky, a jednako nikdy nebola poškvrnená; tá istá nevyhnutnosť doliehala na Máriu, ako na teba a na mňa, a predsa v tej chvíli ona už bola celá krásna.

Preto dobre musíme rozlišovať Máriino nepoškvrnené počatie od nepoškvrneného počatia jej Syna! Kristus sa počal z Ducha Svätého, narodil sa z Márie, panny; v tomto smysle nie je Adamov syn, aj keď Duch Svätý jeho telo utvoril z látky, ktorá od Adama pochádza. Kristus, pravda, prijal ľudskú prirodzenosť, no nie prirodzenosť, ktorú Adam vlastnou vinou porušil; preto nemohol mať dedičný hriech, ako by ten hriech nemohli mať ľudia, ktorých by Boh bezprostredne utvoril z jordánskych kameňov. Ale Mária mala mať ten hriech, a predsa pre zázrak ho nemala.

Zázrak tohto zachovania Boh vykonal vzhľadom na zásluhy Spasiteľa ľudského pokolenia. Lebo odporcovia nábožnej mienky odvolávali sa nielen na List svätého Pavla Rimanom,³ totiž na všeobecný zákon hriechu, lež aj na všeobecné vykúpenie skrze Krista. Preto aj, ako sme videli, veľkí scholastici plným právom zavrhovali názor tých, čo vraveli, že Máriino telo bolo očistené pred animáciou; v tom prípade by Mária nebola potrebovala Vykupiteľa, čo odporuje Listu svätého Pavla k Timotejovi⁴ a samému výmeru tohto článku viery.

² 5, 12: „Ako skrze jedného človeka hriech prišiel na tento svet, a skrze hriech smrť, a tak na všetkých ľudí prešla smrť, v ktorom všetci zhrešili.“

³ 5, 12.

⁴ 1 Tim. 4, 10.

Pravda, Mária nebola od tohto hriechu očistená tak, ako my sme od neho očistení; jednako bola od neho uchránená. A preto ako my sme ho zbavení vzhľadom na Kristove zásluhy, tak aj ona bola od neho uchránená vzhľadom na tie isté zásluhy. Inými slovami: ako Kristus nám zaslúžil, aby sme boli zbavení hriechu, ktorý sme už mali, tak aj Márii zaslúžil, aby nemala tento hriech.

No táto potreba vykúpenia neodstraňuje rozdiel medzi Máriiným posvätením a naším, ani ho nezužuje na rozličný stupeň. Rozličný stupeň je medzi posvätením svätého Jána Krstiteľa, ktorý bol posvätený ešte v matkinom živote, a naším. Lebo nech je už akákoľvek miera ľudského posvätenia alebo jeho čas, miesto alebo iná okolnosť, všetci a jednotlivci v tom sa shodujeme, že s našej duše je s ň a t á s k u t o č n á v i n a, s m ý v a s a š k v r n a, k t o r á n á s n a o z a j p o š k v r ň u j e. Preto Boh ani to nemôže urobiť, že sme nikdy neboli hriešni. Nepodlieha totižto božskej všemohúcnosti, lebo nepodlieha možnému bytiu, keďže obsahuje protirečenie, žeby to, čo bolo, stalo sa, ako by nebolo. Preto všetci, nech sme boli akokoľvek posvätení, keďysi sme boli hriešnikmi. S Kristom jediná Mária nie je v hriešnom zástupe; s ním ona jediná ako dlho bola, svätá bola. Teda Máriino posvätenie, aj keď ho ona má pre Kristove zásluhy, podstatne sa líši od nášho posvätenia. Preto hovorievame o Máriinom v y n i k a j ú c e j š o m vykúpení. Kristus ju vykúpil, lež znamenitejšie, keďže jeho zásluhy ju nezbavily hriechu, ktorý mala ako my, ale uchránily ju od hriechu, — ktorý mala mať — aby do neho nepadla.

Lámanie chleba v prvotnej Cirkvi.

Dr. Pavol Beňuška.

O živote apoštolov a prvých kresťanov po Pánovom nanebevstúpení dočítame sa v Skut-

kech apoštolských. Po opise veľkého úspechu Petrovej kázne na prvé Turíce život prvých kresťanov je takto charakterizovaný: „Zotrvali v učení apoštolskom a v obcovaní, v lámaní chleba i na modlitbách. I prechádzala bojzlivosť na každého, tiež mnoho divov a zázrakov dialo sa skrze apoštolov v Jeruzaleme a bojzlivosť veľká bola u všetkých. Všetci veriaci držali sa pohromade a mali všetky veci spoločné. Statky a majetok hnutelný predávali a rozdeľovali medzi všetkých, ako kto potreboval. Denne trvali jednomyseľne v chráme a lámajúc chlieb po domoch prijímali pokrm veselo a s prostotou srdca, chváliac Boha a majúc priazeň u všetkého ľudu.”¹

V tomto texte je spomienka na Eucharistiu?

To je problém, pri lúštení ktorého rozchádzajú sa mienky exegetov. Ide tu o to, aký význam má výraz „lámanie chleba”. Židia zvyčajne lámali chlieb na začiatku spoločných jedál. Význam tohto obradu spočíval pre nich v tom, že udržiaval pocit bratskej spolupatričnosti medzi stolujúcimi. Keďže najmä pri skromnejších jedlách chlieb bol ich najdôležitejšou súčiastkou, výraz „lámanie chleba” označoval celé jedlo.

Evanjeliá nám dosvedčujú, že aj Ježiš mal tento zvyk.² Ako otec, vodca novej rodiny, lámal chlieb pred zástupom, ktorý išiel za ním; ale zaiste tak robieval aj v užšej spoločnosti svojich učeníkov. Nie je vytvorené, že tomuto jednoduchému obradu Ježiš dal osobnejší náter najmä tým, že sprevádzal ho zvláštnou formulou požehnania.

V predvečer svojho umučenia pri poslednej večeri Ježiš tiež lámal chlieb, ale vtedy dal tomuto úkonu, ako sme to už uviedli, celkom zvláštny význam. Všetky opisy poslednej

¹ Skut. ap. 2, 42—47.

² Mat. 14, 19; 15, 35; Mar. 6, 41; 8, 6; Luk. 9, 16.

večere spomínajú lámanie chleba;³ svätý Pavol okrem toho ešte vraví, že „chlieb, ktorý láme-me“ je chlieb eucharistický.

Z tohto vidieť, že biblický výraz „lámanie chleba“ je dvojznačný, môže označovať buď obvčajné jedlo alebo eucharistický obrad. Načim skúmať každý text zvlášť, a ak možno, zo súvisu zistiť, aký význam chcel autor dať v danom prípade výrazu „lámanie chleba“.

Svätý Lukáš, pôvodca knihy Skutkov apoštolských, pri opise života prvých kresťanov, zachycuje to, čo ich zvlášť charakterizuje a odlišuje od iných. K ich charakteristickému životu pripisuje aj „lámanie chleba“.⁴ Tento by nebol nijako zvláštny, keby v pôvodcovej intencii mal vyjadriť iba všeobecný zvyk lámania a rozdávania chleba. Oveľa prirodzenejšia a aj pravdepodobnejšia je mienka, že svätý Lukáš tu myslí na eucharistické lámanie chleba, o ktorom už písal vo svojom Evanjeliu, v stati o poslednej večeri, lebo ono dáva zvláštny ráz náboženskému životu kresťanov.⁵

V eucharistickom smysle treba ponímať tenže výraz aj vo verši 46., aj keď všetci katolícki exegéti nie sú stúpecami tohto výkladu. Výraz — možno povedať — taký technický, opakovaný v takej blízkosti, ťažko ináč vysvetľovať ako predošlý, najmä keď lámanie chleba v domoch uvedené je ako protiklad, ako čosi osobitného, ako antitéza spoločných modlitieb v chráme.

„Lámanie chleba“ v Troade.

Skutky apoštolské v úseku 20. 7—12 takto opisujú zastavenie sa svätého Pavla v Troade na ceste z Efeza do Jeruzalema: „Keď sme sa prví deň po sobote shromaždili na lámanie chleba. Pavol chcejúc nazajtra odísť, rozprá-

³ Mar. 16, 22; Mat. 26, 26; Luk. 22, 19; 1 Kor. 11, 24.

⁴ Skut. ap. 2, 42.

⁵ Porov. Ami du Clergé. r. 1939, str. 4.

val s nimi a pretiahol reč až do polnoci. Bolo mnoho svetiel vo vysokej sieni, kde sme boli shromaždení. No istý mládenec, menom Eutyches, sedel na okne, a keďže Pavol dlho rozprával, pohrúžil sa do hlbokého spánku, a spánkom premožený spadol s tretieho poschodia. Keď ho zdvihli, bol mŕtvy. Ale Pavol sostúpil k nemu, nahnul sa k nemu, sobral ho do svojho náručia a povedal: Nermúťte sa, lebo jeho duša je v ňom. Potom vystúpil, lámal a chlieb, jedol a hovoril ešte dlho až do sviatania; potom odišiel."

Podľa uvedeného opisu schôdzka veriacich v priestrannej vysokej izbe bola v nedeľu. Dôležitosť tohto určenia možno pochopiť lepšie, keď uvážime, že svätý Pavol podľa prvého Listu Korintťanom* predpisuje sbierky pre kresťanov v Jeruzaleme na nedeľu. Tento deň už v tom čase mal svoju zvláštnu dôležitosť a preto je pochopiteľné, že najmä vtedy schádzali sa veriaci na „lámanie chleba". Svätý Pavol nielen mal na ňom účasť, ale mu aj predsedal. Toto všetko nabáda k záveru, ktorý aj tu ná zdá sa najpravdepodobnejší, že ide o zvláštny významný obrad kresťanov a že výraz „lámanie chleba" treba chápať v technickom slova smysle, v smysle eucharistickom.

„Lámanie chleba" na lodi.

Na konci knihy Skutkov apoštolských v hlave 27.—28. svätý Lukáš opisuje Pavlovu cestu do Ríma. Lodi, ktorou išli, hrozilo nebezpečenstvo stroskotania, že cestujúci stracali nádej na záchranu. Svätý Pavol ich vzbudzoval a uistil, že ani jeden nezahynie. Keď už 14 dní nejedli, apoštol ich pobádal, aby nečakali lační, ale aby jedli. Sám dal príklad, „vezmúc chlieb, vďaky vzdával Bohu

* 1 Kor. 16, 1—4.

pred všetkými a rozlomiac ho, počal jesť".⁷ Nato aj ostatní boli veselší, aj oni jedli.

Toto „lámanie chleba" je eucharistické? Z textu nemožno určiť. Súvis však nabáda vykladať, že tu nie je reč o eucharistickom lámaní chleba. Svätý Pavol je, aby svojím príkladom povzbudil cestujúcich k jedlu. Pred jedlom vďaky vzdáva Bohu, modlí sa, ako to už bolo uňho zvyčajné.

„Lámanie chleba" na ceste do Emauz.

Konečne v Evanjeliu svätý Lukáš opisuje príhodu dvoch učeníkov, uberaajúcich sa do Emauz.⁸ Pripomína, ako títo poznali Ježiša pri lámaní chleba. Tento text možno uviesť ako príklad, že Ježiš dal zvláštnejší náter častému spoločnému lámaniu chleba, ktoré konal v intimnejšom krúžku učeníkov a i pred širším zástupom. Podľa tohto aj dvaja učenici poznali Ježiša práve pri lámaní chleba. Nemožno, pravda, presne ustáliť, či ide o eucharistické lámanie chleba; ale súvis viacej nabáda nehľadať tuná tento charakter.

Eucharistické prvky v prvotnej Cirkvi.

Táto skúposť dokumentov nám diktuje veľkú opatrnosť, aby sa nerobily náhle závery o eucharistii v prvotnej Cirkvi tak, ako to robia nezávislí kritici. Načim aj to uvážiť, že opisy poslednej večere nás nielen poučujú o jej pôvode a význame, ale dávajú možnosť poznať, ako sa slávila eucharistia v tom čase a v tom prostredí, v ktorom tieto opisy vznikly. Veď nemožno pochybovať o tom, že Ježišove slová a úkony boli vzorom a mali normatívny ráz pre tých, ktorí ich opisovali. Hodno si povšimnúť s tohto stanoviska príklad Pavlov, ktorý chce vykántriť zlozvyk Koriňfanov práve tým, že poukazuje na to, ako Ježiš slávil poslednú večeru a ako ju rozkázal opakovať.

⁷ Skut. ap. 17. 35.

⁸ Luk. 24, 13 an.

Zo stručnosti, akou svätý Lukáš v Skutkoch apoštolských opisuje eucharistický obrad, nemožno zatvárať, že jedinou súčiastkou bolo „lámanie chleba“ a že kalich nebol pokladaný za taký dôležitý, prípadne celkom chýbal. V opisoch poslednej večere všetci evanjelisti, teda i sv. Lukáš, spomínajú aj kalich. Ak teda „lámanie chleba“ v druhom Lukášovom diele chápeme v eucharistickom smysle, táto eucharistia⁹ nemohla byť odlišná od tej, ktorú opisuje v Evanjeliu. Aj iné úseky Nového zákona spomínajú oba podstatné prvky: chlieb a kalich.¹⁰ Veľkonočný ráz poslednej večere vylučuje pochybnosť o obsahu kalicha, lebo veď aj najchudobnejší mal mať aspoň 4 poháre vína. Sám Ježiš spomína, že pred príchodom kráľovstva božieho „nebude piť z plodu viničného“. No ak v niektorých skupinách, oddaných prehnanej askéze (ebioniti, marcioniti...), ukázaly sa snahy vylúčiť víno z eucharistie, z toho nemožno zatvárať, ako to robí Harnack, že všeobecná Cirkev nejavia zpočiatku záujem o druhý podstatný prvok eucharistie, ktorý vraj vôbec nemusel byť alebo mohol byť indiferentne voda, víno. Ak sa tento prúd prehnanej askézy gnostikov dostal i do veľkej Cirkvi, bolo to iba na krátky čas a v úzkom kruhu.

Ako sa slávila eucharistia?

Kritici, skúmajúc povahu eucharistie v prvotnej Cirkvi, kladú si otázku, či eucharistia bola spojená s jedlom, prípadne slávila sa cez jedlo. Tento vzťah eucharistie k takzv. agape nazval Batiffol „čirou a modernou otázkou školy“.

⁹ Píšeme eucharistia s malým e, keď chceme bezprostredne naznačiť iba sviatosťný, eucharistický úkon, obrad. No keď ide priamo o najsvätejšiu Sviatosť oltárnu, používame Eucharistia s veľkým E. (Pozn. redakcie.)

¹⁰ 1 Kor. 10, 3, 4; 16, 21; 11, 26—29; Ján 6, 53—56.

Je isté, že zočiatku apoštoli žili spoločne a spoločne jedli.¹¹ Uviedli sme, ako svätý Lukáš opisuje život prvých kresťanov, pričom naznačuje, že veriaci prijímajú pokrm vesele a sprostotou srdca.¹² Tak chápať treba tieto texty Skutkov apoštolských, že eucharistické lámanie chleba konalo sa cez jedlá? Nič v texte nedovoľuje tento výklad. Možno, že autor túna naznačuje iba radostnú náladu nových stúpcov Kristových. Skutki apoštolské¹³ spomínajú „spoločné jedlá“, no zdá sa, že ide tu iba o dobré skutky, konané pre vdovy. Ani z Listu svätého Júdu¹⁴ nijako nemožno zatvárať, žeby sa eucharistia slávila cez jedlo. Konečne najdôležitejší text 1 Kor, 11, 17—34 dosvedčuje, ako svätý Pavol energický zakročuje proti tomu, že niektorí začínajú v spoločných shromaždeniach jesť a piť, ako keby nemali dom nato. Preto svätý Pavol chce obnoviť čistotu eucharistických schôdzok a ako príklad uvádza, čo Pán konal v predvečer svojej smrti. Až dva razy pripomína svojim čitateľom, že Pán tak kázal obnovovať poslednú večeru; preto ak ich schôdzky majú im slúžiť na úžitok, a nie na záhubu, majú tak konať, ako kázal Pán. Keby svätý Pavol bol chcel, aby veriaci obnovovali aj jedlo, cez ktoré slávil Ježiš eucharistiu, bol by aj v tom ukázal vzor. No, rozkaz Pánov opakovať to, čo on konal, treba chápať výlučne o eucharistickej večeri. Treba teda chápať zvyk Koriňťanov ako novotu, a preto apoštol tak ostro reaguje. No, nutká sa aj pozitívny záver. Eucharistia nemá sa sláviť cez hostiny (agape). A ako biblické texty naznačujú, pravdepodobne sa ani neslávila.

¹¹ Mar. 16, 14; Luk. 24, 36; Skut. ap. 1, 4.

¹² Skut. ap. 2, 46; 2, 42.

¹³ 6, 1—6.

¹⁴ 11—13.

Záver.

Z rozboru eucharistických textov biblických hodno aspoň stručne shrnúť niektoré dôležité poznatky.

Eucharistia javí sa najprv ako obrad bohatý na symbolizmus. Predstavuje mnohé dobrodenia, ktoré evanjelisti vyzdvihujú. Predstavuje novú úmluvu, uzavretú medzi Kristom a učeníkmi, ktorá nastupuje miesto starej; je novou Veľkou nocou, vznešenejšou od starej; pripomína hostinu mesiášsku, ktorá spojí všetkých veriacich s Kristom. Lámaním toho istého chleba označuje bratstvo všetkých prijímajúcich. No, predstavuje najmä telo Kristovo obetované a jeho krv vyliatu za spasenie mnohých.

Eucharistia však nielen symbolizuje Kristovo telo a krv Kristovu, ale je obradom, kde sa skutočne podáva to, čo sa predstavuje. Aj z Evanjelií aj z Listov Pavlových eucharistický realizmus zračí sa celkom zrejme. Svätý Pavol aj štvrté Evanjelium ho zdôrazňujú v termínoch najvýraznejších; eucharistický pokrm je chlieb života, utvára najintímnejšiu jednotu s Kristom, je požívaním Kristovho tela a krvi Kristovej, takže kto nehodne prijíma, sám seba už tuná odsudzuje, lebo nerozoznáva telo Kristovo.

Eucharistia je pokrm duchovný; v nej sa dáva za pokrm Kristus oslávený, duchovný, pneumatický. Ale tento Kristus je totožný s Kristom historickým, ktorý sa obetoval na Golgote. Telo obetované a krv vyliata orientujú myseľ k Ježišovej smrti na križi, kde sa Ježiš obetoval za mnohých. Teraz však táto obeta, tento Kristus historický je v stave oslávenom, duchovnom. Tým je daná možnosť sviatostného jeho požívania. Takto Eucharistia javí sa ako najvznešenejšia sviatosť, v ktorej pod vonkajšími známkami chleba a vína dáva sa Kristus za pokrm veriacim.

Ale eucharistia je aj obeta novej ekonomie. To vysvitá z niektorých už spomenutých poznatkov: Eucharistia by nemohla predstavovať novú úmluvu, uzavretú v Ježišovej krvi, nemohla by symbolizovať jeho obetované telo a vyliatu krv, keby nebola obetným pokrmom. No, jej obetný ráz priamo naznačený v Evanjeliách a najmä u svätého Pavla, zvlášť keď tento hovorí, že eucharistia „zvestuje smrť Pánovu“.

Podľa uvedeného výkladu úseku z Listu k Židom Eucharistia je nielen obetným jedlom, ale skutočnou súčasťou obetou. No aký je jej vzťah ku obete kríža, v čom táto eucharistická obeta pozostáva, to je mimo vývodov spisovateľov posvätných textov. Neskoršia bohoveda o Eucharistii však mohla sa pevne vybudovať na týchto základoch. A naozaj katolícka tradícia ostáva verná základom novozákonnej eucharistickej náuky, jedine ona ju celú v sebe sústreďuje.

Načim uviesť ešte jednu pripomienku. Jednotlivé novozákonné texty eucharistické majú svoje osobitné zvláštnosti, ktoré celkom oprávnene možno vyzdvihnúť. No bolo by celkom nesprávne, keby sa z týchto zvláštností utvorily jednotlivé typy — pavlovský, jánovský, synoptický — a postavily sa proti sebe. Každý spisovateľ nemohol všetko povedať. A práve aj tieto zvláštnosti sú zárukou pre ich hodnovernosť. Nie sú od seba otrocky závislé, ale doplňujú sa.

Tento rozbor novozákonných textov eucharistických zatvárame slovami P. Lagrangea, OP. ktorý po celý svoj 80-ročný požehnaný a plodný život skláňal sa nad posvätnými textami biblickými a vhlboval sa do nich: „Majstrovské dielo, božská črta Eucharistie je v tom, že prekročila plnosťou daru odvážnu ambíciu túžob, ale v podobe delikátne duchovnej, ktorá odstraňuje všetky hrubé obrazy

a dáva chápať, že ozajstné spojenie nezastavuje sa pri požívaní. Vonkajší čin požívania dosiahne vždy skutočnosť tela Kristovho, ale veriaci iba vtedy sa ním naozaj živí, keď láska spôsobuje sblíženie nášho ducha s duchom Kristovým. Nechajme zlomyseľných kritikov prízvukovať sarkazmus „mágie“. Celý duchovný život Cirkvi, láska k Bohu a láska k bližnému, je zavesený na toto čaro božskej energie a rozkoše pre srdce veriacich.”¹⁵

O nepriamom usmrtení plodu.

Univ. prof. MUDr. J. F. Babor.

Ak sa trápi ťažko chorý v nadmieru bolestnej agónii, tu sme oprávnení, po prípade povinní mierniť jeho bolesti utišujúcimi liekmi, ale nikdy nijako nesmie sa takéto trápenie skrátiť smrtiacou dávkou (eutanázia, vražda zo súcitu); ak sa niekedy stane, že pre nepredvídané okolnosti dávka utišujúceho lieku, osebe nie smrteľná, predsa privodí predčasnú smrť, nenastane nijaké deontologické prehrešenie. V najnovšom čase počína sa naraz zjavovať zlozvyk odstraňovať pôrodné „bolesti“ utišujúcimi liekmi; toto počínanie nemožno schvaľovať ani s deontologického ba ani s terapeutického stanoviska. Pôrodné „bolesti“ nie sú bolesti v pravom slova smysle (patologickými), ale pocity materníkových sťahov (pressio v Evanjeliu), pravda, intenzívne, ale ich biologický účel je nielen kontrola pôrodného dejstva, ale aj podnet k ďalšiemu odbehu pôrodu. Je to vzbura proti ortielu: „V bolestiach budeš rodiť.“ Ale principiálne vzaté, taký zákrok neoplatí sa ani rodičke (rozličnými prietahmi alebo závadami rodenia) ani plodu, ktorému v krajných prípadoch môže zaviniť smrť. Úmyselné usmrtenie plodu touto nepriamou cestou

¹⁵ Évangile de Jésus — Christ, str. 510.

je, pravda, vyložená vražda; ale podľa doterajších skúseností (a múdrej úvahy popredku) musíme mať takéto odstraňovanie bolesti (vlastné „bolesti“) za mravne nedovolené a lekárske kontraindikované. Sú lieky (proti rozličným chorobám vnútorným), ktoré majú vedľa svojho špecifického účinku tiež vedľajší vplyv na priebeh tehotnosti: obľahčujú alebo dokonca nepriamo spôsobujú potrat (abortus) alebo predčasný pôrod. V prvom prípade teda majú za následok tiež usmrtenie plodu. Je dovolené opatrne podávať takéto lieky, a keď sa raz pritom nečakane a neúmyselne spôsobí bezživotie plodu, nikoho nemožno obviňovať. No keby takéto nepriame usmrtenie plodu bolo vyvolané záľudným spôsobom úmyselne, bol by to hriech, trestný čin a krutý postup proti zdraviu (aj tehotnej ženy). Nemôžeme vždy celkom ľahko a dosť bezpečne vyšetriť a celkom správne posúdiť všetky okolnosti takýchto prípadov, ale zato treba tým viacej pokoja, múdrej rozvahy, svedomitosti a úplných odborných vedomostí so strany lekára za daných okolností. Trestný čin tvorí úmysel páchatel'a; ale tu prichádza do úvahy po prípade aj nie dosť pozorné premyslenie, nejaké zabudnutie alebo — *horribile dictu* — nedostatočná pripravenosť lekára. Laikom sa svojpomocné použitie podobných liekov zvlášť prísne zakazuje. Otvárala by sa tak brána nekontrolovaným zločinom. Problém prípustnosti potratu podrobne preberá slávny taliansky teológ J. Antonelli vo výbornom diele *Medicina pastoralis*.¹ Podľa toho krátko shrnieme látku, a to s výslovnými poznámkami, kde celkom nesúhlasíme.

Najprv si pripomeňme dva hlasy zo staroveku o animácii. Cicero hovorí:² „Ani-

¹ V Ríme u Pusteta 1932; II. vol., IV. cap., de licitate abortus.

² De legibus 7, 22.

mal plenum ratione et consilii, quem vocamus hominem, praeclara quadam ratione generatum est a supremo Deo." Hovorí o pôrode človeka, ale hodí sa aj na animáciu. Origenes († v Tyre r. 253 vo veku 69 rokov), ako je známe, v nejednom bode poblúdil vo svojich hypotézach o ľudskej duši, napr. o animácii napísal v Períarchon: „De anima vero utrum ex seminis traduce ducatur, ita ut ratio ipsius vel substantia incerta ipsis corporalibus seminibus habeatur, an vero aliud habet initium et hoc ipsum initium si genitum est vel non genitum, vel certe si extrinsecus corpori inditur nec ne: non satis manifesta praedicatione distinguitur." Porovnaj aj známe Tertulliánovo: „sicut surculus quidam". Ako zahanbuje týchto starokresťanských učencov pohan Cicero! A potom si znovu opakujme, akú podporu a potvrdenie svojich výskumov vidíme my lekári a prírodospytci v cirkevnej náuke o animácii! Okrem kristologie rozhodla Cirkev otázku conceptionis cum sua causa v náuke o nepoškvrnenom počatí³ Panny Má-

³ Nepoškvrnené počatie Panny Márie prisľúbil Boh prarodičom našim pred vyhnaním z raja; videnie Panny Márie bez poškvrny počatej mali v Starom zákone prastarí pustovníci v pohorí Karmel (na spôsob lourdskeho), platilo v Cirkvi od prvopočiatku (označenie Panny Márie názvom Panhagia v gréckom oriente, slávnosť Počatia Panny Márie na Západe), ale presná formulácia je až dielom jednoduchej rehole františkánskej, a to už hneď od jej počiatku. Svätý František Serafínsky sa takto modlil k Panne Márii: „Ave Domina sancta, regina sanctissima, Dei genitrix Maria, quae es Virgo perpetua, electa a Sanctissimo Patre de coelo, quam consecravit cum sanctissimo dilecto Filio et Spiritu Paraclito, in qua fuit, et est, omnis plenitudo gratiae et omne bonum." Rozhodujúcim je tu slovo *fuit*. Svätý Bonaventúra vycítil problém, ale nerozlúštil vo svojich úvahách o Hromniciach, lebo si tu, ako tak často inde prekalal prílišnými exkurziami estetickými, hoci bol celkom mimoriadnym veľ-

rie. (U svätého Jána Krstiteľa ide iba o posväcujúcu milosť, prijatú v matkinom lone.) Alexander Haleský, OFM, vo svojej Sume presne hovorí o nemožnosti, aby Boh bol prítomný v tele plodu pred vliatím duše; ale iní inak súdili a súdia, no chybne.

Ďalej treba zopakovať základné zjavy biologické zo samého začiatku embryonálneho vývoja, najmä u človeka. Zrelá vaječná bunka, keď sa uvoľní z prasknutého Graaffovho folikulu a pláva v tekutine dutiny brušnej (po-brušnicou), predstavuje ako by explantát; je vlastne v neživom prostredí a prinajmenej mimo životnej súvislosti s organickými elementami tela. Práve tak, keď sa zrelá semenná bunka (spermatozoon) uvoľní zo súvislosti germinačného epitelu v tubuli seminiferi varlete (testiculi). A keď potom nastane oplodnenie spojením ovula so spermatozoom vo vajcovode (tuba Eustachii), ovulum je oplodnené, dokiaľ sa nechytí na sliznicu tuby a v nej nevyvolá nidifikačné procesy, stále ešte mimo súvislosti

duchom. Ale zato dokonale to previedol ctih. Ján Duns Scotus; najpamätnejšie jeho slová v tejto veci sú: „*Arguitur ex excellentia Filii sui, in quantum redemptor, reconciliator et mediator, quot ipsa non contraxit peccatum originale... Sed hoc non esset nisi meruisset eam praeservari a peccato originali*” (Opus Oxoniense III, d. 3, q. 1, n. 4, n. 10). A ešte: „*Beata Virgo, Mater Dei, numquam fuit inimica actualiter ratione peccati actualis, nec ratione originalis. Fuisset tamen, nisi fuisset praeservata*” (ibidem III, d. 18, q. unica, n. 13). Náuka o animácii v prípade Panny Márie vysvitá potom z týchto jeho slov: „*Dato, quod, in conceptione seminum, fuisset creatio animae, non fuisset aliquod inconveniens gratiam tunc fuisse infusam animae (scil. B. V. Mariae), propter quam anima non contraxisset aliquam infectionem a carne cum libidine seminata.*” My to hlásame indikatívne (nie v konjunktívach), a ako je všeobecne známe, bula Pia IX. naväzuje priamo na Duns Scota (o nepoškvrnenom počatí Panny Márie).

s celým organizmom a mimo entelechie u zvierat a mimo duše u človeka. Toto videl veľmi jasne svätý Tomáš Akvinský a vykladal aj ďalej, že prvé štádiá ontogenezie (= embryonálneho vývoja) sa uskutočňujú alebo môžu uskutočňovať priamo len organickými prostriedkami takéhoto mladého zárodku bez akejkoľvek ďalšej regulácie (vi quadam corporea, virtute seminis ap.). To je potom forma corporeitatis podľa Jána Duns Scota. Ovulum má organickú povahu vegetatívnu, spermatozoon animálnu (pohyb aj organula pohybné). Svätý Tomáš Akvinský si správne predstavil tento postup a videl v ovulu organizáciu po nescholasticky povedané, v sperme animálny princíp a v spojení oboch animalizáciu;⁴ ďalej vykladal, že spermatozoon nastáva zrušenie (corruptio) vegetatívneho princípu, ale aj ten animalizačný je zrušený potom na toto stvorenou ľudskou dušou, čo sa nazýva animatio. (Tie korupcie nijako nie sú nevyhnutné, ani privácie, alterácie ap.; ale pritom sa tu teraz nemusíme zdržovať. S istého stanoviska zaslúži prednosť inchoatio svätého Alberta Veľkého.) „Anima intellectiva creatur a Deo in fine generationis (= počiatočná fáza ontogenezie) humanae, quae simul est et sensitiva et nutritiva corruptis formis praeexistentibus.”⁵ Tohto názoru, vecne istého správneho, sa teológovia teraz väčšinou boja, ale kardinál Mercier napr. nie. Na rozdiel od svätého Alberta Veľkého na nešťastie svätý Tomáš Akvinský podľa Aristotela posudzoval ne-

⁴ Oživené (vivificatum) je všetko už od počiatku: terajšia biológia označuje pod menom animalizácia v embryológii, najmä experimentálnej, čo vo vývojovej fyziológii alebo vo vývojovej mechanike predstavuje vznik základov centrálného nervstva v zárodkoch; u mladých štádií rozoznávame hornú animálnu a dolnú vegetatívnu časť.

⁵ Suma teol. I, 118, 2, 2.

správne obidva propagačné prvky ako nerovnocenné: semen, extenso nomine dicitur non solum sperma, sed etiam menstruum, (u svätého Alberta Veľkého správne: semen muliebre!), ako je zrejmé zo Sumy teologickej;⁶ alebo: semen mulieris nihil facit ad generationem prolis, ideo aliquae concipiunt sine eo.⁷ Tu je kľúč k ďalšemu nedorozumeniu. Sem však patrí ešte niekoľko poznámok. Siamské dvojčatá sú dvaja ľudskí jedinci, a teda v nich sídlia dve duše, práve tak, ako keby sme dvoch predtým voľných ľudí chirurgicky sošili. Plod v plode je sídlom len jednej duše, lebo druhý súrodenec takéhoto útvaru, viacmenej neúplný, klesol na privesok prvého, ktorý plnú životaschopnosť uhájil, a tak sa stal len jeho „parazitom”: ľudskú dušu nemá, a teda ani nemal, čiže u neho nikdy nenastala animácia. To isté platí aj o nádoroch zo znetvorených zárodkov čiže teratomoch. Teda animácia zjavne nenastáva v istých patologických prípadoch vôbec a nemusí byť už vždy viazaná na chvíľu oplodnenia (fekundácie) čiže počatia (koncepcie). To je všetko prírodovedcky a lekárske jasné a isté, a len to je v úplnej shode s katolíckou teológiou a s názormi svätého Tomáša Akvinského o animácii.

O dovolenosti potratu.

Rok 1930. bol zakľúčený slávnou encyklikou *Casti connubii*, ktorá bola uverejnená 9./I. 1931 latinsky aj taliansky v *Osservatore Romano*, na čo potom už 22./I. 1931 reagoval na bezvýhradný cirkevný zákaz liečebného potratu (no nie predčasného pôrodu) prof. Ern. Pestalozza; 6./II. 1931 na to vzápätí z pôrodníckej kliniky v Neapoli prof. Giov. Miranda, po čom nasledoval celý rad ďalších prejavov, a neskôršie a rýchle aj inde

⁶ I, 115, 2, 3. ⁷ III, 31, 5, 3; 35, 3, 3.

v Európe a po celom svete. Z veľkej záplavy výrokov od najpovolanejších autorít tu uvádzam hrst' výrečných príkladov. Pestalozza označil zločinný potrat ako „contro la sanità e l'integrità della stirpe, ... illecita sterilizzazione” ap. a žiada stíhať všetkých vinníkov, „kontrolu pôrodov” (birth control anglickým označením bežný výraz v celej svetovej literatúre) u zastancov biľagoval ortielom „medici indegnissimi del nobile titolo”, lebo páchajú „occisione dell' innocente, malintesa pietà” atď. Celkom súhlasné názory vyslovil jeho stúpenec prof. Paolo Gaifami z univerzity v Bari už skorej.⁸ Miranda označil lekárskeho abortus ako „uccidere la più antiche civiltà”, a hovorí, že „lekár ani zďaleka nesmie mať podiel „di una turpe azione” a podporovať ohrozenie materstva a musí bojovať aj proti kontrakoncepčným prostriedkom; katolíci a pravoslávni majú najväčšiu natalitu, protestanti a židia holdujú „obmedzovaniu pôrodov”, ale Taliansko, vedené svetlom svätého Tomáša Akvinského, nesmie sa prehrešiť proti svojej histórii, tradícii a sláve”. (Ten istý časopis priniesol už 4. II. 1931 protest proti zákonitému uznaniu „delle libere unioni”). Prof. Pasqu. Sfamini v Bologni vyzval celý svet k uplatňovaniu „najvyšších noriem”, prof. Odorico Viana, riaditeľ pôrodnickej školy v provincii Veronskej, odsúdil „insane abitudini”, prof. Franc. Spirito v Siene chváli „sacrosanti principii consecrati nell' Enciclica papale... congiunti i principii morali ed i principii di scienza”. Niektoré iné súčasné, aj z prípravného obdobia našej encykliky sú napr.: Gonzáles učil, že lekár nemá právo voliť medzi životom matky a plodu, ale Miangiagalli 1928 tvrdí opak. Hrozivé populačné dôsledky znázorňujú napr. Hallé: „De

⁸ La clinica ostetrica 1928, dicembre, p. 928.

l' éducation morale", Paris 1925; R. de Gucheneere: „La limitation des naissances", Paris 1929; Burgdörfer: „Volk ohne Jugend", Berlin 1932; u nás Chura: „Slovensko bez dorastu"; Ungern-Sternberg: „Die Ursachen des Geburtenrückganges im europäischen Kulturkreis", Berlin 1932. S ohľadom na pastorálnu medicínu kardinál Verdier: „La crise de la dépopulation et le ministère pastoral" atď. Ale tu naraz zasa o veci zle píše V. H. Wagner: „Geburtenregelung als theologisches Problem", Leipzig 1930. Gött v Münchener Medizinische Wochenschrift zo 7. VIII. 1931 varuje pred poškodením detí, keď zlyhaly chemické kontrakoncepčné prostriedky, a podobne aj G. Biro v časopise Strahlentherapie z 11. V. 1932. Wintz v Monatshefte für Geburtshilfe und Gynäkologie 1928⁹ upozorňuje, že potrat nie je dovolený z obavy, že by sa asi narodil teratologický netvor. Hirschfeld: „Geschlechtskunde II.", Stuttgart 1928 varuje výslovne pred beztretnosťou potratu. Frank mal podľa Krausovho svedectva v Münchener Medizinische Wochenschrift¹⁰ za 10 rokov 20.000 pôrodov, ale ani jeden nedovolený zásah¹¹. Slávny Wagner von Jauregg sa vyslovil vo Wiener Klinische Wochenschrift¹² proti „hygienickej eugenike" a doslova tak aj Winter vo veľkej príručke Halban-Seitz¹³. Audebert a Estienny napísali v Bulletin de la Société Obst. et Gyn. de Paris:¹⁴ „l' infime exception". V partii o hormónoch v Krehl: „Spezielle Pathologie und Therapie innerer Krankheiten", III. Ergeb., Berlin 1929¹⁵ tvrdí Brugsch, že sa potrat

⁹ 78, 448.

¹⁰ 1931, str. 872.

¹¹ Neskôr v Nemecku na istom mieste zaznamenali na plných 45.000 prípadov jeden, kde sa na chvíľu uvažovalo o eventuálnom potrate!

¹² 1928, str. 925, 961.

¹⁴ 1930, str. 727.

¹³ Viď nižšie VIII,

¹⁵ str. 154.

2, str. 54-56, 1927.

vždy dá obísť. Waldenstein 1928 v Monatshefte für Geburtshilfe und Gynäkologie¹⁶ dokladá, že pri epilepsii je potrat bezvýsledný, a podobne nijaké zlepšenie nemohol zistiť po potrate pri chorei (tanec svätého Víta) 1933; Thiele v Monatshefte für Psychiatrie und Neurologie¹⁷. Fink 1933 v Zeitschrift für Geburtshilfe und Gynäkologie¹⁸ „pri tuberkulóze laryngu potrat nič nepomáha“; Fürstl: „Über das Schicksal der Frauen, bei denen eine Schwangerschaftsunterbrechung abgelehnt wurde“, Würzburg 1930: „mnoho životov tým bolo zachránených“. Naproti tomu však Mayer v „Gedanken zur modernen Sexualmoral“, Stuttgart 1930 a Fairbairn 1926 v Transactivus of the Medic. Leg. Society¹⁹ vravia o úpadku v lekárskej deontológii. Napopak Schockart z pôrodníckej kliniky v Utrechte vyhlásil na lekárskom kongrese v Bruseli 1931 a vo svojej knihe „Mariage et natalité“ v Paríži 1932,²⁰ že katolícka morálka má v našej otázke pravdu, hoci sám potrat pripúšťa, a podobne Combes na kongrese Association du mariage chrétien, Marseille 1930, a v knihe „L' anglisa et l' Eugénique“ v Paríži 1930. Freudenberg v uvedenej už knihe Krehlovej VI, Ergänzungs-Band, 347, 1931 v Berlíne pripomína tiež výslovne, že už plod je samostatné individuum. Hirschfeld v „Geschlechtskunde II.“²¹ v Stuttgarte 1928 hovorí, že neškodné prostriedky potrat nespôsobia a účinné škodia zdraviu, a Rüdín 1932 v Deutsche Medizinische Wochenschrift²² vyhlásil „sociálny abortus“ za rozsudok smrti nad národom. O skúsenostiach z bolševického Ruska som sa zmienil už prv vo svojich článkoch. To je ukážka

¹⁶ str. 179, 28.

¹⁷ 85, str. 176.

¹⁸ 99, str. 507.

¹⁹ 21, 40.

²⁰ 208.

²¹ 464.

²² 1712.

našej problematiky približne v čase okolo encykliky Casti connubii. Ale je to vždy rovnaké. Tak napr. r. 1940 bol uverejnený v Nemecku prípad, kde bolo u tuberkulóznej ženy rozhodnuté, že sa musí prerušiť tehotnosť, ale pre vonkajšie prekážky na to nedošlo; a žena aj dieťa ostaly na živu, a zdravotný stav ženy sa dokonca zlepšil. Náš nový rektor Magnificus Filo na svojej internej klinike už touto cestou mnoho životov zachránil. Wouters vo svojom „Manuale Theologiae moralis“ v Bruges 1932²³ dovoľuje vyňať z tela celý materník aj s plodom (hysterektomia), ak je zachvátený zhubným nádorom. Mal som dokonca známe dva prípady, kde bol zachovaný donosený plod aj s matkou pri mimomaterníkovej tehotnosti; jeden z nich uverejnil O. Hoehne v odstavci „ektopische Schwangerschaft“²⁴ v známej súbornej knihe J. Halban-L. Seitz: „Biologie und Pathologie des Weibes“ v Berlíne 1928²⁵. P. Eduard Genicot, SJ, vo svojich „Institutiones Theologiae moralis“, Lovanii 1931²⁶, hovorí: „Irregularitatem incurrunt, qui homicidium voluntarium perpetrarunt aut abortum procuraverunt, effectum sequente omnesque cooperantes.“ U zvierat to nie je vzácnosť. Procuratio abortus patrí medzi zadržané hriechy (casus reservati), a kedysi v pražskom arcibiskupstve platilo, že i len porada alebo aj zákrok, ktorý neviedol k výsledku, s úmyslom spôsobiť potrat, tvorí tento hriech. Nedávno bol v Sudetengau obvinený lekár, že v 46. prípadoch previedol zločinné vyhnutie plodu; ale bol oslobodený pre rozličné výhovorky, hoci notoricky prevádzal takúto prax po dlhé roky. Národnosociálne zákonodarstvo v Nemecku teraz na rozdiel od skoršej súdnej praxe tamojšej rozšírilo trestnosť aj pokusu o potrat, a to aj keď boli

²³ I, 511, 2.

²⁵ 7, 2.

²⁴ str. 658, fig. 189.

²⁶ IV, 634, 575.

použité nevhodné prostriedky, a tedy bezvýsledne.²⁷ Na Slovensku bolo v novom zákonodarstve zachránené jedine správne stanovisko katolicke. Bohu vďaka! Teda dnešná medicína nezná indikácií potratu ani terapických (o „sociálnych“ alebo dokonca „kozmetických“ ani nehovoriac); pri predčasnom pôrode niekedy dieťa zomrie, ba niekedy aj matka, ale bez úmrtnosti nie sú ani normálne pôrody. Katolícka mravouka má pravdu.

DO VÝŠAV.

Gregor Cút:

K o r e n e.

Bože, pod obkladmi Tvojho milosrdenstva
horúčka mojej vzbury stúpa.

Tvár tejto zeme je na úsmevy skúpa,
ošomre každý chlebový krajec,
nepovie:

Na, tu máš, syn môj, len sa najedz!
Ó, Pane, čo dávaš preto tráve rásť,
by ju spáslo žriebä,
klaníme sa Tebe!

Zem moja,
som dieťa príliš zvedavé,
behám ti po srdci mäkkom ako po tráve,
vbdnem do teba tisíc hrotov,
na všetko sa ťa opýtam:
mama, čo je toto?

A ty mi všetko pravým menom nazvi —
zrno i orla i prameň krvi, jazvy!
Náš hlas ti zvoní sťa minca zlatá:
Miluj nás, svätá!

A tie do seba pozaplietané korene
volať budeme rovno po mene:
Boh a zem.

Oslávená Cirkev.

Ctihodný B e d a.

Najmilší, s nesmiernou pietou dnes slávime sviatok Všetkých svätých. Nad ich spoločenstvom plesá nebo, ich orodovaniu teší sa zem, ich víťazstvá zdobia

²⁷ G. K. 3. D. 940/40 zo dňa 6. I. 1941.

Cirkev svätú, ich vyznanie je o toľko skvelejšie v sláve, o koľko statočnejšie bolo pri mučení. Lebo kým rástli boje, rástla aj sláva bojujúcich, a víťazstvo mučeníkov zdobily rozmanité druhy múk. Hrozné muky boli odmenené nevysloviteľnou odplatou. Aby sa však matka Cirkev, ktorá sa rozšírila široko-ďaleko po celom svete, nebála potúp, krížov a smrti, bola svojou samou hlavou Ježišom Kristom a jeho príkladmi poučená. Vždy väčšmi upevnená, nie vzdorom, ale utrpením, oduševnila nádejou na slávny triumf všetkých, ktorých čo slávny zástup stihol očistcový žalár, aby s rovnakou statočnosťou prekonávali svoj zápas.

Ó naozaj si blahoslavená, matka Cirkev, ktorej dodáva lesku vznešenosť božskej velebnosti, ktorú zdobí slávna krv víťazných mučeníkov, ktorú okrasňuje neporušené panenstvo vyznavačov! Medzi jej kvetmi nechybia ani ruže ani ľalie. Odteraz, najmilší, nech každý bojuje, zdokonaľuje sa, aby vo večnej sláve dostal čím najvznešenejšiu odmenu: korunu prevznešeného panenstva alebo krvavého mučeníctva. Vo večnom tábore nebeské šľuky majú svoje kvety, ktoré zdobia bojovníkov Kristových.

Nevysloviteľná a nesmierna dobrota božia postarala sa aj o to, aby sa utrpenia a boje nepredlžovali, ani dlho, tobôž večne netrvaly, ale krátko, ba povedal by som, len na chvíľočku, aby v tomto krátkom a nepatrnom živote boli utrpenia a boje, no v onom, ktorý je večný, koruny a odmeny za zásluhy; Boh chcel, aby sa utrpenia rýchle skončili, ale odmeny trvaly na veky, aby po tmách tohto sveta vyvolení uzreli najjasnejšie svetlo a dostali blaženosť neporovnateľne väčšiu ako všetky protivienstvá, ako o tom svedčí apoštol, keď hovorí: Trápenia terajšieho času nie sú hodné tej budúcej slávy, ktorá sa zjaví na nás.

„Prel. Fr. Prívára.

Pánovo volanie.

Svätý Gregor.

Drahí bratia, je vám známe, že Peter a Andrej na jediné zavolanie zanechali siete a nasledovali Vykupiteľa. Nevideli ho dosiaľ robiť zázraky, nič nepočuli od neho o cene večnej odmeny, a predsa na jediné jeho zavolanie zanechali všetko, čo mali. Aké veľké jeho divy vidíme, koľkými bičmi nás šľahá, akými tvrdými trestami nás zastrašuje, a predsa opo-
vrhujeme nasledovať volajúceho. Už je v nebesách ten, ktorý nás napomína k obráteniu, už podmanil jarmom viery šije pohanov, už pokoril slávu sveta a oznamuje z jeho vzrastajúcich zborenísk blížiaci sa

deň svojho prísneho súdu, a predsa náš pyšný duch dosiaľ nechce sa dobrovoľne vzdať toho, čo proti vôli denne stráca. Čo teda, najdrahší bratia, čo povieme na jeho súde, keď sa od lásky k pomínutelnosti neriadime jeho príkazmi, ani sa neočisťujeme sebamŕtvením. Možno si však niekto vo svojom srdci povie: Čo alebo koľko opustili tí dvaja rybári na zavolanie Pánovo, keď skoro nič nemali? Tu však, drahí bratia, musíme posudzovať skôr náklonnosti ako majetok. Mnoho zanechal ten, kto si pre seba nič nenechal; mnoho zanechal ten, ktorý hoci málo, jednako všetko zanechal. Všetci aj my sa radujeme tomu, čo máme, a to, čo nemáme, túžobne vyhľadávame. Peter a Andrej teda mnoho opustili, keď sa obidvaja zriekli aj túžby voľačo mať.

Prel. V. Profous.

ŽIVOT.

Slovenským študentom.

Tie naše Tatry malebné nech vám budú symbolom katolíckej slovenskej duše. Vyrastajú zo zeme k azúrovému blankytu. A keď stojíte na ich tvrdých končiaroch, cítite, že ste akosi bližšie k vlasti nebeského Otca, a slovenský raj pod nimi vyvolá vo vašej duši blažené vedomie božej lásky, ktorá prikryla Slovensko farbami toľkých krás. Aj ty, študujúca mládež, musíš rásť z prachu zeme k snehobielym vrcholom pravdy, dobra a krásna. Svoj ideál nemôžeš sputnať s ničím, čo sa kľčovite pridrižiava zeme. Tvojím ideálom musí byť večná Pravda, v ktorej nájdeš rozuzlenie všetkých životných otázok. Musíš túžiť po nekonečnom Dobre, ktoré sladko nasýti všetky túžby tvojej duše. Uprí zrak na krásu Boha, aby si vedela správne hodnotiť všetky krásy, ktoré sú iba začmudenou iskierečkou večnej Kráasy. Slovenský študent neplazí sa po zemi, nelipne na pomíňajúcnosť, lež celou svojou bytosťou ide za tým, ktorý s nebeských výšav mu vraví: Poď za mnou! Müller.

Muž, jadro ľudskej spoločnosti.

Hoci zahrňujeme do svojej lásky celú Cirkev a celú ľudskú spoločnosť a pevne dúfame v dobro, ktoré je ovocím boja proti bludu a vášňam, jednako pritom myslíme výslovne na vás, mužovia! Ste už dospelí ľudia. Poznáte a skúsili ste už vážnosť života, poznáte jeho premeny a jeho duchovné, mravné aj hmotné potreby, ktoré ho sprevádzajú. Svojím umom a svojimi rukami mužovia ovládajú vedu, majú smysel pre vážnu prácu, bedlivo a užitočne spravujú

rodinu a sociálny pohyb. Vy ste jadrom ľudskej spoločnosti. Dospelosť robí vás dôstojnými. Boh nestvoril prvého človeka dieťaťom, lež v plnej telesnej a duševnej sile a dokonalosti, lebo ho určil za otca, učiteľa a vodcu celej ľudskej rodiny, ktorá mala z neho pochádzať. Ľudské pokolenie však biedne padlo. Jeho dejiny sú písané krvou. Už prvá ich stránka bola poškvrnená bratovraždou. A ľudské pokolenie neprestalo sa vraždiť ani potom, keď sa stal človekom Syn Boží, ktorý znovu povzniesol človeka na prvotnú dôstojnosť.

Veľa sa hovorí o novom poriadku. Už v predvečer prvého príchodu Kristovho, keď rímska ríša zdala sa byť celým svetom, očakával sa nový poriadok. Pokojamilovný Vergilius básnicky vyjadril veľkú túžbu ľudstva po ňom a spieval o návrate panenskej bohyně spravodlivosti: „Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo: iam redit et Virgo — od základu rodí sa veľkolepý svetový poriadok: už sa vracia aj Panna” (Eclog. 4, 5—6). Aj dnes celý svet cíti potrebu nového poriadku, v ktorom každý má pracovať svojím spôsobom, na svojom a v primeranom podiele. Pozrite na štátnikov! Aké je a má byť ich vznešené poslanie? Ci azda nie to, aby sa starali o spoločné pozemské dobro, pravda, v súlade s požiadavkami večného nadprirodzeného poriadku? Pozrite si s druhej strany zasa Cirkev! Má ešte vyššie poslanie: obnoviť, pomáhať a rozširíť v lone ľudskej spoločnosti kráľovstvo božie, bez ktorého ani prirodzene nemôže sa upevniť ten ozajstný a úprimný, trvalý a pokojný poriadok, ktorý je správnu definíciou pokoja. Bezpochyby všetci ľudia nie sú a ani nemôžu byť štátnikmi alebo vynikajúcimi činiteľmi Cirkvi. No aj jednoduchí občania a jednoduchí veriaci, ak sú pevne oddaní Cirkvi a štátu, môžu svojou často skromnou a jednoduchou, no pritom usilovnou a vytrvalou prácou podopierať obidve spoločnosti, cirkevnú a občiansku, aby každá z nich mohla uskutočňovať a dosiahnuť svoj cieľ.

P i u s X I I.

LITERATÚRA.

Dr. CYRIL DUDÁŠ: Hľadanie Absolútna. Štúdia z filozofie náboženstva. Vydal Spolok katechetov a profesorov náboženstva, Bratislava 1942, str. 159, broš. 35 Ks. Dudášova kniha prichádza v čase, keď veľmi mnohí u nás hľadajú pevný životný opierny bod, na ktorom by sme postavili a zabezpečili lepší zajtrajšok národu. Akási neistota zahniezďuje sa u mnohých, lebo zabúdajú, že pri všetkých zme-

nách nezmeniteľným ostáva večný Boh. To je opier-
ny bod, od ktorého musí človek začať a ku ktorému
musí sa navrátiť pri všetkých svojich podnikaniach.
Ale či skutočne jestvuje Boh? Hádam teoreticky verí
v Boha každý, ale v praktickom živote naň zabúda.
Preto je tá neistota, preto sa zakoreňuje náboženská
ľahostajnosť, lebo toho, ktorý je večný, mnohí nepri-
púšťajú k slovu, obchádzajú jeho večné zákony. Boh
je večný, ale my nebudeme večne, preto načim si
túto skutočnosť objasniť, ozrejmiť, aby sa nevotrela
do nášho života pochybovačnosť, lebo tá pomaly, ale
istotne vedie k demoralizácii a ku korupcii verejného
aj súkromného života.

Dr. Dudáš predkladá slovenskej verejnosti známe
metafyzické dôkazy tomistickej filozofie a teologie
o jestvovaní Boha, ku ktorým pridáva výskumy naj-
novších prírodných vied a filozofických badaní. Ide
o to, ako sa rozumom presvedčiť o pravdivosti vety:
Boh jestvuje. Je to otázka, ktorá v dejinách mysle-
nia pre svoje praktické dôsledky bude vždy aktuálna.
Dr. Dudáš rieši túto otázku v siedmich kapitolách:
1. K oblasti Absolútna; 2. Možnosti prirodzeného po-
znania; 3. Tomistický intelektualizmus, Blondelova
metóda imanencie a ateistický imanentizmus; 4. Funk-
cia zjavenia v poznávaní Absolútna; 5. Metafyzika
teocentrického poriadku (desať dôkazov jestvovania
Boha); 6. Nemožné formy Absolútna: antropocentriz-
mus a panteizmus; 7. Poznaním k náboženskej praxi.

Autor zaujíma kritické stanovisko ku všetkým
filozofickým smerom, ktoré svojím spôsobom sa po-
kúšali riešiť otázku jestvovania Boha, pravda, nie
vždy správne. Jeho závery a sudy plynú zo zásad to-
mistického realizmu, čo zvlášť zdôrazňujeme, lebo
Dr. D. touto knihou predstavuje sa slovenskej verej-
nosti ako odborník v tomistickej filozofii. Večne plat-
né zásady „philosophiae perennis“, to sú piliere, na
ktorých stojí znamenitá práca Dudášova. Je to prvé
vedecké dielo tohto druhu v našej spisbe, dielo, ktoré
môže slúžiť za vzor všetkým tým, čo začínajú praco-
vať na poli slovenskej filozofie.

Nie je naším cieľom v rámci krátkej recenzie po-
dať rozbor celého diela; pripojíme iba niektoré po-
známky k citovanej literatúre. Vo štvrtej hlave, kde
vrať autor o funkcii zjavenia v poznávaní Absolútna,
odvoláva sa tiež na definíciu vatikánskeho snemu. Tu
nemal obísť znamenitú knihu Vacantovu: *Études theo-
logiques sur les Constitutions de Concil du Vatican
d'après les Actes de Concile*. Tam je vlastne tlmočené
stanovisko Cirkvi k pozitivizmu, k tradicionalizmu,
k fideizmu a ku Kantovmu kriticismu. (V pozn. 197
druhá citácia z Denzingeru je nesprávna, má byť 2145.)

Nakoľko rozumové dôkazy Boha sú vlastne iba závery z prvých zásad, autor mohol obšírnejšie vysvetliť ich ontologickú a transcendentnú hodnotu. Laik v scholastickej filozofii len vtedy pozná presvedčivú silu piatich ciest svätého Tomáša, keď sa mu ozrejmi ontologické zamierenie prvých zásad.

V tretej hlave zaujíma autor správne katolícke stanovisko k blondelizmu. Nejdeme sa rozpisovať o tom, že nemôže byť ani reči o prednostiach blondelizmu oproti tomizmu. No nebolo by zaškodilo, keby autor bol poukázal na staršie odborné kritiky blondelizmu od P. Schwalma, OP, P. Chossat, SJ, M. Michelet a Tonquédec, SJ, lebo keď sa má správne posúdiť niektorý filozofický smer, načim poznať všetky odborné kritiky, najmä kritiky vo vedeckom svete najznámejšie. Obišiel tiež štúdiu Garrigou-Lagrangea: *Autour du Blondelisme et du Bergsonisme*. Vedecký charakter knihy vyžadoval, aby aspoň citoval také dielo, ako je: Dieu, son existence et sa nature od Garrigou-Lagrangea. Ďalej od toho istého autora: *De revelatione*. V oboch knihách Blondelovo učenie o dokázateľnosti jestvovania Boha vysvetľuje Garrigou-Lagrange celkom správne, hoci to neoprávnene a mylne zapiera Dr. Polakovič. S apologetického hľadiska mohli byť v knihe uvedené aspoň tieto známe štúdie: A. Farges: *La crise de la certitude*; H. Dehove: *Essai critique sur le réalisme thomiste, comparé à l'idéalisme kantien*; P. Gardeil: *L'évolutionnisme et les principes de S. Thomas*; *L'Action, ses exigences objectives et ses ressources subjectives*; Folghera: *Hasard et Providence*; L. Murat: *L'idée de Dieu dans les sciences contemporaines*; Michelet: *Dieu et l'agnosticisme contemporaine*; Brochard: *Les sceptiques grecs*; Delbos: *Le Spinozisme*; Calderoni: *Il Kant, il Neokantismo e la obiettività della conoscenza*. Predpokladáme totiž, že Dudášovu knihu budú študovať kňazi aj laici, ktorí chcú niektoré špeciálne otázky dôkladnejšie poznať. A nemá každý naporúdzi všetky odborné diela, preto načim ich oboznámiť s takými, ktoré určitý problém riešia dokonale. V knihe uvádza autor niektoré druhoradé práce, preto mohli byť spomenuté aj známe manuálne knihy Janssens, Billota, Jungmanna, Lepecier, Lottini, Hugon, nespomínajúc veľkých vykladačov svätého Tomáša. — Po historickej stránke bolo by dôležité obšírnejšie rozviesť dôkazy svätých Otcov, ktoré scholastici neraz iba systematicky spracovali a ozrejmili svetlom zdravého rozumu. Aj o tomto predmete je bohatá spisba, pripomeniem iba najznámejšie štúdie: Weibel: *Die natürliche Gotteserkenntnis in der apologetischen Literatur des 2. Jahrh.*; K. van Endert: *Der Gottesbeweis in*

der patristischen Zeit; M. Gabel: Augustinus Beweis für das Dasein Gottes aus der Unveränderlichkeit der Welt; J. Hessen: Der Augustinische Gottesbeweis; Sestili: Argumentum Augustinianum de existentia Dei atď. Tieto poznámky nechcú naštrbiť vedecký ráz diela, ktoré na naše slovenské pomery je akostne dobré. Hodnotu knihy Dr. Dudáša najvýstižnejšie vyjadrujú slová, ktoré Dr. Dieška o autorovi napísal: „Po stránke vedeckej je to knižka..., z ktorej kypí nábožnosť, hlboká viera mladého slovenského kňaza a čo je hlavné, disciplinovaná úcta k tradičnej filozofickej náuke Cirkvi, akú si musíme najmä v dnešných búrlivých časoch ceniť nad všetky moderné, opravujúce a povýšenecky hlásané novoty. Je to potrebné vyzdvihnúť zvlášť u nás na Slovensku, kde duch kresťanskej filozofie išiel vždy v znamení scholasticko-tomistickom. Učený, mladý kňaz... ukazuje, že je zbytočné kadejaké blondelizovanie..., ak sa držíme správneho výkladu tomistickej filozofie.“ Katolícky kňaz a učenec to musí pochopiť. — im.

DINA SCHAEFER: Durch Christus zum Vater. Verlag Herder und Com. Freiburg im Breisgau 1941, str. XX a 368, broš. RM 5.20, viaz. RM 6.50. Knihu napísala skúsená vychovávateľka, ktorá po dlhšej činnosti medzi mládežou poznala význam praktickej viery v živote človeka. Nesmieme zabúdať, že Kristus je stredobodom dejín, že on je cestou k Otcovi, k životnému cieľu každého človeka. Celý náš život je sústredený okolo Krista a v Kristu; všetko, čo poznáme mimo Krista, je ako by nič, lebo nemá vzťah na večný život. Preto Kristus pre mnohých je spásou, a pre mnohých, čo ho neprijmú, zatratením. A táto základná náuka našej viery musí sa zakoreniť v duši človeka už v jarej mladosti. Veľa záleží na tom, čo náboženského si dieťa donesie do školy z rodiny, lebo dobrá škola už len pokračuje v náboženskej výchove rodiny. Spisovateľka dáva rodičom aj vychovávateľom výbornú príručku katolíckej vierouky a mravouky. Nie je písaná tak, ako školské učebnice. Cieľ knihy je: Primerane zasvätiť mladého človeka do všetkých tajomstiev našej viery, poukázať mu na vzťah týchto tajomstiev medzi sebou a na ich vzťah na život človeka. Spisovateľka vie upútať pozornosť čitateľa na každý článok viery, postaví ho do takého svetla, že dobre uvidí nepochopiteľnú múdrosť Boha, ktorý skrze Krista dáva svetú všetko. Podobne vysvetľuje aj mravouku. Nemoralizuje, ale poukazuje na to, že božie príkazy sú ochrancovia ľudského šťastia, že tu nejde o slepú poslušnosť, ale o poslúchanie Otca, ktorý svojim deťkam chce len dobré. Knihu

odporúčam najmä rodičom, veď od tých čakáme, že naučia deti už v kolíske milovať Krista. Pre kňazov je to výborná pomôcka na katechézu. — im.

DÖRNER K.: *Neue Stunde des Kindes. Kinderprädigten und Anregungen zur Gestaltung des Kindergottesdienstes*. Vydal Herder, Wien. 7. preprac. vydanie. XII a 242 strán. 8°. Viazaná RM 4.50. Autorovi úprimne záleží, aby liturgia zapustila korene v najširších vrstvách. Preto v dielku sa usiluje vzbudiť už u detí záujem o liturgiu a o posvätné úkony. Záleží mu na tom, aby ich naučil liturgicky modliť; týmto duchom vedie, sprevádza autor dieťa v krátkych úvahách cez celý liturgický rok. Vie, že bezduchosť v modlitbe potrvá tak dlho, kým sa nenaučíme chápať liturg. modlitbu a liturg. úkony. S týmto porozumením pre liturgiu prestane recitovanie dieťat modlitebných, a miesto toho príde úprimná, ozajstná modlitba „v duchu a pravde“. Svoje pekné poslanie môže vykonať kniha aj na Slovensku; zaslúži si pozornosť. — pm.

PETER LIPPERT, SJ: *Menschenleid*. Verlag Ars sacra, Josef Müller, München 1937, str. 96, viaz. RM 3, broš. RM 2. Neobdivujeme v tejto knihe vznešený štýl, ktorým Lippert zvykol opisovať bežné javy života ľudského aj vznešené pravdy viery. Zdôrazníme tu skôr spisovateľovo umenie, ktorý každý čin v živote človeka vie spojiť s posledným cieľom a dať mu takto nie obyčajný, lež nadprirodzený charakter. Keď sa obzrieme okolo seba, nájdeme toľko biedy, toľko bolestí, že človek nevie napochytno označiť smysel všetkého. Ale aj keby vedel, pomôže tým trpiacemu? L. píše o ľudských trampotách trpiacim, a to preto, aby im takrečeno dal oči viery, bez ktorej bolesť je naozaj len trápením. V tom je spisovateľ naozaj majster, lebo vie podchytiť trpiacu dušu tak, že ju presvedčí, aby v utrpení nevidela len samo utrpenie ale tiež jeho cieľ. — im.

Dr. M. KREUSER: *Altar und Seele*. Verlag Benziger und Com., Einsiedeln 1940, str. 404, viaz. Frs. 3. Mnohé duše, čo denne pristupujú ku svätému prijímaniu, hľadajú vhodné modlitby pre bezprostrednú prípravu. Najlepšou prípravou je prežívanie svätej omše, najmä vtedy, keď môžeme spolu s kňazom sledovať svätú omšu z misálíka. Ale každý to nemôže. K. zostavil prípravné modlitby ku svätému prijímaniu z liturgických textov na všetky nedele a sviatky cirkevného roku. Sú to vlastne krátke meditácie o tajomstvách, ktoré sa oslavujú, alebo o vieroučných pravdách, ktoré pripomína epištola, evanjelium alebo iné omšové texty. Veľmi dobrá pomôcka na dôstojnú prípravu prijatia božského Hostia. — im. y

Modlitby svätého Tomáša sme poslali všetkým smeristom. Boli mnohí, čo poslali pri platení väčšie-menšie nadplatky. Tým vyslovujeme srdečné poďakovanie. Tí nám umožňujú predávať tieto modlitby študentom za snížený poplatok. Ale nechýbajú takí, čo ešte nezaplatili. My by sme radi čakali, ale kníhtlačiareň pýta svoje. Preto prosíme o zaplatenie dlžoby.

Adalbertus. Za návrh na obálku Smeru ďakujeme. Vyhovoval by, keby sa na ňom previedly niektoré opravy. Myšlienka je pekná, hádam ju použijeme pri iných návrhoch, o ktorých budú rozhodovať odborníci.

M. Č. Myslím, že priestorová vzdialenosť nikdy nemôže prekážať plniť sľub, ktorý bol iste spečatený krvou duše. Je isté, že cesty Božej Prozreteľnosti sú tajné, nevyspytateľné; preto ani my nevieme pochopiť, prečo to prišlo teraz, a nie skôr. Ale nie je to ešte neskoro. Pri nastávajúcich skúškach neslobodno zúfať, ale veriť, lebo viera a láska nepozná prekážky. Nadovšetko dôverovať v istú pomoc požíu.

Dary na študentský tlačový fond: J. E. Dr. Karol Kmeľko, biskup, Nitra, 100 Ks; docent MUDr. Štepán, primár, Prešov, 100 Ks; Rudolf Formánek, kanonik, Nitra, 50 Ks; prof. MUDr. Alojz Chura, Bratislava, 50 Ks; Ján Podoba, Veľké Ostratice, 50 Ks; MUDr. Ferdinand Biermann, Trenčín, 30 Ks; Jozef Vrablec, administrátor, Zliechov, 34 Ks; Jožo Müller, úradník, Sp. Nová Ves, 25 Ks; Laco Kniha, tajomník HSES, Ružomberok, 14.50 Ks; Jolana Uherková, Trenčín, 20 Ks; Oľga Medzibrodská, Trenčín, 13.50 Ks; Ján Weiss, Brezovica n/Torysou, 25 Ks; K. Zajac, Giraltovce, 10 Ks; Michal Fidluš, vicerektor, Bratislava, 20 Ks; Vitál Cvičela, Hrachovište, 3.50 Ks; Jozef Júvaldský, Žakýl-Teplá, 3.50 Ks; Jozef Vranka, Trnava, 3.50 Ks; Milo Bednár, učiteľ, Starý Tekov, 10 Ks; Dr. František Hrušovský, poslanec, 13 Ks; Ing. Ladislav Krémery, Bratislava, 20 Ks; Ján Deutellmann, Trenčín, 3.50 Ks; Eugen Vittko, Podolíneč, 3.50 Ks; Jozef Šušlík, Topoľčany, 3.50 Ks; Fr. Bernadič, dekan, Sereď, 13 Ks; Vojtech Hromík, kaplán, Pov. Bystrica, 13.50 Ks; Anna Dávideková, učiteľka, Sereď, 10 Ks.

Všetkým darcom Pán Boh zaplať!

MODLITBY

svätého Tomáša Akvinského.

Preložila prof. Terézia Lukáčová.

Génus katolickej bohovedy svätý Tomáš Akvinský v modlitbách odhalil svoju dušu, ponorenú v hlbokkej pokore do kontemplácie božej dobroty a lásky. Jeho duchovnú veľkosť vyjadrujú jednoduché slová, ktorými vyslovoval túžby svojho srdca najvyššiemu Bohu. Ústami a srdcom tohto cirkevného veľikáša mal by sa modliť každý katolík inteligent. Preto vám dávame slovenský preklad jeho modlitieb. Technicky vzorne upravená knižka v dvojfarebnej tlači na kriedovom papieri stojí iba 7 Ks; pre bohoslovcov a študentov za 5 Ks.

Máte už knihu
univ. prof. P. R. Garrigou-Lagrangea

K BOHU ?

Nájdete v nej stručne, ale veľmi jasne a vecne vysvetlený duchovný život, jeho vzrast v troch obdobiach na základe životných skúseností najväčších cirkevných učiteľov a mystikov.

Cena 16 Ks.

Knihy si objednajete v našej edícii
VERITAS.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod. čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.

Časopis umenie revue pre duchovný život.

OBSAH:

č. 11.

42.

10.

Cesty. Šurjanský: V Kristu Ježišovi 433. Friethoff: Nepoškvrnené počatie 443. Müller: Účinky modlitby v duchovnom živote 452. Rekem: Svätostný život v nás 455. Soukup: Šťastie pútnika 460. Sertillanges: Cirkev — večnosť v čase 464. Do výšav 467. Život 469. Literatúra 477.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.
SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.
SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habán,
OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange,
OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friet-
hoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup,
OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof.
MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz
J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol
Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof.
Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Ra-
jec; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján
Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 116.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem
prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné
na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre
Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

SMER DVOJROČNÝ. Naši čitatelia dneska
už iste vedia, že cieľ nášho hnutia prevyšuje
všetko časné a pozemské. Hlásame neotrasit-
iteľné a neodstrániteľné zásady ľudského šfas-
tia, ktoré vlastní Cirkev rímskokatolícka. Sú to
zásady, z ktorých žil zlatý stredovek, ktoré
boly soľou života najgeniálnejších učencov a
umelcov a najväčších svätcov všetkých čias.
Týchto velikánov uznávajú dejiny za najväč-
ších dobrodincov ľudstva. No a smeristické
hnutie nechce nič inšie, ako vychovať Cirkvi
a národu inteligentov, ktorí budú bohatí múd-
rosťou Ducha Svätého a plní na činorodú lásku,
ľudí, ktorí budú hrdí na to, že sú katolíci, že sú
synovia boží. A katolícka slovenská inteligencia
nás chápe. Hádam dnešné časy ju makateľne
presvedčujú, že šťastie človeka nie je v jeho
rukách, ani v rukách mocných tohto sveta, lež
v rukách všemohúceho Boha. A Boh neopúšťa
tých, čo mu ostávajú verní. Preto Smer, ako

V Kristu Ježišovi.

Dr. Rom. Anton Šurjanský, prof. teol.

Skutočnosti kresťanského bytia.

I.

V rade článkov, ktorému dávame názov „Skutočnosti kresťanského bytia“, chceme písať o základných pravdách, ktoré stvárajú všetko bytie kresťana a ktoré preto majú usmerňovať aj všetko jeho konanie.

Preberieme v nich celú oblasť kresťanského života, pravda, nie naraz, ale po častiach, v jednotlivých typických vzhladoch, hoci vlastne všetky predstavujú jednu a tú istú skutočnosť. Ale prirodzená obmedzenosť nášho poznania nedovoľuje nám zachytiť jednou myšlienkou celú vec, so všetkými jej vnútornými zložkami a vonkajšími tvarmi. Len pomaly, ako by čiastočnými zábermi oka, čiastku po čiastke, chápeme plnosť nejakej pravdy a z týchto mnohotvárných a rôznofarebných kamienkov sostrojujeme si jej mozaikový obraz.

Je osobným záujmom nás všetkých, aby sme čo najhlbšie prenikli do mohutnej skutočnosti svojho kresťanského, nadprirodzeného bytia. Náš život musí dostať z tohto žriedla mocný podnet a plodnú silu, ktorá prenikne a ovplyvní všetko naše konanie. Potom prestane dvojaká tvár kresťana v kostole a vo svete.

Je isté, že všetky články Smeru, rokujúc o nadprirodzenom živote, mohli by mať podnázov „Skutočnosti kresťanského bytia“, lebo naozaj hovoria o tomto predmete. Nepreberajú však tieto pravdy úmyselne v tejto perspektíve. A nám práve na tomto hľadisku zvlášť záleží, preto budeme písať o témach, ktorých sa

Smer už čiastočne dotkol, pod zorným uhlom „kresťanskej skutočnosti“. V tom nech hľadá čitateľ bytostné odôvodnenie týchto statí.

Poradie našich článkov nebude sledovať výstavbu nášho nadprirodzeného života v jeho príčinnom vzniku a myšlienkovom súvisi, ako nám ju napr. podáva dogmatická teológia. Budeme si jednoducho všímať rozličných tvárností, prejavov, chvíľ tohto života podľa toho, ako bezprostredne pôsobia na našu myseľ, najmä pri chápaní čítaní svätého Písma, svätých Otcov a iných, svetlom a ohňom Ducha roznieťených spisovateľov.

1. Život kresťana, ktorý je v stave milosti, je sám osebe skutočnosťou takou nesiernou a veľkolepou, že pred ňou od úžasu strácame dych a slovo. Sú to pohľady, ktoré sa vymykajú z úzkeho rámca dennej skúsenosti a obyčajnej reči. Čo svätý Pavol, opojený videním nadzemskej krásy, hovorí o svete nebeskom: „Oko nevidalo a ucho neslýchalo, čo pripravil Boh tým, ktorí ho milujú“,¹ platí v plnej miere aj o nadprirodzenom bytí kresťana, ktorého život z milosti a v milosti už tu na zemi, ešte „na ceste“, je počiatkom života slávy.²

Pravda, kým naša duša je odetá neosláveným, slabým a hriešnym telom, skutočnosť nadprirodzeného života si uvedomujeme iba rozumom, ale nevycitujeme a neprežívame ju v jej živeľnej a veľkolepej bezprostrednosti. A práve v tomto styčnom bode rozumu s božou milosťou sa často stáva, že sa preruší náš životný súvis: vieme dobre, že naše bytie je zakotvené v Bohu, že z neho vyšlo a k nemu smeruje; vieme dobre, aké sú prak-

¹ 1 Kor. 2, 9; porov. Iz. 64, 4.

² O krásach nadprirodzeného bytia čítaj najmä výborné dielko M. J. Scheeben, *Die Herrlichkeiten der göttlichen Gnade*, 15. vyd. A. M. Weiss, Freiburg im Breisg. 1933.

tické dôsledky tejto pravdy, ale vo svojom živote sa nimi neriadievame.

Ovidiovo „*video meliora proboque, deteriora sequor*” sa hádam nikde tak nepotvrďuje, ako v dennom obcovaní mnohých „kresťanov”. Chýba im to, čo John Henry Newman nazýva „realizovaním”, uskutočňovaním viery.³ A preto náš život milosti je niekedy len ako slabulinké žriedlo, pridusené pieskom a hlinou všedného dňa.

2. Život kresťana nie je určený iba prirodzenými podmienkami, v ktorých sa vyvíja a vybíja. Boh vo svojej nesmiernej добрôte povolal nás k niečomu vyššiemu než je tento viditeľný svet a stanovil nám iný, neporovnateľne dôstojnejší cieľ, než je ovládnutie tohto sveta. Už pred večitými veky povolal nás k sebe,⁴ aby sme v ňom našli trvalé spočinutie; v ňom, ktorý je prvá a posledná príčina všetkého, čo je a čo môže byť.

Kľúč nášho vzťahu k Bohu treba hľadať v miere nášho „oboženia”: len ak sa bytnostne a bytostne priblížime k Bohu a staneme sa ako by ním samým, je možný medzi ním a nami pomer ozajstnej lásky. Boh totiž v nesmiernej a nepochopiteľnej plnosti svojej lásky miluje a môže milovať iba seba samého a bytosti stvorené miluje natoľko, nakoľko on sám je v nich alebo ony v ňom.⁵

³ Viď preklad jeho kázne *The invisible world* (Neviditeľný svet) v *Kultúre* 14 (1942), str. 69-76 a úvod k nemu.

⁴ Porov. Rim. 8, 29; 2 Tim. 1, 9; Tit. 1, 2.

⁵ O mystériu božej lásky viď M. J. Scheeben, *Lehrbuch der katholischen Dogmatik* I., vyd. 2. stereotyp., Freiburg im Breisg. 1933, str. 692—702. — Nie nad tým sa máme pozastavovať, že Boh môže milovať iba seba, ale nad tým, že nás najprv milosťou pozdvihuje k sebe a činí účastnými na svojej božskej prirodzenosti, aby nás mohol milovať!

Boh nás od vekov povolal k sebe; no predurčil, že naša účasť na jeho živote sa stane skrze osobu Syna Božieho, Slova, ktoré sa v čase stalo telom.⁶ A Bohočlovek zjavil nám tajomstvá večného života a ukázal nám, ako ho môžeme získať: On sám je tou možnosťou, on jediný je cestou, pravdou a životom, a človek len jeho prostredníctvom príde k Bohu.⁷

Ak teda platí, že k Bohu sa dostaneme len tak, že sa staneme účastnými na samej prirodzenosti Božej, práve tak platí, že je to možné len a len v Synovi Božom. Angelus Silesius to pekne vystihol v jemnom aforizme: Boh miluje len seba samého a toho, kto sa ním (=Bohom) v jeho Synovi stane.⁸

V Kristu Ježišovi treba teda hľadať bytostný dôvod nášho synovstva božieho. Aj my sa stávame dieťkami božími, ale iba v Kristu Ježišovi, Bohočlovekovi. V nepochopiteľnom tajomstve vtelenia sa prirodzenosť ľudská zasnúbila s prirodzenosťou božskou, a my sme natoľko účastní na prirodzenosti trojjediného Boha, nakoľko sme účastní na ľudskej prirodzenosti Kristovej. On je tým uholným kameňom, na ktorom máme byť zbudovaní na duchovný príbytok boží.⁹

3. Sú to veľmi silné, opojné vety, a mohlo by sa zdať, že ich ozajstná náplň je oveľa triezvejšia. Keď však čo len letkom prečítame knihy Nového zákona, presvedčíme sa, že svätopisci to mysleli smrteľne vážne. Až cítime ich vnútorné rozochvenie pravdivosti a oheň ich srdca, ktorý im dával do pera najsilnejšie a najpôsobivejšie slová a obrazy.

⁶ Ján 1, 14.

⁷ Ján 14, 6.

⁸ Cherubinischer Wandersmann II. 61 (vyd. K. Bihlmeyer, Stuttgart 1907).

⁹ Ef. 2, 22.

Hlavne však v spisoch svätého Jána a svätého Pavla nájdeme základné tvrdenia o geneze a rozvinutí kresťanského povedomia. Náhľad svätého Jána, miláčika Ježišovho, vykryštalizoval pod vplyvom krásnej a chápavej lásky, ktorá ho pútala k osobe jeho Majstra; svätý Pavol zasa sám prežíval tragický prechod zo židovstva do kresťanstva a pod týmto dojmom najživšie prežil a precítil hraničné otázky kresťanskej existencie. A odpoveď obaja hľadali a našli — v Kristovi samom.

Preto toto Jánovo a Pavlovo chápanie kresťanského života je zvlášť charakteristický výraz „v Kristu Ježišovi”.¹⁰ Náznaky tohto vzhľadu kresťanskej skutočnosti nachádzame, pravda, aj u iných svätopiscov Nového zákona, ale nie v takej mohutnej, vrelej sile.

Pokúsime sa v nasledujúcich statiach zachytiť a v hlavných črtách nakresliť Jánov a najmä Pavlov obraz kresťanského bytia „v Kristu Ježišovi”.

I. Ku Kristovi — Kristus v nás.

4. Prvopočiatkový náš krok ku Kristovi — je krok Krista k nám.

Toto tvrdenie na prvý pohľad sa vidí paradoxné. Je to však nevyhnutný dôsledok základného zákona každého bytia: nijaké bytie nemôže prevýšiť svoj bytostný okruh, jeho úkony nemôžu prekročiť hranice jeho mohúcnosti. A tak ani človek nemôže vyjsť z medzí svojich prirodzených schopností.

Aký strom — také ovocie: ak má prinášať ovocie šľachetnejšie, než dovoľuje jeho prvá

¹⁰ Svätý Pavol používa obrat „v Kristu Ježišovi” 164 ráz, svätý Ján 24 ráz, iní svätopisci Nového zákona len veľmi zriedka, alebo vôbec nie. — Dobrý prehľad otázky podáva L. Prat, *Théologie de saint Paul I—II*, vyd. 19. 18. Paris 1930, 1933, II, str. 476—480.

prirodzenosť, treba ho zaštepíť. Aj človek, aby mohol prejsť až k Bohu, do oblasti vyššieho, božského života, potrebuje podnet s h o r a, od samého Boha.

Žiada sa tu teda priamy zásah boží a to tým viac, že po osudnom páde prvých našich rodičov je každý človek zafarbený hriechom dedičným, ku ktorému pristupujú aj hriechy osobné. A tak už od narodenia nosíme na duši biľag nepriateľstva božieho. Sme od zrodenia deťmi hnev u, ako hovorí svätý Pavol.¹¹

5. Kedy a ako prichádza B o h k č l o v e k u, aby ho so sebou smieril a žil s ním naďalej v priateľskom „ty“ a „Ty“ svojej lásky? Kedy a ako sa život človeka zapojuje do života božieho?

Prvý krok Boha k človekovi treba hľadať v jeho večnej vôli, že nám dá nádej večného života.¹² Už vtedy nás predurčil, aby sme boli podobní obrazu jeho Syna, aby tento bol prirodzený medzi mnohými bratmi.¹³ Prvopočiatok kresťanskej skutočnosti je teda v slobodnom, milostivom a od našich skutkov nezávislom rozhodnutí Boha Otca,¹⁴ obraz a miera tohto povolania je Ježiš Kristus, jednorodný Syn Boží, prvorodený náš brat.

Keď prišla plnosť času, Boh Otec poslal svojho Syna, večné Slovo, aby vzal na seba ľudskú prirodzenosť a nás svojou smrťou vykúpil a smieril s Bohom.¹⁵ A vtelený Syn Boží vyplnil toto poslanie až po posledné C o n s u m m a t u m e s t na dreve kríža.¹⁶

¹¹ Ef. 2, 3.

¹² Tit. 1, 2: Na základe nádeje večného života, ktorú pravdivý Boh sľúbil pred večnými veky. Porov. aj 2 Tím. 1, 9.

¹³ Rim. 8, 29.

¹⁴ Porov. 2 Tím. 1, 9; Tit. 3, 5 a iné miesta.

¹⁵ Porov. napr. Ján 3, 16. n.

¹⁶ Ján 19, 30.

Tak sa základne uskutočnilo naše kresťanské bytie. Aby sme však boli na ňom aj podmetne, subjektívne účastní, musíme sa zapojiť do vykupiteľského diela Kristovho. A to sa stáva vierou a krstom, čiže vnútorným úkonom rozumu a vôle, ktorým sa dobrovoľne poddávame milosti božej a zjaveniu božiemu a vonkajším sviatosťným úkonom, ktorý účinne symbolizuje a uskutočňuje naše vnútorné preporodenie.

Nie je ľahká vec presne vymedziť pomer krstu a viery a ich zvláštne úlohy pri vzniku nadprirodzeného života. Ich pôsobenie sa totiž navzájom preniká a doplňuje. Celkove možno tvrdiť, že krst je od Boha vyvolený obrad, ktorý nám sprostredkuje božský život; viera však je jednak Bohom chcená podmetná podmienka a príprava človeka na prijatie nadprirodzeného života, jednak privlastnením si a rozvinutím tohto života vo všetkých oblastiach kresťanského bytia.¹⁷ Viera má teda dve úlohy: je prvým, milosťou podmieneným, krokom človeka k Bohu, prvý „Ty“ a „ty“ medzi tvorom a Tvorcom, a je aj osobným „prežívaním“ života z Boha a v Bohu.

O viere a živote viery budeme ešte písať v niektorom z nasledujúcich článkov. Teraz si všimneme krstu a jeho úlohy pri našej ceste k Bohu.

6. Krst je sviatosť smrti a života v Kristu Ježišovi. Svätý Pavol k Liste Rimanom to vyslovuje v plastických vetách: Či neviete, že všetci, ktorí sme boli pokrstení v Ježiša Krista, v jeho smrť sme boli pokrstení? Spolu s ním sme teda boli krstom pochovaní v smrť, aby tak, ako Kristus bol vzkriesený slávnou mocou Otcovou, aj my sme kráčali v no-

¹⁷ Preberáme záver J. Müller-a, *Der Lebensbegriff des hl. Paulus*, Wien 1940, str. 55.

vosti života. Keď sme sa stali jedno s ním podobnosťou jeho smrti, tak budeme jedno s ním aj podobnosťou vzkriesenia... Keď sme umreli s Kristom, veríme, že s ním budeme aj žiť... Tak uvažujte aj vy, že ste umreli hriechu a žijete v Kristu Ježišovi.¹⁸

Krstom prekračujeme úzky kruh zemského prirodzeného života, umierame mu, aby sme prešli do oblasti vyššieho bytia, vyššej existencie v Kristovi. Symbolizmus pohrúženia do krstnej vody to veľmi názorne naznačuje: naše „ja“ je celkom pohrúžené do Krista, ktorý je takto našim novým životným prostredím. Ba stávame sa jedno s ním.¹⁹

Vo sviatostnej dráme krstu sa Kristus mysticky znovu rodí v našich srdciach a my sa znovu rodíme v ňom z vody a Ducha, aby sme boli účastní na duchovnom živote.²⁰ Rodíme sa z Boha, ako hoovrí svätý Ján,²¹ stávame sa dieťkami božími²² a Boha smieme v dôvernom „Ty“ lásky volať svojim Otcom: Keďže ste synovia, soslal nám Boh do srdca Ducha svojho Syna, volajúceho: „Abba! Otče!“²³ Preto denne sa modlíme: Otče náš, ktorý si na nebesách...

Krstom sme raz navždy začlenení do Krista; nepatríme už sebe, ale jemu, než-

¹⁸ Rim. 6, 1—11; porov. aj Kol. 2, 12.

¹⁹ V pôvodnom gréckom texte, ktorý nie je dosť presne vystihnutý latinským prekladom, je to vyjadrené ešte výraznejšie. Viď o veci J. Duper-ray, *Le Christ dans la vie chrétienne d'après Saint Paul*, vyd. 2., Paris 1928, str. 101 an.

²⁰ Ján 3, 3—8.

²¹ Ján 1, 13. Porov. 1 Ján 2, 29; 5, 4. — O zrodení z Boha píšeme v diele *De mysterio Verbi Incarnati I, Romae 1941*, str. 100—103.

²² Rim. 9, 26; 2 Kor. 6, 18; Gal. 3, 26; 4, 5—7; Žid. 2, 10; 12, 5—8; 1 Ján 3, 10; 5, 2 a i.

²³ Gal. 4, 6.

jeme už svojím životom, ale životom jeho. „Boh nám dal večný život, a tento život je v jeho Synovi. Kto má Syna, má život, kto nemá Syna Božieho, nemá (v sebe) života“, píše svätý Ján.²⁴

Svätý Pavol, ktorého duša bola najsamprv zatvorená pre Krista, zvlášť hlboko prežil vstup Krista do svojho života. Ježiš ho ako by premenil v seba, aby sme sa tak vyslovili. Pavol, stratiac svoje predošlé „ja“, stal sa niekým iným. Cíti v sebe Kristovo „Ja“: „Nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus“²⁵ a „mne žiť — je Kristus“,²⁶ volá vo vystupňovanom prežívaní spojenia s Kristom.

7. Boh sviatosťou krstu „otvára“ hriechom zatvorenú ľudskú prirodzenosť, vniká do nej svojou milosťou a dáva jej tak počiatok nového jestvovania. Dáva nám ho v Kristu, v ktorom „nám jeho božská moc... darovala všetko (potrebne) pre život a nábožnosť, obdarujúc nás vzácnymi a preveľkými zaslúbeniami, aby ste sa nimi stali účastnými na božskej prirodzenosti“.²⁷

Účasť na prirodzenosti Božej! Matka Cirkvi, plná radosti nad touto skutočnosťou, spieva v malom oficiu Panny Márie: „Podivná zámena! Stvoriteľ ľudského pokolenia... stal sa človekom a nám daroval svoje božstvo.“²⁸ Už nie Emanuel — Boh s nami, ale Boh v nás! Sme v podstanom slova smysle Teoformi — Kristoformi. Sme živými chrámami živého Boha.²⁹

²⁴ 1 Ján, 5, 11 a n.

²⁶ Filip. 1, 21.

²⁵ Gal. 2, 20.

²⁷ 2 Peter 1, 4.

²⁸ Povianočná časť, 1. antifóna Chvál.

²⁹ 1 Kor. 6, 19.

Celá naša bytosť je prežiarená božským jasom Krista, ktorý vierou a milosťou prebýva v našich srdciach³⁰ a ktorý je v nás, v našich osobách stvárňovaný.³¹ Skoro by sme mohli povedať, že sme premenení, prepodstatnení v Krista!

8. Boh do nás krstom vložil iskru božského bytia, ktorú my, osobným svojím pričinením, máme roznieť na oheň kresťanského života. Naša prirodzenosť je však taká slabá, že často vlastnou neopatrnosťou, niekedy aj zlomyseľnou, udusíme plamene nadprirodzeného života.

Kristova láska k nám a jeho zhovievavosť s našou úbohosťou zašla preto až za mysliteľné hranice všetkého vynachádzania: stal sa naším pokrmom! Ako by chcel živiť nielen našu dušu svojou milosťou, ale priamo dať aj nášmu telu svoje telo a svoju krv, aby naše telo už tu na zemi zúčastnilo sa na sláve jeho vzkriesenia tela.

Bohočlovek sa stáva skutočným chlebom života! Kristus Ježiš sám slávnostne a jasne vyhlasuje zástupom neveriaceho ľudu svoje rozhodnutie: Ja som živý chlieb, ktorý zostúpil s neba. Ak niekto je z tohto chleba, bude žiť naveky. A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo (vydané) za život sveta... Ak nežete telo Syna človeka a nepijete jeho krv, nemáte v sebe života. Kto je moje telo a pije moju krv, má (v sebe) život večný a ja ho vzkriesim v posledný deň. Lebo moje telo je pravý pokrm a moja krv pravý nápoj. Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom... Ten, kto mňa je, bude so mnou žiť... Kto je tento chlieb, bude žiť naveky...³²

³⁰ Ef. 3, 17. ³¹ Gal. 4, 19. ³² Ján 6, 51, 53—59.

Eucharistickým prijímaním Kristus sa aj telesne — mysticky začleňuje, vstúpa do našej osoby a dáva nám životné sily svojho tela a sviežu šľavu svojej krvi, ktorá takrečeno prúdi v našich žilách. Celých nás preniká, dušu a telo. Ozaj, potom už nežijeme my, ale žije v nás Kristus.³³

9. Úžasné obzory kresťanského života! Nevysloviteľná krása je pred nami; ale kým sme „na ceste“, naše oči ju nevidia. Lež veríme, že tento neviditeľný svet jestvuje, a dúfame, že „vo vlasti“ sa zrak našej duše, ktorý teraz chorľavie beľmom smyslového poznania, vyjasní a prenikne cez clonu viery až k samému tajomstvu kresťanskej skutočnosti.

Vieme však, že tá je aj teraz skutočnosťou, takou skutočnou, ako naše vlastné jestvovanie, hoci iba kedy-tedy, v šťastných chvíľach božskej lásky, sa nám trošku odhalí závoj svätostánku Krista, prebývajúceho v nás.

Nepoškvrnené počatie.

Univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP.

3.

Pravdu o Máriinom nepoškvrnenom počatí — ktorým od dedičného hriechu v prvej chvíli svojho počatia božskou pomocou všemohúceho Boha vzhľadom na Kristove zásluhy bola zachovaná, aby ho nemala — Pius IX. našiel v prameňoch viery, ako to na vyzvanie maliňského biskupa vysvetľuje v samej vieroučnej bule:

„ktorú (náuku)
podivne objasňujú a dokazujú
božské slová,
ústne podanie, hodné úcty,
ustavičné smýšľanie Cirkvi,

³³ Gal. 2, 20.

zvláštny súhlas katolíckych biskupov
a veriacich
a význačné akty a konštitúcie našich
predchodcov".

Božské slová. — Pápež uvádza dve miesta
z Písma svätého: Genezu 3, 15 a Evanjelium
svätého Lukáša 1, 28, no len s vysvetlením
ústneho podania.

Prvé miesto podľa podania Vulgáty takto
znej:

„A Pán Boh povedal hadovi:
Že si to učinil, . . .
nepriateľstvo položím medzi tebou
a ženou
a medzi tvojím semenom a jej semenom;
ona pošliape tvoju hlavu,
a ty čihať budeš na jej päť.“

Ale pôvodný text miesto „ona“ má „ono“
(čo sa teda nevzťahuje na ženu, lež na semeno);
a podobne v prvom aj v druhom člene používa
to isté slovo „čihať“, takže celok takto vyzerá:

Že si to učinil:
nepriateľstvo položím medzi tebou
a ženou
a medzi tvojím semenom a jej semenom;
ono čihať bude na tvoju hlavu,
a ty čihať budeš na jej päť.

Každý vidí, že tu je porovnanie, takže čo sa
v prvom člene vraví, inými slovami opakuje sa
v druhom; nejde o hroznýša kráľovského, ale
o malé hady, aké bývajú v Palestíne. Nepria-
teľstvo je medzi človekom a hadom, nakoľko
človek sa usiluje nohu položiť na hadovú hlavu,
a zase had pokúša sa zahryznúť do päty svojej
ohrožovateľky. Teda čo sa hovorí v prvom čle-
ne, ozaj plasticky je v druhom, no nič viacej.
Preto nijako sa nemá dokazovať zo slov
Vulgáty „ona“ alebo „pošliapať“, lež celá zá-
važnosť vyplýva zo samého prvého člena. Jed-
nako treba upozorniť, že Boh ustaľuje nepria-

teľstvo ako trest pre hada: „Že si to učinil“; preto bezpochyby tými slovami hadovi nesľubuje víťazstvo, lebo to by nebolo trestom! A tak zo samého prvého člena — v ktorom sa vraví, že Boh kladie nepriateľstvo medzi hadom a ženou a medzi semenom prvého a druhej — dokazujeme, že Boh ako trest pre hada víťazstvo dáva žene a jej semenu nad hadom s jeho potomstvom.

Ale táto žena v doslovnom smysle nevidí sa iná ako Eva. Lebo Eva (Chawwa) nie je menovaná v predchádzajúcom texte ani v bezprostredne nasledujúcom, ale neskoršie, keď ľudia sú vyhnaní z raja. No predtým tá, ktorú Evou voláme, uvádza sa len ako „žena“ (Issjâ). Ak teda v celom súvisle pod týmto menom rozumieme tú, ktorú Evou voláme, aj v tomto texte máme takto rozumieť a nie inakšie.

No jednako najlepší a najväčší Boh môže hovoriť aj vecami, ktoré usporaduje, ako chce. Preto v Písme svätom nielen slová naznačujú veci, ale aj veci, slovami naznačené, môžu zase značiť iné veci, a tak vzniká duchovný smysel, ktorý naozaj je smyslom, ktorý Boh, pôvodca Písma svätého, zamýšľal. Ale sami od seba nemôžeme poznať, kde je taký duchovný smysel, ktorý Boh zamýšľal, keďže všetko závisí od božieho zámeru. Preto len vtedy máme pripustiť duchovný smysel, keď je známy buď z iného miesta Písma svätého alebo z iného prameňa božského zjavenia, totižto z ústneho podania!

Že teraz naozaj v tomto božskom výroku vec, naznačená slovami, t. j. E v a, zase značí inú vec, t. j. Má r i u, — a to tak, že víťazstvo, ktoré v texte a závažnosťou textu je prisľúbené žene a jej semenu, bude Má r i i n o s j e j s e m e n o m — to čerpáme z ústneho podania, na ktoré nám poukázal najvyšší cirkevný učiteľ pápež P i u s IX.

Už vyššie, keď sme hovorili o Prostredníckovej Spoločnici, museli sme sa odvolávať na

výklad Pia IX., ktorý dal v bezprostrednom súvisi so samým výmerom tohto článku viery a ako sme povedali, na žiadosť biskupov: Ústne podanie vždy tak chápalo tento božský výrok:

„Jasne a zrejme bol predpovedaný milosrdný Vykupiteľ ľudského pokolenia, totižto jednorodený Syn Boží Ježiš Kristus,
a spolu neobyčajne vyjadrené samo nepriateľstvo oboch voči hadovi.”¹

Podobne vysvetlíme dôkaz z Evanjelia svätého Lukáša.² Preto zasa Pius IX. vraví: „Cirkevní Otcovia a spisovatelia... učili, že toto zvláštne a slávnostné pozdravenie, ktoré nikdy inokedy nebolo počuť, ukazuje, že Božia Rodička bola stolicou všetkých božských milostí a ozdobená všetkými darmi (charizmami) božského Ducha, ba temer nekonečnou pokladnicou a nevyčerpateľnou priepasťou tých istých darov, takže nikdy nebola pod zlorečením a spolu so Synom zúčastnila sa na večnom požehnaní, a tak si zaslúžila, aby od Alžbety, ovplyvnenej božským Duchom, počula: Požehnaná ty medzi ženami a požehnaný plod života tvojho.”

Preto ani z prvého ani z druhého textu nevyvodzuje sa pravda nepoškvrneného počatia, ale je tam obsiahnutá tvarovo (formálne, vlastne), aj keď zahalene. Lebo ak predpoveď čítame tak, ako ju tradícia čítala, len vtedy pochopíme dokonalé Máriino víťazstvo nad hadom, keď pripustíme nepoškvrnené počatie; ináč totižto nevíťazí ona, lež diabol. A tak ani anjelské pozdravenie ani Alžbetino požehnávanie nepochopíme, ak zasa nepripustíme nepoškvrnené počatie; lebo ináč podliehala zlorečeniu a nezúčastnila sa na večitom požehnaní.

¹ Porov. Smer II, 126 an.

² 1, 28.

Ústne podanie (tradícia), hodné úcty. — Je jasné a pozorujúcemu zrejmé, že v Cirkvi neverilo sa vždy rozvinute (explicitne) v článok viery o Máriinom nepoškvrnenom počatí. Ba naporúdzi máme dišputy, ktoré sa po storočia tiahly, ako sme vyššie povedali. Ale ani prvé ani druhé neprekáža. Preto Pius IX. výslovne učí: „Ani z božských Písem ani z ústneho podania a hodnovernosti Otcov nemožno nič oprávnene predložiť, čo by akokoľvek odporovalo výsadnej prednosti takej veľkej Panny.“

Pápežský doklad v prvých náčrtoch uvádzal a spomínal mnohé veci, ktoré boli vynechané, aby vieroučná bula nemala ráz akejsi doktorskej disertácie alebo polemického spisu. No aj tak ostaly niektoré veľmi dôležité veci. Text dokladu ukazuje, že keď cirkevní Otcovia a spisovatelia používajú protikladné porovnanie, ktoré sme vyššie spomínali,³ Máriinu svätosť porovnávajú s tou, z ktorej sa Eva tešila pred hriechom, alebo aj so svätosťou samého Krista. Ale odvoláva sa najmä na veľmi bohaté názvoslovie, ktoré zvyčajne tak vyvyšuje Máriinu svätosť, že v e c n e vylučuje aj náznak hriechu. Doklad medzi inými uvádza tieto:

Ľalia medzi trnám,
vonkoncom nedotknutá zem,
raj nevinnosti,
bez akejkoľvek nákazy hriechu,
neporušená,
nepoškvrnená,
najutešenejšie miesto nevinnosti,
bezúhonná,
vždy požehnaná,
neuschýnajúci strom,
krajšia nad krásu,
svätejšia nad svätosť,
ľúbeznejšia nad ľúbeznosť,
svätejšia nad cherubov atď.

³ Porov. Smer II, 64 an.

A opakujem, čo som povedal pri druhých litániách:⁴ Nejde o to, či v takom názvosloví je vyjadrené nepoškvrnené počatie; lebo to je otázka o zahalenosti alebo rozvinutí. Ale ide o to, či v tomto názvosloví je vecne obsiahnutá Máriina výsada. O čom nenačím pochybovať.

Ustavičné smýšľanie Cirkvi najviacej zrači sa v slávení samého sviatku, ktorý slávili dávno pred slávnostným vyhlásením výmeru, ako aj dneska na celom svete slávime sviatok Nanebevzatia, ktoré ešte nie je slávnostne vyhláseným článkom viery.

Pôvod tohto sviatku musíme hľadať vo východnej Cirkvi, v ktorej ho nezaviedli pre nejaký vieroučný základ, ale len na doplnenie okruhu mariánskych sviatkov. Už dávno slávili sviatok Počatia svätého Jána Kristiteľa (dňa 23. sept.), ktorý zaviedli pre zvesť z Evanjelia svätého Lukáša.⁵ Podobná zpráva o anjelovi, ktorý prináša zvesť Máriiným rodičom, je v podhodennom Evanjeliu Jakubovom. A tak obdobne so sviatkom svätého Jána zaviedli podobný sviatok najblahoslavennejšej Panny Márie a to na 9. decembra. Teda príčina oboch sviatkov, totižto svätého Jána a najblahenejšej Panny, bolo anjelské zvestovanie, no jednako na slávenie tých sviatkov vplývaly iné dva prvky: po prvé zázrak, keď neplodná počala, a po druhé sám cieľ počatia, t. j. potomstvo, ktoré Boh vyvolil pre veľké veci. Pomaly dôraz sa kládol na samu božiu starostlivosť, ktorú Boh má o toto potomstvo; preto jasné je označenie oboch počatí: sväté, božské, slávne. Lež božská Prozreteľnosť v príprave vlastnej Matky je zvlášť vyjadrená uznávaním ustavičnej svätosti najblahoslavennejšej Panny Márie a napokon v rozvinutom priznaní počiatocnej svätosti. — Ale me-

⁴ Porov. tamtiež 123 an.

⁵ 1, 13.

á sviatku zodpovedajú zdôrazňovaniu, a tak teraz vravíme anjelské zvestovanie svätej Anny, vtedy počatie svätej Anny, naostatok počatie blahoslavennej Panny Márie.

Prvé hodnoverné svedectvo (asi na konci 7. storočia alebo na začiatku nasledujúceho) o slávení tohto sviatku vo východnej Cirkvi je svedectvo svätého Andreja Krétskeho,⁹ v ktorom a hovorí o „počatí božej starej matky Anny“. V 9. storočí mali ho aj Gréci v Taliansku, v 9. alebo 10. storočí v Írsku, v 11. storočí aj v Anglicku, kde ho volali „Máriiným ctihodným počatím“; z čoho je jasné, že slávili sviatok sarchého počatia, hoci nevieme, prečo sa má volať ctihodným, či pre svätosť a či pre zázrak. Keď Normani vtrhli, zanikol tento sviatok, lež v nasledujúcom storočí bol obnovený, a vtedy dostať slávili Nepoškvrnené počatie (Eadmer). Trebasa na pevnine toľme chýbalo, aby naopak bol obecné slávený, že sv. Bernard, Márii vášnivo oddaný, veľmi obviňoval Lyončanov, ktorí silovali o zavedenie tohto sviatku; a v nasledujúcom storočí svätý Tomáš tvrdil, že rímska cirkev ho ešte neslávila, lež trpela, že iné cirkvi ho slávily. Vtedy začala neshoda odporcov obhajcov, a nakoľko sa vzťahovala nábožná úcta, spolu šírilo sa aj slávenie sviatku, ktoré naostatok bolo predmetom dišputy ako j samo nepoškvrnené počatie.

Pápežské svedectvá. — Nakoľko ide o sám sviatok, rímski pápeži opätovne dali svoje rozhodnutia či už o slávení, či o zveľadení slávnosti a či už o schválení cirkevných hodín, ktorých sa výslovne pripomína Máriina výstada: Sixtus IV., Lev X., Klement VII., Pavol II., Sixtus V., Klement VIII., Pavol V., Urban VIII., Alexander VII. Podobne pod menom lebo názvom nepoškvrneného počatia postavili oltáre a kaplnky, schválili rehoľné spoloč-

⁹ MG 97, 1305.

čnosti alebo bratstvá alebo ústavy; alebo dali odpustky a výsady na slávenie sviatku, na modlitbu cirkevných hodín alebo zúčastnenie sa na svätej omši. Okrem spomenutých: Inocent VIII., Július II., Hadrián VI., Pius V., Gregor XIII., Gregor XV., Klement XII., Klement XIII., Klement XIV., Pius VI. a Pius VII.

Žiaľbohu, neshoda medzi odporcami a obhajcami nábožnej mienky neostala vždy v hraniciach lásky, ako sme už vyššie spomenuli; preto Sixtus IV. vydal povestnú bulu *Grave nimis*, ktorej ustanovenia viacerí Sixtovi nástupcovia museli obnoviť. Sixtus odsudzuje ako mylné, bludné a pravde veľmi cudzie tvrdenia podaktorých, ktorí vyhlasujú, že všetci tí, ktorí sa pridŕžajú nábožnej mienky alebo si ju privlastňujú, smrteľne hrešia alebo sú kacíri; že ťažko hrešia tí, ktorí slávia officium nepoškvrneného počatia a ktorí počúvajú reči tých, čo potvrdzujú nábožnú mienku. Podobne zavrhuje všetky knihy, v ktorých sú takéto tresty. No kára aj tých, ktorí by sa odvážili tvrdiť, že opačná mienka je kacírska, alebo že ťažko hrešia, ktorí vyhlasujú, že Mária nebola nepoškvrnene počatá. Lebo Cirkev nemôže trpieť takýchto cenzorov, „keďže rímska Cirkev a Apoštolská stolica ešte nerozhodla“.⁷

Tridentský snem, 19. všeobecný, obnovil Sixtov dekrét, ale ako sme povedali, nadto výslovne vyhlásil, „že do tohto dekrétu, v ktorom ide o dedičný hriech, nemieni zahrnúť blahoslavenú a nepoškvrnenú Pannu Máriu, Božiu Rodičku“.⁸ No jednako rozopre sa zväčšily aj po 19. obecnom sneme a to tak, že mnohí biskupi znova pýtali rímske rozhodnutie. Svätý Pius V. dúfajúc, že rozopre skončia, v bule *Speculam Domini* nariadil, aby na budúce vo všetkých rečiach a pri shromaždeniach, na ktoré prichádzajú muži a ženy, zachovávalo sa

⁷ Porov. Denzinger 735.

⁸ Tamtiež 792.

úplné mlčanie o celej tejto otázke; len učenci mohli spolu rokovať, no zato platil Sixtov dekrét. Odsúdil Baiov blud.⁹

Pavol V. do istej miery zmenil Piovo nariadenie; zakázal v rečiach, pri vyučovaní, pri vývodoch a pri všetkých takých verejných schôdkach hájiť mienku, že Mária bola v hriechu počatá; aj keď bolo dovolené predpokladať nábožnú mienku, predsa len sa nemalo útočiť na opačnú mienku. Kým teda svätý Pius V. prikázal úplne mlčať o celej otázke, Pavol nariadil mlčať len o nepriaznivej mienke (bula *Sanc-tissimus*). Gregor XV. v bule s tým istým menom rozšíril Gregorov dekrét na súkromné rozhovory! A tak Alexandrovi VII. nebolo ťažko po obnovení spomenutých dekrétov odsúdiť všetky knihy, ktoré vyjadrovaly pochybnosť o nábožnej mienke alebo o sviatku (*Sollicitudo omnium ecclesiarum*).

Vtedy Klement XI. sviatok vyhlásil a celej Cirkvi ho nariadil ako sviatok zasvätený. Ale veľmi dôležité bolo rozhodnutie Leva XII. — Totižto v celom období vedeckého skúmania aj viacerí tomisti, najmä Otcovia dominikáni, boli pre nábožnú mienku a tým viacerí, čím viacej sa nábožná mienka šírila. Ale predsa mnohí dominikáni — ako teraz, tak aj vtedy prisahou viazaní pridŕžať sa náuky svätého Tomáša — mysleli, podľa môjho presvedčenia celkom nespprávne, že svätý Tomáš neuznával náuku o nepoškvrnenom počatí; a preto aj keď osobne radi by sa boli pridŕžali nábožnej mienky, mysleli, že svedomie ich viaže, aby nábožnú mienku odmietali. A tak Lev XII. vyhlásil, že aj keď složili prisahu, nenarušia ju, ak sa budú pridŕžať nábožnej mienky. Tým rozopra prakticky prestala!

Teda Benedikt XIV. v bule *Mulierem pulchram*, ktorá nemá právo verejnosti,

⁹ Tamtiež 1073.

plným právom mohol tvrdiť, že rímska Cirkev po celý čas dišputy ustavične priala nábožnej mienke. Preto aj celkom oprávnene Pius IX. v bule *Ineffabilis Deus* neodvoláva sa len na Písmo sväté a ústne podanie, na ustavičné smýšľanie Cirkvi, na súhlas katolíckych biskupov a veriacich, lež aj na akty a konštitúcie svojich predchodcov!

Účinky modlitby v duchovnom živote.

Dr. Inocent Müller, OP.

Vplyv modlitby na duchovný život kresťana opísal svätý Tomáš v týchto slovách:¹ „Modlitba okrem účinku duchovnej útechy, ktorú hneď prináša, má dvojakú silu na budúci účinnok: totižto silu záslužnú a silu dosahujúcu. Modlitba tak, ako ktorýkoľvek iný úkon ctnosti, má záslužnú účinnosť, pokiaľ vychádza z koreňa lásky, ktorej vlastný predmet je večné dobro, ktorého požívanie si zasluhujeme. Modlitba vychádza z lásky prostredníctvom nábožnosti, ktorej úkonom je modlitba, a to v sprievode niektorých iných ctností, ktoré sa vyžadujú na dobrú modlitbu, totiž pokory a viery. Lebo nábožnosti prináleží podávať samu modlitbu Bohu. Láske náleží túžba po veciach, o ktoré v modlitbe pýtame. No a pokora je nevyhnutná so strany žiadajúceho, ktorý svoju potrebnosť uznáva... Dosahujúcu účinnosť má z milosti Boha, ku ktorému sa modlíme, ktorý nás tiež k modlitbe vedie. Preto vraví svätý Augustín: „Nepovzbudzoval by nás, aby sme pýtali, keby nechcel dať.“

Ctnosti, ktoré sprevádzajú každú dobrú modlitbu, ako píše Anjelský učiteľ, majú spolu s ňou veľký vplyv na náš duchovný život a na

¹ Suma teol. II—II, ot. 83, čl. 15.

jeho pokrok. Preto svätci veľmi často zdôrazňovali známe príslovie, že kto sa vie dobre modliť, vie aj dobre žiť.

Modlitba ponajprv odtrhuje človeka od stvorenia, pokiaľ je prekážkou spojenia s Bohom. To vyplýva už z výmeru modlitby. Keďže je pozdvihnutím mysle k Bohu, kým nás nevzdvihne k jeho trónu, musí nás odtrhnúť, pozdvihnúť zo zeme, musí nás v určitom smysle odlúčiť od nás samých. Všetko, čo je okolo nás, ponúka nám svoje radosti, ale tak, aby sme sa stali ich otrokmi. No a v nás hori ohník sebalásky, ktorá nás, veru, veľmi rada priputnáva k rozkošiam tela a smyslov. Tieto putá načim roztrhnúť. A najlepší prostriedok na to je modlitba. V modlitbe sa duša dvíha k Bohu, aby myslela na neho, na jeho slávu, aby ho milovala, je takrečeno prinútená opustiť seba samu, zabudnúť na seba, na svet a na jeho vnady a pritúliť sa k večnej Kráse a k večnému Dobru. A keď sa duša dostane v modlitbe blízko k Bohu, keď naučí sa úprimne a dôverne s ním rozprávať a obdivovať jeho nekonečné, nepochopiteľné dokonalosti, stratí chuť k veciam stvoreným, pozná ich prázdnotu, lebo začne okúšať bohatstvo božích dobier. Hnusí sa mi svet, keď sa dívam na nebo, volá náboženský pevec. Duši zhnusí sa smrteľný hriech, ktorý je dokonalou priepasťou medzi človekom a Bohom. Začne nenávidieť aj ľahké hriechy, lebo aj tie spomaľujú výstup duše k Bohu. Až napokon bude sa varovať aj dobrovoľných nedokonalostí, ktoré narúšajú dôverné priateľstvo s Bohom. Začne odvážnejšie bojovať proti nezriadeným náklonnostiam vlastnej povahy, lebo poznáva, že tie ju od Boha len odďaľujú. Modlitba teda očisťuje dušu od väčších aj menších škvrn, aby bola súca žiť v priateľstve s najčistejším, s najsvätejším Bohom.

Takto v duši rastie láska k Bohu a postupne zmenšuje sa láska k veciam stvoreným. Preto

učitelia duchovného života vravia, že modlitba zdokonaľuje spojenie duše s Bohom, denne býva ono dokonalejšie. Veď modlitba vlastne sústreďuje všetky schopnosti človeka na Pána Boha. Rozum je ponorený do oceánu božích myšlienok, do krás božej múdrosti. Vôľa je zamierená k najvyššiemu Dobru, k Bohu a na záujmy duše. Srdce človeka sa naplní božími pocitmi, túžbami božieho srdca, ktoré je nám ustavične otvorené, ktoré nás stále miluje a vždy je k nám milosrdné. Tomuto sústreďeniu na Pána Boha pomáha pamäť, obrazotvornosť, ba i vášne, takže aj smyslová čiastka našej bytosti modlitbou sa posväcuje. Vplyvu modlitby podlieha aj samo telo, lebo pomáha duši umŕtvovať vonkajšie smysly, ktoré sú príčinou roztržitostí a vnútorného neporiadku. A nakoľko modlitba vychádza z lásky, ako učí svätý Tomáš, prostredníctvom nábožnosti a v sprievode viery, nádeje a iných ctností, je isté, že tieto ctnosti privedú dušu k naj dôvernejšiemu spojeniu s Bohom čiže k cieľu duchovného usilovania. Tu vidieť dôležitosť modlitby v duchovnom živote, ktorá je pre nás aj napomenutím, aby sme sa naučili dobre modliť.

Preto netreba sa čudovať, keď mystici vravia, že modlitba vedie k blaženému pretvoreniu v Boha, totižto k dokonalému stotožneniu s božou vôľou.² Kým v modlitbe sa Bohu klaniame a prednášame mu svoje prosby, on sa skláňa k nám a rozdáva nám milosti, ktoré toto pretvorenie uskutočňujú. Duša v modlitbe ponorí sa do božej jednoduchosti, krásy a svätosti a vidí, že toto všetko Boh jej chce dať. Boh ju osvecuje zvláštnou milosťou, aby poznala svoju prázdnotu a pomíňajúcnosť stvorenia, priťahuje ju k sebe, k nekonečnému Dobru, k prameňu všetkých dobier, posilňuje jej vôľu, aby milo-

² Porov. svätý Ján z Kríža: Výstup na horu Karmel I, 11.

vala iba to, čo je naozaj lásky hodné. Duša takto postupne odlúči sa od seba samej, od stvorenia, a stáva sa poslušným nástrojom v rukách božích, stáva sa imaním božím. Boh žije v nej a ona v Bohu.

Keď takto budeme chápať modlitbu, potom budeme môcť pýtať v modlitbe všetko, a dostaneme všetko. Boh nebude k našim prosbám hluchý, lebo budú to prosby detí, ktoré sa zriekajú všetkého, aby prišli k Otcovi. A na to prosia jeho pomoc, ktorá môže byť telesná i duševná, a Otec nebeský ju neodoprie, lebo uvidí, že dietky ju prosia preto, aby rýchlejšie prišli k nemu.

Sviatosťný život v nás.

Ján Rekem.

Vznešená, ba priamo veľkolepá je náuka svätej Cirkvi o mystickom (tajomnom) tele Kristovom, takým úchvatným spôsobom cizelovaná v „Pavlovskej teológii“, prežívaná a tlmočená dvatisícročnou praxou Cirkvi svätej vysluhovaním a účinkami siedmich sviatosťných prameňov milosti.

Aj tu platí o nás katolíkoch znova, i keď nás urážajúce, ale predsa pravdivé: Veď my vlastne poväčšine ani nevieme a netušíme, čo za poklady vo svojej viere máme. Neplatí, pravda, táto veta absolútne, ale úsekove má ona aj dnes celkom iste svoju platnosť.

Povedzme si, či preto nežijeme najmä v posledných časoch uprostred hlbokkej nevery, nehanobnej smyselnosti, vlažnosti na poľutovanie, rafinovaného sebeckta, šialeného hľadania len a len pozemských dohier, nesmieriteľných nesvorností, že nie sme dostatočne preniknutí vedomím božského života v sebe, poznaním prameňov, ktoré nás majú napojiť, naštepiť, naplniť plnosťou božského života, stmeliť v je-

den živý organizmus, ktorého pohonnou silou je Srdce Ježišovo, so Slovom Božím podstatne (hypostaticky) sjednotené, rozlievajúce do nás zo svojej rany „torrentes miserationis et gratiae” — prúdy milosrdenstva a milosti? Áno, milosti, dávanej nám skrze sviatosti, tohto ozaj tajomného puta, ktoré nielen vonkajšími, čiste právnymi vzťahmi nás spája s Bohom, ale viaže nás k Najsvätejšej Trojici vzťahmi hlbšími a tajomnejšími, mystickými, utvárajúc z nás všetkých kresťanov katolíkov jednotné telo, oživované božskou miazgou nadprirodzenej entity, a to jednotu užšiu než je číra jednota mravná, jednotu skutočnú, aj keď nie hmotnú, ale tajomnú, duchovnú, mystickú.

Zjavená náuka o sviatostiach a sviatostnom živote v nás, ktorú katolícka Cirkev ako poklad viery starostlivo stráži a predkladá, je naozaj krásna. Takže deista Goethe s obdivom volá: Die Sakramente sind das Höchste der Religion, das sinnliche Symbol einer ausserordentlichen Gunst und Gnade... Sviatosti sú čímši najvznešenejším v náboženstve, sú hmatateľným symbolom, náznakom mimoriadnej priazne a milosti.¹

Možno teda hovoriť o kráse posvätného symbolizmu sviatostí, ktorý pôsobí mocným psychologickým účinkom na jemné, umeleckým vkusom vytríbené duše.

Taktiež dá sa hovoriť, ale len cum grano salis, aby sme sa vystríhali azda prípadných výstrelkov a nevkusy, o účinnej dojímavosti obradov sviatostí po stránke alegorickej.

Ale najpozdvihujúcejším a najvdáčnejším je hovoriť o skutočnej pôsobivosti a účinkoch sviatostí, lebo tu priamo v omamnom svetle nám žiari dôstojnosť ľudskej duše; tu veľkosť a dôstojnosť človeka dosahuje najvyšší stupeň, stupeň naozaj titantský, vynesená súc do zá-

¹ J. W. Goethe: Aus meinem Leben, 7. Buch.

vratných výšav nadzemskej oblasti alebo, ako už zaužívané hovoríme, nadprirodzenej, k takmer neuveriteľnej skutočnosti adoptívneho synovstva božieho, ktoré je dar, celkom prevyšujúci nielen všetky naše schopnosti, ale aj ašpirácie. Sviatosťami mŕtvych dostáva sa totiž do našej duše istá skutočnosť (*realitas quaedam manens*), ktorá vnútorne úplne pozmení človeka, i keď duša vo svojej podstate naďalej ostáva nezmenená. A prijatím tejto novej skutočnosti, ktorú bádavá vierouka nazýva prípadkom (akcidentom), a to prípadkom z kategórie akosti, otvára sa duši nový svet, ba lepšie povedané, duša je temer vytrhnutá z nízkosti a prachu všedného života a presadená do rajskej záhrady, a to už nie ako planý strom, ale ušľachtilý druh, ktorým prúdi životná miazga milosti, nietiaca v nás život vyšší, ideálnejší, vznešenejší než čokoľvek iné na svete, lebo stávame sa „*consortes divinae naturae*” — účastní prirodzenosti božej, prestanúc byť „synmi hnevu” stávame sa synmi vykúpenia, lebo sme nielen obnovení, ale aj znova zrodení, a to ozaj spôsobom na závidenie, znova zrodení samým Bohom v Slove a pravde.²

V diele K Výšinám O. Chabot píše: „Nedá sa pochybovať o tom, že život nadprirodzený, získaný a daný dušiam skrze Krista Ježiša, je účasťou na vlastnom žití božom. Žriedlo jeho je nám zreteľne ukázané. Plynie ono z lona Otcovho ako žitie samého slova. Pripravil ho pre nás Syn, ktorý ho zaslúžil svojou obetou. Z tohto žriedla, otvoreného pre všetkých, rozvádza ho Duch Svätý podľa svojej vôle a oživuje ním duše svojím tajomným dychom; a preto všetci, ktorí ho dosiahnu, stávajú sa dieťkami božími, zrodenými pre vyšší život, nie z vôle tela, ani z vôle muža, ale skrze samého Boha. Dostali sme naozaj účasť na prirodzenosti božej, zakolotalo v nás žitie božie,

² Jak. 1, 18.

nosíme Boha vo svojom tele. Duch Boží oživuje nás, aj riadi nás, božský živel nás premieňa, ako oheň premieňa železo; naplnení Božstvom sme svätými Boha živého.”

Svätý Augustín volá uchvátený: „Sme ne-
bom”; a veru aj náš pomer k Bohu už nie je
cudzí, nie je pomerom pána k sluhovi, otro-
kovi, ale je intímny, rodinný, dôverný; aj keď
medzi Bohom a človekom je závratný bytostný
(ontologický) rozdiel, predsa sme už Bohu bliž-
šie, sme s ním spojení úzkym putom ako čle-
novia jedného domu, — „domestici Dei” — ako
členovia jednej rodiny. „Familiaritas stupenda
nimis”, so slzami radosti v očiach volá Tomáš
Kempenský!

Kto vypovie, čo všetko rozochvieva dušu,
obdarenú milosťou posväcujúcou, duševnou
svätosťou?

Slová sú bezmocné a nevládne, aby opísali
a tým menej vylíčili to, čo vlní sa dušou kre-
stana v prítomnosti jej vzácneho hosťa Svätého
Ducha, ktorý je v nás prítomný či už podľa
mienky jedných ako účinná príčina skrze
zvláštnu činnosť, alebo podľa Veľducha z Aquí-
na ako priateľ priateľskou láskou v mysli pria-
teľa (*amicus in mente amici* — *per amicalem
dilectionem*),³ alebo podľa ešte krajšieho mie-
nenia Petaviovho, ktorý o tajomnom vzťahu
k Duchu Svätému, do ktorého nás uvádza mi-
losť posväcujúca prvá a ako by hlbšie ponoruje
a utvrdzuje milosť posväcujúca druhá, daná
prijímaním sviatostí, — učí, že Duch Svätý,
ako taký je zvláštnym spôsobom entitatívne
prítomný v duši ospravedliveného, a spolu
s Duchom Svätým sú prítomné aj ostatné bož-
ské osoby, aj keď nie už titulom milosti, ale
skrze najužšiu spojitosť, ktorá je medzi Naj-
svätejšou Trojicou, ktorú bohovedci volajú *cir-
cumincessia*, *perichoréza*.⁴

³ Suma teol. I, 43, 3.

⁴ Porov. Petavius: *De Trinitate* 8, 6, 6.

Ale týmto plnosť synovstva božieho nie je dovŕšená. Na zemi je len jej začiatok; a aj obsiahnutie Ducha Svätého skrze jeho zvláštnu prítomnosť v duši je len počiatkom imania (possessionis) celej Najsvätejšej Trojice skrze blažené videnie v nebi, ku ktorému nám milosť dáva právo na dedičstvo; veď keď sme synovia, teda i dediči.

Ba milosť posväcujúca nielenže dáva nádej na obsiahnutie tohto dedičstva,⁵ ale tým, že nám dáva entitatívnu prípadkovú a zvláštnu podobnosť s Bohom, dáva nám aj fyzické uschopnenie prijať do duše lúč, svetlo slávy, ktorým duša inak nevládna pre nedostatok sily vidieť Boha, ako je on sám v sebe, je posilnená a uschopnená poznávať nevyspytateľné hlbiny mora božieho Bytia už nielen obdobne skrze analogiu a abstrakciu, ani čírou vierou, ktorú toľko ráz apoštol Pavol stavia čo protivu k blaženému videniu,⁶ ale bezprostredným rozumovým poznávaním, ktoré krásne a výstižne označuje tenže Apoštol milosti „videním Boha s tváre na tvár”.⁷

*

Aj v dvadsiatom storočí po Zjavení ľudstvo ešte zväčša blúdi. Veľmi blúdi v bahne nízkoští a špiny. A jednako chce sa aspoň hodná jeho časť dostať aj k vyšším métam, i keď azda nesprávnou, často pochabou cestou. Veď čože je panteizmus a panhenteizmus iného, ako túžba, čo aj zle formovaná, ako nesprávne vyjadrená nostalgia poblúdeného človeka dostať sa znova späť do teplého náručia božieho, z ktorého kedysi dobrovoľne vypadol, túžba dostať sa čo do najužšieho spojenia, najintímnejšieho spočínutia v Bohu, túžba povzniesť neverou zdiskreditovanú ľudskú dôstojnosť na piedestál majestátu a vyššej hodnosti. A že ľudstvo, spoliehajúce sa len na seba a na svoj rozum, tak

⁵ Tit. 3, 5-7. ⁶ 2 Kor. 5, 6-8. ⁷ 1 Kor. 13, 12.

blúdi v tmách? Členovia KA spolu s duchovenstvom majú blúdiacich zachraňovať, príležite aj nepríležite vnášať, vštepovať a natiskať ľudstvu slovom aj perom žiaru vznešenej náuky o ústrojenstve, organizme mystického tela Kristovho, o vysokej hodnosti synovstva božieho (adoptívneho), ktorým sa smieme honosiť skrze účinnosť sviatostí; a budme presvedčení, že tieto úchvatné pravdy zjavenej náuky, ak budú dostatočne spopularizované, s pomocou božou, ktorá v nich tlie, pohnú nespokojné, tápajúce ľudstvo k návratu k Pravde ešte azda skôr, než by bol kruh bludov vyčerpaný. Vznešená hrdosť synovstva božieho ukáže bezmocnosť ľudskej pýchy aj s jej nepravým falošným zbožnením človeka. Svetlo milosti, aspoň koľko-toľko poznaanej, a i keď podľa skromných síl, predsa aspoň trochu chápanej a bojom chránenej, osvieti a posväti nielen jednotlivcov, ale aj spoločnosti, začleniac ich do živého organizmu jedinej spoločnosti podľa úmyslu božieho, pod jedinou hlavou Ježišom Kristom; a tak vznešeným spôsobom sa dokoná to, čo je tak krásne vyjadrené pôvodnými gréckymi slovami v Liste k Efezským:⁸ „Anakefalaiósasdei ta pánta en to Christo...”

Šťastie pútnika.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

„Hľadím na kypiaci život v rozkvitnutej záhrade a vidí sa mi, že táto záhrada je ríšou radosti; ale v skutočnosti celá záhrada je len veľkou nemocnicou, kde všetko má nejakú chorobu, na ktorú hynie.” Radosť uniká z vädnicích kvetov a z usychajúcich ratolestí od začiatku ľudského života až po jeho koniec. A pútnik si ešte sám má ukladať mnohé odriekanie aj tejto krátkej radosti. Nepútnik hľadá

⁸ 1, 10.

šťastie v tomto unikaní, a nenachádza. Aj na pútnika doráža unikanie a túžba. Teda hľadáme šťastie pútnika.

Hlavné dielo svätého Tomáša Akvinského mohli by sme nazvať popisom cesty pútnika. Suma teologická totiž líči život človeka v jeho počiatku, v jeho pôvode, v jeho povznesení, v jeho bojoch a úpadku, v jeho snahách o zdokonalenie, ukazuje prostriedky na vyvrcholenie životnej ušľachtilosti. A náuka o šťastí ľudského života je ako rámec tohto líčenia života pútnika. Keď svätý Tomáš prestal hovoriť výlučne o Bohu, hneď začal hovoriť o šťastí človeka; a podľa plánu, ktorý mu nebolo dopriate dokončiť, chcel zasa hovoriť na konci o šťastí človeka. Že totižto šťastím ľudského života je uchopiť pravý cieľ, život a podržať ten cieľ po celý život; až na konci pozemskej púte dosiahnutie úplného cieľa bude vyvrcholením životného šťastia. Týmto cieľom je smerovať k Bohu. Pre človeka smerovať značí zrejme dvoje: smerovať duchom a smerovať srdcom, mať na mysli a v srdci Boha. To je jediné ľudské šťastie, ktoré sa nepodobá vädnúcemu kvetu, ale má krásu nevädnuceho kvetu a ešte kvetu, v nevädnucej kráse ustavične sa rozvíjajúceho na väčšiu krásu a na väčšie bohatstvo. Všetko ostatné vädne. Iba Najvyšší a Najdokonalejší mohol o sebe povedať v Písme: „Ja som Pán a nemením sa.“

V zásade to dokazuje každý ľudský život, že jeho šťastie na zemi nie je v niečom stálom, lež vo smere k niečomu, čo by naplnilo život lepším obsahom. Možno sa myliť v obsahu, ale nemožno umlčať túto túžbu po smere. Len pútnikovi je dané dosiahnuť smer, ktorý vedie k najbohatšiemu obsahu a ktorý sám je takým obsahom, že už pred dosiahnutím celého cieľa smeru značí najhlbšie šťastie bytosti pútnika.

Múdrost starého filozofa povedala, že šťastie je neprerušiteľné a úplné a dokonalé držanie

života. Kto nedrží smer k Najvyššiemu, kto nemá v mysli a srdci Boha, čo drží? Na chvíľku kúsok nedokonalosti. Táto múdrosť starého filozofa všetko povie myslí pútnika. Pútnik svojou vierou je spojený so životom, ktorý je nielen bez konca, ale aj najdokonalejší život. Vtelený Boží Syn vyhlásil: „Kto ide za mnou, nechodí vo tmách, má svetlo života.” A zasa: „Kto mňa miluje, k tomu prídem, a s Otcom si u neho urobíme príbytok.” Viera, ktorá pútnikovi svieti na cestu životom, stane sa mu prameňom šťastia, lebo je mu ozajstným spojením s cieľom. Neukazuje mu len ďaleký cieľ, ale vo svojich dôsledkoch spôsobí, že tento cieľ sa priblíži na dosah nielen srdca, ale aj na dosah takej blízkosti, že svojimi lúčami môže ožarovať cestu pútnika a spojiť s tým, ktorý „je Pán a nemení sa”.

V knihe Prísloví je napísané: „Smiech bude smiešaný s bolesťou a za radosťou pôjde blízko nárek.” Viera pre pútnika urobí prevrat. Bolesť bude vždy smiešaná s radosťou a za nárekom blízko pôjde radosť. Do smiechu človeka sa miesi bolesť pre temnoty, ktoré z radosti hľadajú, lebo z každej hľadá neistota mysle a neúplné ukojenie srdca. Preto aj za radosťou ide vždy nárek, že sa ukáže, že nijaká radosť „nie je to pravé”. Viera uvedomenému pútnikovi nielen ukáže, ale aj svojimi dôsledkami podá šťastie, ktoré môže dokonale aj dať svetlo a pokojnú radosť srdcu. Podľa božieho prisľúbenia totižto dáva samého Boha, ktorý je stará osvedčená krása a jednako nikdy krása zostarnutá, vždy nová; ktorý je múdrosť bez sklamaní, ktorý je moc bez konca; ktorý je večnosť, čire svetlo, nesmiernosť, dobrota, vľúdnosť, milosrdenstvo, všetko, čo človek potrebuje, aby na svojej púti cítil, že má život dokonalý, úplný a neprerušiteľne, pokiaľ vo viere a životom z viery môže povedať, že ide za Pánom a že Pán u neho prebýva. Nechodí vo tmách. Všetko

pozemské malé šťastie môže sa premeniť na veľké nešťastie; pútnik takú premenu nepozná. Každé ráno sa na pútnika usmieva najradostnejšími zorami dňa, v ktorom ho očakáva nová stránka šťastia, lebo ho bude sprevádzať otcovská aj kráľovská nežnosť Boha, ktorý nemá otrokov, po vysilenie zapriahnutých, ale priateľov, ktorí pracujú s ním. „Kto sa ráno mne prebúdza, nájde mňa“, vraví kniha Prísloví. Keď pútnik večer chce nahradzovať vyčerpané sily, vie, že podľa žalmového slova „nedrieme ani nespí Strážca Izraela“. V dennej práci medzi ránom a nocou ustavične vie, že „skôr matka zabudne na svoje dieťa, ako by on zabudol“ na pútnika.

Len pútnik pochopí, akú múdrosť storočí obsahuje otázka, ktorú Cirkev dáva na začiatku púte: „Čo žiadaš? Čo ti dá viera?“ A v obidvoch odpovediach je, že na začiatku cesty pútnik žiada vieru a že viera mu dá večný život. Nie len večný život na konci putovania, ale držanie tohto života po celú púť a všetok vplyv tohto života. Celé životné šťastie závisí od tohto pochopenia, ako zasa celé životné nešťastie vyplýva z nepochopenia tohto. Keď si slávny učenec povzdychol: „Čo mám teraz? Nič nemám, a veriť nemôžem“, to bol len doklad a dôkaz, že viera je životné šťastie pútnika, lebo mu dá trvalé držanie Pravdy a Lásky.

A viera aj preto značí šťastie pútnika, že je pre neho oslobodením. Moderný spisovateľ nedávno napísal: „Kultúra Európy záleží v tom, že ustavične dáva to, čo nepotrebujeme. Keď ľudská bytosť vojde do jej krámu, chvejúc sa túžbou po tom, po čom ľudská duša kričí, dostane vždy odpoveď: Ó, prosím, to nevieme... ale nechceli by ste hádam miesto toho toto?“ U životných filozofov nového veku javí sa veľmi silná zaujatosť proti všetkému, čomu oni vravia „životné ničotnosti“. Ale kto nám povie, kde prestávajú tieto „životné ničotnosti“, ktoré

ničia šťastie človeka? Ten nám ukáže cestu k šťastiu. A tak viera je nielen šťastím pútnika, lež je jedinou cestou k šťastiu aj pre toho, ktorý dosiaľ nie je pútnikom.

Cirkev - večnosť v čase.

A. D. Sertillanges, OP.

„Boh stvoril jedno dielo medzi nami, nezávislé od všetkých ostatných príčin a závislé iba od neho, ktoré zaplňuje všetky časy a všetky miesta.“ Týmito slovami chcel Bossuet predstaviť svojim súčasníkom večnú Cirkev. Pravda, Cirkev stojí na evanjeliových zázrakoch ako na základe, ktoré sú sfa by pečatou Boha pri jej narodení. Ale keď Cirkev udržiavala zázraky pri jej vzraste, keď jej dodávaly nadšenie v bojoch proti mocným, dnes ona sama robí si nárok na tú istú silu ako vonkajší prejav Boha, ktorý skrze ňu, tak, ako skrze zázraky, dáva sa poznávať. Zázraky nevylučuje, lebo tie sú už v nej. Nimi odkrýva božské v človeku. Cirkev je súborom zázrakov, sama je najväčším zázrakom.

Ten zázrak spočíva v tom, že medzi nami jestvuje sociálny organizmus božsko-ludský so životom božsko-ludským, v ktorom vidíme Boha v spoločnosti s človekom a človeka v spoločnosti s Bohom.

Ten organizmus už vo svojich začiatkoch, keď všetko novonarodené silne sa prispôbuje, oslňuje pohanský svet. Jeho jednota, jeho silná sústava, zrejmá vnútorná pevnosť a život Ducha v ňom, ožaruje a presvedčuje povolané a predurčené duše, že ich miesto je v ňom.

A dnes, aj keď činnosť Ducha je menej viditeľná, jeho účinky v Cirkvi sú ešte zrejmejšie. A Cirkev vie, že toto znamenie zpravidla stačí presvedčiť pozornú a priamu dušu. A ne-načím sa čudovať. Lebo keď Boh skutočne koná spolu s človekom, s človekom spoločenským,

ktorý žije vo viditeľne, to sa musí vidieť. Že Boh je tu tak, ako všade inde „Boh skrytý“, ako príčina neviditeľná, to neprekáža hľadajúcemu odhaliť jeho prítomnosť, keď ho už srdce hľadá. „Je nemožné“, píše Pascal, „aby Cirkev nepoznali tí, čo milujú Boha z celého srdca, lebo taká je zrejماً.“

Boží život Cirkvi poznajú tí, čo ho chcú poznať v jej trvaní a v jej vlastnostiach. Cirkev, to je večnosť v čase; a večnosť je trvanie, lebo objíma čas, a spolu je to čosi prirodzene nadčasové vo svojom vzťahu k našim meniacim sa trvaniam. Trvania rovnajú sa bytiam. Naše trvania sú rozkúskované a nám prispôsobené; trvanie Boha je nemeniteľné a nekonečné vo svojom bytí, ktorým je Boh sám. Keď teda Boh vtelením naozaj žije s človekom na zemi, jeho život je obdarený nezničiteľným trvaním a spolu relatívnou prednosťou, lebo človek dostatočne môže poznať, že nie je tu sám, že Pôvodca jeho bytia priberá ho akosi na svoj základ, aby ho vyvýšil.

Ponajprv trvanie. Kto sa vie na neho dívať, vidí tam niečo úžasné. Cirkev podľa svojho výmeru a podľa vlastných nesčíselne ráz zopakovaných výrokov musí byť večnou. Je to zvláštny záväzok. Prorok, ktorý by si predpovedal takú budúcnosť, v každej chvíli musel by očakávať sklamanie. Aj protivník cíti silu tohto nároku, preto sa ponáhľa prorokovať Cirkvi smrť, vyhlásiť ju za blížiacu sa, ba už za prítomnú aspoň v akýchsi predohrách.

Taktika je dobrá. Nejde o to, aby Cirkev bola mravne zničená, aby bola podrytá dôvera v jej trvanie, ale chcú dokázať, — keby mohli — že jej trvanie bude mať koniec. Ak Cirkev musí zomrieť, nie je nič. Keď Cirkev nie je iba v čase, čo musí byť, lež aj podrobená času, teda je ponechaná zmenám času tak, ako všetko ostatné a že nie je zapojená do večnosti.

Inými slovami, keď Cirkev zomrie kedykoľvek pred smrťou človeka, teda je iba ľudská, že nie je ľudsko-božská, ako si to sama namýšľa, a že keď prestane, nič sa nestane.

Lež Cirkev neznepokojuje sa takýmto nebezpečenstvom. Už dvatisíc rokov počúva tých, čo sa jej vyhrážajú. A takáto minulosť nemohla by byť zárukou budúcnosti? Veľkí historici to verili, lebo boli ohromení nielen skutkom samým, lež aj zázračnou istotou pred toľkými prekážkami a jej spokojnosťou vo výstredne znepokojovaných úsekoch dejín, bohatých na veľké prekvapenia.

Takáto psychologická sila, jestvujúca len v Cirkvi, je čosi prekvapujúce. Je to sila, ktorá sama o sebe nepochybuje ani o svojej budúcnosti. Sila nepoddajná v každom konaní, ktorá sa nebojí prenasledovaní, útokov, prekážok, ktorá svojou starou skúsenosťou pozná pasce všetkých ustanovizní: je to odvážna stávka. Naozaj odvážnosť robiť výnimku len so sebou samou!

Cirkev prechádza medzi príhodami ako námesačník po okraji strechy. Námesačník, vedený vnútorným duchom v šťastnej nevedomosti nebezpečenstva, nepadne. Zobuďte ho, vezmite mu nevedomú bezpečnosť a životnú istotu, a je stratený. Tak by bolo aj s Cirkvou, keby stratila svoju vieru. Lež ona nemôže ju stratiť. Vnútorný Duch v nej dáva jej vedomie istoty a večného trvania.

Cirkev si je povedomá toho, že prežije všetkých, čo očakávali jej koniec, a pochovala už mnohých, ktorí očakávali jej záhubu. Ona je prorokom sama pre seba, preto vraví: Budúcnosť je moja, lebo tá budúcnosť je už vo mne skrze toho, ktorý ju riadi. Mňa čas neobsahuje, to som ja, Cirkev, ktorá udržujem čas svojím Duchom.

DO VÝŠAV.

Adventné hlasy.

Modlitby pri slávnosti eucharistie.

Náuka apoštolov.

Dakujem ti, svätý Otče, pre tvoje sväté meno, ktoré si vstúpil do našich sŕdc a pre poznanie, vieru a nesmrteľnosť, ktorú si nám zjavil skrze Ježiša, Syna svojho. Tebe nech je sláva na veky! Ty, všemohúci Pane, stvoril si všetko pre svoje meno. Dal si ľuďom jedlo a nápoj a život večný skrze Syna svojho. Dakujeme ti za všetky veci, lebo si mocný. Nech ti je sláva na veky! Pamätaj, Pane, na svoju Cirkev! Zachráň ju pred každým zlom, zdokonaľ ju vo svojej láske a shromažďuj ju posvätenú zo všetkých strán sveta do svojho kráľovstva, ktoré si jej pripravil, lebo tvoja moc aj sláva je na veky. Nech príde milosť a nech sa pomíňa tento svet! Hosana Synovi Dávidovmu... Marán athá. Pane náš, príď! Amen.

Prel. H.

Ako vidí stvorené veci Boh a ako človek.

Svätý Augustín.

My vidíme tvoje diela, lebo jestvujú; jestvujú však, lebo ich vidíš. A my vidíme zvonku, že sú a zvnútra, že sú dobré, no ty si ich videl stať sa, len čo si chcel, aby sa stali. Vtedy som bol povzbudený konať dobro, keď moje srdce vzbĺklo Duchom твоjim. Prv však, opustiac ňa, bol som podnecovaný, aby som konal zlo. Ale ty, najvyšší a jedine dobrý Bože, nikdy si neprestal mi robiť dobre. Sú niektoré naše skutky dobré, pravda, len z tvojej milosti, lež nie sú trváce. Dúfame, že skrze ne dôjdeme večného odpočinku v dokonalom tvojom posvätení. Lež ty, najvyššie dobro, ktoré nijakého iného dobra nepotrebuješ, stále si v pokoji: pretože tvoj pokoj — to si ty sám. A kto z ľudí môže urobiť pochopiteľným toto tajomstvo? Ktorý anjel môže toto objasniť anjelovi? Ktorý anjel človekovi? Teba nech o to prosí, u teba nech hľadá, u teba nech klope; tak a len tak ho dostane, tak ho nájde, tak mu bude otvorené. Amen.

Prel. H.

Povzbudenie k poníženosti.

Svätý Klement Rímsky.

Bratia, buďme pokornej mysle! Odhodme všetkú namyslenosť, pýchu, bláznosť a hnevy a čiňme to, čo je napísané v Písme svätom. Hovorí totiž Duch

Svätý: Múdry nechváľ sa svojou múdrosťou, a silný nechváľ sa svojou silou, a boháč nechváľ sa svojím bohatstvom; kto sa však chváli, nech sa chváli v Pánovi tým, že ho hľadá a uskutočňuje jeho právo a spravodlivosť. Uvažujte najmä o rečiach Pána Ježiša, v ktorých nás učí skromnosti a veľkodušnosti. Hovorí: Buďte milosrdní, aby ste došli milosrdenstva, odpúšťajte, aby vám bolo odpustené; ako vy iným činíte, tak bude sa diať vám; ako dávate, tak vám bude vrátené; ako súdite, tak budete posúdení; akou láskou budete s inými zaobchádzať, tak bude sa zaobchádzať s vami; akou mierou vy meriate, takou sa bude i vám merať. Upevnime sa týmto príkazom a nariadeniami, aby sme žili v poslušnosti, nasledujúc vzor jeho slávnych svätých. Hovorí totiž Písmo sväté: Na kohože mám hľadiť, ak nie na pokorného, tichého a trasúceho sa pred mojím slovom? Prel. H.

Chválospev na lásku.

Svätý Klement Rímsky.

Kto má Kristovu lásku, zachováva Kristove príkazy. Tajomstvo sväzku lásky božej kto môže vyrozprávať? Kto odváži sa hovoriť o jej utešenej kráse? Výška, ku ktorej privedie človeka láska, je nevysloviteľná: láska spojuje nás s Bohom, láska zakrýva množstvo hriechov, láska všetko vydrží, všetko trpezlivo znáša. V láske ničo ošklivé, ničo pyšné. Láska nepozná triedny boj, láska nepobáda k vzbure, láska robí všetko vo svornosti; láskou všetci vyvolení boží stávajú sa dokonalými, bez lásky nič nie je Bohu milé. Skrže lásku prisvojil si nás Pán; pre lásku, ktorú mal k nám náš Pán, vylial Ježiš Kristus z vôle božej svoju za nás a dal svoje telo za naše telo a svoju dušu za dušu naše.

Veľká a podivná je láska a jej dokonalosť nedá sa ľudsky ani vyrozprávať.

Kto z ľudí je schopný nadobudnúť si túto lásku? Iba ten, koho Boh predurčil, aby bol hodným tohto daru. A preto modlime sa a prosme pre jeho milosrdenstvo, aby sme boli hodnými lásky a stali sa bezúhonnými a slobodnými od zlých náklonností. Všetky ľudské pokolenia od Adama až po dneskajší deň sa pominuly. Tí však, ktorí zomreli skrže milosť božiu v láske, dostanú miesta blahoslavených a zjavia sa, keď príde kráľovstvo Kristovo. Písané je totiž: Vojďte do príbytkov na maličkú chvíľku, dokiaľ neprejde môj veľký hnev, a rozpamätám sa na deň dobrý a vzkriesim vás z vašich hrobov. Blahoslavení sme, drahí, ak sme plnili príkazy Pánove v úzkom spojení s láskou, aby nám boli odpustené hriechy skrže

lásku. Písané je totiž: Blažení, ktorým odpustené sú nepravosti a ktorých prikryté sú hriechy. Blažený človek, ktorému Pán nepričítal hriech a v ktorého duchu nie je klamu. Toto predpovedanie blahoslavenstva patrí tým, ktorí sú Bohom vyvolení skrze Ježiša Krista Pána nášho. Jemu nech je sláva na veky vekov.

ŽIVOT.

Z Engadinu. Listy na potešenie.

Vieš, vždy znova, najmä v nedeľu, uchvacuje ma tu zázrak eucharistického premenenia. Práve v tomto údolí, v tejto prírode. Vonku pred oknami kaplnky sú zasnežené hory a nad nimi sa sklepi podivne belasé nebo. Na stenách kaplnky je jasný odraz svietiacich jazier a lúče slnka zahaľujú oltár a kňaza do svetelného rúcha. To je ranné slnko! A práve je premenenie. Stisnuté množstvo za mnou kľaká a je celkom ticho. Len zvonček zneje a i ten napomína k tichu. Vieš, v tejto chvíli prichádza mi na um skoro — ak môžem byť taký smelý pomyslieť si to — zázrak premenenia: že sa tu stáva čosi neslýchané, ale v inom svete, že tu nasledujú východy slnka vo svete ducha, ba vo svete Boha, že sa tu stáva udalosť v strede všetkého bytia, kým príroda tam vonku — ostáva rovnako ďaleko von, na periférii. Tu stoja hory a svietia jazerá a sú neopísateľne krásne, ale nemajú ani najmenšieho tušenia, že je niečo ešte aj nad nimi, že predsa ležia až na samom dne sveta božieho a že ten sa rozprestiera odtiaľ ešte nekonečne vysoko, do výšky a do hĺbky, kde sa hory a svetlo a žiarivé vody viacej nespomínajú, kde sa o nich viac nehovorí tak, ako na porade vodcov národov, v ktorej sa rozhoduje nad osudom sveta, nehovorí sa o hračkách detí alebo o peknom počasí.

A je pozoruhodné, že táto výška, ktorá predstavuje aj pre Boha čosi vysoké, je postavená na ľudský čin, a že tento ľudský čin je ľudské utrpenie, síce dobrovoľné, ale neslýchane veľké: obeť smrť, poslušnosť a zriekanie až po smrť na kríži, umierajúce znenením, znášajúce mlčanie, prýštiaca láska, vyliata krv.

Či sú ešte vyššie výšky, ktoré vnikajú hlbšie do vnútorného života Boha? Výšky, ktoré sú postavené na ľudskej radosť a blaženosti srdca? Nevieť to a ani to neverím, lebo tam, kde sa stáva eucharistické premenenie, tam je bôh a šťastie jedno, tam sa stáva smrť životom, a to práve preto, že život vošiel do smrti. Tam sú všetky tieto protiklady pre-

konané. Čo sa zdola javí ako bôh a obeta, je shora nebeská blaženosť a velebnosť božia.

Kde je teda nemožné údolie, tam musia prestať aj výšiny. Najväčšie a najvyššie je obetovaná láska. A nad tou nie je už nič.

P. Lippert, SJ.

Prel. V. Laučo, SJ.

Kostolná reportáž o „zdvorilom“ nezdvorilcovi.

Je utešená letná nedeľa. Na veži práve bije 9 hodín. Sme v kostole, ktorý leží v strede mesta. Je dosť naplnený. Do predposlednej lavice sadol elegantný pán, asi tridsiatnik-štyridsiatnik. Podľa pohybov a črt tváre zrejme niečo viacej ako obyčajný prostý človek. Inteligent... Na tomto človekovi zaujíma nás jeho spravovanie sa pri svätej omši. Všeobecne povedané možno ho nazvať zosobnenou nudou a čírou fyzickou prítomnosťou na tomto svätom mieste. Málo mu záleží, či je obetovanie alebo prepodstatnenie s pozdvihovaním alebo prijímanie. Zdvorilo sa obzerá po príchodzíh, hlboké poklony napravo, naľavo, posunky, úsmevy atď. Bože, veď ako by to bolo. „Zdvorilosť“ nadovšetko, aj v kostole; veď aj to je v širšom smysle spoločenská miestnosť — ospravedňuje svoje správanie náš inteligent. Hej, zdvorilosť nadovšetko! Ale kto je tu z nej vyňatý? Prvá a najvznešenejšia osobnosť tohto najsvätejšieho miesta: Ježiš Kristus. Náboženský ľahostajní, duševne prázdni ľudia nájdú spojivo vo forme zdvorilosti ku hockomu, len k Bohu nie. Nože si len bližšie všimnime tento nezdvorilý, neinteligentný postoj nášho inteligenta k najvyššej Inteligencii — k Ježišovi a jeho obeti.

Zvonček pri sakristii zazvoní, kňaz vychádza. Čo inteligent? Zvedavo sa oprie očima o východ sakristie, premeria hltavo kňaza i jeho rúcho. Zvedavosť je ukojená, ale sklamaná: „Myslel som, — húta — že bude mať deviatu dôstojný pán X. A tu ho máš! Zasa len ten starý. Zívne a tupo sa obzerá okolo seba.

Začína svätá obeta, v ktorej Ježiš Kristus kňazovým prostredníctvom obnovuje v celom obsahu a rozsahu svoje vykupiteľské mučenie nekrvavým spôsobom. Stupňové modlitby sú horkou ľútosťou nad hriechami, teda zápornou prípravou na požívanie ovocia, ktoré sa rodí na obnovenom kalvárskom strome. — Úd tela Kristovho, a to ešte inteligentný, koná vtedy veľmi podrobnú prehliadku svojich nechťov alebo aj manikúru. Čože si on uvedomuje, že tu ide o manikúru duševnú, že i z duše treba odstrániť špinu.

Na jasavé Gloria očistenej duše, ktorá patrí k ľuďom dobrej vôle, na vrúčne modlitby, čo kňaz prednáša v mene celej shromaždenej pospolitosti aj na

ohlasovanie slova božieho v epištole a evanjeliu odpovedá iba svojou unudenosťou a absolútnou neúčastnosťou na tomto najsvätejšom úkone.

Je obetovanie. Kňaz prednáša velebnosti Božej bielučky chlieb na zlatej patene a víno v kalichu. Úkon, pri ktorom sa má človek ešte užšie pripojiť v duchu k obetujúcemu kňazovi a prosiť, aby Pán prijal tú čistú obeť ako odprosenie za množstvo našich hriechov, ako najvyšší hold bohopocty, chvály, prosby a vďaky. — Pozorovaný skladá ruky... Hostové prekvapenie! Akiste sa bude modliť, aj ústa už pootvára... Ale, kdeže by! Iba znovu zíva a s praskotom nafahuje prsty.

Sme pri vrcholnom bode najsvätejšej drámy. Kňaz prepodstatňuje obetné dary na Kristovo telo a krv Kristovu a pozdvihuje ich na verejné klaňanie. Je to chvíľa, ktorá nám poskytuje možnosť vzbudiť živú vieru v Kristovo skryté božstvo pod spôsobmi chleba a vína slovami Tomáša, apoštola: „Dominus meus et Deus meus — Pán môj a Boh môj!” Je to spolu aj chvíľa, v ktorej si možno vyprosiť mnoho milostí, najmä tú, ktorá nám pomôže vytrvať v dobrom. — Ste zvedaví, čo robí cez pozdvihovanie inteligent, o ktorom je reč? Podľa porekadla: Keď prídeš medzi vrany, ... chce sa ako-tak prispôbiť nábožným veriacim. No je to len paškvil nábožnosti: schúlený, polokľaciač, polosediac oháňa si chvíľu muchy. Tak totiž možno nazvať jeho kríže a bitie v prsia. A skôr ako miništrant docengal, už sadá a pohrúži sa do svojho „dolce far niente”.

Na prijímanie, keď skupina mládeže, pánov i dám pristupuje k stolu Pánovmu a zúčastňuje sa podľa Kristovej výzvy na obetnej hostine, ozve sa polohlasné hundranie: „Čo ešte aj títo predlžujú bohoslužby!” To je on! Telo Kristovo neje, krv nepije. Preto ani Kristus neprebýva v ňom, ani on v Kristovi. Bohužiaľ, vidno to až veľmi jasne.

Je konečne požehnanie. Ledva sa ho dočkal s kloúkum na odchod. Nedbalý kríž, a poď ho von! Na 15-minútovú kázeň nečaká. Načo. Veď sa toho napočúva popoludní na slávnosti. To vypočuje — „zdvořilosť”!

Úbožiak! Neživí sa Pánovým telom ani slovom; to že chodí do kostola, je tradicionalizmus, bez vnútorného presvedčenia. Suchá ratolesť na viniči božom.

Končím svoju reportáž úryvkom z 15. hlavy Jánovho Evanjelia: „Zostaňte vo mne a ja vo vás. Ako ratolesť nemôže donášať ovocie sama od seba, ak len nezostane na viniči, tak ani vy, ak len nezostanete vo mne. Ja som vinič, vy ste ratolesti; kto ostáva vo mne a ja v ňom, ten donesie mnoho ovocia; lebo

bezo mňa nič nemôžete činiť. Ak kto vo mne nezostane, vyhodí sa von ako ratolesť, i uschne, a soberú ho a hodia na oheň, a bude horieť" (Ján 15, 4—6).

E. Macák, SS.

Apoštolát mužov.

Milovaní katolícki mužovia! Nech je akákoľvek skromná životná postać niektorých zpomedzi vás a nech máte po ruke akokoľvek skromné prostriedky a možnosti účinkovania, jednako je už veľkou vecou, keď predovšetkým v sebe upevníte a obnovíte kráľovstvo božie. Prečo? Lebo z plnosti srdca — ako povedal božský Učiteľ — hovoria ústa (Mat. 12, 34). Presvedčený katolík, žijúci z viery, horlivý a veľkodušný, je už niečo veľkolepého. Povedzme — a veríme to —, že každý z mužov, organizovaných v Katolíckej akcii, je dokonalým kresťanom katolíkom myslou, vôľou aj skutkom, či je to maličkosť v očiach toho, ktorý by bol pre 10 spravodlivých ušetril Sodomu od plameňov (Gen. 18, 32)? A keby každý z týchto mužov bol oduševnený za slávu božiu, keby stále vysielal k nebesám úpenlivú prosbu za spásu sveta a keby všetky tieto srdcia mocne volali: „Adveniat regnum tuum — príď kráľovstvo tvoje“, či by sa takéto volanie nedotklo nebeského Otca, ktorý si nič viacej neželá ako to, aby jeho milovaný Syn, poslaný za Vykupiteľa ľudí, kráľoval nad svetom a spasil ľudské pokolenie?

V nadprirodzenom poriadku po každom čine, po každom vzplanutí lásky a po každej strelnej modlitbe zostupuje na celé mystické telo Kristovo (Cirkev) oživujúca rosa, účinkuje v ňom a ovplyvňuje celý svet. Keď sa tento tajomný, neviditeľný a mocný vplyv navonok prejaví zjavným príkladom praktického mravného života, budete presvedčení, že tento príklad pomaličky bude očarúvať svoje okolie. Naučí, ako premáhať náboženskú ľahostajnosť a studenosť, ľudský ohľad a vášne. Stane sa soľou, ktorá zachová svetu chuť nebeských vecí. Svetlom dobrých skutkov bude povzbudzovať k oslave Otca, ktorý je na nebesách, a pobádať na cestu, ktorá vedie k mestu, vystavanému na vrchu a viditeľnému každému zraku. (Porov. Mat. 5, 13—16.)

Tak má pôsobiť váš osobný život. Či len toľko očakávame od vás mužovia Katolíckej akcie? Nie. Ziadame od vás, aby takýto život, ktorý vás okrašľuje a povyšuje nad iných, rozrástol sa na mnohonásobný horlivý apoštolát. Nech osvieti a rozohreje aj iných! Nech je kvetom ctnosti, ktorý nevonia len medzi múrmi vášho domu, ale rozleje dobrú vôňu Kristovu aj okolo vás, na každom mieste, a privábi mnohých

svojím nebeským čarom. Hoci ste povedomí svojej slabosti, nebojte sa, ako prorok Jeremiáš, ktorý na hlas boží odpovedal zmäteným blabotom: „Ach, Pane Bože, veď neviem hovoriť, lebo som dieťa” (Jer. 1, 6). Nedajte sa skľúčiť myšlienkou na ťažkosti, ktoré treba prekonať, nech vás nekormúti nedávny nezdar. Nenapodobňujte proroka Eliáša, znechuteného na úteku, ktorý si ľahol do tieňa borovice a znechutený svojím údelom prial si umrieť. Pozrite radšej, ako na vrchu Karmel nebojazlivo vyzýva modlárov, ako svojou modlitbou, svojimi slovami a skutkami znovu privádza národ k pravému Bohu (3 Král. 19, 4; 18, 20 an.).

Aj vy všetci môžete svojou apoštolskou činnosťou dosiahnuť mnoho, neporovnateľne viac, ako sa azda nazdávate. Preto sa obraciame na vás všetkých. Nehľadáme len niekoľko vyvolených, niekoľko hrdinov, ktorých okolnosti alebo mimoriadne schopnosti predurčujú a pripravujú na zvláštne veľkolepé poslanie. Vám všetkým bez výnimky priзывujeme, že môžete mnoho. Nemusíte roztrhnúť sväzky priateľské, zanechať remeslo, úrad, zamestnanie a prácu, ktoré zaberajú celý váš deň. Ani nemusíte konať veľké a mimoriadne veci, ktoré stoja mimo vašej stavovskej povinnosti alebo presahujú vaše sily. V medziach svojho povolania, čo aj skromného, na mieste, kde vás postavila Božia Prozreteľnosť, všetci môžete konať ozajstný a veľmi užitočný apoštolát. Áno, toto je ozajstná akcia katolíckych mužov, hlásaná naším nezabudnuteľným predchodcom Píom XI. Pius XII.

Kresťan.

Každý kresťan je niečím veľkým, a jednako temer všetci žijeme veľmi nízko. Keby sme chceli, mohli by sme byť kráľmi, podriadení najvyššiemu Kráľovi, ale my sa krčíme sťa otroci pod jarmom iných otrokov; lebo naozaj, sme podrobení telu, svedu, diablu, smrti. A v týchto hustých hmlách strácame často aj spomienku na svoju stratenú vznešenosť.

Kresťania milujú svet a majú určitý strach z Krista. Nechcú sa zriecť sveta, a s Kristom nemajú odvalu sa porozprávať. Ale sú kresťania, lebo sú pokrstení aj birmovaní, a tak triezvo zachovávajú aj predpisy kultu (boja sa totiž, aby neboli smiešni), lebo aj veria, alebo aspoň sa neopovážia podozrievať svoje náboženstvo, že je nesprávne. Ale Krista nemilujú; v skutočnosti milujú svet. Nechcú, aby sa o tom dozvedel ani jeden, ani druhý. Oni by chceli obidve veci. Milujú svet, a hoci Krista nemilujú, zdá sa, že sa ho boja; ale neboja sa ho, lebo nechcú sa zriecť

sveta. Slovom: to sú hlupáci, čo si zaslúžia pohŕdanie. Praví svetári sa im vysmievajú, a praví kresťania (rybári ľudí) nemôžu ich zachytiť do nejakej siete.

D. Giuliotti.

Tri druhy spisovateľov.

Jedni nevravia nič, ale vravia to dobre. Druhí vravia veľa, ale zle. No a najhorší sú tí, čo nevravia nič, a ešte aj to vravia zle.

Papini.

Uctievaťme starších.

Zákonníci a farizeji boli často urazení, keď im Kristus Pán kázal, keď im vyčítal chyby. A svätý Tomáš Akvinský sa pýta, či vôbec Kristus im mal kázať, keď ich to urážalo, pohoršovalo. Boli to starší z ľudu, skúsení v zákone, nebolo by bývalo lepšie, keby ich bol nechal na pokoji? Svätec odpovedá, že nie. Lebo farizeji a zákonníci zlým životom prekážali spásu ľudu a odporovali Kristovmu učeniu, z ktorého mohla prísť spása. Preto hoci boli starší, musel proti nim vystúpiť (Suma teol. III, ot. 42, čl. 2). A dnes tiež počujeme hlasy, že mladší pohŕdajú staršími, že zabúdajú na to, čo oni za Boha a národ v minulosti vykonali; to je vraj odplata za ich statočnú prácu. No, buďme opatrní. Staroba sama nie je ani nemôže byť nikdy príčinou pohŕdania, neúcty. Ale niektorí starší si myslia, že keď si už v živote vysedeli nejaké miestečko, že teraz všetkému rozumejú najlepšie; tí mladší sú takí nedoučenci, ľudia povrchní a zlí, ktorí robia plány pri poháriku a nič inšie. Nuž tých načim len napomínať a príkladne trestať, aby sa spamätali. Keď niečo podniknú, vysmejú sa im, že je to čin nepremyslený, mladicky, preto ich nepodporia, iba kritizujú. Hej, treba si uctievať starších, aj ich prácu, ale len tých, ktorí podľa svätého Tomáša sú starší nielen vekom a autoritou, ale tiež čestným životom a múdrosťou. Lebo keď vieme, že niektorí zo starších je na poprednom mieste len z núdze, lebo lepšieho predtým nemali, nuž toho uctievať potiaľ, pokiaľ to vyžaduje jeho čestný život a múdre konanie. Taký človek nech neprekáža pravde, ktorú chcú uplatniť mladší.

Müller.

Na horách živej viery.

Veľkolepý je pohľad s horských velikánov na rozsiahle more lesných hrebeňov, na hlboké zárezy údolí, úplazy, grúne, cesty, polia, rieky, mestá a dediny... Aj duchovný život nám poskytuje takýto veľkolepý pohľad, ak sa pozeráme na všetko ľudské

dianie s výšin živej viery. A proti týmto výšinám viery vypínajú sa a lákajú človeka výšiny ľudskej pýchy. Ľudská pýcha, najmä keď si pripne krídelká pomýlenej filozofie alebo sa dá vyniesť na vrcholce ľudského preceňovania lanovkou „pokroku“, znemožňuje tento veľkolepý pohľad. Pýcha totiž spôsobuje v duši nepreniknuteľnú hmlu, v ktorej vidí pozorovateľ iba seba.

O vysoké, nebotyčné končiare viery, z ktorých vidno v širokých perspektívach nielen všetky diela Stvoriteľových rúk, ale aj zasahovanie Prozreteľnosti Božej do života jednotlivcov a dejín národov! Vy ste vysočiznami rozhľadňami, z ktorých vidno, ako Boh zapojuje do plánov svojej dobroty a spravodlivosti naše denné križe, dnešný svetový chaos a utrpenia národov! Ich ostré hrany už potom tak bolestne nerežú, lebo poznávame aspoň čiastočne ich božie prečo a dostávame súčasne aj silu trpezlivosti.

Ale nielen to. Z hôr viery vidíme celú cestu nášho životného poslania na mapách božích plánov jasne vyznačkovanosť páskami duchovnej turistiky. Prestáva okúňavé obzeranie sa za idolom mamony, za bôžikom brucha a nedovolených rozkoší. Veď iné je stáť v zablatenej potočnej trstine a iné dýchať čistý horský vzduch. Na prizemí roviny ľudské diela pozdajú sa vari veľkými, kým z hôr viery ľudské strechy vidia sa ako malé obdĺžniky, polia a lúky ako úzke pásiky, a človek — je číry bod. Vzduch na horách viery odnesie z nás chorobné preceňovanie seba a človeka vôbec a zaradí nás do správnej súvislosti s Bohom a s bližným.

Výšiny viery skytajú nohám pútnikov a viac ešte usadeným obyvateľom žulový podklad istoty, ktorý je v nemeniteľných večných pravdách. Aký to blažený pocit po vysilujúcej ceste húšťavami neprirodzeného subjektivismu, ktorého praktickú únosnosť sotva možno prirovnať k slabo zamrznutej snehovej kôre. Výšiny viery sú konečne najzaručenejším výchovateľom nesfalšovaných ctností a rýdzich charakterov, bez pretvárk.

Na horách viery pevne si zastali svätí. Nesostupovali s nich nikdy. Oni sú horalmi viery. Aj keď sa hádam zdalo, že sú ako iní, to len navonok. Ich ducha osvecovalo a rozohŕňovalo horské slnko viery. Z výšok dívali sa títo obrovia práce a modlitby celkom vyrovnano na katastrofy, týkajúce sa či už ich samých, bližšieho alebo ďalšieho okolia. Tam sa — definitívne vyrovnali so všetkými problémami, ktoré boli povahove také, ako sú naše.

V čase zúrenia brutálnych síl, medzinárodnej zločinnosti, v čase najväčšieho poníženia ľudského individua i celku, po horko sklamaných nádejach v do-

bré ovocie ľudskosti, laickej morálky, pokroku a vzdelanosti, kde nájde ľudstvo pokoj a dôstojné prostredie života, ak nie na výšinách viery a jedine na nich?

Buďte preto našim životným programom vy, výšiny viery, výšiny premien ľudského vnútra v nové tvary vyššieho života, v nové poňatie seba a svojho okolia!

E. Macák, SS.

Katolícky muž v rodine.

Mužovia! Milo a úctivo si spomínate na svojho otca, ktorý dobre splnil úlohu hlavy rodiny. Vo svojom pokročilom veku bol — alebo azda ešte je — obrazom skutočného patriarchu a ostane ním aj potom, keď sa pomínie. Zaslúžil si toto krásne meno svojou vážnosťou a dôstojnosťou. Ozaj veľkolepý obraz — najmä v niektorých krajoch — poskytujú rodiny, právom nazývané patriarchálnymi, v ktorých duch deda ešte žije a zotráva a prechádza s pokolenia na pokolenie ako najlepšie a najposvätné dedičstvo, strážené úzkostlivejšie ako zlato a striebro. Na takýchto patriarchoch a na takýchto rodinách naozaj spočíva ľudská spoločnosť. Z nich čerpá silu a do nich vkladá svoje nádeje. Takéto domy, posvätené a obohatené náboženstvom, dávajú občianskej spoločnosti a vlasti najkrajší vzhľad, najpevnejšiu súdržnosť a najväčšiu životnú silu. Nájdete v nich otca, ktorého si všetci domáci veľmi vážia a poslúchajú, lebo si ho pobožne ctia. Syn vidí v ňom odlesk otcovstva božieho. V takýchto rodinách panuje úcta, jednota, podriadenosť a svornosť, pretože viera v Krista má v nich prvenstvo.

Na akých ctnostiach spočíva, o ktoré ctnosti sa opiera tento odlesk božieho otcovstva? O prirodzené ctnosti: dôvernosť, trpezlivosť, pevnosť, poslušnosť a útlocit. Opiera sa o nadprirodzené ctnosti, ktoré povznášajú a úplne premieňajú aj prirodzené ctnosti, naplňajúc ich vždy a všade duchom viery. Či azda otec, ktorý po kresťansky žije, myslí, rozpráva a koná, aj keď uvažuje a hovorí o veciach a záujmoch svetských, nevychováva a nepoučuje svojho syna, ktorý ho počúva? Či sa nestáva druhý raz jeho otcom, nie síce telesne, lež duchovne, tým, že hlboko pôsobí na jeho ducha? Prenikavejšie na neho vplýva duchom svojej viery, ako radou a výčitkami. Robí z neho takého kresťana, akým je sám. Syn zasa sbiera a napodobňuje múdrosť, slová, skutky a zvyky otca.

Takéto ctnostné rodiny prirovnával Pius XI. náš nezabudnuteľný predchodca, k záhrade, v ktorej samy od seba musia pučať a stvárať sa kvety, určené pre svätyňu. (Porov. okruž. list „Ad catholici sacerdotii“.) Či ozaj nie sú to najkrajšie zakvitnuté záhony

lalií a ruží, na ktoré obyčajne sostupuje svrchované
nebeské požehnanie kňazských a rehoľných povolání?
Pius XII.

LITERATÚRA.

SVĚTÝ JÁN OD KRÍŽA: Duchovní píseň. Dominikánska edícia Krystal, Olomouc 1942, str. 434, broš. Ks 75. Dostať v mis. kníhkupectve v Nitre. Týmto sväzkom je skončené súborné vydanie spisby svätého Jána od Kríža v českej reči. Myslím, že po teologickej Sume je to najväčší literárny dar, ktorý dávajú olomoucki dominikáni českým katolíkom. V Duchovnej piesni líči svätý Ján mystický život duše od činnej noci smyslov cez mystické zasvätenie až po duchovný sobáš. Preklad P. Ovečku je presný, a obšírne poznámky po historickej aj teologicko-mystickej stránke pomáhajú porozumieť hlboký smysel myšlienok svätcových, ktorý v katolíckej mystike platí za najvyššiu autoritu. Nakoľko český preklad spisov svätého Jána od Kríža je nám najbližší a najsrozumiteľnejší, odporúčam našim čitateľom, aby si toto jedinečné dielo zavčas objednali. — im.

IGOR HRUŠOVSKÝ: Vývin vedeckého myslenia. Nakl. Fr. Urbánek, Trnava 1942, str. 102, broš. 30 Ks, viaz. 50 Ks. Ak chceme riešiť niektorý vedecký alebo filozofický problém, načím dôkladne preštudovať jeho dejinné pozadie. Príčinná súvislosť aj vo vede má dôležitú funkciu. Hrušovský podáva v tejto knihe krátku črtu vývinu vedeckého myslenia. Nie sú to dejiny filozofie, lebo kniha musela by mať oveľa širší základ, hlbší a objektívnejší pohľad do ríše myslenia. Vidieť to najmä v prvej kapitole. V druhej a v tretej kapitole popisuje tiež len určité tézy, nie dejiny myslenia obecné. Ale kniha nás oprávňuje očakávať, že autor dá slovenskej verejnosti dielo, ktorého plány iba načrtol v tejto knihe. Objektívne dejiny filozofie nám chýbajú, a to by potrebovala naša inteligencia, ak chceme, aby jej filozofické školenie bolo postavené na správne, historicky osvedčené základy. — im.

ELSE HOCKS: Der letzte deutsche Papst Adrian VI. Verlag Herder und Com., Freiburg im B., 1939, str. 178, 7 obrazov. Krátky bol pontifikát Hadriána VI. (1522—1523), ale pre historika, ktorý študuje reformné snahy Cirkvi svätej, je veľmi plodný na také prvky, v ktorých badať stálu snahu pápežov božím duchom preniknúť život spoločnosti. Hadrián VI. bol muž otvorený a smelý. Bol to vedátor, hlboký teolog a svetoznámy právnik, veľký diplo-

mat, politik a miestodržiteľ Karola V. Na pápežskom stolci chcel uskutočniť mnohé reformy, lež krátky čas jeho pontifikátu to znemožnil. V životopise je pekne spracovaná časť dejín Cirkvi svätej, v ktorej pápežskú tiaru nosil Nemec. Po tejto stránke je životopis Hadriána VI. najzaujímavejší. A v dnešných časoch sa číta práve tak, ako by to bola história terajšieho pápeža, lebo génius Hadrián VI. je charakteristikou všetkých veľkých pápežov. — im.

Nová vzácna kniha. V decembri výjde kniha, životopis svetoznámeho vychovávateľa mládeže — svätého Don Bosca. Knihu spracoval Jur Koza Matejov, známy svojimi článkami v katolíckych časopisoch. Kniha bude mať okolo 400 strán; číta sa ako román, a bude stáť iba 27 Ks.

Jur Koza Matejov v úvode takto píše o knihe: „Som rád, že slovenský katolicizmus s Don Boscovým životom dostane utešenú knižku do rúk. Don Boscov životopis je veľký, veľkolepý román kresťanskej pravdy. Ťažko si viem predstaviť človeka, ktorý by ho začal čítať a nedočítal. Lebo celý život Don Bosca je krásnou romantickou apológiou viery, kde krok za krokom očividne vidíme ruku božiu, ktorá spolupracuje s Don Boscom. A preto by sme najradšej čítali tento životopis na kolenách, ako modlitbu živej viery: Credo! — Verím!“

Na knihu sa možno už teraz prihlásiť na adresu: Správa saleziánskych spolupracovníkov, Bratislava, Miletičova ul.

ELISABETH von SCHMIDT-PAULI: Selbst-exerzitien. Verlag Ars sacra Josef Müller, München 1933, str. 160; 12 umeleckých hlbokotlačových obrázkov od Fra Angelica, viaz. RM 3. Mnohým nie je dopriate zúčastniť sa na duševnej obnove pri spoločných exercíciách. A každá duša cíti, že aspoň raz v roku načim podrobnejšie uvažovať o svojom pomere k Bohu. V tejto knižke spracovala autorka krásne úvahy na trojdňovú súkromnú duševnú obnovu. Hlboké myšlienky čerpala zo Zjavenia a podáva ich tak, aby človek jasne videl obraz, ktorému sa má pripodobniť, — Krista Boha a človeka — a pritom poukazuje na príčiny, ktoré znemožňujú vyvolať tento obraz v duši. Kniha je písaná pekným slohom, základné pravdy popisuje stručne a veľmi výstižne poukazuje na ich praktický význam. Odporúčam. — im.

ELISABETH von SCHMIDT-PAULI: Freuden Jesu Christi. Verlag Ars sacra Josef Müller, München 1933, str. 128 a 9 hlbokotlačových obrázkov, RM 2.80. Naozaj, skvelá myšlienka písať o radoostiach Krista Pána. Veď mnohí poznajú iba trpiaceho Krista, Krista nenávideného, mučeného, a z toho potom utvo-

ria si o jeho živote nie celkom jasnú predstavu. Ale nie je to tak. Kristus Pán prežíval v pozemskom živote veľa radostí, a keď sa vhlbíme aj do týchto radostí, poznáme, prečo Kristus je láskou a milosrdenstvom. Poznáme tiež, že ani v našom živote smútok a utrpenie nesmie zvíťaziť, nesmie nás premôcť, lebo je len dočasné. Na radostnom živote Krista Pána poučíme sa aj my, že služba Bohu je radosť, hoci by mala byť vykúpená bolesťou — im.

GEORG RENDL: *Der Eroberer Franz Xaver*. Verlag Herder und Com., Freiburg im Breisgau 1940, str. 226, viaz. RM 3.20. Tento životopis číta sa ako nejaký zbásnený román. Dnes hádam iba sa modliame k apoštolovi Indie a Japonska a málo vieme o jeho hrdinských obetiach, ktoré prinášal z lásky ku Kristu a k dušiam. V knihe je opísaný svätcov život od detských a študentských čias až po jeho skvelé úspechy medzi pohanskými národmi, ktorým priniesol svetlo viery. Nevieme si dnes predstaviť, aká to bola namáhavá robota získať pre Krista ľudí, ktorí v ňom mohli vidieť iba cudzinca, čo si ich chce podmaniť. A svätec konal naozaj divy, lebo božia láska horela v jeho duši, preto nepoznal hranice obetavosti, necítil únavu, nebál sa smrti, a preto odovzdal svojim nástupcom nie pohanské úhory, lež úrodné polia katolíckej, domorodých veriacich. Životopis veľmi pôtvavý; odporúčam. — im.

THOMAS von KEMPEN: *Das Alleingespräch der Seele*. Verlag Ars sacra, Josef Müller, München 1937, str. 320, viaz. RM 3.60. Táto knižka od autora Nasledovania Krista je známa pod menom „Soliloquium animae“. Niet pochybnosti o tom, že dielko patrí medzi perly mystickej spisby a že svojim obsahom strhne aj dneska každú hlbokú dušu. Človek túži nájsť niekoho, kto by zapálil aspoň malú iskierku šťastia v duši. Prejde celú zem, až napokon sa presvedčí, že celý svet je vlastne v duši človeka, keď v nej žije Boh a keď duša vie jeho prítomnosť využiť. Boh sa však prihovára len k tej duši, ktorá je hluchá ku svetu, ktorá si váži dobrodenia vykúpenia. A k tomu by sa mala dopracovať každá kresťanská duša. Dielko naozaj bohaté na myšlienky, napísané pre tých, čo radi uvažujú o božej láske a dobrodeniach božích. Odporúčam na rozjímanie. — im.

JOSEF PIEPER: *Grundformen sozialer Spielregeln*. Verlag Herder und Com., Freiburg im B., 1933, str. 124, kart. RM 3.20. Autor si vytýčil dvojaký cieľ: Ponajprv, preskúmať rozličné formy spoločenského života a nájsť pravidlá, podľa ktorých jednotlivé spoločenské prejavy a spôsoby smerujú

k výchove človeka. Ďalej chce určiť sociálne-pedagogickú povahu a etické zamierenie týchto foriem, lebo majú priamy alebo nepriamy vplyv na duchovný a kultúrny život človeka. Knihu môžeme pomenovať sociálnou pedagogikou. Autor z povahy samej spoločnosti vo všeobecnosti odvodzuje etické a pedagogické pravidlá, bez ktorých súžitie a spolupráca je nemožná. Kniha je písaná pre tých, čo hľadajú prirodzené pravidlá mravného usmerňovania činnosti. Učitelia a vychovávateľia nájdu v nej hodnotnú pomôcku. — im.

GALINA BERKENKOPF: *Die Rast in Viterbo*. Verlag Herder im B., 1942, str. 79, viaz. RM 1.80. Spisovateľka tohto románu narodila sa v Rusku, kde prežila vojnu aj revolúciu. Účinkovala na vysokej hospodárskej škole v Moskve, až napokon dostala sa do Nemecka, kde žije dodnes. V románe líči historický dej zo 6. storočia, ktorý sa odohral v kláštoriskom zátiší vo Viterbe. Hlboko načiera do psychológie starého Rimana a nemeckého mnícha, ktorí po dlhších nedorozumeniach zakotvia v jednom kláštore. Pán Boh používa rozličné prostriedky, aby človeka naučil poznávať pravé dobro, aby v každom človeku videl brata v Kristu. Knihu odporúčam mládeži. — im.

FRANZ HERWIG: *Fernando de Magellan*. Christophorus-Verlag Herder K. G., München und Freiburg im B., 1942, str. 88, RM 1.20. Život Fernanda de Magellan, chýrneho portugálskeho dobyvateľa Filipínskych ostrovov, tak vie upútať najmä mladších čitateľov, ako história Krištofa Kolumbusa. Je to román, v ktorom vystupujú do popredia také ctnosti hlavnej osoby deja, ktoré potrebuje mládež. Tejto knižočku odporúčame. V tom istom nakladateľstve vyšlo: **HENRIETTE FERNHOLZ:** *Josi, a Der Kellner Johannes*. „Josi“ sú dejiny mladého dievčaťa, ktoré bolestne zápasí, aby dosiahlo cieľ svojej lásky. V druhej novielke je opísaný tragický život mládenca, ktorého každý opustil, iba Pán Boh nie. —im.

HENGSTENBERG H. E.: *Christliche Askese*. Verlag Friedrich Pustet, Regensburg, 1936. Str. 252, kart. RM 4.70, v plát. 5.80. Autor ukazuje v knihe na prirodzené predpoklady asketiky. Objasňuje psychologické základy asketiky, aby tak priviedol do súladu vieru a vedu, a vieru a život.

V prvej časti: *Von den Ursprungen des Guten und Bösen in uns* hovorí autor o postoji duchovných bytostí k dobru, keď koná dobro — k zlu, keď sa uberá cestičkou zotročovania.

Druhá časť hovorí o asketike v užšom smysle slova. Tu uvažuje o asketických prostriedkoch, ktoré sa usilujú v nás posilniť dobro a vykynožiť zlo. — pm.

Smer,

revue pre duchovný život.

Rediguje

prof. Dr. INOCENT MÜLLER, OP.

Ročník II.

Vydáva dominikánska edícia Veritas.

Trenčín 1942.

O B S A H :

- R. ANJELOV, OP: Gotika duše 32, Omrvinky z poslednej večere 145, Petrova loď 193, Božie Telo 241.
- V. TOMÁŠ AKVINSKÝ: Chudobný Kristus 128, Viditeľná hlava Cirkvi 194.
- †r. JOZEF BABOR: O animácii plodu 363, O nepriamom usmrtení plodu 415.
- †r. ŠTEFAN BARNÁŠ: Vzácné dary preblahoslavej Panny Márie slúžia aj nám všetkým 352.
- †r. PAVOL BEŇUŠKA: Eucharistia — dar lásky božej 8, Eucharistia — Sviatosť 59, Nová úmluva 105, Eucharistické učenie svätého Pavla 169, Podstata Eucharistie podľa svätého Pavla 207, Eucharistia obnovuje a pripomína smrť Pánovu 253, Eucharistické učenie vo 4. Evanjeliu 294, Eucharistické učenie v Liste k Židom 347, Lámanie chleba v prvotnej Cirkvi 406.
- †l. VENTURÍN BERGAMSKÝ, OP: Sekvencia na počesť Panny Márie 359.
- †r. HYACINT BOŠKOVIČ, OP: Umenie a morálka 175, 264.
- †r. JOZEF BÚDA: Prečo trpieť? 203.
- †r. ŠTEFAN DUBRAVEC: Pas baránky moje..., pas ovce moje 195, Jeho kráľovstvu nebude konca 338, Očistec 387.
- †r. GAŠPAR FRIETHOFF, OP: Koreň mariánskej úcty 33, Spoločníca Prostredníka 64, Svedectvá vekov o Spoločníci Prostredníka 123, Výsady Spoločnice Prostredníkovej 259, Nepoškvrnené počatie 320, 400, 443.
- †. Mag. REGINALD GARIGOU-LAGRANGE, OP: Kristovo víťazstvo nad smrťou 146.
- †r. METOD HABÁŇ, OP: Nemáme tu trvalý pobyt 236.
- †ÁN HARANTA: Svätá rodina 49.
- †rof. JURAJ KOHŮT: List študentom 14, 70, 116, 226.
- †VÄTÝ JÁN OD KRÍŽA: Pieseň duše 385.
- †. LACKO. SJ: Mužné kresťanstvo 180.

- Dr. JÁN MASTYLAK, CSSR: Na svetovú oktavu modlitieb za sjednotenie kresťanov 222.
- Dr. TOMÁŠ MLYNÁR, OP: Buď vôľa tvoja... 97.
- Dr. MICHAL MYSLAVSKÝ, OP: Sľúbený pokoj 110.
- Dr. INOCENT MÜLLER, OP: Sebapoznanie 3, Spytovanie svedomia 50, Božie navštívenia 157, Modlitba 200, Ako sa modliť 249, Pýtajte, a dá sa vám 306, Rozdelenie modlitby 342, Otčenáš 392, Účinky modlitby v duchovnom živote 452.
- P. VOJTECH MÜLLER, OP: Cirkev a nacionalizmus 18.
- JEHO SVÄTOSŤ PIUS XII.: Bojovník Pravdy 242, 290.
- REDAKTOR: Prišiel som, aby mali život 1.
- JÁN REKEM: Svätostný život v nás 455.
- RAINER MARIA RILKE: Smrť Panny Márie 337.
- A. D. SERTILLANGEES, OP: Kristovi priatelia 113. Cirkev — večnosť v čase 464.
- Prof. P. EMILIÁN SOUKUP, OP: Pútnikova cesta 28, Pútnik sám 55, Pútnik s Bohom 101, Pútnik s človekom 161, Radosť pútnika 256, Pútnik s bolesťou 360, Šťastie pútnika 460.
- Dr. ANTON ŠURJANSKÝ: V Kristu Ježišovi 433.
- Dr. TEODORIK ZÚBEK, OFM: Rozumové základy kresťanstva 214.
- GORAZD ZVONICKÝ, SS: Svätý Tomáš Akvinský ako básnik 221, Pred krížom 289, Ježišovo šarlátové rúcho 314.
- DO VÝŠAV 39, 78, 129, 185, 232, 270, 324, 367, 425, 467.
- ŽIVOT 42, 81, 133, 187, 233, 273, 327, 369, 427, 469.
- LITERATÚRA 45, 93, 140, 191, 237, 286, 333, 379, 428, 477.

poslušný nástroj v rukách matky Cirkvi, vedie našu inteligenciu k živým zdrojom šťastia, keď poukazuje na praktický význam uplatňovania Kristových zásad v živote. Nechceme a nemôžeme na Slovensku nábožensky živiť, lebo to by bola naša smrť. Chceme žiť, chceme duchovne rásť, chceme doslova zachovávať zákoník Kristov, chceme sa stotožniť s Kristom a s jeho Cirkvou, lebo len tam nájdeme to, po čom baží celá naša bytosť. A keď túto prácu konáme, pokladáme sa za najužitočnejších členov národa. Životom chceme sa pripodobniť obrazu Syna Božieho, aby sme boli súci konať dobro jednotlivcom aj spoločnosti. Za týmto programom stoja už dlhé šíky katolíckej inteligencie. Tým ďakujeme za porozumenie a prosíme o spoluprácu v budúcnosti. Smeristi! Veľa máme vám ešte povedať, preto ostaňte verní nášmu programu a pomôžte nám rozšíriť sieť nášho hnutia osobným vzorným životom a apoštolskou horlivosťou. Keď končíme druhý ročník, srdečne ďakujem všetkým spolupracovníkom Smeru za obetavosť a nezištnosť, lebo viem, že píšete z lásky k veci samej a nie za odmenu. Úprimné Pán Boh zaplať vyslovujem sl. T i m e U k r o p c o v e j za vzorné vedenie administrácie Smeru a edície Veritas, tiež p. A. M a t e j k o v i, ktorý sa stará o expedíciu. Dvom nemenovaným bratislavským smeristkám, ktoré sa starajú o naše náboženské kurzy, a ostatným spolupracovníkom v administrácii čo najsrdečnejšie ďakujem. R e d a k t o r.

Všetkým smeristom a ich rodinám želáme pokojné a na milosti hojné vianočné sviatky!
R e d a k c i a.

Svätú omšu za spolupracovníkov Smeru a za našich čitateľov odslúži redaktor 2. dec.

Chcete nám pomôcť? Nepochybujeme o tom. Každý smerista nech si pokladá za katolícku povinnosť získať j e d n é h o odberateľa našej

revue. Na Vianoce rozídete sa po celom Slovensku, navštívite príbuzných a priateľov, nuž využite túto príležitosť a získajte pre naše hnutie nového člena. Na priložených lístkoch čitateľne napíšte presnú adresu nového smeristu aj svoju. Ak by ste potrebovali staršie čísla na propagáciu, napíšte nám, ochotne vám pošleme.

Administrácia.

Koncom roka nezabudnite za časopis zaplatiť. Bolo by nám nemilé, keby sme vám museli posilať upomienky.

Najkrajší darček na Mikuláša alebo na Vianoce je dobrá kniha. V našej edícii dostanete knihu **K B O H U** za 16 Ks, viaz. 33 Ks; **Modlitby svätého Tomáša** za 7 Ks, v plátenej väzbe za 13 Ks. Novú knihu, **Blahoslavený Venturín: DUCHOVNÝ VODCA**, pripravujeme do tlače.

Vdp. profesorov náboženstva prosíme, aby ponúkli Modlitby svätého Tomáša svojim žiakom. Študentom ich dodáme za mimoriadne sníženú cenu.

Dobrodinci študentov. Môžem povedať, že dobrá polovička smeristov pomohla nám vybudovať študentský tlačový fond. Študentské peňaženky odjakživa boli prázdne, ale vždy sa našli meceni, čo vedeli odstrániť aj túto ranu z tela študentov. Vaše dary, smeristi, nám umožnili posilať Smer gratis nielen domácim študentom, ale aj za hranicami, v Maďarsku, v Taliansku, v Chorvátsku a v Nemecku. Viem, že nečakáte chváloreči, ale ústami ich všetkých vás uistujem, že vašu veľkodušnosť odmenia vernosťou ku svätej Cirkvi a k národu.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.